Joannis philoponi
OPERA

Venetijs 1540

Joannes Philoponus 1540

3471/

N.

F. A. Heygate Lambert.
Jan.y 1877

Johannes [illegible]

Garratts Hall Library.
CASE D/N [illegible] 2

B F D

75466

F. A. Heyste Lambert

IOANNIS GRAMMATICI

Philoponi Alexandrei, Commentaria in libros
de generatione & corruptione Ariſtotelis:
ex colloquiis Ammonii Hermeæ,
propriiſque eius conſideratio-
nibus congeſta.

Hieronymo Bagolino Veronenſi interprete.

le trois Juillet 1820, acheté merlin, 6 francs V. Cousin

Cautum Priuilegijs, Summi Pontificis, ac Illuſtriſſimi Senatus
Veneti, nequis hunc Librum in aliquo ſuæ ditionis loco
imprimat, aut alibi impreſſum uendere audeat.

Venetijs apud Hieronymum Scotum.

1540.

IOANNES BAPTISTA BAGOLINVS, VERONENSIS, HIERONYMI FILIVS, BERNARDINO PATERNO SALONIANO, AMITINO SVO S. P. D.

CVM *duobus, parenti, ac magiſtro plurimum debeamus, per quos & nati ſumus, & bene viuimus:* Hieronymo Bagolino *eidem patri, eidemq; præceptori, illi præterea viro, quantum ipſe debeam, cui tam multi debent alieni, apertius eſt, quàm vt mihi pluribus dicendum videatur. Ille enim me genuit: ille educauit: ille in viam optimarum literarum, artiumq; ſuarum manu duxit: ille nomen, & commendationem reliquit. Quæ cum mihi omnia, hæc ipſa, & his ſimilia multa in mentem venirent, vt ſæpe veniunt: illiuſq; viri ſcripta, & monimenta haberem ante oculos: venit in mentem, & filij, & diſcipuli officia præſtare: vt, quæ ille multa, vt doctus erat, ita ſcripſerat, & de græco in latinum conuerterat (cum eo tempore græcæ literæ non eſſent ita diuulgatæ: & in ijs eſſet ipſe ſingularis) illa ederem: vt eadem ſcilicet opera patri, & doctori immortalitatem, philoſophiæ ſtudioſis, & amicis vtilitatem, quam poſſem, afferrem.* Itaq; Ioannis Grammatici *Philoponi, docti, & diligentis Ariſtotelis interpretis in libros de generatione, & corruptione commentarios, ab illo conuerſos, emittendos in primis cenſui: idq; maxime, quòd audiebam: vt erat pater in homines liberalis, & gratificandi cupidus: habere quoſdam exemplum ab hoc meo mendoſe deſcriptum: ne iſtorum vitio contaminata illius editione, paterna laus eſſet offenſa: cum etiam* Hieronymus *Scotus vir diligens in perquirendis, edendiſq; optimis de philoſophia libris omnibus, id à me flagitaret. Cum autem ederem & patris opus, & magiſtri: teq; mi* Bernardine *pro noſtra cum ſanguinis, & vetuſtæ beneuolentiæ, tum ſtudiorum, & literarum coniunctione, amarem vt fratrem, obſeruarem vt virum doctum, & probum, eiuſdem magiſtri, eiuſdemq; auunculi tui ſcriptorum editionem hanc ſub tuo fieri nomine volui.* Itaq; *exit tibi dicatus* Ioannes *Grammaticus in latinum conuerſus: vt, qui in manus iſta ſument, cum vtilitate ſua ſumant, paterna laude, nonnulla noſtri commemoratione.* C*onfido autem fore breui, vt* Alexandri *etiam Aphrodiſiẽſis quæſtiones latinas ab illo factas, abſoluta prius in moralem philoſophiam libri conuerſione: tum Syrianum in metaphyſicam, Dioſcoridem, & appendicem Corollarij hæc emittam à patre omnia, quæ à me tribus viris egregijs attribuentur,* Odo Odo, V*incentio* Magio, *Bartholomæo*Lombardo, *præceptoribus noſtris, omni nobis officio coniunctis: vt hæc animi grati laus apud quoſdam extincta, inter nos certe cum fide floreat, & beneuolentia non vulgari.* T*u interea fruere meo munere: & inter medicinæ tua ſtudia agnoſce* Ariſtotelem, *et* Ioannem Grammaticum, *amoris noſtri pignus.* V*ale.* Patauij. Tertio Idus Februarij. M. D. XL.

Suidas de Ioanne Grammatico.

IOANNES Grammaticus Alexandreus, cognomento Philoponus: huius ſcripta quamplurima, in Grammatica, Philoſophia, Arithmetica, Rhetorica, ſacraq; ſcriptura, & contra decem & octo Procli argumentationes, & contra Seuerum quamquam ab Eccleſiæ magiſtris tanquam tres deos faciens irridetur, & ex numero recte ſentientium expellitur.

Idem Suidas de eodem Ioanne Grammatico,
in dictione Proclus.

HIC eſt Proclus, qui poſt Porphyrium contra Chriſtianos, ſceleſtam, & contumelioſam ſuam linguam ſecundus mouit: aduerſus quem Ioannes cognomento Philoponus ſcripſit: admirabiliterq; admodum decem & octo illius argumentis occurrit: & in græcis, in quibus maxime ſibi attribuebat, imperitum, ac fatuum fuiſſe oſtendit.

IOANNIS GRAMMATICI PHILOPONI ALEXANDREI BREVES ANNOTATIONES EX

colloquijs Ammonij Hermeæ, cum quibuſdam proprijs conſiderationibus in primum de Generatione & corruptione Ariſtotelis.

VVM pertractauiſſet Ariſtoteles in phyſico auditu de principijs nãliuꝫ rerum materia.ſ.⁊ forma, necnon de his quę ad omnia nãlia cõmuniter ꝯſequuntur, ſunt vero hęc/ locus/tẽpus/⁊ motus.reliquum intentionem ſuaꝫ ſtatuit in ꝯſequentibus tractatibus de ipſis nãlibus rebus pertractare. rerum vero nãlium quędã ſunt ingenerabiles ⁊ incorruptibiles, quędam gñabiles ⁊ corruptibiles. incorruptibiliuꝫ ꝟo ⁊ ſempiternoꝝ/quędam ⁊ quo ad totum ⁊ quo ad partes ſunt ęternę.vt celeſtes:quędam ꝟo quo ad totũ ſunt ęternę/ſed quo ad partes gñabiles ⁊ corruptibiles:qualia ſunt quatuor elementa. de nãlibus igitur ęternis ⁊ ⁊ quo ad totũ ⁊ quo ad ptes,necnõ de ęternis qdẽ quo ad totum/ſed corruptibilibus quo ad partes in libro de celo ꝑtractauit.non enim eſt diſſona(vt quis putare poſſet)ꝓpoſito de celo/doctrina de quatuor elemẽtis. quũ cęli appellatio totum mundũ ſignificet apud antiquos. in Timęo quippe dicit Plato. totum itaqꝫ cęlum/aut mundus/aut alio quouis modo maxime gaudeat,id a nobis appelletur.⁊ in de Republica,quẽ certe cęluꝫ/aut mũdum appellauimus.quare ⁊ Ariſt. quũ inſcripſit de cęlo/non ſuperiora corpora ſolũ/ſed vniuerſum mundũ ſignificauit. in hoc ergo, vt dictum eſt, tractatu/de illis quę quouis modo dicuntur ęterna ꝑtractat. in ſequentibus vero de reliquis oĩbus.ſ.gñabilibus ⁊ corruptibilibus,⁊ omnibus quę ad ipſa conſequũtur.rurſus quoqꝫ eoꝝ quę conſequũtur ad res gñabiles ⁊ corruptibiles, quędã ad ipſas omnes cõiter ꝯſequũtur,quędã ꝟo ſeorſum ad quaſdã.⁊ eoꝝ quę ſeorſuꝫ ad quaſdã ꝯſequunt̃, quędam ad terreſtria ſeorſum ꝯſequũtur,quędam ad ea quę ſuper terrã ſunt,hoc eſt media inter terram ⁊ cęlum, quę ⁊ in ſublimi exiſtẽtia appellãtur.⁊ eoꝝ quę ad terreſtria,quędã vt ad animata,quędam vt ad inaĩata.⁊ eoꝝ quę ad animata,quędaꝫ vt ad ſenſitiua,quędã vt ad inſenſitiua. conſentaneam igitur diuiſioni huic ſuoꝝ tractatuũ nãliuꝫ Ariſtoteles diuiſionem fecit.nam quẽadmodum in phyſico auditu de his quę ad omnia nãlia cõiter conſequũtur pertractauit,ita in ꝓpoſito negocio de illis quę cõiter ad omnia gñabilia ⁊ corruptibilia cõſequũtur/diſputabit. in meteoris ꝟo de his quę ſuꝑ terram cõſiſtunt ⁊ de ꝯſequentibus ad ipſa pertractabit.in tractatibus ꝟo de aĩalibus, de ijs quę vt ad animata ⁊ ſenſitiua ꝯſequuntur. plurimi ꝟo ij ſunt/ob multiformitatem naturę aĩalium. in libris ꝟo de plantis, de aĩatis/ſed non ſenſitiuis.de inanimatis autem in libris de metallis,⁊ in 4° meteoroꝝ.diuiſio igitur nãlium reꝝ ⁊ tractatuum Ariſtote.ad has, vt breuiter dicamus, eſt hęc.

Naturaliũ rerũ diuiſio

¶ Sed qꝛ magna eſt p̃ſentis huius negocij cõnexio ad librũ de cęlo, vt declarat coniunctio/aũt/quę eſt in proemio,dicit enim [de gñone aũt ⁊ corruptione] tanq̃ꝫ coniunctioni quidẽ reddita,quę eſt in fine libri de cęlo poſita.eſt enim continuatio vna ſermonis cõnectentibus nobis calci illius,huius proemiũ hoc pacto.de graui quidẽ ⁊ leui ⁊ accidẽtibus circa ipſa determinatum ſit a nobis hoc modo. de gñone aũt ⁊ corruptione eoꝝ quę natura fiunt ⁊ corrũpuntur,ſimil̃r de oĩbus, hoc eſt de omnibus vl̃r.⁊c̃.quoniã igitur eſt hic illi continuus tractatus vt eſt oſtẽſum,ęquum eſt nõ ignaros nos eſſe eoꝝ quę ĩ libris de cęlo edocti fuimus.ſed ꝑ capita percurrere quę ibi pertractãtur. ¶ Sciẽdum igit̃ eſt ꝙ in primis quidẽ duobus libris diſputat de ęternis,in reliquis ꝟo duob⁹ de his quę fiunt ⁊ corrũpuntur: ſꝫ in primo quidẽ libro quęrit de ſubſtãtia cęleſtis corporis, ⁊ dicit ꝙ eſt alteri⁹ naturę ab alijs elemẽtis,quũ ſit ingenita ⁊ incorruptibilis nõ ſolum quo ad totũ/ſed etiã quo ad partes/nullam recipiens mutationẽ pręter eã quę eſt ſm locum. quęrit quoq̃ꝫ infinitũ ne ſit cęlum an finitũ,⁊ oſtendit eſſe finitũ,multis quidẽ ⁊ admirabilibus rationibus, ⁊ vna huiuſcemodi dicens.ſimile eſſe ſi qs dicat infinitũ cubitũ ⁊ circulum infinitũ.quẽadmodum eniꝫ qui cubitum dicit emẽſum aliquid dicit ⁊ finitũ. ita etiã qui circulũ dicit figuram aliquã nominat,⁊ in huius intellectu cõprehẽdit terminos. quum ergo demonſtrauit finitũ eſſe cęli corpus,ad hęc oſtẽdit ꝙ nihil eſt extra ipſum,non ſolũ corpus/ſed nec locus neq̃ꝫ vacuum.neqꝫ enĩ inquit in loco eſſe nata ſunt quę ibi ſunt.nec tẽpus ipſa ſeneſcere facit. hęc igitur docet in p̊ libro. ¶ In ſc̃do ꝟo de figura toti⁹ cęli ⁊ aſtroꝝ quę ſunt in eo ꝙ.ſ.ſphęrica eſt, ⁊ de motu horum ꝙ circularis eſt. poſt hęc deinceps de totalitate quatuor elemẽtoꝝ docet,quęrens ⁊ hoꝝ figurã,⁊ oſtẽdens ipſam eſſe ſphericã.de terra ꝟo magnũ ſermonem ꝓponit,quęrens quatuor/magnitudinẽ ipſius/figuram/ſitum/motum.magnitudinẽ quidem eo ꝙ non vt multi putant infinitã habet magnitudinem ſꝫ eſt finita.⁊ plurimis imo fere oĩbus aſtris pręter lunã minor. figurã ꝟo oſtendit ⁊ ipſam eſſe ſphericã.ſitum ꝟo ꝙ in medio eſt, conſtituta nulla vi indigens vt ſuſtineatur, vt quis putare poſſet:ſꝫ ecõtra potius violẽtia indigens/ſi ex media regione deberet tranſmutari, quũ ſit imobilis in ꝓprio loco.quũ igitur tot quęſiuit ⁊ de cęlo ⁊ de totalitate elementoꝝ quatuor per quã ingenita ſunt ⁊ incorrupta in primo ⁊ ſc̃do libro. ¶ Conſequẽter a tertio libro docturus de quatuor elemẽtis quatenus ſunt gñabilia ⁊ corruptibilia, ſunt aũt huiuſcemodi proculdubio quo ad partes:nam ex partibus elemẽtoꝝ fiunt quę generãtur ⁊ in has corrũpuntur quę corrũpuntur. ꝑtractaturus igit̃ de ijs quę gñantur ⁊ corrũpuntur ex qbus ⁊ quot ſunt elemẽtis,primũ quęrit ſi oĩno eſt gñatio.forte nãqꝫ non eſt oĩno gñatio. vt ſupponentes nullũ eſſe motũ neqꝫ mutationem, vt Parmenidęi.⁊ oſtendit eſſe gñonem tum quidẽ deſtruens ⁊ ſoluẽs latas ꝯtra gñonem dubitationes. tum ꝟo teſte euidẽtia vtens eoꝝ quę fiũt ⁊ corrũpunt̃. oĩnoqꝫ exquiſiuit, vnde nam in cõceptum hunc deuene-

Quæ in ſingulis libris de cœlo doceat Ariſto.

rint vt putarent nõ eſſe gñonem qui hoc enũtiauerunt.
ꝛ dicit/ꝙ quũ crederent in rebus eſſe ſciẽtiam,ꝛ hanc de
ꝑmanẽtibus ꝛ ſemper eodeʒ modo ſe habẽtibus eſſe di/
cerent: ſuppoſuerũt ꝑmanẽtia eſſe entia oĩa.ipſe ꝟo ad/
uerſus hęc ꝛ ꝙ ſit ſciẽtia demõſtrauit, ꝛ ꝙ de ꝑmanenti
bus ꝛ ſemper eodẽ modo ſe hñtibꝰ ſit. ꝛ ob hoc nihilo/
minus nõ cogimur motũ auferre entia omnia ꝑmanẽtia
ſupponẽtes. contingit nãqʒ oĩuʒ hęc quidem ꝑmanẽtia
ſupponere ꝛ ęterna de quibus eſt ſcientia.illa ꝟo gñabi/
lia ꝛ corruptibilia in quibus eſt motus.ꝛ in ipſis quoqʒ
gñabilibus ꝛ corruptibilibus eſt aliqd ſtans ꝛ manens
ſʒ qđ ꝛ de ipſis ẽ ſcĩa.dico.ſ.forma ipſa. nã ꝛ ſi particula
ria corrũpantur ꝛ trãſmutentur/forma ſemper ꝑ ſucceſ/
ſionẽ ſeruatur.quum igitur ꝑ hęc ꝛ huiuſcemodi demõ/
ſtrauit ꝙ eſt gñatio.ꝛ quę generãtur ꝛ corrũpuntur,quę/
rit ex quo fiũt quę fiunt,ex incorporeo ne aut corporeo
aliquo elemẽto,ꝛ oſtẽdit ꝙ ex incorporeis. duobus eñi
exiſtẽtibus abſurdis alterũ ſequetur ex neceſſitate : aut
enim vacuũ erit qđ occupabit qđ ex incorporeo fit, aut
ſi quidem non datur locus vacuus/corpus ꝑ corpus ꝑ/
meabit.relinquitur igitur ex incorporeo elemẽto fieri q̃
fiũt.vbi etiã elementũ definit/dicens.elementũ eſſe cor/
pus in qđ vltimum cõpoſita corpora diſſoluũtur, qđ in
re ipſa eſt potentia/aut actu.nã hoc quo pacto ſe habeat
interim eſt ambiguũ.ipſum ꝟo indiuiſibile in altera ſpe
cie.dubium aũt poſuit actu ne an potẽtia inſit elementũ.
eo ꝙ nõdum docuerit quo pacto fit gñatio. nam ſi ꝑ cõ
gregationeʒ ꝛ diſgregationẽ eſt gñatio ꝛ corruptio, actu
inſunt elemẽta cõpoſitis,ſʒ ſi per trãſmutationem ſubę,
potẽtia ꝛ non actu inſunt.quũ igit̃ demonſtrauit ꝙ non
ſunt ex incorporeo quę fiũt,ſʒ ex aliquo corporeo quod
elemẽtum vocamus.conſequenter quęrit hoc elementũ
vtrũ vnũ ſit aut plura.ꝛ vtrũ finita aut infinita. vnũ qui
dem eſſe inqt impoſ̃e.nam quo pacto eſſet tanta in his
quę fiunt diuerſitas ſi ex vno fierẽt:ꝛ vnde diuerſi ꝛ ꝯrĳ
motus,quũ alia ſurſum ferantur,alia deorſum inclinen/
tur. impoſſibile eñi eſt in vno ꝛ eodem eſſe ꝯria. nam ꝛ
iuxta Hippocratem ſi homo vnus eſſet, vtiqʒ nõ dole/
ret,ꝛ ſi doleret vnũ quoq; eſſet qđ ei mederetur. nõ igit̃
ex vno ſed ex pluribus non tñ infinitis. demonſtratum
eniʒ eſt impoſ̃e eſſe/actu ſubſiſtere infinitũ. dico aũt nõ
ſolum impoſ̃e eſſe numero eſſe infinita elemẽta,ſed etiã
magnitudine.ſi enim cęlum qđ oĩa continet oſtẽſum eſt
eſſe finitũ, fruſtra vtiqʒ aliqđ elementoꝝ infinitũ eſſet.
finita igitur ſunt elemẽta ꝛ nõ vnum.quum aũt nõ addi
diſſet quot ꝛ quę,ſʒ vt conceſſum ſumpſiſſet ꝙ ſunt qua
tuor/quũ ad oſtẽdendum ꝙ tot ſint/conferret cõſidera/
tio illa/gñabilia ne ſint an ingenerabilia/in hanc ſermo/
nem ſuũ tranſtulit.ꝛ quũ oſtendit ꝙ nõ ingenerabilia ſʒ
generabilia ſunt, ꝛ maxime ex ipſa euidentia. videmus
enim vniuerſam aquã corruptam/ꝛ aerem fieri:ꝛ in re/
liquis eodẽ modo.deinceps quęrit/vnde fiant ꝛ generẽ/
tur/vtꝝ ex ſe mutuo,aut ex alio quodaʒ ſubto.vt ſuppo/
nunt qui mediũ aeris ꝛ aquę corpus ſupponunt. oſtẽdit
aũt ꝙ nõ ex alio quodam, nam aliud illud inquit elemẽ
tum quũ ſit corpus/in loco eſt neceſſario, aut igitur ſur/
ſum erit aut deorſum. ꝛ ſi ſurſum aut nãliter aut pręter
nãm ꝛ deorſum eodẽ modo,aut nãliter aut pręter nãm.
ſi igitur ſit ſurſum ſm nãm/ignis erit aut aer. ſi autẽ p̃ter
nãm ſit ſurſum/erit aut terra aut aqua. eadem quoqʒ ſe/
quẽtur/ſi ipſum deorſum eſſe ſuppoſitum fuerit.nã ſi ſit
ſm nãm deorſum erit ꝛ terra aut aqua,pręter naturã ꝟo
ignis aut aer. pręterea hoc corpus certe non erit inaffe/
ctũ neqʒ in forme.hoc nãqʒ impoſ̃e eſt. hoc enim eſt ip/
ſi materię conueniens,quę eſt incorporea. nobis autem
ꝓpoſitum eſt corporea quęrere elemẽta. ſi igitur ſit affe/
ctum, aut calidum erit aut frigidum,ꝛ aut ſiccum aut hu
midũ. ſi igitur calíduʒ ſit ꝛ ſiccũ/ignis erit, ſi calidum ꝛ
humidum/aer: vt humidum ꝟo ꝛ frigidũ ſumptũ/aqua
erit,frigidum ꝟo ꝛ ſiccum/terra.non igitur ex alio quo/
dam gñantur, ex ſe igitur mutuo. ſi aũt ex ſe mutuo/aut
quum potentia ſibi mutuo inſint/aut quum actu. ſed ſi
quidem actu ſibi mutuo inexiſtentia ex ſe mutuo gene/
rantur per diſgregationem erit gñatio,ſicut Anaxagori
ci ſupponebant,ſed hoc/inquit/eſt impoſ̃e.ſi enim/inqt/
eo ꝙ ſegregantur ex ſeinuicẽ generãtur.vt ſi eo ꝙ inſint
aquę/actu/aeris ſimilitudines partiũ generatur ex aqua
aer/ꝛ alioꝝ quodcũqʒ.neceſſe eſt aut ſtare quandoq; ge/
nerationem ipſam/quũ alię ſimilitudines partium con/
ſumptę ſint aeris.ſ. ꝛ ignis ꝛ terrę. derelictis his ſolis q̃
ſunt ipſius aquę.ita vt ex ipſis non poſſit amplius aliqđ
aliud elementoꝝ ſegregari.vel igitur hoc qđ dictum eſt
accidet,ſtare.ſ. generationem. aut ſi quidem in ęternum
conceſſeris ex ſe mutuo generari elemẽta, neceſſe eſt in/
finita ſuppoſita iri corpora in eodem actu exiſtentia, qđ
impoſſibile eſt. relinquitur igitur ex ſe mutuo generari
elementa/eo ꝙ potentia ſibi mutuo inſint. potentia aũt
ſibi mutuo inſunt aut quia reſoluũtur in prima ꝛ cõmu
nia omnium elementa/quę alĳ indiuidua corpora dice/
bant, vt Democritici ꝛ Leucippici. alĳ ſuperſicies, vt
Plato.aut qꝛ poſſunt in ſe mutuo trãſmutari,ſed ꝙ non
eo ꝙ in prima reſoluãtur elementa demonſtrauit. neqʒ
enim indiuiſibilia corpora poſſibile eſt eſſe.ꝛ in ſuperfi/
cies corpora ipſa diuidere ſtultum eſſe dicit. eiuſdẽ eniʒ
vtiqʒ fuerit corpora in ſuperficies diſſoluere,ꝛ has in li/
neas,ꝛ has in puncta:ita vt conſtent ex pũctis corpora,
quod eſt vltimum abſurdum.ſupereſt igitur alio modo
ſupponi ex ſe mutuo elementa generari. modum vero
mutuę ſeu reciprocę generationis quęrens, deuenit ad
ſermonẽ de potentĳs ꝛ paſſionibus ꝛ motibus ipſoꝝ. ꝛ
quum dixit in fine tertĳ libri ꝙ opus eſt omnes ipſoꝝ
inter ſe percurrere differentias,ꝛ quę ſm potentias,hoc
eſt inclinationes ipſoꝝ ꝑpendũtur, ꝛ quę ſm qualitatẽ,
ꝛ actiuas ꝛ paſſiuas.In quarto libro diſputat de grauita
te ꝛ leuitate quibus naturalis ipſoꝝ fit motus,ꝛ ꝓpriuʒ
vnumquodqʒ locum ſortitum eſt. ¶ Dicturus autem
de alĳs diuerſis ipſoꝝ potentĳs, ſm quas fit in eis mu/
tua tranſmutatio, per quas ꝛ modus mutuę generatio/
nis declaratur,ꝛ numerus ipſoꝝ elucet, quot ſunt,ꝛ quę:
merito ante mutuam elementoꝝ ex ſeinuicem genera/
tionem/de ſimplici generatione ꝛ corruptione doctrinã
facit/in primo libro propoſiti negocĳ, non quęrens an
ſit generatio.hoc enim in libro de cęlo tradidit. ſed do/
cens ꝛ quid eſt ꝛ quo ab alĳs differt mutationibus alte/
ratione atqʒ augmentatione.ꝛ oĩa pertractans quęcũqʒ
opus erat quęrere loquentem de vniuerſali generatio/
ne ꝛ corruptione:deinceps proponit de mutua genera/
tione ſimplicium corporum pertractare, quę elementa
ſunt omnium compoſitorum generabilium ꝛ corrupti/
bilium corpoꝝ. ſed quia neceſſarius eſt ad horum do/
ctrinam ſermo de tactu/de actione/ꝛ paſſione/ꝛ miſtio/
ne,coaſſumit inquiſitionem de his.ꝛ quum in hoc perfe
cit primum librum,in ſcđo ſermone tranſit ad doctrinã
de elementis,quęrens actiuas ipſoꝝ ꝛ paſſiuas differen
tias.ꝛ per has mutuę generationis ex ſeipſis vt dictum
eſt modum adinueniẽs.ꝛ quum a principio in libro cęli
tot ſolum numero eſſe elementa ſumpſerit vt conceſſuʒ,
in poſterum hoꝝ demonſtrationem dereliquit.

Ariſtotelis

ARISTOTELIS STAGIRITÆ DE GENERATIONE ET CORRVPTIONE LIBER PRIMVS.

Tex.cō.1. **DE generatione autem ⁊ corruptione, eorum quę natura generantur, ⁊ corrumpuntur, ſimiliter de omnibus.**

Com.1. RECTE quū dixit de gñone eoꝝ quę gñant̄/ addidit verbū illud [natura] fiūt eni quędā ⁊ arte ⁊ electione. electione quidē/vt amicitię ⁊ inimicitię: arte ꝟo/vt domus/nauis. ſed nō eſt de his ſermo, ſ3 de illis q̄ nā fiūt ⁊ corrūpuntur. ⁊ de his nō quibuſdā, ſ3 ſimil'r de oibus ingt, hoc eſt vl'r de oibus quę natura fiūt ⁊ corrūpuntur/quę rēdum eſt. dictum nanq3 eſt a principio ꝙ nō de quibuſdā pręſens negociū pertractat, ſed cōiter de oibus gñabilibus ⁊ corruptibilibus: nā particulariter de his cōſequentes tractatus docēt. aliqui quidē de his quę in ſublimi accidunt, quidā ꝟo de aialibus, quidam de plantis.

a.t.addūt/ diſtiguēdę. **Cauſęq3 diuidēdę ſunt, ⁊ rationes ipſoꝝ †.**

Com.2. Dixit eoꝝ quę fiūt ⁊ corrūpuntur cauſas plurali nūero ⁊ nō ſingulari, nā ⁊ ſubm ipm eſt cauſa, ⁊ ipſa forma, ⁊ vnde prinm motus hoc eſt effectiua. cauſa quoq3 eſt ⁊ ipm cuius gr̄a quę eſt finis. de his eni oibus diſputabit. illud ꝟo [cās ⁊ rōnes ipſoꝝ] ex ſuperabundāti qdē non vtiq3 idē ſignificat. vt ſigāt piūctio/et. Expō alioꝝ Quidā aūt cās vl'es oiu3 quę fiūt ⁊ cōes cauſas intellexerūt, vt qd vl'e effectiuū cām gñonis ⁊ corruptionis. quę ſit cōis ipſoꝝ mā: ⁊ reliquę ſimil'r. rōnes ꝟo particulares ⁊ pximas cuiuſq3 cauſas, q̄ ſit aialium mā, ꝙ. ꝟ.g. humores quatuor: quę ſit mā eoꝝ quę in ſublimi fiunt, pluuię/grādinis/niuis/tonitruoꝝ/fulgurum/ventoꝝ. ꝙ horum quidem humida exhalatio. pluuię/niuis/roris/grādinis. reliquoru3 ꝟo/ſicca. ⁊ in metallis ⁊ religs quę ſit cuiuſq3 mā: ſimil'r q̄ ſit pxima cuiuſq3 effectiua cā ⁊ forma. Expō ꝓpria. Mihi ꝟo vr̄ cauſas qdē quatuor dixiſſe, ſiue cōes, ſiue proximas cuiuſq3 eoꝝ quę fiūt: rōnes ꝟo effectiuas qbus vnūqđq3 fit vel corrūpitur. vt ꝙ ſole recedēte ⁊ vapore infrigidato cōdenſatio fit, ⁊ ſic mutatio i ipſam aquā. adaucta ꝟo frigiditate cōpactio, ſ3 ſi quidē fit aquę compactio, facit grandinē/aut glaciē: ſi aūt vaporis/fit nix. ſimil'r de fulgure ⁊ tonitruo, ꝙ ſpiritus in nubibus cōprehenſus, aut delatus ex ſupiori nubiū parte ex nāli ad ſuperiorem locū latiōe ꝯdēſat eas ſm illā partē tanq̄3 calore priuatas. deinde ex huius partis cōſtrictione ſpūs in inferiorib⁹ partibus cōprehenſus accendit̄. deinde eiaculatus ⁊ cōfractus ad inferiores nubes, ꝑcuſſione qdem ſonū ⁊ vehemēte motu ⁊ attritione accenſus fulgur efficit. videt̄ ergo Ariſto. huiuſcemodi aſſignationes eoꝝ q̄ gñantur ⁊ corrūpunt̄/rōnes vocare: non eni ſufficit dicere ꝙ mā fulguris aut tonitrui eſt ſpūs, neq3 ꝙ effectiua cauſa eſt motus ipſe cęleſtiu3: ſed oportet addere ⁊ rationem per quā/hoc quidem agente/illo ꝟo patiente, aut generātur quę generantur, aut corrumpuntur quę corrūpuntur.

Amplius quoq3 de augmentatione, ⁊ alteratione, quid vtrunq3.

Com.3. Sermo de his etiā ſm ſe eſt vtilis nāli: nā ⁊ augmentatio ⁊ alteratio nāles ſunt mutationes, ⁊ gñones quędā ēt hę vt in ſequētib⁹ demōſtrabit̄: eſt quoq3 vtilis ad ſmonem de proprie dicta gñatione, vt ⁊ ipſe declarat per ea quę ſubiungit. ſiue enim idem ſit generatio ⁊ alteratio, ſiue alterum, vt etiam nominibus ſunt ſeparata, facile cognoſcetur cognita alteratione quidnam ſit.

Et vtrum eandem putandū ſit eſſe naturā generationis ⁊ alterationis, aut ſeparatam, vt diſtinctum eſt etiam nominibus.

Generatio quidē eſt mutatio ſm ſubam ex nō ente in ens: alteratio ꝟo eſt mutatio circa aliquod formatū ſm aliquod accidētium ei, ſic quidē ⁊ Homerus mutationē Vlyſſis in accidentibus/alterationē nominauit dicens. Com.4. alter mihi hoſpes nunc videris q̄3 prius. Thelemachus ad patrē a Pallade mutatū. ⁊ aduerte quo pacto nō dixerit alius, ſ3 alter: nā gñatio aliud facit/vt ex aqua aerem. alteratio ꝟo alterum, ex albo. ꝟ.g. nigrum. vtrum igitur dicit idem ſint generatio ⁊ alteratio nominibus tm̄ differentes, aut vna cū nominibus res ipſę diuiſę ſunt.

Antiquoꝝ igitur hi quidem gñonem, quę ſimplex vocat̄, alterationē eſſe aiunt, illi ꝟo diuerſum alterationē ⁊ generationem.

Com.5. Quoniam gñatio quędā eſt ⁊ alteratio ipſa, non ſimplex neq3 ꝓprie gñatio, ſed cū additione aliqua gño, ꝓpter hoc addidit [ſimplicē gñonē.] narrat aūt primū antiquoꝝ opiones, vt eſt ei mos, q̄s habebāt de gñone. vt his examinatis/q̄ ſibi videtur/cōſtruat. dicit aūt quoſdā ipſoꝝ idem opinari gñonem ꝓpriā cū alteratione, quoſdā ꝟo alterū: ⁊ qui ſint vtriq3 opinioni aſſidentes apponit.

Quicunq3 etenim vnū qd vniuerſum eſſe dicūt, ⁊ oia ex vno generant, his quidem neceſſe eſt alterationem gñationem dicere.

Com.6. Intentio eſt ei antiquoꝝ de gñone ⁊ alteratione opiones exponere: qđ aūt dicit/eſt huiuſcemodi. Antiquoꝝ inquit, quidā vnum ſuppoſuerunt oium elemētum, quidā plura. qui igitur vnū ſupponebant in idē, ducebāt generationem cū alteratione. ſed eſt dicendum quo pacto. quoniā enim primum elementum vnū ſupponebant, ex quo alia oia fiunt, neceſſe eſt idem manens ſm ſubſtantiā alia facere. ſi enim ſm ſubam fuerit trāſmutatum/nō erit primū elemētum, ſed habebit aliquid prius eo circa qđ eſt facta mutatio, idem manēs ⁊ imutabile † ſm ſubſtātiam, qualem nos ſupponimus informē mām. ſi igit̄ formatū exiſtēs † ſubm (nā tale ipſum ſupponebāt) imutabile eſt ſm ſubam, nō enim eſſet amplius primum elemētum, relingtur mutationē nō eſſe amplius ſm ſuba3, per quā quū trāſmutatur facit alia: ſi aūt hoc/clariſſimū eſt/ꝙ nō erit gñatio, ſ3 alteratio. eſt enim, vt dixi, gñatio quidē mutatio ſm ſuba3 ex nō ente in ens. alteratio ꝟo mutatio circa aliqđ formatū in aliquo accidentiū circa ipſum. Sed aduerte ne forte non neceſſario aduerſus eos hoc inducamus. gñatio nāq3 nō eſt ſubti ⁊ materię, ſiue imutabilis maneat/ſiue non, ſ3 eius qđ ex ipſa ⁊ forma cōſtat. ⁊ nos quoq3 gñonem circa primā mām dicimus cōſiſtere quę imutabilis eſt, op3 eni3 ſemꝑ manere primū ſubm: ſ3 tm̄ ex ea ⁊ ſupuenietib⁹ qualitatibus elementa facimus. quid igit̄ prohibet etiā ipſos imutabile facere primū elemētum, ⁊ non ob hoc gñonem auferre: ſit igit̄ cōcurſum talium ⁊ tot qualitatū circa primū elemētum facere res ipſas: circa has aūt deinceps alterationem fieri: niſi illud dixerimus ꝙ nos informe primū facimus ſubm, ⁊ cōcurſu qualitatū formantes ipſum facimus res. ipſi ꝟo formatū ipſum ſupponentes ⁊ imutabile, nō amplius nobiſcū conueniūt. qm̄ ⁊ primū aliquā aliā ex ſe formā generare non poteſt, quū imutabile maneat, niſi circa accidentia ei mutationē dederint: hoc pacto igitur vnū ſupponentes elemētum/cogūtur genera-

Quidā tex. non habēt ſm ſubam.

a.l. elementum

tionem in idẽ ducere cũ alteratione. qui aũt plura elemẽta ſupponunt, poſſunt ſeparare gñonem ab alteratione: cõgregatione quidẽ ⁊ diſgregatione gñonẽ ⁊ corruptionẽ ſupponẽtes, trãſpoſitione ꝟo ⁊ ordinis mutatione alteratiõe: vt qui circa Democritũ ⁊ Leucippum ſuppo ſuerunt. nihilominus inqt, quũ oẽs plura elñta ſupponẽtes poſſent gñonem ⁊ alteratiõe ſeruare, nõ oẽs ſeruarũt. nimirũ Empedo. q̃tuor elñta ſupponẽs alteratiõe ſuſtulit, impaſſibilia dicẽs elñta ⁊ q̃litates in eis imutabiles, ita vt gñatio ſola inducenda ſit ꝑ huius ſuppoſitionem. ⁊ ſi alio modo q̃ʒ nos ſupponimus, vt in ſequẽtibus demõſtrabitur. [Quicunqꝫ eni vnũ qd vniuerſum eſſe dicũt, ⁊ oia ex vno gñant.] Exponens qd ſit vniuerſum ipm/ vnũ dicere, ſubiũxit illud [oia ex vno gñant.] hoc eſt quia vnum omnium ſupponunt elementum.

Et quod proprie ſit alterari.

Com.7. Quod ſuperius dixit ſimplicem generationem, hoc nunc manifeſtius qꝺ proprie ſit, dixit.

Quicũqꝫ ꝟo plura materiam vno ponũt, vt Empedocles ⁊ Anaxagoras his alterũ.

Com.8. Quicũqꝫ inquit, vno plura mãm ponũt, mãm vocãs prima apud eos elementa, nã ſm illos mã hęc ſunt, quũ imutabilia inalterabiliaqꝫ illa ſupponãt: ſm hos alterũ dicit fore gñonẽ ab alteratione. quũ aũt nõ dixerit, qui ſint qui vnũ elñtum ſupponebãt, eos qui plura dicebãt/ addidit, dicens Empedoclẽ. hic enim quatuor elñta ſuppoſuit. ignem, aerẽ, aquã, terrã. ⁊ Anaxagorã infinitas ſimilitudines partiũ ſupponẽtem, ⁊ Leucippum. nã hic ⁊ Democritus iſinita ſupponebãt corpora, infinita aũt ⁊ multitudine ⁊ figuraꝝ dĩa. ſunt aũt ⁊ qui vnuꝫ ſubm faciũt, vt Thales quidẽ aquã, Anaximenes ꝟo ⁊ Diogenes aerem, Anaximãder ꝟo nãm intermediã aeris ⁊ aquę, quę infinita eſt. Heraclitus vero ignem.

Atqui Anaxagoras propriam vocẽ ignorauit, dicit quippe ꝙ fieri ⁊ interire idem conſtitit cum ipſo alterari.

Com.9. Quum dixit ſequi ad eos qui plura entiũ, elementa dicunt, aliud dicere generationem ab alteratione, accuſat Anaxagoram nõ proprie de gñatione alterationis vtẽtem nomine. hic enim elemẽta faciens, ſimilares partes infinitas exiſtentes ⁊ imutabiles ſm ipſum, ⁊ haꝝ congregatione ⁊ diſgregatione ⁊ excretione faciens gñationem, fieri ⁊ corrumpi/ alterari vocauit.

Multa aũt dicit elemẽta, ſicut ⁊ alij. Empedocles eni hęc quidem corpora quatuor, omnia ꝟo cum mouentibus ſex numero.

Com.10. Deinceps dicit q plura elñta ſupponunt, ex qbus eſt Empedo. mãlia qdẽ ⁊ vt paſſiua corꝑa quatuor ſupponens, effectiua aũt ⁊ motiua litem ⁊ amicitiam.

Anaxagoras aũt infinita, ⁊ Leucippus, ⁊ Democritus. hic etenim ea quę ſunt ſimiliũ partium elñta ponit, vt os, ⁊ carnẽ, ⁊ medullã, † ⁊ alioꝝ, quorũ cuiuſqꝫ pars vniuoca eſt.

a.t.addunt ⁊ neruum

Com.11. Sed Anaxagoras qdẽ ait corpora ſimiliũ partiuꝫ, qd aũt ſit corpus ſimiliũ partiũ, ipſe addidit dicẽs. [Quoꝝ cuiuſqꝫ vniuoca pars eſt.] carnis nanqꝫ pars caro eſt, ⁊ oſſis ⁊ nerui rurſus ſimiliter: manus vero ⁊ alioꝝ diſſimilium partium, partes non ſunt vniuocę toti, non eniꝫ dicuntur partes manus, manus.

Democritus aũt ⁊ Leucippus ex corpib⁹ indiuiſibilibus alia componi dicunt, hęc aũt infinita ⁊ multitudine eſſe ⁊ formis.

Com.12. Democritus aũt inqt/ ſuppoſuit corpora, nõ ſolũ multitudine infinita/ ſꝫ etiã figuraꝝ dĩa, ita vt accidat ex huius ſermonib⁹ in finito eſſe aliqd infinitius: vnãquanqꝫ eniꝫ figurarum nõ in vna atomo/ ſꝫ in pluribus ponũt. Epicurei ꝟo, vt inquit Alexã. minime in hoc conſenſerũt Democrito: illi eni multitudine quidẽ infinitas atomos ſupponũt, figuris ꝟo incõprehẽſibiles qdẽ/ ſꝫ non iſinitas: ⁊ hos quoqꝫ multiplicare infinitũ nece eſt. eſto enim ꝙ finitę ſint atomoꝝ figurę, neceſſe eſt oino vnãquanqꝫ figuraꝝ aut in finitis eſſe atomis/ aut i infinitis. ſi igit̃ vnaquęqꝫ figura finitas atomos format, etiã ex oibus collecta multitudo finita erit. aut igit̃ nõ oẽs figurari atomos eſt nece, aut ſi oẽs figuratę ſunt, finitę erũt: ſꝫ ſuppoſitũ eſt ipſas eſſe infinitas: quare impoẽ eſt figuraꝝ vnãquãqꝫ in finitis atomis eẽ. igit̃ aut vnaquęqꝫ in infinitis, aut hę qdẽ figuraꝝ in infinitis, illę ꝟo in finitis. ſi igit̃ oẽs in infinitis/ multiplicabitur infinitum, ſi aũt quędã in infinitis/ quędã ꝟo nõ, aut rurſus multiplicabitur infinitũ, ⁊ ſi tres ſolę eſſent figurę in iſinitis atomis aut duę, aut oino maius aliqꝺ in finito erit, ⁊ ſi vna ſola ſit in infinitis. naꝫ ex oibus collecta multitudo omnium atomoꝝ quę ſub vna figura ſunt maior erit. ſi ergo hoꝝ vnũquodqꝫ eſt impoẽ: neceſſe eſt autem oino hoꝝ vnum ſequi, ſuppoſito ꝙ ſint atomi infinitę. falſa eſt ergo ſuppoſitio quę ſupponit atoma eſſe infinita.

Ipſa ꝟo ad ſeipſa differre his, ex quibus ſunt, ⁊ poſitione ⁊ ordine hoꝝ.

Com.13. Ipſa aũt ad ſeipſa nõ elñta dicit, vt poſſet alicui videri ex ipſa lr̃a, ſꝫ q̃ ſunt ex elemẽtis. eſt eni redditio nõ ad ꝓximũ, ſed ad ſuperius dictũ, dico. ſ. ad illud [alia] qꝺ ſignificabat cõpoſita. hęc igit̃ cõpoſita tribus modis a ſe inuicẽ differũt iuxta Demo. vno quidẽ modo, q2 ex diuerſis atomis i figura cõponunt̃: qꝺ apud eũ ſignificat ꝟbũ illud his ex qbus ſunt. nõ eni ſunt ex eiſdẽ atomis ignis ⁊ terra, ſed ignis qdẽ ex ſphęricis ꝯſtat atomis, terra aũt nõ ex huiuſcemodi/ ſꝫ forte ex cubicis. ſed ordine inqt/ ⁊ ſitu atomoꝝ differũt a ſeinuicẽ cõpoſita. ſępe eni duoꝝ quorũdã ex eiſdeꝫ atomis cõpoſitoꝝ dĩa erit penes ordinẽ atomoꝝ, eo ꝙ in hoc quidẽ. ꝟ.g. primę qdẽ atomi ſphęricę, vltimę aũt quę pyramidis formã habẽt ordinatę ſint, i altero ꝟo ecõuerſo. primę qdẽ quę pyramidis formã hñt, poſteriores ꝟo ſphęricę, vt ſe hꝫ i ſyllaba os ⁊ ſo. nã eorũdẽ elñtoꝝ ordo dĩaꝫ opat̃. ſil'r ⁊ penes poſitionẽ atomoꝝ cõpoſitoꝝ dĩa ſit, qñqꝫ qdẽ obliquaꝝ/ qñqꝫ ꝟo rectaꝝ, in alijs ꝟo ſupinaꝝ exiſtentiũ. ipſius qppe Z elemẽti ad N ſolũ ſm poſitionem eſt dĩa. ⁊ ipſius γ ad λ. Scire aũt opꝫ ꝙ dictaꝝ triũ dĩaꝝ, prior quidẽ ſm quã ex talibus aut ex talibus cõſtãt atomis facit cõpoſita ẽt oino alia ⁊ diuerſa. q̃ aũt eſt penes poſitionem ⁊ ordinẽ alterata ſolũ, non aũt alia.

Contrario autem modo videtur dicẽtes, Anaxagorici Empedoclis: hic enim inquit ignem, ⁊ aquã, ⁊ aerem, ⁊ terram, elementa quatuor, ⁊ ſimplicia eſſe magis q̃ʒ carneꝫ ⁊ os, ⁊ talia quę ſunt ſimilium partium, illi ꝟo hęc quidem ſimplicia ⁊ elementa: terram ꝟo, ⁊ ignem, ⁊ aerem cõpoſita: omniſeminarium enim eſſe horum.

Contrario, inquit, modo Anaxagoras eſt opinatus Empedoclis de elementis. nam Empedocles prima dicit eſſe ⁊ ſimpliciſſima quatuor elementa. Com.14.

ex his aūt cōpoſitis generari quę ſimiles hn̄t partes os ⁊ carnē. Anaxagoras aūt eɔ̄,cōpoſita dicens eſſe q̄tuor elementa ex his quę ſimiles habēt partes.etenim oſſis ⁊ nerui/⁊cuiuſlʒ alioꝝ ſimilitudines partiū dicebat ineſſe igni aquę ⁊ alijs.qm̄ ex his oia videbat fieri. ſed queād/modū oſſis ⁊ carnis ſimilitudines partiū dicebat ⁊ reli/quoꝝ q̄ nos cōpoſita dicimus.ſic ⁊ ignis ⁊ aeris ⁊ aquę ⁊ terrę,⁊ oia quidē eſſe in oibus. apparere aūt vnūq̄dqʒ ⁊ nominari ꝑ p̄dominans.quare nō ɔ̄rio modo dicebat his qui circa Empedo.neqʒ eni cōpoſitiora dicebat ele/mēta carne ⁊ oſſe ⁊ reliqs. Sed differūt q2 Empedo. qui dem dicebat principia reliquoꝝ ipſa elnta. Anaxago/ras aūt ſimilitudines partiū,oiūʒ principia.apparere ve ro ⁊ noiari vnūq̄dqʒ a p̄dominante:ſiquidē opus eſt ex principijs eſſe ea quę diſſimilium partiū ſunt.

¶ His igitur qui ex vno omnia cōſtruunt neceſſe eſt dicere gn̄onem ⁊ corruptionē altera tionem,ſemꝑ enim manere ſubiectū idem ⁊ vnum,tale v̄o alterari dicimus.

Com̄.15. ¶ Quo pacto q̄dē iuxta eos qui vnū elntum ſupponūt idem ſit alteratio ⁊ gn̄atio,iuxta eos v̄o qui plura alte/rū,clare percurrit.ſuperius v̄o quū hoc ipſum ſolū dixe rit,q̄d ſequitur ad vtrāqʒ ſuppoſitionū enuntiauit.nunc aūt hoc ipſum demōſtrat.qm̄ enim,vt diximus, opʒ pri mam materiam imutabilem eſſe: mutari autem vno ⁊ eodem manente ſubō,alterari dicimus nihil vtiqʒ diffe ret a generatione alteratio.

¶ His autem qui plura genera faciunt differ re alterationem a gn̄one,coeuntibus enim ⁊ diſſolutis generatio accidit ⁊ corruptio,qua propter dicit hoc modo ⁊ Empedocles, ꝙ natura nullius eſt,ſed ſolum miſtio ⁊ fędus miſtoꝝ.Quod igitur proprius ſermo ipſoꝝ ſuppoſitioni ſic dicere manifeſtum eſt, ⁊ ꝙ dicunt hoc modo.

Com̄.16. ¶ Genera vocat ipſa elnta. ſm̄ aūt hos q̄ plura elemēta ſupponūt,differt gn̄atio ab alteratione:ſiq̄dem ɔgrega/tione dicūt gn̄onem ꝑfici,nō eniʒ eadē ſunt quę ſunt ex differētibus cōpoſita.non ergo alteratio ɔgregatio eſſe pōt.Teſtatur aūt ⁊ Empedocles ꝑ ɔgregationē gn̄onez fieri dicens,nām ꝙ nullius cōpoſitoꝝ eſſe ꝓpriā,ſʒ hęc oia ɔgregatione cōmiſtoꝝ ſubaʒ habere. miſtio enim ⁊ fędus apud ipſuʒ ɔgregationē ſignificat, manifeſtū igit̄ eſt ꝙ inq̄t ſuppoſitioni dicenti plura elnta ꝓprium ſit ⁊ cōueniens dicere gn̄onem aliud eſſe ab alteratiōe.Sed ⁊ ꝙ h̄ pacto dicunt planū ꝙ elnta plura ſunt. ¶ Alexā

Alex.expō. der tn̄ magis ingenue hoc expoſuit.ſuppoſitioni eni in/quit,plura elnta ſupponenti ꝓprius eſt ſermo dicens h̄ modo fieri gn̄onem ⁊ corruptionē, hoc eſt ꝑ ɔgregatio nem ⁊ diſgregationē.q2 nec̄ium eſt eis ſeparare gn̄onez ab alteratione.manifeſte aūt ⁊ Empedo.dixit ꝑ congre/gationem fieri gn̄onem.quū dixerit, natura nullius eſt, ſed ſolū miſtio ⁊ fędus miſtoꝝ. Democritici quoqʒ cō/gregatione atomoꝝ gn̄onem fieri dicebant,diſgregatio ne v̄o corruptionē. Anaxagoras quoqʒ ſecretas ſimili tudines partiū ⁊ cōcretas vna proculdubio aut carnē fa cere/aut os nō facta carnis natura ſʒ apparēte,eo ꝙ plu res carnis ſimilitudines partiū in idē conuenerint. ⁊ ꝙ dicunt hoc modo dicit eſſe manifeſtum. ⁊ ꝙ ſic dicunt hoc eſt ſm̄ dictū moduʒ gn̄onē fieri.⁊ ex litera Emped. ſic dicente[ſed ſolū miſtio ⁊ fędus miſtoꝝ] ⁊ ex his quę dixit Democritus cōpoſita differre his ex q̄bus ſunt.

¶ Neceſſarium autem ⁊ his alterationē, eſſe quidem aliquid dicere pręter generationez, impoſſibile tamen ſm̄ illoꝝ dicta.

¶ Quum oſtēdit ipſos aliud gn̄onem dicentes ab altera tione,q2 ꝑ cōgregationem dicūt ipſam fieri:ɔſequenter oſtendit ꝙ neceſſe eſt ⁊ his dicere alterationē eſſe,⁊ non eādem gn̄oni.[Impoſſibile eſt tn̄ ſm̄ illoꝝ ſermones al terationē eſſe] hoc aūt non eſt cōe aduerſus oēs qui per ɔgregationem gn̄onē faciunt.ſʒ ꝓprium ɔ̄ Empedoclē. Primo tn̄ oſtēdit ꝙ nec̄e eſt dicere eſſe aliquid alteratio nem/quum ſit aliud a generatione. deinde ꝙ auferunt ſuis ſermonibus alterationem. Com̄.17.

¶ Hoc aūt ꝙ dicimus recte facile eſt cogno/ſcere,ſicut eniʒ videmus q̄eſcēte ſub̄a in ipſa mutationē ſm̄ magnitudinē/vocatā augmē/tationē ⁊ diminutionē, ita ⁊ alterationem.

¶ Or neceſſe eſt ipſis dicere alterationē ⁊ hanc alterā a gn̄one.⁊ ꝓpter quid neceſſariū oſtendit.⁊ ꝙ eſt impoſſ̄e his quę ab illis dicūtur alterationē cōſiſtere:oſtēdit aūt ſic.nā vt videmus inq̄t,⁊ manifeſtū eſt,ſeruata ſubſtātia mutationē in quāto fieri. ſic manifeſtū eſt, ſeruata ſub̄a fieri mutationem in quali,q̄d eſt alteratio. quare ex ma/nifeſto neceſſe eſt ipſis dicere eſſe alterationem. ꝙ autē impoſſ̄e ſit ſm̄ ſermones qui ab Empedocle dicūtur,cō/ſequēter oñdit. ſic q̄dē Alex.expoſuit. ¶ Eſt v̄o ⁊ alio modo dicti expoſitionē aſſignare. [neceſſe eſt aūt ⁊ his alterationē quidem eſſe aliq̄d dicere] ⁊c̄. Qui plura, in/quit,elnta ſupponūt ꝑ ſuppoſitionez q̄dē nec̄io inducūt alterationez alterā a gn̄one ⁊ corruptione eſſe,eo ꝙ hęc q̄dem ꝑ congregationem ⁊ diſgregationē conſideretur, vt prędictū eſt. alteratio v̄o ſm̄ aliud q̄d eoꝝ quę circa ɔgregationē ɔſiderātur,puta ſitum aut ordinem. nihilo minus ⁊ ſi cōceſſerit ſuppoſitio vtraqʒ ⁊ gn̄onem ⁊ al/terationem,huiuſcemodi tradiderūt ſermones,ex q̄bus eſt Empedocles,ex quibus impoſ̄e eſt alterationē ſerua ri.nā qualitates ſm̄ quas mutatio ſm̄ alterationem cōſi deratur ſpecificas dr̄ias elntoꝝ dixit, incorruptibilia ⁊ imutabilia elemēta ſupponēs.hoc aūt ꝙ dicimus recte, facile eſt cognoſcere.ꝙ ⁊ ſi ſuppoſitio ipſorum gn̄atio/nis ⁊ alterationis intellectū fateat̄ ⁊ inuat ipſe ſermoni/bus ſuis ſuſtulit alterationē.deinceps oſtenſurus ꝙ au/fert alterationē ꝑ ea quę dixit Empedocles: primū cō/memorat q̄d eſt alteratio,ꝙ eſt mutatio circa ſub̄aʒ imo bilem manētem.exemplo aūt vſus eſt augmētatione ip/ſa.ꝑ ea quę dixit[ſicut enim videmus quieſcēte ſubſtan tia] ⁊ reliqua. augmētationez aūt vt manifeſtā ⁊ ab om/nibus cōfeſſam aſſumpſit. nam ⁊ ad alterationem forte quis male aduerſari poſſet. vt Protagoras dicens non eſſe alterius naturam terminatam. ſed ad habitudinem ſenſitiui differentiam qualitatum ſenſibilium fieri. ad augmentationem tamen nullus contradixerit ꝙ eſt mu tatio in quāto ſubiecta ſubſtātia imutabili manente. ex qua vtiqʒ ⁊ quę ſunt ipſius alterationis rōcinari poſſet. Com̄.18.

¶ Nihilominus ex his quę dicunt qui plura principia vno faciūt impoſſibile eſt alterari, paſſiones enim per quas dicimus hoc cōtin gere differentię elementoꝝ ſunt, dico autem veluti/calidum/frigidum/album/nigrum,ſic cum/humidum/molle/durum/ ⁊ alioꝝ vnū/quodqʒ.ſicut etiā inquit Empedocles. So lem quidem album videri ⁊ calidum omni/

„ quaqꝫ, imbrem ꝟo in omnibus caliginoſum „ rigidumqꝫ. Eodem aūt modo determinat ⁊ in reliquis, quare ſi non eſt poſſibile ex igne aquam generari, neqꝫ ex aqua terrā, neqꝫ ex albo nigrum erit aliquod, neqꝫ ex molli durum, eadem autem ratio ⁊ in alijs hoc autē erat alteratio,

Cōm.19. ¶ Incipit docere quo pacto plura principia ſupponētes ſuis ſermonibꝰ deſtruūt alterationē fieri, eo ꝙ paſſiōes formę elꝛntoꝝ ſint. quū aūt ſint formę ſemꝑ eiſdē eędē manēt, imutabiles eni ⁊ impaſſibiles ſm ipſos ſunt formę, non oēs aūt plura principia ſupponētes auferūt alterationē, ſꝫ Empedocles. ⁊ apponēs ea ꝑ quę dicit Empedocles aſſignans igneo corpori ⁊ ſoli (nam ignea cęleſtia putabat) albedinē ⁊ caliditatē: aquę ꝟo nigredinē ⁊ frigiditateꝫ. ſilr ingt ⁊ de reliqs paſſionibꝰ dicere ipꝫ, vt hūiditate/⁊ ſiccitate/⁊ dēſitate, ⁊ vt breuiter dicā de alijs paſſionibus. Similr inquit hoc eſt dr̄ias ipſis elemētoꝝ eſſe ⁊ ſpecificare ipſa eadē manentia. ſm igit̄ Empedo. nō eſt alteratio, vt demōſtratuꝫ eſt. ſm Anaxa. aūt ſimilitudines partiū his ſpecificantur paſſionibus. ſm Democriticos aūt elemētoꝝ formę ꝑ figuras ſpecificant̄. alias ꝟo paſſiones non recipiunt, vt caliditatē ⁊ frigiditatem, albedinem ⁊ nigredinē, ⁊ alias hmōi. ſꝫ videri ſolum his participare cōpoſita ex habitudine ad nos. harum aūt paſſionū quę nobis quidē apparent/ſꝫ nā non inſunt corporibus, quędā ad talē atomoꝝ ꝯgregationē ſequūtur, vt caliditas in igne ex ſphęricis atomis cōpoſita apparet ꝓpter ſ ęternā mobilitatem ſphęrę. nam eo ꝙ facile permeet ga in puncto eſt motus ſphęrę calidū eſſe apparere facit, vt ꝯ̄rio cubus conſtrictione ⁊ difficultate motus/frigidum. quędā ꝟo ſeruatis ꝯgregationibus tranſpoſitione ⁊ trāſmutatione ordinis atomoꝝ apparētiam mutationis tenēt. qȯ dicebamus ꝓportione reſpōdere alterationi. nā idem corpus quādoqꝫ album/qn̄qꝫ nigrum/qn̄qꝫ frigidum ⁊ calidū videt̄, eo ꝙ ipſę atomi trāſpoſitę ⁊ ordine mutatę ſint in compoſito. At ignis ſemꝑ eodē modo ſe hr̄e videtur, eo ꝙ ⁊ ſi trāſpoſita ſint atoma illa ex quibus ꝯſtat, ga ſphęrica ſunt vndecūqꝫ, eādem ſemꝑ ad nos habitudinem habent. quę ꝟo ex triāgulis. ꝟ.g. nō ſimilr ſe habebūt extra gdē baſibꝰ exn̄tibus, intus ꝟo ipſis conis, aut ꝯ̄. ſed omnes in vniuerſum paſſiones ⁊ quę ſemꝑ ſeruantur vt caliditas in igne ⁊ quę alias alr trāſmutantur apparere ſolū nobis dicebant, ſed natura minime ineſſe.

a.l.facilem

¶ An ⁊ manifeſtum eſt, ꝙ vna ſemper ſupponenda eſt cōtrarijs materia, ſiue tranſmutetur ſm locum, ſiue ſm augmētum ⁊ decrementū, ſiue ſm alterationē. Amplius quoqꝫ ſimiliter neceſſarium eſt eſſe hoc ⁊ alterationem: ſi enim alteratio eſt, ⁊ ſubiectū vnū elementum, ⁊ vna omniū materia habentium adinuicem mutationē, ⁊ ſi ſubiectum vnum, erit alteratio.

Cōm.20. ¶ Materiam gdē vocat ſubiectū ſm vnāquāqꝫ mutationē. quū aūt demōſtrauit quo pacto plura elemēta dicentes auferūt alterationē, hoc deinceps vt corollariū inducit. ſi eni ꝓpter hoc non pōt dicere Emped. alterationē, ga imutabiles ſupponit primas ſubſtātias. Eſt aūt manifeſta alteratio, opꝫ igitur vnū aliqȯ eſſe qȯ ſuſtinet ⁊ trāſmutatur in ꝯ̄ria. ſiue igit̄ ſit alteratio ⁊ oīno mutatio, eſt aliqȯ vnū ſubꝫ ſiue ſit vnū ſubꝫ nec̄e ē oīno mutationē eē: nō eni ſūt oēs eiuſdē ſpēi res, vt euidētia ipſa teſtat̄. quū igitur ſit vnum ſubm, illud proculdubio eſt ꝙ ſm contrarias tranſmutatur qualitates. cōmunem autem in omni mutatione ſermoneꝫ fecit. Similr igitur inquit eſt neceſſariū ſubm cōe eſſe ⁊ alterationē. hoc eſt vt eſt neceſſariū cōe ſupponi ſubm ſic ⁊ alterationem neceſſe eſt ſupponi, ga vtrūqꝫ ad alteꝝ ſeqtur, ⁊ alteratio cōi ſubo, ⁊ cōmunis ſubti poſitio alterationi. Illud ꝟo [habentiū ad inuicem mutationem] dixit propter cęleſtia. nam ſm locum ſolum hęc mutari intelliguntur.

¶ Empedocles igitur videtur contraria dicere ⁊ ad apparētia, ⁊ ad ſeipſum ipſe. Simul enim non, inquit, alteruꝫ ex altero fieri elemētoꝝ aliquod, ſed alia omnia ex his, ſimul aūt cum coniunxerit in vnū naturā omnem pręter litem, ex vno fieri rurſus vnūquodqꝫ, ita vt ex vno aliquo, per differētias. ſ. quaſdam ſeparatis, ⁊ paſſiones factū fuerit hoc quidē aqua, illud ꝟo ignis: quemadmodum dicit ignem quideꝫ album ⁊ calidum, terram ꝟo grauē ⁊ duram. ablatis igitur his differētijs (ſunt enim factę tales, vt auferi poſſint) manifeſtuꝫ ꝙ neceſſe eſt fieri ⁊ terram ex aqua, ⁊ aquā ex terra, ſimiliter autem ⁊ alioꝝ vnūquodqꝫ, non tunc ſolū, ſed etiā nunc, cum in paſſionibus trāſmutantur: poſſunt autem ex quibus dixit, aduenire ⁊ ſeparari rurſus, pręſertimqꝫ pugnantibus adhuc inuicē ſm ipſuꝫ lite ⁊ amicitia. quapropter ⁊ tūc ex vno genita fuerunt: non enim ignis, aqua, aut terra cum adhuc eſſent, vnum erat omne. Tex.cō.2.

¶ Quum gd ſequatur ad eos qui vnū elꝛntuꝫ ſupponūt, nō diſcernere. ſ. gn̄ationem ab alteratione: ⁊ gd ad eos g multa, ꝙ ſeqtur gdē ad ſuppoſitionē ipſoꝝ noſſe dr̄iam gn̄onis ⁊ alterationis. ⁊ ſi ipſi hoc nō annotarunt, neqꝫ diſtinxerunt gn̄onem ab alteratione. ſeorſum gdē Anaxagorā increpauit, ꝙ ⁊ ꝓpriā vocem ignorauit, quum gn̄onem ⁊ corruptionē alterationē nominarit. ſeorſum quoqꝫ rurſus nūc Empedoclē carpit/tanꝙ ⁊ apparentibus ⁊ ſibi ipſi ꝯdicētem. ad apparentia gdem ꝯ̄ria dicit/auferens alterationē manifeſtā exiſtentē. ad ſeipſuꝫ aūt, qꝛ dicit imutabilia elemēta, ⁊ ipſa ꝙ non fieri ex ſeinuicem, ſꝫ alia ex his. rurſus quoqꝫ dicit, amicitia ſuperante vnū oia fieri, atqꝫ ſpherum ⁊ orbē cōflare qualitatibus carētem, ita vt in illo nō amplius neqꝫ ipſius ignis, neqꝫ alioꝝ elꝛntoꝝ ſeruetur ꝓprietas. quum abiciat vnūqȯqꝫ elꝛntoꝝ ꝓpriā formam, vt. ſ. tales ſupponat elꝛntoꝝ ſpecificas dr̄ias quę auferri poſſint. Amplius ⁊ ex quibus dicit ipſas generari, inducit ꝙ ⁊ ſeparentur. dicit aūt ipſas generari quū facto ſphęro ⁊ oibus in ipſo cōgregatis lis iteruꝫ ſuperauerit. tunc inquit ex ſphęro vno exiſtente ⁊ indiſtincto corpore fiunt quatuor elemēta. quū ſ. differentię quędam ⁊ paſſiones aduenerint alię alij eius parti quibus ab inuicem diſtinguuntur quę ex illo fiunt elementa. quare ſi generatę ſunt ⁊ auferri vtique potuerunt: ⁊ pręſertim lite ⁊ amicitia adhuc pugnantibus. quare ⁊ genita vtiqꝫ ex ſe inuicem fuerint. Si eniꝫ nō diſtinctū neqꝫ ſeparatū i ſphęro ignis corpus, poſtea Cōm.21.

differentias

differentias aſſumens factũ eſt ignis.differentię quoqʒ
quę ignis ſunt,vt in hac parte ſphęri factę ignẽ fecerũt.
ſic ḡ ⁊ in alia parte eius poterant factę eſſe in qua. ꝟ.g.
differentię aquę nunc ⁊ terrę ⁊ aeris factę ſunt. manife/
ſtiſſimũ eſt ꝙ ⁊ ad ſeinuiceʒ natę ſunt tranſmutari.hoc
enim eſt poſſe elemẽta ad ſe mutuo trãſmutari, in vno
⁊ eodẽ ſubiecto ſucceſſiue/qñqʒ huius/qñqʒ alicuius al
terius ſpecificas dr̃ias fieri poſſe.neqʒ eniʒ eſt dicere ꝙ
ipſum ignis coꝛpus qđ ſpirat in generatione ſphęri,ip/
ſum poſterius dr̃ias ignis ſuſcepit ⁊ factũ eſt ignis, naʒ
hoc foꝛtuitũ eſt.Erat enim ſphęrus indiſtinctũ coꝛpus
⁊ einſdẽ ſpeciei ipſum ſibi ipſi, ⁊ cõe oium ſubiectum.
ſi eniʒ qs dixerit non poſſe in quacũqʒ ſphęri parte cu/
iuſqʒ elemẽti ſpecificas dr̃ias aduenire, ꝓculdubio nõ
indiſtinctũ facit ſphęri coꝛpus/neqʒ vnum,ſed alias in
alia eius parte deponit ꝓpꝛietates,per quas in hac qui/
dem ignis ⁊ nullum reliquoꝝ,in alia ꝟo aliud qd con/
ſiſtit.ſi ergo indiſtinctũ oino ſphęri coꝛpus ſupponit.⁊
ſucceſſiue/qñqʒ quidẽ ſeparare liteʒ,⁊ facere elementa/
qñqʒ ꝟo amicitiã ⁊ facere ſphęruʒ,neceſſe eſt oino ꝭm
has ſuppõnes oia elementa ad ſe mutuo tranſmutari.
Quũ igitur inquit vnũ erat vniuerſuʒ,hoc eſt ſphęrus/
neqʒ ignis erat in eo/neqʒ alioꝝ nullũ ꝭm habitũ, quia
non amplius eſſet vnũ,ſed. ſ. vnũquodqʒ elementoꝛuʒ
deſtitit eſſe id quod erat, ⁊ vnam ſphęri ſubſtantiam
omnia conflarunt.

Tex.cõ.3. ¶ Incertum quoqʒ eſt, vtrum pꝛincipiũ ip/
ſoꝛũ ponendũ,dico aũt igneʒ,terrã, ⁊ his co
gnata,quatenus enim vt mã ſupponunt, ex
quo trãſmutata ꝑ motũ fiũt terra/aut ignis.
vnum eſt elementũ. quatenus ꝟo hoc qui/
dem ex cõpoſitione fit coeuntibus illis, illa
ꝟo ex diſſolutione, magis elementa illa ⁊
pꝛioꝛa natura.

Com.22. ¶ Rurſus aduerſus Empedoclẽ inuehitur vt ea ſuppo
nẽteʒ quę minime conſonãt. Incertũ eniʒ inquit eſt q̃le
opʒ ponere pꝛincipiũ, quãtũ eſt ex his quę ab eo dicta
ſunt.vtrum ſphęrũ ipſoꝝ elemẽtoꝝ/an hęc ipſius ſphę
ri,quatenus eniʒ ex ſphęro vt ex mã quadã ineffecta ⁊
cõi ſubiecto ꝑ motũ ab ipſa lite factuʒ trãſmutata ⁊ ſpe
cificata fiunt quatuoꝛ elementa hoc pacto viſus fuerit
in pꝛincipiꝫ ⁊ mãę ratione ſphęrũ ponere.opʒ enim pꝛi
mum pꝛincipiũ expers eſſẽ qualitatũ,ſed quatenus rur
ſus ex cõpoſitione quatuoꝛ coꝛpoꝝ/amicitia cõgregan
te,ipſum ſphęrũ dicebat fieri, hęc ꝟo ex illius diſſolu/
tione in pꝛincipiꝫ vtiqʒ rõne poſuerit aliquis ipſa qua/
tuoꝛ elementa,eſt enim pꝛincipiꝫ ꝓpꝛiũ eſſe ſimplicius,
ſimpliciora ꝟo ſunt ipſa elemẽta ex ipſis ꝯpoſita ſphę/
ro,eſt enim ex his compoſitus ſphęrus.

Tex.cõ.4 ¶ Omnino itaqʒ de generatiõe ⁊ corruptio
ne ſimplici dicendũ,vtruʒ eſt,aut non eſt, ⁊
quõ eſt, ⁊ de aliꝫs ſimplicibus motibus vt
de augmentatione, ⁊ alteratione.

Com.23. ¶ Quum dixit antiquioꝝ de generatione opiniones,⁊
eoꝝ qui in idem ducunt ipſam alterationi,⁊ eoꝝ qui ip
ſaʒ diſtinguũt,reddit ad pꝛopoſitũ,hoc eſt ad ſermonẽ
de generatione,⁊ quęrit,an ſit generatio, ⁊ modũ ꝑ quẽ
eſt,necnon ⁊ de aliꝫs naturalibus mutationibus,eſt enĩ
maxime de his ſermo neceſſarius,quũ nullũ antiquoꝝ
habeamus qui de his aliquid dictu dignum dixerit. de
omnibus quippe naturalibus mutationibꝰ, nullus p̊o/
rum dixit.ſ.generatione/ augmentatione/⁊ alteratione.

¶ Plato igitur ſolũ de generatione conſide Tex.cõ.5.
rauit ⁊ coꝛruptione,quo pacto ineſt rebus.
⁊ de generatione nõ omni, ſed de ea quę eſt
elementoꝝ. quo aũt modo carnes,aut oſſa,
aut alioꝛuʒ aliqđ talium nullum. Amplius
neqʒ de alteratione/neqʒ de augmẽtatione,
quonam modo inſunt rebus.omnino auteʒ
niſi ſuperficietenus de aliquo nullus pꝛęter
Democritũ ſciuit.hic ꝟo videt̃ quidem de
omnibus curã habuiſſe† ⁊ pꝛincipia ſuppo †Uerba hec.
ſuiſſe,quę ad omnia accõmodari poſſunt ⁊ ⁊ pꝛicipia vſ/
ad alios motus. Jam ꝟo in eo qđ eſt quõ, qʒ ibi/ motꝰ.
differt,neqʒ eniʒ de augmentatione nullus in multis co
aliqd determinauit, quẽadmodũ dicemus, di,deſunt.
niſi qđ etiã quicũqʒ dicere poſſet, ꝙ cũ acce
dit augmẽtantur ſimili,hoc aũt quõ non am
plius/neqʒ de miſtione, neqʒ de alioꝝ,vt ita
dicam aliquo,vt de facere vel pati,quonam
modo hoc quidẽ facit. illud ꝟo patitur na/
turales actiones:Democritus autẽ ⁊ Leu/
cippus facientes figuras,alterationẽ ⁊ gene
rationẽ ex his faciunt,diſgregatione quideʒ
⁊ ꝯgregatione,generationẽ,⁊ coꝛruptionẽ,
oꝛdine ꝟo ⁊ poſitione,alterationem.

¶ Naʒ ex ſuperficiebus ipſa generat,ſed quo pacto cõ/ Com.24.
poſita ex hoꝛum fiunt cõpoſitione nõ dixit. huius ꝟo
demõſtratio/ꝙ quũ de generatione elemẽtoꝝ dicit nõ
dixerit Plato vl'r de gñatione eſt,non poſſe ſermoni de
generatione elementoꝝ ſuboꝛdinari carnium ⁊ oſſiuʒ
generationẽ,nam elemẽta dicit genita eſſe ex ſuperficie
bus triangularibus,ꝓpõnes aũt dicere de oſſium gene
ratione,nõ amplius neqʒ eam quę ipſaꝝ ſuperficieruʒ/
neqʒ eam quę eſt eoꝝ quę fiũt ex ſuperficiebus dico.ſ.
elemẽtoꝝ,cõpoſitionẽ cãm eſſe dicit.dicit enim ꝙ ter/
ram foꝛmans puraʒ opifex ⁊ leuẽ permiſcuit ⁊ ligauit
medulle,⁊ poſt hęc in ignẽ ipſum ponit. poſt illum ꝟo
in aquam ipſam intingit,rurſus aũt in ignem, ⁊ rurſus
in aquam, trãſferenſqʒ ſic ſępe in vtrũqʒ ab ambobus
illiquefactile operatus eſt.medulla aũt ex qua ⁊ terra fa
cit oſſa,neqʒ elementũ eſt,neqʒ ſuperficies:naʒ qualita
tis ⁊ paſſionis mutatio generat oſſa,qualitatẽ ꝟo ⁊ paſ
ſionẽ impoſſibile eſt ex ſuperficiebus generatã iri:ipſe
enim pꝛogrediens dicet,paſſionẽ nãqʒ ex ſuperficiebꝰ
nullam conãtur generare,qꝛ elementa apud ipſuʒ figu/
ris ſed non paſſionibus/aut qualitatibus ſpecificantur.
pꝛętermittentes aũt aduerſus hęc quę abſurda ſunt con
tradicere Ariſto.dicit,nihil omnino ipſum de oſſiũ ge
neratione dixiſſe,oino enĩ incredibilia ſunt vt ad appa
rens,ſi ſic dixit Plato. ſi enim medulla erat oſſe pꝛioꝛ,
⁊ os erat ex neceſſitate oſſigenam, quippe etiã ipſe Pla
to medullam vocat.vt in illo eſſe habentẽ, quare ante/
quã os fieret,os erat. amplius ⁊ ſi q̃ʒmaxime illud pꝛi/
mum os fecit hoc modo opifex,ſed non hoc mõ fiunt
quę in aialibus natura generant̃.Plato itaqʒ tantuʒ ſo/
luʒ de generatione dixit.Democritus aũt inquit pꝛęter
alios videt̃ omniũ curam habuiſſe,⁊ pꝛincipia ſuppo/
nens quę ſibi ad omnia accõmodari poſſunt,⁊ ad alios
motus.motus dixit hoc eſt mutationes, nam gñatio vt
ipſe dixit in phyſica,eſt mutatio,ſed nõ motus:caſu au/

tem pro caſu vſus eſt.accuſatiuū3 dicens pro ablatiuo:
oportebat eni3 dicere de alijs motibus. Eſt autē huiuſ/
cemodi figura ⁊ apud antiquos ⁊ apud Poetā. Lamen
tationes canere incipiunt ⁊ luctuoſam vocē, pro eo qđ
eſt lamentationū.vt ⁊ Ariſtophanes in cōcionātibus.
„ O aurifex monile qđ cōſtruxiſti ſaltāte veſperi mulie/
„ re mea,ex foramine glans cecidit. nam monile accuſa/
tiuum dixit pro eo qđ eſt monilis,ac ſi eſſet,ex forami/
ne monilis glans cecidit,ſaltante veſpere muliere mea:
id vō [in eo qđ eſt quō differt] ꝓ eo ꝙ eſt ſm modu3.
na3 ⁊ ſi generationē ⁊ alterationē ponat, non tñ eo mo
do quo nos,quū per cōgregationē ⁊ diſgregationē pu/
tet eē generationē,trāſpoſitione vō ⁊ ordinis mutatio/
ne alterationē.de augmētatione quoq3 alij quide3 dixe
runt tantū/quantū etiā quicunqȝ dicere poſſet: ꝙ adue/
niente aliquo fit augmentatio,ſed quo pacto adueniat,
nunqđ per poros ⁊ meatus/aut corpus per corpus per/
means/non addunt.nam hęc oīa dubitationē habēt.de
agere quoq3 ⁊ pati/eędem ſunt dubitationes, quū hoc
qdē agit,illud vō patif.qđ aute3 Democritus neq3 de
augmentatione enūtiauerit/neqȝ de miſtione deſcēdēs
Miſtio tri/plex. apponit.❡ Sciendū autē ꝙ miſtio/aut idem eſt tēpera
mento,eſt autē temperamentū humidoꝝ,quu3 appoſi/
tis agētes in ſe mutuo qualitates ſe mutuo ꝑmeauerint.
aut eſt latior tēperamento miſtio.nam miſtionū quędā
eſt tēperamentū,vt in mulſo:quęda3 vō iuxta poſitio,
vt in omni ſeminario.quędam vō cōplexio, vt in ma/
teria ⁊ forma. Indiget autē huiuſcemodi ſermone q de
generatione diſputat,ad ſciēdum quo pacto qđ fit/fit.⁊
an indigeat horū aliquo ad generationem an non.

❡ Qm̄ vō opinabanf verum in apparentia, contraria aūt ⁊ infinita ſunt quę apparēt.fi/ guras infinitas fecerūt,vt mutationibus cō/ poſiti ipſum cōtrariū videref alteri ⁊ alteri.

Com.25. ❡ Quoniā inquit omnē apparentiā verā dicūt, ⁊ vnū/
qđq3 vt apparet ſic ēt eſſe,apparere aūt ſępe de eodem
ↄ̄ria quibuſdā,ꝙ quę ſic de eodē apparēt vera ſint,poſ
ſunt ex proprijs ꝑncipijs ſeruare Democritici, ſuppo/
nentes infinitas eſſe elementoꝝ figuras:nam hę ⁊ ordi
ne mutate ⁊ poſitionē tranſmutantes ex diuerſa ad vi/
dentes habitudine ⁊ ſpatio,alias aliā ⁊ in eode3 aliam
apparentiā pręhent.ſic quippe colūbę collū occurren/
te ei radio ſolari diuerſoꝝ coloꝝ apparētia3 pręhet,ad
alia3 eni3 ⁊ aliā oculi poſitionē,his quidē viride appa/
ret,alijs vō aureum,alijs vō nigrū, ⁊ alijs alterius co/
loris,figurę quoq3 quadrāgulares orbiculares procul
videnf. circulu3 quoq3 procul poſitum ſi per verticem
aſpexerimus rectū videbimus.⁊ mel icteritiā patienti/
amarū apparet.ſano vō/dulce.ipſu3 ēt Z ad aliā ⁊ aliā
videntis habitudinē,aut N /aut Z apparet,[vt mutatio
nibus cōpoſiti,]illud cōpoſiti/non pro cōpoſito dicit,
ſed pro cōponente cōpoſitū,⁊ mutatio cōpoſiti accidit.

❡ Et trāſmutari paruo admixto, ⁊ omnino alterum apparere vno tranſmutato.

Com.26. ❡ Non ſolum tranſpoſitio ⁊ mutatus ordo atomorum
tranſmutat apparentiā eoꝝ quę videnf,ſed etiā ob de/
Alexā.expō. fluentes a cōpoſitis atomos ⁊ occurrentes videntibus
alis quędam fit habitudo ⁊ diuerſa apparentia,ſic qui/
dē Alexander expoſuit. ❡ Forte aūt qs dicere poſſet
ꝙ hoc mutationi quę eſt ſm augmentatione3 accōmo/
daf.na3 per defluxum ⁊ aggregationē atomoꝝ augmē
tationē ⁊ diminutionē dicebant fieri Democritici. hāc
aūt non apparentē dicebant mutationē vt alterationē,
⁊ in defluxu,paruo defluente totu3 alterū fit:ex impoſ/
ſibili quippe ſi/im /auferas facis poſſibile,quare paru⁹
defluxus contrarium qđ acceſſit priori fecit.

❡ Ex ijſdē enim tragedia fit/⁊ comedia lrīs.

❡ Exemplu3 propoſitoꝝ eſt hoc.nam eadem elementa Com.27.
tranſmutata taliter aut taliter,multū abinuicē differen/
tes tragediam inquā ⁊ comediam efficiunt.

❡ Quoniā autem videf fere omnibus alteꝝ Tex.cō.6. eſſe generationē ⁊ alterationē: ⁊ fieri quidē ⁊ corrūpi congregata ⁊ diſgregata, alterari vō mutatis paſſionibus: de his inſiſtentib⁹ conſiderandū eſt. dubitationes enim habēt hęc ⁊ multas ⁊ rōnabiles.ſi nāq3 eſt cōgre/ gatio generatio,multa impoſſibilia accidūt. Sunt autē rurſus alię rationes cogentes, ⁊ non habētes facilem ſolutionē,ꝙ non cōtin git aliter ſe habere. ⁊ ſi non eſt congregatio generatio,aut omnino nō eſt generatio, aut alteratio,aut quāuis ſit hoc diſſoluere diffi/ cile,tentandum eſt.

❡ Quoniā inquit plures.ſ.Democritus, ⁊ Leucippus, Com.28.
Anaxagoras,⁊ Empedocles,opinabanf generatione3
⁊ corruptionē,ſm diſgregationē eſſe,⁊ congregationē:
⁊ hanc ſeparabāt ab alteratione, ſicut Democritici,de
his pertractare op3. habet enim multas dubitationes
ſermo.nam cōgregatione ſupponētibus generationem
multa ſequenf incōuenientia. nam ⁊ paſſiones aufere/
mus ⁊ corpoꝝ cōtinuitatē,q2 oſtendentes rōnes, ꝙ nō
cōtingit aliter ſe hr̄e niſi per cōgregationē generationē
eſſe non ſunt ad ſoluendu3 faciles, amplius pręter hoc
ꝙ validę ſunt,⁊ ad ſoluendū difficiles rationes,quib⁹
cōgregatio/generatio eſſe videf,etiā ſi ſuppoſitū fuerit
non eſſe congregationē generationē. incertū eſt an om
nino ſit generatio/aut ſit qdē,ſed idem alterationi. igif
⁊ hoc quū ad ſoluendū difficile ſit examinandum eſt.

❡ Principiū autem hoꝝ omniū, vtrum ſic, Tex.cō.7. ⁊ fiunt, ⁊ alterātur, ⁊ augenf,quę ſunt, ⁊ cō traria his patiūtur,primis exiſtentibus ma/ gnitudinib⁹ indiuiſibilibus,aut nulla eſt ma gnitudo indiuiſibilis. differt eni h̄ plurimū.

❡ Principium inquit ꝓpoſite qōnis an ſit congregatio Com.29.
generatio,an nō,eſt perſcrutari, an poſſe ſit eē corpora
indiuidua.nā ſi ſint huiuſcemodi corpa idiuidua ⁊ im/
paſſibilia:neceſſe eſt ꝑ ↄgregationē eſſe gn̄ationē, ſi au
tē nō poſſint idiuidua ſupponi corpora, auferef quidē
ex neceſſitate ꝑ ↄgregationē/gn̄ationē eſſe gn̄ationem,
non tñ inducif ipoſſe eſſe ſic ſe habere, quū eni ſunt in/
diuidua corpora, neceſſe eſt ꝑ ↄgregationē eſſe genera
tionē.ſi vō non ſint indiuidua,non oīno ſublata eſt cō
gregatio:poſſibile eſt eni3 etiā ſi non ſint indiuidua ele
menta per congregationē eſſe generatione3,vt declarat
Empedoclis opinio. igitur non exiſtētibus indiuiduis
corporibus ſolū aufertur hoc,neceſſario per congrega
tionē eſſe generationem,ſublato autē neceſſario locu3
habebit id qđ dicimus rationabilius.quoniam igif ad
poſitionē quidē atomoꝝ ſequitur per cōgregationem
eſſe generatione3.ad ablationem vō ipſoꝝ non ſequif
deſtructio generationis per congregationē,merito plu
rimum ⁊ non omnino dicit differre ad propoſitum de
atomis perſcrutationem.

¶ Et rurſus ſi magnitudines indiuiſibiles, vtrum vt Democritus ꝛ Leucippus, corpora hęc ſunt/aut vt Timęo ſuperficies.

Com.30. ¶ Ad conſideratioñe de generatione neceſſe eſt quęrere an ſint indiuiduę magnitudines, ꝛ ſi hoc, deinceps quęrendum eſt vtruȝ vt Democritus corpora ſint, aut vt Plato ſuperficies. deinde quū pauluȝ meminerit de abſurditate huius opinionis. naȝ latius in ſermone de cęlo de hac dixit. trāſit ad quęrendū an poſſibile ſit corpora indiuidua eſſe, vt Democritus dixit. dicit quoque hanc opinioñe magnā abſurditatē habere. tñ Platonis opinioni collata multo ꝛ probabilior ꝛ naturalior eſt, ſi quidē opinio Democriti pōt ꝛ generationeȝ ſeruare ꝛ alterationē quę autē ſuperficies principia corpoꝝ facit, generationē quidē quodāmodo vȝ ſeruare. qualitatem vō ꝛ paſſionē neqȝ ꝑmū aggredit̄ generare. ꝛ addit cauſas ob quas ꝓbabiliora his quę in Timęo, Democritus principia ſupponebat. nam hi quidē ex exercitio circa mathematica, naturaliū expertes erant, inexperiētie vō id qđ eſt verſatos eſſe in natura oppoſuit, hoc eſt in experiētia eius factos eſſe, nam Democritici in rebus naturalibus exercitati principia ſuppoſuerūt quę maxime poſſunt concordiam ad ea quę natura fiūt ſeruare. ad fidē autē dictoꝝ aſtruit vtrorūqȝ rationes, quibus vtentes tentant oſtēdere ꝙ ſunt magnitudines indiuiduę, ꝛ oſtēdit magnū eſſe exceſſuȝ ſermonū Democriti ad ſermones Platonis iuxta id qđ probabile eſt. ꝛ horum quidē apertam eſſe abſurditatē. ſermones vō ꝛ rationes Democriti difficilē habere ſolutioneȝ.

¶ Hoc igitur ipſum vt ꝛ in alijs diximus irrationabile eſt vſqȝ ad ſuperficies diſſoluere. quapropter magis rōnabile eſt corpora eſſe indiuiſibilia, ſed ꝛ hęc multam hñt irrationabilitatē: nihilominus his alterationem ꝛ generationē contingit facere ſicut dictum eſt, verſione ꝛ tactu, tranſmutātia idē, ꝛ colorū differentijs, quod facit Democritus, quapropter ꝛ colorē non dicit eſſe, verſione enim colorari, diuidētibus autē in plana nō amplius, nihil eniȝ fit pręter ſolida ex cōpoſitis ſm latitudinē: paſſionē enim neqȝ poſſunt generare aliquā ex ipſis. Cauſa aūt cur minus poſſunt confeſſa videre, eſt inexpientia. quapropter quicūqȝ verſati ſunt magis in nālibus, magis poſſunt ſupponere talia principia. quibus maxime poſſunt cōiungere, qui autem ex multis rationibus minime contemplatiui exiſtentium ſunt, ad pauca reſpicientes facilius enuntiant.

Tex.cō.8. **¶ Videre aūt vtiqȝ poterit aliquis, ꝛ ex his quantū differunt naturaliter ꝛ logice conſiderantes.**

Com.31. ¶ Aut hoc dicit ꝙ abſurdū eſt vſqȝ ad tantuȝ diuidere corpora, vt ad ſuperficies occurramus. Impoſſibile eſt enim in tantū ꝓcedere diuiſionē corpoꝝ, aut ꝙ abſurdum eſt reſoluentes in ſuperficies vſqȝ ad hoc ſtare, ꝛ non reſoluere has in lineas, ꝛ illas in puncta, quā enim rationē habet ad corpus ipſuȝ ſuperficies, hanc ꝛ ad ſuperficiem linea, ꝛ ad hanc punctum ipſum. erunt ergo hoc pacto, oīa ex punctis. verū huic opinioni etiā in tertio cęli eſt aduerſatus, illud auteȝ verſio/tactus/ꝛ rhyſmus. dictiones ſunt abdericę. quibus vtebatur Democritus, rhyſmum quidē vocans figuram. verſionē autē, poſitionē: vt ſi baſis quidē pyramidis ſit deorſum, conus vō ſurſum/aut ecōtra. tactū vō ordinē, qꝛ forte hę quidē priores ſunt, alię vō poſteriores: ꝙ autē iuxta ipſum figurę concretę generationē, tranſpoſitę vō ꝛ trāſmutatę, paſſiones apparentes operat̄ dictuȝ eſt prius. nullum enim dicebant natura eſſe coloꝝ aut aliaꝝ paſſionū. naȝ verſione dicit colorari, illud vō [Quib⁹ maxime poſſunt coniungere,] pro eo ꝙ eſt quibus principijs vtentes multa poſſunt coniūgere, ꝛ aſſignare eorū quę natura fiunt. ſi autē pro quibus ſit ſcriptum quę ad ipſa principia opȝ adiungere verbuȝ illud poſſunt. hoc eſt quę principia maxime poſſunt coniungere/ratiōes aūt vocat diſciplinas, qꝛ in intellectu ſolo eſſe habent. hi igitur mathematicis inquit ociati inexperiētia entiū, hoc eſt eoruȝ quę ſubſiſtentiā ꝛ exiſtentiā habent, qualia ſunt ipſa naturalia, facile de principijs ipſoꝝ enuntiarūt, ꝛ ideo facile redarguuntur.

¶ De hoc enim ꝙ indiuiſibiles ſint magnitudines, hi quidem aiunt, ꝙ per ſe triangulum multa erit. Democritus aūt viſus vtiqȝ fuerit proprijs ꝛ naturalibus rationibus perſuaſus fuiſſe, manifeſtum autem erit, quod dicimus procedentibus.

¶ His rōnibus vtens Plato oſtēdebat eſſe indiuiduas magnitudines ſi oīs inquit magnitudo diuiſibilis eſt erit ꝛ ꝑ ſe triangulū diuiſibile, qđ eſt idea triāguli. ꝛ hoc modo erūt aliqua priora ꝑ ſe triāgulo in quę diuiditur qđ eſt impoſſibile eſſe aliqd idea prius, ſi ergo ꝑ ſe triāgulū diuiſibile non eſt, nō ergo erit omnis magnitudo diuiſibilis: ſi igit̄ non oīs magnitudo diuiſibilis. ſunt ergo quędā indiuiduę magnitudines, hęc aūt nullibi videt̄ Plato dicere ꝙ ſunt indiuiduę magnitudines, niſi ex non ſcriptis eius colloquijs narret hęc Ariſt. aut qđ potius dicendū eſt, ꝙ quidā eoꝝ qui ſe Platonicos putant haſce rationes proferebant, neqȝ enim decens eſt Platonē qui adeo in mathematicis fuit exercitatus, ꝛ q nouerat vt poſſibile eſt oēm latam rectā bifariā diuidere. indiuiſibiles dicere magnitudies, niſi ſic dixiſſet indiuiſibilia triangula ex qbus corpora cōponebat, vt in alias figuras trāſmutari aut reſolui non poſſint. omnes eniȝ figurę rectilineę in triāgula reſoluūtur. nā quadrāguluȝ per diametrū in duo ſecat̄ triangula. quinquāgulum aūt in tria. ꝛ reliquę eodē modo. ipſum vō triāgulum in alias figuras non diuidit̄, ſed in rectas tm̄. forte igitur hoc mō dicebat eſſe magnitudines indiuiſibiles. Dicendū eſt aūt ad hęc, dicentes ꝙ idea trianguli omnino nec magnitudo eſt, ſed ratio magnitudinis. quare hoc modo rōnabiliter eſt indiuiſibilis. nos aūt dicim⁹ magnitudines eſſe diuiſibiles. nō neceſſe eſt aūt ſi ratio magnitudinis eſt indiuiſibilis, ꝛ magnitudinem eſſe aliquaȝ indiuidualē: non enim vt ſe habēt rōnes neceſſe ꝛ res ipſas ſic ſe habere impmutabil'r, qm̄ ꝛ intentio domus ꝛ ratio ſm quā facit ipſam domificator incorporea eſt, domus vō non eſt incorporea. Com.32.

¶ Habet enim dubitationeȝ ſi quis poſuerit corpus aliquod eſſe, ꝛ magnitudineȝ omni quaqȝ diuiſibilē, ꝛ hoc poſſibile, quid enim erit qđ diuiſioneȝ ſubterfugit, ſi enim omni-

quacꝫ diuiſibile, ⁊ hoc poſſibile: ⁊ ſi ſimul fuerit hoc oíquacꝫ diuiſum, ⁊ ſi non ſimul hoc diuiſum fuerit, ⁊ ſi hoc fiat, nullū vticꝫ erit impoſſibile, igitur ⁊ ſꝫ mediū ſimiliter, omninocꝫ ſi omniquacꝫ aptum eſt diuidi, ⁊ ſi diuiſum fuerit nullum erit impoſſibile factū, quoniam neqꝫ ſi ĩ infinities infinita diuiſa fuerint, nullum erit impoſſibile, ⁊ ſi forte nullus vnquaꝫ diuiſerit. qm̄ igitur omniquacꝫ tale eſt corpus diuidat̃, qd igitur erit reliquum? magnitudo? non eniꝫ eſſe poteſt, erit enim aliquid nō diuiſuꝫ, ſed erat omniquacꝫ diuiſibile. At vero ſi nullum erit corpus, necꝫ magnitudo: diuiſio aūt erit/aut ex punctis erit, ⁊ nō magnitudines ex quib⁹ cōponit̃/aut nihil omnino, quare ⁊ ſi fiat ex nihilo: ⁊ ſi fuerit cōpoſituꝫ, ⁊ vniuerſuꝫ itaqꝫ nihil erit, niſi apparens.

Com.33. ℭ Adiungit rōnes a quibus motus Democritus indiuidua poſuit corpora, ⁊ opitulat̃ opinionis ꝓbabilitati ⁊ rōnabilitati, ⁊ ponit pro principio ideꝫ eſſe dicere in infinitū diuiſionē ipſius continui fieri, ⁊ ſimul oíquacꝫ poſſe diuidi cōtinuū: ex quo abſurdū cōcludit̃ hoc mō. ſi enim vnaqueqꝫ eaꝝ que ex ſectione ſemper fiūt vnitatū poſſibile eſt rurſus ſupdiuidere, manifeſtū ꝙ omniquaqꝫ diuiſibile eſt corpus. ſi igit̃ omniquacꝫ inquit diuiſibile eſt corpus. hoc eſt ſi poſſibile eſt oíquaqꝫ diuiſum iri, ēt ſimul oíquaqꝫ poſſibile eſt diuiſum iri. oē aūt qꝺ potētia eſt hoc ſupponere in actū exiuiſſe nō eſt abſurdū. vl̃r enim ſi id qꝺ potentia eſt in actuꝫ exiuiſſe ſupponat̃, falſuꝫ gdē ſequet̃, nō tñ impoſſe. ſi ergo non eſt impoſſe ſupponat̃ ꝙ omniquacꝫ diuiſa ſit magnitudo, ſꝫ ſi omniquaqꝫ diuiſa eſt, nō in magnitudines diuiſa erit magnitudo, ſꝫ aut in pūcta, aut in nihil: ſi enim in magnitudines, nō fuerit, oíquaqꝫ diuiſa. ſi autem omniquaqꝫ/aut in pūcta/aut in nihil erit diuiſa. ⁊ ex his cōſtans. oē enim in que diuidit̃ ex his etiā ꝯſtat: conſtabit igit̃ ex nullo aut ex punctis ipſa magnitudo, qꝺ eſt abſurdū. non igit̃ omniqꝫ pōt diuiſa iri magnitudo. ſi aūt hoc, ſunt igit̃ quedā indiuidue magnitudĩes. deductio gdeꝫ rōnis huiuſcemodi eſt. quū aūt ſequat̃ ad hoc dictuꝫ qꝺ eſt in nihil/aut in indiuidua diuidi magnitudinē, id qꝺ eſt ex nullo/aut ex punctis cōſtare magnitudinē. oſtendit hoc omnifariā impoſſibile eſſe. ſ. ex pūctis quantū generari. nam puncta quāto addita, nec minus, nec maius quantū operant̃. videmus enim ꝙ quanto aliquo in plura diuiſo, ita vt actu plura fiāt pūcta, ſunt enim puncta fines diuiſi, ⁊ rurſus cōpoſito, nihil maius in cōpoſitione factū vniuerſuꝫ, neqꝫ minus in diuiſione, eo qꝺ prius erat antecꝫ eſſet diuiſuꝫ. ſi aūt tot nō coaugent magnitudinē addita, eo ꝙ impartibile ⁊ carens magnitudine nō habeat nāꝫ cōſtituere magnitudinē ꝓculdubio neqꝫ ſi oía que in magnitudine ſunt, in q̄ ſupponit̃ eſſe diuiſa cōpoſita adinuicēꝫ fuerint faciēt magnitudinē aliquā, ⁊ oíno impoſſibile eſt pūctum pūcto cōpoſitū facere aliqꝺ quantū. aut eniꝫ neceſſe eſt ſm totum tāgere ſe mutuo cōpoſita puncta, aut ſm qd tangi, ſm quid ꝟo non tangi. ſi igit̃ ſm totū ſibi mutuo accōmodant̃, ſimul rurſus oía vnū punctū erunt. ſi auteꝫ in aliqua parte ſe tāgentia vnita fuerint, in aliqua ꝟo non tangentia, partē habebit ipſum pūctuꝫ ⁊ non erit ĩpoſſibile, qꝺ eſt impoſſe, nam auferemus notioneꝫ pūcti. his ita dictis literā aggrediamur. ℭ Si eniꝫ ingt pōt omniquaqꝫ diuiſa iri: diuiſa vtiqꝫ qñqꝫ fuerit omniquaqꝫ ſimul: ſupponere igit̃ qꝺ pōt factum iri, in actuꝫ exiuiſſe non eſt abſurdū, non hꝫ enim ſequens impoſſe, vt dicit inferius deſcēdēs, ꝙ ſi ſuppoſuerimus in infinities infinita diuiſam magnitudinē, ⁊ ſi nondum diuiſa ſit, nec forte poſſit diuiſa iri ob diuidētis impotentiam, nō eſt impoſſibilis neqꝫ abſurda ſuppoſitio. ſupponere igit̃ hoc nō eſt abſurdū, ſed ad id qꝺ eſt omniquaqꝫ diuiſibile, vt ſequēs ſumpſit ſimul omniquaqꝫ diuiſibile eē. ℭ Et opꝫ noſce ꝙ ſm hoc fit deductio ſermonis ⁊ rationis, vt ꝯñter oſtēdit̃. nam ad ſermonē dicentē continuū in infinitū diuiſibile eſſe, nō ſequit̃ ſimul oíquaqꝫ diuiſum eſſe. oíno enim in ſermone dicēte ſectionē magnitudinis nō deficere, ſed in infinitū augeri. nō vꝛ hꝛe locū hoc, ſimul oíquaqꝫ diuiſuꝫ eſſe. nam diuiſa magnitudine neceſſe eſt deficere diuiſionē in infinitū, ſꝫ hoc quidē in ſequētibus accuratius diſcutiet̃. vbi ipſe ſoľonis facultatē exponit, illud ꝟo ⁊ ĩ medio ſimile. ſ. diuiſibile declaratiuū eſt huius, omniquaqꝫ fieri diuiſioneꝫ. ſemꝑ enim quecūqꝫ ex diuiſione pars fiat, poſſibile eſt rurſus in medio iteratā diuiſionē fieri. ꝑ hoc declarans ⁊ latius exponēs, ſubiūxit, ⁊ omnino ſi omniquaqꝫ diuiſibile, ſi diuiſum fuerit nullū erit impoſſibile factuꝫ. nam ad poſſibile gdē ſuppoſitū falſum fortaſſe ſequit̃, impoſſe ꝟo nullū. vt poſſe eſt in eſtate pluere. ſi igit̃ ſuppoſuerimus in eſtate pluere, falſum quidē fortaſſe ſupponimus/ſed nō impoſſibile, ſi autem nō impoſſibile, poſſet vtiqꝫ ⁊ fieri: ſi aūt poteſt fieri, ⁊ quandoqꝫ vtiqꝫ factum fuerit in longo tempore.

ℭ Similiter aūt ⁊ ſi ex punctis nō erit quantum, qñ enim in vna tangebant̃ magnitudine, ⁊ vna erat magnitudo, ⁊ oía ſimul erāt, nihil maius faciebant vniuerſuꝫ. diuiſo eniꝫ ĩ duo/aut plura, nihil min⁹/necꝫ maius vniuerſum, eo qꝺ prius. quare ⁊ ſi omnia cōpoſita fuerint nullam facient magnitudinem.

ℭ Queadmodū qꝺ ex non entibus cōſtat non vtiqꝫ eſt ens. ſic neqꝫ ſi alıqd ex punctis, idē autē dictu eſt ex impartibus, conſtat, non erit quantū, puncta enim non ſunt quantū. quū enim ſimul erant in magnitudine indiuiſibili exiſtēte, ⁊ vnita fuerunt, qꝺ ipſe vocauit tāgere ſe, nihil ob hec ipſa magnitudo maior fiebat. ⁊ ad hui⁹ demr̃onē addit qꝺ ſeqtur: dicens/ꝯtinuo ĩ duo ⁊ plura diuiſo/⁊ rurſus cōpoſito, nec mai⁹ erit vniuerſum in cōpoſitione coeūtibus pūctis, nec minus ĩ diuiſione. veꝝ eſt autē ⁊ ambo in vtraqꝫ dicere. neqꝫ enim cū cōponitur maius/aut minus fieri. neqꝫ cuꝫ diuidit̃, cui ſcilꝫ neqꝫ appoſitio pūctoꝝ ꝯfert ad augmentū magnitudinis nec ablatio ad diminutionē. igitur neqꝫ cōpoſita quantum/aut magnitudinem fecerint. Com.34.

ℭ At ꝟo ⁊ ſi qd diuiſo velut ſegmētū fit corpore, ⁊ ſic ex magnitudine corpus aliquod abit, eadē ratio, illud qūo diuiſibile eſt, ſi ꝟo nō corpus, ſed forma aliqua † nō ſeparabilis/ aut paſſio que acceſſit, ⁊ eſt magnitudo, pūcta, aut tactus hoc patiētes, abſurdum eſt ex nō magnitudinibus magnitudinē eſſe. a.l. ſeꝑabilis,

ℭ Sicut diſſectis lignis fiunt ſegmēta corpuſcula quideꝫ Com.35.

exiſtentes,ſed quę nō poſſunt iteruȝ ſecari,⁊ fit vniuerſum minus ex horū in minutas partes ſectione. ſi quis ſic ſupponat ēt in his quę diuidunt, vt dicat diuiſuȝ in ſegmēta abſumi.eadē accōmodabit rō. nam ſegmētuȝ ēt ipſuȝ ſi nō ſit pūctum,ſed magnitudo diuidet,ſiquidem omniquaqȝ diuiſibilis eſt magnitudo. ſi auteȝ nō diuidet,Democriti ſermo verus eſt.eſſe corpora indiuidua,quoꝝ concretione alia fieri dicebat.⁊ nō eſt omniquaqꝫ diuiſibilis magnitudo,illud 2o[non ſeparabilis]ſcribitur[⁊ ſeparabilis] ⁊ ſignificat nō ſeparabilis, eam quę nō poteſt per ſe ſubſiſtere abſqꝫ ſubiecto , ſed ſemper in cōpoſito exiſtēteȝ vt ſunt omnes mālēs formę.ſi autē ſit ſcriptū ſeparabilis,ſignificat eaȝ quę apta eſt ⁊ ſeparari pōt ſubiecto corrupto, ⁊ eſt ideȝ potentia vtrūqꝫ ⁊ de eodē dictuȝ.ſed differt hęc argumentatio a priore.ꝙ ſupius quidē magnitudinē ſumpſit.⁊ diuidēs inueniebat pūcta derelicta ex quibus nō erat poſſibile cōpoſitis magnitudinē aliquam factā iri. hic autē dicit ſi ſuppoſuerit aliquis magnitudinē non ex magnitudinibus cōſtare,ſed ex pūctis,ſpeciem aliquā ⁊ paſſioneȝ aſſumētibus in cōpoſitione ⁊ faciētibus ſic magnitudinem,quę forma aut paſſio in diuiſione ſeparatur,ita vt derelinquātur puncta,eadē abſurda ſequent̄ nō ex magnitudinibus facere aliquā magnitudinē. ¶ Si aūt aliquis quęrit qūo hoc vt abſurduȝ cōcludit,facere ex nō magnitudinibus magnitudinē.nam ⁊ qui dn̄t primam mām formā aliquā aſſumentē conflare corpus,ex non corporibus corpus generant. ¶ Noſcat hic ꝙ ⁊ ſi dicimus ex mā ⁊ forma cōſtare corpora, nō ex pręexiſtente mā ſeorſum dicimus fieri corpus,ratione enim ſola mām a forma ſeparantes ipſaȝ ſeorſuȝ conſideramus. quū nunqꝫ ipſa ſeorſum poſſit ſubſiſtere.ſemꝑ enim huiuſmodi corpore,in hꝯ tranſmutato fit generatio ⁊ corruptio corpoꝝ.⁊ oino ſunt de numero dictoruȝ ad aliquid mā ⁊ forma.⁊ neutrum pōt eſſe abſqȝ altero.dicētes aūt ex diuiſioneupereſſe pūcta ipſa,forma ſeparata,⁊ ex non magnitudinibus quę actu p̄exiſtunt nō magnitudines generant magnitudinē,⁊ in non magnitudines actu ꝑ ſe ſubſiſtentes reſoluūt magnitudinē, qđ eſt abſurduȝ. ¶ Pręterea etiā ⁊ ſi incorporea ꝓpria rōne ſit mā,tn̄ quū oino ſit informis potētia eſt corpus.puncta 2o non ſunt informia neqȝ potētia magnitudines, neqȝ ſubiectū alteri eſſe pn̄t ipſa indigentia alio ad exiſtentiā,in linea enim eſſe habēt,quū ipſa ſeorſuȝ exiſtētiam non habeant. quomodo igitur in his magnitudo ſubſiſtere poterit?

¶ Amplius autem vbi erunt. ⁊ immobilia, vel mota puncta.

Com.36. ¶ Ratio hęc pōt ⁊ interrogatiue ⁊ enūtiatiue proferri, interrogatiue quidē ſic,quē enim determinabis locum aut quē motū punctis ipſis? neqȝ enim ſupiorē nō eniȝ ſunt/ignis/aut aer,neqꝫ inferiorē,qꝛ non ſunt aqua/aut terra.⁊ eodē modo,nec motum,nec immobilitate ipſis aſſignabis:naȝ ſi eſſent immobilia nō coirent diuiſa ad faciendā generationē.ſi autē mota ſuppoſuerimus primum quidē abſurduȝ eſt motum aliqd nō eſſe corpus: deinde quē motū determinatū habebūt. eſt enim eadē ratio cū ea quę de loco.ſi autē enuntiatiue intelligis rōnem,dices,ꝙ neceſſe eſt ipſa alicubi eſſe.ſi enim nō occupabunt locū genita ex corpore reſoluto , erit vacuuȝ qđ occupabat corpus in ipſa reſolutum. ſed ⁊ hoc rurſus impoſſibile eſt. nam quo pacto incorporea ⁊ indimenſa omnino locale occupabunt ſpatium.

¶ Tactuſqȝ ſemper vnus duoꝝ quorūdam tanqꝫ exiſtente altero,pręter tactum ⁊ diuiſionē, ⁊ punctū,ſi itaqȝ quis ponit qđcūqȝ, aut quantūcūqȝ corpus eſſe omniquaqȝ diuiſibile,omnia hęc accidunt.

¶ Omnis quidē tactus extremū eſt , non oē autē extremuȝ tactus,extremū eniȝ eſt nō exiſtēte re tangente terminata,tactus aūt tangentiū ſolū erunt tactus, ꝙ auteȝ alia ſint quę ſe tangūt p̄ter ipſum tactū/aut punctuȝ/aut diuiſionē idem enim oia ſignificat,declarat vnū quidē eſſe tactum/duo auteȝ quę ſe tangunt. poſſibile eſt igit̄ ſic intelligere rationē demonſtrantē ꝙ impoſſibile eſt in puncta diſſolui corpus poſſibile quoqȝ eſt , ad id qđ eſt,non poſſe puncta cōpoſita facere magnitudineȝ intelligere rationē, qūo enim poſſunt cōponi quum non poſſint ſe mutuo tāgere,quę eniȝ ſe tangūt in aliqua ipſoꝝ parte ſe tāgūt,vt ſint aliqua in ipſis p̄ter tactū. puncta 2o impoſſibile eſt in aliquo ſe mutuo tangere. Com.37.

¶ Amplius ſi diuidens compoſuero lignū, aut aliquid aliud,rurſuſqȝ ęquale ⁊ vnum. igit̄ ꝙ ſic ſe hȝ manifeſtum eſt, ⁊ ſi diuiſero lignum ſm qđcunqȝ ſignū omniquaqȝ igit̄ diuiſum eſt potentia, quid igit̄ eſt p̄ter diuiſionē? ſi enim ⁊ eſt aliqua paſſio,ſed qūo in hęc diſſoluit̄, ⁊ fit ex his , aut qūo ſeparant̄ hęc? quare ſi quideȝ impoſſibile eſt ex tactibus,vel punctis eſſe magnitudines , neceſſe eſt eſſe corpora indiuiſibilia ⁊ magnitudines , at vero ⁊ hęc ponentibus non minus accidit impoſſe,ꝯſideratū auteȝ eſt de his in aliïs. ¶ Sed hęc tētandū eſt ſoluere,quaꝑꝑ rurſus a principio dicenda eſt dubitatio. Tex.cō.9.

Com.38. ¶ Adhuc aſtruit hęc quibus vſus eſt ſuperius. ſ. ex his fieri cōpoſitis in quę diuidit̄ magnitudo.ſumpſit enim ſuperius ꝙ ſi in puncta fiat diuiſio corpoꝝ,hęc rurſus ꝯpoſita facere magnitudinē.ꝙ igit̄ hoc ſic ſe hr̄e neceſſe eſt oſtendit ⁊ per exēpluȝ.nā quēadmodū ſi accipiēs lignū aut aliquā magnitudinē aliaȝ diuiſero in aliqua parte,deinde cōpoſuero fit ęquale priori,qđ ex diuiſorū cōpoſitione fit.ita ſi omniquaqȝ diuiſero ligнuȝ, vt nullum aliud qꝫ puncta ſuperſit,ſic enim ſe hȝ vt poſſit oiquaqȝ diuidi. diuiſionē enim vocat pūcta in qbus facta eſt diuiſio ⁊ ſectio.opus erit vt in pori ſectione partes in quas diuiſuȝ fuerit ꝯpoſitę ęqualē priori fecerūt. ita etiā ſi oiquaqȝ diuiſero vt nihil aliud ſuperſit pręter pūcta.neceſſe eſt pūcta cōpoſita facere ęqualē priori diuiſibili magnitudini,quę ex ipſis eſt cōpoſita magnitudinē.hoc aūt impoſſibile eſſe oſtēſum eſt.neqꝫ eniȝ infinita impartibilia cōpoſita qualēuis magnitudineȝ facere poſſunt.nō igit̄ contingit in puncta magnitudines diuiſas iri. ſi autē hoc non omniquaqȝ ſunt diuiſibiles magnitudines. hoc enim dixit in puncta ipſas diuiſas iri.ſi autē non oiquaqȝ ſunt diuiſibiles magnitudines, ſunt ergo corpora indiuiſibilia,illud 2o,[oiquaqꝫ igit̄ diuiſum eſt potētia] ꝑꝑ excellētiā mētis breuiter dictū eſt.dicit auteȝ hoc ꝙ ſi potentia eſt oiquaqȝ diuiſibilis magnitudo,⁊ poterit vtiqȝ diuiſa iri actu.non enim eſt īpoſſibilis ſuppoſitio vt prius dictū eſt. ꝙ id qđ poſſibile eſt ⁊ ad actum qn̄qȝ peruenerit. hoc autē dato ſeqtur dictū abſurdū ex punctis cōſtare magnitudines ipſas.id 2o [ſi eni ⁊ eſt aliqua paſſio,] rurſus prius dictū

reſumit:ſi enim eſt inquit aliqua paſſio in cõtinuo,quo
pacto diſſoluiť in hęc magnitudo,in puncta.ſ.ꝛ paſſio/
neꝫ:ꝛ quo pacto ex his cõponiť:quo pacto ẽt poſſe eſt
ſeparari hęc a ſeinuicẽ. vt extra paſſionẽ ſubſiſtãt pun/
cta.nã ꝛ ſi rõnẽ mãę ad paſſionẽ obtineant,ꝛ hoc ſit ip
ſis eſſe vt ſuppoſitio vult quę ex punctis ꝛ paſſionibus
magnitudines ſupponit,qm̃ mã inquãtuꝫ mã eſt ad ali
quid exiſtens.ſeorſum ipſa abſqꝫ forma eſſe per ſe nõ
eſt poſſibile,[ſed ꝛ hęc ſupponẽtibus non minus acci/
dit impoſſibile conſideratũ auteꝫ eſt de his ꝛ in alijs.]
de hoc ꝙ ſequuntur multa abſurda, ſuppoſitioni ſup/
ponẽti indiuiduas magnitudines.dictum quippe eſt in
tertio libro de cęlo.dixit quoque in 6° phyſici auditus.
nec nõ in lib° inſcripto de lineis indiuiduis. queꝫ qdaꝫ
Theophraſto attribuunt. nunc ꝟo inquit dubitatio/
nes Democriti ſoluendę ſunt.quibus diuiſionẽ magni
tudinũ in infinitũ deſtruit. Notandum igiť eſt ꝙ nunc
nõ eſt ꝓpoſitum ei principaliter oſtẽdere non eſſe indi
uiduas magnitudines.(naꝫ in dictis libris placitũ hoc
ipſum ſeorſum vt impoſſe increpauit redarguitqꝫ,)ſed
ſoluere inducẽtes indiuiduas magnitudines rationes.
reſumit igiť rationẽ Democriti breui,ꝛ diſtinguit ma/
gis,ꝛ ſic redargutionem ſubiungit.

¶ Omne igiť corpus ſenſibile diuiſibile eſſe ſm quodcũqꝫ ſignũ, ꝛ indiuiſibile nullũ eſt abſurdum:hoc eniꝫ potentia diuiſibile,hoc vero actu eſt, eſſe autẽ ſimul omniquaqꝫ di uiſibile potẽtia ĩpoſſibile videbiť vtiqꝫ eſſe.

Com.39. ¶ Proponit quidẽ breuibus dictã ꝑ plura dubitationẽ
reſumere,vt ſic ſolutiones inducat.diſtinguit auteꝫ pri
mũ quo pacto ad poſitũ ſermonẽ dicentẽ,corpus om/
niquaqꝫ diuiſibile eſſe ſequũtur abſurda prędicta. quo
pacto ẽt intellectã nullũ abſurduꝫ ſequiť. ꝛ merito hoc
pacto diſtinguit, vt oſtẽdens in quo ſignificato omni/
quaqꝫ diuiſibilis abſurdũ ſequiť. ꝛ ad hoc ſolutionem
inducat.ſunt aũt vt per capita cõprehendẽs dicam quę
ꝑ vniuerſaꝫ literã demõſtrãtur huiuſcemodi. duo ſunt
ſignificata ſermonis dicẽtis omniquaqꝫ diuiſibile eſſe
cõtinuũ.vnum quidẽ in quauis parte ipſum eſſe diuiſi/
bile declarãs. hoc eſt nõ in aliqua quidẽ parte ſectionẽ
recipe poſſe,in alia ꝟo nõ poſſe.ſed indifferẽter vbiqꝫ
nihil nãqꝫ eſt in cõtinuo qȯ diuiſionẽ prohibeat. nam
et ſi actu in hac particula prima ſectioneꝫ ſuſcepit, quę
in altera parte potẽtia inerat diuiſio,ꝛ ſi nonduꝫ facta
nihil minus ante iaꝫ factã poterat fieri.ꝛ vt breuiter di
caꝫ in hoc ſignificato,omniquaqꝫ diuiſibile corpus di/
citur qȯ oẽs ſectiones recipere poteſt. ſed ita oẽs,vt ex
oibus quãuis, nõ vt oẽs ſimul, ac ſi diceret quis oĩum
diſciplinaꝝ hominẽ participẽ eſſe poſſe.non quia oẽs
ſimul perfecte aſſequi põt,ſed qꝛ ex oibus quãuis reci/
pere põt ꝛ nõ determinate hãc aut hanc. in hoc quideꝫ
ſignificato nihil dicit abſurdũ ſequi.ſi qȯ actu indiuiſi/
bile eſt,oĩquaqꝫ diuiſibile ſuppoſuerimus,vt in quauis
parte diuiſionẽ recipere poſſit.neqꝫ enim ad hoc ſigni/
ficatũ ſequiť,omniquaqꝫ diuiſibilẽ eſſe magnitudineꝫ,
ſꝫ ſic omniquaqꝫ dicẽti diuiſibilẽ vt ſimul omniquaqꝫ,
hoc ãt eſt ſm ſignificatũ oĩquaqꝫ diuiſibilis.ſ.ſimul oĩ/
quaqꝫ diuiſibile eſſe corpus potentia qȯ eſt impoſſibi/
le.neqꝫ enim põt omniquaqꝫ actu ſimul diuiſuꝫ iri.cui
autẽ actu ſuppoſito impoſſibile ſequiť,id neqꝫ potẽtia
oĩno erat prius.ꝙ autẽ impoſſe ſit aliquid ſimul eẽ actu
omniquaqꝫ diuiſuꝫ illinc eſt manifeſtũ.ſi enim diuiſio
in nota ꝛ puncto fit non eſt aũt punctũ hęrens puncto,
ſed ſemper inter duo puncta ſumpta eſt media magni/
tudo,ꝓculdubio impoſſibile eſt ſimul omniquaqꝫ di/
uiſibile eſſe. in hoc ergo ſignificato accipiens omni/
quaqꝫ diuiſibile Democritus,ad abſurdũ deducit ipm
ſermonẽ ꝛ rationẽ,dubitans aduerſus propriã opinio/
nẽ non ipꝫ poſituꝫ redarguens. ¶ His ita dictis forte
quis dubitauerit quo nã pacto dicimus magnitudineꝫ
potentia in infinitũ eſſe diuiſibilẽ. inde enim ſumptuꝫ
eſt ꝛ id qȯ dicimus omniquaqꝫ diuiſibile,vt ꝛ in pręce
dentibus diximus.ſi enim potentia in infinituꝫ diuidi/
tur, poſſibile eſt ipſam diuiſam iri in infinitũ.qȯ auteꝫ
poſſibile eſt factũ iri, ſi supponať in actũ extitiſſe nõ eſt
impoſſibile. inducemus ergo ĩfinituꝫ in actu qȯ eſt ab/
ſurdũ.non ergo in infinitũ procedit continuoꝝ ſectio,
ſed alicubi firmabiť.erunt ergo indiuiduę magnitudi/
nes. ¶ Sꝫ eſt huius ſolutio dubitationis facilis. ſi ꝑdi/
uiſerimus id qȯ ꝛ in phyſico auditu dictũ eſt. ꝙ quem/
admodũ dieꝫ inſtare dicimus nõ qꝛ ſimul totus adeſt,
ſed quia ſemper pars eius pręſens eſt. ꝛ certamen actu
adeſſe dicimus,non qꝛ ſimul,ꝛ paleſtrã, ꝛ cęſtum,ꝛ ſta
diũ,ꝛ ſaltum,ꝛ cętera perfici,ſꝫ quia pars aliqua ipſius
adeſt.vt verbi cã ſaltus aut paleſtra aut aliquid alioꝝ.
ſic ꝛ magnitudinẽ in infinitum dicimus ſecari, non qa
poſſint infinita eius ſecta ſubſiſtentia ſimul facta iri,ſꝫ
quia accipiunť infinitoꝝ ſectoꝝ quędam ꝛ partes infi
niti,quę igitur ſumuntur ſemper ſecta ex diuiſione con
tinui terminata ſunt,ſed quia quę ſumunť iterũ diuidi
poſſunt in infinitũ diciť diuiſio fieri, quia non deficit
vnqꝫ diuiſio, nec poteſt aliqua pars ſumi,quę diuiſio/
nẽ recipere non poſſit,ſic ꝛ numeꝝ dicimus in infinitũ
augeri, non qꝛ poſſit qȯ augeť infinitũ actu factum iri,
ſemper enim aſſumptus numerus finitus erit,ſed eo ꝙ
nõ deficiat eius augmentũ,ſed eſſe eo qui ſumitur aliũ
ampliorẽ accipere,ꝛ vt manifeſte determinantes dica/
mus,in infinitum quidẽ diuiſibilis magnitudo non eſt
neqꝫ potentia, qꝛ non poteſt in infinita diuiſa iri.quia
neqꝫ punctũ puncto hęrens eſſe cõtingit. ſemper enim
duoꝝ punctoruꝫ media eſt magnitudo.eſt tamẽ in infi
nitũ diuiſibilis,qꝛ nunqꝫ potẽtia, deficit ſectio.ſic ergo
ꝛ omniquaqꝫ diuiſibilẽ dicebamus magnitudinem,eo
ꝙ poſſet in quauis parte diuiſa iri.ꝛ non eſſꝫ aliqua aſ/
ſumpta pars quę potẽtia eſſet indiuiſibilis. ob hoc eni
promiſcue vbi vis diuiſioneꝫ poſſe factam iri,qꝛ nulla
ſit pars potentia indiuiſibilis,ſed ſimul omniquaqꝫ eẽ
diuiſibile ꝛ in infinita diuiſibile ambo ſunt falſa. nam
ad illud quidẽ ſequiť in puncta magnitudineꝫ diuidi ꝛ
ex punctis cõſtare.diuiſibili ꝟo in infinita, ꝛ actu infi
tum ſubſiſtere,qȯ eſt abſurdum. nam ꝛ infinituꝫ vt id
qȯ fit,eſt.ſed vt ſubſiſtens,minime. ¶ Pręterea quoqꝫ
in phyſica auſcultatione dixit ipſe non eſſe linum lino
ꝯiũgere,totũ ꝛ vniuerſuꝫ infinito.nã totũ ꝛ vniuerſum
perfectũ eſt,perfectum autẽ fineꝫ habet, infinitum ꝟo
finem non hꝫ,ꝛ totum quidẽ ꝛ vniuerſuꝫ eſt,cuius nul/
la partium eſt extra,infinitum autẽ eſt extra qȯ eſt ali/
quid ſemper.non igitur eſt idẽ vniuerſum ꝛ infinituꝫ.
quare quum dicamus omniquaqꝫ diuiſibile ipſa voce
oſtendimus ꝙ nõ in infinitas dicemus magnitudines
diuidi,ſed finitas,quũ rurſus quęlibet partium omni/
quaqꝫ diuiſibilis ſit.ſed videmur inquit quuꝫ dicamus
omniquaqꝫ diuiſibile ita dicere omniquaqꝫ,vt nihil ſu
perſit ex diuiſione † indiuiſibile.qȯ eſt falſum.ꝛ contra/ *Forte legendum eſt diuiſibile.*
rium illi qȯ dicimus nos.in infinitum nãqꝫ diuiſibileꝫ
dicimus eſſe magnitudinẽ,ꝛ hoc pacto omniquaqꝫ di/
uiſibilem,vt omnis ſumpta pars diuidi poſſit, ꝛ nun/
quam hoc deficiat, quare ſi hoc pacto diuiſa eſſet ma/
gnitudo

gnitudo vt ceſſaret ſectio,eo ꝙ nihil ſupereſſet qð poſſet diuiſuꝫ iri,non amplius eſſet in infinitũ diuiſibilis. nã id qð dicimus in infinitũ nunq̃ꝫ deficit,quare ſi deficeret nõ in infinitũ,neqꝫ hoc pacto oiquaqꝫ, vt ſemꝑ diuiſa pars diuidi poſſet,[omne igit̃ corpus ſenſibile] ſenſibile quidẽ dixit aut nãle,nõ,ac ſi alia coꝛpoꝛa non diuiſibilia ſint.nã ⁊ mathematicũ huiuſcemodi eſt.ſed vt ð hoc ſermonẽ habẽs,aut ſenſibile dicit qð actu eſt. qð eni nõ eſt actu,diuiſibile nõ eſt.huiuſcemodi ꝟo eſt materia,ſm pꝛopꝛiã rõnẽ,naꝫ ⁊ ipſa coꝛpus eſt,ſed nõ ſenſibile,ſed potentia coꝛpus.pꝛoponens autẽ per capita Democriti dubitationem reſumere,pmũ diſtinguit ad qð ſignificatũ omniquaqꝫ diuiſibilis, nõ ſequit̃ abſurdũ aliqð.⁊ ad qð ſequunt̃ quecũq̃ꝫ a Democrito abſurda cõcluſa ſunt.⁊ dicit qð dicere quidẽ oiquaq̃ꝫ diuiſibile,qð in quouis puncto põt diuiſum iri,⁊ ſi nondũ diuiſum ſit,verũ eſt,⁊ nullũ hꝫ abſurdũ ſequens. naꝫ ⁊ qð actu indiuiſibile eſt,poſſibile eſt,ita dicere oiquaqꝫ diuiſibile.nã eo ꝙ poſſit in cõtinuo vbi vis punctũ ſumi,manifeſtũ ꝙ ⁊ diuiſio erit in quauis parte cõtinui. dicere ꝟo omniquaqꝫ diuiſibile vt ſimul omniquaqꝫ poſſit diuiſum iri,abſurdũ eſt.quo pacto aũt ⁊ pp quid abſurdũ rurſus apponit,reſumens Democriti dubitationẽ,⁊ tũc poſterius ſolutionẽ infert,dicens,obratiocinari Democritũ non redarguentẽ ſermonẽ dicenteꝫ omniquaq̃ꝫ diuiſibilẽ magnitudinẽ,ſed ſignatũ qðdaꝫ oiquaqꝫ diuiſibilis qð ſumit̃ iuxta illius opinioneꝫ.

¶ Si enim poſſibile,⁊ ſi fiat,nõ vt ſint ſimul ambo actu indiuiſibile,⁊ diuiſum,ſed diuiſum ſm qðcunq̃ꝫ punctum. nihil igitur erit reliquũ,⁊ in incoꝛpoꝛeũ coꝛruptuꝫ coꝛpus,⁊ ſi fiat rurſus,vel ex pũctis,vel omnino ex nihilo,⁊ hoc quomodo poſſibile?

Com. 40. ¶ Illud inquit abſurdũ eſt dicere oiquaqꝫ diuiſibile ſimul eſſe potẽtia,ſi enim eſt poſſe,⁊ actu vtiqꝫ factũ fuerit.hoc enim apertiſſime abſurduꝫ eſt ⁊ rõne non indigens,idem ſupponere ſimul ⁊ indiuiſibile ⁊ diuiſum.ſꝫ hoc inquit,eſt qð dico,ꝙ ſi potẽtia ſimul oiquaqꝫ diuiſibile eſt,ad actũ vtiqꝫ etiaꝫ exiuerit qñqꝫ vt ipm ſit in pũcta diuiſum.hoc eniꝫ ſignificat in quouis puncto diuiſuꝫ.quot ꝟo ſequunt̃ abſurda ad ſuppoſitionẽ hanc, in puncta diuiſaꝫ magnitudinẽ cõſequẽter ſubiungit reſumẽs Democriti dubitationẽ,ſunt autẽ abſurda quecũq̃ꝫ ⁊ a pncipio dicta ſunt,ſi eniꝫ inqt ſuppoſitũ fuerit oiquaq̃ꝫ ſimul diuiſuꝫ nihil ſupererit,ſꝫ aut in incoꝛporeũ,coꝛpꝰ coꝛrũpet̃.⁊ in pũcta,aut in nihil,⁊ qm̃ in que diuidit̃ aliqd ex his ẽt cõponit̃.infert ꝙ ſi quideꝫ ſit in incoꝛpoꝛea hoc eſt in pũcta diuiſuꝫ,erit etiã ex punctis conſtans.ſi autem in nihil,erit ex nihilo.

¶ At ꝟo ꝙ diuidatur in ſeparabiles,⁊ ſemꝑ in minoꝛes magnitudines,⁊ in diſtantes ⁊ ſeparatas manifeſtum eſt.

Com. 41. ¶ Quum deduxit ad incõueniens ſermonẽ dicentem, oiquaqꝫ ſimul diuiſuꝫ iri coꝛpus,oſtendendo ſequi ad hoc,ex pũctis aut ex nullo cõſtare magnitudines,nunc ex euidentia ſumit vt de Democrito ſermoneꝫ faciens ꝙ diuiſio ſemper in ſeparabilia,hoc eſt in ſubſiſtentes ſit magnitudines. nam ⁊ ſi ſemper in minoꝛa magnitudine ſegmẽta ſit diuiſio , tñ in ſubſiſtentia ⁊ que per ſe ſubſiſtere poſſunt. ſi aũt hoc eſt manifeſtũ apertiſſimũ eſt,ꝙ nõ ſimul infinita qñqꝫ ſint diuiſa,neqꝫ in infinitum diuiſio,qꝛ non ſint infinite ſeparabiles partes infinitis magnitudinibus.ſemper ꝟo non ſignificat in his id qð dicimus in infinitũ.eſt enim vt a Democrito ſermo cõcludẽte ea que dicta ſunt.ſed ſemꝑ in minoꝛa diuidit̃ inquit vſqꝫ ad hoc, vt in ſequentibus dicit quouſq̃ꝫ diuiſio ad indiuiſibilia perueniat.

¶ Neq̃ꝫ itaqꝫ ſucceſſiue diuidenti erit infinita in minutas partes ſectio , neq̃ꝫ ſimul poſſibile eſt diuiſum eſſe ſm omne punctum, non enim poſſibile,ſed quoddãtenus. neceſſe igitur indiuiſibiles ineſſe magnitudines inuiſibiles.pꝛeſertim ſiquidem ⁊ generatio erit ⁊ coꝛruptio,hec quidem diſgregatione, illa ꝟo congregatione. Ratio igitur que cogere videtur eſſe indiuiſibiles magnitudines hec eſt.

¶ Quare hoc ſit impoſſibile pꝛius dictum eſt. ſi enim ſic diuiſum fuerit/ſiue ſimul/ſiue ⁊ ſucceſſiue in puncta diuidetur ⁊ erit ex punctis.hoc autem eſt impoſſibile. quũ auteꝫ impoſſibile ſit ſm quodlibet punctum diuiſum iri coꝛpus , non erit in infinitum ſectio. ſi enim in puncta diuideretur,hoc merito accideret eo ꝙ infinita ſint potentia in magnitudine puncta. quum igitur non pꝛocedat in infinitum diuiſio neqꝫ in ipſa pũcta ſit,relinquitur ſtare alicubi diuiſionem , ⁊ ſupereſſe indiuidua coꝛpoꝛa,que amplius ſecari non poſſint,quare neceſſe eſt indiuiduas magnitudines ineſſe inuiſibiles. ſi quidem eſt generatio ⁊ coꝛruptio,hec quideꝫ diſgregatione,illa ꝟo congregatione: obſcurius aũt verba ſunt pꝛolata.videbitur enim dicere ꝙ ſiquidem eſt generatio ⁊ coꝛruptio,hec quidem diſgregatione,illa ꝟo congregatione,neceſſe eſt ⁊ indiuiduas eſſe magnitudines. ſed econuerſo opoꝛtet ex indiuiduis pꝛobare ꝙ per cõgregationem eſt generatio. nam indiuiduis ſuppoſitis magnitudinibus eſt per congregationeꝫ generatio.per congregationem autem exiſtente generatione. non neceſſe eſt indiuiduas ſupponere magnitudines,at ꝟo ꝙ ⁊ indiuidue magnitudines ſint videtur Democritica ratio demonſtraſſe.non tamẽ ꝙ per congregationẽ ſit generatio,quare ex hoc ꝙ ſint atoma ſyllogiçare opoꝛtet ꝙ eſt generatio per congregationẽ, non econuerſo, vt videtur verba demõſtrare. opoꝛtet ergo ſimplicius accipere verba ſic dicentẽ. neceſſe eſt ergo indiuiduas magnitudines eſſe.⁊ ſuppũctuantẽ hic,vt ex alio ſit dicere pncipia.ſi ergo eſt generatio ⁊ coꝛruptio,hec quidem per congregationẽ erit,illa ꝟo per ſegregationeꝫ. aut hoc modo. neceſſe eſt ergo indiuiduas magnitudines eſſe,ex quibus ſi quidem eſt generatio ⁊ coꝛruptio qð eſt manifeſtum,hec quidem per diſgregationẽ erit, illa ꝟo ꝑ congregationem.inuiſibiles autem dixit indiuiduas magnitudines vt effugiat redargutionem que eſt ex ſenſu.nulla enim apparentium magnitudinũ indiuiſibilis eſt.inuiſibilia igitur nobis ob paruitateꝫ dixit eſſe atoma.⁊ nihil quidem miranduꝫ eſt eſſe quidẽ, ſed ob paruitatem nõ videri, quemadmoduꝫ ⁊ in aere pulueruienta ramenta,pꝛius quidem nobis inuiſibilia exiſtentia,poſtq̃ꝫ ꝟo radius per feneſtrã ingreſſus fuerit viſibilia in eo ob ſplendoꝛem luminis fiunt.

¶ Qꝛ autem latet obratiocinans,⁊ quemadmoduꝫ latet dicamus,quoniã enim non eſt punctum puncto herens, eo ꝙ omniquaqꝫ ſit diuiſibile,eſt quidem vt ineſt magnitudi

Com. 42.

nibus,eſt autem vt non, videtur autez cum hoc poſitum fuerit ⁊ vbiqꝫ ⁊ omniquaqꝫ punctum eſſe,vt neceſſarium ſit diuiſaꝫ eſſe magnitudinem ad nihil, omniquaqꝫ enim eſſe punctum, quare vel ex tactibus vel ex punctis eſſe.

Com.43. ℂ Quum poſuit cõſtructionem rationis inducentis indiuiduas magnitudines ⁊ demonſtrauit in quo ſignificato omniquaqꝫ diuiſibilis ſequunť deducta abſurda, deinceps affert ſolutionez dubitationi refellens obratiocinationẽ tanq̃ ẜm quandam propriam expoſitionem eius qđ dicimus in infinitum diuiſibile procedentem.⁊ rurſus verbi huius,omniquaqꝫ diuiſibile diuerſum ſignificatum exponit.⁊ dicit ꝙ hoc quidem ſignificatorum impoſſibile eſt conſtare, alterum ꝟo poſſibile.nã omniquaqꝫ diuiſibile vno quidez modo licet magnitudinibus ineſſe, altero ꝟo non licet.non ineſt q̃dẽ vt Democritus intelligens ad abſurdum rationez deduxit,⁊ ſimul omniquaqꝫ diuiſibile eſſe hoc impoſſibile eſt.quia inquit non eſt punctuꝫ puncto hęrens,ſumit enim hoc Ariſto.vt manifeſtum.nam ⁊ a Democriticis concedebatur.ad hoc igitur vt abſurdum rationem deducebant.Si aũt quis etiã huius cauſaꝫ quęrit huius ſ.ꝙ eſt non eſſe pũctũ pũcto hęrẽs in cõtinuo neqꝫ omnino ex punctis cõſtare magnitudinẽ.Dicendum ⁊ ad ipſum ꝙ neceſſe eſt puncta ex quibus conſtare magnitudinez ſuppoſitio habet,aut quę in magnitudine ſe cõſequi mutuo ſuppoſuimus, aut a ſe diſtare,aut ẜm q̃d diſtare,ẜm quid ꝟo ſe tãgere,aut ſeipſa ẜm ſe tota mutuo tãgere.ſi quidẽ igitur diſtabunt a ſe mutuo,nõ amplius ſimul hęrentia erũt,neqꝫ facient magnitudinem. ſi autem in aliquo diſtabũt ⁊ in aliquo ſe tangẽt,partes habebunt,ſed ſupponiť impartibilia eſſe puncta:ſi aũt ẜm ſe tota ſeipſa mutuo tangent, duo puncta ſibi ipſis mutuo coaptabuntur.ſi autẽ duo ⁊ omnia.omnibus autez mutuo coaptatis ex quibus conſtare videť magnitudo erit vniuerſa magnitudo punctum vnum.impoſſibile eſt ergo punctum puncto hęrere. hoc aũt inducit ille qui ita ſimul omniquaqꝫ diuiſibilẽ magnitudinem ſupponit,vt nulla relinquatur particula ex diuiſione q̃ ⁊ ipſa diuidi non poſſit,non enim hęret punctum puncto,vt oſtenſum eſt. ſed omnino inter duo puncta eſt magnitudo. quapropter hoc pacto nõ erit omniquaqꝫ diuiſibilis magnitudo,ſequentur nãqꝫ prędicta abſurda.quo igitur pacto ⁊ ꝓpter quid inerit omniquaqꝫ diuiſibile continuo,qꝛ vbiqꝫ in cõtinuo eſt potentia punctum.ſi autez vbiqꝫ in continuo poſſibile eſt punctum ſumere,poſſibile eſt ⁊ vbiqꝫ in continuo diuiſionẽ fieri. ⁊ hoc pacto omniquaqꝫ diuiſibilis recte dicta fuerit magnitudo.eo ꝙ vbiqꝫ poſſit diuiſa iri.

ℂ Id autez eſt vt exiſtit omniquaqꝫ,quoniã vnum vbiqꝫ eſt,⁊ omnia vt vnumquodqꝫ, plura autẽ vno non ſunt, conſequenter eniꝫ non ſunt,quare non omniquaqꝫ,ſi enim ẜm medium diuiſibile eſt, ⁊ ẜm hęrens punctum diuiſibile erit.

Com.44 ℂ Hoc eſt quã ſecuerit quis vnam ſectionem põt hanc vbi vis feciſſe.vnaꝫ autẽ dixit,quia non aliam poſſibile eſt cõſequẽter accipere:⁊ omnes poſſibile eſt ſectiones feciſſe non vt omnes ſimul, ſed vt omniuꝫ quãuis. ⁊ hoc eſt illud. oẽs vt vnaquęqꝫ hoc eſt non hanc magis q̃ illam;ſed vt hãc aliquam ſic ⁊ omnes.vnãquãqꝫ aũt omnium eodẽ modo poſſibile eſt factam iri, naꝫ ⁊ homo eodem modo cuiuſqꝫ omnium diſciplinarũ eſt ſuſceptiuus:plures vna.ſ. cõſequẽter. hoc enim oſtẽdit qđ inducitur ⌊non ſunt,⌋ illi ꝟo ⌊non oĩquaqꝫ⌋ addẽduꝫ eſt ſimul.non enim ſimul oĩquaqꝫ diuiſibilis eſt,ſi eniꝫ in medio diuiſibilis,⁊ ẜm hęrens punctuꝫ erit diuiſibilis, ⁊ eſt probatio eiꝰ qđ non ſit ſic omniquaqꝫ diuiſibilis vt nihil ſuperſit diuiſibile. defectuoſe autẽ verba dicta ſunt.ſꝫ ſit vtiqꝫ ſimul manifeſtus ⁊ perfectus ſermo ita dicentibus.ſi ſimul omniquaqꝫ diuiſibile eſſet continuũ,ita vt nihil ſupereſſet ipſius diuiſibile in medio/ aut quouis alio modo diuiſa,diuideretur vtiqꝫ ⁊ in herẽti puncto.⁊ qđ reſiduũ eſt conſequens erat inducere. hoc autem eſt impoſſibile.ipſe ꝟo quuꝫ non ſubiunxit ꝙ eſſꝫ impoſſibile,ꝓpter quid impoſſibile eſt in hęrẽti puncto diuiſum iri cõſequenter apponit dicens.

ℂ Non enim eſt hęrens ſignũ ſigno,vel punctũ pũcto,hoc aũt eſt diuiſio vel cõpoſitio.

Com.45. ℂ Hoc eſt ſupponere pũcto punctum herens eſſe nihil aliud eſt dicere q̃ ꝙ magnitudo diuiſio ſolum eſt ⁊ cõpoſitio.nõ aũt ꝙ in magnitudĩes diuidať/aut ꝙ ex magnitudinibus cõſtet.poſſes aũt ⁊ ſic intelligere ꝟba vt ad ꝓxime dicta.non.n.poťe eſt inquit oĩquaqꝫ diuiſibile eẽ ſimul.ꝑꝑ q̃d:q̃a nõ eſt ꝯñs punctũ pũcto.hoc autẽ pũctũ,⁊ ẜm hoc punctũ eſt diuiſio ⁊ ꝯpoſitio magnitudinũ.⁊ clarũ ꝙ ſi non ſint hęc cõſequẽter.ſ.puncta non vtiqꝫ ſimul omniquaqꝫ diuiſa fuerit.

ℂ Quare eſt ⁊ congregatio ⁊ diſgregatio, ſed neqꝫ in atoma, ⁊ ex atomis(multa enim abſurda)neqꝫ ſic,nec omniquaqꝫ diuiſionẽ factam eſſe,ſi enim erat hęrens punctũ puncto,hoc vtiqꝫ erat, ſed in parua ⁊ minora ẽ, ⁊ congregatio ex minoribus eſt.

Com.46. ℂ Ex dictis inq̃t manifeſtũ eſt ꝙ erit ⁊ cõgregatio quuꝫ non ſint indiuiduę magnitudines. oſtẽdit enim ꝙ ⁊ cõgreganť magnitudines ⁊ diſgreganť.non eſt autẽ neceſſe quũ ſit ꝯgregatio ⁊ diſgregatio ob ħ iam indiuiduas eẽ magnitudines.neqꝫ ſi ẽ ꝯgregatio ⁊ diſgregatio,erit ⁊ oĩquaqꝫ diuiſibilis magnitudo,vt in puncta deſinat, aut nihil,ſꝫ eſt ꝯgregatio ex minoribus in maiores ſemper,⁊ diſgregatio,ex maioribꝰ magnitudinibꝰ in minores, ſed neqꝫ in indiuiduas,neqꝫ ex indiuiduis. multa enim abſurda ſunt indiuiduis ſuppoſitis,alteratio eniꝫ proprie ſimul ⁊ continuitas ⁊ compaſſibilitas auferer̃.

Tex. c.10. ℂ Sed non ſimplex ⁊ perfecta generatio cõgregatione ⁊ diſgregatiõe determinatę ſũt, vt quidaꝫ dñt,in continuo ꝟo mutationem alterationem: ſed hoc eſt in quo errant omnia,eſt enim generatio ſimplex ⁊ corruptio non congregatione ⁊ diſgregatione,ſed cuꝫ mutatum fuerit ex hoc in hoc,ÿ vero opinãtur alterationem eſſe omnẽ talem mutationem.hoc autem differt.

Com.47. ℂ Eſſe quidem congregationem ⁊ diſgregationem quũ ſit manifeſtum permittit.non tamen generationez quę proprie dicitur ſola congregatione fieri concedit vt dicunt quidã ponẽtes generationẽ quidẽ ⁊ corruptionez ꝯgregationẽ eſſe ⁊ diſgregationẽ,alterationẽ ꝟo continui mutationẽ.nã ẜm omnẽ modũ errant qui ſic determinãt,neqꝫ enim oĩs cõtinui mutatio eſt alteratio. ſed

contingit

cõtingit ipſaʒ eſſe generationẽ.etenim aqua in aerem,⁊ plũbuʒ in cerúſam trãſmutat̃,quũ ſint continua abſqʒ congregatione/aut diſgregatione.ſed neqʒ ad diſgregationẽ ⁊ ꝯgregationẽ oĩno ſeqtur generatio ⁊ corruptio. ſi eni diſgregaueris plũbũ ad tenues ⁊ minutas partes incidẽs ⁊ rurſus cõflans cõgregaueris/neqʒ generationem/neqʒ corruptioneʒ feciſti. quę ſit igit̃ generatio ⁊ quę alteratio conſequenter docet.

¶ In ſubiecto enim hoc quidẽ eſt ſm rationem,hoc ỽo ſm materiã. cum igitur in his fuerit tranſmutatio generatio erit vel corruptio,cum autem in paſſionibus ⁊ ſm accidens alteratio.

Com. 48. ¶ Amplius inqt in vnoquoqʒ hoc qdẽ eſt ſm formaʒ, illud ỽo ſm mãʒ.quũ igit̃ ſm hęc eſt facta mutatio generatio eſt id nõ alteratio. circa hęc autem fit mutatio qñ mã patiẽs aliqd ⁊ abyciẽs priorẽ formã in aliã mutata fuerit,mutatio ſm hęc gñatio eſt ⁊ corruptio.ſi autem his manentibus ſm aliquod accidentiuʒ facta fuerit mutatio/alteratio eſt huiuſcemodi.

¶ Diſgregata autem ⁊ congregata facilius corruptibilia fiunt, ſi enim aqua in minores aquulas diuiſa fuerit citius aer fit,ſi autem congregata fuerit tardius. magis auteʒ erit manifeſtum in his quę poſterius. nunc autem intantum determinatuʒ ſit,ꝙ impoſſibile eſt generationẽ eſſe congregationem, qualem quidam dicunt.

Com. 49. ¶ Nõ eſt quidẽ inquit generatio idẽ congregationi nec diſgregationi corruptio,cõferũt tñ gñatiõi ⁊ corruptioni.nã effuſa aqua ⁊ diſgregata citius fit aer. vt ſi qs ſup mẽſaʒ effundat paucã aquã.ſic eniʒ facilius patiens fit. aer quoqʒ cõgregatus atqʒ cõpactus facilius aqua fit, id aũt[qualẽ dicunt quidã]hoc eſt ex atomis. in ſequẽtibus quoqʒ dicet nullo mõ cõgregationẽ eẽ gñoneʒ.

Tex.c.11. **¶ His autem determinatis primo conſiderandum.**

Com. 50. ¶ Redargutis Democriti rõnibus qbus eẽ indiuidua corpora ſyllogiçabat,oſtẽſoqʒ ꝙ nõ eſt neceſſe per cõgregationẽ ⁊ diſgregationẽ fieri gñationẽ ⁊ corruptionẽ,⁊ ꝙ hoc ſublato nõ erit idẽ generatio ⁊ alteratio,de his eniʒ oĩbus propoſuerat quęrere,ad hęc ꝯñter dicit opus eſſe quęrere ſi oĩno eſt ſimplex generatio. hoc eſt vtrũ poſſibile ſit generationẽ eſſe ſubſtantię an nõ.naʒ generationẽ quę ꝑprie dicit̃ ⁊ abſqʒ additione aliqua hanc ſimpl'r eſſe generationẽ dicit. vtrum igitur eſt inquit ſubſtantię generatio ∴ aut nihil fit ſm ſubſtantiaʒ. neqʒ eſt ſubſtantię generatio/neqʒ corruptio,ſed ſoluʒ ſubſtãtys accidentia generantur,quę neqʒ dicunt̃ ſimpliciter fieri,ſed cũ additione.ſic eniʒ ⁊ ex laborante ſanum fit ⁊ ex paruo magnũ.nam in his omnibus ſubiectę alicui ſubſtãtię accidẽtia aliqua adueniũt ⁊ recedũt. quęrit igit̃ vt dixi a p̃nº nunqd accidentiũ ſolũ ſit generatio ⁊ corruptio.ſub̃ę ỽo nullo mõ.volentẽ eniʒ docere quo pacto fit generatio ⁊ corruptio,opʒ prius oſtendere an ſit oĩno generatio.ſtultũ eſt eniʒ priore ignorato ad doctrinã ſcði accedere.vt ſi qs imortale noſtrum eſſe corpus ꝓbare pollicitus eſſet niſi prius oſtendiſſet an ſit oĩno imortalitatis ſuſceptiuũ.ſic igitur ⁊ hic ante q̃ȝ doceat,quo pacto ſubſtãtiarũ generatio ⁊ corruptio fit.dubitat prius an ſit oĩno ſubſtãtię generatio volens aũt nos firmiores facere ⁊ nõ vtcũqʒ inexaminate admittere ea quę dñr. tentat prius auferre generationẽ quibuſdã ꝓbabilibus rationibus.ꝙ nõ eſt oſtẽdere tẽtãs. deinde dubitationẽ ſoluens ex ipſa ſolutione,in alterã de generatione incidit dubitationẽ.deinde tertiã apponens dubitationem ⁊ quęrens,vnde non deficit generatio ex ſolutione tertię dubitationis ẽt ſecũdaʒ ſoluit. quęrit ergo a p̃nº ſi eſt oĩno ſub̃ę generatio. hʒ enim dubitationeʒ.ſi enim eſt ſimpl'r entis generatio,qm̃ oẽ qð fit,ex nõ tali fit,ſubſtantię igit̃ generatio (nam hoc eſt ſimpl'r gñatio)ex nõ ente ſimpl'r erit.quũ aũt ipm̃ ſimpliciter duo ſignificet,aut primũ in vnoquoqʒ prędicamẽto,hoc eſt vl'e ⁊ cõe genus ex prędicamento,aut cõe ⁊ vl'e oĩbꝰ p̃dicamẽtis,quũ dicamus qð ſimpl'r fit,hoc eſt ſubſtantiã,ex ſimpl'r non ente fieri,aut ex nõ ſubſtãtia ſignificamus,hoc eſt ex aliquo nõ reducto ad genꝰ ſubſtantię,aut ex oĩo non ente.ſi igit̃ ex non ſub̃a dicat quis quę ſimpl'r fiunt fieri:manifeſtũ ꝙ ſi non eſt ſub̃a neqʒ quale erit/neqʒ quãtũ/neqʒ p̃dicamentoꝝ aliorũ aliqð,neqʒ eniʒ põt aliqð alioꝝ extra ſubſtãtiã ſubſiſtere.nihil igit̃ erit ex quo eſt ſubſtãtię generatio,ſi autem ſimpl'r non ens dicas qð pariter de oĩbus prędicamentis negat̃ ex quo eſt ſubſtãtię gñõ, erit rurſus ex omnino nõ ente ſubſtãtię generatio.quare ſm vtrũqʒ ſignificatoꝝ ſimpl'r nõ entis idẽ ſequetur abſurdũ.ſed oĩno nõ ens/nec dicibile eſt/nec opinabile, vt Plato dicit in Sophiſta.ſiue eni dicibile eẽt ſiue opinabile, ſiue ĩ imaginatiõe ſubſiſteret ſola , vt ſcylla. ỽ.g. aut hircocerũꝰ. nõ eſſʒ oĩno nõ ens.eẽt.n.dicibile aut opĩabile aut imaginabile.ex tali ḡ nõ ente q̊ pacto vtiqʒ factũ aliqd fuerit.vñ ⁊ cõis nãliũ facta eſt opĩo nihil ex oĩno nõ ente fieri.quũ ſic dubitauit,ſoluit dicẽs ꝙ id ex quo fit ſimpl'r qð fit,eſt qdẽ quodãmõ ſimpl'r non ens. ⁊ eſt quodãmõ ſimpl'r ens,inuẽs mãm,hęc.n.eſt qdẽ quodãmõ ſimpl'r ens,quodãmõ ỽo ſimpl'r non ens.nã quatenus actu nihil eſt,ſimpl'r nõ ens eſt.q̃tenus autẽ poª oĩa eſt ipſa mã eſt ſimpl'r ens.⁊ hoc mõ generatio ex ente.quũ auteʒ dico actu ens qð eſt in exiſtẽtia intelligendũ eſt. qm̃ ⁊ mã,potẽtia alia exiſtẽs actu eſt mã.ſi enim ẽt mã eſſet potẽtia nõ eſſet vtiqʒ mã.ſic quũ ſoluit hanc dubitationẽ ex ſolutione gñat aliã dubitationẽ, qm̃ eniʒ inquit ſub̃ę gñationẽ dicebamꝰ ex potẽtia qdẽ ſub̃a actu ỽo nõ ſub̃a eſſe,q̃rẽdũ eſt,qð eſt poª ſub̃a,nunqd ꝑticipet actu aliquo eoꝝ p̃dicamẽtoꝝ,aut nullo.ſi igit̃ participat erũt ſeorſuʒ paſſiones.h̃ eſt ꝑ ſe potẽtes actu ſubſiſtere extra ſub̃aʒ actualẽ.ſi ãt nullo participãt,erit aliqd ſubſiſtẽs qð nihil eſt ſm actuʒ. h̃ eſt erit mã q̃ informis eſt ipſa ſm ſe actu ſubſiſtẽs,qð eſt abſurdũ.ſic quũ quęſiuit ⁊ ad dubitationẽ ſermonẽ deduxit anteq̃ȝ ſolutionẽ dicat adnectit aliã dubitationẽ , qð ſępe cõſueuit facere ⁊ per ſolutionẽ ſcðę dubitationis ſoluit ẽt p̃orẽ.

¶ Eſt autẽ ſecũda dubitatio talis. vñ nunq̃ȝ deficit generatio.ſi eniʒ inqt qð corrũpit̃ in nõ ens cedit quo nã pacto iã pridẽ cõſumptis ⁊ exhauſtis entibus nõ ceſſauit gñatio∴eſt eniʒ oſtenſum in phyſica ꝙ corpora oĩa ⁊ magnitudine ⁊ numero finita ſunt.ſi igit̃ qð corrũpitur accedit ad oĩno nõ ens opus eſt in infinito tp̃e deficere vniuerſum.quę eſt igitur ꝯtinue ſeriei cauſa.cãm aũt quęrit eã quę eſt vt mã.quę ſit materia eoꝝ q̃ generãtur per quã nũquaʒ deficit generatio,an qꝛ inquit qð corrũpit̃ nõ accedit in non ens omnino.ſed huius corruptio eſt alterius gñatio. Inde aũt ⁊ prioris dubitationis habes ſol'onẽ.ſi eni ⁊ alterius gñatio eſt alteriꝰ corruptio,⁊ alteriꝰ corruptio ẽ alterius gñatio. ꝓculdubio nõ cogimur actu h̃ eſt ſubſiſtẽtẽ mãʒ ſupponere abſqʒ

ol forma,ſemp eni cõpꝓbenſa ab aliqua forma abycit quidẽ priorẽ formã ꝛ tranſmutat̃ in alterã.ꝛ fit qdẽ corruptio prioris,gñatio aũt ſupuenientis.quare qȯ ſubſiſtit ꝛ in exiſtẽtia eſt,formatũ eſt ꝛ cõpoſitũ ex mã ꝛ forma ꝙ quidez non ſubycit̃ gñationi ꝛ corruptioni,mutatio eniz nõ eſt circa cõpoſitum ex vtroqꝫ,ſed mã ſola eſt informis.ideo merito ſubſtãtię generationẽ ex mã quę potẽtia eſt ſubſtantia dicimus eſſe,ꝛ qȯ ſimpl'r fit, ex ſimpl'r non ente,nã vt ex ſubiecto ipſa mã eſt ipſius ſubę generatio.bis ita p̃cõſideratis lr̃az percurramus.

Utrum eſt aliquid qȯ generatur ſimpliciter ꝛ corrumpitur, aut proprie quidẽ nibil, ſemper autem ex quodã, ꝛ quiddã.dico autem vt ex laborante ſanuz ꝛ laborãs ex ſano, vel paruum ex magno, ꝛ magnuz ex paruo, ꝛ alia omnia boc modo.

Com.51. Dictũ eſt ꝛ prius ꝙ id qȯ ſimpl'r gñat̃ dicit id qȯ ẜm ſubſtantiã.qȯ eniz ẜm ſubſtantiaz generat̃ abſqꝫ additione ſimpl'r dicimus eſſe generatũ.nã genitus fuit bõ, ꝛ genitus fuit equus.qd eſt autẽ quod generat̃ ẜm accidens.non eniz abſqꝫ additione proferimus accidentiũ generationẽ.quũ eniz ſi ita accidat, trãſmutet̃ bõ in colore non dicimus boiez eſſe generatũ,qꝛ generatuz eſſe ſimpl'r ꝛ abſqꝫ additione mutationẽ ẜm ſubſtantiaz ſignificat,ſed dicimus ipſuz factũ eſſe qd,aut album,exẽpli cã,aut nigrũ.nã additio dr̃iaz oſtendit.vt bõ factus eſt albus. ſocrates factus eſt muſicus. oſtẽdens autem qd apud ipſuz ſignificet ex aliquo ꝛ aliqd ſubiungit illud.ex laborãte ſanũ, ꝛ laborãs ex ſano.quare ſi ex aliquo ꝛ aliqd accidẽtalẽ ſignificat gñonẽ,manifeſtũ eſt id qȯ ſimpl'r generat̃ id qȯ eſt ẜm ſubſtãtiã ſignificare. nam generatio quę eſt ẜm accidens ei quę eſt ẜm ſubſtantiam opponitur.

Si nãqꝫ ſimpliciter erit generatio, ſimpliciter vtiqꝫ aliqd ex nõ ente generabit̃,quare verum fuerit dicere,ꝙ ineſt quibuſdam nõ ens,quędã enim generatio ex non ente quodam vt ex non albo,vel ex non pulchro,ſimplex ꝟo ex ſimpliciter non ente.

Com.52. Dubitationẽ exponit ob quaz merito aliquis fuerit ſuſpicatus nõ eſſe generationẽ ſimpl'r.conſtructio autẽ dubitatiõis buiuſcemodi eſt.ſi qȯ generat̃ ex aliquo generat̃,ex aliquo aũt non tali. oẽ enim qȯ generat̃,ex nõ tali generat̃,albũ ex nõ albo,ꝛ calidũ ex nõ calido. ꝛ vt ſimpl'r dicã ſi vnũqȯqꝫ ex ꝓpria negatione fit manifeſtũ eſt,ꝛ qȯ ſimpl'r fit ex propria negatione fieri. ꝟ eſt ex ſimpl'r non ente.ſi aũt boc,eſt igit̃ ſimpl'r nõ ens ꝛ ſubſiſtit.boc enim ſignificat illud[ineſt aliquibus nõ ens.]boc eſt ineſt aliquibus ſimpliciter nõ ens. ac ſi qs dicat ineſt bomini non animal eſſe.

Ipſum autem ſimpliciter,aut primum ſignificat in vnoquoqꝫ entis prędicamento, aut vniuerſale ꝛ omnia continens. ſi igitur primuz,ſubſtantię erit generatio ex nõ ſubſtantia,cui ꝟo non ineſt ſubſtãtia,neqꝫ boc, manifeſtum ꝙ neqꝫ aliorum p̃dicamentoꝝ nullum,vt neqꝫ quale, neqꝫ quantum, neqꝫ vbi,ſeparabiles eniz eſſent paſſiones a ſubſtantÿs,ſi ꝟo non ens omnino, negatio erit vniuerſaliter omnium. quare ex nibilo neceſſe eſt fieri ꝙ fit.

Ipſ ſimpl'r inqt nõ ens in vnoquoqꝫ p̃dicamẽto ꝛ qȯ ex ſimpl'r nõ ente fit,aut ſimpl'r dr̃ nõ eſſe, eo ꝙ nõ ſit ex illo p̃nto ſub quo locat̃ id qȯ generat̃. vt in q̃litate ſimpl'r nõ ens eſt qȯ nõ ſub qualitate reducit̃. p̊m.n. in ſingulis p̃dicamẽtis eſt oſtẽſiuũ gñis ſupremi. pmũ eni eſt in vnoquoqꝫ p̃dicamẽto ipſuz gñaliſſimũ.albi qdez color.coloris aũt paſſio,paſſionis aũt ipſ quale, qȯ eſt p̊m in ꝟ p̃dicamẽto.ſimpl'r g̊ nõ ens in q̃litate eſt nõ q̃le,ꝛ qȯ ex ſimpl'r nõ ente fit illud eſt qȯ ex quali nõ fit. nõ eniz qȯ ex nõ albo fit albũ ex ſimpl'r nõ ente fit. nõ eniz eſt primũ ip̃m albũ in qualitate,ſed ex aliquo non ente.oĩa eniz ſunt ſub p̊ aliquo. ꝟ eſt igit̃ vnũ ſigñatuz ipſi⁹ verbi ſimpl'r qȯ ſigñauit ꝑ p̊m in ſingulis p̃dicamẽtis.alteꝝ aũt ſigñatũ qȯ oĩno non eſt ꝛ eſt negatio vl'is entiuz,qȯ ſignificauit dicẽs vl'r. bęc igit̃ duo ſigñata ẽt in ſuba ꝯſiderabunt̃. nã ſimpl'r nõ ens ĩ ſuba aut eſt id qȯ nõ reducit̃ ad ſubſtantiã,aũt qȯ oĩno nõ eſt.ꝛ qȯ fit ex ſimpl'r nõ ente,aut eſt id qȯ eſt ex nõ ſuba.neqꝫ eniz ſi bõ ex nõ boĩe iaz ex ſimpl'r nõ ente. nõ eniz eſt p̊m in ſuba bõ.boc eſt qȯ ex oĩno nõ ente.oſtẽdit autem ꝙ in vtroqꝫ ſigñato ſequet̃ abſurdũ ad illud dictũ.quo dr̃ id qȯ ſimpl'r ꝛ ẜm ſubaz fit ex ſimpl'r nõ ente dicere fieri. ſi eniz ſimpl'r p̊m genus ſigñat,erit vtiqꝫ ſubę gñatio ex nõ ſuba.ſi aũt non eſt ſuba neqꝫ alioꝝ aliqȯ erit p̃dicamẽtoꝝ.qꝛ in ſuba alia bñt exiſtẽtiã. ſi aũt neqꝫ ſuba eſt neqꝫ alioꝝ aliqd nibil erit oĩno.ſubę igit̃ generatio ex oĩno nõ ente erit.qȯ eſt abſurdũ.idem aũt ſequet̃ abſurdũ ẽt ſi ſimpl'r negationẽ entiuz ſignificet,erit enim rurſus ſubę gñatio ex oĩno nõ ente. Illud tñ annotare opꝫ ꝙ quũ a p̃n° ſumpſerit ſignificatuz ipſius ſimpl'r qȯ ſignificat ꝓprie quũ eni dixit qȯ ẜm ſubſtãtiã fit,ſimpl'r fieri,boc vſus eſt ſigñato,ꝛ ipſe declarauit ꝟ ꝑ oppoſitionẽ,nã verbo ſimpl'r,ipſ nõ ꝓp̃e oppoſuit. deĩn quũ dixit ex ſimpl'r nõ ente fieri ſimpl'r ens,nõ ampli⁹ ſimpliciter nõ ens ꝯſiderat ẜm primũ ſignificatũ,qȯ ſigñat ꝓprie nõ ens.qñ dicit,ſimpl'r aũt,aut primuz ſignificat in vnoquoqꝫ p̃nto ꝛ reliqua.vr̃ enim bic ip̃m ſimpl'r in ip̃m vl'r trãſmutare. oĩno enim ꝓprie ens non in vnoquoqꝫ p̃nto cõſiderat̃,ſed ſolũ in ſuba. ꝛ qȯ non ꝓprie eſt non cuiuſlibet p̃nti notat negationẽ,ſed ſolius ſubſtãtię,ſed ſi ꝓprie nõ ens trãſmutauit in ſimpl'r nõ ens, nibil ex boc dubitatio delabit̃.naz ẽt ſi proprie nõ ens ſumpſerimus,ex quo ſubſtãtię generationem eſſe dicimus:neceſſe eſt rurſus boc proprie nõ ens,aut vt negationẽ ſubſtantię ſolius ſumere,aut vt oĩuz cõiter negationẽ entium,ꝛ ita rurſus per vtrũqꝫ idem concluditur oĩno non ens eſſe,ex quo ſubſtãtię ſubſiſtit gñatio. Com.53.

De bis igit̃,in alÿs dubitatum,determinatũqꝫ eſt rationibus magis. breuiter autez ꝛ nunc dicendũ,ꝙ modo quidez aliquo ex nõ ente ſimpliciter fit,mõ ꝟo alio ex ente ſemper.naz qȯ potentia eſt,actu ꝟo non eſt.neceſſe eſt pręexiſtere dictum vtroqꝫ modo.

De eo ꝙ eſt vnde naz ſubſtantię ſit generatio, ꝛ quõ ex nõ ente ſimpliciter,ſimpliciter ſit generatio, recuſat nunc dicere,ſolutionẽ eniz buius dubitationis in alÿs ab ipſo dictam eẽ ait:dicta eſt autẽ in primo naturalis auditus, ibi enim quęrens vnde eſt generatio,inquit, ꝙ qua quidem priuatio circa materiã conſideratur bac ex non ente eſt, qua vero materia eſt aliquid, (eſt autem potentia) quod fit ex ente eſt vt quidem ex ſubſiſtente Com.54.

ſtente materia, vt Ꝟo ex non ſubſiſtente priuatione. cõſona autem his quę dicta ſunt ibi etiam nunc enuntiat. modo eteniꝫ quodam inquit ex non ente ſimpliciter, materia enim ex qua ſimplex generatio eſt, nihil actu exiſtens, ⁊ priuationem habens in ſeipſa conſiderataꝫ, ſimpliciter non ens eſt opinari, modo aũt alio ex ente, eo ꝙ potentia ente, materia enim talis eſt. Sciendũꝫ autem, qđ eſt prius dictũ eſt, ꝙ actu entia nunc dicimus, quę in exiſtentia ſunt. quoniam ⁊ materia potentia alia exiſtens quęcunqꝫ exiſtentiam habẽt, ⁊ per ſe ſubſiſtẽtia ſunt, actu eſt materia. ſi enim potentia dixeris ipſaꝫ materiam eſſe, non amplius vtique materia eſſet. Illud autẽ conſiderandũ, qũo per ſolutionem ⁊ generationẽ ſimplicem ſaluauit, ⁊ effugit omnino non ens eſſe dicere, ex omnino eniꝫ non ente actu talẽ generationẽ eſſe dixit, non ſimpliciter ex non ente omnino.

Tex.c.12. ¶ Quod autem ⁊ his determinatis admirabilem habet dubitationem, rurſus diligẽter eſt inquirendum, quonam modo eſt ſimplex generatio, ſiue ſit ex potentia ente, ſiue ⁊ quodãmodo aliter, dubitare enĩ quis poſſet, nunquid eſt ſubſtantię generatio, ⁊ huiuſce, ſed non talis, ⁊ tanti, ⁊ ipſius vbi, eodem autẽꝫ modo, ⁊ de corruptione. ſi nãqꝫ aliquid ſit planum ꝙ erit potentia quędam ſubſtantia. actu Ꝟo minime, ex qua generatio erit, ⁊ in quaꝫ neceſſe eſt tranſmutari qđ corrũpitur, vtrum igitur inerit aliquid huic aliorum actu, dico autem vt vtruꝫ erit quãtum, aut quale, aut vbi, potentia ſolum hoc ⁊ ens ſimpliciter autem neque hoc, neque ens, ſi enim nihil, ſed omnia potentia ſeparabileqꝫ accidit quod ſic non eſt. ⁊ amplius qđ maxime timuerunt primi philoſophantes, ex nullo fieri pręexiſtente. ſi Ꝟo eſſe quidem hoc aliquid, aut ſubſtantiaꝫ non inerit, ſed aliorum aliquod eorum quę dicta ſunt, erunt ſicuti diximus ſeparabiles paſſiones a ſubſtantijs.

Com.55. ¶ Poſteaꝗ priorẽ ſoluit dubitationeꝫ, ⁊ dixit qũo quę ſimpliciter fiunt producunt̃, ꝙ ſcilicet ex potẽtia ente, actu Ꝟo non ente. ex ſolutione alteram validiorem dubitationẽ occurrere ait, huic eniꝫ ꝙ potẽtia eſt ex quo fit qđ fit, vtrum inexiſtet aliqđ aliorum pręidicamẽtorum actu, vt quantũ, aut quale, aut alioruꝫ aliquod, aut neqꝫ actu inexiſtet, huic ꝙ potentia ſubſtantia eſt, ſiquidem enim nihil ipſi inexiſtet, nullum ens actu erit, qđ non ſic ens vocauit, hoc eſt actu ſeparabile ⁊ ſubſiſtẽs, quod quidem abſurdum eſt. tanquã enim abſurduꝫ inducit, dicere qđ non ſic eſt ens, hoc eſt ⁊ actu nihil exiſtens ſeparabile ⁊ ſubſiſtens, ſi quis autem hoc fugiẽs dicat non exiſtere hoc, neqꝫ ſubſtare, in maius incidet inconueniens, ex nullo pręexiſtente dicens fieri id qđ fit, hoc enim inqt cõiter omnes philoſophantes maxime euitarunt, ex nullo. ſ. pręexiſtente ea quę fiunt fieri dicere, hęc igitur ſequentur, ſi poª exiſtenti ⁊ potentia
Com.54. ſubſtantię aliorum actu nullum inexiſtat, ſi auteꝫ potẽtia ſubſtantię aliqđ aliorum actu inexiſtet accidet paſſiones inſeparabiles a ſubſtantia eſſe, ſiquideꝫ non exiſtẽte ſubiecto actu ſubſtantia, hęc erunt actu, qđ eſt impoſſibile, paſſiones eniꝫ hę actu ſubſtantię ſunt, paſſioneꝫ autẽ ſeparabilem eſſe ab eo cuius eſt paſſio impoſſibile eſt, potentia Ꝟo ens hoccine apud Ariſtote. ſubſtantiam ſignificat.

¶ De his igitur quantum vſu venit pertractandum, ⁊ quę eſt cauſa eſſendi ſemper generationem, ⁊ ſimplicẽ, ⁊ per partes. Tex.c.13.

¶ De motis dubitationibus quęrendũ eſt inquit, quo pacto ſolui poſſunt, deinde ⁊ alteraꝫ dubitationẽ annectit dicens, conſiderari oportere, quonaꝫ modo nunꝗ deficit generatio, ſed eſt ⁊ ſimpliciter ⁊ per partes. ſimpliciter autẽ ⁊ per partes, aut ſubſtãtiarum ⁊ accidẽtiũ, inquit, ſimpliciter quidem ſubſtantiarũ, per partes Ꝟo accidentium, aut qđ ⁊ verius eſt, ⁊ ſimpliciter ⁊ per partes ad ſubſtantiã ordinat, ⁊ differẽtias ipſarum paulo poſt exponet, ſimplicem generationem appellans eaꝫ, quę propriſſimę ſubſtantię eſt, per partes Ꝟo eam quę ipſi opponitur, quę autem ſit harum vtraque progrediens demonſtrabit. Cm.56.

¶ Exiſtente aũt cauſa vna quidẽ, vnde principium eſſe dicimus motus, vna Ꝟo materia, talem cauſam dicenduꝫ. de illa namque dictum eſt prius in ſermonibus de motu, ꝙ eſt hoc quidem immobile omni tempore, hoc vero motum ſemper, horum Ꝟo, de immobili quidem principio prioris eſt decernere philoſophię: de illo Ꝟo eo qꝛ continue mouetur, alia mouet poſterius exponendũ. quę nam talis eorum quę ſingularia dicuntur cauſa eſt. ¶ Nunc aũt eam quę vt in materię ſpecie poſita eſt cauſa dicamus, per quam ſemper corruptio ⁊ generatio nõ derelinquunt naturaꝫ, ſimul enim fortaſſe hoc fieret manifeſtum, ⁊ de nunc q̃ſito qũo opꝫ dicere, ⁊ de ſimplici corruptione ⁊ gñone. Tex.c.14. Tex.c.15.

¶ Inquirit cãm cur ea quę fiunt non deficiunt, differentibus autem exiſtentibus cauſis eorum quę fiunt, non omnes nunc dicendum, quales autẽ ſint cauſę eorum quę fiunt, ⁊ quã nam nunc dicendum, cauſę igitur ſunt materialis ⁊ effectiua, hęc enim eſt vnde motus principium, has autẽ ſolas expoſuit cauſas. tanꝗ vtiles magis ad generationem, eo ꝙ ipſi pręexiſtant, forma eniꝫ, ⁊ id cuius gratia poſt accedunt, haruꝫ igitur inquit cauſarum materialis dico ⁊ efficientis, effectiuam nunc nõ dicendum, ſed materialem: effectiuę auteꝫ cauſę mẽtionem faciens parum admodũ de ipſa ſermoneꝫ tangit, dicens. effectiuarum, vt etiam in octauo phyſici auditus dicit. hanc quidem ſemper immobilem eſſe, hanc autem motam ſemper, immobilem quidem qđ primũ mouens, ꝙ ⁊ principium appellauit, principium enim propriſſimuꝫ illud eſt, de illo igit̃ dicere primę eſt philoſophię, theologię enim ⁊ ei ꝙ eſt poſt naturalia negotio proprium eſt. magis autẽ ei ꝙ eſt ante naturalia, nobis enim poſteriora ſunt naturę priora, dixit autem de immobili cauſa. ⁊ in octauo phyſici auditus, ⁊ de circulariter lato corpore, quod quia continue mouetur alia mouet in poſteriori ſermone dicet. ſingularia autem generabilium ⁊ corruptibilium dicit, in his enim generatio ⁊ corruptio eſt, in materię autem ſpecie hoc Com.57.

eſt genere. dicit,eſt.n. mã genus,ſub qua eſt ꝛ ſubẽ ſubiecta mã,ꝛ ſimplr. oẽ qð eſt i potẽtia eſt mã eius qð fieri poteſt.de hac igiť inquit mã dicamus,per quã generatio ꝛ corruptio ſemper in natura exiſtunt,ꝛ nunquaꝫ deficiũt, mã eniꝫ potẽtia exiſtẽs ꝯrioꝝ ſuſceptiua, ſempiternaqꝫ cũ ſit ſucceſſiue recipiẽs ꝯria cã eſt ꝙ nõ deficiat in mã corruptio ꝛ generatio, ſi igiť inquit manifeſtum fiat hoc,cur gñõ ꝛ corruptio non deficiunt,cuꝫ hꝫ manifeſtabiť,ꝛ qð ſuperius dubitatum eſt, ſi potentia ſubẽ aliquod aliorum actu inerit,necne.

Tex.c.16. ℂHabet aũt dubitationẽ accõmodataꝫ,ꝛ q̃ eſt cã cõtinuã eſſe generationẽ,ſiquidem qð corrũpitur in non ens abit,nõ ens autẽ nihil eſt,neqꝫ eniꝫ quid,neqꝫ quale,neqꝫ quantũ, neqꝫ vbi,ipſuꝫ nõ ens,ſi igitur ſemper aliqð entium recedit cur non conſumptũ eſt iam pridem,ꝛ caſſum ipſum vniuerſuꝫ, ſiquidẽ finitum erat ex quo fit vnũquodqꝫ eoꝝ quẽ fiunt,nõ eniꝫ qꝛ infinitũ ſit,ex quo fit nõ deficit, hoc eniꝫ impoſſe,actu enim nullũ eſt infinitũ,potẽtia vo ad diuiſionẽ,quare oportebat hanc eſſe ſolam non deficientem, eo ꝙ fiat aliquid ſemper minus,nunc autem hoc non videmus.

Com.58. ℂCuꝫ oſtẽdidit ꝙ prior dubitatio de deficientia generationis rõnabilis ſit,ipſius ponit probationẽ hoc mõ ſe habẽteꝫ,ſi eniꝫ corruptũ, inquit, abit in non ens,nõ ens autẽ nihil eſt entiũ,vt demõſtrauit in cõparatione entiũ ẜm genus,neqꝫ enim hoc aliqd qð ſignificat ſubſtantiã,neqꝫ quantũ,neqꝫ quale,neqꝫ alioꝝ aliqð,quo pacto nõ deficiet gñatio:ſi eniꝫ ꝯtinue entis aliqð recedit ꝛ abit,finitũ aũt eſt ipm ens,iampridẽ entia dicunť eſſe ꝯſumpta in nõ ens,ꝙ eniꝫ ens finitũ ſit oſtẽſuꝫ eſt in phyſica,nã nihil actu infinitũ potẽtia eniꝫ oſtẽſum ẽ eẽ infinitũ,nã ſectio cõtinui eſt in infinitũ potẽtia,hãc ğ ſolã ꝯtinuoꝝ.ſ. diuiſionẽ nõ deficere oportebat,qm̃ infinitũ in hac ſola,ſi igiť hoc cõtinue fiebat,minorem fieri accidebat preexiſtentẽ magnitudinẽ entis ablatione cõtinue ꝛ corruptione particularium, id autem [potentia ad diuiſionẽ] pro eo qð eſt potentia in infinituꝫ habet diuiſionem. dixit.

Tex.c.17. ℂIgitur,quia huius corruptio alterius ſit generatio ꝛ huius generatio alterius ſit corruptio, inceſſabileꝫ neceſſe eſt eſſe mutationeꝫ,de hoc igiť ꝙ generatio ſit ꝛ corruptio ſimiliter circa vnũqðqꝫ entiuꝫ,hanc putandũ eſt eſſe oĩbus ſufficientem cauſaꝫ.

Com.59. ℂBreuiſſime dubitationẽ ſoluit, non eniꝫ eſt inquit in nõ ens corruptio,vt dubitatio ſupponebat, ſꝫ in aliud ens,ꝛ alterius gñatio eſt alterius corruptio,hẽc eniꝫ eſt ꝑmutatio ꝛ retributio ipſius ſubiecti, hoc eſt materiẽ ꝑmutate ẜm formas,ꝛ hẽc permutatio eſt cã ꝙ generatio ſit cõtinua. Ex hoc autẽ ſoluiť ꝛ ſuperior dubitatio de ſimplici generatione,naꝫ ſi nihil in omnino nõ ens actu corrũpitur,neqꝫ ex omnino non ente actu generabitur,ſed omne qð generať /generatur ex eo qð eſt actu aliqð ens ꝛ formatũ, fit ãt ex eo, nõ quatenus eſt actu ens,ſed quatenus eſt potentia id qð fit.nam qꝛ impoſſibile eſt id qð potẽtia eſt ſubſiſtere per ſe,hoc qð eſt potentia hoc aliquid,eſt actu quid aliud,qð ei ſolũ ad eſſe confert,non tamen ad generandũ ex ipſo id qð poteſt, naꝫ a forma hꝫ ꝙ ſit actu,a materia vo, ꝙ ſit potentia id qð generať.deinde cõcludens ſermonẽ inquit, dictã eſſe cãꝫ ipſius eſſe generationẽ ꝛ corruptionẽ ſimiliter, ſimiliter dicens pro eo qð eſt ſemper, id aũt circa vnũqðqꝫ entiũ hoc eſt circa vnãquãqꝫ ſubſtantiã ꝛ ſimplr ꝛ ẜm partẽ,deinceps aũt horum dicetur differentia.

ℂPropter quid aũt,hẽc quideꝫ ſimplr fieri dicunť ꝛ corrũpi,illa vo non ſimplr rurſus conſiderandũ.ſiquidẽ ideꝫ,generatio quidẽ huius,corruptio vo illius, ꝛ corruptio quidem huius,generatio aũt illius, quẽrit eniꝫ hoc rationẽ quandã,dicimus enim ꝙ corrũpiť nunc ſimplr ꝛ non ſoluꝫ hoc, ꝛ hẽc quidẽ generatio ſimplr,hẽc aũt corruptio, hoc aũt fit quidẽ aliquid,fit aũt non ſimpliciter, dicimus eniꝫ addiſcentẽ fieri quidẽ ſcientẽ, fieri vo ſimplr, minime, ſicut igitur determinamus multoties,dicẽtes,ꝙ hẽc quideꝫ hoc aliquid ſignificãt, illa vo non: propter hoc accidit quod quẽritur. Tex.c.18.

Com.60. ℂDubitationẽ aliaꝫ rurſus exponit Ariſt.ꝑpter quid generationũ hẽ quidẽ ſimplices,illẽ aũt quẽdam dicũtur,ꝛ eoꝝ quẽ fiunt hẽc quidem ſimplr,illa vo nõ ſimpliciter dicimus fieri. rationabilis aũt eſt dubitatio,vt ꝛ ipſe inquit, cum ponatur huius generationẽ alterius eſſe corruptionẽ,ꝛ huius corruptioneꝫ alterius eſſe generationẽ,hoc eniꝫ pacto eſt ſimilitudo in omnibus ex ſe inuicẽ genitis,ꝛ in ſe inuicẽ corruptis,vt non magis hoc q̃ꝫ hoc fieri ſit dicere,quare manifeſtum ex cõprobatione ipſum de ſubſtãtijs ſolũ ſermoneꝫ habere,cur quarũdam ſubſtantiaruꝫ ſimplices dicũtur generationes,quarũdaꝫ aũt non ſimplices,ſed quẽdã generationes,ꝛ non vt quidã opinati ſunt de accidẽtibus,vt ſimpliciter de his,quẽ fiunt ſubſtãtijs,non ſimpliciter auteꝫ de accidẽtibus.de his enim iam prẽdixit, ꝛ in ſequẽtibus quẽret,ſermo aũt nunc ipſi eſt de ſubſtantijs, de his dico quẽ ex ſe inuicẽ fiunt,accidentia autẽ nequaq̃ꝫ ex ſubſtantijs,neqꝫ ſubſtãtia ex his,neqꝫ penitus ex ſe inuicem,figura enim non omnino ex altera figura, ſed ex infigurato fit,ꝛ coloratũ ſimiliter ex priuatione,tanquã ex mã aere fiet vtiqꝫ abſcolor eniꝫ aer eſt,vt ſciẽs ſẽpius ex non ſciente.quare non de accidentiuꝫ,ſed de ſubſtantiaꝝ generatione ſermo eſt, ipſe enim omnino ex ſe inuicem fiunt,ꝛ harum hẽ quidem ſimplices. illẽ vo quẽdam ſunt ꝛ dicũtur generationes.huius igiť cõſuetudinis cauſaꝫ quẽrit,ꝛ inquit tribus differentijs generationem quãdam a ſimplici diſtingui oportere:prima quideꝫ,ea quẽ eſt materialioris formalioriſqꝫ ſubſtãtiẽ,quarum parmenidei non ens materialioreꝫ vocabant,formaliorẽ autem ens,ꝑpter quid enim homo iſte terraꝫ non ens nominauit tanquã materiẽ rationẽ ſubeuntem,ignem autẽ ens tanq̃ꝫ agentem ꝛ magis formalem,quare erit ẜm Parmenidem ignis quideꝫ generatio ſimpliciter generatio,terrẽ vero generatio quẽdã ſimiliter ꝛ corruptio,ignis quidẽ ſimpliciter, terrẽ vo quẽdam corruptio.ẜm Parmenideꝫ igitur hẽc ſint ſimplicis ꝛ cuiuſdam generationis exempla,terram quidẽ ponenteꝫ materiale,ignem vo formale. dixeris autem ſic ſe habere ꝛ ſimplicium elementorum generationem ad eam quẽ eſt compoſitorum: ſimplicium enim

elementoꝝ

elementoꝝ gn̄o tanq̄ magis materialium ⁊ ad cōpoſita mãē ordinem habētiū, quędam eſt gn̄o. cōpoſitoꝝ aūt vt hominis ⁊ equi, ſimplex eſt gn̄o. ſ; ⁊ inter ipſa mãlio ra ſimplicia. ſ. corpora (materia eni vt dictū eſt ſunt hęc compoſitoꝝ) eſt alia quędā dr̄ia, ꝑpter quā hęc quidem magis aut potior ſuba, illa aūt minus aut deterior. actiuas eni habentia dr̄ias magis ⁊ potiores ſunt ſubę, paſſiuas aūt ⁊ priuatiuas minores ⁊ deteriores. eſt aūt caliditas actiua magis ⁊ forma, frigiditas autem paſſiua magis ⁊ priuatio: erit igitur ignis ſuba magis, ⁊ huius gn̄o ſimplex gn̄o. terra aūt minus, ⁊ huius gn̄o quędam, non aūt ſimplex. trāſmutato igitur igne in terram, corruptio quidem ſimplex erit, gn̄o aūt quędam. terra aūt in ignē trāſmutata e contrario, corruptio quędā, eſt gn̄atio aūt ſimplex. Tertia aūt eſt differentia ex multoꝝ intelligētia, nō ex veritate accepta: videt̄ enim multis magis ſenſibile magis ens eſſe, minus ꝟo ſenſibile minus ens. quare ſm illos ſenſibilium magis veluti terrę ſimplex eſt gn̄o, aeris aūt quędam gn̄o, minus enim ſenſibilis aer eſt. ſm veritatem aūt e contrario, magis enim ens aer, terra: ſiquidem caliditas actiua, ⁊ formalis magis, vt dictū eſt, frigiditas aūt tanq̄ priuatio quędā. tres igitur hę differētię in ſubſtantijs conſiderātur: hęc quidē ſm ſimplicius ⁊ magis cōpoſitum minus mãlis ⁊ formalior: illa eo ꝙ magis vel minus eſt ſuba. vz. ſm melius ⁊ peius: tertia aūt ſm ma-
Com.60. gis vel minus ſenſibile, ſm quas in his quę ex ſe inuicez fiunt, hęc quidē ſimplex, illa ꝟo quędā gn̄atio dicit̄. poſterius aūt quęrit non amplius de his quę ex ſeinuicem fiunt, ſed ſimpl'r vl'r, cur entium hęc qdem ſimpl'r ⁊ ſine additione dicimus fieri, hęc ꝟo cū additione ſemp: ſimpliciter aūt nunq̄, ſiquidē oīa entia ſunt: ⁊ ait ꝙ hic ſimpl'r ⁊ non ſimpl'r prędicamentis determinata ſunt: qm̄ enim hęc quidem ſubam ſignificant, illa ꝟo quale, illa aūt quātum, ſm ſubam quidem tranſmutata ſimpl'r dicimus fieri, quę ꝟo ſm aliud quoddā prędicamētum cuz additione ſemper: meritoq; qm̄ ꝓprie ens ſuba eſt. ſed inquit in alijs oibus accidentium prędicamentis vl'r ad honorabiliora tranſmutatio gn̄o ſimplex eſt, vt quę in album alteratio. quę aūt ad peius, vt quę ad nigrum nō amplius. hęc cum dixit teſtem adducit vſum ſimplicem gn̄onem a quadam diſtinguētem, ⁊ non ſolū cum additione dicētem, hęc quędam fieri, ſed interdū ⁊ ſine additione. quare rationabile eſt qōnem aggredi, cum aūt dicat ꝙ diſcentem dicimus diſcētem quidem fieri, ſimpl'r aūt fieri minime, putarunt quidā ſermonem ipſi eſſe de ſubijs accidētibusſq; ſimplicem qdem gn̄onem, eā quę eſt ſubaꝝ dicenti, quandā aūt gn̄onem eā quę eſt accidētiū, hoc aūt non ſic ſe hz, ſed eius ſermo vt dictū eſt, eſt de ſubſtātijs, quō hę quidem ſimpl'r, illę ꝟo cū additione fieri dicuntur, de addiſcente ꝟo exēplum in teſtimoniū adduxit vt vſuz diſtingueret, ⁊ vt diceret quę quidē ſimpl'r dicūtur fieri, quę ꝟo nō ſimpl'r, ſ; cū additione.

Differunt enim ea in quę tranſmutatur qđ tranſmutatur, vt fortaſſe in ignem via, gn̄o quidez ſimplex corruptio ꝟo alicuius, vt terrę: terrę autem gn̄o, quędam gn̄o, gn̄o ꝟo non ſimpliciter: corruptio autez ſimpl'r, vt ignis. ſicut Parmenides inquit, duo ens ⁊ nō ens eſſe dicens, ignem, ⁊ terram.

Com.61. Declarat hic differētiam, qua ſimplex a quadam gn̄one diſtingueret̄, quęrēdum aūt quę ſit differentia. videt̄ enim Ariſto. a ſeipſo diſentire, nam forte aliquis dicet hanc dr̄iam eſſe ſm ſimplicius ⁊ cōpoſitius: namq; eo quia ſimplicia rōnem materię habeant ad cōpoſita, dicetur hoꝝ gn̄o quędam, cōpoſitoꝝ ꝟo vt manifeſtiorez formā habentium, gn̄o ſimplex: ⁊ ſm hunc intellectum Parmenides, qm̄ ignem ⁊ terrā ſupponebat elementa, terram quidē vt mãm ſupponi, ignem ꝟo vt informantem cōſiderabat, ⁊ terram quidē non ens, ignem aūt ens nūcupauit. igitur ſz illos inqt, ignis quidē gn̄o ſimplex, gn̄o vtiq; fuerit, terrę ꝟo quędā gn̄o ⁊ non ſimplex. videtur aūt aduerſari huic expōni hoc, ꝙ Ariſto. nunq̄ de ſimpliciori aut cōpoſitiori mētionē fecit. illud quoq; aduerſatur, ſi eni ſimplex a cōpoſito differt per mãlius ⁊ formalius, erit hęc dr̄ia eadem cū conſequēte ⁊ quę ſcđa dicitur, ꝑ quam hanc quidē magis ſubam eſſe, ⁊ minus qꝛ mãlior ⁊ formalior, cōſiderat: ⁊ vt ipſe plane dicit, in ſermone de ſcđa differentia dicens: vt calidum pręducamētum qđdam ⁊ forma, frigiditas ꝟo priuatio, cuz hoc ꝙ etiā non meminit de mãliori ⁊ formaliori in ſermōe de prima dr̄ia, ſ; ſolum de ente ⁊ de non ente. ob hoc videtur mihi verior expō Alexan. ⁊ magis cōſona literę: dicit aūt ille primā dr̄iam eſſe ſm ens ⁊ non ens, non vt apparētem Ariſto. ſ; ꝙ qn̄ ſuppoſuerit aliquis eſſe ens ⁊ nō ens, ſicut Parmenides dicebat, ignem quidem ens, terrā ꝟo non ens, ſequetur ſm illā ſuppōnem ex ente in nō ens viam corruptionē quidē ſimplicem eſſe, gn̄onez ꝟo ſm qđ, ex non ente aūt in ens corruptionem quādā gn̄ationem ꝟo ſimplicem: oīno namq; ſm Ariſto. nulla ſuba tranſmutatur in non ens: alterius eniz inqt gn̄o, alterius eſt corruptio, quare nihil mutat̄ in ſubſtātijs in priuationem ſimpl'r, ſ; qđ in huius priuationē mutatur in aliud ens mutat̄, addidi ꝟo [id in ſubſtātijs,] eo qꝛ in accidētibus pōt. nam muſicū pōt in imuſicum trāſmutari, ⁊ in priuationē, nulla ei in muſices depoſitione ſuccedēte altera accidētali forma aut paſſione niſi ſola priuatione: eo qꝛ ad hoc ꝙ mã ſubſiſtētiam habeat, nihil confert muſicum aut imuſicum, ſ; in ſubſtātijs formaꝝ abſentię ⁊ priuationes, ſubſiſtentia carentē mãm faciunt, niſi in aliud qđ ens actu ⁊ formā facta fuerit mutatio.

Hęc igitur aut talia alia ſupponere nihil differt, modum eni quęrimus, ſed nō ſubm, in non ens igitur ſimpl'r via, corruptio ſimplex: in ſimpl'r aūt ens, generatio ſimplex. quibus igitur determinatum eſt, ſiue igne ⁊ terra, ſiue alijs quibuſdam, hoꝝ erit hoc quidē ens, hoc ꝟo non ens. vno igitur modo hoc differet, ſimpl'r. ſ. aliqđ fieri ⁊ corrūpi ab eo quod nō ſimpl'r, alio ꝟo materia qualiſcūq; fuerit. cuius enim differētię hoc aliqđ ſignificant magis ſuba, cuius aūt priuationem non ens, vt calidum quidē pręducamentū quoddaz eſt ⁊ forma, frigiditas ꝟo priuatio: differunt autem terra ⁊ ignis ⁊ his differentijs.

Videtur autem multis magis, ſenſibili ⁊ Tex.cō.19
non ſenſibili differre cum enim in ſenſibilem tranſmutata fuerint materiam fieri dicunt, cum autem in inapparentem corrumpi.

Siue ignem ⁊ terrā, ſiue alia quędā ſupponat Parme- Com.62.
des nihil differt: non eni quęrimus ſubm circa qđ conſiderātur differētię, ſed dr̄ias ipſas ⁊ diſtinctionis modū, quo gn̄o quędam a ſimplici diſtinguit̄, dr̄iam eniz prępoſuit eoꝝ in quę trāſmutantur quę trāſmutantur, qbus

differẽtijs ſimplicem a quadã gñone diſtinguimus. qualibus igitur inqt determinatum eſt ens ⁊ nõ ens differẽtijs, ſiue igne dicas ⁊ terra determinatũ eſt, ſiue alijs quibuſdã ipſoꝝ alteꝝ ens dicetur, alteꝝ ꝟo non ens, mãm aũt nũcupat ſimplicia corpora, tanꝙ mã ſubiecta gñoni ⁊ corruptioni cõpoſitoꝝ. ⁊ videbitur ob hoc cõpoſita a forma deſignari magis, ⁊ prędicta expoſitio conſonare propoſito, in qua dicebamus Ariſtote. primam differentiam exponere ſm ſimplicius ⁊ compoſitius, eo qꝛ hoc quidem mãę proportinatur, cõpoſitum ꝟo formę, nunc aũt vt ⁊ in mã ipſa corporibus. ſ. ſimplicibus dĩia conſiderata ponit ſcḋam, differẽtia aũt eſt ſicut prędiximus, eo ꝙ ſimpliciũ hęc ſunt magis ſubę, illa ꝟo minꝰ, magis qdem actiua magis habentes dĩias ⁊ formę proportionales, qualis eſt caliditas: calidum eni p̃dicamentũ quoddã eſt, hoc eſt exiſtẽtia ⁊ habitus, frigiditas ꝟo veluti priuatio, ⁊ ob hoc iformata minus ſunt hęc peius ſuba. quare inquit qm̃ ignis ⁊ terra hiſce differunt differentijs. ſ. habitu ⁊ priuatione, erit ignis quidem magis ſubſtãtia, terra ꝟo minus: ⁊ mutatio terrę in ignem corruptio erit quędam, ſimplex aũt generatio: in contraria autem tranſmutatione econtra.

Ens enim ⁊ non ens eo ꝙ ſentiatur, ⁊ non, determinant, ſicut ſcibile quidem ens, non cognoſcibile vero non ens: ſenſus enim ſciẽtię facultatem habet.

Com.63. Quum dixit tertiaꝫ differentiã ſm ꝙ multis apparet, eo ꝙ hęc quidem magis, illa ꝟo minus ſunt ſenſibilia, nũc addit cauſam, quare videntur multis magis ſenſibile/magis eſſe, minus ꝟo/minus: qm̃. n. ſenſuꝫ idẽ cũ ſcia eſſe putabant, per ſciẽtiam aũt ⁊ ignorantiam ens ⁊ non ens ſm veritatẽ diſtinguitur: ens enim ſciri ⁊ cognoſci põt, non ens ꝟo neqꝫ ſciri, neqꝫ cognoſci, putãt ſenſu ⁊ inſenſibilitate diſtingui entia ⁊ non entia.

Quemadmodum igitur illa in ipſo ſentire, vel in ipſo poſſe, ⁊ viuere, ⁊ eſſe opinantur: ita ⁊ res. modo quodam proſequentes verum, idem autem dicentes non verum.

Com.64. Altera probatio opinari faciens ſenſibilia entia eſſe, non ſenſibilia ꝟo nõ entia, eo qꝛ putant ſeipſos eſſe ⁊ viuere dũ ſentiunt vel ſentire poſſunt, ſicut enim ſentientibus viuere eſſe in ipſo ſentire determinãt, ſic ⁊ ipſis ſenſibilibus eſſe aiunt in eo ꝙ ſenſum mouere poſſunt. nã illa verba [ſic ⁊ res] non in ſentire ſignificant, ſed in ſenſum mouere poſſe. quare oĩa quidem determinata ſunt ſenſu ⁊ inſenſibilitate, ſꝫ viuẽtia quidem eo ꝙ ſentiant, alia ꝟo in eo ꝙ ſenſibilia ſunt: corrigens aũt illos, putare inquit magis ſcibile/magis ens eſſe, minus ꝟo ſenſibile/minus ens, ⁊ ſimpl'r per ſciam ⁊ ignorantiam diſtinguere ens ⁊ non ens, verũ eſt. nam qḋ ſm ſui naturam ſciri non põt neqꝫ ens eſt, ſed in idem ducere ſenſum cũ ſcientia falſum eſt.

Accidet itaqꝫ ſm opinionem ⁊ ſm veritatem aliter ⁊ gñari ſimpl'r ⁊ corrũpi: ſpiritus eni ⁊ aer ſm ſenſuꝫ minus ſunt. quapropter ⁊ corrupta ſimpl'r in hęc mutatione corrũpi dicũt. gñari aũt, cum in tangibile ⁊ in terram tranſmutata fuerint, ſm veritatem auteꝫ magis hoc aliquid, ⁊ forma ſunt hęc ipſa terra.

Tex.c.20. Huius igitur ꝙ quideꝫ ſimplex ſit gñatio corruptio exiſtẽs alicuius, corruptio ꝟo ſimplex gñatio exiſtens alicuius dicta eſt cauſa. namqꝫ ꝓpter mãm differre, aut eo ꝙ ſit ſuba vel non, aut eo ꝙ hęc qdeꝫ magis, illa ꝟo minime, ſiue eo ꝙ hęc qdeꝫ magis ſenſibilis ſit materia ex qua/⁊ in quã, illa ꝟo minus ſit.

Veritas quidem dicebat magis entis eſſe gñoneꝫ ſimplicem, multoꝝ aũt opinio non magis entis, ſed magis ſenſibilis. ſꝫ hęc ſibi ꝯria ſunt: aer nãqꝫ ⁊ ſpiritus cõgregatus in terra multis videbitur ens deterius, qꝛ minus ſenſibilis ſit: ideo ⁊ quę in aerẽ corrũpuntur/in nihil dicunt reſolui, vt ſi aqua corrũpatur in aerem nõ conſueuerunt dicere aeris gñonem, ſꝫ aquę corruptionem: ſi tñ ex aere corrupto fiat pluuia dicunt gñonem pluuię non aeris corruptionẽ, ꝓpter hoc igiť terra tanꝙ tangibile quid exiſtens, ⁊ reſiſtens, hoc eſt ſolidũ, magis eſſe videbitur, qꝛ magis ſenſibile. ſm veritatem aũt magis eſt ens aer terra, qꝛ continens ipſam ⁊ formaliorem hꝫ differentiaꝫ. ſ. caliditatẽ: hęc cũ dixit dĩias reaſſumit quibus ſimpliciter gño a quadã diſtinguiť, id aũt [ꝓpter mãm differre] vt oĩuꝫ differtntiaꝝ cõmune dictũ eſt, ac ſi diceret ꝙ ſimplex gño a quadã diſtinguitur, eo ꝙ materia eoꝝ quę tranſmutantur differt per aliquã haꝝ differentiaꝝ. infert poſtea dĩias tres, aut enim eo ꝙ ſuba eſt, aut non, vt dicat primã differentiã, eam. ſ. quę per ens ⁊ non ens, vel eo ꝙ magis vel minus eſt, mãliorem dicẽs ⁊ magis formalẽ, aut ſimpl'r ſm qḋ hęc quidẽ potior, illa ꝟo deterior ſuba eſt, qm̃ ⁊ forma mã potior, tanꝙ id cuiꝰ gr̃a eo qḋ ſit illiꝰ gr̃a, vel eo ꝙ magis ⁊ minus ſenſibilis ſit. Com.65.

Cur aũt hęc quidem ſimpl'r fieri dicuntur, illa ꝟo aliquid ſolũ nõ ex adinuicem gñone, quo nunc dicimus modo. nunc enim tm̃ determinatum ſit, curnam omni gñone corruptione exiſtẽte alterius. ⁊ omni corruptione exiſtente alterius quadã gñone, non ſimil'r aſſignamus fieri ⁊ corrũpi in his quę ad ſeinuicem trãſmutantur. qḋ aũt poſterius dictũ eſt, non hoc quęrit, ſed curnã addiſcens quidem, non dicitur ſimpl'r fieri, ſed fieri ſciens, qḋ ꝟo genitum eſt fieri, hęc aũt prędicamentis diſtincta ſunt: hęc enim hoc aliquid ſignificant. illa ꝟo tale, illa aũt quãtum. quęcũqꝫ igitur non ſubam ſignificant nõ dicunť ſimpl'r, ſed aliqd generari. nihilominus ſimil'r in oĩbus generatio ſm ea quę in diuerſa ſunt cõiugatione dicitur, vt in ſuba quidem ſi ignis, ſed non ſi terra, in quali ꝟo ſi ſciens, ſed non quãdo non ſciens. de hoc igitur cur hęc ſimpliciter fieri, illa ꝟo minime, ⁊ oĩno, ⁊ in ſubſtãtijs ipſis dictum eſt. ⁊ ꝓpter quid huius gñoneꝫ. ſ. eſſe cõtinue cauſa vt mã ſubm, qm̃ tranſmutabile eſt in contraria, vt eſt alterius gño ſemper in ſubſtãtijs alterius corruptio, ⁊ alterius corruptio alterius generatio.

Hactenus cum de gñone in ſubſtãtijs, quare hęc qdẽ ſimpl'r fieri, illa ꝟo cũ additione dicunť q̃ſiuiſſet, nunc eandem qõnem mouet non in ſubſtantijs: inquit enim Com.66.

ſe non loqui de his quę ex adinuicem gn̄antur, ſ; vl'r de oibus, cur hęc quidem ſimpl'r dicimus fieri, illa ꝟo nō ſimpl'r. dicit ergo ꝙ iſta prędicamētis ſunt diſtincta, ⁊ q̄ fiunt in ſuba ſimpl'r generari, aliquid ꝟo ⁊ non ſimpl'r quę ſ; aliqđ alioꝝ accidētium p̄dicamētoꝝ generātur, nihilominus dicit etiā in oibus p̄dicamentis hoc cōmune ſimil'r eſſe, ſiue ſimplex gn̄o conſideretur/quēadmodum in ſubſtātijs, ſiue quędam gn̄o/quēadmodum in alijs prędicamētis, eo ꝙ mutatio ad nobiliora dicatur gn̄o, ad ignobiliora ꝟo ⁊ deteriora corruptio: gn̄o enim albi, huius ꝟo in nigrum mutatio, nō nigri gn̄o, ſed albi corruptio. ita Alexan. expoſuit cōcorditer his quę dicta ſunt in phyſicis. ⁊ oino in ſubſtātijs, quęſiuit enim ⁊ in ſubſtātijs diſtinctionē; ſimplicis gn̄onis a quadā, quęſiuit ⁊ vl'r in oibus qđ quidem declarat illud oino. merito aūt addidit in ſubſtāntijs, qm̄ non in omnibus entibus quę ſunt actu alterius gn̄tatio alterius cuiuſdam entis corruptio eſt, vt in eo qui addiſcens ⁊ ſciens fit: priuatio eni eſt non ſciens, quare in illis ſolum hoc ꝯſiderandum in quibus cōtrarijs exiſtentibus melius ⁊ peius cernit̄.

Tex. c. 21. ¶ Sed neq; dubitare oportet ꝓpter quid generātur ſemper deperditis. quēadmodū eni ⁊ corrūpi ſimpl'r aiunt, cū in inſenſibile deuenerit, ⁊ in non ens, ſimiliter ⁊ generari ex nō ente aiunt, cum ex inſenſibili.

Com. 67. ¶ Cum dubitaſſet in pręcedētibus quare nō deficit generatio, ſed perpetua ſerie continuat dubitationis ꝓbabilitatē oſtendidit, ex eo ꝙ abit ſemꝑ aliqđ entium corruptoꝝ, ⁊ in nō ens ꝓgredientium. cum igit̄ oſtēdiſſet in pręcedētibus breuiter cur nō deficit gn̄o, ⁊ dixiſſet eo qꝛ alterius corruptio alteri⁹ eſt gn̄o, ⁊ ob hoc ſoluiſſet oēs ꝓpoſitas dubitationes: mētionem nūc facit rōnis dubitationem ꝓbātis, inquiens, poſt ſol'onem dictā non amplius relinqui locum rōni cōprobanti dubōnem, dicēs non oportere gn̄onem ſemꝑ eſſe deperditis quibuſdā ⁊ in nō ens abeūtibus, non aūt per eūdem ſermonē rōne; reaſſumit, ſed qm̄ proxime dixit, ꝙ multi ſimpl'r fieri ⁊ corrūpi mutatione ex inſenſibili in ſenſibile/vel ex ſenſibili in inſenſibile fieri putant, qꝛ ſm ſenſum viuentes hoc modo ens ⁊ nō ens quęrunt, ⁊ qđ ſub ſenſum nō cadit vel non magis neq; eſſe putant. hoc igit̄ in exēplum ꝓprij ſermonis aſſumpſit, huius. ſ. alterius gn̄onem/alterius eſſe corruptionem ⁊ eꝯ. ⁊ modo quodā ex ente fieri ea quę fiūt ⁊ in ens corrūpi, modo aūt quodā ex nō ente fieri, ⁊ in non ens diſſolui: multi igitur inqt gn̄onem ſimpl'r ex inſenſibili in ſenſibile mutationē iudicant, ⁊ corruptionē inſenſibilis non oino nō entis, cōmuni igitur rōne, ⁊ ſimpl'r omnis gn̄o eſt ex non ente, qꝛ ex mā quę oium habet priuationē: priuatio aūt non ens eſt, ex ente ꝟo rurſus qm̄ potentia eſt oia, ⁊ id ex quo cōtinue ens eſt ⁊ non ens, vt ſi ex aere fiat ignis, ſed ſi ⁊ eſt aliqđ ens aer, non tn̄ adhuc ignis. neq; manente aere ignis eſt gn̄o. quare ⁊ hoc modo ex non ente, ex ente ꝟo rurſus, per ſe quidē ex ente, qm̄ ex ſubto, qđ quidem ens eſt, per accidens aūt qm̄ ex aere: accidit eni; ex quo ignis fit, vel aerem eſſe/vel lignū/vel oleum/vel qđcunq; aliud: eadē ⁊ in corruptione ſunt oppoſito modo, ꝓpter qđ inquit non op; dubitare, ꝓpter quid deperdito aliquo in corruptis nō deficit gn̄o: non enim in oino non ens corruptio eſt, neq; ex oino non ente gn̄o: conſolaturq; rōne; hanc ex multoꝝ vſu, qui ens ⁊ nō ens ſenſibili ⁊ inſenſibili determināt: nō eni nullo modo ens nō ens vocitāt, ſ; ipſis inſenſibile. nil igit̄ admirandū, ſi ⁊ nos dicimus ſm quid ex ſimpl'r ente, ſm quid ꝟo ex ſimpl'r non ente gn̄onem ⁊ corruptionē in ens ⁊ non ens fieri dicto mō.

¶ Siue igitur exiſtente qđdā ſubto ſiue non gn̄atur ex non ente, quare ſimil'r ⁊ generat̄ ex nō ente, ⁊ corrūpitur in nō ens. merito igitur non deficit: generatio enim corruptio eſt nō entis, corruptio ꝟo generatio non entis.

¶ Hoc eſt ſiue habeat exiſtētiam quādam hoc qđ dicit̄ inſenſibile ⁊ nō ens, ſiue nō eſt ſubm, nihil differt ad rationem: nā vl'r ex tali fit qđ fit in quale abit qđ corrūpitur. ſi igitur corrupto ente gn̄atur non ens, manifeſtū ꝙ ex nō ente corrupto gn̄atur ens: ⁊ ecce quo pacto in non ente exacte gn̄onem dixit, declarans manifeſte, ꝙ quū ī non ens abire dicimus qđ corrūpitur, non in oino non ens dicimus: ſiue igitur exiſtēte aliquo ſubto ſiue nō qđ corrūpitur, dicunt quidā in non ens abire, eo qđ in īſenſibile ſenſibile trāſmutetur, non curātes ſiue exiſtēte ſubiecto aliquo in ſenſibile facta ſit mutatio ſiue non. hoc eſt ſiue habeat exiſtētiam ipſum inſenſibile, qđ ⁊ dicitur non ens ſiue nō, ſ; neq; qꝛ eſſe aut nō eſſe dicāt hoc inſenſibile, ꝓpter hoc aut eſt aut nō eſt gn̄o. ſ; qꝛ eſt ⁊ ſubijcitur ꝓpter hoc ex ipſo ſenſibile gn̄atur. illud igitur [ſiue exiſtēte aliquo ſubto] ſignificat, ſiue eſſe dicat̄ ab eis ſiue non eſſe, neq; eni ipſi determinant hoc inſenſibile, ex quo eſſe gn̄onem dicebant, ſit ne de numero entiū, an non: quoduis eni hoꝝ ſit nō deficiet gn̄o, ſi enim ſit de numero entiū hoc inſenſibile i qđ eſt corruptio, ⁊ ex quo eſt gn̄o, ꝓpter hoc ipſum nō deficiet gn̄o, qꝛ nō eſt in oino non ens corruptio. ſi aūt non entium, qm̄ corruptio nō entis eſt gn̄o, gn̄o ꝟo corruptio non entis, rurſus non deficiet ſibi inuicē ſuccedētibus ente ⁊ nō ente. Com. 68.

¶ Sed hoc non ens ſimpl'r, dubitaret aliquis vtrum alterum ꝯtrarioꝝ eſt, vt terra ⁊ graue, non ens: ignis aūt ⁊ leue ens. ¶ An non, ſed eſt ⁊ terra ens, ille ꝟo non ens: materia terrę ⁊ ignis ſimiliter. Tex. c. 22.

¶ In pręcedentibus quęrebat ſi eſt aliquid qđ ſimpl'r. i. ꝓprie gn̄atur, ⁊ dicebat ex ſimpl'r non ente fieri. cū igit̄ ſatis docuiſſet de gn̄atione ſimplici ⁊ ſimpl'r ente, ⁊ ſm quot ſignificata dicit̄, nunc quęrit de ſimpl'r nō ente qđ ſignificat, nūquid alteꝝ ꝯtrarioꝝ priuatiua. ſ. differentia figuratū, vt terrę ⁊ ignis, nūquid nō ens terrā eſſe dicim⁹, ens aūt ignē, an nō de his quę abuſiue dicūtur ſmo eſt. Com. 69.

¶ Sed quęſtio eſt vl'r de entibus ꝓprie ⁊ ſm ſubam, qū dicimus ipſa ex non ente fieri, quale, illud nō putamus eſſe. qđ igitur ſuperius dicebat, dicens non ens hoc eſſe qđ potentia qdem ens eſt, actu ꝟo non ens, hoc manifeſtius hic dicit: materia eni inqt eſt nō ens, ex qua ⁊ ignis ⁊ terra gn̄antur. ſi aūt dixeris ꝙ mā ipſa ſm ſeipſam nō ſubſiſtit, ſ; eſt ſemꝑ cum aliqua forma, vt nequaꝗ̄ ex nō ente, ſed ex ente fieri qđ fit. ad hoc dicimus qđ ⁊ ſupius diximus, ꝙ forma ad mę exiſtentiam confert, ad gn̄onem aūt eius qđ non eſt nihil confert, neq; eni vt actu ſi contigerit terra exiſtens mutatur in ignē, ſed vt eſt potētia ignis: hoc aūt vt mā ipſi ineſt, ex mā igitur eſt qđ fit. ſicut ęs materia ſtatuę, vt expoſitoris Alex. vtamur exēplo, ſiqdem impoſſe erat ſine forma ſtatuę ſubſtare, trāſmutatis aūt in ſeinuicem ſtatuis, nō ꝓpter hoc a ꝓpria priuatur exiſtētia, ſ; erat altera a ſtatua ea quę fit ſtatua, ⁊ ſi non ex albo ęre fiat, ſ; ex ſtatua, non dicitur tn̄ ex ſtatua factū eſſe, ſed ex ęre ſtatuę. ita ſe habet ⁊ in materia, qm̄ ſemper cū aliqua eſt forma. nihil enim actu exiſtens

ſubſiſtētia carens eſt, ⁊ qđ ex ipſa fit ſemꝑ quidem cum aliquo fit, qđ ad exiſtētiam ipſi confert, nō tñ ex illo qđ eſt actu mã fit qđ fit, ſ3 ex mã quę potētia eſt coꝛpus.

¶ Et nunqd diuerſa vtriuſqꝫ mã, an nō vtiqꝫ fierent ex ſeinuicem, neqꝫ ex contrarijs: his enim inſunt contraria igni, terrę, aquę, aeri.

Com.70. ¶ Cum dixit non ens ſimplr alterum eſſe ab his ꝗ̃ fiūt, non ꝙ videaẗ minus eſſe, ꝓpterea ꝙ priuatiuas habeat dñas, ſ3 ſubm vtriſqꝫ ⁊ magis ⁊ minus enti. quęrit deinceps ſi vtriuſqꝫ illoꝝ terrę. ſ. ⁊ ignis de quibus meminit diuerſum eſt ſubm, hoc aũt breuibus negat dicens, ꝙ ſi diuerſuꝫ erat vtriuſqꝫ ⁊ nō idem ſubm non amplius ex ſeinuicē vt ex ɔ̃rijs fierent: ɔ̃ria enim ex ſeinuicem fiunt eodem exiſtēte ſubto, poſitum eſt aũt a principio alteriꝰ gñonem alterius eſſe coꝛruptionē: non diuerſuꝫ igiẗ eſt ɔ̃rioꝝ ſubm, terrę inquã ⁊ ignis. ꝙ aũt ɔ̃rietas ineſt terrę ⁊ igni, oſtendet in ſubſequēti ſermone, ex ſeinuicem igitur hęc ſunt vt ex contrarijs, ſi autem hoc, cõmunis ⁊ vna vtroꝛũqꝫ materia,

¶ An eſt quidē vt eadem, eſt ꝟo vt diuerſa. nam qđ aliquãdo eſt ens, ſubijcitur idē, eſſe ꝟo nō idem. de his igitur intantũ dictum ſit.

Com.71. ¶ Expedito prioꝛi ſermone, inqͭ ẜm quid eandem eſſe eoꝝ quę fiunt mãm, ẜm quid ꝟo diuerſam: qũo ꝟo eadem, ⁊ qũo diuerſa apponit. inquit eniꝫ ꝙ mã ẜm ꝙ eſt materia ⁊ ẜm ꝓpriã nãm eadem eſt oĩbus ꝗbus ſubijcitur, nam qđ aliquãdo eſt ens apud Ariſto. ſubm ſignificat. ⁊ vt ita dicam ſuꝑpſius natura vna oium eſt mã, aptitudinem enim ſimilē ẜm ꝙ eſt materia ad oia habet. qm̃ aũt eſſe ⁊ ſubſiſtentia ipſi ſemꝑ cũ aliqua foꝛma eſt, nō eadē erit mã ẜm foꝛmã ⁊ exiſtētiã oĩbus: quę aũt ẜm foꝛmã cõſideratur eſt materia ꝓxima, vt igni quidē ſubiecta aer eſt, aeri aũt ſi ſic cõtingat aqua actu, aquę ꝟo terra: igni igitur ⁊ aquę ſupponiẗ terra ⁊ aer: hęc ꝟo ẜ3 mãę rationem eadē, ẜm foꝛmam diuerſa, nō amplius vt prima ſ3 vt pꝛoxima materia cõſiderata: eſt aũt ⁊ ſic dicere, qm̃ vt ⁊ infra dici debet, materia quidē ſubto eſt eadem, rõne aũt differens, tanqꝫ ⁊ differētiuꝫ rõnem cõtinens in ſeipſa, in igne, terra, ⁊ alijs, ſubto quidem eadē eſt, rõne ꝟo differens: non eni eadeꝫ rõne ignis ⁊ terrę ⁊ alioꝝ foꝛmas ſuſcipit: alia nãqꝫ ratione terrę, alia ꝟo ignis foꝛmã ſuſcipit, ⁊ ẜm alias rões alioꝝ foꝛmas.

Tex.c.23. ¶ De gñone ꝟo ⁊ alteratione dicamus quid differunt, dicimus eniꝫ diuerſas eſſe has mutationes a ſeinuicē. qm̃ igitur eſt aliqđ ſubm, ⁊ diuerſa paſſio, quę de ſubiecto nata eſt dici, ⁊ eſt mutatio vtriuſqꝫ hoꝝ. alteratio igiẗ eſt, cum manente ſubiecto ſenſibili exiſtente trãſmutatum fuerit in ſuꝑpſius paſſionibus, aut ɔ̃trarijs exiſtentibus, aut intermedijs. vt coꝛpus ſanuꝫ eſt, ⁊ rurſus laboꝛat idem permanens: ⁊ ęs rotũdum, aliquando ꝟo angulare idem exiſtens, cum ꝟo totũ mutatũ fuerit, non manente ſenſibili aliquo, vt ſubo eodem, ſed vt ex omni genitura ſanguis, aut ex aqua aer, aut ex aere omni aqua, gñoiam tale

Tex.c.24 eſt, illius ꝟo coꝛruptio. ¶ Maxime ꝟo ſi trãſmutatio fiat ex inſenſibili in ſenſibile aut tactu, aut omnibus ſenſibus: vt cum aqua genita vel coꝛrupta fuerit in aerem, aer nanqꝫ pꝛope modum inſenſibilis eſt.

¶ Quonam differat gño ab alteratione dictum quidem Com.72.
eſt ab ipſo breuibus ⁊ antea: attamen ⁊ nũc reaſſumens rurſus oꝛdinate de ipſis dicit. nam cũ dixerit quęcũqꝫ de gñone quęrere opoꝛtebat, ⁊ ꝗd eſt, ⁊ ſi eſt oĩno, ⁊ ex quo nam, ⁊ vnde fiunt ea quę fiunt, ⁊ ꝓpter quid non deficit gño, oppoꝛtune nũc quęrit quonam differat ab alijs mutationibus, primũqꝫ ab alteratione, ipſas a ſeinuicē hoc modo diſtinguens. qm̃ enim inquit eſt hoc quidē aliqđ ſubm quod ſubam ſignificat, illud aũt paſſio qđ ⁊ accidēs nũcupatur: eſt aũt ẜm vtraqꝫ trãſmutatio, ⁊ ẜm ſubſtantiam / qđ vocat ſubm, ⁊ ẜm paſſionē. ſ. accidens. ẜm ſubm quidē trãſmutatio / gño eſt, ẜm paſſiones ꝟo manēte ſubto imutabili alteratio. Hęc cuꝫ dixit dubitationem quãdam, quã quis incõſiderate ɔ̃ pręDicta adducere poſſet, eam ⁊ examinans ponit, atqꝫ diſſoluit. ſi nãqꝫ circa ſubm cũ ſit ſenſibile ⁊ idē manens facta mutatio, hoc eſt ſi circa infoꝛmatum ſubm facta trãſmutatio / alteratio eſt, qm̃ in mutatione ex aqua in aerē perſpicuum ⁊ humidũ manet, mutatio aũt ẜm calidum ⁊ frigidũ fit, erit aeris in aquã trãſmutatio / alteratio: circa ſubm eniꝫ infoꝛmatũ ꝑſpicuum inquã ⁊ humidũ fit mutatio. eadeꝫ quoqꝫ rõne licet ⁊ in alijs elemētis dubitare, nã in oĩbꝰ quę ex ſeinuicē fiunt / dubitatio eſt. Ad hanc aũt dubitationem occurrens Ariſto. inquit, ꝙ ſi quidē paſſio erat ipſius ſubti humidi ⁊ perſpicui, calidũ. ſ. ⁊ frigidum, per quę adinuicem ipſoꝝ mutatio fit alteratio vtiqꝫ erat, vt ſe h3 in aqua calefacta frigefactaqꝫ: ibi enim qm̃ adueniens aquę qualitas paſſio eſt ⁊ accidēs, nihil ad eſſe ipſi aquę cõferens alteratio eſt id qđ fit: in mutatione ꝟo aeris in aquã, calidum ⁊ frigiduꝫ nō amplius paſſiones ſunt humidi ⁊ ꝑſpicui, niſi foꝛte ẜm accidens, eo ꝙ ſint vtraqꝫ ipſius paſſiones. vt cuꝫ in ſocrate caluum ineſſe dixerimus albo ꝑ accidens, eo ꝙ vtraqꝫ ⁊ albũ ⁊ caluũ eidem inſint, vtręqꝫ enim paſſiones ſunt ſocratis. ſic igitur ⁊ hic calidum ⁊ frigidũ humidi quidem non fuerint paſſiones niſi ꝑ accidens. materię ꝟo hęc ipſa calidum inquã ⁊ frigidum ⁊ humiditas paſſiones ſunt infoꝛmis mãę, paſſiones aũt infoꝛmãtes perfectiuęqꝫ, nãqꝫ ſi paſſio ⁊ accidens humidi frigidũ, aqua nō habebit eſſe per frigiditatē ⁊ humiditatem, ſed ꝑ frigiditatē tantũmodo. ſimilr aũt ⁊ aeris non humiditas ⁊ caliditas, ſ3 humiditas ſola erit ꝑfectiua: ſi ꝟo humiditas vtroꝛũqꝫ ꝑfectiua ſubę eſt aquę ⁊ aeris, non habebũt dñas, quibus ẜm ſubam ſeparabũtur, paſſiones enim non faciũt ſubales differētias: non igiẗ paſſiones calidum ⁊ frigidũ aeris ⁊ aquę, ꝑ quas ⁊ trãſmutantur in gñone ex ſeinuicem, ſ3 neqꝫ humidi paſſio ⁊ accidens calidũ frigidumqꝫ: qm̃ coniuncta nō vnã perficere potuerunt ſubam, ꝙ ſi non paſſio, neqꝫ alteratio, quēadmodum dicebat dubitatio, alteratio nãqꝫ dicta eſt eſſe, cũ paſſio ⁊ accidens inerit, ꝑ qđ tranſmutetur qđ trãſmutatur. addiderit aũt aliꝗs his quę dicta ſunt ⁊ hoc, ꝙ neqꝫ pꝛopꝛie ipſa humiditas in aere ⁊ i aqua, neqꝫ perſpicuitas abſqꝫ varietate eſt eadē: aer enim ⁊ magis ꝑſpicuus ⁊ humidioꝛ eſt aqua: quare nō ꝑmanebit impaſſibilis in mutatione ex aqua in aerē, neqꝫ humiditas aquę, neqꝫ ꝑſpicuitas, qm̃ neqꝫ in aere ⁊ igne caliditas ẜm ſpēm eadem eſt. in cõpoſitis quoqꝫ multa ſunt ẜm genus calida ſpecie dña, alia enim eſt q̃ in vino caliditas, ⁊ alia quę in pipere / vel caſtoꝛeo / vel balſamo / ⁊ ſimilibus. Scire igitur opꝫ, ꝙ quēadmodum ſi ex vino ſanguis fiat, tota vini idea coꝛrumpitur, ⁊ alia quędam ẜm ſpēm in ſanguine fit caliditas: ſic ⁊ in ele-

mentoꝝ ex adinuicem gn̄one contingit, ⁊ ſi qs non ſm ſpēm differētem eſſe velit aeris ⁊ ignis caliditatem, vel aquę ⁊ aeris humiditatē, ſꝫ ſm intēſionem ⁊ remiſſionē ſoluꝫ differre: ille igitur neceſſario fatebitur has eſſe numero differētes: quēadmodum eni ſinapi vel piper ſatū ⁊ ſi eādem ſm ſpēm generant caliditatē in ijs, quę ex ipſis germinant cū ſint eiuſdem ſpēi, ſꝫ numero differens eſſe fatetur, quę in ſemine, ⁊ quę ex ipſo generato fructu eſt qualitas. ſic neceſſe eſt ⁊ in elemētis intelligere, ꝙ tota aeris idea coꝛrupta ſit. ſi igitur ⁊ quis concederet ⁊ in aqua ſm foꝛmam eandem humiditatē ⁊ ꝑſpicuitatē genitam eſſe, numero tn̄ diuerſam eſſe dicere cogetur. quare nihil ꝑmanet ipſius aeris materia excepta, non igitur ex foꝛmato in infoꝛme mutatio eſt, ſꝫ ex infoꝛmi in foꝛmatū, ſiqdeꝫ qꝺ ſolū infoꝛme eſt ꝑmanſit: quare neqꝫ alteratio eſt, quę ex aqua in aerē mutatio: recte ꝟo appoſuit [ſenſibili exiſtēte ſubto] .ſ. ſenſibili exiſtēte ſubiecto ⁊ ꝑmanēte, ꝑ qꝺ ſenſibile eſt actu hoc aliqd ⁊ foꝛmatū, hoc aūt ad diſtinctionē dictum eſt ipſius mā̄ę, etenim ⁊ materia ſubm̄ exiſtens eadē manet in gn̄onibus, ⁊ tn̄ nō eſt alteratio tunc ſꝫ gn̄o: non enim ſenſibile eſt mā̄, neqꝫ actu hoc aliqd. ſimile igit̄ eſt ac ſi diceret, cū ſubm̄ ſimul vtrūqꝫ exiſtens mā̄ ⁊ foꝛma, idem manens trāſmutatū fuerit ſm aliquā paſſionem cōpoſiti ⁊ ſenſibilis tūc alteratio eſt, in gn̄one namqꝫ ſubm̄ qꝺ ſubſtat mā̄ eſt tranſmutata ſm foꝛmā. illud aūt [in ſuyſpſius paſſionibus] additū eſt declarans id qꝺ ſm paſſiones in ſeipſo mouetur, ⁊ has imutans paſſiones, non ſm habitudinem quę ad aliud eſt. nā quę ſm aliquā paſſionem extra trāſmutata, trāſmutantur quidem, non aūt alterātur, vt dextrum factū pꝛo ſiniſtro, paſſionem quidē ſoꝛtitū eſt, nō tn̄ alteratum eſt, neqꝫ enim mutatio facta eſt in paſſionibus q̄s in ſeipſo ſuſcepit, aut ⁊ cū ſeruus fiat dn̄s, vel dominus ſeruus. pōt quoqꝫ illud [in ſuyſpſius paſſionibus] ſignificare qꝺ deinceps dicet̄, qꝺ ⁊ iam pꝛius conſideratū eſt. in mutatione eni elementoꝝ in ſeinuiceꝫ cōmune aliqd ꝑmanere inquit ſenſibile, ſꝫ in qꝺ eſt ſm qꝺ non eſt paſſio ꝑmanētis, vt in mutatione aeris in aquā cōmune quidem permanens ꝑſpicuū cū ſit ſenſibile, non tn̄ ꝑſpicui neqꝫ humidi paſſio, per quam tranſmutatio ipſi aeri in aquā ſit: ꝑ calidum aūt ⁊ frigiduꝫ mutatio eſt, quod ꝟo deinceps dictū eſt/eſt manifeſtum: quę enim in paſſionibus trāſmutata ſunt/vel in contrarijs ⁊ extremis paſſionibus quas habēt/vel in intermedijs. ⁊ ipſę intermedię ꝯrię participantes ꝑ contraria mutationem faciunt: fuſcum eni albo participans ⁊ nigro, ſi in nigrū trāſmutatum fuerit, nō quatenus nigro, ſꝫ quatenus albo participat in nigrū mutationem facit, illud ꝟo [cum totū tranſmutatū fuerit] dixit ꝓ eo ꝙ eſt per ſubām ſm quod eſt. hoc aūt ſit cum nihil ꝑmanſerit ſenſibile vt ſubm̄. illud ꝟo [ex toto ⁊ ex tota] eiuſdem eſt ſignificatiuū, eam quę eſt in toto ⁊ in ſubā mutationē ſignificans, maxime ꝟo dixit, non qꝛ maxime gn̄o eſt tūc, ſed qꝛ videtur multis, qui ſenſibili ⁊ inſenſibili ens ⁊ non ens determinant, vt pauloante dixit, tactu ꝟo inſenſibile nō ſolidū neqꝫ reſiſtentiā habens dixit. quēadmodum ⁊ hęc habens ſenſibile tactu, ſicut ſe habet terra ⁊ aqua ad aerem.

¶ In his aūt ſi aliqua ꝑmanſerit paſſio eadeꝫ cōtrarietatis in generato ⁊ coꝛrupto, vt cum ex aere aqua, ſi ambo ꝑſpicua aut frigida fuerint, non opꝫ huius alterā paſſionē eſſe ī quā trāſmutatur, ſi ꝟo non erit alteratio, vt muſicus homo coꝛruptus eſt, homo aūt immuſicus genitus eſt, homo ꝟo permanet idem.

¶ Prędictam dubitationem nūc examinat, qꝺ ꝟo inquit tale eſt. eoꝝ quę in ꝯria trāſmutantur, ſi aliqua cōis paſſio manſerit, vt in aqua ⁊ aere, non opꝫ ſuſpicari hāc alterius ſolū paſſionē eſſe: materia namqꝫ in ꝯria trāſmutatur aer ⁊ aqua facta, in calidū enim ⁊ frigidum q̄ ſunt ꝯria, contrarietatē aūt vel coꝛpoꝛa a ꝯrijs differētijs foꝛmata dixit, vel ꝯrietatem quidē intelligens eaſdeꝫ ꝯrias differentias: paſſionē ꝟo, quę eſt altera pars ꝯrietatis, q̄ eadem manet in genito atqꝫ coꝛrupto, cōmuniter aūt dicens in aere ⁊ aqua hoc [ſi vtraqꝫ ꝑſpicua ſint] intulit illud [quatenus frigida] nō vt aere frigido nāliter exiſtēte, ſꝫ vice exēpli ſermonem pręſtans. verius aūt erat dicere quatenus humida, ambo enim humida ſunt. poteſt aūt illud [quatenus frigida] exēplariter ad alteras cōiugationes ſermone trāſgrediente intelligere, vt in terra ⁊ aqua. vtraqꝫ enim frigida ſunt: in hoꝝ igitur adinuicem mutatione permanet frigidum. Com̄.73.

¶ Si igitur huius non paſſio erat ꝑ ſe muſica ⁊ imuſica, huius quidem gn̄o vtiqꝫ foꝛet, huius ꝟo coꝛruptio. quapꝛopter hois hę quidē paſſiones, hominiſ aūt muſici ⁊ hois imuſici gn̄o ⁊ coꝛruptio, nūc ꝟo paſſio hęc permanentis eſt. quare alteratio talia.

¶ Quod ꝑ hęc dicit eſt huiuſmodi, mutatio inquit aeris in aquā non eſt alteratio, qꝛ illud ſm qꝺ eſt mutatio .ſ. calidum ⁊ frigidū pꝛoculdubio non ſunt paſſiones per ſe eius qꝺ tranſmutatur. eſt aūt qꝺ trāſmutatur perſpicuū, calidum enim ⁊ frigidū non dici potuerunt paſſiones ꝑſpicui niſi per accidens, quatenus ambo calidum inquā ⁊ frigidum eidē accidunt materię, quū eniꝫ id ſm quod eſt mutatio paſſio fuerit ꝑ ſe eius qꝺ tranſmutatur, tunc eſt alteratio, vt in muſico homine ⁊ in imuſico ſe habet: nam ⁊ hic ſi imuſicum ⁊ muſicum non eſſent paſſiones hominis, ſed eſſent ꝑ accidens, eo ꝙ eſſent illius paſſiones, cuius ⁊ homo paſſio erat, ſicut calidū ⁊ frigidum ꝑſpicuo dicebātur ineſſe, non vtiqꝫ alteratio foꝛet quę ex muſico in imuſicum mutatio, ſꝫ gn̄o quēadmodum quę ex aere in aquā mutatio. nunc aūt qꝛ muſicum ⁊ imuſicū ſunt per ſe paſſiones hominis, hois quidē alteratio eſt ſm muſicū ⁊ imuſicum mutatio, huius vero totius muſici hominis, ⁊ imuſici hominis gn̄o ⁊ coꝛruptio: quędaꝫ enim generatio alteratio dicta eſt eſſe. verba aūt tranſitiue oꝛdinata ⁊ ob hoc obſcura exiſtētia legēda ſunt hoc pacto, [ſi ergo huius nō eſt paſſio ꝑ ſe muſica ⁊ imuſica, huius quidē eēt gn̄o, illius ꝟo coꝛruptio,] deinde illud [nunc aūt paſſio hęc permanētis] ⁊ tunc illud, ideo hę ſunt hois paſſiones, hois aūt muſici ⁊ hois imuſici gn̄o ⁊ coꝛruptio, deinde illud, ideo alteratio hęc: nam gn̄o muſici quatenus muſicus eſt/alteratio eſt. foꝛte aūt etiaꝫ erroꝛ ſcripturę interponēs verba illa [q̄re alterō hęc] cā fuit obſcuritatis, quū ēt abſqꝫ illis literę ſenſus ſeruet̄. Com̄.74.

¶ Cum igitur ſm quātum fuerit mutatio cōtrarietatis, augmentatio ⁊ diminutio, cū autem ſm locum latio, cum ꝟo ſm paſſionem ⁊ quale alteratio, cum autem nihil permanſerit cuius altera paſſio, aut accidens oino generatio, illud ꝟo coꝛruptio.

¶ Vult per hęc docere Ariſto. qꝺ non ois mutatio ſm accidens ſubti ⁊ ſenſibilis eſt alteratio, vt poſſet aliquis ex dictis merito ſuſpicari, nā ⁊ ipſi ſubto tn̄ eſſe eſt acci Com̄.75.

dens,⁊ ſʒ hoc ꝯtrietas magnitudo eſt ⁊ paruitas, hęc aũt ſunt quãti non qualitatis.ſi ergo ſm ꝯtrietatem in quãto trãſmutatur ſubiectũ ſenſibile exiſtens,talis mutatio eſt augmẽtatio ⁊ diminutio, ſi aũt ſm paſſionem aut paſſibilem qualitatẽ ſit, ſm quã eſt mutatio ſubiti ſenſibilis manẽtis talis mutatio eſt alteratio. ſi aũt ſm locũ ⁊ ſm hunc ꝯtrietatem talis mutatio erit latio,hęc igiť ſunt oĩa ſm quę fit mutatio ſuba ſenſibili manente cuius accidẽtia ſunt,quũ ꝟo dicit[nihil pmanet ſenſibile] cuius paſſio aut accidẽs aliqđ eſt,ꝑ quod mutatio facta eſt : illud enĩʒ alterum,illud ſm quod mutatio fit ſignificať quod generatio eſt ⁊ coꝛruptio.

¶ Eſt aũt materia maxime quidem ⁊ ꝓpꝛie ſubiectum gñonis ⁊ coꝛruptionis ſuſceptiuum,modo ꝟo quodam ⁊ alijs mutationibus,qꝛ omnia ſuſceptiua ſubiecta aliquarũ cõtrarietatum ſunt.de gñone igitur ⁊ coꝛruptione,⁊ ſi eſt,⁊ ſi nõ eſt, ⁊ quomodo eſt, ⁊ de alteratione hoc modo determinatum ſit.

Com. 76. ¶ Hic habes manifeſtam intẽtionem Ariſto. de ſignificato materię,materia enim ꝓpꝛijſſime diciť,qđ ſubijcitur ſubę ⁊ pꝛopꝛie gñoni ⁊ coꝛruptioni,quandoqʒ vero ⁊ oẽ qđ eſt materia illius cui ſubijcitur ad mutationem, vt enim quęcũqʒ trãſmutantur gñone participant, ſic ẽt materia,⁊ quo modo de vno,ita ⁊ de alio : ſuſceptiuum enim ꝯrioꝝ quouis modo eſt illoꝝ materia,⁊ hoc igitur pacto ſuba ſenſibilis ⁊ actu exiſtens eſt materia omniũ accidentium,⁊ hoc modo alterationis/augmẽtationis ⁊ lationis ſicut dictum eſt.

Tex. c. 25. ¶ De augmetatione ꝟo reliquum eſt dicere, ⁊ quonã differt a gñone ⁊ alteratione,⁊ quo pacto augetur eoꝝ quę augetur vnumqđqʒ, ⁊ diminuitur vnũquodqʒ eoꝝ quę diminuũtur.conſiderandũ itaqʒ pꝛimo vtrũ ſolũmodo in eo circa qđ eoꝝ eſt ad inuicem differentia:vt qđ quidẽ ex hoc in hoc mutatio, velut ex potentia ſuba in actu ſubam gño eſt, quę ꝟo circa magnitudinẽ augmẽtatio ⁊ diminutio,quę aũt circa paſſioneʒ alteratio:vtraqꝫ ꝟo ex potentia entibus in actum mutatio dictoꝝ eſt. an ⁊ modus differt mutationis,apparet enim id quidẽ ꝙ alteratur nõ ex neceſſitate mutatũ ſm locuʒ,neqꝫ qđ generatur, qđ ꝟo augetur ⁊ coꝛrũpitur, ſed alio modo ab eo qđ fertur, qđ enim fertur totuʒ mutat locũ,qđ ꝟo augeť ,ſicut qđ extenditur , hoc enim manẽte particule locum mutant , non quẽadmodũ quę ſphere , hę enim in ęquali loco trãſmutãtur toto manẽte,quę ꝟo eius qđ augeť ſemper in ampliozeʒ locũ,in minorẽ ꝟo ea illius qđ coꝛrũpiť. ¶ Qđ igiť mutatio differt non ſolũ circa qđ,ſed etiã ſic,ab eo qđ fit, ⁊ alterať ⁊ augetur manifeſtũ eſt.

Com. 77. ¶ Poſtꝙ dixit de gñatione ⁊ alteratione/⁊ qđ vtraqʒ/⁊ quonã a ſeinuiceʒ differãt:trãſit ad ſermonẽ de augmẽtatione,qui eſt tertius modus mutationis,duo aũt ſunt quę pꝛoponit quęrere,quonam differant ab alijs mutationibus augmẽtatio/⁊ diminutio/⁊ quo pacto augenť quę augmẽtanť, in quo quęret quę ſit materia ſubiecta augmẽtationi,⁊ quo modo fit additio ei qđ augetur , ⁊ qđ eſt qđ augeť,⁊ quid augens,ſed pꝛimo nunc pꝛoponit quęrere quo differt a generatione ⁊ alteratione,ꝓcedens auteʒ ⁊ a mutatione ſm locum ipſam diſtinguit,⁊ ſi nõ pꝛincipaliter,ſed quaſi extra ꝓpoſitũ,nam ſermo de mutatione in loco non eſt ꝓpꝛius negotio de generatione ⁊ coꝛruptione,ideo oppoꝛtunius in negotio de cęlo perfectũ de ipſa ſermonẽ tradidit. quęrit autem:an vno tm̃ differãt augmẽtatio a gñatione , ⁊ alteratione, aut pluribus. Sʒ vt hoc melius intelligamus ſcire opʒ, ꝙ factiuaꝝ artium hę quidẽ mã ſolum a ſeinuicẽ differunt.minimeqʒ ſm foꝛmam,vt fabꝛica ęraria ⁊ aurifuſoꝛia:materia nãqꝫ cum differant(huic enim ęs ſubijcitur,illi ꝟo argentum)eandeʒ fere foꝛmam operantur, vtraqʒ enĩʒ/aut ſextariũ/aut tabellaʒ/aut aliquid hmõi operať,quędã ſunt quę in materia ꝯueniunt,ſed in foꝛma differunt,vt carpentaria,⁊ nauifactiua,eſt enim harum materia cõis ligna ipſa,ſed hęc foꝛmã,ꝟbi gratia nauis facit,illa ꝟo poꝛte/aut abaci,quędaʒ ꝟo materia ⁊ foꝛma differunt,quę ⁊ oĩno ſeparatę ſunt,vt carpẽtaria ⁊ medica,illa enĩʒ ligna mãm hʒ,et ex his poꝛtã,aut ſolium facit,medica ꝟo humana coꝛpoꝛa,⁊ i his ſanitatẽ,de gñatione ⁊ augmẽtatione quęrentẽ ꝯſiderare opʒ quonã differant/an ſm alterũ ſoluʒ/an ſm vtraqʒ.ſ.materia ⁊ foꝛma.dico ergo ꝙ oẽs mutationes ⁊ in ambobus a ſeinuicẽ differũt,in materia quideʒ,qꝛ alia in alio ꝓdicamento ſubſiſtit,augmentatio enĩʒ ⁊ minutio ſub quãtitate,generatio ꝟo circa ſubſtantiã, alteratio autẽ circa quale,qđ ſignificauit dicens circa qđ,nã circa hoc vnũqđqʒ eoꝝ quę tranſmutanť/trãſmutanť,ad qđ modus mutationis reduciť : vt qđ gñatur ⁊ coꝛrũpiť circa ſubaʒ ꝓculdubio trãſmutať,ſub quaʒ ⁊ gñatio ⁊ coꝛruptio reduciť,⁊ ita de alijs.hęc igiť eſt aptiſſima ipſarũ dĩa.ſed ꝙ differant ẽt in foꝛma cuicũqʒ eſt manifeſtũ, nã gnõnis eſt qđ gñať ad ſubaʒ ꝓducere.alterationis ꝟo mutationẽ ꝑ aliquã paſſiuaꝝ qualitatũ opatũ fuiſſe, vt calefeciſſe/aut infrigidaſſe rubꝛũ/aut albuʒ feciſſe , ſiue aliqđ ſimiliũ,eius ꝟo quę eſt in quãtitate addidiſſe/aut ſubtraxiſſe magnitudini,localis ꝟo ſurſuʒ/aut deoꝛſuʒ feciſſe/aut ſʒ aliquã aliaꝝ dimẽſionũ.hęc igitur vt manifeſta ꝑtermittit , ſed quęrit nũquid ⁊ modus differat mutationis,ſ.qui augmẽtationis ab eo qui gñonis ⁊ alterationis.inquit aũt ⁊ ſm hoc differre abinuicẽ mutationes,⁊ dĩã ponit,nam qđ alterať nõ neceſſario in loco mutať,nam dũ alterať nõ mutat locũ.nam qđ oſtenſum eſt in phyſica , ꝙ oĩno neceſſe eſt in loco mutationẽ alterationẽ ꝓcedere ⁊ alias mutationes, eſt diuerſuʒ ab eo qđ nũc docetur.ibi enim dicebať ꝙ in omni mutatione localẽ quendã motũ neceſſe eſt fieri,nõ omnio eius qđ alterať ⁊ generať,ſed alterius cuiuſdam vt alterãtis.opʒ enim ſolẽ ſm locuʒ motũ eẽ,vt alteret aerem qui circa nos eſt.nũc autẽ dicit ꝙ nõ eſt neceſſariuʒ qđ alterať in ipſo alterari locũ ex loco mutare:ſimilr neqʒ qđ generať ⁊ coꝛrũpiť ex neceſſitate mutať in loco. ceruſa enĩʒ ex plũbo facta nõ mutat locũ,neqʒ lac ex ſanguine genitũ/neqʒ alia multa huiuſcemodi,qđ autẽ augeť ⁊ coꝛrũpiť neceſſario mutat locũ, non qꝛ totũ locũ deſerat.vt id qđ fertur,ſed qꝛ alterũ occupat in quo detinebať pꝛius in augmẽtatione maioꝛẽ/in diminutione minoꝛẽ,aſſimilatũ ſm hoc ei qđ extendiť.⁊ iam habes augmentationẽ diſtinctã a mutatione ſm locũ, ſicut.n. qđ extendiť locum quẽ a pꝛincipio habebat continens alterũ aſſumit,ita videť ⁊ qđ augeť ſm locum mutari,

ettamen

attamen ꝛ ab hoc differt.nam qꝺ extendiṫ in vna dimē
ſione locū augmētans in altera ex neceſſitate diminuit,
ꝛ eꝫ,ſi in vna aut duabus dimēſionibus maiorē locum
occupat,in reliqua aut reliqs duabꝰ dimēſionibus nec̄e
eſt priorē locū dimittere.ſꝫ qꝺ augeṫ aut minuiṫ nec̄io
ſm tres dimēſiones eodē modo ſe hꝫ aut occupās alte-
rum aut priorē minuens.ſꝫ nunqd inqt aſſimilaṫ quod
augeṫ ſphęrę circulo motę in locali mutatione:nam vt
id qꝺ augeṫ in priori loco manēs mutaṫ ſm partes. ſic
videṫ ꝛ ſphęra ſe habere. an ꝛ ab hac differt, nā ſphęra
in ęquali loco tota manēs partes hꝫ quę ſm locū mouē
tur,ſꝫ partes eiꝰ qꝺ augeṫ in ampliorē locū extēdunṫ,in
minorē vo corripiunṫ eiꝰ qꝺ minuitur. planū aūt ꝙ ex
his quoqꝫ pōt a gñone ꝛ alteratione diſtingui.nā quod
gñaṫ non nec̄io mutat locū, qꝺ aūt augeṫ dicto modo
diuerſuꝫ locū aſſumit,id ēt qꝺ gñatur fit aliud , alteratū
vo alteꝝ:qꝺ aūt augetur vel corrūpiṫ neqꝫ aliud neqꝫ
alteꝝ.ſꝫ addit ſoli q̄ꝫto vt Ariſto.in p̄dicamētis oñdit,
nam quadratū circūpoſito gnomone totū qdeꝫ eſt aug-
mentatū,ſꝫ alteratū nō eſt,cū maneat quadratū rurſus:
cuꝫ vo dixit de tribus mutationibus gñone.ſ. alteratio
ne/augmētatione,intulit[vtraqꝫ] aut idē ſignificās oia
aut vtraqꝫ dixit ꝛ ſm ſubāꝫ trāſmutatum ꝑ qꝺ id qꝺ fit
ſignificaṫ ꝛ ſm accidens qꝺ cōe eſt eius qꝺ augeṫ ꝛ alte
ratur.cōe igitur inqt in vnaquaqꝫ mutatione ex potētia
tali in id qꝺ eſt actu trāſmutari, ex potentia eni ſub̄a in
actu ſub̄am gño eſt,ꝛ in reliquis eodeꝫ modo, illud aūt
[ſed ꝛ ſic]hoc eſt in modo mutationis.

¶ Circa qꝺ aūt eſt mutatio augmenti ꝛ di-
minutiōis (circa magnitudinē aūt videṫ eē)
Tex.c.27. augeri ꝛ diminui. ¶ Utro mō rōcinādum.

Com.78. ¶ Quum loquutus eſt de dr̄ia qua differt augmētatio a
gñone ꝛ alteratione,trāſit ad alia q̄ ꝓpoſita ſunt. erant
aūt tria nūero,q̄ ſit augmētationis mā̄,ꝛ q̄ effectiua cā̄,ꝛ
qd qꝺ fit.hoc ē qd augēs ꝛ qd qꝺ augeṫ.ꝛ qs ē modus ꝛ
ipſe actus quo fit augmētatio.ꝛ p̊ quęrit quid nā ſit hoc
quantū qꝺ mā̄ augmētationis fit, vtrum poᵃ corpus ꝛ
magnitudo,actu vo incorporeū ꝛ carēs magnitudine,
aut actu corpus qꝺ p̄termiſit vt nec̄io ſubintellīm.ꝛ oſtē
dit oī modo impoſ̄e eē ipſam eſſe poᵃ corpus/actu vo
īcorporeā vt nec̄io relinquaṫ alteꝝ actu.ſ.eē corpꝰ māꝫ
augmētationis,ſi enī inqt poᵃ corpus,actu vo incorpo
reū diceremꝰ eē id ex q̄ fit mutatio in q̄ꝫtitate,nec̄e eſt h̄
aut ipꝫ ꝑ ſe ſubſiſtere ſeꝑabilē hñs nāꝫ.aut i alio quodā
eē corꝑe.ſi g̊ actu ſeꝑabile ſit nō exñs corpꝰ,aut punctū
aut vacuū erit nullū occupās locū.aut corpꝰ nō ſēſibile
h̄ ē nullā hñs dr̄iaꝫ ſenſibilē.punctū igiṫ aut vacuū ſup
ponere ē aptiſſimū ipoſ̄e.neqꝫ.n.ipm̄ ꝑ ſe ſubſtiterit pū
ctū aut vacuū.oñſuꝫ eſt eni oino nō eē vacuū. ꝛ pūctū ī
corꝑe ꝛ magnitudīe ſꝑ hꝫ eē. p̄terea abſurdū ē ex pūcto
dr̄e magnitudinē augeri.nā ēt h̄ pacto rurſus vacuū idu
cemus.ſi eni qꝺ augeṫ maiorē occupat locū,ꝓculdubio
locus quē occupabat auctū erat vacuꝰ añ h̄,ꝛ ſic rurſus
actu vacuū erit,aut erit corpꝰ nō exñs i loco.q̊ꝝ vtrūqꝫ
eſt ipoſ̄e. ſꝫ qūo oino punctū additū ei qꝺ augeṫ maius
totū fecit.dictū eſt eni ſępe ꝙ ifinita ipartibilia ſibi inui
cē appoſita nō faciēt magnitudinē. oino aūt pūctū poᵃ
corpus nō eſt,ſꝫ eſt aliqd corꝑis.igiṫ nec vacuū nec pū-
ctū ꝯtingit illud ex q̊ fit augmētatio qꝺ poᵃ corpus eſſe
ſupponiṫ:ſi aūt nō ſenſibile ſꝫ iaffectū ſit corpꝰ q̄le ē tri
fariā dimēſuꝫ,nec̄e eſt h̄ eſſe i loco.oē eni corpus i loco
eſt.p̄terea qꝛ illꝺ cui apponiṫ locū aliquē occupat, igiṫ
ꝛ qꝺ appoſitū fuit locū aliquē occupabat:ꝛ erat iaffectū
ꝛ ꝑꝑ h̄ iſenſibile:neqꝫ.n,q̄tenus affecta ſunt corꝑa ꝛ ſen
ſibilia ī loco ſunt:ſunt eni īcorꝑeę q̄litates ipſę ꝛ magⁿᵉ
carētes,ſꝫ q̄tenus trifariā ſunt dimēſa.q̄re ꝛ ſi nō ſit ſen
ſibile corpus nec ꝑticipet q̄litate,nec̄e eſt ipm̄ eē ī loco:
nā eē in loco ab ipſis dimēſionibus corꝑi attribuiṫ: nā
ab ipſis q̄litatibus locoꝝ dr̄ia corꝑibꝰ ineſt. nā ob has
alia qdē ſurſū ſūt,alia vo deorſuꝫ:ſꝫ oino eē in loco eſt
ab ipſa dimēſione:opꝫ eni ęq̄le eē corpus locatū ambiē
ti ipm̄ loco:ęq̄le aūt eſt q̄ꝫti ꝓpriū.nec̄e eſt igiṫ ꝛ ſi inaf-
fectū ꝛ inſenˡᵉ ſit aliqꝺ corpus ipm̄ in loco eē.rurſus vo
ſi in loco ſit,nec̄e oino ipm̄ aut ſurſuꝫ eē aut deorſum,ꝛ
aut ſm nāꝫ i vtroqꝫ aut p̄ter nāꝫ.ꝛ h̄ pacto eē vnū aliqꝺ
affectoꝝ corpoꝝ.dixi eni ꝙ a q̄litate hñt corꝑa ſurſum
eē aut deorſuꝫ:ꝛ in vtroqꝫ nāl̄r aut p̄ter nāꝫ. ſi qdē igiṫ
ſm nām ſurſuꝫ eēt,eēt ignis aut aer.p̄ter nāꝫ vo aut aq̄
aut terra.ſil̄r ꝛ ſi deorſuꝫ,ſi ſm nām terra aut aq̄ erit, ſi
p̄ter nāꝫ ignis aut aer.ſi aūt h̄ non erit ampliꝰ inaffectū
corpus,ſꝫ ſenſibile ꝛ vnū aliqꝺ ex q̄tuor:ſꝫ hęc vt māiſe
ſta exñtia p̄termiſit Ariſt.ipoſ̄e eſt g̊ eē inaffectū corpꝰ
vt ſeꝑabile exñs qꝺ vt mā̄ augmētationi ſubijciṫ. eūdū
g̊ eſt ad alterā ꝑtē diuiſionis q̄rentes nunqd poᵃ exñs
corpꝰin aliq̊ eſt ꝛ nō ꝑ ſe ſubſiſtēs.hoc aūt in aliquo nō
nec̄e eſt diuidere ꝛ in id qꝺ eſt i eo qꝺ augeṫ,ꝛ i id qꝺ in
alio:eſt eniꝫ cōis ꝯfeſſio, id qꝺ augeṫ adueniēte aliquo
ab extra augeri:q̄re in alio ꝛ nō in eo qꝺ augeṫ. ſi igiṫ ī
alio ſit mā̄ augmētatiōis q̄ ꝛ poᵃcorpus ſupponiṫ, nec̄e
eſt rurſus eē i eo i quo eſt aut vt nihil eiꝰ in q̊ eſt exñtē,
neqꝫ partē/neqꝫ paſſionē/neqꝫ aliqd ſibi ad eē ꝯferen-
tē,aut exiſtentem illius partē aut ſimpl̄r aliqd.ſi igiṫ in
aliquo actu exiſtēte dicat qs ipſam eſſe nihil exiſtētem
ſub̄ę illius in quo eſt vt in vaſe contētam, accidet quuꝫ
egreſſa fuerit hęc ab eo in quo eſt fieri qꝺ fit ex ipſa nul
lo modo trāſmutato eo in quo eſt. vt ſi quis dixerit ex
aqua aerem fieri nō trāſmutata ipſa aqua, ſed mā̄ qua-
dā ex ipſa aqua egreſſa ꝛ ſegregata, quā in ſe ipſa aqua
continebat vt in vaſe.ſm aūt hūc ſermonē ita dicētem,
in aliquo mām̄ eſſe non exiſtētem actu corpus neqꝫ cō-
plētem illud in quo eſt/neqꝫ partē aliquā illius exiſten-
tem/neqꝫ aliquo modo a toto deciſam, nihil prohibet
etiā ſecūdam in eodem mām̄ ſic ſupponi, ꝛ rurſus aliā
ꝛ aliā,ꝛ ſic in infinitū.ſi aūt nihil ꝓhibet in eodē infini-
tas ſupponi mā̄s erūt in eodem infinita ſm actū,qꝺ eſt
oino impoſ̄e,vacuū quoqꝫ pariter ex hac ſuppoſitione
inducetur:qꝺ enī ex mā̄ eſt appoſitū ei qꝺ augetur cor-
pus,locū ꝓculdubio occupauit:omne enī corpus eſt in
loco.hic ergo ꝓculdubio vacuus erat prius,niſi qs ſup-
poſuerit vt ex poᵃ corpore in actu corpus tranſmutari
mām̄,ſic ꝛ ex actu corpore/corrupto in corpus potentia
trāſmutationem fieri,ſꝫ nulla videtur mutatio neqꝫ ex
nō corpore facta neqꝫ in nō corpus:ſꝫ neqꝫ videntur q̄
fiunt ſic ex ſe inuicē fieri vt remaneat illud impaſſibile
ex quo illius qꝺ fit mā̄ ſecernitur:ſꝫ toto illo trāſmuta-
to ꝛ in gñone ꝛ in augmētatione:neqꝫ eni aqua remanē
te aer ex ipſa fit,ſꝫ tota corrupta : neqꝫ panis manet dū
ex ipſo corpora nr̄a augētur:neqꝫ ex aqua nutriēte plā-
tas,ꝛ qꝺ auget remanente illę creſcūt.impoſ̄e eſt igiṫ ſic
eſſe ī aliquo id qꝺ auget, vt nihil ſit eius in quo eſt actu.
relinqtur igitur id qꝺ auget partē eſſe eius in quo eſt, a
quo deciſa ꝛ appoſita aucto ſic ipm̄ auget.ſi aūt hoc erit
actu corpus ꝛ magnitudo ſubiecta mutationi ſm aug-
mētationem, qꝺ erat oſtēdendū a prinº verū exiſtens.
¶ Si vo qs dixerit in aliquo ipſam eſſe nō vt ſeparatā
ꝛ nihil eius exiſtētem,neqꝫ vt partem corporeā exiſten
tē,ſꝫ vt eſt informis mā̄ corporis actualis,ꝛ formati:nā
ꝛ hęc poᵃ eſt corpus ꝛ magnitudo,actu vo incorporea,
in corpore actuali eſſe habens vt ſub̄m ꝛ materia eius.

¶ Si quis hoc dicat, ſciat ſe non augmẽtationis, ſed generationis ⁊ corruptionis mãm inueniſſe. differt autem gñatio ab augmẽtatione, vt dictũ eſt. nam mã gñonis eſt vere mã informis ⁊ magnitudine carens, ſꝫ augmẽtationis quãtificatum corpus. vnde in gñone quidẽ cõtingit eandẽ mãm ⁊ maiori ⁊ minori moli ſubijci: nam aqua vnius cyathi corrupta maiorẽ mole aerẽ facit: in augmẽtatione aũt quãta fuerit moles eius qꝺ apponit̃ ex nutrimẽto poſt repletionẽ reſoluti ad tãtã magnitudinem neceſſe eſt ⁊ qꝺ augetur augeri: fit enim ⁊ in augmẽtatione gñꝰ prius, vt quũ nutrimẽtum in vẽtriculo in chylum redactũ epar recipiens ſanguinem fecerit, ſꝫ iã generatus ſanguis appoſitus ipſis partibus cũ tanta mole ⁊ vnitus ei ⁊ aſſimilatus eius additione facit augmẽtationem, quare omnino quãtificatam opꝫ eſſe augmentationis mãm, ⁊ ſi eius pręceſſerit gñꝰ.

¶ Utrum ex potentia quidẽ magnitudine ⁊ corpore, actu ꝟo icorporeo ⁊ magnitudine carẽte fieri corpus ⁊ magnitudinẽ. ⁊ quum hoc dupl'r ꝯtigat dicere, vtro modo augmẽtatio fit: vtrũ ex ſeparata ipſa ꝑ ſeipſam mã aut i alio corꝑe inexiſtẽte. ¶ An ipoſſe vtroqꝫ modo. ſeparabilis enim cũ ſit, vel nullũ occupabit locũ, vel vt pũctum qꝺdam, vel vacuũ erit. aut corpus nõ ſenſibile: hoꝝ aũt hoc quidẽ non cõtingit, illud ꝟo neceſſariũ in aliquo eſſe: ſemꝑ eniꝫ alicubi erit qꝺ fit ex ipſo quare ⁊ illud aut ꝑ ſe aut per accidens.

Tex.c.28. ¶ At ꝟo ſi in aliquo inerit ſiquidem ſeparatũ ſit, vt illius nõ ſit aliquid per ſe aut ꝑ accidẽs, accident multa ⁊ impoſſibilia. dico aũt vt ſi fiat aer ex aqua, nõ ex aqua erit trãſmutata, ſed ꝓpter eſſe ipſius materiam tanqꝫ in vaſe aqua, infinitas enim nihil prohibet materias eſſe, quare ⁊ fieri actu.

Com̃.79. ¶ Quum dixerit ex potẽtia magnitudine, nõ reddidit ex actu magnitudine, qꝺ cõſequens erat, ſed eãdem partem ſubdiuidit, ⁊ illud relinqt tanqꝫ neceſſario ſubintellectũ. illud ꝟo [vel vt punctũ] obſcurũ reddidit apponẽs illud [vel.] videtur eni diſtictionẽ ſignificare, ſꝫ opꝫ ꝓ ſed, ipſum accipere, vt totũ hoc modo ſe habeat. aut nullũ occupabit locum, ſꝫ vel pũctum aliqꝺ/vel vacuũ erit. quędã ꝟo exẽplarium ſic ſe habẽt. aut nullũ occupabit locũ, vt eni punctũ aliqꝺ aut vacuũ erit, ⁊ corpus nõ ſenſibile. illo. ſ. [et] ꝓ vel diſiũctiuo poſito. ¶ Sciendum aũt eſt, vt dixi, ex poᵃ quidẽ magnitudine ⁊ corpore, actu ꝟo incorporeo, ⁊ magnitudine carente, hoc mẽbrum ſubdiuidens: vtrum inqt ex ſeparata mã hac, vel in alio corꝑe exiſtente: ſeparabilis eni inqt cũ ſit, aut pũctũ erit, aut vacuũ, aut corpus non ſenſibile: qm̃ enim ⁊ incorporei ⁊ magnitudine carẽtis hęc erat ſubdiuiſio, ob id huius particulã nõ ſenſibile corpus p̃termiſit, qꝺ ⁊ magnitudo eſt. hęc autẽ cum dixit, infert qꝺ eoꝝ quę proxime dicta ſunt, in quę ſeparabile ⁊ ꝑ ſe ſubſiſtens diuidebamus, ſunt tria. aut eniꝫ pũctum inqt aut vacuũ erit, aut corpus nõ ſenſibile. hoꝝ igitur inqt vacuũ quidem aut pũctum ſupponere augmẽtationis mãm eſſe non contingit. duo nãqꝫ in vnum cõprehendit. qũo ꝟo non cõtingit, qꝛ neqꝫ ex pũcto fieret vnqꝫ aliquid, ⁊ nõ eſſe vacuũ in phyſicis demõſtratuꝫ eſt, nõ ſenſibile ꝟo corpus in loco eſſe dicens. id enim [in aliquo eſſe] in loco intelligendũ eſt, ⁊ qũo neceſſariũ ſit apponit. impoſſibile nanqꝫ eorum quę fiunt aliquod eſſe in loco, ⁊ his ex quibus fiunt in loco non exiſtenti, videtur aũt ratio hęc non determinate demõſtrare non ſenſibile corpus in loco exiſtere, ſed vl'r toti accõmodari quodcũqꝫ qs ſuppoſuerit ſubiectũ eſſe motus augmẽtationis. nam ſi qꝺ auget̃ locũ apꝑhẽdit ⁊ in loco eſt. oẽ aũt qꝺ genituꝫ eſt in loco, ex aliquo ſubto in loco exñte ꝑ ſe vel ꝑ accidẽs genitũ eſt ſubtuꝫ ex quo auctũ eſt, qꝺ auget̃ in loco vel ꝑ ſe vel ꝑ accñs eſſe neceſſe eſt, ſꝫ ſi ꝑ ſe in loco eſſꝫ, corpus actu ⁊ ſenſibile eẽt, ſi ꝟo ꝑ accñs potẽtia corpꝰ ⁊ mã informis, nãqꝫ ꝑꝑ mãꝫ addidit id [ſᵐ accñs] qm̃ ex hac fit corpus qꝺ eſt in loco, ipſa quideꝫ exñte in loco, non tñ per ſe, ſed per accñs eo ꝙ corpus in quo eſt in loco eſt. At mãꝫ quidẽ informẽ augmẽtationis ſubiectũ nõ opꝫ dicere, ipſa enim gñoni ⁊ corruptioni, nõ aũt augmẽtationi ſubſternit̃, vt oſtẽdidimus, reliquũ ẽ actu corpus augmẽtationi ſubtũ dicere. quare dicta cõprobatio cõiter totã alterã diuiſionis ꝑtẽ deſtruit, dicẽtẽ poᵃ corpꝰ ⁊ magnitudinẽ eẽ augmẽtationis mãꝫ. ⁊ ad corpꝰ nõ ſenſibile improprie relata ẽ. Quapꝑ melior fortaſſe ẽ altera expõ ab Aphrodiſieñ Alexãdro tradita. põt. n. qꝺ dꝛ tale eẽ. hoꝝ aũt duoꝝ modoꝝ (duo. n. inqt dicti ſunt modi, ⁊ q ſeparatã ipſaꝫ ꝑ ſe ſupponit mãꝫ, ⁊ q in aliquo exñtẽ.) horũ igit̃ duoꝝ modoꝝ, ſᵐ vnũ ſeparatã mãꝫ ſupponẽteꝫ nõ cõtingit ipſam in loco eſſe, neqꝫ eniꝫ pũctũ, neqꝫ vacuũ in loco erit, ſꝫ neqꝫ nõ ſenſibile corpus. ſiqdẽ nõ ſenſibile corpus mathematicuꝫ dicimus. hoc. n. in intellectu tãtũmodo eſt. ſᵐ igit̃ dcm̃ modũ nõ ꝯtigit in loco eẽ. id aũt [neceſſariũ in loco eẽ] h eſt mãꝫ eius qꝺ auget̃ neceſſe eſt oino in loco eẽ/aut ꝑ ſe/aut ꝑ accñs. per dictã ꝓbationẽ dicẽteꝫ, ſemꝑ eniꝫ alicubi erit qꝺ fit ex ipſo. manifeſtũ igit̃ ꝙ non erit mã eius qꝺ auget̃ q̃ vno mõ ſuppoſita eſt poᵃ ipſa eſſe magnitudinẽ, ⁊ ꝑ ſeipſaꝫ ſeparatã dicẽti. eo qꝛ nõ poſſit iuxta hãc ſuppõnẽ in loco eẽ. necũ aũt oino eiꝰ qꝺ auget̃ mãꝫ in loco eẽ. poſtea ad alterã diuiſiõis partẽ trãſiuit, ꝯſiderãs ſi in aliquo ſubſiſtit eius qꝺ auget̃ mã. neceſſe eſt aũt inquit in aliquo cũ ſit, vel nihil eſſe eius in q̊ eſt, neqꝫ pars neqꝫ ſimpl'r ad illius in quo eſt cõſtitutionẽ aliqd conferrẽs, aut illius partẽ aliquã eſſe corpoream: qꝺ interea omiſſit cõtra diſtinguere. ⁊ rõni dicẽti in aliquo quidẽ eſſe, ſed nihil eſſe illius in quo eſt, oſtẽdit ſequẽtia abſurda. [illud ꝟo] accidẽt multa ⁊ ipoſſibilia dictũ eſſe põt, nõ vt impoſſibilibus q̃ pluribꝰ ſuppoſitioni ꝯñtibus, non eniꝫ dixit multa quędã, vno nãqꝫ ſolo vſus eſt argumẽto, ſed tanqꝫ qꝺ multe tales ſupponi materię ⁊ infinite poſſint qꝺ eſt impoſſibile.

¶ Amplius autẽ neqꝫ ſic apparet factus aer ex aqua, vt exiens a manente.

¶ Cũ cõprobaſſet nõ poſſe mãm in aliq̃ eẽ eo mõ vt nihil ſit illiꝰ in q̊ eſt, ꝑ h argumentũ ꝙ infinita ex ipſo fierent tanqꝫ in exemplo gñonis ⁊ mutationis ex aqua in aerẽ ſermoneꝫ faciens, nũc rurſus ſcõm exponit argumẽtũ eiuſdẽ cõſtructiuũ, euidentiã ipſaꝫ in teſtimoniũ adducens. non eniꝫ inquit videt̃ in mutatione aquę in aereꝫ aer tãqꝫ ex aqua ſecretus, aqua imutabili manẽte, ſꝫ totã aquã corrũpi ex qua aer generat̃. ecce autem ꝙ iterũ de materia eius qꝺ auget̃ q̃rẽs, vt in gñone ⁊ corruptione loqtur, oſtendens geniti materiã non exiſtẽte in aliquo eo modo vt nihil ſit eius in quo eſt. Com̃.80.

¶ Melius igitur facere omnibus inſeparabilem materiam eſſe. Tex.c.29.

¶ Cum

Com.81. ¶Cum deſtruxerit mām in aliquo eſſe, vt nihil ſit illius in quo eſt,ꝛ ipſaȝ poſſe ab eo in quo eſt ſeparari:deinde qđ conſequens eſt annectit,dicens.melius eſſe omnibus ſupponere mām non potentē ſeparari,ꝑpter cōſequētia abſurda ſeparari ipſam dicētibus,nihil eo trāſmutato a quo fuerit ſeparata,ꝑpter hoc igit̃ inqt [melius oibus] hoc eſt oibus ſic dicere melius, vel ꝙ oino melius.quare ſi de eius qđ augetur mā nūc loqtur,inſeparabilē dixit,ꝓ eo qđ eſt nō ſeparatā ab eo in quo eſt,ſȝ illius aliqđ exiſtētes,ꝛ illud genitā,qđ eſt in quo eſſe dicitur:quare nō ſȝ dicere ipſaȝ aquā aeris mām ꝯtinere, ſȝ aquā ipſaȝ aeris mām eſſe.dictū eſt eni ꝙ eius qđ auget̃ mā nō eſt po⁹ corpus,ſȝ actu ꝛ in aliquo exiſtēs,eo modo eſt, vt eius pars exiſtēs i quo eſt. ſi ꝟo nō de mā eius qđ auget̃ loqtur,ſȝ eius qđ gñatur,de prima.ſ.atqȝ informi,etiā ſic vtiqȝ verus fuerit ſermo. inſeparabilis nāqȝ eſt ꝛ ipſa nō potens ab eo in quo eſt ſeparari.cōſona aūt ſunt,ꝛ quę deinde inferūtur ſm hūc intellectū. inquit enim tanq̃ exiſtētem eandem ꝛ vnā numero,ratione ꝟo non vnā,vna enim ꝛ eadem numero aquę eſt mā incorporea,ratione ꝟo nō eadē.aliud nāqȝ eſt ipſi māę,ꝛ aliud aquę eſſe.ꝛ ad eius qđ auget̃ mām eadem ratio:aliud eni eſt aquę eſſe,ꝛ aliud plantaꝝ materię.

¶Tanq̃ exiſtentem eandem ꝛ vnam numero,ratione vero non vnam.

Com.82. ¶Cum propoſuiſſet a principio deſtruere eſſe potētia corpus ꝛ nō actu eius qđ auget̃ mām,ꝛ ꝑ diuiſionē ſermonē ꝓduxiſſet,oſtēdidit primū impoſſe eſſe hāc potētia corpus exñtem ipſam per ſe ſubſiſtere. deinceps ꝟo ꝓponebat quęrere,vtꝝ eſſet in aliquo,aut vt nihil exiſtēs eius in quo eſt,aut vt aliqđ exiſtēs eius in quo eſt.ꝛ quū demōſtrauit ꝙ nō poſſet eſſe i aliquo,vt nihil eius in quo exiſtēs:accidet eni ſeparari ipſam poſſe,nō tranſmutato eo in quo eſt, ad qđ multa ſequent̃ impoſſibilia.ꝑtermiſit alterā partē incōfutatam tanq̃ verā,ꝛ quę ſubintelligi pōt.dico inquā in aliquo quidē exiſtere, eē aūt aliqđ eius in quo eſt.ſi aūt eſt in aliquo eius qđ auget̃ mā ꝯferens ad eius in quo eſt ꝯſiſtētiam,aut erit vt pars in toto,aut vt mā informis in cōpoſito,ſȝ iformis qđe nō augmētationis, vt prius diximus, ſȝ eſt gñonis ꝛ corruptionis mā.nunc aūt eſt ei ꝓpoſitū augmētationis mām q̃rere.relinqtur ergo vt partē eſſe i toto. ſi aūt hoc,actu corpus ꝛ magnitudo erit augmētationis mā, qđ erat a prin° demōſtrandū.¶Si aūt qs dicat,cur partē dicimus eſſe in toto ei⁹ qđ auget̃ māȝ,cur eni potius debet dici pars q̃ totū.¶Sciat ꝙ propoſitū erat oſtendere eſſe actu corpus,ꝛ magnitudinē eius qđ auget̃ materiā,ꝛ nō po⁹:ꝑfectam ꝟo ꝛ nō defectuoſam cū fecerimus eius qđ eſt in aliquo diuiſionē, vnū tm̄ iueniemus mēbꝝ,qđ vt incōfutabile dimiſimus. illud.ſ.ꝙ vt pars ſit in aliquo,nō qꝛ mā eius qđ auget̃ dicat̃ eſſe pars totius:nō enim hoc eſt ꝓpoſitū diſtinguere,pars ne ſit an totū,ſȝ vt actu corpus inſtitutū ꝛ nō potētia eius qđ augetur mā:hoc eni erat ipm̄ ꝓpoſitū,cū nihil interſit,ſiue totū ſit,ſiue pars.ois igit̃ demonſtratoꝝ ordo talis eſt.

¶Sed quęrendū eſt qđ eſt qđ nūc ſubiūgit. cuȝ eni demōſtrauit ꝙ impoſſe eſt ſupponere mām eius qđ augetur eſſe in aliquo vt q̃ poſſit ab illo ſeparari in quo eſt, nihil illo in quo eſt mutato, vt in exēplo gñonis ex mutatione aquę in aerē,infert dicens.melius eſt oibus facere inſeparabilē mām.qđ quidē ſi vt ad a principio ꝓpoſitum dictū ſūmas,de mā eius qđ auget̃ eſt ei ſermo dicēti,oportere eius qđ augetur mām ſupponere nō poſſe ab eo in quo eſt ſeparari, qꝛ eſt illud idē qđ di eſſe id in quo eſt, vt.ꝟ.g.nō in aqua ꝯtētam,ſȝ ipſam aquā exiſtentē aeris mām,hoc eſt actu corpus exñtem, qđ eſt verū.numero eni inqt nihil differt eius qđ auget̃ mā, hoc eſt actu exñs corpus vt aqua a mā prima aquę,q̃ ad eſſe aquę trāſmutat̃.eſt eni eadē numero ꝛ ſubto,vt i ſequētibus latius demōſtrabitur,ſȝ rōne inqt nō eſt vna:alia eni eſt rō māę quatenus mā,ꝛ alia quatenus aqua facta eſt.conſonāt aūt ea q̃ dñr nunc illis q̃ pauloꝑoſt dicentur ab eo dicente,eius qđ auget̃ mām nō eſſe diuerſam numero cū mā gñati,niſi rōne.pōt quoqȝ illud [melius oibus facere inſeparabilē] nō vt ad prius, ſȝ vt ad ꝓxime dictū refferri.cū eni expoſuiſſet a prin° ſuppōnēȝ dicentē eius qđ auget̃ mām in aliquo eſſe,vt nihil ſit illi⁹ in quo eſt.in exēplo gñonis manifeſtū fecit dicēs. dico aūt vt ſi fit aer ex aqua,nō erit ꝑꝑ aquā trāſmutatā,ſȝ qꝛ mā ipſius ſit tanq̃ i vaſe aqua.deinde deſtructionē huius ſuppōnis deſcribens nō poſſe.ſ.ſupponi mām i aliquo exñtem ab eo in quo eſt ſeparari nihil eo i quo eſt trāſmutato: rurſus vt in mutatione ex aqua in aerē ſermonē facit.quę eſt gño,ꝛ vt ad ꝓxime dictū,qđ gr̄a exēpli poſitū eſt, vt diximus,ſubiūxit.[Melius igit̃ oibus inſeparabilē facere mām] de prima ꝛ informi gñatoꝝ mā loquens,mām eniȝ inqt eam.ſ.quę eſt aquę ex q̃ fit aer.melius oibus inſeparabilē eſſe ab aqua in qua eſt, nō eni altera eſt ab aqua numero,ſȝ eadē ꝛ vna,differētia ꝟo ſola eſt ſm rōnē:aliud eni eſt aq̃ ꝛ aliud māę eē.

¶At ꝟo neqȝ puncta ponēdum,neq̃ lineas corporis materiam propter eaſdem cauſas.

Com.83. ¶Dixit qdem de pūctis ea nō eſſe mām eius qđ auget̃ ſūmens hoc,vt ſequens ad ſuppōnes po⁹ corpus, ꝛ ſeparabilē eſſe ꝑ ſe eius qđ auget̃ mām ſupponētes, nūc aūt videt̃ inuehi ꝯ illos,q ex ſupficiebus corpora gñabant,quę vt corpa nō ex magnitudine carentibus cōponerent ꝓbabili ſuppōne vtebant̃ in hoc:nā ꝛ ſupficies ſunt magnitudines,ſȝ ob hoc nō fugiebant incōueniēs. nā ꝛ ſi ſint magnitudines ipſę ſuperficies, nō tñ in loco ſunt,oſtenſum aūt eſt a prin°,quū id qđ fit ſit alicubi,id quoqȝ ex quo fit nečio eſſe i loco oportere,aut ꝑ ſe aut ꝑ accidens.nō erūt aūt in loco ſupficies, neqȝ ꝑ ſe neq̃ ꝑ accidens,eo ꝙ ſupponāt̃ corporibus ꝑexiſtere,ſiue eo ꝙ ꝑ cōpoſitionem ex ſupficiebus corpa cōponant̃ ſm Platonē ſiue eo ꝙ fluētib⁹ ipſis ſm defluxū corpa gñentur.eſt aūt ei ꝓpoſitū inuehi ꝯ faciētes ex ſupficiebus corpora,ꝛ appoſuit puncta tanq̃ ſit eis ꝯſequens,ꝛ ex pūctis magnitudinē facere.nā vt in libro cęli dictum eſt,eiuſdē eſt intellectus ex ſupficiebus facere corpora ꝛ ex pūctis:niſi ꝙ hoc abſurdius eē videt̃ ex oino vaccātibus magnitudie facere magnitudinē. Alexāder ꝟo dictū illud[At ꝟo neqȝ pūcta ponenduȝ] ꝓ hoc, neqȝ eni puncta ponendū,aſſumpſit,vt tot⁹ ſit continuus literę intellectus ſic dicēdo. melius igit̃ eſt inſeparabilē facere mām, neqȝ eni pūcta aut lineę ponēdę ſunt corporis mā.neqȝ enim ꝑ ſe aliqđ hoꝝ ſubſiſtere pōt,neqȝ ex indimēſis pūctis dimēſio fieri. ¶Alexāder igit̃ ſic expoſuit illud[neqȝ lineas ponendū eā q̃ corpis]ac ſi ꝯ faciētes corpora ex ſupficiebus eēt ratio, ꝓpterea qꝛ vt ipſe ait,eiuſdē eſt intell'ꝯ ex ſupficiebus facere corpa, ꝛ ex lineis ſupficies,ꝛ ex pūctis lineas. Attamē violentū eſt ita literā exponere:de lineis nāqȝ,ſed nō de ſupficiebus meminit.quapp dicendū eſt,ꝙ cū ſupius oſtēdiſſet impoſſe eſſe pūcta ſupponere eius qđ auget̃ mām,nunc docet ꝙ neqȝ lineas/coaſſumens de lineis ſermonē.cur aūt impoſſe eſt neqȝ lineas ſupponere,ipſe ſubiunxit. ꝑ eaſdē eni cauſas,eo qꝛ nullū hoꝝ per ſe ſubſiſtere pote

rit, nec ipſas ꝑ ſe locū aliquē occupare, vt aūt ꝛ antea aīaduertimus, videt̄ Ariſto. in ſermonē de prima mā̄ traſgreſſum fuiſſe, ꝛ ſi a principio de mā̄ eius qđ auget̄ eēt ei ꝓpoſitū docere. in medio nāq; grā exēpli de gn̄ione ſermonē ſuſcitans, videt̄ ꝛ ꝯtinuitati ſermonis ꝯſeq etiā de prima mā̄ diſputare, q̄ gn̄ioni ſubſternit̄: ꝛ a principali ꝓpoſito recedere, ꝛ nūc expoſitoꝛ Alexāder coꝛporis mā̄m primā infoꝛmē interpꝛetatus eſt, ꝛ ſic deinceps totam literam exponens accōmodauit.

Tex.c.30. ❡ Illud aūt cuius hęc extrema materia eſt, quam ſine paſſione nunq̄ poſſibile eſt eſſe, neq; ſine foꝛma: fit igitur ſimpl'r alterum ex altero, quēadmodū ꝛ in alijs determinatū ē.

Com.84. ❡ Poſtq̄ dixit impoſ'e eſſe lineas aut puncta mā̄m ſupponere, nūc dicit qđnam eſt coꝛpoꝛis mā̄, dicens illud eſſe mā̄m cuius extrema ꝛ vltima ſunt linee ꝛ pūcta, dicit aūt ꝓculdubio coꝛpus actu, huius nāq; extrema ſūt linee ꝛ puncta, qm̄ aūt ipſa ꝑ ſe exiſtens mā̄, neq; actu eſt coꝛpus, neq; a lineis terminat̄, ſubiūgit, quonāmodo ipſius ſe habētis fines ſunt ꝛ vltima linee, vt cognoſcat quare extrema mā̄ę lineas dicit, ꝓpter hoc eni; extrema ipſius ſunt linee. qꝛ neq; ſine paſſiōe aliqua ꝛ foꝛma eſt, eſſe nāq; ipſi eſt cu; his eſſe. ꝓpter hoc igitur ꝙ inſeparabilis ſit a paſſione ꝛ foꝛma, eo actu coꝛpus eſt mā̄, ꝛ nō infoꝛmis ꝛ prima. Idem aūt eſt qđ hic dicitur ei qđ a principio in ſupꝑficiebus dictū eſt, ꝙ id qđ fit ex aliquo actu ente ꝛ foꝛmato fit. talis igitur eſt Alexādri expoſitio, ꝑ quę declarat pꝛęſentē ſermone; eſſe de mā̄ eoꝝ quę gn̄antur quę ad exiſtentiā quidē foꝛma idiget, ꝛ huius actus ſubſiſtens eſt, ſ; vt mā̄ ꝯſiderata, ꝛ hoc aliquid, ꝛ quę hoc fieri poſſit infoꝛmis eſt ꝛ incoꝛpoꝛea. ſi igitur nō de mā̄ eoꝝ quę gn̄antur ſermo eſt Ariſto. ſed de illa eius qđ augetur, quę vere ꝛ vt mā̄ eius qđ auget̄ conſiderata actu eſt coꝛpus. quare qñ ipſe dicit [At ꝟo neq; lineas ponendū neq; pūcta coꝛpoꝛis mā̄m] ſubintelligere op;, eius qđ augetur, vt de coꝛpoꝛis qđ quide; augetur mā̄ loquat̄, quādo dicat [qm̄ aūt eſt ꝛ ſubę mā̄ coꝛpoꝛeę] qđ ꝟo hoc ꝯſequitur [illud aūt cuius hęc extrema mā̄] congrue magis in hāc expōnem trahitur, ipſo volēte actu coꝛpus ꝛ nō potētia eſſe eius qđ augetur mā̄m, quā ſine paſſione ꝛ foꝛma nunq̄ poſ'e eſt eſſe. ad ꝓxime ꝟo dictam expōnem ſi accōmodaueris hęc verba dicens ab Ariſto. dictum eſſe actu coꝛpus, qđ tripl'r dimenſionatum ꝯſiderat̄, nunq̄ ſine paſſione ꝛ foꝛma ꝯſiſtere, diceret vtiq; foꝛmā quidē nā̄lem foꝛmā, paſſio ꝟo hic ſignificaret accn̄a. id ꝟo [ſimpl'r] aut ꝓpꝛie, aut vl'r intelligēdū. illud ꝟo [ex altero] ꝑ eo qđ eſt ex quodam actu ente, qm̄ poſitū eſt alterius gn̄one; alteriꝰ eē coꝛruptionē, quēadmodū in alijs determinatū eſt, dixit enim de his ꝛ in p̄ phyſici auditus. quęrens namq; qūo ꝯ̄ria ex ſeinuicem fiunt, cauſam dixit cōmune aliqd eſſe ipſis ſubm vtroꝛūq; ſucceſſiue ſuſceptiuū exiſtens.

❡ Et ab aliquo quoq; actu ente, aut eiuſdem generis aut eiuſdem ſpeciei, vt ignis ab igne, vel homo ab homine, aut ab actu. durū eni; non a duro fit.

Com.85. ❡ Qm̄ omne qđ fit ex aliquo fit ꝛ ab aliquo, cū dixerit ex quonā augmētatio ꝙ ex actu magnitudine, nūc dicit ꝛ a quo, hoc eſt ab effectiua cā̄: oīno nāq; impoſ'e eſt (vt inqt Plato) ſine cā̄ ſe habere gn̄one;. ꝑꝑ hoc ꝛ Ariſt. cū dixerit de mā̄li cauſa ipſius augmētationis, nūc dicit ꝛ de effectiua q̄tu; ipſi ad p̄ſens ꝯfert, neq; eni ſeparatim ipſius augmēti nūc effectiuam cā̄m tradit, ſ; oīs ſimpl'r gn̄onis ꝛ ſm ſubam ꝛ ſm alterationē, inqt igit̄ ꝙ oē qđ fit ab effectiua cauſa fit actu exiſtēte eiuſdē gn̄is vel ſpeciei cū eo qđ fit, ꝛ eiuſdē qdem ſpeciei ipſe exēpla appoſuit, vt cū ignis ab igne, vel homo ab homine fit. illud ꝟo [ab eo qđ eiuſdē gn̄is] ipſe declarauit ab aliquo inqt, dicens [aut ab actu] ſi nāq; ꝛ eiuſdē ſpēi nō eſſet faciens cū eo qđ fit, eiuſdem igit̄ gn̄is oīno eſt ſm hoc ipſu; ꝑ qđ actu eſt ſimil'r ei qđ fit. durum eni inqt nō a duro fit. v;. nō ab eo qđ eiuſdem ſpēi, ſ; a frigido ſi ſic ꝯtigerit eo ꝙ ab ipſo ꝯdēſetur, qđ eiuſdem gn̄is eſt cu; eo qđ fit, eo ꝙ actu ſit frigidu;, quēadmodum illud qđ fit actu durū, ob hoc igitur ab eo qđ eiuſdē gn̄is fit, qꝛ ex actu ente: effectiua eni cā̄ quęcūq; fuerit oīno actu eſt, ꝛ īter herbas quoq; quę ſpōte naſcūtur nō ex eiuſdē ſpēi cauſa effectiua gn̄onem habent, ſ; ex actu ente, ꝛ ob hoc eiuſdē gn̄is, opificię nāq; rōnes cū actu ſint eoꝝ q̄ ſponte fiūt cauſę ſunt, ꝛ albū quoq; nō ab albo fit, ꝛ in alijs infinitis, ſ; ex actu ente: cōferent aūt hęc quę nunc dicta ſunt ſermoni de augmētatiōe, ad oſtēdendū ꝙ eſt aliq̄ effectiua augmētationis cauſa quę ꝛ ꝓpꝛiam ꝛ ſimilē efficit eius qđ augetur mā̄m ipſi materię augmentanti.

❡ Quoniam aūt eſt ꝛ ſubſtātię materia coꝛpoꝛeę, coꝛpoꝛis aūt iam talis. coꝛpus eni; cōmune nullū eade; ꝛ magnitudinis ꝛ paſſionis erit, ratione quidem ſeparabilis, quanto ꝟo non ſeparabilis, niſi ꝛ paſſiones ſint ſeparabiles: manifeſtum itaq; eſt ex dubitatis ꝙ non eſt augmentatio mutatio ex potentia magnitudine, actu ꝟo nullam habente magnitudinem, ſeparabile nanq; vtiq; eſſet qđ cōmune eſt: hoc aūt ꝙ impoſſibile eſt, dictū eſt pꝛius. Amplius talis mutatio non augmentationis pꝛopꝛia, ſed generationis oīno: augmentum enim eſt exiſtentis magnitudinis incrementum, decretio ꝟo diminutio: quapꝛopter neceſſe eſt habere aliquā magnitudinem, id qđ augetur, quare non ex materia magnitudine carente opoꝛtet eſſe augmētationem ad actu; magnitudinis, generatio enim eſt coꝛpoꝛis magis non augmentatio. Tex.cō.31

Com.86. ❡ Cum quęſiuiſſet de mā̄ eius qđ augetur, ꝛ oſtendiſſet eſſe actu coꝛpus, ne qs putaret hāc eſſe primā mā̄m, nūc docet ꝙ etiam ipſius coꝛpoꝛis eſt mā̄ quę pꝛima ꝛ infoꝛmis eſt ꝛ incoꝛpoꝛea ex nec̄itate: eſt eni aliud mā̄ ab eo cuius eſt mā̄. erit igit̄ coꝛpoꝛis mā̄ nō coꝛpus ſ; icoꝛpoꝛea, ꝛ ſi ſubta eſt oībus foꝛmis, erit igitur infoꝛmis. ꝛ alia eſt mā̄ coꝛpoꝛeę ſubę, ꝛ alia augmētationis: videtur eteni ſiqdē hęc eſt infoꝛmis ꝛ incoꝛpoꝛea q̄ pꝛima eſt, ea ꝟo quę augmētationis actu coꝛpus. inqt igit̄ ꝙ eadē ē mā̄ ſubę ꝛ augmētatiōis ꝛ alterōnis: nā ꝑ magnitudinē augmētationē, ꝛ ꝑ paſſionē alterationē itellexit. ſi. n. alia fuerit mā̄ coꝛpis, alia ꝟo q̄ti ꝛ q̄lis, ꝛ reliquoꝝ, erūt accidētia iſeꝑabilia a coꝛpe, qđ eſt impoſ'e: eadē igit̄ eſt ꝛ gn̄onis, ꝛ augmētationis, ꝛ alterōnis mā̄, eadem tñ non oīno, ſ; ſm qd eadē, ꝛ qūo eadē apponit dicens. rōne qdē poſ'e eſſe ſeparari alterā ab altera, loco ꝟo minime. coꝛpus nāq; actu qđ augmētationi ꝛ alterōni ſuppoſitū eſt, ratione qdem diuerſu; eſt a p̄ma ꝛ infoꝛmi mā̄: alia eni eſt rō pꝛimę materię ꝛ alia coꝛpoꝛis, numero ꝟo ꝛ ſubto vnum ꝛ idem ambo ſunt, ꝛ locū eūdē occupant.

ſi enim

ſi enim dixeris in alio quidē loco ſubſtātię materiam eſ ſe,in alio ꝟo eam quę eſt augmētationis ⁊ paſſionum, erūt ī alio loco ſubſtātia corporea,⁊ in alio paſſiones, qđ īpoſſibile eſt paſſiones extra corpora ipſas ꝑ ſe ſub/ ſiſtentes ſupponere.corporis aūt iam talis,corpus enim cōmune nullum. quoniā inquit generatio eſt particula/ rium corpoꝝ,⁊ huiuſce cuiuſdam,nam cōmune cum de alijs prędicetur,neqȝ generatio ſimpl'r eſt neqȝ ſubſiſtē/ tia.vniuerſale etenim in ſolis opificibus cōſiſtit,quare ⁊ materia alicuius erit corporis ⁊ non ipſius cōmunis: ſi enīȝ cōmunis corporis eſſet nō amplius actu eſſet ma teria,actu non exiſtēte cōmuni.quēadmodum igitur eſt vniuerſale in opificijs rationibus, ita ⁊ vniuerſalē mate riam opinādum eſt eſſe,nullū enīȝ eſt vniuerſale in ſub/ ſiſtentia,neqȝ corpus neqȝ corporis materia. cum autē quęſiuiſſet de materia augmentationis,⁊ oſtendiſſet qđ multa ſequūtur abſurda illis qui dicunt ex potentia ma/ gnitudine,actu ꝟo magnitudine carenti augmētationeȝ fieri,concludit nūc ea quę oſtenſa ſunt,ꝙ non ex poten/ tia magnitudine augetur qđ augetur,ſed ex actu natura/ li magnitudine:ſi enim ex carenti magnitudine magni/ tudo creſcit ⁊ augetur,erit ſeparabile vacuum aut cōmu ne,vtrūqȝ enim ⁊ ſcribitur ⁊ vtrūqȝ rōnem hȝ ſi enī ſcri batur ſeparabile cōmune ſignificat quideȝ per cōmune materiam.cōmune namqȝ eſt omniū ſubiectum, dicetur aūt ꝙ ſi fiat augmētum ⁊ magnitudo ex non magnitu/ dine ⁊ potentia corpore,erit potētia magnitudo quę eſt materia ipſa per ſe ſubſiſtens a magnitudine ⁊ actu cor/ pore ſeparata,ꝙ ſi ita ſe haberet(ſeparabile nāqȝ vacuū foret)diceret vtiqȝ ꝙ ſi fit augmentū ex potentia quidē magnitudine, actu ꝟo non habēte magnitudinem erit ſeparatum ⁊ ipſum ꝑ ſe ſubſiſtens vacuū. ſi enim qđ au/ ctum eſt ampliorem aliquē locū ſuſcipit non contētum ab eo qđ accedit ⁊ augmentum fecit, illud enim expers erat magnitudinis,fuiſſet locus hic,quē id ꝙ auctum eſt occupauit, vacuus prius, qđ eſſe impoſſibile/oſtenſum eſt in quarto naturalis auditus.ꝙ ꝟo,neqȝ cōtingat ma teriam ab omni forma ſeparabilē eſſe, diximus multo/ ties.⸿ Scire aūt oportet ꝙ hoc conceſſo nullum eorūȝ quę corrūpuntur in omnino non ens abire, vera eſt cō/ probatio ad inconueniens deducens ⁊ inducens vacuū.

⸿ Si quis aūt dicat ⁊ corrūpi in non ens ⁊ ex non ente gn̄ari ſuppoſitioni huic vacuū.ſ. eſſe actu inconueniens ſequetur.quem enim id qđ corrumpitur deſerit locum, hunc replet id qđ generatur,ita quoqȝ ⁊ in augmento,ſi quis dixerit non ſolū ex potētia magnitudine fieri aug/ mentum,ſed ⁊ quod corrūpitur in potentia magnitudi/ nem trāſmutari,non amplius locus erit vacuo. tanq̄ȝ igi tur conceſſo ꝙ id quod corrūpitur non mutatur in po/ tētia magnitudinem,ſic probatio ꝓcedit.⸿ Si quis aūt quęrat,quid ſibi vult, additio ſeparabilis. ſufficit enim dicere ꝙ erit vacuum,ſciat ad diſtinctionem pleni dictū eſſe.docuit enim in phyſicis ꝙ plenū a vacuo ſola habi/ tudine differt,⁊ plenū nil aliud eſt niſi vacuum corpore repletum, ⁊ vacuum rurſus plenum corpore priuatum. igitur vacuum ſeparattum nihil aliud q̄ȝ vacuum per ſe ſubſiſtens ſignificat.[ſi aūt talis mutatio non augmē/ tationis eſt propria ſed gn̄ationis.]ex hoc loco videtur magis cōuenientem eſſe literam quę dicebat,ſeparatum enim eſſet qđ cōmune,hoc eſt materia.ad abſurdū enim hoc inquit, talis materia gn̄onis magis non augmenta/ tionis.inquit igitur ꝙ ex carenti magnitudine magnitu/ dinem fieri,non mutationis in augmentatione propriū eſt,ſed in ſub̄a hoc eſt gn̄onis.nam augmentatio non eſt generatio magnitudinis, ſed incremētum. decretio ꝟo diminutio.quapropter inquit habere aliquā magnitudi nem oportet id qđ augetur, ſcribitur autē ⁊ [quod fit.] ⁊ Alexan.etiā de hac litera mētionem fecit, dicens opor/ tere extra ſubaudiri maius ⁊ minus.vt ſit verboꝝ ſeries quapropter neceſſe eſt aliquā habere magnitudinem id quod fit non ſimpl'r, ſed maius aut minus factū, quare nō ex carenti magnitudine.ꝙ quidē ex non pręexiſtenti magnitudine minime fit in augmēto magnitudo, ſȝ prę/ exiſtentis eſt aut incremētuȝ aut diminutio cōmunis te/ ſtatur de augmētatione intelligentia.attamen non eo qȝ augmētatio mutatio eſt pręexiſtentis magnitudinis in maiorē iam ex neceſſitate augmētationis materia nō po tētia magnitudo eſt ſed actu,hoc enīȝ nōdum probauit. quid enim prohibet quātum ad pręſentem attinet ꝓba/ tionem,eſſe quidē augmentationē pręexiſtentis magni/ tudinis incremētum,incremētum tamen fieri ex poten/ tia magnitudine,quę materia ſit augmētatiōis. dixi quā tum ad pręſentem attinet ꝓbationem,quoniā per alias probauit augmētationem non ex potētia magnitudine fieri,quaꝝ principalior fuit nō poſſe ex non magnitudi ne magnitudinē fieri.vȝ.ad maius creſcere,ad hoc nāqȝ videtur vacuum induci. ⸿ Scire tamē oportet,ꝙ quem admodum in his quę fiūt nihil fit ex nō entibus vel ex incorporeis, ſed oīa quę fiunt ex corporibus actu enti/ bus fiunt,potentia ꝟo illud habentibus, quod eſt id qđ fit,pręterq̄ȝ ꝙ primam materiā corpus actu ſubſiſtens non dicimus,ſed cōmune ſub̄m circa quod mutatio cōſi deratur.quod quidē potentia eſt omnia.actu ꝟo ſemper cum vnica forma cōſideratur. ſic ⁊ in augmentatione, ⁊ ſi quis ſupponat qđ augetur ex corpore augeri, attamen augmētationis materia nihil prohibet corpus eſſe potē/ tia,quēadmodū ⁊ in gn̄one,⁊ ſi in ſupiori diuiſione iter alia hęc confutatū ſit mēbra quę potentia corpus ⁊ non actu materiā eſſe eius qđ augetur introducebant.illud ta men qđ dicebatur potentia magnitudinē eſſe materiam eius qđ augetur in aliquo exiſtentē non vt pars corpo/ rea eius in quo eſt,non tn̄ vt nihil oīno exiſtentem eius in quo eſt, ſed vt materiam in compoſito ex his quę ab Ariſtotile dicta ſunt nullo modo confutari poteſt,niſi quis extranee dicat talem materiā eſſe generationis non augmentationis propriam.

⸿ Sumendum itaqȝ magis velut tangentes Tex.c.32.
quęſtionem a principio,quali nam exiſtente ipſo augeri vel corrumpi cauſas quęrimus. apparet itaqȝ eius qđ augetur quālibet par/ tem auctam eſſe. ſimil'r quoqȝ ⁊ in diminui minorem factā eſſe. amplius autē accedente aliquo augeri, ⁊ recedente diminui. neceſſe itaqȝ vel incorporeo augeri vel corꝑe. ſi igit̄ incorporeo erit ſeparabile vacuū.impoſſibi/ le aūt a magnitudine mām̄ eſſe ſeparabilem, quemadmodum dictum eſt prius.

⸿ Cum propoſuiſſet quęrere quęnam eſt augmentatio/ Com̄.87.
nis materia,induxit rōnem per diuiſionem,ꝙ augmēta tionis materia vel potētia corpus eſt, actu ꝟo incorpo/ rea,vel actu corpus eſt, qđ igit̄ nō eſt actu corpus, neqȝ vt ſeparabile ⁊ per ſe ſubhſtens,neqȝ vt in alio quodaȝ exiſtens per pręaſſumpta oſtēdidit, nunc etiā vult ⁊ re/ liquam diuiſionis partem examinare, dico ſi actu cor/ pus ſenſibile eſt augmētationis materia,reaſſumit autē totā rōnem vniuerſaliorem faciēs diuiſionem ⁊ magis ad vtrāqȝ partem dubitabilē ſermonem deducens, ſed

anteq̄ꝫ hoc faciat/prius exponit ⁊ quę ex cōmuni homi/num cōceptu augmētationi videntur ineſſe: opoꝛtet eni inquit, veluti ꝓximioꝛes nos factos quęſtioni de aug/mētatione, ⁊ veluti ipſam tangentes p̄aſſumere quo nā exiſtente ipſo augeri eius cauſas ingrimus, aſſumemus aūt hoc cū quęſiuerimus ea quę ex cōi hominū cōceptu ei inſunt. ad hęc nanqꝫ de ipſo ſermonē dirigere opus eſt, quęcūqꝫ enim non conſonant his quę ex cōi homi/num conceptu de ipſo dicūtur, pꝛoprie de ipſo minime dicta fuerint. pꝛincipiū aūt omnis demōſtrationis ſunt cōmunes cōceptus. hoc quoqꝫ fecit etiā in phyſico audi tu/in doctrina de loco. ꝑtractans eni de ipſo, ea quę ſm cōmunem hoīuꝫ cōceptum ei inſunt/quęſiuit, vt quę de ipſo tradita, ſiqdem his cōſona eſſent ea acciperemus, ſin aūt reijceremus, ⁊ ſolōnes dubitationū de loco appa rētium recte ſe habentes oſtenderet, eo ꝙ his quę ex cōi hoīuꝫ conceptu inſunt cōſonarent. Tria itaqꝫ ſunt quę ſm cōmunem ꝯceptum inſunt ei qđ augetur, ⁊ quālibet partem eius qđ augetur augeri, ⁊ aliquo extra adueniēte fieri augmētationem, ⁊ ad hęc tertium, qđ nunc quidem nō infert, ſed addet in ſequentibus, manere ⁊ ſeruari qđ augetur ſm pꝛioꝛem foꝛmā. hęc cū dixit, dubitat de ma/teria eoꝝ quę augētur, per diuiſionē rōnem deducens, neceſſe eniꝫ vel coꝛpoꝛe augeri qđ augetur vel incoꝛpo/reo, incoꝛpoꝛeo nūc vniuerſalioꝛi exiſtēte, cōtinet enim ⁊ potētia coꝛpus: ſꝫ ſi incoꝛpoꝛeo/incōueniens, vacuum nāqꝫ ſeparabile ꝑ ſe ſubſiſtens inducemus, qđ ⁊ ſuꝑius dictum eſt. ſi vo coꝛpoꝛe fiat augmētatio coꝛpus ꝑ coꝛ/pus ꝑmeabit, cum augens toti ei qđ augetur adijciatur. cui enim particulę nō adijcitur, hęc ꝓculdubio neqꝫ au/getur, quare ſequet̄ ex neceſſitate coꝛpus ꝑ coꝛpus per/meare. hoc aūt eſſe impoſſ/oſtenſum eſt in phyſicis. his igitur ſic dictis/opus eſt tales de augmētatione reddere rōnes, quę conſentiant ijs quę ex cōi conceptu ei qđ au/getur inſunt, ⁊ dubitationes, ⁊ ipſis ſequētia abſurda ef/fugiāt. poſito igit̄ hoc, ꝙ accedēte aliquo augetur qđ au/getur: quid nā eſt hoc accedens quęrit, vtrū coꝛpus aut incoꝛpoꝛeū, ⁊ ad vtraſqꝫ partes dubitat. ſi enim inqt, in/coꝛpoꝛeum erit ſeparabile vacuū, qđ ⁊ antea dictum eſt: qđ enim augetur locum alterū appꝛehendit. id vo quo augetur minime in loco eſt, cū ſit incoꝛpoꝛeum: quē igit̄ appꝛehendit locū id qđ augetur: hic, anteq̄ꝫ ab eo qđ au/getur, detineretur, ꝓculdubio erat ſeparatus coꝛpoꝛe va cuus. ⁊ ſcđm etiam incōueniens dicentibus incoꝛpoꝛeo augmētationem fieri infert. nō eniꝫ opinari opꝫ verba a p̄cedētibus dependere. ſimile aūt eſt, ac ſi diceret. Am/plius impoſſ eſt mām a magnitudine eſſe ſeparabilem. poſſunt aūt dupl̄r vba intelligi, aut ꝙ impoſſ ſit a ma/gnitudine materiā ſeparabilem eſſe: oſtēdidit eniꝫ ſupe/rius qđ impoſſ eſt magnitudinis mām, hoc eſt pꝛimam incoꝛpoꝛeā ſeparabilem eſſe ⁊ nō actu coꝛpus: non eniꝫ poſſibile eſt hanc ꝑ ſe ſubſiſtere. id eſt ꝙ materiā impoſ ſibile eſt ſeparabilē eſſe a magnitudine, nō ꝙ materia in ꝓpꝛia ſui ratione magnitudinē habeat, ſed ꝙ exiſtens ⁊ ſubſiſtens inſeparabilis eſt a magnitudine, indiget eniꝫ ipſa ad exiſtētiam magnitudine, ꝓpꝛia rōne expers ma gnitudinis exiſtens. ſi igitur inquit, adueniens ⁊ faciens augmētationem (hoc enim cōceſſum eſt) incoꝛpoꝛeū di ces, qm̄ hoc materia eſt augmētationis incoꝛpoꝛeā mate riam ꝑ ſe ſubſiſtētem ⁊ ſeparabilem ſuppoſueris. ſi igit̄ ſic legātur vba [erit ſeparabile vacuū] alterā dubitatio/nē excipiemus, impoſſ. ſ. a magnitudine ſeparabilē eſſe materiā, ſi vo legātur [cōmune] hoc eſt materiā, erit cō/tinuus ſermo, ꝙ enim cōmune qđ eſt materia ſeparabi/le eſſe a materia non contingit, addidit dicendo, impoſſi bile aūt a magnitudine ſeparabilē eſſe materiam.

¶ Si vo coꝛpoꝛe duo in eodem loco coꝛpo/ra erūt, ⁊ id quod augetur ⁊ id quod auget, eſt aūt ⁊ hoc impoſſibile.

¶ Ad alterum trāſit mēbꝛum, ⁊ dubitat cōtra dicentes Com. 88. coꝛpoꝛe augmētationem fieri, erunt eni inquit/duo coꝛ/poꝛa in eodē loco, ⁊ coꝛpus ꝑ coꝛpus ꝑtrāſibit. emergit aūt incōueniens fatendo quālibet partem eius qđ auge/tur augeri: ſi namqꝫ qđ augetur ſm oēm partem auget̄, vbiqꝫ pꝛęexiſtenti ⁊ ei qđ augetur quod aduenit appo/netur, qđ ſi hoc eſt ꝑ totum ipſum ꝑmeabit, vt vbiqꝫ ip/ſum adaugeat, ꝙ ſi per totū qđ augetur adueniens dixe/ris ꝑtranſire, neceſſe eſt vel totū poꝛum ⁊ meatū ipſum qđ augetur ſupponere, vel coꝛpus ꝑ coꝛpus permeare, qđ idem dictu eſt duo coꝛpoꝛa in eodē loco eſſe. hoc aūt impoſſ eſſe/oſtenſum eſt: erit enim maximū in minimo ⁊ mare in cyatho, ⁊ terra in grano milij. quare eodē cri/mine delinquēt, ⁊ qui coꝛpoꝛe augeri dicunt, ⁊ coꝛpus ꝑ coꝛpus permeare, ⁊ qui icoꝛpoꝛeo: vtriqꝫ eni vacuū itro ducunt, ſiue eni coꝛpus ꝑ coꝛpus ꝑmeet, locus quē adue/nientis coꝛpus dereliquit vacuus erit, ſiue rurſus incoꝛ/poꝛeo coꝛpus auget̄, erit ſeparabile vacuū vt p̄dictū eſt.

¶ At vo neqꝫ ſic cōtingit dicere fieri augmen Tex. c. 33. tationē ⁊ diminutionē, quēadmodū cū ex aq̄ aer, tūc. n. maioꝛ moles facta ē, hoc. n. nō aug mētatio, ſꝫ gn̄o qdē ei⁹ in qđ trāſmutatū erit, coꝛruptio vo ꝯrij, augmētatio aūt neutrius.

¶ Cum dubitaſſet ad vtrāqꝫ partem, ⁊ oſtēdiſſet ꝙ ⁊ ſi Com. 89. coꝛpoꝛe dixerimus fieri augmētationem, accident duo in eodē coꝛpoꝛa eſſe, ⁊ ſi incoꝛpoꝛeo, erit vacuū ſepara/tuꝫ, tanq̄ꝫ inſtātiam quādam ꝯ vtranqꝫ affert dubitatio/nem dicens. nūquid non ex neceſſitate hęc ſequētur eo/dem modo augmētationem quo ⁊ gn̄o fieri dicentibus, nāqꝫ ex mutatione aquę in aerem maioꝛ aer ex minoꝛi aqua genitus eſt, non tn̄ licet dicere neqꝫ ꝙ duo in eodē loco coꝛpoꝛa erunt, neqꝫ ſeparabile vacuū eſſe, magis aūt accōmodatur inſtantia. hęc ad deſtruēdum alteram diuiſionis partē, incoꝛpoꝛeo. ſ. augmētationem fieri ſup ponētem, quēadmoduꝫ in mutatione ex aqua in aerem maioꝛ ex minoꝛi genita eſt ſuba, nullo accedēte coꝛpoꝛe. ⁊ tamē abſurdū aliqđ minime inducitur ⁊ in augmenta/tione eodem modo ſupponere. contra hoc igit̄ inſtans Ariſto. oſtendit impoſſ eſſe hoc modo augmentationē ſupponere. oīno eteniꝫ ait, mutatio aquę in aerē augmē tatio nō eſt, ⁊ hoc per ea quę ex cōi conceptu de augmē tatione dicentur patebit, quale nāqꝫ ⁊ auctum eſſe dixe/rimus, neqꝫ eniꝫ adauctus eſt aer, qꝛ neqꝫ pꝛius aer erat, ⁊ aſſumens aliqd factus eſt maioꝛ. quapꝛopter neqꝫ in hoc licet dicere, ꝙ coꝛpoꝛe accedente adauctū eſt, ſꝫ neqꝫ aqua adaucta eſt, ſiquidē coꝛrupta ⁊ non amplius ſubſi/ſtens eſt. ſi itaqꝫ neqꝫ aquā neqꝫ aerem poſſibile eſt dice re adauctos eſſe, oīno igitur ex aqua in aerē mutatio ab augmētatione differt. ¶ Sed dicet aliquis ꝯ hęc rōnabi liter, verū quidem eſſe differre mutationē ex aqua in ae/rem ab ipſa augmētatione, ſed eādem in augmētatione atqꝫ gn̄one dubitationem oꝛiri. quēadmodum enim in augmētatione, ſi quis dixerit qđ augetur amplioꝛē locū occupare, nullo adueniēte actu coꝛpoꝛe, vacuū inducit, ſic ⁊ in gn̄one maioꝛi aere ex minoꝛi aqua facto nullo adueniēte, neceſſe eſt eadem rōne aut vacuū ſupponere locum/quē aer ex aqua genitus aſſumpſit, aut coꝛpus ꝑ coꝛpus permeare. ¶ Si quis aūt dicat ꝙ quēadmodum hic aer ex aqua fit maioꝛi loco indigens, ita alibi rurſus

ex aere

ex aere gn̄ata eſt aqua minorem locum occupans: ita vt nunq̄ contingat vacuū fieri, quē enim hic deſerit locum cōtractum corpus, hūc occupat alibi extēſum. ſuccedētibus ſibi inuicē continue aeris partibus, ⁊ euacuatum locum a cōtracto corpore replētibus, ⁊ genito corpori pro priuſ locū concedētibus, hęc eadem ⁊ de augmētatione intelliget. dixerit nāq̄ aliquis, ꝙ quem hic occupauerat locū ipſius adauctum, hunc alibi diminutū aliqđ deſeruerat, ⁊ non qđ aduenit ad augmētationem. nā ex potētia corpore qđ augetur/augetur, ⁊ in hoc diminuibile tranſmutatur. ℭ Sed dicet ad hęc aliq̄s fictitiuſ eſſe ſupponere, ꝙ ſi aliquid hic augmētatur alibi aliquid oīno diminuatur, ſ; hoc etiā in gn̄one ꝯſideratur. neceſſe eſt eni ⁊ in hac ne vacuū generetur, ex aqua hic in aerē trāſmutata, aerē alibi in aquā ꝯ mutatum ſupponere: quare cōmunis erit hęc dubitatio, aut eni; vacuū erit, aut neceſſe eſt abſq; demōſtratione ſupponere, ꝙ quanta hic aqua, tantus alibi aer trāſmutetur, ⁊ non ſolū hoc, ſi fiat a natura elemētoꝝ mutatio, ſ; ⁊ ſi ab arte: vt ꝙ ſi ego hic aquā euaporare faciā, ęqualis alibi aer in aquā aut a natura aut ab arte trāſmutetur, ⁊ quātu; .ſ. ego hic aerē euaporare feci, tātum neceſſe eſt alibi genitum eſſe ſuppoſuiſſe. ℭ Sed hoc certe valde ridiculū viſum fuerit primo quidē ita temere ſupponere ſi alicui viſum fuerit vel ex aq̄ vaporē facere vel ligna aut aliud quid cōburere ⁊ ignē facere, tantū alibi ex tenuiori ſub̄a in denſius corpus trāſmutari, ne aut vacuū fiat, aut corpus permeet ꝑ corpus. deinde ⁊ quid abſurdius accidit. neceſſe eni oīno eſt parua facta mutatione. v̄.g. parua hic aqua euaporata multū ⁊ quāplurimum alibi in orbe aerē in non tēpore moueri, vt repletio locoꝝ fiat. cedentibus ſibi inuicem cōtinue aeris partibus. fiat aūt in exēplo ſermo manifeſtus magis hoc modo. ſi i hyeme. v̄.g. in parte hac orbis, vel i hac forte ciuitate condēſatus aer in aquā trāſmutetur: quē locum aer aqua factus hic dereliquit, hunc replebit in oppoſita orbis parte aer ex aqua genitus: oppoſitam aūt dico orbis partē, in qua cū ſit apud nos hyems, in illa eſt ęſtas: neceſſe igitur eſt oīno ſimul atq; genita ē hic aqua, in non tēpore, ibi aquā contramutatā eſſe in aerē hic corrupto ęqualē, ⁊ oēm intermediū aerē moueri impulſum ab aere gn̄ato in parte oppoſita orbis, vt partibus intermedijs aeris ſibi inuicem ſuccedentibus factū hoc in loco vacuū repleat̄. idem quoq̄ accidet ex neceſſitate, ⁊ ſi aquę peluis euaporata fuerit, ſ; hoc cū hoc ꝙ eſt abſurdum ⁊ fictitiu; etiā impoſ̄e eſt, tantū enim aerē in non tēpore moueri impoſ̄e eſt, ⁊ moueri oīno aliquid in non tēpore eſt impoſ̄e. videmus eni q̄nq; ⁊ vehementiſſimo flante vēto in aliqua regione, nō multū diſtātes regiones quietas eſſe, ⁊ non ſentire motum ita vehementem aeris in ꝓpinquis regionibus. ⁊ in breui multoties horę parte penitus condenſatus apparet ⁊ illico rarefactus aer, ⁊ idem ſępius ꝑmanēs. nō igitur eaſdem paſſiones conuerſim ⁊ in oppoſita regione fieri fingemus, aut ſimpl'r in altero loco. cōuerſim aūt dixi, vt quando hic aer cōdenſatur/alibi rarefiat, ⁊ quando hic rarefit/alibi condenſetur, ⁊ hoc in eadē hora multoties fieri. qm̄ igit̄ minime hęc vera eſſe demōſtrauimus, veru; aūt ⁊ neq; corpus ꝑ corpus permeare, neq; vacuū eſſe, quo pacto nos dubitationē ſoluemus. ℭ Dicimus igit̄ ꝙ natus ē aer ipſe in ſeipſum cōſidens ⁊ cedens denſari, ⁊ ex maiori mole minor fieri, ⁊ ecōtra rarefactus maior ex minori fieri. eſt aūt natus condēſari ⁊ in ſeipſum cōſidere aer, non ſolū ex frigiditate, ſ; etiā ex impulſione ⁊ cōpreſſione. ſic quippe demōſtrauit Ariſto. in ęthiopia in ęſtate pluuias fieri: impulſo enim vapore ex partibus ſeptentrionalibus ab eteſijs ventis, ⁊ occurrēte ad montes arabię maximos, ⁊ colliſo ſemꝑ ab alio ſuꝑueniente vapore accidit ex cōpreſſione ⁊ ꝯdēſari. ⁊ in aquā tranſmutari. videmus quippe tēpore ventoꝝ eteſiaꝝ in ęthiopia maximas torrentis inſtar deferri pluuias abſq; omni frigiditate. idē quoq; in balneis fit. aſcendens eni vapor ꝑueniensq; ad tectum cū non habeat exitū, cōpingitur i ſeipſu;, ⁊ dēſatus fit aqua, ⁊ ſui īnata grauitate defertur. vt aūt cōpreſſione videtur, ita ⁊ tractu rarefactus, cōtingit enim ex aliquo vaſculo anguſtū habente os multum adnatū ad os aerē emungi, nullo alio aere loco illius ingrediēte, ⁊ manifeſtū ꝙ nec totus aer euacuatus eſt, nec pars vacua facta eſt, hoc enim eſt impoſ̄e. derelictus ergo aer rarefactus totū occupauit locum. ſi igitur contingit aerē ⁊ cōpactum in ſeipſum conſidere, ⁊ rurſus rarefieri, ſciendum eſt, quū hic ex aqua aut elixa aut quouis modo aliter factus fuerit vapor, aer hic genitus propinquum ſibi aere; impellit, ⁊ ille alium ſibi propinquum, quouſq; cōdenſatus ex cōpreſſione aliquis aer tm̄ deſerat locum quātu; occupabat aer genitus: ⁊ hoc pacto neceſſe nō eſt alium aerem ęqualem huic in aquā alibi mutatum eſſe, neq; fieri motū vniuerſi aeris, figmētum eni eſt hoc ⁊ res aliena: ſed ſolū tm̄ aerem geniti pulſione cōſtringi, vt ęqualem genito locū deſerat. idem quoq; dicēdum eſt, ⁊ ſi cōdenſatus aer in aquā trāſmutetur, neceſſe eſt enim ꝓximū condenſato vacui neceſſitate ad contractum cōſequi, ⁊ ad illu; qui eſt ꝯſequēter condenſatū aliū rurſus, quouſq; aliquis aer tm̄ rarefiat, vt repleat locum ab aere condenſato in aquam derelicto: non oīno tamen quātus hic aer in aquā tranſmutatus eſt, tantum neceſſe eſt ex aqua aerem generari.

ℭ Sed vel nullius, vel ſi quid cōmune ambobus exiſtit genito ⁊ corrupto, vt ſi corpus. aqua aūt non eſt aucta neq; aer, ſ; hęc quidē deperdita eſt, ille v̄o genitus. corpus aūt, ſiquidem auctū eſt. ſed ⁊ hoc impoſſibile, oportet enim ſaluare rōne inexiſtentia ei qđ augetur, ⁊ ei qđ diminuitur. hęc aūt tria ſūt. quorum vnum quidē eſt. quālibet partem maiorem fieri eius quę augetur magnitudinis, vt carnem carnis. ⁊ adueniēte aliquo, ⁊ tertiu; ſaluato eo qđ augetur, ⁊ permanēte, nam in fieri aliquid ſimpl'r aut corrūpi non permanet: in alterari v̄o, vel augeri, vel diminui, ꝑmanet idem qđ auctum vel alteratum eſt. ſ; hic quidem paſſio, ibi v̄o magnitudo eadem nō manet. ſi autem erit augmentatio quę dicta eſt, continget nullo accedente neq; ꝑmanente augeri, ⁊ nullo recedēte diminui ⁊ nō permanere quod augetur, ſ; hoc oportet ſeruare, nam ſuppoſita eſt augmentatio tale.

ℭ Quum dixit qđ neutrum auctū eſt, neq; id in qđ mutatio facta eſt, neq; id ex quo, nunc dicit ꝙ relinq̄tur aut nihil eſſe auctū in tali mutatione ex aqua. ſ. in aerem, aut eſt aliqđ auctum, qđ cōmune ſubm̄ eſt ⁊ geniti ⁊ corrupti, hoc aūt eſt corpus. deinde ꝯſequenter ꝓbat qđ neq; hoc poſſibile eſt dicere auctū eſſe, q2 ea quę cōiter ei qđ augetur inſunt in ipſo non ſeruātur. quālibet. ſ. partem maiorē fieri eius qđ augetur, ⁊ adueniente aliquo. ⁊ ad hęc ꝑmanere id qđ augetur. hoꝝ enim ipſum ꝑmanere Com̄. 90.

non eſt in corpore,non eni ꝑmanet,ſ3 aliud ex alio fit rarius denſiuſq3,ꝛ maius ex minori. dicere ꝟo vl'e eſſe qđ ꝑmanet irrationabile, vl'e namq3 neq3 gñatur neq3 corrũpitur,neq3 oino ſubſiſtit ꝓpriã habens exiſtentiã:ſed eſt ſemper particulare ꝛ hoc aliquid corpus qđ gñatur ꝛ corrũpitur,qđ eſt ꝛ actu ſubſiſtens.ſi igitur hoc quidẽ aliqđ corpus corrũpitur, alteꝝ ꝟo ex altero gñatur, manifeſtum ꝙ nullũ eſt ipſis ſubm corpus ꝑmanens, ꝑterq̃ꝫ prima materia,circa quã vnam ꝛ eãdem mutatio conſideratur:hoc nãq3 ꝛ differt gño ab augmẽtatione alterationeq3,ꝙ.ſ.in gñone nõ ꝑmanet quod mutatur. in augmentatione ꝟo ꝛ alteratione ꝑmanet idem ſm ſubam. in accidẽtibus ꝟo tranſmutatur,in augmẽtatione quidẽ per magnitudinẽ,in alteratione ꝟo ꝑ paſſionem.ſi quis aũt diceret qđ in mutatione aquę in aerem tripl'r dimẽſum qua tale eſt ꝑmanet,ꝛ ſolũ ex minori maius fit.ſciat qđ etiã ſi hoc ita ſe haberet,nõ tñ eſt auctum aliquo extrinſecus adueniente, qđ ad augmentationem requirit̃. pręterea ſi ipſum tripl'r dimenſum per ſe exiſtens abſq3 aliqua forma ex minori maius fieret,forte ꝛ ſi nõ rationabiliter poſſet tale augmentatio dici.nunc aũt cũ oporteat id qđ augetur ſeruare priorẽ formã, vt in carne ꝛ oſſe ꝛ ſimilibus. ipſum trifariam dimenſum informatum forma aquę,in mutatione ad maiorẽ molem ipſius.ſ.aeris,ſi non ſeruauerit priorẽ formam ipſius.ſ.aquę:ꝓcul dubio non erit talis mutatio augmẽtatio,neq3 eni3 ipm trifariam dimẽſum ꝑmanere eſt ꝓpriũ mutationi aquę i aerem, ſed ſimpl'r cuilibet gñoni ꝛ cuilibet mutationi. ſępius nãq3 oſtẽſum eſt,ꝙ oportet in oibus hs quę trãſmutantur primũ ſubm imutabile eſſe, in augmẽtatione ꝟo eãdem formã ꝑmanere oportet,quam auctum ꝛ anteq̃ꝫ auctum eſſet habebat,hoc aũt non fit in mutatione aquę in aerem. quare nõ eſt augmentatio mutatio talis. ꝓpter qđ inquit, ſi dicimus augmẽtationem eſſe eã quę dicta eſt,hoc eſt aquę in aerem mutationẽ, q2 maior moles facta ſit cogemur dicere nõ permanere qđ augetur, neq3 aliquo adueniente fieri augmẽtationem, ꝛ dicta ex cõi conceptu de augmentatione deſtruemus, ꝙ ſi hęc ſeruare oportet,quemadmodnm oportet, mutatio aquę in aerem minime erit augmentatio.

Tex.c.34 ❡ Quęret aũt aliquis ꝛ quid eſt qđ augetur vtrum cui apponitur aliquid, vt ſi crus augetur ipſu3 fit maius,quo aũt augetur nutrimẽtum minime. propter quid igitur non aucta ſunt ambo,maius enim ꝛ qđ ꝛ quo, quẽadmodum cũ vinum aquę miſcueris:ſimiliter namq3 plus vtrũq3. An quia huius quidem ſuba manet,huius ꝟo minime,vt quę eſt nutrimenti:qm̃ ꝛ hic dominans dicit̃ in mixtione,vt ꝙ vinum:facit enim vini opus,ſed non aquę vniuerſa mixtura.

Com.91. ❡ Q notcũq3 aliquis de augmẽtatione dubitatiões quęſtioneſq3 inquirere poſſet,anteq̃ꝫ conuenietem de ipſa doctrinam tradat,has exponit ꝛ decernit: ꝓpoſitis eni3 dubõnibus conuenietem ſol'one3 conſequutis, facilius de ipſa dirigitur ſermo. Nunc igitur dubitationẽ ſermoni de augmẽtatione ꝓpria3 quęrit,q̃rens nũquid vtraq3 ſunt quę augentur.ſ.ꝛ qđ apponitur ꝛ cui apponitur, an ſolum cui apponitur, vidẽtur enim vtraq3 maiora facta eſſe,ꝛ qđ appoſitu3 eſt, ꝛ cui appoſitũ ė, vtrũq3 ꝛ aqua ꝛ vinũ videntur plus facta eſſe.inquit igitur dubõne3 decernens,ꝙ ſolũ id cui apponitur auctũ eſſe dicere opus eſt.vt ſi crus ſit cui apponitur,ꝛ nutrimẽtum quod apponitur,non recte diceretur nutrimẽtum,ſed crus augeri,ꝛ cauſam infert.qm̃ eni3 ꝑaſſumptũ eſt oportere id quod augetur permanere, ꝑmanet aũt crus, non qđ aduenit, hoc enim ſm ſuba3 trãſmutatur:merito crus ſolũmodo non adueniens augeri dicetur,ſed oportet ꝛ in miſtione aquę viniq3,cũ paucam aquã pluri vino quis miſcuerit, vinũ ſolum auctum eſſe dicere, q2 vini vires oſtendens ꝑmanet,ſic ꝛ in pluri aqua ſi paucũ miſcueris vinum.ita vt ab aqua denominatũ ſit,non vinũ,dicimus adauctũ eſſe,q2 propriã potẽtiam non ſeruat,ſed aquę ꝓprietatẽ. vl'r enim non qđ corrũpitur, neq3 qđ dominatur auctũ eſſe dicimus,ſed dominans ꝑmanenſq3. ꝙ ſi ęquiualẽs miſtio nõ quãtitate ſed viribus,q2 ſil'r vtrũq3 ab vtroq3 patiatur,ſic dixeris vtrũq3 auctũ eſſe,vel ꝛ verius corrupta eſſe,nullius enim vis ꝛ operatio ſincera ſeruatur,patet aũt ꝙ ꝛ augmẽtationem in his quę miſcentur abuſiue dixit,neq3 eni3 ſincere eadem forma permanet, neq3 quęlibet ipſius pars incremẽtum ſuſcipit,ſed appoſitione ſolum totum factum eſt maius.

❡ Similiter aũt ꝛ in alteratione,ſi manet caro exiſtens, ꝛ qđquid eſt,paſſio aute3 aliqua ineſt earum quę per ſe,quę prius non inerat, hoc alteratum eſt.

❡ Cum propoſuiſſet oſtẽdere augmentationẽ eſſe illius cui fit additio,non aũt additi,primo quidẽ demõſtrauit ex eo q2 permanet id cui additur,qđ ꝟo additur trãſmutatur,nunc aũt ꝛ ipſa3 alterationem appoſuit, ea quę de augmẽtatione declarans.quęadmodũ eni in augmentatione eſt qđ augetur,ꝛ quo augetur,ꝛ augmẽtatiua potẽtia in eo qđ augetur exiſtens,ita ꝛ in alteratiõe,eſt ſubiectum hoc eſt id qđ alteratur,eſt ꝛ quo alteratur, eſt aũt ꝛ potẽtia a qua ꝑficitur alteratio, quẽadmodum igitur in augmẽtatione ſolum ſubm augeri dicimus, eſt enim in ipſo augmẽtatiua ꝛ nutritiua potentia, ita ꝛ in alteratione ſubm dicimus alterari, vt carnem, cum formã ſeruãs ſm aliquã paſſionem fuerit trãſmutata,quo ꝟo alterat̃ interdũ quidẽ nihil patitur neq3 mutatur: vt cum ab approximato igne calefiunt corpora nr̃a,nihil ipſo a nobis repatiẽte, ſ3 manet qđ alterat inalteratũ ꝓportionabiliter ei qđ appoſito iã fuit i augmẽtatione,qm̃ neq3 hõ auget̃.interdũ aũt patitur aliqđ ꝛ ipſu3 ꝛ alteratur, vt in balneis aer nos calefaciens,a nobiſq3 repatiens, ꝛ i hoc differt alterans ab eo qđ auget apponiturq3 , eo q2 augens nunq̃ꝫ augetur,alterãte quidem interdũ ꝛ ipſo alterato,interdũ ꝟo minime, ꝛ ſi id qđ apponitur quãdoq3 fortaſſe augeri videatur, cũ aduenies nutrimẽtum in ſpiritum trãſmutatum maius factum fuerit, ſ3 veritas non ita ſe habet, nõ eſt enim hęc augmẽtatio ſed corruptio, nec dixerimus in ſpũm cõuerſu3 nutrimentũ eſſe auctũ, q2 nõ eſt in eo augmẽtatiua potentia, ſ3 in eo qđ auget̃, ſed neq3 id quo alteratũ eſt,ꝛ ſi multoties ꝛ ipſum patiatur altereturq3,potẽtiam tñ a qua ꝑficit̃ alteratio in ſeipſo/inquit/nõ habet,in ſubto nãq3 ꝛ alterato ait hanc eſſe ſeruatoq3 ꝛ ꝑmanenti,vt ꝛ in eo qđ auget augmentatiua potentia. ❡ Inquiſitione ꝟo dignum eſt, quo pacto in alterato principiũ motus alterationis dicit eſſe, non in alterãte.nam in eo qđ augetur manifeſtũ ꝙ in ipſo principium motus eſt,in eo eni3 qđ augetur eſt augmẽtatiua nutritiuaq3 potẽtia,nutrimẽtu3 trãſmutans ꝛ aſſimilãs, manifeſtum aũt hoc ꝛ q2 corrũpitur nutrimẽtum, quod ꝟo nutritur ꝛ augetur ſemꝑ manet,augmẽtatiuam nutritiuãq3 potẽtiam habens. ſi igitur corrũpi oportet nutrimẽtum, vt ſic nutriatur ꝛ augeatur, ſubtis aũt corruptio

Com.92.

coꝛrũpitur ⁊ ipſoꝝ potentia:planũ in nutrimento non eſſe nutritiuam augmentatiuãqꝫ potentiã,niſi vt materia conſideratã.effectiua tamẽ augmentationis ⁊ nutritionis cauſa eſt in eo qđ augetur nutriturqꝫ, hoc eteniꝫ permanet ⁊ in ſeipſum nutrimentum recipit. At in alteratione irrationabile eſſe videtur non in alterante, ſed in alterato ſupponere motus pꝛincipiũ,qđ ſemꝑ apud Ariſt.effectiuã cãm ſignificat. ſi igit̃ in alterato effectiuã cãm eſſe dixerimus,ipſum a ſeipſo alterari faciemꝰ. ꝙ eſt incõueniens. repugnat aũt rõni rerum operatio, ab igne nãqꝫ calefacimus,⁊ a niue frigefimus,⁊ tñ nullus ſenſu vtens,effectiuã caliditatis frigiditatiſue cãm in alterato noſtro coꝛpoꝛe dixerit eſſe, nõ in igne atqꝫ niue,⁊ cera quoqꝫ ſphęra.ꝟ.g.ex taxillo facta alterat̃.⁊ cuicũqꝫ planũ,qđ non in cera , ſed in foꝛmante eſt alteratiua potentia.quo pacto igitur hoc in loco Ariſt. nõ in alterante alterationis cãm dicit eſſe, ſed in alterato. ¶ Ad hoc igit̃ obyciẽs Alex. inquit,qđ nõ de effectiua cauſa loqtur,neqꝫ enim dixit pꝛincipiũ ⁊ potentiam in alterato eẽ aliquid alterare,ſꝫ alterari , quę mõ quodam cã ſit agenti ipſius alterare,non enim alterãt agẽtia,niſi ſola ipſius alterari potentiã habentia,ſic igitur Alexã.pꝛincipiũ motus de effectiua cã non vult intelligere. ¶ Eſt aũt in quibuſdã alterationibus pꝛincipiũ motus inuenire tanqꝫ effectiuũ in alterato exiſtens. vt in alterationibus quę fiunt circa coꝛpoꝛa aialium a medicamẽtis,neqꝫ caliditatẽ , neqꝫ frigiditatẽ manifeſtaꝫ actu poſſidẽtibus,ſed potẽtia calefaciẽtibus aut infrigidantibus.nam ſi talia oia vt piper,pyretrum , cicuta,⁊ quęcũqꝫ huiuſmodi inanimatis quidẽ coꝛpoꝛibus approximata nullã potentiã demõſtrãt,neqꝫ ipſa alterãt, animaliũ ꝟo coꝛpoꝛibus applicita hęc alterant,eo ꝙ a natura vitaqꝫ quę eſt in coꝛpoꝛe cõtramoueantur,motaqꝫ ſui ipſoꝝ potentiã oſtendant.in omnibus igit̃ huiuſcemodi motus pꝛincipiũ in alterato coꝛpoꝛe eẽ merito dici poterit. Quę igitur excogitari põt conſolatio ad ea quę ĩ pñti loco dubitata ſunt talis quędã eſt,ſemper dubitanti,⁊ ab expoſitoꝛibus ad certitudinem non directo.¶ Foꝛte ꝟo quis ⁊ hanc ſoluet, neqꝫ enim verũ eſt in dictis alterationibus in alterato eſſe motus pͥncipiũ , ſed medicamentoꝝ virtus a coꝛpoꝛibus noſtris in actũ deducit̃.quę ad actum deducta ſic poſtea in coꝛpoꝛa noſtra reagit,⁊ ipſa alterat.quare vt deducat̃ qdeꝫ ad actũ medicamentoꝝ potẽtia,cauſa eſt in noſtris coꝛpoꝛibus,vt ꝟo nr̃a coꝛpoꝛa a medicamẽtis alterarẽtur effectiua cã in medicamẽtis poſtea actu ẽ, calidis. ꝟ.g. factis ex frigidis,qđ enim nõ factũ eſt actu calidũ,non aliud qd calefacere,⁊ calidũ actu facere poterit , quẽadmoduꝫ eni ipſe paulo ante dixit,opꝫ faciens oĩno actu eſſe, aut ſpẽi,aut generis eiuſdẽ,ſimile igit̃ eſt qđ in his medicamẽtis fit,ſicut ſi in domũcula pluribus exiſtenbus hoibus in ea aer ab ipſis calefactus ipſos recalefaceret:in his enim aerẽ calefieri cã eſt coꝛpoꝝ attactus, calefactus aũt ſemel aer,⁊ ipſe rurſum calefacta recalefacit,quare ⁊ in his pꝛoxima alterationis cã in alterãte eſt ⁊ non in alterato. ¶ Et queſitu dignũ cur nam quatuoꝛ genere exiſtẽtibus oĩbus mutationibus,vt ſepius dictũ eſt in ſubſtãtia,in quanto,in quali,in loco,in mutatione in ſuba dico inquã generatione coꝛruptioneqꝫ, ⁊ in ea quę in qualitate,alteratione.ſ. mutationis cauſa in efficiẽte eſt, non in genito aut patiẽte:in reliquis ꝟo duabus,in ea.ſ.quę eſt in quanto,⁊ in ea quę eſt in loco in patiẽte eſt effectiua cã,qđ eniꝫ fit nõ ipſum ſui ipſius effectiuã cãm hꝫ ſed opifex.vt ędificatoꝛ,vel pater,vel qđcũqꝫ aliud agens fuerit: ⁊ qđ coꝛrũpitur rurſus aliũde hꝫ coꝛruptionis cauſam,nihil enim ſui ipſius coꝛruptiuũ eſt,oia nãqꝫ nãliter eſſe appetunt,oſtẽdimus aũt ꝙ non in alteratis , ſed in alterantibus cã eſt alterationis,ꝙ ꝟo in his quę augentur effectiua augmẽtationis cã ſit,⁊ hoc confeſſum eſt,nãlis enim in vnaquaqꝫ particula potẽtia adiectũ ſibi nutrimentũ cũ ſubiecto vniuerit ipſuꝫ aſſimilat. ⁊ mota quoqꝫ in loco mutationis in hoc ipſa ſibi ipſis ſunt cauſę:ſi eniꝫ motus cã eſt mutationis in loco motus ꝟo coꝛpoꝛũ natura quę ẽ in ipſis eſt cã,motus enim atqꝫ quietis cã eſt natura , mutationis igit̃ in loco ipſa ſibi ipſis ſunt mutantes cauſę. His oſtẽſis cãm inquirere dignũ eſt,cur nam eius quę in ſuba,⁊ in qualitate mutationis nõ in ys quę mutantur,ſed extrinſecus cã eſt:eius ꝟo quę in quanto,⁊ in loco ipſa ſibi ipſis ſunt ea quę mutant̃ cauſę.¶ Dico igitur,ꝙ ſi id qđ fit nondũ eſt,quo modo qđ nondũ eſt ipſum ſibi ipſi eſſendi cã eſſe põt,cãꝫ enim alicuius vt ſepius dictũ eſt actu eſſe opꝫ , qđ ꝟo nondum eſt non eſt actu.ꝙ ꝟo neqꝫ coꝛruptionis nullũ eſt ſibi ipſi nãliter cauſa,dictũ eſt,oia nãqꝫ nãliter eſſe appetunt. Atqui ⁊ alteratio paſſio ſubiecti exiſtẽs,qñ intẽdit̃ coꝛpus coꝛrũpit:intenſa eni caliditas,vel frigiditas,ſiccitaſqꝫ atqꝫ humiditas coꝛrũpunt coꝛpoꝛa. diximus aũt ꝙ nullum eſt ſui ipſius coꝛruptiuũ,albificatio aũt nigrificatioqꝫ, ⁊ quęcũqꝫ alterationes neqꝫ nocẽt neqꝫ pꝛoſunt ſubito, ꝓꝑ hoc ipſum merito extrinſecus cãm habuerunt : quę eniꝫ a nãlibus vniuſcuiuſqꝫ potẽtys generant̃.oino ad eſſe ſubiecto conferunt,nihil enim neqꝫ ad malũ,neqꝫ fruſtra,neqꝫ ex ſuperabũdãti natura oꝑatur,niſi vt cõſequẽs nãli tẽperamẽto factũ fuerit. vt ſi calido ſiccoqꝫ tꝑamẽto criſpos hr̃e capillos cõſequat̃,ſed ſi a cõſtitutione quę a pꝛincipio hoc fiat , qđ nec tale alteratio ſed generatio eſt.manifeſtũ eſt,ſi tñ ex temperamẽto. ꝟ. g. ſicco in humidũ tranſmutatũ fuerit,⁊ ob hoc vel coloꝛ vel cincinnus ⁊ anulus capilloꝛuꝫ alteratus fuerit directiqꝫ facti fuerit.planũ ꝙ mutationis tẽperamẽti, ⁊ alterationis coloꝛis,aut capilloꝝ,cauſa non nãle tꝑamẽtũ fuit,ſed vel cõtinẽs,vel ea q̃ ipſis apponunt̃, vel aliud qđcũqꝫ , ⁊ hoc eſt alteratio.de gñatione igit̃ ⁊ alteratione tãta.¶ Pꝛopter qd aũt id qđ auget̃ in ſeipſo augmẽtationis effectiuã cãm hꝫ ex dictis manifeſtũ eſt, ſi eniꝫ nutriens ⁊ augens nutrito ⁊ aucto vult aſſimilari,potẽtia eſſe quale qđ auget̃ manifeſtũ eſt:qđ ꝟo potẽtia eſt, nõ vtiqꝫ ſibi ipſi mutationis in illud cã fuerit. dictũ eſt aũt efficiens cũ eo qđ fit ſpeciei aut generis eiuſdẽ eſſe. merito igit̃ qđ augetur nutriturqꝫ nutriẽtis augentiſqꝫ ad ipſum aſſimilationis cã eſt. Si ꝟo localis mutationis cã motus eſt,motus aũt qui in ſingulo nã quę in ſeipſo cã eſt,ſi quidẽ natura pͥncipiũ eſt motus atqꝫ quietis,in quo eſt pꝛimo per ſe,⁊ non ſꝫm accidens. merito igit̃ mutationis in loco ea quę mutantur ipſa ſibi ipſis cauſę ſunt.dicente aũt.ꝙ cũ hoc aliquid eſt idẽ foꝛmam ſeruans,⁊ caro manẽs in aliqua paſſionũ ipſi per ſe inexiſtentiũ mutata fuerit,tunc alterari dꝛ, paſſiones per ſe inexiſtentes intelligendũ,non ſꝫm ſignificatuꝫ ipſius ꝑ ſe qđ in demõſtratiua traditũ eſt,pꝛimũ.ſ. ⁊ ſoli ⁊ ſemper alicui inexiſtẽs,vt triangulo hr̃e tres angulos duobus rectis pares,qđ ⁊ eo qđ hꝫ ablato ſimul aufert̃, ſed ꝑ ſe hic intelligit,qđ fit in ipſo coꝛpoꝛe, vt albedinẽ,caliditatẽ,⁊ non extrinſecus.nec per habitudinẽ ad aliud ſibi aduenientẽ,vt ſi quid ex ſiniſtro dextrũ fiat,vel ex illis quę inferius ea quę ſupius ⁊ in conſimilibus.Qm̃ ꝟo dixit qđ effectiua cã non in augmẽtãte eſt,ſed in eo qđ augetur alteraturqꝫ,⁊ qđ id quo alteratũ eſt,qñqꝫ quidem nihil neqꝫ paſſum neqꝫ alteratũ eſt, qñqꝫ ꝟo ⁊ il-

lud: vr̃ aũt ⁊ nutrimentũ qñqꝫ augeri, cum in ſpiritum fuerit tranſmutatũ ſicut ⁊ alterans qñqꝫ alterari. ⁊ hinc videret̃ vtiqꝫ in ipſo eſſe augmẽtatiua potentia, quę vt dictuꝫ eſt in eo qđ auget̃ cõſideraẗ, ꝑꝑ hoc nunc, ponit erroris cãꝫ, ⁊ increpat, ꝙ neqꝫ auget̃ nutrimentũ, neqꝫ ꝑꝑ hoc in ſeipſo augmẽtatiuã potentiã hꝫ. corrũpiẗ eñi nutrimentũ ⁊ ſpũs qui in ipſo eſt minime manet. pꝫ igitur ꝙ neqꝫ auget̃, ſiquidẽ opꝫ qđ auget̃ priorẽ formaꝫ ſeruãs crementũ in magnitudine feciſſe, qđ ſi nõ auget̃ nutrimentũ, neqꝫ augmẽtatiuã po^am^ in ſeipſo habebit.

¶ Quo autẽ alteratum eſt aliqñ quidẽ nihil paſſum eſt. aliqñ ꝟo ⁊ illud. ſed alterans ⁊ principiuꝫ motus in eo qđ augetur, ⁊ qđ alteratur, eſt. In his eniꝫ mouẽs qñ ⁊ qđ ingrediẗ fieri poterit aliqñ maius ⁊ qđ fruiẗ ipſo corpus, vt ſi qđ ingrediẗ fiat ſpiritus, ſꝫ corruptũ eſt hoc patiẽs, ⁊ mouẽs nõ in hoc.

Com̃. 93. ¶ Tribus his ſm ꝯñtiã ſe habentibus, eo qđ augetur, quo auget̃, augmẽtatiua potẽtia, cuꝫ queſiuiſſet de hoc quo pacto augeanẗ quę augẽtur, vtrũ corpore aut incorporeo, quęrit nunc, ⁊ de eo quo auget̃. qñ eniꝫ trãſmutatũ nutrimentuꝫ in eo qđ nutriẗ, maius factũ eſſe vr̃, ⁊ ꝑꝑ hoc videbiẗ ⁊ ipſum augeri, ꝑꝑ hoc ⁊ de iſto ſermonẽ corrigit, ꝙ ⁊ ſi maior factũ fuerit non auget̃, neqꝫ. n. in ſeipſo ſeruat ea quę ex cõi cõceptu augmẽtationi inſunt: ꝓcipueqꝫ oportere qđ auget̃ manere, corrũpiẗ eñi ingrediens ⁊ non permanet, exẽpla aũt de alteratione ad augmentationẽ trahit. qñ nec ſine alteratiua potentia augmentatiuam operari poſſibile eſt, ꝑꝑ qđ de effectiua augmẽtationis cã loquiẗ tanq̃ꝫ in exẽplo alteratiue potẽtię ſermonem faciens, nãqꝫ quę huic inſunt, hęc vtiqꝫ etiã in augmẽtatiua potẽtia inſunt, quẽadmoduꝫ igiẗ in alteratiua potẽtia, ſi cõmenſuratũ fuerit qđ alteratur alterãti, agit in ipſum alterans ipſum impaſſibile manẽs, vt ſi cõmenſuratũ fuerit ingrediens nutrimẽtũ concoctrici ipſi⁹ nãę potẽtię, patiẗ ab ipſa nutrimentũ ĩpaſſibili manẽte po^a^. ſi tñ incõmenſurata fuerint multitudine aut qualitate ingrediẽtia magis ab ipſis patiẗ alteratiua potentia, ⁊ imbecilior fit, q̃ꝫ vt agere in ipſa poſſit. eadem ⁊ in augmẽtatiua potẽtia dicenda ſunt, ꝙ quouſqꝫ cõmenſurate ſe habuerit augmentatiua potentia augmẽtationis mãę agit in ipſam, ⁊ qđ auget̃ adauget, quouſqꝫ ꝟo incõmenſurate ſe habuerit patiẗ ab ipſa magis, incõmẽſuratũ ꝟo per multa fit, aut per quantũ, aut per quale, aut per tp̃s. qñ eniꝫ determinata ſunt naturę opera, cum in cõmenſuratã magnitudinẽ corpora deuenerint, tunc deinceps inepto exiſtẽte ſubiecto ꝑ ſiccitatẽ. ꝟ. g. ⁊ frigiditatẽ, aut tẽperiei ſimpl'r incõmenſurationẽ imbecillis fit augmẽtatiua potentia, ⁊ magis a ſubiecto patiẗ q̃ꝫ in ipſum agat. ¶ Sciendũ autẽ ꝙ ⁊ ſi dicat aliqñ quideꝫ nihil pati alterans, aliqñ ꝟo pati, non aduerſaẗ dictis ab ipſo alibi, ꝙ ea quę ſimilis ſunt materię agentia omnino ⁊ repatiunẗ, ſm ꝓdominans enim / aut pati / aut non pati ipſa nunc dicit, interdũ eniꝫ plus agunt q̃ꝫ patiantur, interdũ autẽ econtrario.

Tex. c. 35. ¶ Qm̃ aũt dubitatum eſt de ipſis ſatis, opꝫ ⁊ dubitationis ſolutionẽ tẽtare inuenire, ſaluantes, permanẽte eo qđ auget̃, ⁊ accedente aliquo augeri, abeunte ꝟo diminui.

Com̃. 94. ¶ Cum dixit quęcũqꝫ ex cõi conceptu augmentationi inſunt, ⁊ oẽs ad ipſius ſermonẽ cõferẽtes dubitationes examinaſſet. nũc reliquũ propriã de augmẽtatione opinionẽ vult edere, debitã reddi talẽ quę ijs quę ex cõmuni cõceptu augmẽtationi inſunt ꝯueniaẗ, ⁊ ſolitas de ipſa augmẽtatione feri dubitationes effugiat. Erãt autẽ q̃ ex cõi cõceptu augmẽtationi inerant, tria quędã, ⁊ permanere, ⁊ aliquo aduenĩẽte augmẽtationẽ fieri, ⁊ quãcũqꝫ partẽ eius qđ augetur fieri maiorem, vt ⁊ in eo qđ diminuitur minorẽ. Dubitatiões aũt ſolite ꝯtra ea quę de augmẽtatione dicũtur feri erant hę, vacui ſubſiſtentiã inducere, ⁊ corpus per corpus dicere permeare. ſermoni nãqꝫ dicẽti incorporeo augmẽtatiõeꝫ fieri, ſequebaẗ mãm a magnitudine eſſe ſeparabileꝫ ⁊ ſubſiſtens vacuũ, ſupponẽti ꝟo per corpus augmentationeꝫ fieri hoc ꝓaſſumpto particulã oẽm ex aduenientis additione maiorẽ fieri, ſeqtur. aut meatũ ⁊ vacuũ eſſe totuꝫ qđ auget̃. ſiquidẽ oporteret qđ aduenit per totũ pertrãſiẽs vnicuiqꝫ eius qđ augetur particule appoſitũ fuiſſe. aut corpus ꝑ corpus permeare, ⁊ duo in eodẽ corpora eſſe. talia igiẗ ſunt quę prius edocta fuerunt, quibus conſonã de augmẽtatione doctrinã tradere opus eſt, vt ea q̃ ex cõi conceptu augmẽtationi inſunt ſeruenẗ, ⁊ quę de ipſa dubitationes ferũtur euitẽtur. Incipiens autem de augmẽtatione ſermonẽ, duo quędaꝫ ad futura ſibi vtilia aſſumit, vnum quidem non eſſe ea quę diſſimilium ſunt partiũ primum adaucta, ſed ea quę ſimilarium, qr ꝟo hęc augentur, ⁊ quę ſunt ex his cõpoſita diſſimilariũ partiuꝫ augeri dicunẗ, non enim facies aut manus genitũ nutrimẽtuꝫ ei qđ generaẗ apponiẗ, ſed vel caro, vel os, vel aliorꝫ aliqđ ſimiliũ partiũ. quare quę primo augenẗ hęc ſunt, alterꝫ aũt ꝙ vnaquęqꝫ mãliuꝫ rerũ dupliciter dr̃, qñqꝫ quidẽ ſm formã, qñqꝫ ꝟo ſꝫ materiã, carnẽ enim dicimus qñqꝫ formã carnis, qñqꝫ materiã, qñqꝫ ex vtroqꝫ cõpoſitũ qđ vt notuꝫ ꝓtermiſit, ⁊ nihil ſibi in pñtia vtile, quũ enim fluxibilẽ dicimus carnem, ⁊ in defluxu ⁊ refluxu hr̃e eſſe, aut cõpoſitã eſſe ex quatuor elemẽtis, carnẽ dicimus carnis mãm, quũ ꝟo pubeſcere carnẽ, aut intẽperiẽ habere / aut molleꝫ eſſe vel durã carnẽ, dicimus formã, quuꝫ ꝟo diuiſibilẽ eſſe / aut trifariã dimẽſam / aut multã / aut paucã ſm cõpoſitum. Quęrendũ eſt ergo ſm qđ horũ ſignificatũ augeri dicũtur ea quę ſunt ſimiliũ partiũ: vtrum ſm mãm vel ſm formã, ſi enim mãꝫ dixerit aliquis augeri, neqꝫ quę ex cõi conceptu augmẽtationi inſunt ſeruabit, neqꝫ incidẽtes dubitationes diſſoluet, neqꝫ eniꝫ permanere in hac ſeruabit, materia eniꝫ non permanet eadẽ, ſed hęc quidem defluit, illa ꝟo affluit, neqꝫ quãcũqꝫ partẽ maiorẽ fieri in mã poſſibile eſt dicere, primo qdẽ qr non ꝑmanet, quo pacto enim refluens, aliaqꝫ ⁊ alia ſemper facta ſm oẽꝫ partẽ maior fieret, deinde ⁊ in dicta incõueniẽtia incidemus. ſi enim accñs nutrimentuꝫ cuicũqꝫ parti materię apponiẗ, oportebit per totam pertranſire, qñ qũo cuilibet eius parti apponet̃, cui enim parti non apponiẗ hęc / neqꝫ auget̃, oportet enim aliquo adueniente totũ qđ auget̃ augeri, per totã igitur mãm eius qđ augetur appoſitũ pertrãſibit, id ꝟo per qđ procedit vacuuꝫ aut meatũ neceſſe eſt eſſe. per totũ igiẗ ꝓcedẽte vacuuꝫ totũ aut meatum neceſſe eſt eſſe corpus qđ auget̃. vel ſi non hoc corpus per corpus pertrãſibit, ⁊ duo in eodeꝫ loco corpora erunt. pꝫ igitur nullo modo poſſibile eſſe dicere mãm eam eſſe quę auget̃, qđ ſi hoc, neqꝫ compoſitũ igitur erit quod auget̃, ſi enim cõpoſituꝫ augeretur oino mã augeret̃, relinqtur igiẗ formã eſſe eam quę auget̃. hęc eniꝫ eſt quę ſola permanet vt oſtẽdimus non abſqꝫ mã, hoc enim impoſſe, ſed ſemper eadẽ in materia ſeruata ampliore aut minore facta ⁊ alias alia, quuꝫ hęc quidẽ defluat illa ꝟo refluat. ¶ Quũ ꝟo dicimus

foꝛmam eſſe id qꝺ augeť non putes nos ꝺicere foꝛmaʒ
ſm eſſentialē ⁊ ꝗternaʒ rōnem mutationē ſuſcipere. eſt
enim incoꝛpoꝛea ꝓꝑa rōne ipſa foꝛma ⁊ magnitudine
vacans,ſed ſm quātitatē,hoc eniʒ eſt augmentationis
ſignificatū.ſm quantitatē autē foꝛma mutari ꝺr̄,quū in
amplioꝛi aut minoꝛi ſubto fit. ſic enim manus ⁊ facies
vr̄ augeri,non qꝛ foꝛma faciei aut manus muteť,ſed qa
maioꝛ fit pars.eo ꝙ foꝛma eadē manens qn̄qꝫ in mino
ri qn̄qꝫ in amplioꝛi fit ſubto, quo pacto aūt hoc ꝺicen/
tes eē qꝺ augeť,ſeruabimus quę ꝺe augmētatione ꝺn̄r
⁊ quę inducunť abſurda ſoluemus conſiderandū ꝺein
ceps.pꝛimū quidē ꝑmanere id qꝺ augeť ꝺe foꝛma ꝺcm̄
verū eſt vt pꝛius ꝺictū eſt.naʒ ſi mā aperte non perma/
net eadē ⁊ ſupponeret aliquis ēt foꝛmā eandē numero
non manere igiť neqꝫ qꝺ eſt ex vtriſqꝫ cōſtitutū idē nu
mero erit. quare ſocrates non erit ſemꝑ idem numero.
ſi igiť q̊uſqꝫ fuerint ꝯpoſita eadeʒ ſunt numero.hoꝝ āt
mā non eadē ſemꝑ ꝑmanet.igiť foꝛmā eandē ꝑmanere
relinquiť,ſm quā vnūqꝺqꝫ ⁊ hʒ eſſe ⁊ ꝺr̄.vnde ⁊ eadeʒ
eſſe numero ꝺicunť quū foꝛma ꝑ quā eſſe hn̄t eadē per/
maneat.quālibet ēt parteʒ ex aduenientc augeri in hoc
ſolū ꝺictum ꝓcedit.naʒ in mā ſi ꝺicamus cuicūqꝫ parti
nutrimēti apponi ſequunť ꝑdicta abſurda. aut enim to
tū meatus,aut vacuū erit,aut coꝛpus ꝑ coꝛpus permea/
bit,pꝛęterea nec ꝑmanet mā vna ⁊ eadē numero,ſʒ alia
⁊ alia fit hn̄s eſſe in ꝺefluxu ⁊ refluxu: foꝛma tn̄ vna ⁊
eadē ſemꝑ manet. ⁊ q̄ ſubalis eſt ⁊ q̄ ſm figurā ⁊ foꝛ̄aʒ.
⁊ enim ſocratis foꝛma ⁊ carnis ⁊ oſſis, ⁊ in maioꝛi ⁊ in
minoꝛi ſubiecto ſemper eadē manet.ſilr̄ autē ⁊ q̄ eſt ſm
figurā ⁊ foꝛmā.quēadmodum eniʒ ſi arcula quędā ſit ⁊
in hāc alia ⁊ alia imponanť hęc quidē terminatiua exi/
ſtens impoſitoꝝ ⁊ veluti foꝛma ipſoꝝ exiſtēs eadē ſem
per manet,ſed quę ab ipſa circūcludunť ſunt interdum
alia.⁊ vt magis accedens ad ꝓpoſitū exemplū fiat.ſi ꝑ
canalē ex coꝛio fcm̄ pertrāſeat aqua,qn̄qꝫ minoꝛ,qn̄qꝫ
amplioꝛ figura quidē canalis qn̄qꝫ quidē ꝯtracta qn̄qꝫ
ꝟo extenſa tn̄ ſemper eſt vna ⁊ eadē.aqua tn̄ ſuper quā
vt mām extenſa ⁊ explicata eſt fig ͣ canalis non eſt vna
⁊ eadē.ſemper enim alia quideʒ ꝺefluit, alia ꝟo ſubin/
grediť.ſic opʒ intelligere ⁊ in his quę augenť,ꝙ mā nū
quā eſt eadē foꝛma tn̄ quę ineſt ei vna ⁊ eadem exiſtēs
creſcit ad maioꝛē molē.non aucta inquantū eſt foꝛma,
ſed quatenus quātitate participat. ſi enim ꝺefinitiua rō
aſſumeret aliquā ꝺr̄iā aut genus,eſſʒ vtiqꝫ aucta foꝛma
quatenus foꝛma.nūc aūt hoc non accidit,quare nō q̄te
nus foꝛma eſt augmētationē ꝯtinet, ſed quatenus quā/
ta facta ē. ꝑterea ſi quatenus foꝛma augereť,multoma/
gis ſeꝑabilis foꝛma augereť, naʒ ſi illa nō augereť,nec
mālis.quare nō quatenus aial,aut circulus,neqꝫ quate/
nus caro,ſʒ quatenus pedalis caro aut pedale os ⁊ om
nino quātificata aliqua foꝛma augeť.naʒ eo ꝙ ſuꝑ ma/
ius ſubiectū explicata ſunt hęc.iccirco augeri ꝺicuntur.
¶ Sed ꝺubitauerit foꝛte quis non tm̄ māʒ eoꝝ quę au
genť non eſſe ſemꝑ eandē ꝓpter fluxū eius ⁊ refluxuʒ,
verū etiā nec foꝛmam. ſi enim in mā vt in ſubto hʒ eſſe
foꝛma impoľe eſt aūt coꝛrupto ſubiecto id qꝺ in eo hʒ
eſſe,ſeruari.ſic enim ſeparabile eſſet ⁊ nō inſeparabile
a materia,neceſſe eſt igiť neqꝫ foꝛmaʒ eius qꝺ augetur
eandē ſeruari. ¶ Soluētes aūt ꝺubitationē ꝺicimus ꝙ
ſi quidē congregatiʒ vniuerſa coꝛrūpereť mā vera eſſʒ
ꝺicta ratio. nūc aūt per partes effluit.⁊ altera loco eius
illico ingrediť.vnde vna ⁊ eadē numero permanet foꝛ
ma.fiat aūt nobis per exēpluʒ ſermo manifeſtus.ſicut
eniʒ ſi quis in ſecus fluēte flumine vmbꝛam a coꝛpoꝛe
aliquo ꝺemiſſam intellexerit, vmbꝛa quidem in ſubta

aqua exn̄s vna eſt ⁊ eadē numero aqua tn̄ non ꝑmanet
vna ⁊ eadē,ſed ſm partē hęc quidē effluit, illa ꝟo ſub/
ingrediť.ſic intelligere opʒ ⁊ in foꝛma ipſa,mā quidem
ſm partē mutata ipſa ꝟo manente ſemper eadē ſm nu
merū.qm̄ ⁊ coloꝛes ipſi ſępe permanēt mā non perma
nēte,neqꝫ enim ita ſm partē mā permutať vt ſimul au/
ferať aliquid ⁊ foꝛmę. vt ſi ſtatuę nunc quidē puta pes
auferať.qn̄qꝫ ꝟo manus.al's ꝟo caput. accidet enim h̄
pacto in tꝑe ſtatuam ipſam ex alia aliā numero factam
iri.non ſolū ſm mām ⁊ ęs,ſed ēt ſm indiuidualeʒ figu/
ram ⁊ foꝛmā.nō ita in augmētatione fit euacuatio ma/
terię.nam hoc modo totū ꝺebuiſſet mutilū fieri,qꝺ nō
videmus.ſʒ vt in ꝺicto exēplo fluuij qn̄qꝫ eſt amplioꝛ
ſubingrediēs aqua abeunte.qn̄qꝫ minoꝛ ſubingreditur
amplioꝛe ꝺefluente. fluuius tn̄ totus vt totus ipſe ſibi
ipſi cōtinuus eſt.ſuccedētibus ſibi continue aquę parti
bus.⁊ replētibus inceſſanter ꝺefluentē locū ⁊ interual/
lum intermediū nullū ꝺerelinquētibus. ſic quippe ⁊ in
noſtro accidit coꝛpoꝛe quū fiat tenuis vndecūqꝫ trāſpi/
ratio ipſius materię ⁊ reſolutio. ⁊ ſi alicūde maioꝛ fiat/
ęquata ſtatim per cōtinuitatē ex circūcoeūtibus,ſiqdeʒ
ſm Hippo.confluxus vnus cōſpiratio vna, oia cōpa/
tientia ſunt.q̄re foꝛma nihil patiť mā affluente ꝺefluē/
teqꝫ.ſi enim mā non manēte ēt foꝛma nō maneret,neqꝫ
ēt ipſum qꝺ augeť.ꝑmaneret,alias aliud ſm numerum
ſocrates vtiqꝫ fieret.ſi ergo quouſqꝫ fuerit hic hō. ꝟ.g.
ſocrates eſt idem ſm numeꝝ,mā aūt non eadē, neceſſe
eſt igiť foꝛmā eandē eſſe. ¶ Verū nec mām totā ſm ſe
totaʒ tꝑe permutari poſſibile eſt,quū ſm partē fluit ita
vt nullum coꝛpus in nobis ſenio cōfectis eius qꝺ erat
in nobis ex pꝛima cōpactione ſubiecti permaneat,ſi.n.
hoc eſſet poſſent vtiqꝫ ⁊ alia imoꝛtalia eſſe,mā ſemper
pubeſcēte.nunc enim qꝛ laboꝛat ob tēpus non pōt per
vniuerſum foꝛmā ſeruare cōpoſitoꝝ mā,laboꝛat auteʒ
qꝛ patiť a potētijs ꝯrijs quę concoꝛdiaʒ ⁊ tēperiem per
vniuerſum ſeruare non pn̄t.igitur non totaʒ trāſpirare
putandū eſt.ſed huius ſolidioꝛa magis eadem ſemper
numero permanere.vnde ⁊ in carnibus ⁊ oſſibus cica/
trices quę ex vulneribus in iuuētute factę ſunt videmꝰ
vſqꝫ ad moꝛtē permanere. vnde ēt ob hoc neceſſe eſt ⁊
foꝛmā eandē numero permanere. ¶ Oꝛ igitur perma/
nere ipſum auctū in mā quidē veritatē nō hʒ,ſed in foꝛ
ma manifeſtū eſt.ex hoc vnāquāqꝫ etiaʒ partē eius qꝺ
augeť augeri in mā quidē impoſſibile eſt ſeruatum iri.
ſed in foꝛma poſſibile,mā ę enim cuicūqꝫ parti additio
nē fieri eſt impoľe,qm̄ ⁊ coꝛpus per coꝛpus ꝑmeare eſt
impoſſibile,foꝛmę tn̄ quęcunqꝫ pars maioꝛ fit. ęqualr̄
enim tota ꝑ totā quęcūqꝫ pars maioꝛ fit. etenim facies
tota per totā ęqualiter augetur, ⁊ huius partes.ſ.oculus
⁊ nares.⁊ alię.eteniʒ quęcūqꝫ oculi particula ⁊ reliqua/
rum partiū ęqualiter in magnitudinem creſcit.abſurda
quoqꝫ oia effugit.⁊ ꝙ nō fiat augmētatio per incoꝛpo/
reū eſt manifeſtū. ſed ēt ſi per coꝛpus fiat nec vacuum
erit/nec coꝛpus per coꝛpus permeabit.non enim totum
adueniens per totum permeat,ſed apponiť ſolū pꝛioꝛi
materia ſuperueniens.⁊ quēadmodū in canali ex coꝛio
facto,aquę quidē appoſitio fit ⁊ quę ſubingreditur ap/
poniť ſola ꝑexiſtenti. ⁊ pꝛopellente hac pꝛioꝛem ſe ſic
ęqualiter vbiqꝫ fit aquę multiplicatio,⁊ ſic quęcūqꝫ ꝑs
canalis ęqualiter extēditur.ita etiā in augmētatione ac/
cidit.nā ſanguificato nutrimēto per venas quocūqꝫ tra
cto ⁊ circūfuſo in vnaquaqꝫ conſiľiū partium, ⁊ natura
cuiuſqꝫ partiū condigerente hoc ⁊ trāſmutante in ſubti
ſubſtantiā ſic augmētationeʒ accidit fieri. eſt enim ⁊ in
oſſium ſubſtantia,⁊ carnis ⁊ reliquoꝝ humiditas quę/

dam vbiqꝫ ſparſa.⁊ maxime in ſuba eoꝝ quę augentur.
hęc enim ſunt humidiora. ſanguis igiť ab extra circūfu
ſus cuicūqꝫ partium apponitur humiditati huic ⁊ ꝓpel
lens ipſaꝫ,vel potius vndecūqꝫ a partibus tractus ſm
omnem dimenſionē,ampliorez facit. quę condigeſta a
potētia nutritiua tranſmutať in ſubti ſubſtantiā.qm̄ igi
tur hꝫ curā natura etiā de figura partiū, ampliore facta
ſubiecta materia ſuperextēdit huic ęqualiter vnāquāqꝫ
formaꝝ.⁊ ita quācūqꝫ partez dicimus augeri.ſicut ergo
circūferentia canalis multiplicata intus aqua ſm oēm
ſui partem ęqualiter extenſionez recipit ſic ⁊ in his quę
augentur accidit materia ampliore facta formas ęqua-
liter ſuper ipſaꝫ expandi. ⁊ qꝛ appoſitio ſanguinis ſm
tres dimenſiones fit ob hoc ēt augmentatio fit ſm om
nem dimenſionē.quid igitur ſit qđ augeť ⁊ qūo fit aug-
mentatio ſm Ariſto.dictū eſt. ¶ Sed dubitauerit for-
te quis aduerſus dicta primū quidem qūo ſeruať,opor
tere qđ augetur adueniente aliquo augeri. ſi enim non
per totum id qđ augetur procedit id quo augetur.ſ.ſan-
guis,ſed ſoluꝫ pręexiſtenti apponiť, augetur autē quę-
cūqꝫ pars.nō igitur vniuerſo qđ augeť aduenit,quia nō
cuilibet parti eſt appoſitus ſanguis, pręterea ſi non eſt
materia quę augetur,ſed forma,non igitur ei qđ augeť
acceſſus fit nutrimēti,ſed aduenit alteri alteꝝ āt eſt qđ
augetur. ¶ Ad hęc autē dico non eſſe cōtraria hęc his
quę ab Ariſto.dicta ſunt.ſimpľr enim ſic dixit ꝙ opor
tet quod augetur adueniente aliquo augeri.⁊ non dixit
oportere formę aduenire.quare aduenit quidē materię
qđ aduenit ſed forma augetur. facta igitur appoſitione
ipſi materię ⁊ ꝓpulſione facta,accidit ſub quacūqꝫ par
te formę multiplicationē materię factā iri. ¶ Sed hoc
ipſum rurſus dubitatione dignum eſt. quo pacto ꝓpul
ſio aut tractio fit. ⁊ quid eſt omnino qđ propellitur aut
trahitur.ipſam enim carnē trahi ſeu propelli impoſſibi
le eſt.dico.ſ.compoſitū,ſic eni accideret calcanei carnez
manus carnē factam iri/aut coxę/aut alterius cuiuſdaꝫ.
ſi autē ſparſa in oſſibus aut carne humiditatem,eandez
ab appoſito ſanguine propelli dicūť. interrogabo quę
nā ſit hęc humiditas.ſiquidē ſubalis carnis humiditas,
elementū ipſius eſt.quo pacto igiť poľe eſt nō ſubſtinē
te tota carne ꝓpulſionē,elemētare ipſius humidū ⁊ cō-
pletiuū ſubę ꝓpelli. ipſa prius nō corrupta.ſi autē non
ſubale eſt humidū eius hoc, ſꝫ vt id quo nutriť ⁊ qđ ex
nutrimēto aduenit impoľe eſt hoc ꝑ totaꝫ eſſe carnem.
qm̄ eniꝫ eſt corpus hoc,⁊ nō qualitas impoľe eſt hoc ꝑ
totā carnē ꝓcedere.ſic enī corpus ꝑ corpus permeabit.
hinc quoqꝫ accidet non quāuis partē auctaꝫ iri. ſi enim
apponiť ſm quaſdā partes ſanguis,deinde ipſi ſic trāſ-
mutato ſuperexpandiť forma,totū quidē vt totum ma
ius fit,ſed non qđlibet eius ſenſibile punctuꝫ,vt ipſe di
cit.ſicut enim porta aut menſa ſi ab extrinſeco ei appo-
ſita fuerint ligna totū quidē maius factuꝫ eſt,non tamē
quęcūqꝫ pars menſę augmentationez ſuſcepit,⁊ quēad-
modū quadrato gnomon circūpoſitus totum quidem
quadratū vt totū auxit,non tn̄ quācunqꝫ pręexiſtentis
partium maiorē fecit,ſed manſit ſpatiū immutabile,ſic
ꝓculdubio ⁊ in his quę augenť ſi appoſitio materię fa-
cta eſt ſm quaſdā partes,eodē modo quo dicta,accidet
augeri quę augentur.hoc aūt eſt pręter euidentiā. vide-
mus nāqꝫ vere quācūqꝫ partem eius qđ augeť maiorē
fieri.⁊ forte augmentationē quidem in alijs dimenſio-
nibus poſſibile eſt ſeruare.eam ꝟo quę eſt ſm longitu-
dinē minime.ſit autez ſermo exēpli cauſa in vna parte,
vt oſſe.hoc igitur ſanguine nō ſolū exterius circūfuſo,
ſed etiā in profundū ſparſim procedente, natura mate-
riam ampliorē accipiens ſuperexpandit. extenditqꝫ fi-
guraꝫ oſſis ⁊ ſeruat eandē in maiori mole.quēadmodū
ſi fiſtularez cerā intellexeris, deinde huic exterius cerā
circūfuſam,aut etiam in profunduꝫ vbicūqꝫ,deinde ip
ſam artem,aut flatu,aut aliquo alio modo tumefacien-
tem fiſtulā ⁊ latiorez facientē. manifeſtū eſt igitur ꝙ in
hac appoſitio nō ſm oēm partem facta eſt.figurę tn̄ au
ctio, non vt in quadrato cui eſt gnomon circūpoſitus
perfecta eſt,ſed tota in vniuerſuꝫ ſm omnē partē fiſtu
la in maiorē molez aucta eſt.tale igiť etiā in natura opꝫ
intelligere ꝙ ampliore materia oſſi circūfuſa expandit
natura totam per totam figurā ⁊ non exterius ei appo-
ſitionē fecit. augmentatio igitur in latitudine hoc vtiqꝫ
modo potuerit intelligi.eam ꝟo quę eſt in longitudine
non eſt eodez modo poſſibile, quoniā enim fiſtularia
oſſa ſolidas habēt deſinentias vbi ⁊ colligationes par-
tium fiunt,qūo creſcit in longitudinē pars fiſtularis in
oſſe.ſi enim ſm finem longitudinis appoſitio fiat ſan-
guinis,ꝓculdubio in id qđ eſt ſimilis ſpēi cuꝫ ſubiecto
mutatio facta fuerit,quare ſolidę oſſiuꝫ partes augebū
tur.non tamē fiſtulares.ſi aūt appoſitione facta in pro-
fundū oſſis ſic creſcit in longitudinē,aut ſm vniuerſaꝫ
circūferentiaꝫ oſſis procedet ſanguis ad profundū,aut
non ſm vniuerſam ſi igitur ſm vniuerſam totaliter di-
uideť os.⁊ rurſus augmētatio non erit cuiuſlibꝫ partis
ſm longitudinem, ſed quēadmodum ſi quadrato qua-
dratuꝫ aliud apponat aliquis facit totū altera parte lon
gius.non aucto ſubiecto ſm longitudinez,ſed velut fa-
cta ei cōiūctione ſeu copulatione alterius ſimilis in ſpe
cie.hoc quippe ⁊ in oſſibus accidet. quo pacto etiam ⁊
extrema oſſium ſolida augmētationē recipiēt.ſi autem
non vniuerſę circūferētię in profundū facta fuerit oſſi
appoſitio,ſed ſm quaſdā partes non augebitur per to-
tum in longitudine,ſed in quibuſdā partibus. hoc autē
eſt impoľe,diuelleť enim totum quibuſdā quidē parti-
bus oſſis in longitudine auctis quibuſdaꝫ ꝟo nō.neqꝫ
eniꝫ poſſibile eſt nām ſm longitudinē ęqualiter exten-
dere fiſtulares partes oſſis non ꝑſubiecta materia extē
ſibili.ꝑterea quo pacto oīno poſſibile eſt quācūqꝫ par-
tē oſſis in longitudine augeri dicere. nā eo ꝙ ex magis
cōuexa minus cōuexa fit pars fiſtularis oſſis augebiť
vtiqꝫ omnis pars in latitudine ęqualiter,ſed in longitu
dine quo pacto ſeruabitur quācunqꝫ partem augeri. ſit
enim ꝙ per totum in lōgitudine circūponatur ſanguis
⁊ tranſformeť in oſſis naturā, manifeſtum eſt itaqꝫ ꝙ
hic tranſmutatus appoſitus eſt,cū natus ei qui a princi-
pio fuit,⁊ fecit totuꝫ maius ſm longitudinē, non tamē
cuilibet parti eſt facta augmētatio ſm longitudinē.ea-
dem ⁊ de profundo vtiqꝫ dixerim. ſi eniꝫ non per totū
profundum appoſitio ſanguinis fit,ſed ſm quaſdā par
tes apponiť qūo quęcunqꝫ pars in profundum augebi
tur.ſit enim aliqua caro digiti profundū ſeu altitudinez
hn̄s. ⁊ adueniat huic aliquis ſanguis ⁊ circunfundatur
⁊ ſpargatur in ea.manifeſtū eſt ꝙ non cuilibet eius par
ti,ſed quibuſdam eſt appoſitus.mutato igitur ſanguine
in carnis ſubſtantiā,ꝙ quidē totum eſt factū maius ma
nifeſtum eſt.ſed nūquid ſi ſumpſero quaſdā partes car
nis ſm ꝓfunditatez quibus non eſt appoſitus ſanguis,
maius ne dicaꝫ ⁊ hoc factū eſſe,non certe. neqꝫ eniꝫ eſt
circūpoſita ei materia aliqua ſuper quā forma ſit expā
ſa,ſed eadem manet quę erat ēt a principio eodē modo
etiā ſi ſm longitudinem aliquę partes ſumptę fuerint,
quibus non eſt appoſitus ſanguis, idem certe accidet.
neqꝫ eniꝫ auctū aliquid fuerit cui nulla eſt appoſitio fa-
cta.ſed quorūcūqꝫ quidē figurę in maiorē tumorez ele-

uantur

nantur ſphęricę exiſtentes, aut ſimpliciter rotũdę, hęc eo ꝙ magis minuſue conuexa fiant dicantur vtiqꝫ ẜm omnem partem augeri aut minui, vt iam dictum eſt, eo ꝙ nulla ſit pars quę non ſit facta magis minuſue conuexa. in quibus autẽ non eſt figura rotunda neſcio quo pacto poſſibile ſit dicere quãcunqꝫ partem horum augeri, quum non fiat cuicunqꝫ parti appoſitio.

¶ Amplius aũt quodcũqꝫ punctum ſenſibile, aut maius, aut minus factum eſſe, ⁊ neqꝫ vacuum eſſe corpus. neqꝫ duas in eodeꝫ loco magnitudines, neqꝫ icorporeo augeri. aſſumenda autem cauſa cum determinauerimus primum, vnuꝫ quidem, qđ ea quę ſunt diſſimilium partiuꝫ augẽtur, quia ea quę ſunt ſimilium partium augẽtur, cõponitur enim ex his vnumquodqꝫ. deinde ꝙ caro ⁊ os, ⁊ quęcũqꝫ taliuꝫ partiũ duplex eſt, quẽadmodum ⁊ aliaꝝ in materia formam habentiuꝫ, eteniꝫ materia dicitur ⁊ forma, caro, vel os. quãcunqꝫ igitur parteꝫ augeri, ⁊ aliquo adueniente, ẜm formam quidem contingit, ẜm materiam ꝟo minime.

Com.95. ¶ Quoniam dixit punctum recte addidit ſenſibile, pro eo qđ eſt non eſt adeo parua particula. vt puncti ad corpus rationẽ ſubeat, qđ non eſt factũ maius. fit autẽ maius quidẽ qđ augeť. minus ꝟo qđ minuiť, poſtea dubitationũ de augmentatione cãm ait aſſumendã eſſe. cuꝫ eniꝫ dixerit ⁊ qđ eſt qđ augeť, ⁊ quo modo augeť, ſolutas habebit de augmẽtatione dubitatiões. cã igitur inquit augmentationis de ipſa dubitationes ſoluet. ſꝫ anteqꝫ hoc dicať, prius inquit quędã quę ad ſermoneꝫ de augmẽtatione nobis erunt vtilia determinauiſſe opus eſt. pmũ igiť antea determinat, ad eoꝝ quę ſimiliũ ſunt partiũ augmẽtationẽ, ⁊ q̃ ſunt diſſimiliũ augeri. nõ eniꝫ faciei additione facies augeť, neqꝫ manus manus, ſed eo ꝙ caro, ⁊ os, ⁊ neruus, ⁊ oĩa ſimpl'r ſimiliũ partiũ augenť. ita accidit his augmẽtatis, ⁊ quę diſſimiliũ partiũ augeri. quẽadmodũ eniꝫ quę ſimilariũ mã diſſimilariũ ſunt, talis nãqꝫ ſimilariuꝫ cõpoſitio diſſimilaria facit, merito igiť cõtingit ſimilaribus adauctis, ⁊ quę ex his cõpoſita ſunt aucta eſſe, recte aũt hoc antea determinauit. qm̃ enim opꝫ qđ augeť permanere, opꝫ primo ſcire quę nam ꝓprie augenť. vt de ꝗs quęramus ſi vere permanẽt, ⁊ quo pacto permanẽt. etenim ſi ſimile factũ qđ auget ei qđ augeť adꝗciť, vt ipſe dicet, qđ ꝟo augeť fuerit facies, ⁊ nutrimentuꝫ vtiqꝫ facies factũ adꝗcereť. hꝫ aũt eſt incõueniens. os ꝟo ⁊ carnẽ fieri dicere nutrimẽtũ nullũ incõueniens. hoc igiť primũ. ſcđm autẽ eſt eorum q̃ antea determinat. ſingulum mãlium dupl'r dici. qñqꝫ quidẽ ẜm mãm, qñqꝫ ꝟo ẜm formã. carneꝫ enim qñqꝫ ẜm ſubiectũ vocamus, qñqꝫ ꝟo ẜm formã. vocamus autẽ qñqꝫ ⁊ ex vtroqꝫ cõpoſitũ carnẽ ⁊ os. vt cuꝫ dixerimus paſſum eſſe carnẽ, aut factũ eſſe os, planum ꝙ ex mã ⁊ forma cõpoſitũ dicimus, ſed hoc vt notũ, ⁊ nihil ipſi in pñtia ꝯferens ꝑtermiſit. attamẽ qđ determinatũ eſt ab ipſo oẽꝫ ſoluet dubitationẽ. ſi eniꝫ qñ carnẽ auctã eſſe dicimus, didicerimus qualẽ dicimus, ꝙ eam quę ẜm formã, ⁊ nõ eã quę ẜm mãm, dubitationes oẽs ſolutas inueniemus, ſi eniꝫ mãꝫ inquit dixerimus augeri, neqꝫ dubitationes effugiemus, neqꝫ inexñtia augmẽtationi ſaluabimus, neqꝫ. n. manet eadẽ mã, neqꝫ ipſius qđcũqꝫ maius fit. ſi ꝟo formã dixerimus augeri, oĩa ſeruabimus. manet eniꝫ eadẽ forma, nõ. n. eſt carni ẜm formã eſſe, in eo ꝙ tãta, ſed in eo ꝙ talis ſit. dicimus autẽ ⁊ de reliqs, non aũt formã ſeorſuꝫ a mã ſeruari dicit. hoc enim impoſſibile, ſed qm̃ forma ipſa ſeruatur, ſiue amplior, ſiue minor mã fuerit, mã ꝟo non amplius eadeꝫ manet, ſi qñqꝫ quidẽ maior, quandoqꝫ ꝟo minor.

¶ Oportet enim intelligere, quẽadmoduꝫ ſi quis menſurauerit eadem menſura aquam, ſemper enim alia ⁊ alia eſt quę fit. ſic etiam augetur carnis materia, ⁊ nõ omne cuicũqꝫ adꝗcitur. ſed hęc quidẽ defluit, illa ꝟo aduenit. figurę autem ⁊ formę cuicunqꝫ parti. Tex.c.36.

¶ In his autem quę diſſimiliũ ſunt partiũ, hoc magis patet. vt in manu, qm̃ proportionaliter aucta eſt: materia enim altera exiſtẽs hoc in loco manifeſta magis eſt ipſa forma qꝫ in carne, ⁊ his quę ſimilium partiũ, quare ⁊ mortui magis videbitur adhuc eſſe caro ⁊ os, qꝫ manus ⁊ brachium. quare partim quidem quęlibet carnis pars aucta eſt, partim ꝟo non, ẜm formam enim cuicunqꝫ acceſſit, ẜm materiam ꝟo minime. Tex.c.37.

¶ Menſurã quidẽ formę aſſimilat. mãm ꝟo ei qđ mẽſurať exemplũ aũt nõ aſſumpſit ad augmẽtationẽ, ſed vt oſtẽderet, qđ eſt qđ manet, ⁊ qđ qđ fluit. quẽadmodum igiť in ꝗs q̃ mẽſuranť, ẜm mẽſurã eadẽ ſunt q̃ mẽſurantur, ẜm ſubtũ ꝟo ⁊ mãꝫ non eadẽ. ita ſe hꝫ ⁊ in ꝗs q̃ nutriunť augenturqꝫ. ẜm mẽſurãs quidẽ ⁊ terminãs (hoc aũt eſt forma) eadẽ ſunt. ẜm mãm ꝟo interdũ diuerſa. ꝙ ſi intellexeris extenſam mẽſurã, ⁊ qñqꝫ quidẽ qđ mẽſurať maiorẽ, qñqꝫ ꝟo minorem ſuſcipere, accõmodabiť ⁊ in augmẽtatione exẽplũ. ita nãqꝫ ⁊ augetur carnis mã, ⁊ nõ cuilibet omni aduenit, ſꝫ hoc quidẽ defluit, illud ꝟo accedit, ⁊ nõ permanet eadẽ. quẽadmodũ neqꝫ aqua quę in menſura eadẽ eſt, ſed hęc quidẽ defluit, illa ꝟo ſubingrediť, ⁊ non toti prębexiſtẽti apponitur adueniens, neqꝫ enim permanet, ſed ẜm aliquã parteꝫ apponiť. cũ igiť pluris fuerit quę ſubingreſſa eſt, qꝫ q̃ defluxerit, tunc ait, carnis materia augmẽtata eſſe diciť. manifeſtum autẽ ꝙ nomine augmẽtationis abuſus eſt. additio nãqꝫ talis res eſt. nõ augmentatio, neqꝫ. n. augmẽtationis ꝓprietates ſeruanť. nõ cuicũqꝫ igiť parti mãę fit appoſitio. ꝑ totũ nãqꝫ caro tumeret. figurę ꝟo dixit, ideſt ꝑ menſurã, hoc eniꝫ exẽplo ⁊ ſilitudine mẽſure in augmentatione vſus eſt. figurať autẽ menſura ab eo qđ menſurať, vt in pluris materię tranſitu ſimil'r ſuperextẽdatur, vel figurę dixit, qm̃ vnũquodqꝫ eoꝝ quę augetur cum ſint ſimilariũ partiũ natura figurã aliquã propriã habent, ita enim ⁊ cũ his ipſis eſt eſſe. alia nãqꝫ eſt tali, alia ꝟo cruris figura. vt igiť a principio cum ꝓpria figura generať. ita ⁊ qñ augeť eam figurã conſeruando augeť. non poſſet aũt alio modo in augmẽtatione eadẽ eius figura ſeruari, niſi omniquaqꝫ ſil'r augereť. qđ aũt eoꝝ quę augenť quęlibet formę pars augetur. manifeſtius ex his quę diſſimiliũ ſunt partiũ ꝑſuadet. videnť eniꝫ ea quę ſunt diſſimiliũ partiũ manifeſtiorẽ oſtẽdere ẜm materiã formãqꝫ differentiã. ⁊ magis ea quę diſſimiliũ partiũ ẜm formã figuranť, manifeſtiores nãqꝫ formaꝝ habẽt operationes, verũ ea quę ſimiliũ partiũ, non adeo manifeſtã mãę a forma diſtinctionẽ habent. Com.96.

⁊ hoc ex defunctis ꝑſuadet, defuncti eniʒ manū nullus vnq̄ꝫ dixerit ꝓprie manū eſſe, niſi vt lapideaʒ vel depictā, nō eniʒ facit manus opus. carnē tñ ⁊ os ēt videmus eādeʒ eſſe qualis erat ⁊ viuētis, qꝛ nō manifeſte ſunt horuʒ operationes, qm̄ ergo manifeſtiores ſunt diſſimilariū formę, manifeſtius in ipſis licet inſpicere, ⁊ formaʒ eſſe quę augeť, ⁊ quācunqꝫ eius partē equaliter augeri. cū eniʒ dixerimus manū aut faciē auctā eſſe, nō manus māʒ, ſed formā dicimus. manus eniʒ ⁊ reliq̄ formā magis q̄ꝫ māʒ repñſentant, ⁊ faciē augmentatā eē dicētes nō magis naſuʒ q̄ꝫ oculū dicimus, ſed ęqualr̄ vnaquęqꝫ faciei particulaꝝ augeť, ſed ⁊ vniuſcuiuſqꝫ particulę ęq̄liter particulę augenť. ęqualr̄ enim totus naſus augetur. ſilr̄ ⁊ manus vnuſq̄ſqꝫ digitus, ⁊ cuiuſcūqꝫ digiti vnuſquiſqꝫ nodus. quoniā igitur caro duplr̄ dī, ⁊ ſm māʒ ⁊ ſm formā, ſm materiā quidē non quodcūqꝫ carnis auctum eſt, ſm ꝟo formam quodcūqꝫ auctum eſt.

Tex.c.38. ¶ Maius tamen totum factum eſt, adueniē te quidem aliquo quod vocatur nutrimentum ⁊ contrarium, tranſmutato auteʒ in eādem formam, vt ſi ſicco adueniret humidū, adueniens autē tranſmutaretur ⁊ fieret ſiccuʒ. eſt q̄dē vt ſimile ſimili augeť. eſt ꝟo vt

Tex.c.39. diſſimili. ¶ Dubitaret aūt aliquis quale nā opꝫ eſſe quo augeť. manifeſtū vtiqꝫ ꝙ potētia illud. vt ſi caro potētia carnē actu. alterū igitur. corruptū aūt hoc caro factum eſt. igitur non ipſum per ſe. generatio eniʒ eſſet, nō augmentatio, ſed qđ augetur hoc.

Com.97. ¶ Cum dixerit de eo qđ augeť qđ nam eſt, ꝙ.ſ. non mā ſed forma. nūc vult ⁊ de augmētāte dicere qđ nā eſt. neceſſe aūt hoc vel corpus eē vel incorporeū, qđ igiť non incorporeū, ſed corpus iam demōſtrauit. nūc ꝟo quale corpus ſit, quęrit, vtruʒ ſile ei qđ augeť, aut diſſimile, ⁊ ɔ̄riū. ⁊ inquit partiʒ q̄dē ei qđ augeť eſſe ſile, partiʒ ꝟo diſſimile ɔ̄riūqꝫ: potentia eniʒ ſile, actu ꝟo ɔ̄rium. qm̄ eniʒ qđ alicuius ſilis additione augeť. carnē eniʒ carne opꝫ auctam iri, ⁊ os oſſe. ob hoc neceſſe eſt ſile eſſe qđ auget ei qđ augetur. ſed qm̄ rurſus nutrimētū ab eo qđ nutritur ⁊ augeť pati neceſſe eſt, patitur autē non ſimile a ſimili, ſed contrariū a cōtrario, ob hoc rurſus opꝫ nutriens ⁊ augens contrariū eſſe ei qđ augeť ⁊ nutriť. quare ſi opꝫ augens pati ab eo qđ augeť, ⁊ ſic tranſmutari in illi⁹ ſubſtantiā, neceſſe eſt potētia quideʒ eſſe ſimile, actu ꝟo ɔ̄rium. nutrimentū igiť cū ſit potentia ei qđ nutriť ⁊ augeť ſimile, ipſi appoſitū, ⁊ ab ipſo paſſuʒ, quod erat potētia (erat aūt ſimile.) hoc actu genitū ⁊ aſſimilatū nutrit augetqꝫ carnē ⁊ os, ⁊ alioꝝ ſingulū. tranſmutatur aūt nutrimentū nō ipſuʒ ꝑ ſe, neqꝫ ſeorſum ab eo qđ nutriť ⁊ augeť exiſtēs, nō enim caro cū carni acceſſerit ſic ipſaʒ nutrit ⁊ auget, ſi eniʒ anteq̄ꝫ nutrimētū ei qđ augeť apponereť in illius ſubaʒ tranſmutareť gñatio magis tale nō augmētatio eſſet, ſed opꝫ nutrimētū ꝑus cuʒ eo qđ nutriť mixtū eſſe, deinde ab illo cū paſſuʒ fuerit in illius ſubaʒ trāſmutari, quēadmodū enim ſi ardenti igni ligna imponeremus, paſſa deinde flāmaʒ augerēt, tunc dicimus ignis augmentationē eſſe genitā. qđ ſi ad extra accendereť lignū, deinde apponeremus alteram flāmā cuʒ tetigerit, generationē ⁊ additionē nō augmētationē genitam eſſe ignis diceremus. itaqꝫ quoqꝫ ⁊ in his quę augenť ſe hʒ, ſiquidē tranſmutatuʒ nutrimētuʒ in carnē, ita carni appoſitum fuerit, generatio ⁊ additio non augmentatio carnis erit, nunc ꝟo hoc non fit, ſed prius apponitur ſubiecto nutrimentuʒ, deinde in illius ſubſtantiā ab eius natura trāſmutatur. in eo ꝟo [dubitabit autē aliquis] illud [autē] pro eo qđ eſt [enim] intelligendum eſt. tanq̄ꝫ enim cum iam ſoluiſſet dubitationem, ita hoc induxit. dicens enim ꝙ id qđ auget partiʒ quidem ei qđ augetur eſt ſimile, partiʒ ꝟo diſſimile, potentia quidem ſimile, actu ꝟo diſſimile, ⁊ cum ſoluiſſet quęſitum, ſic dubitationē induxit, quaſi diceret, etenim dubitare aliquis poſſet, quale nam oportet eſſe qđ auget, vtrum ei quod augetur ſimile an diſſimile. deinde tanq̄ꝫ ꝙ ex dictis iam dubitationē ſoluerit, intulit, manifeſtum itaqꝫ ꝙ potētia. hoc eſt manifeſtuʒ ex iam dictis. ſi ꝟo potentia illud eſt, planum ꝙ actu aliud quid erit, ſed nō quoduis, non eniʒ quoduis a quouis patiť, ſed contrariū a cōtrario, quatenus enim ſubiecti cōtrario participat nutrimētū. eatenus ab ipſo patiť. deinde inquit ꝙ potētia alicui ſimile, vt actu fiat ſimile, oportet corruptū iri, ⁊ qđ quidē prius actu erat abijcere, hoc ꝟo actu fieri, qđ tunc erat potentia. ſi igitur oportet qđ auget corruptum ei qđ augetur ſimile factum eſſe, non oportet ipſum per ſe corruptū eſſe, generatio eniʒ tale, non augmētatio, ⁊ ſimul per hęc differentiā generationis ⁊ augmētationis nobis tradidit, ꝙ generatio quidē mutatio eſt ipſius materię per ſe, augmētatio ꝟo mutatio materię eius qđ augetur, non ipſius per ſe, ſed in eo qđ augeť tranſmutate. ipſuʒ igiť inquit qđ augetur hoc tranſmutať, in generatione nāqꝫ ipſa per ſe mā ex non ente in ens tranſmutať, in augmentatione ꝟo qđ augeť appoſita materia trāſmutať, cū.ſ. a nāli ipſius potentia paſſa fuerit, ⁊ hoc facta qđ illud eſt. ſimul igiť materia cum ab ipſo paſſa fuerit in ipſum fuit tranſmutata, ⁊ illud ob hoc in maiorē magnitudinē tranſmutatū eſt, nō igiť ſine gñatione neqꝫ augmētatio, ſʒ qm̄ nō per ſe mā trāſmutať, ſʒ in eo facta ei aſſimilať incremētum magis ipſius formę ⁊ augmētatio nō gñatio dī, nō enim non ens fit. ſed ens ad maiorem creſcit magnitudinem.

¶ Quid igiť patiēs ab hoc auctū eſt, aut miſtū, quēadmodū vino ſi q̄s infunderet aquā hic aūt poſſit facere vinū qđ miſtū ē. ⁊ quēadmodū ignis cū tetigerit cōbuſtibile: ita in eo qđ augeť: ⁊ exñte actu carne qđ ineſt augmētatiuū adueniēte potētia carne, fecit actu carnē. igiť ſimul exñte, nāq̄ꝫ ſi ſeorſum, gñatio. eſt.n. ſic facere ignē ad exiſtēs apponentem ligna, ſed ſic quidē augmentatio, cū ꝟo ipſa ligna accenſa fuerint generatio.

¶ Cum dixerit de eo qđ augetur quidnam eſt, ſimiliter Com. autē ⁊ qđ auget, dicit modū quo fit augmentatio. oportet enim inquit miſceri augens ⁊ auctū. miſtum eniʒ augens aucto ⁊ tranſmutatū a naturali potētia eius qđ augetur in ſubſtātiā eius qđ augetur ſic facit augmētationem. ſicut ſi quis in dolium vinū habēs qđ vim habeat tranſmutandi ⁊ aſſimilandi omne infuſum ſibi ipſi, infundat aquam. miſta enim aqua ⁊ trāſmutata a potētia vini in eius ſubſtantiā auxit vini quātitateʒ, ⁊ in maiorem moleʒ tranſmutauit, ⁊ quēadmodum ignis tāgens vſtibile trāſmutauit ipſuʒ in ſui ipſius ſubam, ⁊ ita maius ab illo factuʒ eſt. ſic quippe ⁊ in his q̄ augenť ſe hʒ. ſimul quoqꝫ ꝑ hęc ⁊ cām augmētationis effectiuaʒ aſſignauit nutritiuā. ſ. ⁊ augmētatiuā aię potētiam. manifeſtū aūt eſt ꝙ non, qꝛ quęlibet pars augmētabilis augeť

oportet

oportet ⁊ augens toti miſtum pertranſire, aut enim vacuum erit totum, aut corpus per corpus permeabit, ſed ſufficit ſm aliquam partem facta appoſitione ſm totuʒ augmentationem factam iri. ſicut ⁊ euacuatum vndecūq; corrugatuʒ videmus. ⁊ ſi euacuatis propinqs partibus, non ſimul oibus. vt ⁊ in his in quibus inciditᷣ vena ſe habet. eo ꝙ trahitur ad euacuataʒ partem totius corporis ſanguis. ſic ꝑfecto ⁊ in ys quę augentᷣ appoſitione ſm aliquas partes facta, fit appoſitio omniquaq;. eo qđ aduenit ꝓpellēte id qđ eſt ante ipſum nō permeante ꝑ ipſum. vt in canali ſe habet q coextenditᷣ ampliori aquę. nā in vniuerſo corpore cōſperſa eſt humiditas quędā nutritiua ſubiecti ⁊ nata trāſmutari in ſubſtātiā illius. nutrimēto igiᷣ humido exñte ⁊ miſto ꝑexiſtēti in corpore humiditati, accidit ꝑ analogiā oiquaq; ipſam creſcere. nō penetrāte illa oiquaq; ſed ꝓpellente priorē ſe. ⁊ illa rurſus priorē ſe. ⁊ ſic mā ampliore facta vbiq; ad maiorē tumorē creſcit forma, vnaquęq; enim pars cū ꝓpria figura hʒ eſſe, q̄ vbiq; mā multiplicante creſcit ad maiorē tumorē. vt eniʒ a pn° cū propria figura vnāquāq; partiū nā fecit ſubſiſtere ſic cū hac prouidētiā ⁊ cuſtodiā hʒ ipſaꝝ. ꝙ igiᷣ forma ſm figuraʒ ſm quālibet partē ęqualr̄ nutritᷣ ⁊ augetᷣ. nutritione quideʒ exñte formę ꝑmanſione extēſione aūt ad maius quātū augmētatione ipſa, ita ꝓcedēs ſermo recte ꝺclarauerit. ſed de forma ſubali, vt carnis quatenus carnis ⁊ oſſis, q̊ pacto ſeruatuʒ fuerit nutriri formas has vel augeri: ſi eni q̄cūq; carnis pars eſt formata qđ aūt nutritᷣ ⁊ augetᷣ, corpore nutritᷣ ⁊ augetᷣ, quo pacto ſeruabitᷣ totaʒ ꝑ ſe totā nutriri carnē. ſi eniʒ opʒ ei qđ nutritᷣ apponi nutriens. partes igiᷣ quibus nō eſt appoſitū nō nutrientᷣ: impoſſe eſt aūt cuilibet eē appoſitū. nō igiᷣ quęcūq; ꝑs nutrietᷣ ⁊ augebitᷣ. quo pacto ēt q̄cunq; pars formę carnis augebitᷣ. tota eni vt tota minime. neq; eniʒ cuicūq; parti carnis appoſitio maior facta eſt. vnaquęq; tñ ꝑs mãę facta eſt. in quo aūt nō eſt fcā appoſitio mãę neq; vtiq; mutatio in ſiſe facta eſt. q̄re neq; in maiorē molē extēſio. ni forte aūt oino non eſt dicere nutriri ⁊ augeri talē formā, ſed ſolū ampliorē fieri. ſi eniʒ nutritᷣ ⁊ augetur corpore, quū illud trāſmutatᷣ in illius ſubaʒ, corpus aūt per corpus impoſſe eſt ꝓcedere, aliud itaq; erit qđ fit ſimile ei ⁊ connatuʒ. non tñ qđ ꝑexiſtebat accepit aliquid ab aduenīēte, neq; formā aliquā, neq; magnitudinē. ⁊ ſi vnaquęq; ꝑtiū carnis ex mā ⁊ forma eſt, forma in mā hñte eſſe, manifeſtuʒ ꝑfecto ꝙ mā fluente ipſius carnis commeat ⁊ forma in illa eſſe hñs. non eniʒ ſeparata mā remanet indiuiſibilis forma q̄ in illa ſubſteterat. ſi aūt cōmeat forma cum mā, ⁊ vnaquęq; partium carnis ⁊ reliquoꝝ huiuſcemodi ē. qđ nō permanet ſub nutrimēto nō nutrietᷣ, neq; augebitᷣ. manēti aūt appoſituʒ eſt ꝙ fit. niſi quis ſm qualitatē nutriri dicat carneʒ ⁊ reliqua nutrimēto ipſo appoſitione roris ſm qualitates ⁊ humefaciente ⁊ calefaciente iuxta poſita corpora. ſed hoc pacto nutritio quidē carnis ⁊ reliquoꝝ ſeruata fuerit. augmentatio ꝟo minime. nam id ꝙ qualitate ſola humefacit aut calefacit non facit maius ſm magnitudinē patiēs ab eo. ſed ſolū ſm qualitatē alterat ipʒ. quare in forma ſubali quācūq; parteʒ augeri nō poſſumus dicere. tota eniʒ maior facta eſt. ſed nō vnaquęq; pars, nō eniʒ cuilibet eſt facta appoſitio ⁊ mutatio, magis auteʒ in nulla. ſed appoſitio ſolū ⁊ vnio. ſicut ſi aqua aquę vnita fuerit: nequaq; igiᷣ oēm partē maiorē fieri ⁊ nutriri verum eſt ita dictū vt ipſa ſm ſe quęlibet minima pars nutriatᷣ ⁊ augeatᷣ. ſed quēadmodū nō cuicūq; parti fit additio nutrimēti, ſed ꝓꝑ totius ꝯtinuitatē toti apponi dʒ. ⁊ ita quū totū factū eſt maius, qr totū cōſtat ex oibus partibus merito ⁊ partiū vnaquęq; ſimul cuʒ totalitate extēdi dʒ. quuʒ ſic ⁊ totū nutriatᷣ ⁊ ſui ſeruet ſpeciem ⁊ ideam. ⁊ ſic pars carnis ⁊ reliquorū nutriri dicitur, quum totum ipſum conſeruetur.

¶ Quantum autem vniuerſale quidem non fit, ſicut neq; animal, qđ neq; homo, neq; ſingularium. ſed quēadmodū hic vniuerſale, ⁊ ibi quantum. caro igitur, ⁊ os, vel manus, vel nerui, ⁊ horum ea quę ſunt ſimiliuʒ partium, adueniente quidem aliquo quāto, ſed non carne quanta. Tex.c.40

¶ Quoniā augmētatio eſt generatio quāti dixit autem augmētationē corpore fieri ⁊ non incorporeo, ne quis dicat ꝙ ſi oē qđ fit ex non tali fit oportebat ⁊ quantuʒ ex nō quāto fieri, nunc aūt accidit quantū ex quāto fieri. mā eniʒ eius qđ augetᷣ eſt actu quanta. dicit g̊ ad hoc ꝙ ſi quidē eſſet vl'iuʒ generatio, oportuiſſet vere qđ fit quantū aliquod ex non quāto factū fuiſſe, qm̄ ꝟo neq; quāti vl'is eſt generatio neq; alius alicuius vl'is, nulluʒ eſt incōueniēs qđ fit quātum ex quāto factū eſſe. nā aliquod quātum ex aliquo quāto fit. vt ⁊ aliqđ aial ex aliquo aiali. nullū enim vl'e hʒ eſſe ꝑ ſe, ſed in ſingularib⁹ hñt eſſe. quantū ergo qđ fit eſt aliqđ quātum. vt quanta caro, aut os quantū. nō eſt g̊ mirandū quātā carnem ex ſanguine quāto fieri ⁊ alio aliā, ⁊ ꝙ q̄dē vl'iū nulluʒ generatᷣ, qr neq; ſubſiſtit aliqđ vl'iū per ſe, manifeſtū eſt. Com.99.

¶ Nūc aūt non ob hoc ex nō quanto quantū fit. ⁊ eniʒ quuʒ nec vl'is hō generetᷣ, nec vl'e aial. tñ ex nō hoie fit hō ⁊ ex nō aiali aial. ſemē eniʒ nō eſt aial nec hō. nec ēt ex aliquo nō hoie aliquo aūt hoie, ſed ſimpl'r ex nō homine ⁊ ſimpl'r ex nō aiali. non ſic autem ⁊ in quanto ſe hʒ. nō eniʒ ex ſimpl'r nō quāto quantū fit. ſed ex aliquo quāto quantū aliqđ. quare hʒ dr̄iā ad reliqua. nā ſemen quū nō ſit aial, fit aial. ⁊ quū nō ſit hō, fit hō. nō tñ quū non ſit quantū aliqđ fit quantū. ſed quuʒ ſit oino aliqđ quantū fit aliud quantū. huius autē cā eſt ꝙ aial vt aial nō eſt imutabile, neq; aliqđ aliorum huiuſcemodi. ſed quantū vt quantū immutabile eſt. qm̄ ⁊ corpus vt corpus immutabile eſt. neq; enim vt corpus mutatᷣ, ſed vt aer, aut ignis, aut aliquid taliū. huius autem rurſus cauſa eſt, ꝙ vt mā ꝓpinqua ſubſtrata eſt formis ipſis omnibus corpus trifariā dimenſuʒ ꝓꝑ qđ dixit caro quanta fit, ⁊ os quantū. non ſimpl'r aūt quantū, ſed fit quāta caro, quanto aliquo adueniente qđ eſt po^a caro. non tñ quanta carne. non enim ab extrinſeco caro fit, deinde apponitur, ſed prius appoſitum ita fit caro.

¶ Quatenus aūt potētia cōpoſitū ex vtroq; vt quanta caro, ſic quidē auget: etenim quātaʒ oportet genitā eſſe ⁊ carnē. quatenus autem ſolū caro, nutrit. hac enim differunt nutrimentū ⁊ augmentatio ratione. quapꝓꝑ nutritur quidē, quouſq; ſaluum fuerit ⁊ qđ diminuitur, augetur aūt non ſemper. ⁊ nutrimentū augmentationi idē quidē. eſſe auteʒ, aliud. quatenus eniʒ eſt adueniens potentia quanta caro. eatenus quidē augmentatiuuʒ eſt carnis: quatenus aūt ſolū potentia caro, Tex.c.41

nutrimẽtũ. hęc aũt forma ipſa ſine materia, vt immãlis potentia quędã in materia eſt. ſi ꝟo aliqua aduenerit materia, exiſtẽs potentia immaterialis, habens ⁊ quantum potentia hę erunt immateriales maiores.

Com̃.100. ¶ Cum dixit qũo fit augmẽtatio, ⁊ qd eſt qđ augetur, ⁊ quo augeẽ nunc vult tradere dr̃iã nutritionis ⁊ augmẽtationis, ⁊ cur nutrimur ſemꝑ quoad vixerimus ⁊ minuimur augemur aũt non ſemꝑ. dicit igiẽ ꝙ adueniens nutrimentũ ſiue panis ſit, ſiue caro, ſiue aliud qđlibet, eſt qdẽ potẽtia id cui aduenit, vt. ꝟ. g. caro. hꝫ aũt ⁊ quãtũ qđdam. eſt igiẽ ⁊ poᵃ caro ⁊ potentia quãta caro. quũ igitur ſit ambo poᵃ quũ quidẽ permutata fuerit ad actũ ſi quatenᵒ caro oꝑabiẽ tunc nutriet ſolũ. nõ aũt augmẽtabit. eſt enim nutrimentũ formę cuſtodia. augmẽtatio aũt huius extẽſio ad maiorẽ magnitudinẽ. quare nutritio ⁊ auctio ſubiecto quidẽ ſunt idẽ. quũ ſint vnũ ſubiecto nutriens ⁊ augens, ſed eſt rõne diuerſum. aliud eſt enim ei eſſe poᵃ carnẽ aut os. ⁊ aliud tantum eſſe, nutritionẽ aũt ⁊ augmentationẽ dicit ⁊ nutritiuũ ⁊ augmẽtatiuũ, ħ igiẽ cũ ſit ſubto vnũ vtraſqꝫ hꝫ facultates, ⁊ cũ ſm vtraſqꝫ oꝑatus fuerit, ⁊ nutrit, ⁊ auget, cũ ꝟo ſm alterã, nutrit ſolũ nõ ãt auget, quaꝑꝑ nutriẽ quidẽ quoad fuerit, ⁊ qñ diminuaẽ, augeẽ aũt nõ ſemꝑ, qꝛ tunc vt potẽtia caro oꝑaẽ nutrimentũ, vt ꝟo quãta minime, quũ eniꝫ plus fuerit qđ defluit q̃ꝫ qđ ingrediẽ, non amplius ſm quãtũ oꝑaẽ, nõ dicit aũt ꝙ nõ addat ſemꝑ ſm quãtum aliqd nutrimentũ ei qđ nutritur ſm formaꝫ, ſed ħ inquit non oꝑari ſm quantũ, fit eo ꝙ nõ poſſit toti magnitudini additionẽ aliquã feciſſe, pluri exiſtẽte defluxu, vel ẽt ęquali, cum enim ęquale fuerit qđ defluit cuꝫ eo qđ ingrediẽ, nutrimentũ quidẽ fit, auctio ꝟo ⁊ minutio nõ fiunt, quũ aũt plus ingredieẽ q̃ꝫ exeat nutrimẽtũ ⁊ auctio, quũ ꝟo minus nutrimẽtũ ⁊ diminutio, eteniꝫ minori facto quãto ſeruaẽ forma, qm̃ carnis forma nõ eſt in tanto, ſed in tali eſſe, vna igiẽ cũ ſit ſubiecto caro hꝫ ⁊ aliquã formã, hꝫ ẽt quantũ. eſt enim potẽtia caro, quatenus igiẽ potẽtia caro eſt eatenus nutrit, quatenus ꝟo quanta, eatenus auget. non dicit hoc ꝙ potentia ſit quãtitatẽ hñs, ſed ꝙ eſt totũ hoc. potentia quanta caro. hęc aũt ſpecies ſine mã, quare veluti vis quędã immaterialis in mã eſt, qm̃ nutrimentũ quũ nutrit ſolum, nõ aũt auget, ſm ſolã formã oꝑari dicebat. nõ aũt ſꝫ quãtitatẽ in qua hꝫ ⁊ eſſe, magnitudo eniꝫ ſubſterniẽ vt mã formis, ne aũt ſuſpiceris ꝙ vere ſeꝑatuꝫ a mã ita oꝑeẽ qđ qdẽ eſt impoſſe. hoc ipſuꝫ diſtinguit. ꝙ ꝓpria rõne imãlis exiſtens potẽtia in mã hꝫ eſſe. cum mã igiẽ exiſtens non oꝑaẽ ſm mãm quũ nutrit ⁊ non auget. aut vt Alexãder dicit. dictuꝫ hoc. hęc aũt ſpẽs ſine mã ęquale eſt illi. nutrimentũ quũ nutrit ⁊ non auget ſeruat formã abſqꝫ appoſitiõe mãli. [ſi aũt aliqua adueniat mã] hic ſuppũctuandũ eſt. vult aũt ⁊ per hęc declarare quo pacto adueniens auget. dicit g̊ ꝙ ſi mã aliqua adueniat, ħ eſt nutrimẽtum aliqđ poᵃ imãle exiſtens, hoc eſt potẽtia hñs carnis formã / aut oſſis / aut ſimplr̃ eius qđ nutritur, hñs aũt ⁊ quantũ poᵃ, hoc eſt poᵃᵐ apponẽdi aliqd ſm quantuꝫ ei qđ nutriẽ, tunc quibus aduenit talis mã maiores imãles erunt, hoc eſt augebunẽ ſm formaꝫ, ⁊ ad maiorẽ creſcẽt magnitudinẽ. qđ eſt ⁊ nutriunẽ ſimul ⁊ augenẽ. nã vt diceret ꝙ erũt maiores ſm formaꝫ. hoc eniꝫ eſt qđ augeẽ dixit ꝙ erunt maiores imãles. poᵃ auteꝫ quantũ dixit, hoc eſt tantũ ⁊ augmentatiuũ potẽtia, omnino eniꝫ adueniens nutrimentum quantuꝫ eſt actu vt demonſtrauit, ſed non eſt omnino tantum, vt vim augendi habeat.

¶ Si ꝟo non amplius facere poſſit, ſed veluti aqua vino ſemꝑ pluris miſta, tandẽ aquoſum facit, ⁊ aquam, tunc diminutioneꝫ facit quanti, forma ꝟo manet. Tex.c.4

¶ Quum dixit quid ſit augmentatio dicit etiã quid eſt diminutio. dicit ergo ꝙ quum ingrediens nutrimentuꝫ ſuperauerit ⁊ circũuenerit augmẽtatiuam potentiã, hęc ꝟo fuerit diminuta deuicta ab adueniente materia, vt in non digerentibus, tunc erit diminutio quanti. eo ꝙ materia quidẽ natura fluit, adueniens autem nutrimentum non apponitur ęquale defluenti ob imbecillitateꝫ potentię, quum nutrimentũ ſit factum fortius q̃ꝫ vt poſſit pati, quantum eſt opus a potentia alteratiua ⁊ aſſimilatiua ſubiectis. ideo nutritio quideꝫ fit. permanet eniꝫ forma. ſed eo ꝙ ſit plus qđ defluit eo qđ apponitur accidit ⁊ minutionem factam eſſe. manifeſto auteꝫ exemplo vſus eſt ipſius aquę infuſę in vinum, ⁊ a principio quidem patientis magis a vino q̃ꝫ agentis in ipſum. tãdem ꝟo cum multiplicata eſt aqua debilitata ipſa vini potentia, ⁊ potius ab aqua patiente q̃ꝫ agente in ipſam. non eſt autem in omnibus conueniens exẽplum. nam per potentię diminutionem erit cõueniens diminutioni. diminuta enim ⁊ ibi nutritiua potentia, ⁊ minus apponente eo qđ defluit, fit diminutio. quatenus ꝟo infuſa aqua vino fit amplius quantuꝫ, ſm hoc non eſt conueniens exemplum de diminutione. nam ibi cum potẽtia etiam quantum diminuitur. ſolius ergo debilitatis potẽtię eſt exemplum. laborat autẽ continua operatione. eſt enim cuꝫ corpore operatio potentię in quo ⁊ eſſe habet. laborans autẽ non poteſt amplius appoſitiones facere ei qđ nutritur ſm quãtitatem, quũ parua fiat alteratio, ſed nutrit ſolum. ampliori ergo facto defluxu fit minutio eius ⁊ maxime eius in quo primo eſt potentia hęc. ſ. calidi humidi, qđ enim eſt primo particeps augmẽtationis in extenſione, quia habet in ſeipſo nutriẽs, etiaꝫ particeps eſt debilitatis eius primo, ⁊ vincitur diminutum propter minorem nutrimenti appoſitionem a contrarijs potentijs frigida ⁊ ſicca, quarum victoria fit ſenium.

¶ Quoniam autem primum oportet de materia, ⁊ vocatis elementis dicere, ⁊ ſi ſunt, ⁊ ſi non, ⁊ vtruꝫ ſempiternuꝫ vnũquodqꝫ, aut ſit quodãmodo, ⁊ ſi ſit, vtrum ex ſe inuiceꝫ fiant omnia eodem modo, aut primum vnuꝫ ipſorum eſt, neceſſe itaqꝫ prius dicere, de quibus indeterminate dicitur nunc. omnes enim ⁊ qui elementa generant, ⁊ qui ea quę ex elementis, diſgregatione vtuntur ⁊ congregatione, ⁊ ipſo agere ⁊ pati. eſt autẽ congregatio miſtio. Tex.c.

¶ Poſtq̃ꝫ cõfutauit falſas antiquorũ de gñone opiniones, ⁊ dixit vlr̃ de gñone ⁊ diſtinxit ipſaꝫ ab alteratiõe ⁊ mutatione ſm locũ, ⁊ dixit qd eſt augmentatio, ⁊ qd qđ augetur, ⁊ quo augetur, ⁊ quis modus quo augentur quę augentur, deinceps ab hoc loco ꝯñs erat dicere de gñone eoꝝ q̃ ſingulariter generanẽ, vt de his q̃ in ſublimi fiunt, ⁊ de plantis ⁊ aialibus ⁊ metallis. ſed qꝛ diſputaturum Com̃.1

taturũ de gñone ſingulariũ opꝫ ꝑus de proxima cuiqꝫ gñoni mã pertractare, vt q̃ naꝫ ſit ſublimibus ſubiecta mã, quę nam metallis, ⁊ reliquis ſilr, nã queadmodum ſermonẽ de nãlibus oibus, ꝑcedit ſermo d̄ mã ſimplr. quę oibus cõiter nãlibus ſubijcit, de qua in libro phyſicoꝝ edocuit, ita ⁊ particularium gñonẽ, ⁊ ſubiectã ſingulis ipſoꝝ mãm ꝑcedere opꝫ ſermonẽ de mã vli eoꝝ q̃ ſimplr generant. hęc ꝟo ſunt ipſa elementa. erat igit neceũ ꝑaſſumere ſermonẽ de elementis. niſi eniꝫ qs cognouerit q̃ nã ⁊ quot ⁊ qualia ſint ipſa elemẽta, nunquã poterit propriã cuiuſqꝫ mãm inueniſſe. cõiter enim hęc poſt primã mãm oibus ſubijciunt. ⁊ ſunt mã corporea cõiter oium q̃ generant. ꝑꝑ hoc primũ de ipſis ꝓponit ſermonẽ, an ſint elementa eoꝝ quę generãtur quatuor hęc vulgatiſſima, necne, ⁊ an ſint gñabilia hęc, aut ingenerabilia ⁊ imutabilia. vt viſum eſt Empedocli. ⁊ ſi generabilia, an ex ſe mutuo aut ex altero quodã. ⁊ ſi ex ſe mutuo an ſilr oia in oia tranſmutant, aut eſt aliqđ ipſorũ primũ ex quo cętera trãſmutant, vt mã cęteris ſubiectũ. vt vi Thaleti quidẽ aqua, aer ꝟo Anaximeni, Heraclito aũt ignis. quęret ẽt an quatuor ſint numero, vel plura. ⁊ oſtẽdet ꝙ ſint quatuor tñ. ⁊ ois in his terminabit ꝓpoſitus tractatus. ⁊ ita deinceps in ſequẽtibus tractatibus de his q̃ particulariter fiunt faciet ſermones. in opere qdẽ meteoroꝝ de his q̃ in ſublimibus. in opere ꝟo de aialibus de gñone aialiũ. ⁊ de reliquis ſilr. iaꝫ ẽt in negocio de cęlo inquiſiuit de elñtis ⁊ demonſtrauit, ꝙ ordine primus eſt de elemẽtis ſermo, ⁊ ꝑterea ꝙ nec ingenerabilia ſunt nec incorruptibilia, ⁊ ꝙ non ex alio quodã ſubito fiũt, nec ſunt infinita ſꝫ finita. quot tñ ſint aut quo pacto ex ſe mutuo fiunt in illis ſupſedit, diſtulitqꝫ in hoc loco dicere de his. eſt igit ꝓpoſitũ oſtẽdere de elñtis qualia ⁊ quot numero ⁊ ꝙ ex ſe mutuo eſt eis gñatio. ⁊ quis eſt modus gñationis eorũꝫ ex ſe mutuo. cũ ꝟo quędã ſint q̃ ſermonẽ de elemẽtis ꝑcedunt, qbus nõ dearticulatis impoſſe eſt, facile procedere ſermoneꝫ de elemẽtis. de illis ꝓponit primũ dicere. ſunt autẽ tria hęc qd ẽ miſtio. qd agere ⁊ pati. qd tactus. ꝙ ꝟo neceſſarius ſit de his ſermo, diſputaturo de elñtis, ⁊ ex ipſis antiqs aſtruit. oẽs eniꝫ qui ⁊ vnũ ⁊ plura elemẽta dñt, vtunt agere ipſo ⁊ pati. ⁊ ꝯgregatione ⁊ diſgregatione. nã ⁊ q dicũt vnũ elementũ ⁊ huiꝰ ꝯgregatione ſegregationeqꝫ cętera dñt fieri, ipſo agere ⁊ pati vtunt, nam ſegregari ⁊ ꝯgregari pati qđdã eſt. ſi aũt eſt patiens neceſſe eſt oino ⁊ agẽs ẽt. ſilr ⁊ plura ⁊ q mutabilia ⁊ qui immutabilia ipſa dicunt, ⁊ eos qdẽ q mutabilia dñt maniſeſtiſſimũ eſt vti ipſo agere ⁊ pati. agẽtia eniꝫ inter ſe ⁊ a ſe mutuo patiẽtia, ſic mutationẽ mutuã faciũt. Empedocles quoqꝫ imutabilia dicens, vtit agere ipſo ⁊ pati. nam ⁊ ſi ſm mutationẽ ſubę non patiant, ſaltẽ cõgregationẽ diſgregationẽqꝫ ſuſtinent, faciente hęc ipſa lite ⁊ amicitia. quare neceſſarius eſt de elemẽtis diſputaturo de agere ⁊ pati ſermo. quõ eniꝫ oino ſciemus an impaſſibilia ſint necne, hoc ipm ignorãtes qd ſit agere ⁊ pati. ſꝫ ſi de agere ⁊ pati neceſſe eſt dicere, manifeſtuꝫ inquit eſt, ꝙ neceſſe eſt de miſtione diſputaſſe. nã agentia ⁊ patiẽtia neceſſe prius eſt adinuicẽ miſceri. neqꝫ enim cum corpora ſint ⁊ abinuicẽ diſtẽt, vnqꝫ inter ſe egerint aut paſſa fuerint. ⁊ ꝙ neceſſe eſt his qui dñt congregatione ⁊ ſegregatione generationẽ fieri, miſtionẽ aſſumere. nã cõgregatio eſt miſtio. ſi ergo de miſtione opꝫ pertractare, ꝓculdubio ⁊ de tactu tractandũ eſt. quę eniꝫ mutuo miſcent opꝫ ſe prius mutuo tãgere. quo pacto enim miſta fuerint quę non ſe tetigerint: quapꝑ ad ſermonẽ de elñtis neceſſarius eſt ſermo de agere ⁊ pati ⁊ ad hũc ſermo de miſtione. opꝫ enim agẽtia ⁊ patientia adinuicem miſta iri. ⁊ ad hũc ſermo de tactu quõ eni miſta fuerint q̃ nõ ſe tetigerint. quare neceſſariꝰ eſt de tactu de miſtione, de agere ⁊ pati ſermo. pręterea quoqꝫ inquit neceſſario determinaturus ſermoneꝫ de his, qm̃ vſi his nãles phi q nos ꝑceſſere, nullũ ſermonẽ de eis fecerũt, qd nã ſingulũ ipſoꝝ ſignificet. ſed ipſa ita indeterminate ꝑmiſcent. de his g̊ primũ ſermonẽ facit ⁊ p̊ de tactu. Qm̃ autẽ dixit de mã, ne putemus de pª mã incorporea ipſum dicere, d̄ qua iaꝫ diſputauit in phyſicis, ob hoc addidit ⁊ his q̃ vocant elñta, ac ſi diceret de mã quę eſt, ipſa q̃ vocant elñta, dixit auteꝫ forte ob hoc quę vocant, qm̃ nõdũ demrauit ꝙ hęc ſunt elñta. hoc aũt ſiue ſint dixit pro eo qđ eſt ſi ſunt elñta eoꝝ quę fiunt, nõ eniꝫ ſimplr ſi ſunt, nã hoc eſt manifeſtũ, ſꝫ ſi ſunt elñta eoꝝ quę generãtur. verbũ aũt illud aliquo mõ in dicto [fiunt aliq̊ modo] addidit pro eo qđ eſt ſm aliquẽ modũ. nõ enim ſm ſe tota gñant, ſed ſm partes, in illo ꝟo neceſſe eſt ꝑus dicere de qbus indeterminate eſt redditio illius cõiunctionis [qm̃] qm̃ enim opꝫ primũ de mã ⁊ his q̃ vocant elñta dicere neceſſe eſt prius dicere de his q̃ nunc indeterminate dñr, dicit aũt de tactu/⁊ miſtione/⁊ agere/⁊ pati. veluti cõferẽtibꝰ ipſi ad doctrinaꝫ de elñtis, q̃ tñ nõduꝫ aſſecuta ſunt determinationeꝫ nec dearticulationẽ a ꝓgenitis. per hęc aũt ſtatuit firmatqꝫ ꝙ neceſſarius ſit de ꝑdictis ſermo. ſi quidẽ oẽs quicũqꝫ de generatione ꝑtractarũt, ꝯgregatione ⁊ ſegregatione ipſo agere ⁊ pati, res ipſas fieri dñt. ⁋ Sed eſt dignũ dubitatione quo pacto dixit oẽs cõgregatione ⁊ ſegregatione vti ⁊ agere ⁊ pati, ꝙ enim cõgregatione ⁊ ſegregatione omnes vſi ſint, manifeſtum eſt. nõ omnes tñ agere ⁊ pati vtũtur. ſed illi ſoli qui per cõuerſionẽ ſubiecti res generant. qm̃ qui immutabilia putãt elñta, non vtunt agere ⁊ pati, ſed ſolũ cõgregatione ⁊ ſegregatione. aut igitur. hos quidem vti cõgregatione ⁊ ſegregatione, illos ꝟo agere ⁊ pati, ⁊ ita ꝑ ſynecdochen figurã oẽs vtriſqꝫ vti dicit, ſꝫ diſtincte, aliqui enim ea ſola quę ſunt ex elñtis generant cõgregatione ⁊ ſegregatione vtebãtur, hi ꝟo erãt Empedoclei, Democritici, ⁊ Anaxagorici. impaſſibilia enim eoꝝ vnuſquiſqꝫ ꝑncipia ſuppoſuit. aliqui ꝟo etiã elñta generãt/agere ⁊ pati. hi ꝟo erant q vnum ſupponebãt, ex quo cętera generabãt. hoc ꝟo vnuꝫ putabant quatuor aliqđ eſſe, aut aliqd pręter hęc, aut igit ſic dicit, aut omnes ⁊ ꝯgregatione ⁊ ſegregatione vti dicit. ꝙ enim hoc, dixit, declarauit ex his quę ſubiunxit. etenim qui plura inquit elementa faciunt, ipſo agere ⁊ pati abinuicẽ generãt. ⁊ his q ex vno neceſſe eſt dicere actionẽ. hic igit agere ⁊ pati nõ per cõuerſionẽ ⁊ mutationẽ ſubiecti accipiemus, ſed ſimplr ſm agere hoc eſt oꝑari ipſaꝫ actiuã aut motiuã cãm. opꝫ. n. in vnoquoqꝫ cãꝫ aliquã eẽ ꝯgregationis ⁊ ſegregationis, ⁊ Empedocli qdẽ litẽ ⁊ amicitiã. hãc qdeꝫ ꝯgregationis illã ꝟo ſegregationis cãꝫ. cõgregare aũt ⁊ ſegregare facere aliqd eſt. quare ⁊ pati ipm ꝯgregari ſegregariqꝫ. Anaxagore ꝟo effectiua cã ꝯgregationis ⁊ ſegregatiõis eſt intellꝰ. ſm Democrituꝫ quoqꝫ effectiuę cãę fuerint rhyſmus, cõuerſio, tactus. remotiores ꝟo ⁊ fortuna ⁊ caſus.

⁋ Quomodo aũt miſceri dicimus, nõ determinatum eſt manifeſte, at ꝟo neqꝫ alterari poſſibile, neqꝫ diſgregari ⁊ cõgregari nullo agente, neqꝫ patiente. etenim qui plura elementa faciunt generant ipſo agere ⁊ pati ad ſe inuicẽ, ⁊ ĩs ex vno neceſſe eſt dicere actio

nem, ⁊ hoc recte dicit Diogenes, ꝙ niſi eſſent ex vno omnia, non vtiq̧ eſſet agere ⁊ pati ad inuicem: vt calidum infrigidari, ⁊ hoc caleſieri rurſus: non eniʒ caliditas trāſmutatur ⁊ frigiditas ad ſe inuicem. ſed manifeſtum ꝙ ipſum ſubiectum. quare in quibus eſt ⁊ agere ⁊ pati neceſſe horum vnam eſſe ſubiectaʒ naturā, omnia igitur talia eſſe dicere non verū, ſed in quibuſcūq̧ id quod ad ſe inuicem eſt.

Coñ.103. ¶ Vtruʒ inquit diuiſis elemētis ad minima ⁊ adinuicē appoſitis ⁊ paruitate ſenſum latentibus. ſicut ſi ex triticis ⁊ ordeis tenues farinas miſcuerimus. videbit̄ enim vna aliqua ſpēs totū eſſe ex paruitate decepto ſenſu. aut in ſingula particula oībus exiſtētibus ⁊ ꝓgrediētibus, totis per tota his quę miſcentur ad inuiceʒ. ⁊ vtrum in mixtione corrūpunt̄ elementorū formę, aut ſeruant̄, ⁊ ſi ſeruantur, vtrum oēs aut aliquę. at vero nec alterari inquit poſſibile eſt. neq̧ diſgregari ⁊ cōgregari nullo agēte aut patiēte. nam non exiſtente alterante, neqʒ ipſum alteratū fuerit. alterari aūt quo pacto poſſibile eſt, non patiente aliquid alterato ab alterante? [ſed ⁊ his qui ex vno generant inquit neceſſe eſt vti ipſo agere ⁊ pati.] ſi eniʒ per alterationē vnius gn̄onē alioꝝ faciebant ipſo dēſato ⁊ rarefacto, ꝓculdubio ipſo agere ⁊ pati vſi ſūt. nā in alteratione agit gdeʒ ip̄m alterās patit̄ vero qḋ altera̅t. ꝙ aūt nec̄iū ſit ſupponētibus vnum elm̄tū dicere agere ⁊ pati, teſte vtit̄ Diogene Apolloniate recte dicēte. ꝙ ſi nullū eſſet ſubʒ oībus nō eſſet agere ⁊ pati a ſe inuicē veluti hoc nec̄io ſequēte, ad ea q̄ agunt adinuicē ⁊ patiunt̄, vnū hr̄e ſubiectū ꝙ enim nō exiſtēte aliquo vno ſubiecto impoſ̄e ſit ab inuicē pati ⁊ agere demonſtrat. qm̄ Diogenes dicebat nō caliditatē eſſe q̄ in frigiditatē mutet̄ / aut eꝫ. Impoſ̄e eſt eniʒ ꝯriū fieri id qḋ ꝯriū ip̄o. ſed ſubm̄ cōe exiſtens ꝯrijs, ⁊ patiēs ab aliquo agēte trāſmutantur in vtrūq̧. quatenus ip̄m agēs agit. hęc ēt Plato inquit in Phędone. cū enim dixit prius ꝙ ex ſe inuicē fiunt ꝯria albū ex nigro ⁊ nigruʒ ex albo. ⁊ viuū ex mortuo ⁊ ecōuerſo, poſtea dixit ꝙ nunq̧ poſ̄e eſt ꝯriū in ꝯriū tranſmutari. nā nec albedo vnq̧ potuerit fieri nigredo. nec frigus calor. in his igit̄ dubitante aliquo qūo nō ꝯria ſibiipſi ſocrates enūtiauit, dixit, ꝙ ſupius gdē ex ſe mutuo fieri ꝯria dixit, nō ipſa participata ipſas. ſ. ꝯrietates. ſʒ his ꝑticipātia. nā albū corpus ex nigro corꝑe fit. nūc auteʒ inquit dixi participata nō fieri ex ſe mutuo, ſed magis cōgruū ⁊ ꝓpriū fuerit poſt ſe inuicē ipſa vocare. nā poſt albedinē fit nigredo. ipſa quidē qualitate corrupta, ſubiecto vero manēte. Ariſto. tn̄ ingt ꝙ dicere oīa entia eiuſmodi eſſe vt vnā ⁊ eādeʒ habeāt mām ſubiectā non veruʒ eſt. aut ſic dicere ꝙ in oībus agentibus ⁊ patientib⁹ vna eſt mā nō eſt veruʒ. nā circulo latū corpus agit quidē ip̄ʒ ⁊ aliqd patiuntur oīa q̄ ſub luna ſunt ab ipſo, non tn̄ ex vna ⁊ eadē materia ſunt agēs ⁊ patiens. ſed opʒ ingt ſic dicere, ꝙ eadeʒ ſunt q̄ cōeʒ māʒ hn̄t q̄ repatiūtur abinuicē, qꝛ vna ſubſtrata eſt illis mā q̄ ꝯrioꝝ eſt receptiua. ꝓꝑ hoc igit̄ cęleſtia agētia in hęc inferiora non repatiunt̄ ab eis, quia non vna eſt illis ſubiecta materia.

¶ At vero ſi de ipſo agere ⁊ pati ⁊ de miſtione conſiderandum. neceſſe ⁊ de tactu. neqʒ enim agere hec ⁊ pati proprie poſſunt, quę ad ſe inuicē tangere nō poſſunt. neq̧ non tāgentia aliquo modo, cōtingit miſta eſſe primo. quare de tribus his determinādū. quid tactus, ⁊ quid miſtio, ⁊ qd actio. principiuʒ autē hoc aſſumamus. Neceſſe enim eorum quę ſunt in quibuſcunq̧ eſt miſtio eſſe hęc ad ſe inuicē tactiua, ⁊ ſi etiaʒ aliquid egerit, hoc vero paſſum fuerit proprie, ⁊ in ijs ſimiliter. quapropter primo dicenduʒ de tactu.

¶ Fere igitur quēadmodū ⁊ in alijs nominibus vnūqḋq̧ dicitur multipliciter, ⁊ hęc quideʒ ęquiuoce, illa vero altera ab alteris ⁊ prioribus, ſic ſe habet ⁊ de tactu. Tex.c.44.

¶ Cū demr̄auit nec̄iū eſſe de agere ⁊ pati ſermonē ⁊ de miſtione. ex his oñdit ⁊ eū q de tactu nec̄iū eē. ipoſ̄e eſt igit̄ ingt ꝓpa agētia ⁊ patiētia nō ſe mutuo tāgere. tāgēs eni actiuū ip̄ʒ paſſiuū, aut ſine medio. vt ignis ligna. aut cū medio vt ignis aquā ꝑ lebetē mediū, ſic alterat ip̄m. addidit aūt ꝓp̄e qꝛ dicimur pati ex cōuitijs. ſʒ nō ꝓprie dr̄ agere cōuitiū, qm̄ neqʒ tāgit. ſiqdē agere eſt, h̄ʒ q̄litatē trāſmutare nālia corꝑa. ſi aūt dicat̄ tāgere cōuitiatuʒ ip̄ʒ cōuitiū nō tn̄ ꝓp̄e. ſiqdē tāgere dn̄r ſe quoꝝ vlt̄a ſūt ſimul. vt igit̄ tāgere dr̄ nos ꝯuitiū ita ⁊ nos pati ab eo ⁊ agere illud in nos ſʒ nō ꝓp̄e neutrū vt in ſequētibus cognoſcem⁹. trāſitiua vero ē verboꝝ ꝯſtructio. cōſecutio vero huiuſcemodi ē. neqʒ nō tāgētia aliq̊ mō p̄ᵐ cōtingit miſta iri. Addidit aūt aliquo mō vt ſignaret q̄ ſe ꝓprie tāgūt. qm̄ ⁊ ꝯuitiū tāgere dr̄ ſʒ nō ꝓp̄e. Ad inuētionē aūt huius ꝙ q̄tuor elm̄ta ſunt mā eoꝝ q̄ gn̄ant̄ ⁊ corrūpūt̄, demr̄auit gdē ⁊ p̄us nec̄iū eē ſermonē de tactu ⁊ miſtione ⁊ agere ⁊ pati, de qb⁹ p̊ vult diſſerere ⁊ ex his p̊ de tactu. ⁊ iam gdē demr̄auit eū q de tactu ſermonē de alijs duob⁹ p̄cedere. nūc quoqʒ rurſuʒ idē reſumit, an̄ ſermonē de tactu, entiū ſiqdē ingt q̄cūqʒ miſceri nata ſunt. neceſſe ē hęc p̄us ſe mutuo tāgere. nō eniʒ miſta vnq̧ fuerint q̄ nullo mō ſe tetigerint, ſʒ fuerint ſeꝑata. p̄cedit igitur mixtiōis ſermonē ſermo de tactu. ſʒ ⁊ de agere ⁊ pati, nā ſi aliqḋ entiū natū eſt, h̄ gdeʒ agere alteꝝ vero pati ꝓp̄e hęc neceſſe eſt p̄us ſe mutuo tāgere. ⁊ h̄ abūde i p̄cedētib⁹ oñſuʒ eſt. dixit aūt ꝓp̄e ꝓꝑ conuitiū. h̄. n. agere gdē dr̄ in ipſaʒ aiaʒ, ſed aiam nō tāgit. neqʒ. n. ꝓp̄e agit, qm̄ ⁊ tāgere dr̄ nō ꝓp̄e. vt igit̄ dr̄ agere ita ⁊ tāgere. eadē dixeris, ⁊ in imagine ⁊ tripudio ⁊ ſimpl̄r appetibili. neqʒ. n. hęc ꝓprie agūt. vt autē agūt ita ⁊ tāgūt p̄us. p̄us eni tāgit imaginatiuā ⁊ i ipſaʒ imp̄mit. deiñ ⁊ trāſmutat alteratā. ⁊ ipoſ̄e eſt pati ab appetibili eū q nō p̄us tact⁹ fuerit, eo ꝙ prius imp̄ſſa fuerit eius imaginatiua. nec̄io igit̄ p̄ᵐ de tactu ꝓponit ſermonē, ſicut aūt ingt multa ⁊ alioꝝ noiuʒ multipl̄r dn̄r. ⁊ eoꝝ q̄ multipl̄r dn̄r, alia gdē equoce dn̄r vt Aiax Thelamoni⁹ ⁊ Oileus Aiax. ⁊ canis terreſtris ⁊ marinus q̄ ⁊ ęq̄l̄r ꝑticipāt noie. alia vero ab vno ⁊ ad vnū, quoꝝ ⁊ vnū dr̄ p̄ncipali⁹, alia vero min⁹ p̄ncipal̄r. vt i ente, p̄us gdē ⁊ p̄ncipali⁹ ſub̄a ē ens. ſcđario vero ⁊ tertio alia p̄dicamēta. ſil̄r ꝓp̄e gdē, aial hō eſt q verus eſt. pictū vero a vero aial vocatū nō ꝓp̄e aial vocat̄, ſil̄r ⁊ muſica ſcia ⁊ ab ip̄a muſica mulier. aut muſica cithara. p̊ ⁊ p̄ncipaliſſime de ſcia muſicę nomē p̄dicat̄. ſic ⁊ tact⁹ eſt eoꝝ q̄ multipl̄r dn̄r. vt ea q̄ ab vno ⁊ ad vnū. ⁊ gdā dr̄ tactus p̄ncipaliſſime. gdā vero min⁹ p̄nr̄ ab illo. qs ſit igit̄ ꝓp̄e tact⁹ ⁊ q̄ ſe ꝓp̄e tāgētia dicit. ꝙ h̄ ſunt q̄ ⁊ poſitionē hn̄t. h̄ ē q̄ alicubi ſita ſūt. ſʒ ⁊ mathe⁹ Coñ.104

de numero

de numero poſitionē hñtiū ſunt.quare ⁊ hęc ſe mutuo tāgent.dicimus enim lineā tangere lineā aut ſuperficiē, aut circulū, aut aliqd aliō:ſꝫ ⁊ mathematicū coꝛpus terminos habens,tāget mathematicū coꝛpus aut lineā. ſꝫ ⁊ ſi dicātur ſe tangere mathematica coꝛpoꝛa nō tñ pꝛopꝛie,ſꝫ eo modo quo ⁊ hñt eē.habent aūt in intellu, ſic ergo ⁊ poſitionem habēt,⁊ tāgunt ſe mutuo, ⁊ hoc ineſt eis.ꝓpterea quę ꝓpꝛie hñt poſitionē ⁊ ſe tāgunt.dico.ſ. nālia coꝛpoꝛa ex quoꝝ abſtractione habent eſſe mathematica.qūo aūt ꝙ habēt poſitionē hęc ⁊ tangant ſe mutuo,ꝓbat ⁊ aſtruit ex diffinitiōe eoꝝ quę ſe tangūt, quā tradidit in 5° phyſicę auſcultationis. ibi eni dixit qd ſit tangere,ꝙ hęc vtiqꝫ ſe tāgere dicātur,quę cū ſeparatas habeant magnitudines hoc eſt nō vnitas, ſꝫ a pꝛopꝛia ſuꝑficie circūſcriptas,⁊ poſitionē pꝛopꝛiā habentes,ſimul habēt ipſa vltima:neqꝫ eni oino vltima habent, illa ꝙ ſeparata nō ſunt,ſꝫ cōnata.hęc aūt ⁊ poſitionēꝫ habēt.idem aūt hoc eſt qō ⁊ in loco eſſe. loci aūt duę ſunt ꝓpꝛię differentię,ſurſum ⁊ deoꝛſum. ſurſum aūt ⁊ deoꝛſum ſunt quęcūqꝫ grauitatem aut leuitatem habent.hęc ꝟo agere ⁊ pati a ſe mutuo nata ſunt. colligitur igiť ex his ꝙ hęc ſe mutuo tāgunt ꝙcunqꝫ ⁊ adinuicē agunt ⁊ patiūtur.hęc ꝟo ſunt ꝙ ſe pꝛopꝛie tangunt,ꝙcunqꝫ adinuicem nata ſunt agere ⁊ pati.quę ꝟo cōtra ſermonē dubitāda ſunt literam ꝑcurrētes dicemus. Notādum aūt ꝙ nō putat ęquiuoca eſſe quę ab vno ⁊ ad vnū, ſed de his quę multiplr dicūtur,non aūt ęquiuoca. nā in plus ſunt ꝙ multiplr dicūtur ipſis ęquiuocis. ſi aūt in pdicamētis i diuiſione ęquocoꝝ etiā de his quę ab vno ⁊ ad vnū dicūtur non meminit,dicimus ꝙ ibi non adamuſſim loquens ⁊ certe,quę multiplr dicūtur,ęquiuoca vocauit.eoꝝ igiť quę multiplr dicūtur diuiſionem ibi fecit.ſunt igitur media ęquocoꝝ ⁊ vniuocoꝝ quę ab vno ⁊ ad vnum dicuntur.

¶ Attamen qō pꝛopꝛie dicitur eſt in ijs quę poſitionem habent:poſitio aūt in quibus ⁊ locus.etenim mathematicis ſimilr aſſignandus eſt tactus ⁊ locus, ſiue ſeparatum eſt vnumqōqꝫ ab ipſis,ſiue alio modo. ſi igitur eſt quēadmodum determinatū eſt pꝛius ipſuꝫ tangere,extrema.ſ.habere ſimul,ea vtiqꝫ adinuicē tangentur. quęcūqꝫ determinatas magnitudines ⁊ poſitionem habentia ſimul habent extrema:

Com.105. ¶ Dicit quę ſunt pꝛopꝛie tangentia,ꝙ ea quę poſitionē habēt,hęc ꝟo ſunt quę in loco ſunt,hoc eniꝫ eſt habere poſitionē.ſ.in loco eſſe.⁊ nūc quidē tm̄ dicit de tangētibus.deinceps ꝟo colliget ꝙ ⁊ actiua paſſiuaqꝫ eſſe neceſſe eſt.qm̄ aūt dixit quę ſe tangūt ⁊ poſitionēꝫ habere ⁊ eſſe i loco.obſtabat ꝟo ei.quid igiť nōne ēt mathematicę magnitudines ſunt ⁊ tāgunt ſe mutuo:vt linea circulū ſi quidē ⁊ poſitionem habēt,⁊ in loco ſunt: ꝓpter hoc ingt ꝙ ⁊ hęc ꝓpoꝛtionale tactui.ſ. poſitionē ⁊ locū habent.hoc eni differūt nālia a mathematicis, qꝛ nālia paſſionibus capiūtur.ſ.grauitate,leuitate,⁊ alijs:mathematica ꝟo ꝑ intellectum ſine paſſione ſm ſolas dimenſiones habēt eſſe.in loco ꝟo eſſe coꝛpoꝛibus nō quatenus paſſiones hñt/ineſt,ſꝫ quatenus dimēſa ſunt:habet aūt dimēſionēꝫ ⁊ mathematicum coꝛpus.igiť ⁊ hoc eſt in loco.ſꝫ ſiqdem ſeparabilia eſſent mathematica a nālibus ⁊ ꝑ ſe ſubſiſtentia,ꝑ ſe vtiqꝫ locū haberent, ⁊ pꝛopꝛie,tāgere dicerētur.ſi aūt non ſunt a nālibus ſeparabilia,ſꝫ in his hñt eſſe,qō ⁊ verū eſt,ꝓculdubio ſicut eſſe habebunt,ſic ⁊ in loco eſſe habebunt,⁊ ſe mutuo tāgēt. ſi igitur in illis hñt eſſe,habebunt ⁊ ſe mutuo tāgere. id aūt[vt determinatū eſt pꝛius] ꝓpter dicta in 5° phyſicę auſcult.de ipſo tāgere dcm̄ ē.ſic eni definiuit tāgere eſt hꝛe vltia ſimul.recte aūt ibi verbū id[diſtincta magnitudine]addidit ꝓpter partes cōtinui. nā partes cōtinui nō ſunt diſtinctę magnitudine,ſꝫ poª exiſtētes in toto, neqꝫ ſe tāgere dicūtur,ſed hoc ipm continue eſſe ⁊ vnū.

¶ Quoniam autē poſitio quidē quibuſcūqꝫ ⁊ locus ineſt.pꝛima aūt differentia loci,ſurſum ⁊ deoꝛſum, ⁊ talia oppoſitoꝝ.omnia ꝙ adinuicem tāguntur grauitatem vtiqꝫ habebunt aut leuitatē,aut ambo,aut alteruꝫ. talia aūt paſſiua ⁊ actiua.quare manifeſtū ꝙ hęc ad ſeinuicem tangi nata ſunt.quoꝝ diſtinctis magnitudinibus ſimul ſunt extrema, motiuis ⁊ mobilibus mutuo exiſtentibus.

¶ Vult diſtinguere ꝑ hęc quę ſint ꝓpꝛie tangētia. tangētia ꝟo nāliter,nā de tangētibus nālibus eſt ſermo,ſunt quęcūqꝫ ingt poſitionem hñt ⁊ in loco ſunt, ⁊ agunt ⁊ patiūtur adinuicē.quę eni ſe tangūt ſolū mutuo mathematice nō phyſice tāgunt. Com. 106 ¶ Dubitauerit ꝟo qs ꝙ male cōcluſit ꝙ poſitionē habentia oino grauitatē habent aut leuitatē,⁊ aguht ⁊ patiūtur.nam ſphęrę quę ſunt intra firmamentum,⁊ poſitionem habent,⁊ in loco ſunt, ⁊ tangunt ſe mutuo, ⁊ tamen non agunt nec patiuntur a ſe mutuo,vt ipſi Ariſto.videtur.qūo igitur ingt tāgētia opoꝛtere oino ⁊ agere ⁊ pati poſſe a ſeiuicē. ¶ Aut igiť nō tangunt ſeipſę ſphęrę,ſꝫ ſunt ꝯtinuę aut diſtāt a ſe iuicē,ſi aūt tāgunt ſe inuicē non neċe ꝙ ſe tangunt oīa agere ⁊ pati ad inuicē. ¶ Aut vt vnū qd aſſumit ipꝫ cęleſte coꝛpus,qō neqꝫ poſitionē habet nec eſt in loco:nihil eni extra ipſum cōtinet ⁊ ambit, ⁊ ſic nō eſt in loco ſm traditā ab Ariſto.de loco rōnem.ꝙ eſt locus extremū cōtinentis quo ꝯtinet ipm ꝯtentū. ¶ Aut nō oino de hoc nūc eſt ſermo,ſꝫ de tangētibus ꝙ gñantur ⁊ coꝛrūpuntur,quę ⁊ cū in mā cōicent,agendo repatiendoqꝫ etiā ſurſum oino aut deoꝛſum ſunt,ꝙ ſi ⁊ de tāgentibus ſermo in 5° phyſici auditus traditus recte ſe hꝫ,tangentia eſſe dicens quoꝝ vltima ſunt ſimul,non neċe eſt oīa tāgentia actiua adinuicē ⁊ paſſiua eſſe.tāgunt eni ꝙ ſunt intra firmamentum ſphęrę ſe mutuo, ⁊ tñ impaſſibiles ſunt.ſi aūt neċe eſt tāgentia repati a ſe iuicē,nō recte tradita eſt i phyſica tāgentiū definitio:plura eni amplectitur. ¶ Recte aūt pꝛimā eſſe loci differētiā, dixit ſurſuꝫ deoꝛſumqꝫ.etenim pꝛima ⁊ ſola locoꝝ hęc eſt dr̄ia ſm quā etiā differunt inter ſe nālia coꝛpoꝛa:alię eni oppoſitiones,ante ⁊ retro,dextrū ⁊ ſiniſtrū, non ſunt pꝛopꝛie oppōnes ſm locū,ſꝫ in habitudine ad nos habent eſſe. vna igitur eſt ſola ſm locū oppoſitio,ſurſuꝫ ⁊ deoꝛſuꝫ. vt in libꝛo de cęlo oñſum eſt. ois enim rectus motꝰ,aut a medio eſt ad circūferentiā, aut a circūferentia ad medium:quoꝝ pꝛimus ſurſum diciť,ſcōs deoꝛſuꝫ. reliquę oppoſitiones,vt dixi,in habitudine hñt eſſe. nā qō vni dextrū eſt,alteri ſiniſtrū eſt.⁊ qō vni anterius, alteri poſterius eſt.pꝛęterea quoqꝫ ipſi motus niſi circulo circūeant,ſꝫ vere ſm aliā poſitionē in dextrū in infinitū eāt, tādem ipm cęlum occupant,quare ⁊ his, ipſuꝫ qō circū dicimus,ineſt motus, hoc ꝟo erat ipm ſurſum. ſilr aūt ⁊ in alijs.id aūt[aut ambo,aut alterum]dixit.qm̄ alterum ſolū hñt quę extrema ſunt,terra ⁊ ignis.nā hic qui

dem ſolū leuis eſt, illa vo ſoluꝫ grauis: media vo ⁊ grauitatem ⁊ leuitatē habent, aer ⁊ aqua. vt in libro de cęlo demōſtrauit. leuibus eni ſunt grauiora, ⁊ ſic grauitatem hñt: grauibus aūt leuiora ⁊ ſic leuitatē habent: quare nō de circulo lato corpore eſt ſermo. hoc eni nec grauitatē hꝫ nec leuitatē. ſi aūt opꝫ inquit Alexan. etiā de circulo lato corpore intelligere q̄ dicta ſunt, vt ſit vľior ſermo, verbū illud aut ambo aut alterū, nō de grauitate aut leuitate accipiēdum eſt, ſꝫ de ipſis tāgentibus. neceſſe eſt oīno duo eſſe tāgentia, quę tangētia ex nečitate aut ambo, aut alterum ipſorū, aut grauitatē hꝫ, aut leuitatem. ⁊ qđ ab inuiceꝫ dicit in qbus dicit motiuorū ⁊ motorū ab inuicē, ꝓ eo qđ eſt alteruꝫ ab altero intelligēdū eſt. quēadmodū in p̄dicamētis dixit ſubalterna gña nō vtrūq; vtriuſqꝫ genus, ſꝫ alterū alterius. huiuſmodi aūt dicens actiua ⁊ paſſiua. nō ex ſyllo ſumpſit, neqꝫ enim ſi grauitatem hñt ⁊ leuitatē quę tāgunt, iā neceſſe eſt actiua eſſe paſſiuaqꝫ abinuicē. ſꝫ ex ipſa euidentia hoc ꝯcluſit, ꝙ q̄ ī his locis ſunt diuiſa, paſſiua ſunt ⁊ actiua, hoc eſt motiua mobiliaqꝫ, hoc eni ⁊ ſtatim infert: manifeſtius eni videtur locali motu mutuo mota, impellit eniꝫ grauiū ⁊ leuium aliud ab alio feſtinās in ꝓprium locū, aut potentia oſtendit ꝙ ſunt hęc actiua ⁊ paſſiua dicens ꝯtrios eſſe eorū locos in qbus ſunt. quę eniꝫ ſunt in ꝯtrijs locis ꝯtrias virtutes habētia paſſiua ⁊ actiua abinuicē neceſſe eſt eſſe. ⁊ ſi ſic accipiamus locū, manifeſtū eſt ꝙ non de circulari corpore eſt ſermo, ſꝫ de cōicantibꝰ in mā. poſſibile quoqꝫ eſt, vt iā dixi, etiā de circulo lato corpore extēdere ſermonē, verbū illud ab inuicem ꝓ eo qđ eſt alterum ab altero accipiētes. ſed ſi quidē vt vnū qđdaꝫ accipiamus cęleſte corpus, nullū erit ſubꝫ. ſi aūt interiores ſphęras inuicē ſe tāgentes cōſiderabimus, qūo vlterius ſeruabit, actiuas ipſas ⁊ paſſiuas ab inuicē eſſe, aut oīno grauitatem aut leuitatem habere. eſt igitur tāgere cōius quidē, vt ipſe in phyſica dixit, habere vltia ſimul. ⁊ ſic cęleſtia hęc inferiora ⁊ ſe inuicē tangunt. ſpecialius vo ⁊ nālius habere ſimul vltima, cū hoc ꝙ habeāt actiuam ⁊ paſſiuam virtutem inter ſe, vt hic dicit.

Tex.c.45 ¶ Quoniam aūt mouens non ſimilr̄ mouet qđ mouetur. ſed neceſſe hoc quideꝫ qđ mouetur, ⁊ ipſuꝫ mouere, hoc vo exiſtens imobile: manifeſtū ꝙ in agente dicemus eodem modo. etenim mouens agere aliqđ aiunt, ⁊ agens mouere, differunt tamē. ⁊ oportet determinare. non enim poſſibile eſt omne mouens agere, ſiqdem agēs cōtraponemus patienti. hoc aūt in qbus motus paſſio, paſſio vo inquātum alterantur ſolū, vt albū ⁊ calidum, ſed mouere in plus ipſo agere eſt. illud igitur manifeſtū ꝙ mouentia partim quidē mota tangunt, partim vo minime.

Com.107 ¶ Cum tradidit quę nā ſint ꝓprie ſe tāgentia, ꝙ q̄cūqꝫ magnitudine diuiſa ſunt ⁊ in loco ſunt, ⁊ hñt vltima ſimul, motiua ⁊ mobilia exiſtētia a ſe inuicē, nunc tranſit ad alia quę ⁊ ipſa tāgere ſe dicuntur, non tñ ꝓprie eodē modo vt illa, qm̄ aūt oſtēſuꝫ eſt in phyſica ꝙ nō omne mouens motū mouet: hoc nūc accipiens ex ipſo oſtēdit ꝙ neqꝫ oia q̄ tangunt, tangētia tangunt: in qbus nec ꝓprie tactus dici pōt, ſꝫ cōius. cum aūt ſumpſit, nō omne mouēs motū mouere, vt ꝯſequēs ad hoc ſumit id, neqꝫ omne agens pati. ⁊ hoc ꝓbat etiā ex opione quorūdam de agere ⁊ pati, quā ⁊ redarguit. aliqui eniꝫ putabāt idē eſſe mouere ⁊ agere ⁊ ꝯuerti hęc. ⁊ ſi quid agit hoc oino ⁊ mouet: ⁊ ecōtra ſi qđ mouet, hoc oino ⁊ agit: quare ſi nō omne mouens ipm motū mouet, mouere aūt agere eſt, igit̄ neqꝫ oē agens neceſſe ē oino pati. igitur falſuꝫ ē putare idem eē mouere ⁊ agere. differūt nāqꝫ hęc ab inuicem ipſo vľiori ⁊ particulariori: eſt eni in plus mouere ipſo agere: quare ſi qđ quidem agit hoc oino mouet, non tñ ſi quid mouet neče eſt hoc ⁊ agere: ⁊ hoc ꝓbat ex oppoſito. ſ. ipſo pati. ſi eniꝫ cognouerimus quid ſit ipm pati, cognoſcemus ⁊ qđ ipſum agere ſit. pati igitur eſt ꝯꝫ qualitatē trāſmutari, vt dealbari, calefieri, ⁊ ſimplr̄ alterari ꝯꝫ qualitatē. ſi igitur hoc eſt pati, igitur ⁊ agere, hoc eſt ꝯm qualitatē trāſmutare. † quęcūqꝫ igitur mouentiū non ad aliquā paſſionem ducunt ea quę mouētur, hęc mouent quidē, ſed non agūt: quę quidē ꝯm locum mouent, non ad aliquā paſſionem ducūt ea quę mouētur: ipſum quippe cęleſte corpus mouetur quidē ꝯm locuꝫ, ſed nō alteratur. igitur in plus eſt mouere ipſo agere. ⁊ hinc habes cām ꝓpter quā non videt̄ Ariſto. effectiuā cauſam dicere deū ipſius mūdi. ſi enim agere eſt ꝯm q̄litatem trāſmutare, deus vo ſubę ipſius vniuerſi opifex eſt, manifeſtū eſt ꝙ nō proprie agere mundū dictus fuerit, ſꝫ potius ꝓcreare ⁊ cuſtodire. cū aūt oſtēdit ꝙ ī plus eſt mouere ipſo agere, redit ad ſermonē de tāgentibus: ꝓpter quē ⁊ de mouētibus ⁊ motis meminit. inquit igitur, qm̄ mouētium quędā mota mouent, quędā vo nō mota, manifeſtū ex his ꝙ aliqua quidē mouentiū etiaꝫ tāgunt ⁊ quę mouētur, quędam vo nō: in qbus eni mota etiā ꝯ mouētur, ꝓprie in his tāgere dicitur. in mouētibus aūt quę nō ꝯ mouentur nō ꝓprie tactus dicitur. neqꝫ eni imago neqꝫ cōuicium tāgūt ꝓprie animā: quoniam neqꝫ repatiūtur ab ea, neqꝫ etiā in his dixerit aliquis extrema ſimul eſſe, quod oportet oino ineſſe his quę ſe proprie tangunt. *a.c. legit affirmatiue.*

¶ Sed determinatio ipſius tangere, vniuerſaliter quidē poſitionem habētium eſt, ⁊ huius quidē motiui, huius vo mobilis: adinuiceꝫ vo motiui mobiliſq; in quibus eſt ipſum agere ⁊ ipſuꝫ pati. vt plurimū igitur tāgens tangit id qđ tangit. etenim mouent mota oia fere, quę coraꝫ ſunt, quibuſcūq; neceſſe eſt, ⁊ apparet tangens tangere qđ tangit. eſt aūt vt aliquādo dicimus, mouens tangere ſolum qđ mouetur. tangens vo non tāgere qđ tangit, ſed qꝛ mouent mota quę eiuſdē ſunt generis, neceſſe videtur eſſe tangere qđ tāgit. quare ſi qđ mouet cū ſit imobile, illud quidem tangeret vtiq; mobile, illud vo nullum. dicimus enim interdū triſtātem tangere nos, nos vo illū minime. de tactu igitur q in nālibus determinatum ſit hoc modo.

¶ Cum dixit ꝙ non oia mouentia tāgunt ea quę mouētur, diſtinguit nunc, ⁊ dicit q̄ ſunt in mouētibus tangentia, ⁊ enumerat tria ſignificata ipſius tāgere, duo quidē cōiora, vnū vo ſpālius ⁊ magis ꝓprium. vľr igitur tangere dicit quę poſitionem hñt, hoc eſt q̄ ꝯm vltima ſe tāgunt: ſic aūt ⁊ mathematica tangunt ſe mutuo, ⁊ cęleſtia, ⁊ ſeipſa, ⁊ quę hic ſunt. nā ⁊ lineā ⁊ ſupficiem ipſe poſitionem habere dicit. ⁊ ſi quibus ineſt poſitio his ineſt ⁊ Com.108.

locus, erūt vtiqʒ ⁊ linea ī loco ⁊ ipſa cęleſtia, atq qs eſt
lineę locus: ſed vt Alexan. inqt, poſitio ſit ab ipſo cōi-
ter dicta ordo mutuus eoꝝ q̄ moueri poſſunt. ⁊ cōgrega
ti ſimul ſubſiſtētia, ⁊ pmanētia, vt in p̄dicamentis dicit.
videt̄ur aūt hęc queādmodum eſſe hn̄t ita ⁊ locū, vt ip-
ſe dicit. etenim mathematicis ſil'r tactus ⁊ locus aſſignā
dus. primū ergo ⁊ cōiſſimuʒ hoc ſignificatū eoꝝ quę ſe
tāgunt, queādmodum ⁊ in 5° phyſicę auſcultationis de-
terminauit. ꝙ tangētia ſunt quoꝝ ſimul vltia. ¶ Scōm
aūt quando hoc quidē mouet, illud ꝟo mouetur. ⁊ huiꝰ
quidē inquit mobilis, illius ꝟo motiui. ⁊ in hoc ſignifi-
cato mathematica nō tangūt ſe, nec ea quoꝝ nō eſt, hoc
quidē actiuum, illud ꝟo paſſiuū. cęleſtia ꝟo tangunt ea
q̄ hic ſunt. nā illa agunt, hęc ꝟo patiūtur. ¶ Tertiū ꝟo
qd̄ propriſſimū eſt ⁊ ſm ip̄m principale. vt in nālibus
tāgentibus hęc tangere dicit mouentiū ⁊ motoꝝ in qui-
bus eſt a ſe mutuo ꝯmoueri ⁊ repati. hoc eni ſignificat
illud adinuicē moti ⁊ motiui in qbus eſt agere ⁊ pati: il-
lud ꝟo adinuicem ꝓ eo qd̄ eſt a ſeinuicem. in his ꝟo cę
leſtia nō numerabūtur. aut igitur vt tria ſignificata hęc
numerātur, aut etiā vt vnū. ſed cū principiuʒ indetermi
nate dixit, quādo tangentia hęc ſunt quę poſitionē hn̄t.
quoꝝ hoc quidē agit, illud ꝟo patitur. deinceps certius
determinans ſubiūxit, ꝙ opʒ ⁊ hęc ꝯmoueri a ſeinuicē
⁊ repati. cum aūt dixit de his quę ſe ꝓprie tangunt, di-
cit ⁊ de his quę cōiter tāgere dn̄r. dicit igitur ꝙ vt ī plu-
ribus oē tangens tangit ip̄m eꝯ tāgens, in qbus eſt ⁊ ꝓ-
prie tāgere. nā ſi tangētia motiua ſunt ſui inuicē, neceſſe
eſt quęcūqʒ vt ꝯmoueātur, potētiam hn̄t tangentia tan-
gere: ſʒ quare vt pl'm tāgens, tāgens tangit: qm̄ quę co-
rā ſunt: omnia hoc eſt gn̄abilia ⁊ corruptibilia oia fere
mouētia ꝯmouētur. recte aūt addidit fere, qm̄ neqʒ ima
go/neqʒ amatus/neqʒ appetibile mouētia ꝯmouētur. q̄
ꝟo ſic mouētia ⁊ ꝯmouētur tangunt ipſa tangētia. non
omne aūt qd̄ tangit ipſuʒ tāgens tangit, qm̄ neqʒ omne
motū ꝯmotū mouet. in qbus igitur mouētia non ꝯmo-
uentur a motis, ipſa quidē tangunt quę mouētur, mota
ꝟo mouētia nō tāgunt: ita vt cęleſtia tāgant ea q̄ hic ſūt.
hęc ꝟo cęleſtia non tāgant, ⁊ cōuicium tangat cōuicia-
tum: cōuiciatum ꝟo nō tangat cōuicium: ⁊ in appetibi-
libꝰ ⁊ appetitiua potētia ſil'r. ⁊ in oībus in qbus cōiter ⁊
non ꝓprie dicitur tāgere. quare quęcūqʒ proprie tāgūt
tāgentia tangunt, qm̄ ⁊ mouentia ꝯmouētur: quę ꝟo nō
ꝓprie tangunt, non tāgunt tangentia: qm̄ etiā mouent
non ꝯmota. cum ꝟo dixit [quibus neceſſe] addēduʒ eſt
verbū illud queādmodum, vt ſit ſenſus, qbus ncē eſt
tangens tangere tāgens, queādmodum ⁊ videtur. cum
aūt dixit ꝙ eſt vt quādoqʒ dicimus mouens tāgere ſo-
lum motū intulit, tangens ꝟo nō tangere tangēs, vt ęq-
ualens huic qd̄ eſt motū non tangere mouens. qm̄ aūt
videt̄ur eoꝝ quę ad aliquid eſſe tāgentia, nā tangēs tan
gens tāgit. ipſe aūt dixit ꝙ non oīno tāgens tangens tā
git, ꝓpter hoc cām addit, ꝓpter quā putamus omne tan
gens tāgere ip̄m tangens: quoniam enim vt dixit ſupra,
oia fere quę corā nobis, hoc eſt quę apud nos ſunt. ſ.
gn̄abilia ⁊ corruptibilia huiuſmodi ſunt. ꝓpter hoc ⁊
oia huiuſmodi putamus eſſe. dixit aūt eiuſdē gn̄is, hoc
eſt eadē in mā. nā multis in locis genus ſubm etiā ipſaʒ
mām dicit, quę ⁊ mouētia repatiūtur. aut ſimpl'r eiuſdē
generis dicit ipſa corpora: nā etſi nō oē corpus mouēs
repatitur a moto ab eo: ſaltem oīno ⁊ ipſum motum, ſic
mouet: ꝓpter hoc igitur videtur ⁊ tangens tāgens tāge-
re: ſed ⁊ ſi mouetur nō tm̄ ꝯmouetur. ꝓpter hoc neqʒ tā
gens tāget tangens: quare ⁊ ſi quid ſit mouēs cū ip̄m ſit
īmobile, multo magis ipſum quidē tanget motum, ip̄m
ꝟo qd̄ mouetur illud minime tāget. diximus aūt ꝙ quę
ſic tangunt, vt tangāt non tangētia, non ꝓprie tangunt.
nam oia quę ad aliquid ad cōuertentia dicūtur. quare ſi
quid ꝓprie tangit, tangens tangit. illud ꝟo [in nālibus]
addidit. dixit nāqʒ ipſe ꝙ tactus eſt de numero eoꝝ q̄
multipl'r dicūtur, ſʒ tactus ꝓprie dictus in nālibus eſt.
meminit tm̄ ⁊ de nō nāli tactu qui eſt in mathematicis,
⁊ eius qui eſt in tangētibus, nō aūt tanguntur, quę qui-
dem non nāliter tangunt, imo ꝟo nec proprie.

¶ De agere ꝟo ⁊ pati dicēduʒ conſequēter, Tex.c.46
aſſumpſimus aūt a prioribus ſubcōtrarios
ſibi inuicē ſermones: plurimi enim hoc con
corditer dicunt, qd̄ ſimile a ſimili omne eſt
impaſſibile, eo qd̄ nullū magiſ actiuū q̄ʒ paſ
ſiuum alterū altero eſt: oia namqʒ ſimil'r in-
eſſe eadē ſimilibus. diſſimilia ꝟo ⁊ differen
tia agere ⁊ pati adinuicē nata ſunt: eteniʒ cū
minor ignis a maiori corrūpitur, ꝓpter ꝯtrie
tatem hoc aiunt pati: cōtrarium eni eſſe mul
tum pauco. ¶ Democritus aūt pręter alioſ Tex.c.47
dixit ſolus ꝓprie. ait eniʒ idem ⁊ ſimile eſſe
agens ⁊ patiens. nō eniʒ cōcedit altera ⁊ dif
ferentia pati a ſeinuicē. ſʒ ⁊ ſi diuerſa cū ſint
agant aliquid in ſeinuicē, non quatenus di-
uerſa, ſed quatenus idē aliquid ſunt, hoc ip-
ſis accidere. quę igitur dicuntur huiuſmodi
ſunt. ¶ Videntur autē hoc modo dicentes Tex.c.48
ſubcōtraria apparere dicere, cauſa ꝟo cōtra
rij ſermonis, ꝙ cum oporteret totum aliqd̄
ꝯſiderare, partem aliquā dicunt vtriqʒ. ſimi
le enim ⁊ oīquaqʒ indiſtinctū rōnabile nihil
a ſimili pati, quid eniʒ alterū erit magis acti
uum q̄ʒ alterū, ſiqʒ a ſimili pati aliqd̄ pōt, ⁊
ipſuʒ a ſeipſo. proinde his ita ſe habētibus,
nullū vtiqʒ neqʒ incorruptibile, neqʒ imobi
le fuerit: ſiquidē ſimile quatenus ſimile eſt
actiuum eſt: idem eni ſeipſum mouebit oē.
¶ Omninoqʒ alteruʒ ⁊ nullo modo idem Tex.c.49
eodem pacto: nihil enim pateretur albedo a
linea, aut linea ab albedine, niſi aliquo modo
ſm accidēs, vt ſi accideret albā aut nigrā eē
lineā: nō eni ſeinuicē a natura imutant, quę-
cunqʒ neqʒ cōtraria neqʒ ex cōtrarijs ſunt.

¶ Cum diſputauerit de tactu, nunc diſputat de agere ⁊ Com̄.109.
pati, ꝓpoſitum aūt eſt nō diſtinguere ipſum agere ⁊ pa
ti. ex more aūt ſuo antiquoꝝ opiniones de agere ⁊ pati
nūc prius exponit, ⁊ cū has confutauerit, ſic propriā in-
ducit. eoꝝ igitur qui de agere ⁊ pati dixerūt, inquit, plu-
res ꝯtrium in cōtrarium agere dixerunt: ſimile eniʒ a ſi-
mili impaſſibile eſſe: ſi eni patiatur ſimile a ſimili, idem
vtiqʒ a ſeipſo poſſet pati: ſi aūt hoc, nullū eſſet entiū in-
corruptibile neqʒ ęternū. impoſ'e enim eſt ſimile agere,
quid enim magis aget q̄ʒ patietur, cū eadem ſit in agēte
⁊ patiente potētia: nūc aūt videmus hęc qdem effectiuā
⁊ actiuam, illa ꝟo paſſiuam magis habētia potentiā. cō
trarium igitur a ꝯtrio patietur, ⁊ non ſimile a ſimili: nā ⁊

ſi videatur ſimile a ſimili pati, vt magnus ignis a par/
uo: ſi eñi in rogum afferat aliquis lucernã/extinguitur,
non quatenus ſimile, ſꝫ quatenus ꝯͣriũ patitur: ꝯͣriũ
eſt enim multũ pauco cõſumpta mã parui ignis a maio
ri. plures igitur, vt prius dixi, cõtrarium a ꝯͣrio pati di/
cunt. ſeparatꝫ etiã pręter alios Democritus ſimile a ſi/
mili pati inqͭ. quę enim ſunt oĩno diſſimilia ⁊ altera, ni/
hil in ſe inuicẽ agere nata ſunt, nec pati a ſeinuicẽ. ꝓpter
hoc igitur dulcedo nihil faciet in nigredinẽ, nec graui/
tas in dulcedinẽ: qm̃ hoꝝ nulla eſt cõicatio. opꝫ igitur
agẽtia ⁊ patientia nõ eſſe diſſimilia, ſꝫ eadẽ. color eñi in
colorẽ agit, ⁊ ſapor in ſaporem, ⁊ alia ſimilr̃. ſimilia igiꝰ
ſunt quę agunt ⁊ patiũtur abinuicem ⁊ nõ cõtraria: ego
ꝟo inquit dico ꝙ neqꝫ ſimilia ſunt agẽtia ⁊ patientia,
neqꝫ oĩno diſſimilia, ⁊ ꝯtraria. ſimilia quidẽ non ſunt,
qꝛ ſimile nihil patitur a ſimili: ſi enim patiꝰ aliqđ ſimi/
le a ſimili, ⁊ a ſeipſo patietur, etenim idẽ ſibi ipſi oĩno
ſimile eſt: ſi aũt hoc nihil erit incorruptibile ⁊ ęternum.
ꝓpter hęc quidẽ nõ erunt agẽtia ⁊ patientia ſimilia, ve/
rum nec oĩno diuerſa ⁊ ꝯͣria: neqꝫ enim linea ab albedi
ne patieꝰ, neqꝫ dulcedo a nigredine. ſic ergo cũ deſtru/
xit antiquoꝝ opiniones deſcẽdit deinceps in opinionẽ
ſibi apparẽtẽ. quę igitur ab antiquioribus de agere ⁊ pa
ti dicta ſunt hęc ſunt. vidẽtur aũt inquit hi cõtraria dicẽ
tes in idẽ duci: huius ꝟo cauſa eſt ꝙ ad partẽ eoꝝ vter
qꝫ reſpexit, cũ oportuiſſet totũ inſpicere, nã re vera agẽ
tia ⁊ patientia nec oĩno altera ſunt, nec oĩno eadem, ſed
partim ſimilia, partim diſſimilia ⁊ cõtraria: qm̃ eniꝫ nõ
qđcunqꝫ in qđcunqꝫ agit: non eniꝫ agit caliditas in dul/
cedinem, aut in lineã, ſed cõtrarium in cõtrarium: albũ
ſ. in nigrũ, ⁊ dulce in amarum. cõtraria ꝟo ⁊ genus cõe
habent/⁊ ſubm̃. manifeſtum ꝙ agentia ⁊ patiẽtia par/
tim eadem ſunt ſm̃ genus ⁊ ſubm̃, partim ꝟo cõtraria
ſm̃ formã. antiquoꝝ igitur quicũqꝫ quideꝫ ad genus re
ſpexerũt agẽtium ⁊ patiẽtium ſimilia agere ad ſe inuicẽ
⁊ pati dixerunt, quicũqꝫ ꝟo ad formã cõtraria, qꝛ nihil
magis actiuum aut paſſiuum eſt alteruꝫ altero: oportet
enim agens actiuã habere potẽtiam, patiens ꝟo paſſi/
uam: quę ꝟo ſunt ęqualẽ habẽtia ⁊ eãdem potentiã qđ
magis vtrũqꝫ iſtoꝝ actiuum ꝙ̃ paſſiuũ erit. quare nec
agent nec patienꝰ ab inuicem: ſimilẽ habentia ⁊ eãdem
actiuã ⁊ paſſiuam potentiã. ſi quis ꝟo dixerit ꝙ nõ eſt
abſurdum ipſum agens ⁊ repati: eiuſmodi eñi ſunt quę
cõicant in materia, dico ꝙ repati qđem non eſt abſur/
dum. illud ꝟo non magis abſurdũ eſt. naꝫ agens ẽt ſi re
patiatur, magis tamen agit ꝙ̃ repatiatur: ⁊ patiens ⁊ ſi
agat, magis tñ patitur ꝙ̃ agat. in his aũt quę ſimilia ſunt
nõ magis eſt in vtroqꝫ effectiua ꝙ̃ paſſiua potẽtia. qua/
propter nõ patietur ſimile a ſimili, ⁊ ipſum agens in ſe/
ipſum vult patiens trãſmutare: ſimile ꝟo nunꝙ̃ in ſimi
le cõuerſum fuerit: iam eñi eſt ⁊ ante cõuerſionem illud
in qđ ⁊ trãſmutatur: manifeſtũ igitur eſt ꝙ ſimile a ſimi
li nõ patietur. at ꝟo nihil inquit, erit neqꝫ incorruptibi/
le neqꝫ imobile: etenim mouere etiã eſt aliquid agere:
quare ſi idẽ aliquid a ſeipſo patitur, idẽ oĩno a ſeipſo oẽ
mouebitur, ⁊ ipſum a ſeipſo omne corrũpetur: quare ni
hil erit incorruptibile neqꝫ imobile, qđ eſt impoſſibile:
oſtẽſum eſt enim in phyſica, ꝙ omne qđ mouetur ab
aliquo mouetur, ⁊ ꝙ ipſuꝫ ſeipſum nihil mouet, niſi ſm̃
aliam ⁊ aliã partem, vt aĩal: alio eniꝫ mouet. ſ. aĩa, ⁊ alio
mouetur. ſ. corpore, ⁊ ꝙ non oĩa mouentur, ſed ſunt an/
te ea quę mouẽtur imobiles cauſę: nam prima mouẽtia
imobilia ſunt: nõ recte aũt videtur cõcludere ꝙ ſi ſimi/
le a ſimili paſſiuũ eſt, ⁊ ꝓpter hoc ⁊ idẽ in ſeipſum aget,
iam nihil eſſe imobile neqꝫ incorruptibile. quid enim ſi
dicat quis ꝙ motiuum quidẽ erit aliquid ipſum ſuiip/
ſius ⁊ paſſiuũ ipſum a ſeipſo ꝙ. ſ. natuꝫ eſt moueri ⁊ pa
ti. qđ ꝟo non oĩno natũ eſt non patieꝰ a ſeipſo. qđ. ſ. nõ
natum eſt pati paſſionẽ, neqꝫ mouebit idem ſeipſuꝫ cũ
immobile ſit. ſed accurate addidit illud [ſiquidẽ ſimile
inquantũ ſimile actiuuꝫ] ⁊ omne a ſeipſo patieꝰ, ⁊ nihil
erit immobile neqꝫ incorruptibile. ꝙ autem nihil agit
qđ eſt omnino diuerſum in alterũ vt linea in albedinẽ,
niſi per accidens ſignuꝫ facit hoc. qđ eſt non immutare
ſeipſa a natura, qđ enim agit in aliqđ immutare ipſum
vult a ſui natura. ꝙ aũt dicaꝰ nigruꝫ in lineã quę eſt in
albo agere per accidens diciꝰ, etenim poſtꝙ̃ nigruꝫ eſt
factuꝫ albũ manſit linea, linea, ⁊ nõ exiuit a nã ſua, ma
nifeſtũ ꝙ per accidens egit nigrũ in lineaꝫ, qꝛ accidit li
neam albã eſſe. ꝓpter id igiꝰ ꝙ in albuꝫ qđ eſt in linea
egit nigrum diciꝰ per accidens etiã in lineam egiſſe, di/
xit aũt lineaꝫ eſſe nigrã. gratia exẽpli. tu ꝟo dic ꝓ linea
ſuperficiem. dicendo igiꝰ quęcũqꝫ neqꝫ cõtraria ſigni/
ficauit extrema album ⁊ nigrum. per id autem verbum
neqꝫ ex contrarijs, ſignificauit intermedia, vt fuſcũ.

¶ Sed quoniã non quodcũqꝫ natuꝫ eſt age Tex.c.50.
re ⁊ pati, ſed quęcunqꝫ vel cõtraria ſunt, vel
contrarietatẽ habent: neceſſe ⁊ agens ⁊ pa/
tiens genere quidem ſimile eſſe ⁊ idem, ſpe/
cie ꝟo diſſimile ⁊ contrariũ. natum eſt eniꝫ
corpus a corpore, ſapor autẽ a ſapore, color
quoqꝫ a colore pati. omnino auteꝫ qđ eiuſ/
deꝫ generis ab eo qđ eiuſdẽ generis. ¶ Hu/ Tex.c.51.
ius ꝟo cauſa. qm̃ contraria in eodeꝫ genere
oĩa, agunt autẽ ⁊ patiunꝰ contraria a ſe inui
cem. quare neceſſe eſt quodaꝫ quidẽ modo
eſſe eadem agens ⁊ patiens, quodã ꝟo mo
do altera diſſimiliaqꝫ a ſeinuicem, qm̃ auteꝫ
⁊ agens ⁊ patiens genere quidem eadem ⁊
ſimilia, ſpecie ꝟo diſſimilia, huiuſmodi aũt
ſunt cõtraria, manifeſtuꝫ ꝙ actiua ⁊ paſſiua
adinuicẽ ſunt, ⁊ ꝯtraria, ⁊ intermedia, eteniꝫ
omnino generatio atqꝫ corruptio in his eſt.
quapp ⁊ rationabile iam ⁊ ignem. calefacere/
re, ⁊ frigidum infrigidare, ⁊ oĩno actiuum
aſſimilare ſibi ipſi patiens. agens enim ⁊ pa
tiens cõtraria ſunt, ⁊ generatio in cõtrarium
eſt, quare neceſſe eſt patiẽs in agens trãſmu
tari, ita enim erit in contrarium generatio.

¶ Hactenus antiquorum ſermones expoſuit, hoc autẽ Com. 110.
loco deinceps ꝓpriã opinionẽ exponit. volẽs aũt oſtẽ/
dere ꝙ agens ⁊ patiẽs partiꝫ ſimilia ſunt/partim diſſi/
milia vtiꝰ ſyllo hm̃oi, ſumens ex euidẽtia cõfeſſum ꝙ
agẽtia ⁊ patiẽtia aut ꝯͣrietatẽ hñt, aut ſunt ꝯͣria. cõtrarie/
tatẽ quidã habere dicẽs ipſum intermediũ, vt fuſcũ cũ
in albũ agit, aut aliquẽ alteꝝ colorẽ. ꝯͣria ꝟo vt albuꝫ ⁊
nigrũ. eſt aũt ſyllus hm̃oi. agentia ⁊ patientia ꝯͣria ſunt,
ꝯͣria quodãmodo eadẽ ſunt, quodãmodo ꝟo diuerſa,
genere enim eadẽ ſpecie ꝟo diuerſa. igiꝰ agẽtia ⁊ patiẽ/
tia quodãmodo eadem ſunt, quodãmodo ꝟo diuerſa.
exẽpla aũt ponit huius ꝙ agentia ⁊ patiẽtia ſunt ſilia,
corpus a corpore pati, ⁊ ſaporeꝫ a ſapore, corpus ꝟo a
corpore inquit pati nõ ſimplr̃, ſed qualitate affectũ. rur
ſum ꝟo a colore dicens pati, dicit ꝓculdubio id qđ eſt

in ſubto.cauſa aũt ingt ꝙ ſimile a ſimili patiatur/eſt,qꝛ agẽtia ꝛ patientia ↄ̃ria ſunt.cõtraria ꝟo ſub eodem gñe ſunt:agẽtia igitur ꝛ patiẽtia eiuſdem gñis ſunt.cum aũt demõſtrauit agentia ꝛ patientia eiuſdem gñis eſſe, cum ſumpſerit cõfeſſum ꝙ agentia ꝛ patiẽtia ↄ̃ria ſunt,nunc vult demõſtrare id qꝺ confeſſum ſumpſerat.ſ.ꝙ agẽtia ꝛ patiẽtia ↄ̃ria ſunt.oſtẽdit ꝟo rurſuꝫ hoc ſumẽs ꝙ agẽtia ꝛ patiẽtia quodãmodo ſimilia,quodãmodo ꝟo diſſimilia,eiuſmodi ꝟo ſunt ↄ̃ria. igitur agẽtia ꝛ patientia ↄ̃ria ſunt:eſt ꝟo demõſtratio reciproca.in plus autẽ eſt gñio ꝛ corroptio ꝙ̃ agere ꝛ pati:eſt eni agere ꝛ pati gñio quędã ꝛ corruptio quędã:ꝛ corruptio ꝛ gñio nõ ſine agere ꝛ pati in ↄ̃rijs.ꝓbat aũt primo hoc ex ipſo magis, qꝺ facere ꝛ pati eſt in ↄ̃rijs:eteniꝫ ſi gñio ꝛ corruptio in his eſt ingt.ſ.cõtrarijs.eſt enim gñio ꝛ corruptio de ↄ̃rio in cõtrarium,vt oſtẽſuꝫ eſt in phyſica,ꝛ facere ꝛ pati in ↄ̃rijs erit,ſcõꝫ aũt qꝺ ↄcludi põt eſt,ꝙ ſi gñio ꝛ corruptio eſt in ↄ̃rijs:in quibus igitur nõ eſt cõtrarietas,in his nõ eſt gñio ꝛ corruptio:huiuſmodi ꝟo eſt quintũ elemẽtũ. deinceps aũt inducit,ꝙ rõnabiliter calidum ꝛ frigiduꝫ actiua exiſtẽtia ꝛ paſſiua calefaciũt ꝛ infrigidant , ꝛ patientia ſibi ipſis reddunt ſimilia:ꝓbat aũt ꝙ agens aſſimilat ſibi paſſum,habens hoc oſtẽſum ꝙ gñio eſt mutatio in ↄ̃rium,ꝛ ꝙ agens ꝛ patiens ſunt ↄ̃ria:eſt igitur cõſtructio ſylli talis. gñio vel ꝙ generatur ꝛ ſimplr tranſmutatur in ↄ̃riuꝫ ſibi trãſmutatur : eſt aũt cõtrarium ei ꝙ gñatur ꝛ trãſmutatur ipſum agens:ergo ꝙ generatur ſimplr/ꝛ patitur/ꝛ trãſmutatur, in ipm agẽs trãſmutat̃, ergo ipſum agens ſibi ſimile facit ipſum patiens.

Tex.cõ.52 ¶ Et ſm rõnem quoqꝫ non eadem dicentes, vtroſqꝫ tñ tangere naturã:dicimus enim pati interduꝫ quidẽ ſubm, vt ſanari hominẽ, ꝛ calefieri, ꝛ infrigidari, ꝛ alia eodẽ modo.interduꝫ aũt calefieri quidẽ frigidũ, ſanari ꝟo laborans. vtraqꝫ aũt vera ſunt. eodẽ aũt modo ꝛ in agẽte:qñqꝫ quidẽ hominẽ dicimus calefacere,qñqꝫ ꝟo calidũ.eſt eni vt mã patitur,eſt aũt vt ↄ̃rium.in illud igitur reſpiciẽtes idẽ aliquid oportere putarunt agens habere ꝛ patiens,qui ꝟo in diuerſa contrariũ.

Com.III. ¶ Rationabile ingt eſt dicere,ꝙ etſi nõ eadem dicũt, q ſimilia dicũt agentia ꝛ patiẽtia,ꝛ q diſſimilia,nihilominus vtriqꝫ nãm ipſoꝝ tangunt.quõ aũt vterqꝫ nãm ipſoꝝ tangat ſubiũxit.eteni cõis vſus inquit ipſoꝝ hominũ/qñqꝫ quidẽ ſic/quãdoqꝫ ꝟo illo modo cõſueuit dicere.dicimus eniꝫ ingt,ꝙ homo qñqꝫ quidẽ ſanatus ẽ, ex ipſo ſubto vocãtes id qꝺ ſanat̃,quãdoqꝫ ꝟo ꝙ ęgrotans ſanatus eſt ex ipſa paſſione vocãtes.ꝛ calefieri quãdoqꝫ quidẽ calidũ,quãdoqꝫ ꝟo frigidum.ſimilr aũt ꝛ ĩ agẽtibus, quãdoqꝫ qdem calefacere dicimus hominẽ, quãdo.vꝫ.tactu calefecerit,quãdoqꝫ ꝟo calidũ calefacere.qm̃ igitur agẽtia ꝛ patiẽtia,quãdoqꝫ quidẽ ex ſubto vocãtur,quãdoqꝫ ꝟo ex paſſione. quicũqꝫ quidem ad ſubm ipſoꝝ reſpexerũt,ſimile a ſimili pati dixerũt:cõicant enim in mã,vt dictũ eſt,agentia ꝛ patiẽtia.quicũqꝫ ꝟo ad paſſionem ↄ̃rium a ↄ̃rio. ¶ Manifeſtum eſt aũt ꝙ quãdo dicimus cõicare in mã agentia ꝛ patientia,nõ ſm proximã dicimus ꝛ vltimã mãm.manifeſtũ eſt eniꝫ ꝙ altero mõ opꝫ tẽperari corpus qꝺ ſubijcitur albo colori,alio ꝟo qꝺ nigro, eodẽ quoqꝫ modo ꝛ in alijs,ſed ſm ꝙ mã quę eadem eſt ꝛ calidi ꝛ frigidi/ꝛ albi ꝛ nigri receptiua. ¶ Sed ſi hoc ꝛ ꝓpter primam mãm dicimus in mã cõicare agentia ꝛ patiẽtia, cur nõ omne ab oi patitur,ꝛ omne in oẽ agit:ꝛ albedo ĩ dulcedinẽ/ꝛ in redolẽtiam/aut fętorem:ꝛ in alijs ſimilr : oium enim vna ꝛ cõis eſt mã prima. ¶ Dico igitur ꝙ nõ ſufficit ſolũ vt agãt aliqua ꝛ patiãtur inter ſe,mãm ipſoꝝ eſſe cõem:ſic enim qꝺcunqꝫ ageret in quodcũqꝫ:oĩa enim cõicant in mã.ſed opꝫ cũ hoc ꝙ cõis eſt materia, etiã formas eſſe ↄ̃rias agẽtium ꝛ patiẽtiuꝫ. ¶ Dubitauerit aũt quis ſuꝑ his ſi ↄ̃ria ſunt quę ꝛ cõmunem hñt mãm primã agẽtia ꝛ patientia:quare nõ agit album qꝺ eſt in equo,in nigrũ qꝺ eſt in ebeno, ꝛ ſimplr omne nigrũ in omne album. ¶ Dico igitur ꝙ non ſunt hęc ꝓprie in mã cõicantia, neqꝫ eni maxime ꝓximam eoꝝ quę trãſmutant̃ mãm opꝫ accipere,nec maxie primã:nã in ſimplicibus elemẽtis dimẽſum triplr eſt cõis hoꝝ materia,in compoſitis ꝟo nõ opꝫ hanc accipere cõem mãm, neqꝫ vltimã ſed mediã.ꝟ.g.eſt quędaꝫ tẽperamenti latitudo ſm quã fit hominis caro,in latitudine hac accidit qñqꝫ quidẽ dealbari carnẽ,quãdoqꝫ ꝟo denigrari intenſis aut remiſſis quibuſdã qualitatibus.hanc igitur latitudinem temperamenti carnis cõmunem dico mãm ↄ̃rioꝝ, quę adinuicẽ tranſmutãtur in hominis carne,idem ꝛ in omnibus.iccirco nec omne cõtrarium in omne trãſmutatur, quoniam neqꝫ cõmunis materia ſm dictum modum. albo.ꝟ.g.quod eſt in lacte, ꝛ nigro quod eſt in ebeno. ¶ Rurſus igitur dico ex ſuperioribus diſtinguẽs vniuerſum theorema ꝙ ꝛ agẽtia ꝛ patiẽtia quidẽ ĩmediate, cõicantia in mã oĩno ↄ̃ria ſunt, non oĩno aũt quę ſunt ↄ̃ria agũt ꝛ patiũtur : neqꝫ enim durũ in molle agit,nec ſurſum in deorſum,neqꝫ ſimplr albũ in nigrũ, nec omne ↄ̃rium in omne contrariũ,ſꝫ hęc ↄ̃rioꝝ agunt ꝛ patiũtur adinuicẽ,quęcũqꝫ actiuã habent vim,eiuſmodi ꝟo ſunt maxime calidũ ꝛ frigidum.quęcũqꝫ tñ agunt ꝛ patiũtur ĩmediate cõicantia in materia oĩno ↄ̃ria ſunt.addidi aũt ĩmediate,qm̃ agit frigiditas in mollitiẽ : molle enim a frigido durum fieri põt,vt cera : aut a calido/vt lutum,non tñ ꝓpter hoc aut frigidum ↄ̃riuꝫ fuerit molli,qꝺ eſt in cera:aut calidũ ei,qꝺ eſt in luto:aut oĩno calidũ aut frigiduꝫ ↄ̃ria ſunt molli:agũt ꝟo ĩ molle nõ ĩmediate:ĩmediate eni in ↄ̃ria agũt:frigidũ eni ĩ calidũ qꝺ ẽ ĩ cera agens,ꝛ ipſuꝫ faciẽs tranſpirare,trãſpirante ſimul cũ calido quadã humida ſubã,in qua etiã eſſe habebat, ſic accidit ceram coagulatã ꝛ durã factã iri. quapropter ĩmediate frigiditas egit in caliditatẽ,ꝛ ꝑ ipſam in humiditatẽ,ꝛ ſic deinceps ꝑ accidens in mollitiẽ. ſic quoqꝫ ꝛ in aqua frigiditas agẽs facit glaciẽ,ĩmediate ĩnatum calidum qꝺ eſt in ea faciens trãſpirare,aut etiã oĩno aliqñ extinguens ꝛ trãſpirare faciens quandã humiditatem ſubalem aquę,aut intẽſione frigiditatis,qꝺ ꝛ verius eſt cõfertiens partes aquę ꝛ cõdenſans ſic facit aquã durã, ꝛ reſiſtentẽ loco eius qꝺ cedebat ꝛ erat molle : eodẽ aũt modo ꝛ caliditas luti frigiditatẽ in luto extinguens,aut in caliditatẽ trãſmutans, ꝛ trãſpirare faciens ſimul trãſpirare facit cũ caliditate humidã ſubam,in qua ꝛ eſſe habebat frigiditas, ꝛ ita qꝺ derelinqtur durũ ꝓ molli factũ eſt caliditate primũ in frigiditatem quę eſt in luto agente.hęc ꝟo accurate dicta ſunt in 4° metheororum. ¶ Potius aũt ſic opꝫ dicere ꝙ calida ꝛ ſicca ignis ſubſtãtia in frigidũ luti agens,ꝛ trãſmutans hanc aut tranſpirare faciens,ſic facit durũ lutum.quapropter ĩmediate ↄ̃rium in ↄ̃riuꝫ egit.addidi igitur verbũ illud [ĩmediate] ꝓpter hoc.illud ꝟo [cõicantia in mã] ꝓpter cęleſtia. nã ꝛ ſi prima mã ſit cõis eoꝝ quę ſub luna ſunt, dico.ſ. trifariã dimẽſionatum:non tñ quę ꝓxima eſt, vt poſſit hoc qdem ↄ̃rioꝝ abicere,illud ꝟo recipere : agũt igitur

⁊ cęleſtia imediate in ſubuſtum.pꝛimo eni ipſuʒ mouet, ⁊ patiẽ ſubuſtum a cęleſtibus imediate,nec tñ ſunt hęc cõtraria.hoc aũt qꝛ,vt dixi,in mã cõicant, recte igiẽ dictum eſt ꝙ agẽtia ⁊ patiẽtia imediate cõicantia in materia oino ſunt ꝯ̃ria.℄ Dubitauerit ꝟo quis ⁊ hoc merito i ſermone de ꝯ̃ꝛijs q̃uo dicimus ꝯ̃ria trãſmutari inter ſe:ſi eni non oia ꝯ̃ria agunt ⁊ patiũtur adinuicẽ,cõgruũ eſt nec omnia ꝯ̃ria adinuicẽ trãſmutari;non enim albũ qꝺ eſt in ceruſa/trãſmutabitur in nigrũ qꝺ eſt in ebeno/ aut in id qꝺ eſt in coꝛuo. nõ igitur omne ꝯ̃riuʒ in omne ꝯ̃rium trãſmutabitur.ſi igitur verus eſt ſermo dicẽs cõtraria adinuicẽ trãſmutari,nõ trãſmutatur aũt albũ qꝺ eſt in ceruſa/in nigrũ qꝺ eſt in ebeno. igitur nec ꝯ̃rium ei fuerit,qꝺ eſt abſurduʒ: vl'r enim album ꝯ̃rium eſt nigro:quare ſi vniuerſale albũ vl'i nigro ꝯ̃rium eſt, ⁊ aliqꝺ igitur alicui,videẽ igitur vtrinqʒ ratio cogere ad aliqꝺ cõmunium ꝯfeſſoꝝ auferẽdum, aut qꝺ non eſt ſimpl'r ꝯ̃rium album nigro ſi nõ omne in oẽ trãſmutatur, aut ꝙ non oia ꝯ̃ria adinuicẽ tranſmutãtur.℄ Dicimus igitur ad hęc ꝙ omne albũ omni nigro ꝯ̃rium eſſe veꝝ eſt:agit enim vtrũqʒ paſſiones ꝯ̃rias:omne eni nigrum ꝯgregatiuũ viſus eſt, ⁊ albũ omne diſgregatiuũ. rurſus quoqʒ ꝯ̃ria adinuicẽ trãſmutari verũ eſt, trãſmutantur eniʒ in ꝯ̃ria ſm formã ⁊ ſpeciem,nihil aũt in idẽ ſm numerũ ꝯ̃rium trãſmutatur:non eni qꝺ eſt in hac aqua frigidum fit calidũ,aut qꝺ nigrum fit albũ qꝺ eſt i hoc coꝛpoꝛe.oino eniʒ mutatio idẽ ſm numerũ eſſe nõ ꝯcedit, neqʒ in vna ⁊ eadẽ re,neqʒ eniʒ eadẽ ſm numerũ eſt albedo,quę eſt ante ſolis aduſtioneʒ, ei quę eſt poſt ſolis aduſtionẽ, neqʒ ſanitas quę eſt ante ęgritudinẽ, ei quę poſt ęgritudinẽ eſt:oſtenſum eſt aũt hoc in alijs. ſi ergo neqʒ in eodẽ indiuiduo vnã eſſe ⁊ eãdem albedinẽ poſſibile eſt,quę eſt ante mutationẽ in nigrũ ⁊ quę eſt ex nigro,quãto magis qꝺ eſt in ceruſa albũ in idẽ ſm numerum,nigrũ non trãſmutabitur ꝙ eſt in ebeno:ſʒ trãſmutabitur ꝯ̃rium in ꝯ̃rium ſm ſpẽm,albũ in nigrum,nõ in hoc nigrũ,ſʒ ſimpl'r in nigrũ.quęcũqʒ igitur ꝯ̃rioꝝ actiuam habẽt vim,vt calidũ ⁊ frigidũ,hęc patiẽtia ad ſe inuicẽ ⁊ trãſmutata in idem ſm ſpẽm,ꝓxime trãſmutanẽ, vt qñ patitur aqua ab igne(patitur aũt in gñone.ſ.⁊ coꝛruptione)trãſmutatur ꝓxime in ipſam calidã aquã,qualis erat ⁊ gñans ignis,quãdo aũt nõdũ coꝛrupta fuerit, ſʒ vt alteraẽ, ad coꝛruptionẽ ꝓficiſcens aqua calefacta, tũc in eãdem ſpẽm calidi trãſmutatur, nõ ſimpl'r pꝛoximã ⁊ quale eſt ipm agens,ſed i ſpẽm calidi quę in latitudine ꝯſideraẽ.foꝛtaſſe aũt nec cũ coꝛrupta fuerit aqua, ꝓxime in idẽ ſm ſpẽm agenti trãſmutatur:pꝛimũ enim ⁊ in alterã exaereſcit,⁊ non in igneã caliditatem eſt trãſmutatum:aer ꝟo vel qꝺ eſt in aere frigidũ ꝓxime in caliditatẽ quę,ẽ in igne trãſmutaẽ.eoꝝ ꝟo quę non actiuã virtutẽ hñt ꝯ̃rioꝝ vt albi ⁊ nigri,ſi quidẽ inſeparabilia ſint,vt albedo ceruſę/⁊ picis nigruʒ, trãſmutanẽ in ꝯ̃ria ſm ſpẽm quę ſunt in gñone ⁊ coꝛruptione. poſſet eni album qꝺ eſt in ceruſa fieri nigrũ/coꝛrupta ceruſa: poſſet nãqʒ ebenus fieri/aut pix/aut ꝗd huiuſmodi. ſi aũt ſint ſeparabilia trãſmutantur rurſus in ꝯ̃ria ſm ſpẽm in latitudine.fieret eni coꝛpus albũ/nigrum, non tñ hoc nigrũ/qꝺ eſt in ebeno,qm̃ nec ab ipſo patitur,ſʒ ſimpl'r nigrũ.ſic ergo verũ eſt ꝯ̃ria adinuicẽ trãſmutari. pręterea materię denſitas impedimentũ ſępe fit mutationis:qꝺ eni eſt in atramento ſępie nigrũ,ſępe ſuperabit albedinẽ lactis,qꝺ aũt eſt in ebeno minime.opus eſt igitur ad mutationẽ ꝯ̃rioꝝ ⁊ mãm aptam eſſe ad agẽduʒ ⁊ patiẽdum.℄ Sed dicet ꝗs,ſi eo ꝙ poſſit coꝛruptũ coꝛpus nigrũ/facere alterũ coꝛpus albũ,ſic dicis ꝯ̃ria adiuicẽ trãſmutari,quid potius ꝯ̃ria trãſmutari adinuicem dicenẽ ꝗ̃ ſimpl'r omne in omne trãſmutari:qm̃ ex omni coꝛrupto põt oino aliud quid genitum iri.℄ Dico igitur ad hoc,dictũ eſſe in phyſica ꝙ gño oino eſt ex ꝯ̃rio in contrariũ.nã etſi dicamus ex pꝛiuatione fieri quę fiũt,oino erit in pꝛiuatione cõtraria foꝛma ei q̃ futura eſt, ex qua fit mutatio,ꝗ̃uis inoiata ſit hęc ⁊ incognita:non eni eſſet mutatio niſi eſſet oino ꝯ̃rietas, eius ex quo ad id in quod.quare ſi oino omnis gñõ eſt ex cõtrario/impoſſ'e eſt imediate ex omni omne gñari.nõ enim imediate ex terra poſſet fieri teſta,ſʒ opʒ pꝛius tal'r tẽperari ⁊ habere ad foꝛmã generandã cõtrarietatem aliquã, vt ita effectiuũ trãſmutet ꝯ̃rium in contrariũ.ſic igitur ꝗ̃uis omne in omne trãſmutetur ꝓpter cõem ⁊ pꝛimã receptiuã oium foꝛmaꝝ mãm,pꝛius tñ continet tẽperiem quãdã ꝯtrarietatem aliquã ad futuram foꝛmã habentem, ⁊ ſic aptam exiſtentem vt in cõtrarium tranſmutetur.

℄ Eãdem quoqʒ rõnẽ ſuſpicandũ eſt eſſe de ipſo agere ⁊ pati,quã ⁊ de moueri ⁊ moue- Tex.cõ.53
re.dupl'r nãqʒ dicitur ⁊ mouens,in quo eni pꝛincipiũ motus videtur hoc mouere.(pꝛincipiũ eni pꝛima cauſaꝝ.) ⁊ rurſus extremũ, ad id qꝺ mouetur ⁊ gñonem. ſimil'r quoqʒ ⁊ de agẽte.eteniʒ medicũ dicimus ſanare ⁊ vinũ. pꝛimũ igitur mouens nihil ꝓhibet in motu quidẽ imobile eſſe, in ꝗbuſdã ꝟo etiã neceſſariuʒ.vltimũ aũt ſemper mouere motum.in actione ꝟo,pꝛimuʒ quidẽ impaſſibile,vltimũ aũt ⁊ ipſum patiens.quęcũqʒ eni nõ habent eandem mãm agunt impaſſibilia exiſtẽtia,vt medicatiua: ipſa namqʒ ſanitatẽ agens nihil patitur ab eo qꝺ ſanatur. cibus ꝟo agens ⁊ ipſe aliquid patitur:aut enim caleſit,aut infrigidatur,aut aliud aliquid patiẽ ſimul agens. eſt aũt medicatiua quidem vt pꝛincipium,cibus ꝟo vltimuʒ, ⁊ qꝺ tangit.

℄ Quęcũqʒ igitur nõ in materia foꝛmã ha- Tex.c.54.
bent,hęc quidẽ impaſſibilia ab actiuis:quęcũqʒ ꝟo in materia,paſſiua:mãm eniʒ dicimus ſimil'r vt ſit dicere eãdem eſſe,oppoſitoꝝ cuiuſlibet, tanꝗ̃ genus ens , qꝺ ꝟo põt calidum eſſe pręſente calefactiuo, ⁊ appꝛoximãte neceſſe eſt calefieri : quapꝛopter ſicuti dictũ eſt,hęc quidem actiuoꝝ impaſſibilia,illa ꝟo paſſibilia, ⁊ quẽadmodũ in motu, eodem modo ſe habet ⁊ in actiuis:ibi nãqʒ qꝺ pꝛimo mouet imobile eſt, ⁊ i actiuis pꝛimũ agens impaſſibile.

℄ Eſt aũt effectiua cauſa Tex.c.55.
vt vnde pꝛincipium motus,cuius aũt cauſa nõ effectiua.quapꝛopter ſanitas non effectiua,niſi ſm trãſlationem.etenim agentis quideʒ cũ inerit,fit aliqꝺ patiens, habitibus ꝟo pręſentibus nõ amplius gñatur,ſed iam eſt: foꝛmę ꝟo ⁊ fines habitus ꝗdã:materia ꝟo qua materia paſſiuũ eſt.ignis igitur habet in

materia

materia calidū. ſi vero aliqḋ eſſe ſeparatum calidū, hoc nihil vtiq; pateretur. hoc igitur fortaſſe impoſſe eſt eſſe ſeparabile. ſi vero ſunt aliqua talia, in illis vtiq; fuerit quod dicitur verum. quid igitur facere ꝛ pati eſt, ꝛ quibus ineſt, ꝛ ꝓpter quid, ꝛ quo modo determinatum ſit hoc modo.

Com.112. ¶ Cum dixit que ſunt agētia ꝛ patiētia, q.ſ. q̄ ſunt quodāmodo ſimilia, quodāmodo diſſimilia, q̄rit nūc quō ſe hñt hec ad inuicē, agētia dico ꝛ patiētia, vtrū oē agēs etiā repatiat̄, an nō. dicit ergo vt hoc iueniamus, videamus quō ſe hñt mouētia ꝛ q̄ mouētur. nā queadmodū hec ſe habuerint, neceſſe eſt ſe hr̄e agētia ꝛ patiētia. nam vlius eſt mouere q̄ȝ agere: omne eni qḋ agit etiā mouet, nō oē aūt qḋ mouet/agit: ſiquidē agere/eſt formā aliquā
Tex.c.53 ꝛ paſſionē agere. dictū eſt aūt in p̄dicamētis, ꝙ quecūq; de aliquo vt de ſubo dr̄, q̄cūq; de p̄dicato dr̄ eadē ꝛ d̄ ſubo h̄ dicent̄. q̄cūq; igit̄ inſunt ei qḋ mouet ꝛ mouet̄, hec ēt agētibus ꝛ patiētib⁹ inerūt. eſt aūt eoꝝ q̄ mouēt, hoc qdē p̄ᵐ mouens, illud vero vltimū ꝛ ꝓximū. qḋ igit̄ mouet p̄ ingt nihil ꝓhibet i mouēdo eē imobile, i qbuſdā vero ēt nec̄iū eſt. ſȝ qḋ vltimū eſt ꝛ ꝓxime mouens, nec̄e eſt cū ꝛ ip̄ȝ moueat̄ mouere. vt aīa p̄ mouet aīal, ſȝ nō nec̄e eſt hāc eſſe oīno imobilē: mouet̄ eni ꝑ accidēs ſimul cū corpore trāſmutata, ꝛ ip̄m cū mouet̄ non derelinquēs, ſȝ imago imobilis ꝑmanet p̄ mouens appetitiuū: ſilr̄ ꝛ cōuiciū mouēs aīum, imobile manet: hec enim nec ēt ꝑ accn̄s mouent̄, dū mouēt: ſȝ calidū inatum imediate mouens aīal ꝛ lacerti, aut ſi que alie ſint ꝑtes motiue imediate totius aīalis, dū ꝛ ipſe mouent̄, mouēt: qm̄ igit̄ hec inſunt mouēti, iſunt aūt ei nō vt gn̄i, queadmodū id qḋ eſt de plurib⁹ ꝛ dr̄ntib⁹ ſpē p̄dicari, ſȝ ſimplr̄ vt rei ꝛ mouēti, inerūt hec ēt agēti: nō igit̄ oē agēs i agēdo repatit̄: ſed qḋ qdē p̄ agit, qn̄q; quidē repatit̄, qn̄q; vero minime, vt ars medicine agēs i infirmū, ꝛ oīno ſcie agētes in ipſos addiſcētes p̄, he imobiles manēt. p̄ᵐ q̄ȝ agit ignis i aquā, ſȝ tn̄ ēt repatit̄ ab ipſa: ꝛ aer in balneo imediate agens in nos ēt repatit̄ a nobis. ꝛ vt breuiter dixerim, agētiū hec ſunt q̄ in agēdo repatiūtur, quecūq;
Tex.c.54 i eadē mā ſubſiſtūt: ob hoc nec ſcia repatit̄, vt medicinalis ab ifirmo: medicamē vero repatit̄, qm̄ ſcia in aīa hȝ eſſe, egritudo vero in corꝑe: reagit aūt in medicamē, qm̄ p̄ᵐ ſubm eſt mā cōis oīuȝ corꝑoꝝ. ¶ Videt̄ aūt cōparationē mouentiū ad agētia feciſſe nō recte: ingrens eni que agētiū repatiunt̄ in agēdo a patiētibus, ꝛ dicēs ꝙ vt ſe hñt mouētia ſic ſe hñt ꝛ agētia: adduxit q̄dā mouētia, q̄ in mouēdo nō ꝯmouent̄ ab his q̄ mouētur: ſed ſimplr̄ mouent̄, ꝛ ipſa i mouēdo ꝛ motu indigētia vt ꝯmoueātur: nō tn̄ i mouēdo ꝯmouentur: hmōi eni ſunt oīa que imediate mouent̄, vt inatū calidū aut lacerti, ſilr̄ ꝛ baculus: ſȝ hoc nō eſt qḋ q̄rit̄, ſȝ ſi in mouēdo ꝯmouent̄. dico ergo ꝙ ꝛ ſi nō i vniuerſuȝ exᵐ ſimile ſit, ſaltem in tātū ſolū ſufficit, ꝙ vt mouētiū ſunt aliq̄ que nō ſunt imo-
Tex.c.55 bilia, ſic ꝛ agētiū, quū ꝛ exᵐ ipſius ēt ſeruet ꝓportionē: aīa eni mouens ꝯmouet̄ ꝛ ſi ꝑ accn̄s: oīno aūt qm̄ motus nō vt genus i ſpēs diuidit̄, ſȝ vt equoca vox i ſignificata diuerſa: nō eſt eni i vno p̄dicamēto ſȝ plurib⁹: nō eſt aūt p̄ñtoꝝ aliqḋ genus, ꝑꝑ hoc nec vlr̄ expetēdū eſt, vt queadmodū ſe hȝ in motu, ita ſe habeat ꝛ i actiōe: ſȝ ſufficit ſi quoddātenus ſeruet̄ ꝓportio. vltimū aūt dixit agētiū aut monentiū nō in ſurſum, ſȝ ad id qḋ mouetur aut gn̄atur, hoc eſt imediatū ei qḋ mouet̄ aut fit, vt infirmo cibus aut medicamen: hoc eniȝ vltimū eſt vt ad ipſum patiēs. illud aūt, vt ſit dr̄e, addidit: qꝛ ꝓxima oppoſitoꝝ mā, nō eſt imutabilr̄ eadē: alr̄ eni opȝ tēperata eſſe elēta que albū receptura ſunt, alr̄ ea que nigrū, ꝛ in alijs ſilr̄: dixit aūt mām oppoſitoꝝ veluti genus eē: qꝛ vt vnū ꝛ idem genus eſt ꝯrioꝝ, ſic ꝛ vna mā, ꝛ vt ꝯria nihil differūt ſm genus, ſic neq; ſm ſubum. qm̄ aūt eſt eadē oppoſitoꝝ mā ꝓpter hoc qḋ pōt calidū eſſe, hoc eſt qḋ nōdum eſt calidum, hoc aūt eſt frigidū: qm̄ eſt in mā que nata eſt ꝛ calidū ſuſcipere: cū eniȝ appropinquauerit ei calefactiuū, calefit. recte igitur dictū eſt, quecūq; agentiū ꝛ patientiū in eadē mā nata ſunt eē, hec in agendo repati, qm̄ eadē vtriuſq; mā exiſtens nata eſt oppoſiti formā iuſcipere, hoc appropinquāte merito ab ipſo patit̄. id vero [cui⁹ gr̄a nō effectiuū ē.] dixit iō qꝛ ſanitas nō eſt actiuū qd, niſi ſm trāſlationē. dixit aūt ſm trāſlationē, h̄ eſt abuſiue: aut qꝛ vt effectiua cā corꝑi p̄ſens fit vt ſanet̄, ita ꝛ ſanitas, ꝙ vero ſanitas ꝛ ſimplr̄ finis ꝛ cuius gr̄a nō ſit effectiuū ꝑ ea que ſubiunxit, ꝓbauit dicēs ꝙ aūt cuius gr̄a non eſt effectiuū, hinc eſt manifeſtum: p̄ſente eni agēte adhuc aliqd fit, qḋ trāſmutatur ꝛ in formā ꝑficiſcitur, cuȝ nōdum perfecte ipſam aſſumpſerit, nā donec agens agit, nōdum aſſumpſit formā id qḋ fit: finibus vero ꝛ habitibus p̄ñtibus nō amplius fit, ſȝ iā ē: igit̄ id cui⁹ gr̄a nō eſt effectiuū: ꝑꝑ hoc igit̄ nullatenus vꝛ deū effectiuā mūdi cām dr̄e: nā qꝛ effectiuā cām illā eſſe dicit que per viā quādā ꝛ gn̄onem ducit ad eſſe ea que fiunt: deus aūt non in tēpore facit, neq; impꝑfecta, ꝓpter hoc neq; effectiuū ipſum dicit, niſi forte ꝓductorē opȝ ip̄m vocare: dicitur quoq; ꝛ finalis cauſa, qꝛ ad ipſum oīa cōuerſa ſunt, ꝛ ipſum appetunt: qm̄ vero dixit habitibus, exponēs que nā dixerit habitus, addidit ꝙ fines ꝛ formas, materia vero paſſiuū: hec enim eſt que patitur ꝛ efficitur ꝛ trāſmutatur ſm formas. ꝓpter hoc igitur ingt quecūq; formaꝝ in mā hñt eſſe, hec vtiq; patiētur: qꝛ ſubm habent nō imutabile, neq; paſſione carēs: hmōi aūt ſunt ignis/aqua/ꝛ ſimilia, at ſi alique ſint forme ſeparabiles, a mā he etiā ſine paſſione fuerint. deinde cōcludens, dictū eſt iā, ingt, quid eſt facere, quod eſt ad paſſionē ducere: pati vero ad paſſionē duci, ꝛ ꝙ agere eſt aſſimilare ſibi paſſum, ꝛ pati aſſimilari agenti: ꝛ quibus ineſt, ꝙ ꝯrijs, ꝛ ꝓpter quid: qꝛ cōmunem habēt receptiuā contrariaꝝ paſſionum materiā, ꝛ quomodo, ꝙ adeunte ꝛ propinquante agente patienti.

¶ Quomodo aūt hoc ꝯtingit rurſum dica- Tex.c.56.
mus: qbuſdā igit̄ videtur pati vnūqḋq; per quoſdā poros ꝛ meatus ingrediēte agente vltimo ꝛ ꝓprijſſimo, ꝛ hoc modo ꝛ videre ꝛ audire nos dicūt, ꝛ alios ſenſus oēs ſentire. amplius aūt videri ꝛ ꝑ aerē ꝛ aquā ꝛ ꝑſpicua, eo qꝛ meatus habent inuiſibiles qdē ꝑꝑ paruitatē, dēſos aūt ꝛ ſȝ ordinē ꝛ magis habere ꝑſpicua: qui igit̄ in qbuſdā ita determinauerūt, queadmodum ꝛ Empedocles nō ſolū in agētibus ꝛ patiētibus, ſed etiā miſceri aiūt quorūcūq; meatus cōmēſurati ad
ſeinuicē ſunt. ¶ Via aūt maxime ꝛ de oib⁹ Tex.c.57.
vna ratione determinauerūt, Leucippus, ꝛ Democritus, principiū cū fecerint ſm nāȝ, qḋ eſt: quibuſcūq; eniȝ antiquoꝝ viſum eſt ens ex nec̄itate vnū eē ꝛ imobile: vacuū eni

nõ ens,ſolũ enim plenũ ens:moueri ꝟo non
poſſe nõ exñte vacuo ſeparato, neqꝫ rurſus
Tex.c.58. multa eſſe,nõ exiſtẽte ſegregãte. ¶ Hoc aũt
nihil differt ſi qs putet nõ continuũ eſſe vni
uerſum,ſꝫ tãgere diuiſim ab eo qđ eſt dicere
multa,⁊ nõ vnũ eſſe vacuũ:ſi eniꝫ oĩquaqꝫ
diuiſibile,nullũ eſſe vnũ, quare neqꝫ multa,
ſꝫ vacuũ totum.ſi ꝟo partim qdẽ,partiꝫ ꝟo
nõ,figmento cuidam hoc aſſimilari.vſqꝫ ad
quantũ enĩ ⁊ ꝓpter qd,hoc quidẽ ſic hꝫ to-
tũ,⁊ plenũ eſt, illud ꝟo diuiſum. Amplius
aũt ſimilr̃ dicere neceſſariũ nõ eſſe motũ. ex
his igitur rõnibus ſupgredientes ſenſum,⁊
ipſuꝫ deſpiciẽtes, tanq̃ rõnem ꝯſequi opor
teat, eſſe aiũt totũ vnũ ⁊ imobile ⁊ infinitũ
aliqui:finem enĩ finire ad vacuũ. hi igitur ſic
⁊ per has cauſas de veritate enũtiauerunt.
Tex.c.59. ¶ Amplius aũt in rõnibus quidẽ videntur
hęc cõtingere,in rebus aũt inſanie,ꝓximũ eſt
ita opinari.nullũ enĩ inſaniẽtiũ tãtũ ẽ aliena
ri,vt ignẽ vnũ eſſe putet ⁊ glaciẽ:ſed ſolũ bo
na ⁊ apparẽtia ꝓpter ꝯſuetudinẽ,hęc qbuſ-
dam ꝓpter inſaniam nihil vidẽtur differre.
Tex.c.60. ¶ Leucippus aũt habere opinatus fuit rõ-
nes,quę ſenſui cõfeſſa dicẽtes non auferunt,
nec gñonem nec corruptionẽ, nec motũ nec
multitudinẽ entiũ.cõfeſſus aũt hęc qdẽ ap-
parẽtibus ꝯſentiẽtia:ijs aũt qui vnũ conſti-
tuũt,vt neqꝫ motus ſit ſine vacuo,vacuũqꝫ
nõ ens, ⁊ entis nullũ nõ ens ait eſſe,(qđ eniꝫ
ꝓprie eſt oĩplenum exiſtẽs,) ſꝫ eſſe tale non
vnũ,ſꝫ infinita multitudine, ⁊ ꝓpter moliuꝫ
paruitatẽ inuiſibilia:hęc aũt in vacuo ferri:
vacuũ enĩ eſſe, ⁊ ꝯgregata qdẽ gñonem face
re,diſſoluta ꝟo corruptionẽ:agere ꝟo ⁊ pa
ti q̃tenus ſe tãgunt,eatenus nõ vnũ eſſe, ⁊ cõ
Tex.c.61. poſita quoqꝫ ⁊ circũplicita gñare. ¶ Ex ve
re aũt vno,nõ vtiqꝫ genitã eſſe multitudinẽ:
ex vere aũt pluribꝰ vnũ:ſꝫ eſſe hoc impoſſe.
At queadmodũ Empedocles ⁊ aliorꝫ qdã
aiunt pati per meatus.ſic oẽm alterationẽ, ⁊
⁊ omne pati,hoc fieri modo, ꝑ vacuũ facta
diſſolutione ⁊ corruptione, ſimiliter quoqꝫ
⁊ in augmentatione alijs ſubingrediẽtibus.

Com.113. ¶ Quũ dixit qd eſt agere ⁊ pati,⁊ q̃ ſunt agẽtia ⁊ patien
tia nũc vult dr̃e quo pacto fit agere ⁊ pati.iterꝫ aũt prius
exponit modos qbꝰ antiquores dicebãt fieri agere ⁊ pa-
ti,⁊ ipſos ꝯfutat,⁊ ſic verꝫ modũ exponit.hi eniꝫ inqt ꝑ
poros ⁊ meatus agere ⁊ pati fieri dicebant,quorꝫ erat ⁊
Empedocles.eſſe enĩ meatus quoſdã in corꝑibus,quos
ingrediẽs ipm̃ agens ita agere in paſſum:ſic aũt ⁊ ipſum
videre dicebãt fieri:eſſe enĩ in oĩbus corꝑibus meatus,
in ꝑſpicuis aũt denſiores magis ⁊ ꝑ ordineꝫ, ꝑ quos in-
grediẽtes viſus ſic occurrẽ viſibilibꝰ,ĩ nõ ꝑſpicuis ꝟo
corꝑibꝰ,q2 nõ ſunt ꝑ ordinẽ meatꝰ,nõ poſſe ꝑ totũ tran
ſeũtes viſiões attigere viſibilia eodeꝫ quoqꝫ mõ ⁊ alijs
ſenſibꝰ ſentire,aut audire,aut odorare,ꝑ meatꝰ ingrediẽ
te qualitate odorata , aut ſono. Democritici ꝟo ⁊ Leu
cippei,ꝑ vacuũ agere ⁊ pati fieri dicebãt, in vacuo enĩ
intercipi atomos,in q̊ factũ agẽs ſic alterare trãſponẽs
motu , aut ordine mutãs atomos,aut appoſitũ augere.
differũt ãt a vacuo meatꝰ,qm̃ q meatꝰ inducebãt nõ di-
cebãt eẽ vacuũ,ſꝫ corꝑa eẽ meatibꝰ plena,plenoſqꝫ eſſe
hos meatꝰ altero corꝑe.vt aere,aut alio hꝯ.laudat ãt ma
gis Democriticos Empedocle ⁊ alijs , ꝙ talia pnᵃ in-
uenerint,q̃ illis ſufficerẽt,ad oĩuꝫ ex nã factorꝫ aſſigna-
tionẽ,q.n.meatꝰ inducũt,aſſignãt.ꝟ.g.agẽdi ⁊ patiẽdi ꝑ
ipſos cãꝫ.forte aũt ⁊ q̊rũdã aliorꝫ vt miſtionis. dicebãt
enĩ ꝑ meatus miſceri corꝑa,cũ.n.dñt ſic ſe hñt meatꝰ,vt
cõmẽſurati ſint ad recipiendũ cõmiſtũ corpus,tũc fieri
miſtionẽ.motus tñ cãm minime aſſignare poterãt,quo
pacto ꝑ meatus fiat ipſe motus, aut augmẽtatio , ingre-
diens nãqꝫ ipſum agens,meatus quidẽ replebit,maius
ꝟo nõ faciet. Democritici ꝟo inquit eiuſmodi pñcipia
nouerũt , quę eis accõmodabunť ad aſſignãdas oĩuꝫ q̃
nãliter gñanť cãs.hęc ꝟo ſunt atoma ⁊ vacuũ. addit ãt
⁊ eius ſuppõnes, ⁊ ſuppõnum eas quibus Parmenidei
vſi ſũt,hi.n.inquit pnᵃ occulta ⁊ indemõſtrabilia ſumẽ
tes,ꝑ ipſa q̃ manifeſta ſunt ⁊ ab oĩbus conceſſa auferre
conabanť:Democritici ꝟo pnᵃ ſenſui cõfeſſa accipien
tes,ꝑ ipſa,ea quę manifeſta ſunt cõſtruxerũt.Parmeni-
des nãqꝫ volẽs oſtẽdere ꝙ in rebus nõ eſſꝫ multitudo,
nec motus , qđ erat ſenſui repugnare ⁊ manifeſta tolle-
re,ſumit vt dignitatẽ,nõ eſſe vacuũ,qđ nõ eſt ſenſui cõ-
feſſum,ſꝫ multa indigẽs demõſtratione.h igiť accipiẽs
ꝓcedit per ſyllm̃ ſic.ſi non eſt vacuũ nõ eſt motus,ſed
nõ eſt vacuũ,igiť nõ eſt motus. ſumpſit igiť ipaꝫ ꝯñtiã
vt manifeſtã ꝙ vacuo non exiſtẽte non fuerit motus.ꝑ
vacuũ enim ſolũ poſſe fieri motũ. ſilr̃ autẽ ⁊ ad aſſum-
ptũ,illud .ſ.ſed nõ eſt vacuũ,ſumens igiť hęc vt cõfeſſa,
quę occulta ⁊ dubia ſunt per ipſa id ſuſtulit qđ eſt mani
feſtũ.ſ.ipſum motuꝫ,ſed potius opus eſt ſyllm̃ hoc mõ
dicere,ſi eſt motus eſt vacuũ,ſed nõ eſt vacuũ,non igiť
eſt motus.eodẽ quoqꝫ mõ tollit multitudinẽ. ſi eniꝫ in-
quit in entibus eſt diuiſio,eſt vacuũ. ſolũ.n.ꝑ vacuũ ait
fieri diuiſionẽ,ſꝫ nõ eſt vacuũ,nõ igiť ẽ diuiſio. ꝯtinuũ
enĩ erit oẽ ⁊ vnũ.rurſus itaqꝫ ⁊ ꝯñtiã ⁊ aſſumptuꝫ ſum-
pſit vt cõfeſſa quę tñ imanifeſta ſunt. ⁊ ꝑ ipſa q̃ cõfeſſa
ſunt,ſuſtulit. Parmenides itaqꝫ hoc pacto q̃ manifeſta
ſunt ex imanifeſtis ſuſtulit. Democritus tñ pnᵃ ſumẽs
ex ſenſu cõfeſſa,ꝙ ⁊ diuiſiones ſunt ⁊ multitudo ⁊ mo-
tus in entibus ex his inducit vacuũ.qđ occultũ eſt ꝑ im
manifeſta cõſtruens.ſi eniꝫ eſt diuiſio inquit ⁊ multitu-
do in rebus,eſt vacuũ,ſed eſt diuiſio ⁊ multitudo.ğ va-
cuũ, ipaꝫ qdẽ ꝯñtiã eodẽ mõ accipiẽs vt Parmenides,
ſꝫ aſſumptũ minime.nã hic qdẽ dicebat , ſꝫ nõ ẽ vacuũ,
qđ erat occultũ,iſte ꝟo ꝙ eſt multitudo ⁊ diuiſio,ſilr̃ ⁊
de motu.ſi eſt motus,ẽ vacuũ,ſꝫ eſt motꝰ igiť eſt vacuũ,
hic quoqꝫ eãdẽ ꝯñtiã cũ Parmenide ſumẽs.aſſumptio-
nẽ ꝟo,minime.eodẽ mõ Parmenides ẽt infinitũ indu-
cebat.ſi eſt finitũ oẽ, vacuo ꝓculdubio finiť,ſed nõ eſt
vacuũ nõ igiť eſt oẽ finitum.ꝑꝑ hęc cõmẽdauit Demo
critũ,vt ⁊ ſenſui cõceſſa pnᵃ ſumentẽ,⁊ eiuſmodi ex eis
ſuppoſitiones ⁊ principia naturaliũ rerum cõſtruenteꝫ
per quę oĩa aſſignare poterat,quę ex nã fiebant.de Em
pedocle tñ dicẽs,ingredi inqt dicere ipꝫ agẽs in meatꝰ,
⁊ ſic facẽ,nõ p̊ aũt agẽs,vt medicinã,ſꝫ vt imediatuꝫ,vt
medicamen,aut cibũ.⁊ ꝑꝑ h inqt dicebat magis videri
viſibilia,

viſibilia,ꝑ ea q̃ magis ꝑſpicua ſunt, nã q̃ ſunt magis ꝑſpicua magis hñt ⁊ denſiores ⁊ ꝑ ordinẽ meatus.hic igitur inqͭ nõ ſufficiẽtia ſumpſit pn̄ᵒ ad oia nãlia, ſꝫ ad q̃dã ſoluꝫ ipſis accõmodata, vt ad modũ quo fit agere ⁊ pati.itẽ quo pacto miſcent̃ miſcibilia,ſed nõ quo pacto fiat motus/aut diuiſio ex his tradere pñt, aut reliquoꝝ ſingulũ.Democritici ꝟo talia õterminauerũt principia quę eis ꝓcedent recte,circa demõſtrationes oium eoꝝ quę fiũt.ꝓpter hoc igit̃ inqͭ recte ꝓficiſcũtur eis ꝯñtia: qm̃ tale prinᵐ ſumpſerũt,qᷣ eſt ⁊ ꝯcedit̃ a nã.ſ.eſſe multitudinẽ ⁊ motũ in rebus.viſum nãqꝫ eſt qbuſdaꝫ antiquoꝝ,neqꝫ eſſe multitudinẽ neqꝫ motũ, qᷣ erat ſenſui repugnare.nõ ſuſtulit ergo Democritus q̃ ex ipſa re fidẽ ſumpſerũt,ſꝫ talibus principus vſus eſt. cũ aũt dicit vacuũ nõ ens,hic qdẽ ꝓ eo qᷣ eſt nõ poſſe,intellige.ſ.nõ eſſe in entibꝰ oino vacuũ,vt ſit ſenſus.ſi nõ eſt poſſe motũ fore aliqd ſine vacuo,ſꝫ nõ eſt vacuũ,nõ igit̃ eſt motus.in Democriticis aũt rõnibus non eſt ꝯñter ſic poſſe accepiſſe dici vacuũ,nõ ens,vt oino non ſit,ſed ſolũ ad dr̃iaꝫ pleni.nã veluti nõ hñs eẽntiã aliquã ſupponit vacuũ ipſe Democritus.cũ aũt dixit nõ exñte vacuo/addidit ſeparato.dictũ eſt eni i phyſica ꝙ vacuũ locus ⁊ plenũ,ſubiecto eadẽ ſunt,ſꝫ habitudine diuerſa.vacuũ eni nil aliud ẽ q̃ꝫ locus priuatus corꝑe.plenũ aũt locus plenus corpore:locus ꝟo vacuũ corꝑis receptiuũ,aut interuallũ corporis ꝯtẽtiuũ.in eo ꝟo[hoc aũt nihil differt] non ad id qᷣ iã dictũ ẽ,ſꝫ ad dicendũ referre opus eſt:adhuc aũt ad Parmenidẽ loqͭur.ſupponens eni inqͭ vacuũ eſſe ⁊ motũ ⁊ multitudinẽ,eo ꝙ nõ poſſit dicere nec diuiſionẽ eſſe nec motũ ſine vacuo,ſed vera ratio hꝫ, ꝙ etiã nõ exñte vacuo nihil ꝓhibet/⁊ diuiſionẽ ⁊ motũ reꝝ eſſe,diuiſaꝝ qdẽ ſꝫ ſe tãgentiũ, ⁊ nõ ꝑ vacuũ diſtinctaꝝ. h̃ interimẽs Parmenides,dicit ꝙ nihil dr̃t ſic ſupponere ab eo/qᷣ eſt,atoma ⁊ vacuũ iferre. vtrũ eni inqͭ ip̃m ens,oiquaqꝫ diuiſibile ẽ,aut nõ oiquaqꝫ:ſi eni oiquaqꝫ nõ ſolũ multę nõ erũt res,ſꝫ nec vna.diuiſum ſiqdẽ oiquaqꝫ nihil erit,ſꝫ ſolũ vacuũ.ſi aũt non oiquaqꝫ diuiſibile/figmẽto h̃ ſiĺe eſt.nã cur ꝭm qd diuiſibile,ꝭm quid ãt idiuiſibile.ſic aũt ⁊ atomoꝝ opio cauillatio ẽ, ad quã ⁊ vacuũ eẽ ſeqͭ̃.eadẽ aũt inqͭ rõne oñdit motũ non eẽ, vacuũ qdẽ nõ eẽ ſupponẽs, motũ aũt ſine vacuo nõ eẽ aſſumẽs.deinde accuſat Parmenideos, qm̃ putabãt ad reꝝ euidentiã nõ eſſe aduertẽdũ oino,ſꝫ ad ſolã rõnum ꝯñtiaꝫ.qᷣ credẽtes/⁊ ꝑſuaſi/vnũ eſſe dicebãt vniuerſuꝫ ⁊ imobile ⁊ infinitũ. videbant̃ eni inqͭ accidere hęc.ſ.eẽ vniuerſũ vnũ ⁊ infinitũ ⁊ imobile,q̃ꝫtũ ẽ ex rõnuꝫ ꝯña, ⁊ ꝓbabilis eſſe argͭᶦᵒ:videbat̃ in ipſis tñ rebus nihil ab inſania. videt̃ hoc ip̃m differe imo potius excedere inſaniã:nullus eni inſanientiũ i ſenſu fallit̃, neqꝫ ignẽ idẽ putauit glaciei:ſꝫ error inſaniẽtibꝰ eſt circa bona ⁊ non bona vtilia ⁊ nõ vtilia:eligit eni ꝑꝑ inſaniã inutile ꝓ vtili. hi igit̃ hꝰ ſunt. Leucippei ꝟo ⁊ Democritici ſenſui ꝯfeſſa dicẽtes nõ ſuſtulerũt nec multitudinẽ nec motũ. apparẽtibꝰ igit̃ inqͭ cõcors exñs Leucippus in h̃, quũ poſtea recepiſſet ex his q vnũ inducũt,⁊ cũ ipſis cõſentiens nõ eẽ motũ ſine vacuo,⁊ ꝙ vacuũ eſt nõ ens h̃ eſt nõ plenũ/neqꝫ ſubã aliq̃/neqꝫ ꝯſiſtẽtia, ſic q̃ ꝯſequũtur cõſtruxit.ſ.ꝙ atoma ſunt ⁊ vacuũ:nã ſi multa ſunt entia diſtinctaqꝫ,diſtinctionẽ ꝟo ſine vacuo factã iri eſt impoſſe.eſt igit̃ vacuũ,ſic igit̃ vacuũ eſſe cõſtruxit. atoma ꝟo rurſus ſic, vnũqᷣqꝫ entiuꝫ ꝓprie eſt ens, in ente ꝟo nihil eſt nõ ens,q̃re neqꝫ vacuũ.ſi aũt nihil eſt vacuũ in eis,diuiſionẽ ꝟo ſine vacuo impoſſe ẽ factã iri, impoſſe eſt igit̃ ipſa diuiſa iri.tãgẽtia ꝟo dixit agere ⁊ pati, hoc eſt ꝑ ip̃m vacuũ.nã ꝑ hoc ſe mutuo tãgunt.non eni proprie tactũ dicebat Democritus/dicens tãgere ſe inuicẽ atoma.qui fit ſuꝑficiebꝰ adinuicẽ cõgruentibus ipſoꝝ tangentiũ,ſꝫ ꝓpinquas eſſe adinuicẽ atomos ⁊ nõ multũ diſtare,hoc tactũ vocabat.vacuo eni oino ipſas abinuicẽ diſtingui ⁊ ſecerni.ſꝫ cõpoſita inqͭ adinuicẽ atoma ⁊ cõplicata paſſiones gñant,v ſępe dictuꝫ eſt. ſignificat aũt ꝑ cõpoſitionem ipſoꝝ ⁊ cõplexionem poſitionem ⁊ ordinem : ſꝫ ⁊ eo qᷣ ꝭm veritatem ⁊ proprie inqͭ vno multitudo facta fuerit,cũ multitudo ꝑ diuiſionẽ fiat,diuiſio ꝟo ꝑ vacuũ.qᷣ igitur ꝓprie vnũ eſt nõ habens in ſe vacuũ minime diuiſum fuerit:ſed neqꝫ ex multis ꝭm veritatẽ fieret vtiqꝫ vnũ.neqꝫ eni poſſunt atomi cõgregari per vacuũ ſeparate ⁊ vniri non potentes.

¶ Fere aũt ⁊ Empedocli neceſſariũ eſt dicere,quẽadmodũ ⁊ Leucippus inqͭ:eſſe eniꝫ quędã ſolida,ſꝫ indiuiſibilia,niſi oiquaqꝫ cõtinui ſunt meatus,hoc aũt impoſſe:nullũ eni erit alterũ ſolidũ p̃ter meatus,ſꝫ vniuerſum vacuũ.neceſſe igit̃ tangẽtia qdẽ indiuiſibilia eẽ,hoꝝ aũt intermedia vacua quos ille meatus vocat.ſic aũt ⁊ Leucippus inqͭ de agere ⁊ pati,modi igitur per quos hęc quidem agũt,illa ꝟo patiuntur,fere hi dicuntur. Tex.c.62.

¶ Reducitur inqͭ Empedoclis opio ad Democriti opinionẽ,q̃ꝫtuꝫ ex his q̃ ſupponit Empedo.neceẽ eſt ipſum atoma corꝑa inducere.ſi eni ꝑ meatus ſupponit agere ⁊ pati,neceẽ oino eſt in meatus ingrediẽte agẽte ⁊ patiẽte ꝯtinẽtia meatus corꝑa ipaſſibilia eẽ ⁊ indiuiˡᶦᵃ. nã ſi patiant̃,qm̃ agere ⁊ pati nõ alr̃ q̃ꝫ ꝑ meatꝰ dicit fieri:neceſſe eſt ⁊ illa meatus hr̃e ⁊ rurſus corꝑa ꝯtinẽtia meatus illos:q̃re aut totũ meatus erit,aut ſi hoc ẽ impoſſe, neceẽ eſt eẽ q̃dã vltima ipaſſibilia ⁊ indiuiſibilia corꝑa.⁊ hoc quoqꝫ Democritus dicebat. q̃re eadeꝫ ẽt Empedocles Democrito ⁊ Leucippo q̃ꝫtũ eſt ex ꝓprijs ſuppoſitionibus dicere coget̃.hoc aũt icrepat dicens.[eſſe eni ipſa q̃ ſolida ſunt].i.neceẽ eſt Empedocli dr̃e eẽ q̃dã ſolida ⁊ idiuiſibilia:qꝛ nõ ſunt i oi ꝑte corꝑis meatꝰ ꝯtinui:h̃ eni eſt impoſſe:eẽt eni meatꝰ vniuerſuꝫ corpus ⁊ vacuũ.q̃re ſi h̃ abſurdũ eſt,neceẽ eſt tangẽtis corꝑis ꝑtes,ſolidas eſſe ⁊ idiuiſibiles,media ꝟo ipſaꝝ vacua,q̃ Empedocles meatus corporis vocabat. huiuſmodi ꝟo ⁊ Leucippei ſupponebãt indiuiſibilia ſe inuicem tãgere, ſꝫ intercipi vacuo,ꝑ qᷣ agere ⁊ pati fit:niſi ꝙ ip̃m tactũ non ꝓprie dixerunt Leucippei, vt ſuperius dicebat. Com.114.

¶ Et de his qdem ⁊ quo pacto dicunt,manifeſtũ eſt, ⁊ ad ipſoꝝ paſſiones qbus vtũtur fere ꝯfeſſe apparet id qᷣ accidit:alijs ꝟo minus,vt Empedocli quodãmodo erit corruptio ⁊ alteratio nõ manifeſte:illis enim ſunt indiuiſibilia prima corpora,figura ſolũ dr̃ia, ex qbus primis cõponuntur, ⁊ in q̃ vltia diſſoluũtur. Empedocli ꝟo,alia qdeꝫ manifeſtũ ꝙ vſqꝫ ad elemẽta gñonem ⁊ corruptionẽ habent,hoꝝ aũt ipſoꝝ quo pacto fit ⁊ corrũpitur coacervata magnitudo,neqꝫ manifeſtũ,neqꝫ ꝯtingit ipſi dicere,nõ dicẽti ⁊ ignis eẽ elementũ.ſilr̃ aũt ⁊ alioꝝ oiuꝫ, quẽadmodũ in Timęo ſcripſit Plato. ¶ Tantũ eniꝫ Tex.c.63.

differt nõ eodẽ mõ cuꝫ Leucippo dr̃e ꝙ hic qdẽ ſolida, illę ṽo ſupficies dicit idiuiſibiles: ⁊ hic qdẽ ifinitis ꝺterminata eẽ figuris idiuiſibiliũ ſolidoꝝ vnũqꝺqꝫ, illę ṽo ꝺtermiatis, qm̃ idiuiſibilia vtriqꝫ dicũt, ⁊ figuris determinata, ex his itaqꝫ gñones ⁊ diſgregatiões.

¶ Cum expoſuit modos quibus Empedoclesqꝫ ⁊ Democritici agere ⁊ pati ſupponebãt, in his magis cõmendat democriticos qui eiuſmodi pñª ſupponebant: quę eis ſufficiebãt ad gñonẽ ⁊ corruptionẽ ⁊ alterationeꝫ ⁊ alias nãles mutatiões, cũ Empe. nõ poſſet ꝑ ꝓpria pñª oiuꝫ rõnes aſſignare. pᵐ eni ipaſſibilia dicens eſſe elr̃nta qtuor ⁊ ſpecificas ipſoꝝ drĩas ipſas paſſiones, alterõnẽ ſeruare nõ põt. gñonẽ aũt cõpoſitoꝝ qdẽ elr̃ntoꝝ ꝯgregatione dicit eẽ: ipſoꝝ aũt elr̃ntoꝝ gñonẽ nõ amplius dr̃e põt, nõ ſupponens illis ſimpliciora elr̃nta: vñr aũt elr̃nta genita corruptaqꝫ. ſꝫ democritici dicentes cõpoſita oia ex qtuor elr̃ntis hr̃e gñonẽ, ipſoꝝ ẽt elr̃ntoꝝ rõnem gñonis ex ꝓprijs principijs aſſignãt: gñari eni ipſa ⁊ corrũpi atomoꝝ ꝯgregatione ac diſgregatione: ⁊ alterationẽ quoqꝫ ſuabãt trãſpõne ⁊ ordinis variatione ipſoꝝ atomoꝝ: nõ eni ſupponẽtes paſſiones in atomis, ſꝫ ipſa dicẽtes ipaſſibilia, ipſoꝝ põne ⁊ ordine, paſſiones fieri videri dicebãt. Empedocles tñ in elr̃ntis reponens paſſiones ⁊ ipſas eſſe dicẽs imutabiles, alterõnẽ ſeruare non põt: fere igit̃ ingt qui ab antiquorib⁹ dicti modi ſunt iſti, qui duo, ⁊ q ꝑ meatus, ⁊ q per vacuũ. ⁊ de his qdeꝫ ingt Leucippeis. ſ. ⁊ democriticis, maniᵐ aũt h̃ ex ꝯñtibus, ⁊ qũo. ſ. ⁊ quo nã modo dicũt manifeſtũ, ſꝫ ⁊ ad põnes ipſoꝝ igt qb⁹ vtũt̃ ꝯfeſſe fere qꝺ accidit apparet, ꝯñtia. ſ. igt ⁊ accñtia principijs eoꝝ q̃ ꝯſequũtur, dixerũt ⁊ alia ⁊ eũ qui eſt de facere ⁊ pati ſermonẽ. Empedocleis ṽo ingt minus ꝯña ⁊ accña principijs ſunt ea q̃ ꝯſequũtur, ea. ſ. q̃ de gñone ⁊ corrupⁿᵉ ⁊ alterõne, ⁊ agere ⁊ pati. democriticis eni ingt prima corpa ex qb⁹ fiũt oia primis ⁊ in q̃ vltima reſoluũtur, idiuiſibilia ſunt. in hac eni ⁊ q̃tuor elr̃ntoꝝ reſolutio fit. Emdedocli ṽo alia qdeꝫ. ſ. cõpoſita vſqꝫ ad q̃tuor elr̃nta hñt reſolr̃onem. pª eni elr̃nta ſunt ei ipſa q̃tuor, ⁊ ꝑꝑ hoc cõpoſitoꝝ hñt gñonis rõneꝫ, ipſoꝝ elr̃ntoꝝ ꝯgregationẽ: quo aũt mõ ⁊ ipſa elr̃nta gñantur ⁊ corrũpunt̃ nõ hꝫ dicere: nõ dicẽs ipſis elr̃ntis ſimpliciora aliq̃ elr̃nta. aceruata aũt magnitudo, hoc eſt ex gñone ipſoꝝ aceruata, vt aer, aut aqua, aut ignis q̃ in gñone ipſoꝝ paulatim ꝯgregant̃ ⁊ augent̃, vt ex pluuia aqua, aut qr ex euaporante aqua aer, aut ex accẽſa materia ignis. ſilr̃ aũt ⁊ ꝺ terra, nõ dicẽti igit̃ ingt ignis elr̃nta neqꝫ alioꝝ oium aquę. ſ. ⁊ aeris ⁊ terrę, nõ poſſe eſt ipſoruꝫ gñoneꝫ tradere: ꝑꝑ qꝺ ⁊ Plato in Timęo quatuor elr̃ntoꝝ elemẽta ait eſſe ipſas ſupficies, hę aũt ſunt triãgula ęqlatera ⁊ rectãgula: pyramidem ṽo nõ elr̃ntuꝫ dicebat ignis, ſꝫ ſemen. ſilr̃ ⁊ terrę cubũ ⁊ alioꝝ ſilr̃. aquę qdẽ laterũ octo, aeris ṽo viginti laterũ: nã duodeciꝫ laterũ ſupficiẽ toti mũdo tradidit. triãgula ṽo hoc eſt pª elr̃nta indiuiſibilia dicebat. nõ eni vlterius hęc diuidi in magis elemẽtaria. Platonis igit̃ ingt opio ab ea q̃ Leucippi ⁊ democriti drĩt in h̃ ꝙ hi qdẽ indiuiſibilia q̃ ⁊ pª elr̃nta faciebãt, ſolida eſſe dicebãt, Plato ṽo indiuiſibiles ſupficies, ⁊ Democritus qdẽ infinitis figuris dicebat atomos figurari. Plato ṽo terminatis, magis auteꝫ vna: triãgula eni pª elr̃nta dicebat. hęc aũt pᵐ ex elr̃ntoꝝ terminatis terminari figuris. ſ. quinqꝫ, pyramide, cubo, octo laterũ, duodecim laterũ, viginti laterũ figura. non hoc aũt dicit ꝙ vnaquęqꝫ atomus infinitas hꝫ figuras: vnũ eni vnaquęqꝫ hẽbat, ſꝫ ꝙ atomi ifinitas figuras habebãt diuiſas ſ̃ꝫ vnãquãqꝫ, aut eſt ꝯuerſo mõ intelligẽdũ vnũqꝺqꝫ ſolidoꝝ ifinitis figuris terminatũ eẽ, h̃ eſt vnãquãqꝫ figurã i ifinitis ſolidis, h̃ eſt atomis terminatã eẽ, vt ſphęricã, cubicã, ⁊ aliaꝝ vnãquãqꝫ, vt ⁊ figurę infinitę ſint, ⁊ ſub vnaquaqꝫ figura atoma. ṽbuꝫ aũt illud terminatũ hic loco eius dixit qꝺ eſt circũſcriptũ ſingulum ſolidoꝝ ab aliqua figura.

¶ Leucippo quidẽ duo vtiqꝫ modi eſſent, ⁊ ꝑ vacuũ, ⁊ ꝑ tactũ: ob hoc eni diuiſibile vnũ qꝺqꝫ. Platoni ṽo ſ̃ꝫ tactũ ſolũ: vacuũ eni nõ eſſe ingt. ⁊ de indiuiſibilibus ſuperficiebus diximus in prioribus rationibus.

¶ Videt̃ hic aduerſari his q̃ ab eo ſupius dicta ſũt. dixit eni i illis pati h̃ mõ fieri: diſſolr̃one facta ꝑ vacuũ ⁊ corruptiõe ⁊ alijs mutationib⁹. nũc aũt dicit duos modos gñonis, eũ q ꝑ vacuũ, ⁊ eũ q ꝑ tactũ. videt̃ igit̃ hic cõius gñoneꝫ dixiſſe in gñone entis, dico. ſ. ſubaꝝ ⁊ ipſoꝝ accidentiũ. ⁊ hui⁹ qdẽ alterũ modũ eũ. ſ. q ꝑ vacuũ ẽ, eẽ ipſi⁹ gñonis, alteꝝ ṽo q ꝑ tactũ alterõnis: tãgẽtes. n. ſe inuicẽ atomi ⁊ colliſę trãſponunt̃ ⁊ i ordine trãſferunt̃, ⁊ ſic alterõnẽ faciũt: tãgunt aũt ſe ꝓculdubio ꝑ ipꝫ vacuũ: q̃re nõ ſunt hęc illis ꝯ̃ria. põt aũt illud, duo modi, nõ ſ̃m aliũ ⁊ aliũ modũ dr̃e fieri gñoneꝫ, qñqꝫ hũc, qñꝫ illũ, ſꝫ vnãquãqꝫ gñonem ꝑ duos hos modos, vt fiat ⁊ per vacuũ ⁊ ꝑ tactũ. nã ꝑ vacuũ etiã fit tactus, ſiue ꝓprie tactũ dixeris, ſiue ꝑ appropinquationẽ: eteni ẽt ſupius cõiter agere ⁊ pati ꝑ tactũ dixit fieri. dicit aũt ſic. ⁊ ꝯſtãtia facere gñonem, diſſoluta ṽo corruptionẽ, agere ṽo ⁊ pati q̃tenus ſe tãgũt: agũt aũt ⁊ patiunt̃ nõ ſolũ q̃ alterant̃ ſꝫ ẽt q̃ gñantur. ſic igit̃ Democrito qdẽ ſunt ingt duo modi gñonis, Platoni ṽo vnus, q ꝑ tactũ, nõ enim dicit vacuũ Plato, ſꝫ ſupficies qdeꝫ tãgẽtes ſe ſ̃m ꝓpriũ tactus ſignificatuꝫ facẽ pyramides, aut cubos, ⁊ reliq̃s ſolidas figuraꝝ. hęc aũt rurſus tãgentia ſe facere figuras corpa. Priores aũt rationes de cęlo dixit, in illis eniꝫ Platoni ſuperficies principia dicenti ꝯ̃dixit. Com.116

¶ De indiuiſibilibus ṽo ſolidis amplius cõſiderare quod accidit dimittatur nunc. Com.11

¶ Indiuiſibiliũ corpoꝝ ꝺſtructio dcã ẽ ab ipo qdẽ ſeorſuꝫ i liᵒ ꝺ idiuiſibilib⁹ magnitudib⁹, ⁊ i liᵒ qꝫ de cęlo. op⁹ aũt ẽ nos dr̃e ꝑ q̊t ⁊ q̃les argumẽtatiões i lib. ꝺ cęlo ipſa ꝺſtruxerit. i 3ᵒ igit̃ ſ̃mõe ſex q̃ſdã ponit argumẽtatiões, in 4ᵒ aũt vnã, ꝯgruẽteꝫ ꝯſiderõni de graui ⁊ leui. eſt igitur pª ratio, ꝙ nõ ꝯdecẽtia ſcię prinª ſupponũt, qui atomos dicũt, cũ ipſas infinitas eſſe dicãt: infinitũ nãqꝫ ſui nã incognitum eſt, ſcia ṽo terminatoꝝ eſt ⁊ terminata cognitio. hęc aũt ratio nõ ad atomoꝝ indiuiſibilitatẽ ſꝫ ad infinitatẽ dicta eſt. ¶ Scꝺa ẽ ꝙ auferũt hęc dicẽtes certiſſimas ſciaꝝ dico. ſ. mathematicas illi. n. oẽꝫ magⁿᵉˢ ẽt itellr̃u ſũptã bifariã diuidũt. hi ṽo ẽt nãlẽ nõ diuidũt quare aduerſantur certiſſimis ſciẽtiaꝝ. ¶ Tertia ꝙ interimunt cõſenſum ⁊ paſſiones. vt enim ſępe dictũ eſt, cum punxerit corpus acus aliqua, neceſſe eſt oino aut in vacuũ procedere ipſam aut atomum tãgere. ſed ſi in vacuum proceſſerit, nõ ſentiet: ſi ṽo atomũ tetigerit, qr impaſſibilis eſt, rurſum nullus fiet ſenſus: quare ſublatus eſt ſenſus, neqꝫ aliqd erit ſenſibile. ſi eni ſentire dicitur aliqd pati ab ipſis ſenſibilibus, ipſuꝫ ſenſum, nõ eſt aũt cõſenſus neqꝫ paſſio, nõ eſt igitur ſenſibile aliqd ꝓprie. ſi aũt aliquis dixerit ꝙ nã nihil eſt ſenſibile, ſꝫ poſitiõe, ⁊ certa ad ipſos ſenſus habitudie. nã eo ꝙ taliter aut talr̃ atomi occurrãt, ſic eſſe videri ſenſibilia. ſcito dictam eſſe

ctam eſſe

ctā eſſe ſufficiēter a Platone in Thęteto rōnem hanc.
℣ Quarta ꝙ interimūt continuitatē ⁊ diuiſionē,nullū
eni erit continuū,⁊ ꝓpter hoc neqꝫ diuiſibile, cuꝫ tamē
cōtinua eſſe corpora manifeſtum ſit vel ex hoc ꝑcipue,
ꝙ vna aliqua particula patiente totū corpus fere in nō
tēpore conſentit paſſionē,ꝓpter continuitatem ꝑmean
tem.at ſi nō eſſet cōtinuum corpus,qūo oporteret parti
cula vna patiēte vt pede offendēte/cōſenſus ſm conti/
nuitatem in totū ꝑmeare:non eni ſi ſtaremus decem ſe
ꝯſequētes,deinde vnus ꝑcuteretur fieret in reliquos cō
ſenſus,quia non ſumus cōtinui/ſꝫ diuiſi. ℣ Quinta ꝙ
interimunt gn̄onem ⁊ corruptionm:qūo enim ex aqua
euaporante aer fieret,ꝓculdubio dicent ſegregatis ato/
mis,ex quibus cōgregatis aer cōſtabat. ſed ſi hoc eſſet
nunꝗ̄ oporteret vniuerſam aquā euaporari, ſꝫ ſemper
ſupereſſe aliqd euaporandum.non eni eędē atomi ſunt
oium elementoꝝ effectiuę,ſed alię alioꝝ. quare ſi non
ſuba aquę mutata ſit aer ſic,ſed ſegregatis ex ipſa aeris
atomis,ipſa aqua nunꝗ̄ tota in vaporē cōuertitur:qua/
re aut non oino erit gn̄atio,aut falſa eſt atomoꝝ ſuppo
ſitio.impoſe eſt eniꝫ ſaluari in tali ſuppoſitione gn̄onē
elemētoꝝ mutuā:cum tn̄ ⁊ ipſi dicant elemēta ex ſe mu
tuo generari:quare ipſi ſibi ipſis aduerſantur. dicentes
ex ſe mutuo elemēta gn̄ari. rurſuſqꝫ quātum ex ꝓpꝛijs
ſuppoſitionibus mutuaꝫ illoꝝ gn̄ationem auferentes.
℣ Sexta ſuꝑ has ꝙ ſi differunt figuris atomi, infinitę
aūt figurę,igitur infinitę atomoꝝ naturę.ſi aūt infinitę
naturę/infiniti etiā motus,⁊ infinita loca : nunc autem
neqꝫ loca infinita nec motus īfiniti. ſi aūt quis dixerit,
ſed oēs graues eſſe dicebant.vt ⁊ oēs dicebant ⁊ deor/
ſum moueri,ſurſum ꝟo motū eliſis quibuſdā atomis,
vt ſphęricis fieri,dicemus ꝙ quę p̄ter naturā violentia
aliqua in p̄ternālem locum mouētur, quāto ſunt maio/
ra,tāto tardius p̄ternāli motu mouētur.magnā eni ter/
rā aliqs proijciens tardius ſurſum mouebit ꝗ̄ paruam
glebā.oportebat igitur maiorē ignem tardius ad ſupe/
riorem locū moueri,minorē ꝟo citius:nunc aūt ecōtra
videmus,quāto eni maior eſt ignis,tanto citius ſurſum
moueť.has igiť ponit argumētatiōes ī tertio. ℣ In 4°
aūt inquit ꝙ nō habebūt cām quā poſſint aſſignare hu/
ius ꝙ alia alijs leuiora grauioraue ſint,qui atoma ſuꝑ/
ponunt ⁊ vacuū. ꝓpter qd enim corpoꝝ hęc quidē erūt
grauiora,illa ꝟo leuiora:neceſſe eni oino eſt aūt ꝓpter
plenū ſolum/aut ꝓpter vacuum ſolū/aut ꝓpter vtrūqꝫ.
ꝟbi cā.ꝓpter plenū ſolū,vt dicāt q̄ plus hn̄t de pleno/
grauiora eſſe,q̄ minus/leuiora, vacuo nihil cōferente.ſi
aūt ꝑ ipm vacuum,vt quę pluri vacuo participāt/leuio
ra ſint,quę aūt minori grauiora.ſi aūt ꝓpter vacui pro/
portionem ad plenū,vt dicamus,in qbus maiorem ra/
tionē hꝫ vacuū ad vacuum/ꝗ̄ plenū ad plenum,hęc eſ/
ſe leuiora,alia ꝟo grauiora. vt.ꝟ.g. duobus exiſtētibus
corporibus,maiorē rōnem habeat vacuū qđ eſt in alte
ro ad vacuū alterius,ꝗ̄ ipm plenū/ad plenū alterius,vt
exēpli gr̄a,vacuū ſit duplum ad vacuū alterius. plenuꝫ
ꝟo ſeſqualterū aut ęquale.ſi igiť ꝓpter plenū ſolū hę q̄
dem grauiora ſunt,illa leuiora,oporteret paucā terram
multo igne leuiorē eſſe.eſt eni amplius plenū in multo
igne ꝗ̄ pauca terra.ſi aūt ꝓpter vacuū ſolum oporteret
multā terrā leuiorem eſſe pauco igne,cū amplius ſit va/
cuū in multa terra ꝗ̄ pauco igne:ſi aūt ꝓpter ꝓportio/
nē vtrorūqꝫ ⁊ grauiora ⁊ leuiora hęc eſſent,in qbus ma
ior eſt ratio vacui ad vacuū/ꝗ̄ pleni ad plenū : manife/
ſtū ꝙ in qbus ſunt rōnes ęquales vacui ⁊ pleni,hęc erūt
ſilr leuia aut grauia, oporteret igiť magnā terrā ſimilr
eſſe leuē aut grauē/parti ſuę:eadeꝫ eſt enim in toto ⁊ in
parte vacui ⁊ pleni rō,oporteret igitur lapidē vnius ta/
lenti ⁊ paucā terram,breuiſſimis eoꝝ partibus ęquipō/
dera eſſe,qđ eſt impoſe.rōnes igiť,quas in libro de cęlo
ponit/hę ſunt:ponit quoqꝫ ⁊ alias quaſdam hic.
℣ At aūt paruꝫ egrediētes dicamus neceſſa Tex.c.64
rium impaſſibileꝗ̄ vnūqđqꝫ dicere indiuiſi
biliū:non enim poſe pati niſi per vacuum, ⁊
nullius effectiuū paſſionis, neqꝫ enim durū
neqꝫ frigidū eſſe pōt. ℣ Quāuis hoc eſt in/ Tex.c.65.
cōueniens attribuere ſolum circulo lato cor
pori calidum.neceſſe enim ⁊ ꝯtrium ⁊ frigi/
dum alicui alteri cōgruere figuraꝝ.abſurdū
aūt ⁊ ſi hęc quidem inſint,caliditas inquā ⁊
frigiditas:grauitas ꝟo ⁊ leuitas, ⁊ durities
⁊ mollities non inſint. ℣ Quāuis grauius Tex.c.66.
ſm excellentiā dicit eſſe Democritus vnū/
qđꝗ̄ indiuiſibiliū,quare manifeſtū ꝙ ⁊ ca/
lidius:talia ꝟo cū ſint nō pati a ſeinuicē im/
poſe,vt a valde excellēti calido remiſſe cali/
dū. ℣ Atqui ſi durū ⁊ molle,molle aūt iam Tex.c.67.
ī patiēdo aliqd diciť,qđ eni cedit molle eſt.
℣ At ꝟo abſurdū ⁊ ſi nihil īeſt niſi ſola figu Tex.c.68.
ra, ⁊ ſi ineſt vna aūt ſola,vt hęc qdē dura, il/
la ꝟo calida:neqꝫ eniꝫ vna aliqua fuerit ip/
ſoꝝ natura.ſimilr aūt ipoſe ⁊ ſi plures vna:
indiuiſibilis eni exiſtens in eodē habebit paſ
ſiones,quare ⁊ ſi patiatur ſiquidē infrigida/
tur,ſic ⁊ aliud quid aget,aut etiā patietur.
℣ Neceſſe eſt inquit ſupponentes atomos impaſſibiles Com.118.
ipſas ſupponere.nā ex quo pati nō alr fieri dicunt ꝗ̄ ꝑ
vacuū,vacuū aūt nō eſt ī atomis,ergo nec paſſio aliq̄.
ſꝫ ſi ipaſſibiles ſunt atomi,igiť nec ī ſeipſas agēt:quā.n.
nō hn̄t paſſionē/nec alijs/nec ſibi ipſis oino tradiderit.
ſi aūt nō egerint in aliqd,nullū erit agens neqꝫ patiens,
qđ eſt abſurdū,⁊ ipſi euidētię repugnans.quare nullum
erit neqꝫ durū ex molli,nec calidū ex frigido,neqꝫ alio
rū hmōi nullū. ꝗ̄uis ipſi ſuis ſibi ſmonibꝰ aduerſanť.
dicūt eniꝫ ſphęricas ex atomis calidas eē.⁊ adhuc exce/
dētes atomoꝝ grauiores eē, q̄re inqt ſi maioris atomi
grauiores ſunt,manifeſtū ꝙ ⁊ maiores ſphęricę calidio
res erūt.calidiores itaqꝫ ⁊ grauiores exn̄tes quo pacto
ī ſeipſas nō poterunt ⁊ agere ⁊ pati,qđ eſt eni remiſſe ca/
lidū patiť ab intenſe calido,q̄re rurſus agēt ⁊ patientur
abinuicē.abſurdū aūt ⁊ ſphęricas calidas qdem dicere,
nō aūt reddere ⁊ ꝯtrium calido ipm frigidū alicui alteri
figurę.abſurdū quoqꝫ eſt caliditatē qdē ⁊ grauitatē in/
eſſe atomis,ꝯtria ꝟo his, ⁊ ſimplr alias paſſiones,nō di/
cere ineſſe.ſi eni inqt ineſſe atomis durū, cur non inerit
molle.ſi aūt inerit,molle aūt qđ cedit,cedere aūt eſt pa/
ti aliqd,nō igiť impaſſibilia ſunt ēt ſm hoc. [at ꝟo ab/
ſurdū eſt ēt ſi nihil inſit p̄ter ſolā figuram.] Opꝫ aūt nos
exponere ex diuiſione,q̄cūqꝫ poterāt ineſſe atomis, vt
quū hęc ꝯfutauerimus,oſ̄ndamus nullo ꝑrſus mō poſſe
ꝯſtare atomoꝝ ſuppōneꝫ.ipſe qdē Phus nō ꝑfecte oia
enumerat diuiſionis ſegmēta.nos ꝟo ipſam ꝑfecte ex/
ponemus.neċe igiť eſt atomos/aut nullā hr̄e paſſionē/
aut hr̄e. ⁊ ſi hr̄e/aut vnā ipſaꝝ ſingulā hr̄e/aut plures ſin
gulas.aut plures vnā,aut plures plures.in membro aūt
ſupponēte plures ꝯprehēdať ⁊ oēs.ſi igiť nullā habeāt

paſſionē,neqꝫ vtiqꝫ q̄ ex ipſis ꝯſtant/aliquā habuerint
paſſionē.quo pacto eniꝫ qđ non hn̄t his q̄ ex his ipſis
ꝯſtāt dederint. ſi ꝟo nullā habebūt paſſionē q̄ ex ipſis
ꝯſtāt,auferētur ſenſus ꝛ ſenſibilia:ſenſus eni in patiēdo
aliqd a ſenſibilib⁹ dī.hę aūt ſunt ipſę paſſiones.q̄re nul
lū erit nā ſenſibile,ſenſibili aūt nō exiſtēte, neqꝫ ſenſus
erit.hęc eni ſunt eoꝝ q̄ ſunt ad aliqd:ꝙ aūt in habitudi
ne ad ſenſus ſenſibilia habeāt eſſe, ꝛ Plato in Thegte/
to demōſtrauit,ꝛ ipſe multis i locis Ariſto. q̄re accidet
auferri penitus ſen^le ꝛ ſenſum. impoſ̄e eſt g̊ nullā ipſas
hr̄e paſſionē:ſi ꝟo habeāt,vnā aūt habeat ſingula,dico
aūt vnā hr̄e vnāquāqꝫ,vt nulla eandē alteri habeat,ſed
vnaquęqꝫ ꝓpriaꝫ p̄ter reliq̄s. ſi ergo vnā vnaquęqꝫ ha
beat paſſionē,nō eēt eiuſdē nāę.ſi eni nō eſt nata altera
alterius ſuſcipe paſſionē,nō igiť ſunt vnius nāę,cuꝫ tñ
h̄ dicāt.ſi aūt nō fuerint eiuſdē nāę,neqꝫ agēt adinuicē
neqꝫ patieť:q̄re auferet̄ ꝑ hoc/agere ꝛ pati:ꝛ fruſtra in/
erūt illius paſſiones,cū nihil agāt inter ſe aut patiātur.
nihil aūt fruſtra a nā fit.non igitur eſt poſ̄e vnāquāqꝫ
vnā hr̄e paſſionē.❡ Si aūt vnaquęqꝫ plures habeat,di
co aūt plures hr̄e vnāquamqꝫ, vt ſi mille ſint atomi. vt
ꝟ.g.habeat vnaquęqꝫ ipſaꝝ qnqꝫ aliq̄s paſſiones non
eaſdē tñ reliquaꝝ nullā,ſed vnāquāqꝫ aceruū quēdam
appropriatū hr̄e paſſionū. ſi igiť ſic vnaquęqꝫ plures
habeat,interrogabo quō hꝫ has ꝛ ꝑ quā rōnem.aut ſm
partiū cōpoſitionē,aut vt ſpēm in mā. dico aūt ſm cō/
poſitionē partiū,nō vt ſm actū ex partibus diuiſis ꝯſtā
te atomo,ſꝫ qꝛ ꝑꝑ taliū ſm intellm̄ ſumptaꝝ partiū cō/
ſonantiā,paſſiones i vnaquaqꝫ inſunt.ſi ergo ꝑꝑ partiū
cōpoſitionem inſunt illis paſſiones,accidet idē q̄tenus
agit eatenus pati:vt ſi habeat atomus ꝛ caliditatē ꝛ hu/
miditatē,agit aūt ſm caliditatē,ꝛ patiť ſm humiditatē:
qm̄ q̄tenus hūida ſunt,eaten⁹ ſunt ꝛ calida:patiens igiť
ſm hūiditatē patieť ꝛ ſm caliditatē.quaꝑꝑ agens ſꝫ hu
miditatē patieť ſꝫ caliditatē, qđ caret rōne, calefaciens
eni calefiet qua calefacit caliditate.nō igiť ſm partiū cō
poſitionē habebit paſſiones.❡ Eadeꝫ quoqꝫ abſurda
ſeq videbunť,his q tēperamētoꝝ effectus formas dn̄t
eē,q̄les ſunt medici.ꝛ his q nō quidē tēperamentoꝝ il/
las eē effectus dn̄t,ſꝫ ad aptitudinē tēperamēti extrinſe
cus,ꝛ vľi opificio ſuꝑuenire formas, vt ꝛ verus hꝫ ſer/
mo.nā ſiue mixtionū effectus ſint formę,qm̄ ad talē cō
menſurationē primę mixtionis ſiccoꝝ.vꝫ.ꝛ humidoꝝ/
calidoꝝ/ꝛ frigidoꝝ,plures ſequunť q̄litates.nā ꝛ hmōi
color ꝛ ſapor/ꝛ mollities aut durities/ꝛ ſimilia. mani^m
igiť ꝙ ſm verā rōnem ꝛ dulce erit ꝛ rubrū,ꝛ humidū ꝛ
calidū,ꝛ reliq̄.q̄re ſi ſm eandē rōnem oīa erit : patiētia
igiť ſm vnā patienť ꝛ ſm reliquā.q̄re ſi agit qdē ſꝫ ali/
qd,patiť aūt ſꝫ aliud:ſꝫ idē igiť ſm qđ agēt ēt patienť:
nā ſm eādē rōnem ſunt vtraqꝫ.ſi aūt nō ſūt effect⁹ tēpe
ramētoꝝ ipſę formę,ſꝫ ab extrinſeco ſequunť aptitudi
nē tēperamēti:mani^m ꝙ ſm eādē rurſus aptitudinē eſt,
ꝙ diuerſę ſuꝑueniāt paſſiones. ſi aūt ſm eādē aptitudi/
nis rōneꝫ ſuꝑueniūt diuerſę paſſiōes,idē rurſus ſequeť
abſurdū.ſi hac qdē agit,illa ꝟo patiť,qua.n.rurſus agit
hac ipſa ēt patieť:q̄re idē ēt vero ſermoni ſequutū ē ab/
ſurdū.❡ Inq̄ſitione g̊ dignū eſt ꝛ h̄ ipm ſm ſe theore/
ma,an ab eodē tēperamēto diuerſę formę ꝑficianť, aut
ſaltē vt verior hꝫ ſermo,ſuꝑueniāt ad eādē aptitudineꝫ
diuerſę ideę.ꝙ eni nō ſimpľr tēperamentoꝝ effect⁹ ſint
ipſę formę,mani^m ē.ſit eni calidū ꝛ frigidū p̄mi tēpera/
mēti effect⁹,aut ſiccū ꝛ hūidū,aut graue ꝛ leue,ſꝫ vñ erit
graue olēs ꝛ bn̄ olēs.ꝛ hoꝝ īfinitę dr̄ę:vñ ſapoꝝ multi
tudines ꝛ coloꝝ:ipſęqꝫ ſubales formę carnis,inq̄ꝫ oſſis
ꝛ īfinitaꝝ formaꝝ.ꝛ ſi ſꝫ eādē rōnē p^l tēꝑamēti diuerſę

perficiunť in his quę ſimiliū ſunt partiuꝫ formę,vt dul
ce flauū lentū in melle.cur non patiēte vno ēt alterū pa
titur:patiť enim color.ꝟ.g.mellis ꝛ ex flauo album fit,
dulcedo ꝟo exēpli cā nihil eſt paſſa. clarū aūt eſt. ſi nō
eſſet ꝑmutata mellis tēperies,color vtiqꝫ nō eſſet ꝑmu/
tatus.quo igiť pacto mutatus eſt ſimul color,ſapor ꝟo
nō:cum tñ oportebat ambo ſimul pati patiēte tꝑamen
to.qm̄ ſm eandē cōſtiterunt tꝑamenti rationē. ꝛ millia
eſt eiuſmodi exēpla inueniſſe,ſi aūt in aliqbus vna mu
tātur qualitates vt in vino decocto. eo.ſ. qđ coctum,aut
ſapa vocať.hoc enim in decoctione cuꝫ ſapore ēt colo
rē ſimul mutat. ſaltē in quibus non hoc contingit,inq̄ſi
tione dignū eſt,ꝛ dubitationē non facile ſolubilē habꝫ
theorema. ❡ Quid igitur ad hęc, dicimus:vnaquęqꝫ
qualitas in latitudine quadā cōſiderať.ꝛ non eſt indiui
ſibilis eius ſuba. nam ꝛ albedo latitudinē hꝫ, non eniꝫ
q̄ꝫprimuꝫ aliquid exijt ab albo ſūme,iam ex oīno albo
exijt.ſiľr aūt ꝛ dulcedo in latitudine conſiderať.magna
eniꝫ eſt dulciū latitudo,ſiľr ꝛ in oībus ſe hꝫ. ſi ergo lati/
tudinē hn̄t qualitates,clarū ꝙ ꝛ tꝑamētoꝝ aptitudines
ad quas nate ſunt ſequi ſuperuenireq̄ꝫ,latitudineꝫ habe
būt.eſt tñ quędā extrema tꝑamenti rō in qua nō vlteri⁹
innata eſt fieri vnaquęqꝫ, ſed ſtatiꝫ in illo tꝑamenti in/
diuiſibili vniuerſa qualitatis nā eſt alterata. ꝟ. g. vt in
exēplo examinem ſermonē, ſint puta deceꝫ calidi par/
tes,ꝛ frigidi pares,ꝛ ſicci ꝛ humidi,in ipſo extremo,dul
cedinis forma ſuperuenire innata eſt,ſeu ingigni,ſi igiť
diminuta fuerit alterius oppōnis vna particula, nō ſic
quidē erit dulce,nō tñ penitus nō dulce,ſed minus dul
ce.ſi tñ qnque particule fuerint diminute (ſit eniꝫ vt ad
hanc vſqꝫ ſeruetur dulcedo) ꝑculdubio prorſus abibit
forma.cū igiť in eodē tꝑamento diuerſe fuerint qualita
tes,non oīno oēs ſm ęqualē inter ſe rōnē ingignuntur.
ſed dulcedo qdē.ꝟ.g.ſm perfectā ſpeciem ingigniť. al/
bū ꝟo/aut flauū/aut lētum nō ſm perfectā ipſius rōnē,
ſed multotiens ſm diminutā.ꝑꝑ hoc parū euerſo tēpe/
ramento,dulcedo quidē non vniuerſa euerſa eſt,color
ꝟo ſępe conuerſus eſt totus,cum ꝓximū ſit qđ ex prin
cipio tꝑamentū,proximo ꝛ indiuiſibili,ſm qđ non am/
plius natus eſt hmōi color fieri.ꝙ enim ēt ſi parū euer
ſum ſit primū tēperamētū,nulla qualitas vt ſe habebat
a p̄n⁹ manet impermutabilis, manifeſtū eſt.neqꝫ enim
mellis dulcedo cuꝫ ex decoctione aut tritione,cōpacta
fuerit,eadē manet,neqꝫ color vini cum acidū euaſerit.
ſed vt ad ſenſuꝫ, ꝛ vt in latitudine idem vr̄ manere,ſed
qa cū ſiccius fiat mel ex decoctione/aut tritione,dulce/
do qdeꝫ vt in latitudine tꝑamenti adhuc nata eſt mane
re,non ꝓprie eadem exiſtens/neqꝫ penitus mutata eſt.
eſt igiť in melle ēt interceptū ſpiritū coloris albi cauſaꝫ
dicere,ꝛ non ſimpľr nāę nigri ipſum eſſe dicere. ſed qa
in aceto manifeſtiſſime ꝛ alijs quibuſdā,color quidem
vt in latitudine manet,ſapor ꝟo minime,ꝑꝑ hoc nec in
melle contēdemus.hęc igitur de hac qōne,ꝙ. ſ. non cō/
patiunť adinuicē qualitates,quę ſm eandē rōnē primi
tēperamēti ſunt generatę:ſꝫ redeamus ad id qđ diceba/
mus a principio. ❡ Si igiť ſm partiū compoſitionē di
uerſę ſunt paſſiones,in vnaquaqꝫ atomo, idem ſm idē
aget ꝛ patieť.❡ Si ꝟo qs dixerit ꝙ non ex partiū com
poſitione ſimpľr inſunt atomo paſſiones,ita vt ſm eā/
dem rōnem oēs,ꝛ agant ꝛ patianť,ſed qꝛ diuerſas totū
atomū accidit hr̄e eo ꝙ vnaquęqꝫ pars propriā aliquā
habeat paſſionē.dicemus quidem primo de vnaquaqꝫ
partiū eandē rōnē, quā dicebamus in ſuppōne dicente
vnaꝫ vnaquāqꝫ paſſionē hr̄e.poſtea ſi alie partes alias
hn̄t paſſiōes.vꝫ.qꝛ vnaquęqꝫ partiū alterius eſt naturę

ſi quidem

ſi quidem non omnis nata eſt alterius partis paſſionez
recipere, ſi enim nata eſt, aut qñqȝ recipiet, ⁊ tranſmuta
biť, ⁊ ita non erũt intranſmutabiles, aut ſi non recipiet
fruſtra habebit potentiã. ſi aũt alterius ſunt naturę par/
tes qd eſt qꝺ cõiungit, ⁊ quo quę oĩno ſeparata ſunt iun
cta ſunt, ⁊ non amplius erunt atomi ſimilariũ partium.
nec pꝛima pꝛincipia, ſed illa ex quibus hę cõponuntur,
ſed neqȝ ꝓpꝛie atomi fuerint, ſi in ea ex quibus cõſtãt,
diuiderentur. ¶ Si autẽ vt foꝛma in mã noſtrã rõnem
dicent ⁊ veram, cõmuni igitur ſubiecta atomoꝛum ſub/
ſtãtia, receptiua erit vnaquęqȝ paſſionũ quę in alijs ato
mis ſunt. quare ⁊ agent ⁊ patienť a ſe mutuo. oſtenſum
enim eſt, quę cõez habẽt mãm paſſiua eſſe actiuaqȝ in/
ter ſe, hñtia ↄ̃rias paſſiones, quapꝑ ſiqdem oẽs atomi
altera ↄ̃rioꝝ ſola hẽbũt, mutila erit nã ⁊ fruſtra erũt. ſi
autẽ in eadẽ ſunt ↄ̃ria, abſurdũ eſt ſimul eſſe ↄ̃ria. ſi au/
tem oppoſitiones ↄ̃riaꝝ paſſionuȝ partite ſunt, cõi exi/
ſtẽte ſubiecto, impoſſibile eſt nõ agere ⁊ pati ad ſeinui/
cem. hoc enim ↄ̃rioꝝ natura cognoſciť. ¶ Si autez plu
res atomi vnã habeant paſſionẽ, dicit autẽ plures vnã
habere paſſionẽ. hoc eſt / aut oẽs vnã / aut ſm poꝛtionez
vnã, vt decẽ quidẽ album, alias ṽo decẽ nigrũ. ſi quidẽ
pꝛimũ opoꝛteret oĩa quę ex ipſis conſtãt eiuſdẽ eſſe na/
turę, ⁊ nullã eſſe dr̃iaȝ. nunc aũt infinitę ſunt, q̃ pꝛopꝛie
ſunt ſm qualitatẽ, ſi autẽ ſcꝺm, ſiquidẽ in oĩbus poꝛtio
nibus altera ſoluȝ inſunt ↄ̃rioꝝ, mutila fiet natura rur/
ſus, ⁊ auferet̃ actio ⁊ paſſio. agunt enim ⁊ patiunť ↄ̃tra/
ria. ſi aũt diſtributas habẽt atomi ↄ̃rias paſſiones, cõi.
vȝ. exiſtẽte ſubiecto, agent ⁊ patientur, ⁊ ad ſe inuicem
tranſmutabũtur. aut fruſtra erunt ↄ̃ria, cum non agant
adinuicẽ ⁊ patianť. ¶ Si aũt plures plures habeant, di
co aũt plures plures / aut oẽs oẽs / aut rurſus ſm poꝛtio/
nem partiũ. vt decẽ quidẽ habeant decẽ paſſiones, alię
ṽo decẽ alias, rurſus cõiter in vtriſqȝ dicemus, ſi quidẽ
vtraqȝ habebunt ↄ̃ria eędẽ, abſurdũ eſt ſimul ⁊ ſm idẽ
eſſe ↄ̃ria. ſi aũt altera ↄ̃rioꝝ, oẽs, mutila fiet rurſus nã,
ſeoꝛſum ṽo ⁊ pꝛopꝛie in pꝛimo quidẽ ꝙ opoꝛteret oĩa
eiuſdẽ eſſe ſubſtãtię, in ſcꝺo ṽo dicemus ea q̃ dicta ſũt
in ſuppoſitione dicẽte, in vnaquaqȝ plures eſſe. idẽ eniȝ
ẽt in his ↄ̃gruet. ⁊ rurſus quę in ſuppõne dicente, in plu
ribus vnaȝ. Qm̃ aũt ⁊ ipſa figura qualitas eſt, abſurdũ
inquit hoc ſolũ ipſis aſſignare quę enim diſtributio eſt,
hanc quidẽ qualitatis ineſſe ſpẽm, alterã ṽo non: quũ
aũt dixit ꝙ abſurdũ ſequiť ad ſuppoſitionẽ dicẽtẽ, nul/
lam habere paſſionẽ ipſa atoma, tamẽ abſurduȝ, veluti
manifeſtiſſimũ, nos autẽ ipſum diximus. deinde ſcꝺm
mẽbꝛuȝ exponit dicẽs vnicuiqȝ atomo vnã ineſſe qua/
litatẽ quę nõ alteri ineſt, abſurdũ aũt eſt nõ vnius eiuſ/
dẽ ipſas eſſe naturę. ſed neqȝ plures paſſiones habere
vnãquãqȝ atomũ eſt impoſſibile. Ad hęc vſqȝ diuiſio/
nez exponens reliqua mẽbꝛa ꝑtermiſit, quę ſupꝛa nos
expoſuimus. [indiuiſibile eniȝ in eodẽ habebit paſſio/
nes,] ſi ſic percipiamus ipſum dicere indiuiſibile, vt qꝺ
nõ eſt natũ diuidi, videbiť non rõnabilr̃ inducere q̃ ſe/
quunť, neqȝ eniȝ ſi non eſt natuȝ diuidi, iam in eodem
erunt paſſiones. poſſibile eniȝ eſt aliã in alia parte eſſe.
ſed indiuiſibile ſm potentiã, neqȝ enim rõnabile eſt in
alia parte aliã potentiã ſupponere. neqȝ eniȝ hoc dice/
bant, qui atomos ſupponebant, ⁊ ſi qs dixerit non ſer/
uabit vlterius atomoꝛum cõceptũ ⁊ ſuppoſitionẽ. neqȝ
enim vlterius fuerint pͥncipia pꝛima. ſed illa partes di/
co, ex quibus ⁊ ipſe alijs exiſtẽtibus ſm ſubaȝ cõſtant.
altera aũt ſunt ſm ſubſtãtiã q̃cũqȝ potẽtia, altera parti/
cipauerint, neqȝ ꝓpꝛie vlterius fuerint atomi, diuiduntur
enim diuerſis potẽtijs quãuis non loco. qm̃ igiť opoꝛ/
tet atomos ẽt ſm potẽtiã atomos eſſe, accidet ſm eam
potentiam plures habere paſſiones, quare vna patien
te neceſſe eſt ⁊ reliquas ſimul pati. ⁊ ſi habeant, actiuas
paſſiuaſqȝ eſſe, quoniam ſm eandem ambo inſunt po/
tentiam, quatenus agẽt eatenus ⁊ patientur, ⁊ ſm idem.
vt diximus ſuperius.

¶ Eodem quoqȝ modo ⁊ in alijs paſſioni/ Tex.c.69.
bus. hoc enim ⁊ ſolida ⁊ plana dicentibus
indiuiſibilia accidit hoc eodem modo, neqȝ
enim rarioꝛa, neqȝ denſioꝛa poſſibile eſt ge/
nerari, vacuo nõ exiſtẽte in indiuiſibilibus.

¶ Qm̃ vt in frigiditate ſermonẽ exercuit dicit ꝙ ſimile Com̃.119.
vtiqȝ ſe habuerit ⁊ in reliqs qualitatibus. agẽtia eni ſm
caliditatẽ agent ẽt ſm raritatẽ, ſi rarũ ſit ⁊ patiť ſm hu/
miditatẽ, cũ ſit calidũ ⁊ agat ſm calidũ, patieť ſimul ſȝ
idem. nam ſm idẽ eſt humidũ ⁊ calidũ. cum aũt ſuppo/
ſuit ꝙ ſi hñt paſſiones atomi / aut vnã habebũt / aut mul
tas, ⁊ deſtruxit vtrũqȝ, ꝙ. ſ. neqȝ vnam poſſibile eſt eas
habere neqȝ multas, vt ꝓculdubio cõcludať nullaȝ ip/
ſas hr̃e paſſionez, intulit ꝙ hoc ipſum nõ ſolum ſeqtur
ad eos qui ſolida indiuiſibilia ſupponũt, ſed ẽt ad eos
qui plana. hoc eſt non poſſe vnã habere paſſionẽ neqȝ
plures, deinde hoc aſtruens intulit [neqȝ enim rarioꝛa,
neqȝ dẽſioꝛa,] rarũ enim ⁊ denſum vacui implicatione
fieri dicebant Democritici, rarioꝛa ſiquidẽ eſſe q̃ pluri
vacuo ꝑticipant. denſioꝛa ṽo quę minoꝛi. ſi igiť in ato/
mis non eſt vacuũ, neqȝ igiť rarioꝛa neqȝ denſioꝛa fue
rint. hoc autẽ intulit, nõ vt huius ablatione, coablatis ⁊
alijs paſſionibus, nõ enim ſi nõ ſint rarioꝛes / aut dẽſio
res, neqȝ aliquã aliam habuerint paſſionẽ, ſed iam qui/
dem nõ poſſe paſſionez ipſas hr̃e, cõiter ſuſtulit. ⁊ vt in
aliqbus ſeoꝛſum paſſionibus hoc examinãs intulit, qui
ṽo ſuperficies dicebãt vacuũ quidez non eſſe dicebãt,
foꝛtaſſe aũt ⁊ illi rarius ⁊ dẽſius dicebãt fieri, eo ꝙ plu/
res paucioꝛeſue haberent meatus. pꝛęterea quoqȝ ipſe
alibi de his dixit, ꝙ paſſionẽ neqȝ conantur generare.
aut igiť hoc ſignificat illud. hoc eniȝ ⁊ ſolida ⁊ plana di
cẽtibus accidit eodeȝ modo. ſ. nullam poſſe hr̃e paſſio/
nẽ. aut ꝙ plures hñtia paſſiones qm̃ ſm eandẽ rationẽ
ipſas hñt, indiuiſibilia exiſtentia ſm potentiã, vt dictũ
eſt, ſm vnũ ⁊ ideȝ ſimul accidet ipſa ⁊ agere ⁊ pati. quę
enim dixerimus ⁊ in ſolidis atomis, hoc dicemus ⁊ in
ſuperficiebus. verba ṽo illa quę ſequunť. ſ. neqȝ rario/
ra neqȝ dẽſioꝛa poſſibile eſt fieri vacuo non exiſtẽte in
indiuiſibilibus, ad ſecundã expoſitionẽ, ita ſunt intelli/
genda. qm̃ eniȝ, per id qꝺ eſt ſm vnã ⁊ eandẽ rõnẽ eſſe
in atomis plures paſſiones, ita ſuſtulit id qꝺ ẽ, oĩno ha/
bere ipſas ſimul plures paſſiones, potuiſſet aũt aliquis
dicere qꝺ ⁊ nos pꝛius dubitauimus, ꝙ nõ neceſſe eſt ſȝ
vnaȝ ⁊ eandẽ rõnem eſſe, ſed in altera parte altera paſ/
ſionuȝ eſt, pꝑ hoc itulit illud pꝑ hoc / neqȝ rarioꝛa / neqȝ
denſioꝛa poſſibile eſt eſſe, ſi enim ſm eoꝝ ſuppoſitio/
nes, rarũ ⁊ denſum fit vacui interplexione, vacuuȝ ṽo
non eſt in atomis, manifeſtũ ꝙ neqȝ rarioꝛa ipſa ẽtiaȝ
neqȝ denſioꝛa poſſibile eſt, neqȝ alijs, neqȝ ipſa ſeipſis,
alijs ⁊ alijs partibus. quare vna ⁊ eadẽ erit ipſoꝝ ratio
⁊ vna potẽtia. ſi eniȝ ſimilaris eſt ſibi ipſi atomus, ⁊ nul
lam habens dr̃iaȝ manifeſtũ eſt ꝙ vna eſt cõpoſitionis
partiuȝ eius ratio. ⁊ vna ⁊ eadẽ cuiuſqȝ potentia. quare
non eſt poſſibile ſm aliam quidẽ partem eſſe calidum,
ſm aliam ṽo aliud quid.

¶ Amplius aũt abſurdũ ⁊ parua quidẽ indi Tex.c.70.
uiſibilia eſſe, magna ṽo minime. nunc enim

rōnabiliter maioꝛa frangunt̃ magis ꝙ̃ parua: hęc enim diſſoluūtur facilius. ſ. magna, offendunt eniꝫ multis: hęc aūt indiuiſibilia oīno, pp ꝗd magis īſunt magnis ꝙ̃ paruis.

Com.120. ❡ Altera argumentatio ſi nā inquit ſunt atoma indiuiſibilia, ⁊ non pp paruitatē, ſic eni non eſſent nā atoma, nam ⁊ qui atoma nō ſupponūt, nō in infinitū diuidūt, ſed ſiſtunt diuiſionē pp paruitatem, non tñ natura ipſa indiuiſibilia dicūt, ſed ſm potentiā in infinitū diuiſibilia. ſi ergo nā indiuiſibilia atoma ſupponunt̃, extraneū vtiqꝫ ⁊ alienum fuerit, ſupponere parua quideꝫ non diuidi, magna ꝟo diuidi. cur enim pp aliquam rōnē ineſt paruis indiuiſibilitas, magnis ꝟo non. nos enim rōnabil'r diuiſibilioꝛa magna coꝛpoꝛa paruis eſſe dicimus, qm̃ nā diuiſibilia oīa in infinitū ſupponimus. diuiſibilibus ergo exñtibus, accidit magna magis eſſe diuiſibilia, qꝛ magis offendunt diuidentia ipſa, parua ꝟo effugiunt pp paruitatē ipſum diuidēs ⁊ labunt̃, his ꝟo qui indiuiſibilia natura dñt non, licet indiuiſibile enim natura ſimiliter eſt, ⁊ in maioꝛi ⁊ in minoꝛi.

Tex.c.71. ❡ Amplius aūt vtrum vna omniū natura illoꝝ ſolidoꝛū, aut differunt altera ab alteris: quēadmodum ſi hęc quidem fuerint ignea, illa vere mole, terrea, ſi eniꝫ vna eſt omniuꝫ natura, quid eſt qð ſeparauit, aut pp qð non fiunt cuꝫ ſe tetigerint vnū, veluti aqua aquā cum tetigerit: nihil enim differt poſterius a pꝛioꝛi. ſi ꝟo diuerſa qualia hęc. ⁊ planuꝫ ꝙ hęc ponendū pꝛincipia. ⁊ cauſas eoꝛuꝫ quę

Tex.c.72. accidunt, magis ꝙ̃ figuras. ❡ Amplius autem natura differentia, ⁊ ſi egerint, ⁊ paſſa fuerint tangentia adinuicem.

Com. 121. ❡ Altera argumentatio neceſſe eſt inqt / aut omnes eſſe vnius ⁊ eiuſdē naturę / aut alias alterius. ſi igit̃ vnaꝫ habeāt oīa ⁊ eandem nām, quēadmodū. ꝟ.g. indifferētes aquę aut glebę, ꝗd eſt ſeparationis ipſoꝛuꝫ ⁊ diuiſionis cā, aut pp quid rurſus tāgentia ſe nō cōiungūtur ⁊ vniūtur, veluti quū aqua aquā tetigerit / aut ignis ignē. opoꝛtebat enim cuꝫ vnius eſſent ⁊ eiuſdē naturę, poſſe adinuicē cōiungi. ſi aūt quis dixerit ꝙ pp duritiē non iungātur, veluti nec teſta fracta poſſibile eſt vlterius ptes cōiungi. pꝛimū ꝗdeꝫ quę nā ſit cā ſeparationis ⁊ diuiſionis, quēadmodū ⁊ iaꝫ dictū eſt, quęrendū eſt: deinde ſi ſic ſunt eiuſdeꝫ naturę oīa, nō opoꝛteret in cōpoſitione diuerſas naturas facere p̃ter ipſas foꝛtaſſe figuras. quēadmodū ⁊ aceruus lapidū aut teſtarū naturā quideꝫ alteram nō fecit, ſed ſolā aceruī figuram diuerſam. nō igitur poſſibile eſt eiuſdē eſſe naturę. manifeſtū eſt ergo ꝙ qualitate ⁊ nō ſola figura differūt, qꝛ vtiqꝫ non fuerunt rerū pꝛincipia, ſed his alia magis rōneꝫ pꝛincipij hñtia ipſę. ſ. qualitates, quibus hęc ⁊ ſunt ⁊ diuidunt̃. illud ꝟo [vt ſi hęc quidē eſſent ignea.] hoc eſt ſi hęc quidem habeant molē ⁊ coꝛpoꝛeitatē igneā. poſterioꝛ auteꝫ inquit aqua hoc eſt ⁊ p̃oꝛi aduenīēs ⁊ vnita, nihil ab ipſa pꝛioꝛi differt tñ ⁊ vnita eſt ei. ſi aūt ſunt altera, qualia hęc. q̄dā exēplaria hñt, quāta hęc. quędaꝫ ꝟo qualia hęc, ſiq̄dē habeat quāta hęc, vult dicere quot nāꝝ ꝓꝛietates, ſi aūt dicat qualia hęc, hoc eſt, ſm quę differunt qualitates vtiqꝫ fuerint. quare hę erunt coꝛpoꝝ pꝛincipia nō ipſa atoma. qm̃ autē quę oīno ſunt ſimilia oſtenſum eſt neqꝫ agere adinuicē / neqꝫ pati, ſed ea quę partim quidē ſimilia ſunt / partim ꝟo diſſimilia, neceſſe eſt omnino ſi atomi ſunt diuerſę naturę, eiuſmodi eē ipſas. nā ⁊ ſubiectum eis vnū ⁊ idē eſt, vnde ēt habent atomi ꝙ ſint. ⁊ qualitas eſt differēs. talia aūt exiſtentia in tactu ⁊ agent ⁊ patientur abinuicem.

❡ Amplius autē quid eſt qð mouet. ſi enim alterū, paſſiua. ſi ꝟo ipſum ſeipſum vnumquodqꝫ, aut diuiſibile erit ſm aliud quidem mouens, ſm aliud ꝟo motum. aut ſm ideꝫ contraria inerunt. Tex.c.73.

❡ Et materia non ſolum numero erit vna, ſed etiam potentia. Tex.c.74

Com.122. ❡ Altera argumētatio quę inquit eſt cā motus ipſis atomis: moueri eniꝫ ipſas ſemper, dñt. ſi igit̃ alteruꝫ eſt ipſas mouens, nō erunt amplius impaſſibiles. manifeſtū eniꝫ eſt eo ꝙ agat illud in ipſas, hę ꝟo ab illo patiātur, ſic mouent̃. ſi auteꝫ vnaquęqꝫ ſeipſam mouet / aut parte quideꝫ mouet, parte aūt mouet̃, aut tota ſeipſam ⁊ mouet ⁊ mouet̃. ſi quidē pꝛimū non erit amplius indiuiſibilis, neqꝫ eadē ⁊ ſimilariū partiū. diuidit̃ enim in mouens ⁊ motū. ſi aūt tota ⁊ mouet ⁊ mouet̃ erunt ꝯ̃ria in eodē. eſt enim ꝯtrariuꝫ agens patienti. ⁊ ſi quidē omnino inquit eadē atomus ⁊ mouet ⁊ mouet̃, erit non ſolū numero vna ſed etiā potētia. nos enim dicimus magis quidē numero vnaꝫ potētia ꝟo non vnā, ſed multa, eſt enim oppoſita potētia cum in vtrūqꝫ ipſoꝝ poſſit trāſmutari ſucceſſiue. ſi aūt impaſſibilis exiſtens ⁊ mouet ⁊ mouet̃ eadē, ſimul vnū ⁊ idem erit poſſe mouere ⁊ poſſe moueri. ſil'r ⁊ in cōtrarijs. ꝯ̃ria eni ⁊ actiua ſunt ⁊ paſſiua. ⁊ agens quidē mouet, patiens ꝟo mouet̃, eadē igitur ſimul contrarioꝝ habebit poteſtates. ſi quidem ſm vnum ⁊ idem / ⁊ mouet ⁊ mouet̃. igitur eadem erit poteſtas ſm quaꝫ ⁊ mouet ⁊ mouetur, ⁊ agit ⁊ patit̃. hoc eſt ſm quam calefacit ⁊ calefit. frigefacit ⁊ frigefit, quare ⁊ ſimul erunt cōtraria. ſed hoc fieri nequit.

❡ Quicūqꝫ igitur per meatuū motum aiunt paſſiones accidere, ſiquideꝫ ⁊ repletis meatibus, ſuperfluūt meatus. nāqꝫ ſi ab hoc patitur vniuerſuꝫ, ⁊ ſi non habeat meatus, ſed ipſum continuū exiſtens patitur eodē mō. Tex.c. 75.

❡ Quū expoſuit modos quibus antiquioꝛes dicebant fieri actionē ⁊ paſſioneꝫ ſeu agere ⁊ pati, quūqꝫ deinde ſuſcepit magis ſuppoſitiones Democriticoꝝ, veluti cōcoꝛdes magis apparētibus, ⁊ quę valeāt his q̄ a nā fiūt eſſe ꝯſequentes. hę aūt ſunt atomos ⁊ vacuū ſupponentes. deinde hinc motus ad cōfutationem ſuppoſitionis atomoꝝ, redit deinceps ad ꝓpoſitum, hoc vero erat, redarguere opiniones antiquoꝝ, quibꝰ ipſum agere ⁊ pati dicebant fieri. erant aūt ⁊ illa quę per meatus hoc dicebat fieri, cui Empedocles pꝛęerat, ⁊ quę per vacuū vt Democritici ⁊ Leucipei putabāt. ꝙ igitur non per meatus fiat ipſuꝫ agere ⁊ pati ſic oſtēdit. ſcimus autē ꝙ qui meatus ſupponūt, hos non vacuos eſſe dicebant. ſꝫ plenos tenuioꝛi quodā coꝛpoꝛe. veluti aere. hoc eniꝫ diſtabant ab his qui vacuū ſupponebāt. ipſum igitur agens, ſi quidē extrinſece tāgens ꝯtinens meatus coꝛpus, vt ipſuꝫ labiū, ſm qð meatus ſic agit, ſuperfluus eſt meatus. ſi enim oīno extrinſece tāgens egit, pꝛoculdubio etiā ſi meatus nō habuiſſet, tactu egiſſet. ſi aūt eo ꝙ ingrediatur meatus ita agit, aut expellit coꝛpus qð eſt in meatibus / aut nō expellit / aut agit in appoſita intus coꝛpoꝛa, ⁊ ꝯtinentia meatus / aut nihil agit, ſi igit̃ nihil agit, nihil ergo ad agendū / aut patiēduꝫ meatus cōtulerunt. ſi aūt Com.123.

agit, vtrū per aliquos meatus, ⁊ ibi aut ſolum tangēs. ſi igitur ꝑ aliquos meatus rurſus ⁊ de illis eadē dicemus. ⁊ hoc in infinitū quare accidet totū meatū eſſe. ſi autem in interiora ⁊ cōtinētia meatus corpora egit, nō ꝑ meatus, ſed ſolū tangētia, ēt ſi meatus non ſint, tāgentia hęc quidē agent, illa ꝟo patienẗ. ⁊ nulla erit meatuū indigētia ad agendū ⁊ patiendū: ſic quidē interimat, ꝙ non ꝑ meatus fiat ipſum agere ⁊ pati. ꝙ aūt non per vacuū ipſe quidē nō addidit, aut vt qui deſtruxit, ſuppoſitiones hoc dicentiū. nam ⁊ ꝙ vacuū oīno eſſe nō cōtingit oſtēſuʒ eſt in phyſica. ⁊ ꝙ atomi non ſunt ⁊ in alijs ⁊ hic cōfutauit, aut ꝙ ⁊ magis dicēdū eſt, qꝛ quęcūqʒ dicta ſunt de meatibus, hęc ⁊ de vacui ſuppoſitione im̄ꝑmutabiliter cōgruet dici. ſiue enim tangēs extrinſece corpora vacuum cōtinētia, agens agit, ſuperfluit vacuū, nam etiaʒ illo non exiſtente, egiſſet tactu, ſi aūt intus ipſum ingrediens, eadeʒ rurſus cōgruet dicere, quę ⁊ in meatibus, ꝑ meatuū aūt motuʒ dicit/aut hoc qȯ eſt per meatuū motum ⁊ ingreſſum agētis, aut per motuʒ qui eſt in meatibus primū fieri agere ⁊ pati. hoc eſt ꝑꝑ id ꝙ patiatur ⁊ moueaẗ corpus ꝙ eſt in meatibus tangēte ipſo agente. quū aūt dixit illud ſi quideʒ ⁊ plenis exiſtētibus meatibus, non reddidit huius oppoſitū. ſ. ſi autem vacuis exiſtentibus, hoc eſt ſi impellente agente qȯ eſt in meatibus corpus, diximus autem nos de hoc.

Tex.c.76. ¶ Amplius autē quo modo cōtingit de ipſo ꝑſpicere accidere vt dicunt. neqʒ enim tactibus contingit pertrāſire per perſpicua, neqʒ per meatus, ſi plenus eſt vnuſquiſqʒ. quid enim differet ab eo ꝙ eſt non habere meatus, omne nāqʒ ſimiliter erit plenum.

Com. 124 ¶ Ipſe redit ad oſtendēdum ꝙ neqʒ ipſuʒ videre fit per hunc modū, quē dicebant hi, per meatus quoſdaʒ pertranſeunte viſu. neceſſe eſt eniʒ ipſos viſus aut expulīſe corpus qȯ eſt in meatibus ꝑſpicuoꝝ, ⁊ ita permeantes ꝑcipere viſibilia, aut nihil impellētes ꝑ corpus trāſire, aut per tactus ipſos ⁊ compagines duoꝝ corpoꝝ. ſ. corpus qȯ eſt in meatu, ⁊ cuius eſt meatus, puta vitrum. ꝙ igiẗ per tactus impoſſibile ſit ꝑmeare ipſos viſus, cum ſint corpora ſm illoꝝ ſuppoſitiones manifeſtiſſimū ē. extrema enim ſe tāgentia adinuicē congruūt, ⁊ nullum locum intermediū permittūt. viſus ꝟo corpora exiſtentes ꝑ indimēſum permeare nō ſunt nati. non igiẗ per tactus poſſunt viſus permeare. ob hoc ēt ipſum non pn̄t per corpus ꝓcedere qȯ eſt in meatibus, corpus enim ꝑ corpus ꝓcederet, p̄terea meatus ipſi fruſtra ſunt, ſi eniʒ oīno per corpus nati ſunt viſus ꝓcedere, procederent vtiqʒ ⁊ per ꝑſpicuoꝝ ſubſtantiā, ⁊ meatuuʒ nulla eſſet indigētia. ſi aūt ſecantes ēt in partes, aut oīno impellentes ipſi viſus corpus qȯ eſt in meatibus, ſic permeant ⁊ viſibilia cōprehendunt, multa ēt abſurda ad hunc ſermonē ſequenẗ. primū eniʒ nihil ſimul videre nos oporteret, ſed ſm partes, vnoquoqʒ enim viſu particulę alicui occurrēti, quū viſus continui nō ſint non oporteret aliqȯ cōtinuū videri. deinde qūo videmus per aereʒ, ſi enim ⁊ hic per aliquos meatus ſecto aere, ⁊ cedente viſibus, ex quo parietē aliquē totum, ⁊ quid dico parietē, quartā partē totam cęli ſimul cōſpicimus, neceſſe eſſet oīno intermediū locum ab oculis. ſ. vſqʒ ad rem viſaʒ, vacuuʒ eſſe qȯ eſt impoſſibile. ⁊ ex quo idē viſibile plures ſimul videmus, accidet ipſos viſus rurſus corpora exiſtētes per ſe inuicem progredi, qȯ eſt impoſſe. ⁊ hinc itaqʒ manifeſtū eſt corpora ex oculis non exire: ſi auteʒ tranſit inquit per meatus plenos exiſtentes cur non ⁊ ꝑ ipſa corpora ipſoꝝ perſpicuoꝝ tranſit. nam eodē mō ⁊ meatus pleni ſunt, ⁊ qȯ reliquū eſt corpoꝝ ꝑſpicuoꝝ.

¶ At ꝟo ⁊ ſi vacua quideʒ ſunt hęc, neceſſe autē corpora in ipſis habere, ideʒ rurſus accidet. ſi ꝟo tanta magnitudine, vt nullum ſuſcipiant corpus, ridiculū, paruū quideʒ opinari vacuuʒ, eſſe, magnuʒ ꝟo minime. neqʒ quantūcūqʒ. aut vacuuʒ aliud quid opinari dicere, p̄ter corporis regionē. quare planuʒ ꝙ omni corpori mole ęquale erit vacuū, omnino ꝟo meatus facere ſuperfluū eſt. ſi eniʒ nihil facit per tactuʒ, neqʒ per meatus faciet pertranſiens. ſi ꝟo in tangendo, ⁊ non exiſtētibus meatibus, hęc quidem patienẗ, illa ꝟo agent eoꝝ quę ad ſe inuicem hoc pacto nata ſunt. qȯ igitur ſic meatus dicere, vt quidam opinanẗ, aut falſum, aut vanū ſit, manifeſtuʒ ex his eſt diuiſibilibus autē exiſtētibus omniquaqʒ corporibus meatus facere, ridiculū. quatenus eniʒ diuiſibilia ſeparari pn̄t.

¶ Si quis inquit nō dicat meatus per quos agere ⁊ pati, aut ipm̄ videre fit, ſed vacua hęc dicit eſſe, plena corporibus, eadeʒ accident quę ⁊ in meatibus accidebant, quid ergo differūt a meatibus, qm̄ meatus quidē nūqʒ vacui nati ſunt eſſe a corpore, vacuū ꝟo ⁊ plenuʒ ⁊ vacuū, quatenus natū eſt qn̄qʒ per ſe ſubſiſtere. ſi ꝟo quis dixerit eſſe in ipſis corporibus quę ſunt in ipſis vacuis meatus quoſdā inter medios, aut vacua, aut altera eſſe, rurſus de illis eadē dubitabimus, vtrū exiſtētibus in ipſis alijs corporibus, permeent ipſum ipſi viſus/aut nō. ⁊ rurſus eadē cōcludētur: ſi ꝟo quis dixerit parua etiaʒ vacua intermedia vt nō poſſint corpus aliqȯ ſuſcepiſſe, primū quidē neqʒ ipſi viſus pertranſibūt per illa, cū ipſi ſint corpora, quare fruſtra erunt. deinde inquit ſiquidem natū eſt vacuū ꝑ ſe ſubſiſtere, irrationabile ⁊ alienum eſt paruū quidem vacuū ſupponere magnum ꝟo non. quid enim eſt aliud vacuū q̄ʒ locus corpore priuatus. deinde qȯ conſequēs erat inducere induxit ꝙ neqʒ vacuū, neqʒ meatus ſunt, quare proculdubio omni corpori ſm molē vacuū erit ęquale, ſic enim qȯ voluit cōprobauit ⁊ aſtruxit. ſi nāqʒ oī corꝑi ęquale erit vacuuʒ, eſt aūt magnum corpus, erit igiẗ ⁊ vacuū magnuʒ, hoc aūt forte fecit, vt cōuerteret, ⁊ vacuum ad corpus, ⁊ corpus ad vacuum, ⁊ ſic omni corpori ęquale erit vacuuʒ, ſed non ſeparatū vt illi ſupponebant, ſed habens in ſe corpus: non oī autē vacuo neceſſe eſt eſſe corpus ęquale, quid enim ſi aliquis ſuppoſuerit eſſe quidē vacuuʒ, ⁊ hoc locū eſſe priuatuʒ corpore, nō tn̄ recipere aliqn̄ corpus hęc igiẗ nō eſt neceſſaria rō. ſed ex eo ꝙ extraneus ſit ſermo, magis poterit redargui, quę enim abſurditas eſt paruo exiſtēte vacuo non ēt magnū eſſe: deinde reſumit ſermoneʒ ⁊ certius exponit. ſi igiẗ inquit non eſt poſſibile exterius tangens agere, neqʒ per meatus aget, ſolū eniʒ ingredieẗ ipſuʒ patiens, nihil aūt aget in appoſita meatibus corpora. ſi quidē nō eſt poſſibile tāgēdo agere. ſi aūt ingrediens ⁊ tangens egit, ēt ſi meatus non fuiſſet, tactu egiſſet. ſi aūt quis dixerit meatus eſſe neceſſarios, vt in profundū patiaẗ. ſciat ſe nihil ad pn̄tē ſuppoſitioneʒ dicere, neqʒ enim hoc eſt qȯ nunc quęriẗ an **Com. 125.**

nullo penitus modo per meatus agẽs ingrediat̃,ingre-
dit̃ quidẽ ⁊ per os ⁊ per ventrem,⁊ per reliquos natu-
rales meatus,ſed non ad hęc agere meatus ipſi confe-
rũt,ſed vt propinquet agens patiẽti,ſed ipſuz agere fit
per tactũ.ſi igitur quãuis dicat aliquis indigentiam eſſe
meatuũ vt in profundũ patiat̃,nõ dixerit ob hoc mea-
tus ipſos cãs eſſe vt agẽs agat,ſed cauſas ſolũ vt ſe mu-
tuo tangant agens ⁊ patiens:illi vo[aptoꝝ]addes age-
re ⁊ pati.id vo[ſic]hoc eſt ſeparatos quoſdã ⁊ actu eſſe
meatus in corpore,⁊ veluti ſtimulis perforata ipſa eſſe.
nõ deſtruit enim ſimplr̃ eſſe meatus,ſunt enim vt dixi-
mus inteſtina,venę,arterię,⁊ reliqua.ſed vt dixi perfo-
ratũ eſſe reliquũ corpus.⁊ eſſe meatus inuiſibiles ꝓpter
paruitatẽ per totũ corpus.falſum igit̃ inquit talem ſup
poſitionẽ ꝓpter nõ ens ſupponere,ocioſuz vo,qm̃ ⁊ ſi
ſuppoſiti fuerint nihil ipſis ad agere ⁊ pati conferẽt,vt
oſtẽdimus. eſto etiã ꝙ meatibus indigeremus ad age-
re ⁊ pati, ridiculum tñ eſſet ſeparatos ⁊ actu exiſtentes
meatus ſupponere,diuiſibilibus enim exiſtẽtibus om-
niquaqz corporibus,poteſt ipſuz agens tunc agere ſibi
meatũ ⁊ diuidere corpus cum tetigerit,⁊ acturuz fuerit,
q̃re nõ eſt indigentia ſeparatoꝝ quorũdaz meatuũ.

Tex.c.77. **℄Quo autẽ modo ineſt entibus generare, ⁊
agere ⁊ pati dicamus ſumentes principiuz
multoties dictũ.ſi enim eſt hoc quidẽ poten
tia,illud vo actu tale.natũ autez eſt non par
tim quidẽ,partim vo non,pati. ſed omnino
inquantũ tale eſt, minus autẽ ⁊ magis qua-
tenus tale magis ẽ ⁊ minus. ⁊ ob hoc mea-
tus quis dicere poſſet magis, quemadmo-
dum in fodiendis metallis protendunt paſ-
ſibilis continuę venę.**

Com.126. ℄Quum cõfutauit ſuppoſitiones ꝑ quas priores,agere
⁊ pati ſupponebant,vult verã deinceps exponere opi-
nionem,quõ fit agere ⁊ pati,opz aũt inquit ſępe dcm̃ a
nobis principiũ ⁊ nunc p̃ſupponere.dicit autẽ id qđ eſt
eſſe actu ⁊ potentia. vere enim vt in phyſica ipſe dixit,
hęc inſpecta nã oẽs nobis ſoluit in phyſicis dubitatio-
nes.qm̃ igit̃ eſt inquit hoc quidez huiuſmodi, illud vo
actu,vt calidũ quidẽ potentia,aqua,actu vo ignis: qđ
vo nãliter agit ſibi aſſimilare vult ipſum patiens,cum
actiuũ actu exiſtẽs appropinquauerit ⁊ tetigerit poten-
tia ens,hoc eſt ipſum paſſiuum,tranſmutat qđ eſt in ip-
ſo potẽtia ad eſſe actu.neceſſe igit̃ oĩno eſt ipſuz actiuũ,
ipſum paſſiuũ tãgere,aut imediate,aut per aliquod me
diũ,quuz medium hmõi fuerit, vt poſſit ⁊ agere ⁊ pati.
pati quidẽ ab agente,agere vo ⁊ ipſuz in ipſum patiẽs,
quale eſt aer.nõ enim imediate ab igne in balneis cale-
ſcimus,ſed calefacit quidẽ ignis aerẽ,nos aũt aer,nulla
eſt igit̃ meatuum neceſſitas, ad agendũ ⁊ patiendũ,ſed
ſolum vt hęc ſe mutuo tangãt. niſi quis inquit meatus
dixerit paſſibiliores corpoꝝ partes,vt in metallis acci
dit.ſunt enim venę quędã in metallis per totũ permeã-
tes,vt in marmore ſi albũ ſit,nigrę quędaz aut alterius
coloris.eo ꝙ alterius ſint cuiuſdã tẽperamẽti,aut paſſi
biliores eſſe hmõi partes,aut impaſſibiliores, ſic ergo
inquit nihil mirabile eſt ẽt in patiẽtibus eſſe quaſdã hu
iuſmodi partes per totuz pertrãſeuntes paſſibiliores,⁊
has magis pati,tangente ipſo agẽte.ſi quis igit̃ hos ve-
lit vocare meatus vocet. ℄Dubitãt vo aliqui in his,
quid igitur nullo ergo mõ erũt in corpore determinati
⁊ ſeparati meatus:unde igit̃ fiũt occulto mõ quotidia-
ne in corpore reſolutiones: qua via ſudores pertran-
ſeũt:quo pacto ẽt dicimus inuentiones quaſdã corpo-
ruz rarefactrices,quaſdã vo eſſe denſatrices: ℄Dicũt
igit̃ ad hoc rñdentes ꝙ rariora aut dẽſiora fieri corpo-
ra per aliquas inuentiones non ſic opz putare rarefieri
vt lorũ aut lanã eo ꝙ diſtrahant̃ ⁊ vacua quędã ſpatia
faciant intermedia,ſed quẽadmoduz aqua rarefacta fa
cit aerẽ,nõ eo ꝙ in minimas partes diuidatur,⁊ interci
piat vacua intermedia, ſed eo ꝙ in tenuiorẽ ſubſtãtiã
tranſmutet̃.ſic ⁊ corpora ęqualiter rarefiũt,cũ tota per
ſe tota tenuiora fiant.hoc igitur eſt manifeſtũ. ſudores
vo ⁊ trãſpirationes,nõ neceſſe ẽt dñt per meatus fieri,
ſuperfluã enim ⁊ inutilẽ humiditatẽ. ſegregatiua virtu-
te excernit nã non per aliquos meatus,ſed per cõtinui-
tatẽ,humectãs aliã ex alia particulã,⁊ ſic ad ſuperficiez
ſecernens humidũ.ſicut eniz dicunt humectat̃ filum li-
neũ,non in vacuis ſolum appoſita aquę ſubſtantia,ſed
ipſa lini ſubſtãtia humectata non per aliquos meatus,
accideret eniz totũ eſſe meatũ,ſic opz putare ⁊ in corpo
re fieri,ex profundo ſm cõtinuitatẽ aliaz ex alia irriga-
tam particulã,ſic ad ſuperficiẽ ſecernere humiduz.hęc
aũt ratio probabilis quidez eſt,ſed nullo pacto vera. ſi
enim qualitas ſolũ ex profundo ſecerneret̃,haberet vti
qz rationẽ id qđ dicit̃. ſi autẽ non ſolum qualitas ſed ⁊
aliqua ſubſtãtia,vt ſudores aut vapores, duoꝝ alteruz
neceſſariũ eſt,aut corpus ꝑ corpus ꝓcedere,aut per ali-
quos meatus ſecerni.eadem ⁊ in lino dicemus, ſi enim
trãſit aqua in lini ſubſtantiaz,non per aliquos meatus,
corpus per corpus ꝓcederet.aut igit̃ nec in vniuerſum
ipſius lini ſuba humectatur,ſed ſolũ eſt humidi appoſi
tio,aut ſi humectat̃ putandũ eſt pati aliqđ ſubſtantiam
appoſitione humidi ⁊ trãſmutari ſm qualitatẽ non ip-
ſa aquę ſuba ingrediente, impoſſe nãqz. potius igit̃ cir-
ca tenues villos circũfundit̃ omniquaqz humidũ,non
in profundũ ſubſtantię procedens,ꝑꝑ autẽ tenuiſſimã
appoſitionẽ videt̃ per ſubſtãtiã progredi quẽadmodũ
in tenuiſſimis xerys ⁊ collyrys latet fere diuerſarũ ſpe-
cierũ appoſitio. ℄Sed neqz ex quo per meat⁹ tranſpi-
rationes fiunt,neceſſe eſt ſeparatos eſſe aliquos in cor
poribus meatus,ſed vt inquit Ariſto.diuiſibilibus exi
ſtentibus omniquaqz corporibus,opz putare in reſolu
tionibus diuidi corpora, ⁊ rurſus poſt trãſpirationem
cõiungi.non neceſſe eſt aũt ſimul ex oĩ particula trãſpi-
rationẽ fieri,vt ſic totuz diuidi putemus,ſz aliã ex alia.
℄Sciendũ autẽ ꝙ generare quidem in mutatione ſm
ſubãz.agere vo in ea quę ſm qualitatẽ ordinat. natũ eſt
autẽ inquit non partim quidẽ,partim vo non,pati. ſed
omniquaqz quatenus eſt hmõi. hoc eſt quatenus potẽ-
tia eſt aliquid,hoc eſt calidũ/aut frigidũ. nam ſm ſe to-
tum potẽtia exiſtẽs,ſm ſe totũ eſt natuz pati.magis vo
⁊ minus inquit paſſiuũ,qđ magis ⁊ minus eſt potentia,
qđ enim eſt magis potẽtia calidũ magis calefit,ab actu
calido,qđ vo minus non ſic.⁊ hac via meatus quis poſ
ſet dicere,eo ꝙ quę magis calefiunt partiuz ſunt magis
paſſiue reliquis.vt q̃ paſſibiliores ſunt partiuz abutens
quis meatus vocet.ꝙ autẽ ſunt in corporibus alie alys
paſſibiliores partiũ declarant quę protendunt ꝑ metal-
la venę,quę ſępe ſunt reliqs paſſibiliores.fortaſſis autẽ
⁊ difficilius paſſibiles ſimpliciter,quia eſt irregularitas
in horũ partibus,ad minus magiſue patiendum.

**℄Conſitum igit̃ vnũquodqz ⁊ vnũ exiſtẽs
impaſſibile. ſimiliter quoqz ⁊ non tãgentia,
nec ſeipſa,nec alia,quę facere nata ſunt ⁊ pa
ti.dico autez vt non ſolũ qđ tangitur calefa-** Tex.c.78.

cit ignis,ſed etiã ſi procul fuerit,aerem enim ignis,aer ꝟo corpus calefacit natuȝ agere ⁊

Tex.c.79. pati. ¶ Opinari ꝟo partim quidẽ pati,partim ꝟo non,cuȝ determinauerimus in principio hoc dicenduȝ,ſi enim non omniquaqȝ diuiſibilis eſt magnitudo,ſed eſt corpus indiuiſibile,aut latitudo. non vtiqȝ fuerit omniquaqȝ paſſibile,ſed neqȝ continuũ aliqȯ.ſi ꝟo hoc falſum , ⁊ omne corpus diuiſibile, nihil differt diuiſum quidẽ eſſe,tangere ꝟo, aut diuiſibile eſſe. ſi enim ſegregari poſſunt per tactus queadmodum aiunt quidaȝ, ⁊ ſi nonduȝ fuerit diuiſum,erit diuiſum,poſſibile.eſt enim diuiſum eſſe , ſit autem impoſſibile nullum.

Com.127. ¶ Neqȝ inquit continui partes nate ſunt agere adinuicẽ. neqȝ omnino diuerſe diſtanteſqȝ,ſed opȝ agẽtia ⁊ patiẽtia diuidi quidẽ abinuicẽ,imediate ꝟo ſe tangere,aut ꝑ aliqua media,medijs exiſtẽtibus eiuſmodi,vt agere paticqȝ nata ſint. pati quideȝ ab eo qȯ actu eſt,agere ꝟo in id qȯ potẽtia hmȯi eſt. manifeſte auteȝ ponit exempla. quuȝ aũt dixit ꝙ potẽtia hmȯi natũ eſt non partiȝ quideȝ , partim ꝟo non pati,ſed omniquaqȝ quatenus eſt hmȯi.nunc vult dicere ad quã ſequit̃ ſuppoſitionẽ,eſſe non omniquaqȝ paſſibile corpus,ſed partiȝ quideȝ ſic, partim ꝟo non.ſi enim nõ omniquaqȝ inquit eſt diuiſibile corpus,ſȝ ſunt aliquę indiuiduę magnitudines,aut ſolidę,aut planę,nullũ vtiqȝ corpoꝝ erit oĩquaqȝ paſſibile,eoꝝ.ſ.quę cõpoſita ſunt,ſed neqȝ cõtinuũ.nõ eniȝ vtiqȝ ⁊ ſȝ partes indiuiſibiles patiet̃. quę impaſſibiles ſunt ⁊ indiuiſibiles. ꝑꝑ hoc aũt neqȝ continuũ.qm̃ non poſſunt cõiungi adinuicẽ indiuiſibilia,ſic enim eſſent ⁊ indiuiſibilia,ſed ſolum ſunt adinuiceȝ iuxta poſita. Ad hãc ergo ſuppoſitionẽ ſequetur nõ omniquaqȝ paſſibilia eſſe corpora.ſi aũt falſa eſt hęc ſuppoſitio,vera autẽ ꝙ omniquaqȝ ſint diuiſibilia ipſa corpora,nihil differt inquit actu facere diuiſa eſſe corpora , tangẽtia ꝟo ſeinuicẽ,vt dicebat plato.tãgere eniȝ ſeinuiceȝ ſuꝑficies.⁊ ꝑ tactus fieri agere ⁊ pati. aut actu quidem nõ eſſe diuiſa, ſed potentia,qȯ enim poteſt diuiſum iri,diuidet̃ ꝑſente diuidente. quapropter vanum ⁊ ſuperfluum ad agere ⁊ pati,pręſupponere actu eſſe diuiſa corpora.⁊ tangere ſe ſolum ſm diuiſiones.

Tex.c.80. ¶ Omnino aũt hoc modo fieri ſciſſis corporibus abſurdũ. deſtruit enim ſermo hic alterationẽ. videmus aũt corpus ipſum ꝯtinuũ exiſtens,qñqȝ quidem humidũ,qñqȝ ꝟo cõgelatũ,non diuiſione , ⁊ cõpoſitione hoc patiens,neqȝ verſione, ⁊ tactu. queadmodũ dicit Democritus. neqȝ eniȝ tranſpoſitũ neqȝ tranſmutatũ ſm naturam cõgelatũ ex humido factũ eſt, neqȝ nunc ſunt dura ⁊ congelata indiuiſibilia ſm moles , ſȝ ſimiliter omne

Tex.c.81. humidũ qñqȝ durũ ⁊ congelatũ eſt. ¶ Amplius aũt neqȝ augmentationẽ poſſibile eſt eſſe ⁊ diminutionem.non enim qȯcũqȝ erit factũ maius,ſiquideȝ erit additio , ⁊ non oẽ tranſmutatum , aut mixto aliquo,aut per ſe tranſmutato. ꝙ igit̃ eſt generare ⁊ agere, ⁊ generari ⁊ pati a ſeinuicẽ, ⁊ quonam modo contingit, ⁊ quonam aiunt quidẽ aliqui,non auteȝ cõtingit,determinatum ſit hoc modo.

¶ Quum oſtẽdiſſet ꝙ ſi ⁊ diuiſis corporibus fiat agere ⁊ pati vt dicere plato videbat̃,dicẽs per tactus fieri diuiſis corporibus ⁊ tãgentibus,ſiquideȝ omniquaqȝ exiſtẽs diuiſibile corpus,in patiẽdo diuidet̃,⁊ non neceſſe eſt ante paſſionẽ eſſe actu diuiſuȝ , nunc oſtẽdit ꝙ oĩno ſic ſupponere ſciſſis corporibus fieri agere ⁊ pati, caret rõne,tollit nãqȝ inquit hic ſermo alterationeȝ. primum quidẽ ꝙ manẽte ꝯtinuo corpore,⁊ nullatenus diuiſiones ſuſtinẽte,fit ſm qualitatẽ mutatio vt in coagulatione lactis,⁊ aquę,neqȝ enim diuiſa aqua,aut lac ꝯgelata ſunt,neqȝ ſm Democriti opinionẽ verſionẽ paſſuȝ aut tactũ,hoc aũt eſt ordinis mutationẽ,aut trãſpoſitioneȝ partiũ,ſed neqȝ ex eo ꝙ ſegregatę ſint aliquę atomi,dico.ſ.illas q̃ humiditatis erant generatiuę.⁊ intus ꝑmanſerint durę,nam prius q̃ȝ aqua congelet̃ ,tota hȝ partes cõſimiles.non habens in ſe ꝑtes duras indiuiſibileſqȝ, ſed tota in ſingulis partibus eſt humida.ſimilr̃ autem ⁊ quũ fuerit cõgelata in oĩbus eſt cõgelata. nõ ſolũ auteȝ inquit alterationẽ auferunt qui hęc dñt,ſed ⁊ augmẽtũ ⁊ diminutionẽ.ſi enim verũ eſt oẽm partem eius qȯ augetur maiorẽ fieri,⁊ eius qȯ minuit̃ minorẽ,impoſſibile eſt hoc in horũ ſuppoſitione ſaluatũ iri.ſi enim appoſitis quibuſdã in meatibus/aut in vacuis/aut in tactibus fit augmentũ,manifeſtũ ꝙ non ſm omne augmentatuȝ eſt qȯ auget̃.ſicut neqȝ ſi in vaſe recipiẽte appoſita fuerit in ꝑte aliq̃ aqua amplior qdẽ facta eẽ dĩ,ſed nõ eſſe aucta.miſta igitur inquit vt in nutrimẽto , nutrimẽto ſi quidẽ imiſto ⁊ tranſmutato totum maius fit. per ſe ꝟo tranſmutato,vt cum trãſmutat̃ aqua in aerem,nã ⁊ hic omnis particula aquę eſt facta maior:ſed hoc nõ eſt auctio/ſed generatio. hoc aũt dixit oſtẽdens ꝙ nec ſeruare põt generationẽ,ſi enim ex aqua aer fit,atomis aeris in ipſum ſegregatis,non oportebat maiorẽ moleȝ fieri aeris,nunc aũt fit.aut igit̃ veris exiſtẽtibus ſuppoſitionibus,nec generatio, nec alteratio ſeruabit̃ , aut ſi eſt ⁊ alteratio ⁊ generatio falſę ſunt ſuppoſitiones.deinde reaſſumẽs ea quę dicta ſunt dcm̃ eſt inquit quid ẽ generare ⁊ agere q̃ ſiquidẽ in ſuba ambo ſumpta ſint,idem eſt trãſmutari poᵃ ſubſtantiã in actu ſubaȝ,ſi aũt generare quidẽ erit in ſubſtãtia, agere ꝟo in mutatione ſm qualitatẽ,erit idem trãſmutare qȯ eſt in potẽtia q̃le in actu. quuȝ poſtea dixit actiua dixit ⁊ paſſiua,generari ⁊ pati. generari igit̃ eſt duci ex potẽtia ſubſtantia in actu ſubſtãtiaȝ.pati ꝟo alterari ſm qualitateȝ.deinde ⁊ quo pacto cõtingit.ꝙ.ſ.cõuerſa ⁊ tranſmutata mã ſm ſe totaȝ. ⁊ ꝙ quõ alij dñt non cõtingit.dicunt enim generationẽ ⁊ corruptionẽ. cõgregatione fieri ⁊ ſegregatione,agere ꝟo ⁊ pati per meatus.oſtenſum eſt aũt ꝙ non ꝯtingit. Com.128.

¶ Reliquum aũt cõſiderare de miſtione eodeȝ modo methodi:hoc aũt erat tertiũ propoſitoꝝ a principio. ¶ Conſiderandũ autẽ ⁊ quid eſt miſtio, ⁊ qd miſcibile , ⁊ quibus entiũ ineſt, ⁊ quõ. Amplius autẽ vtrum eſt miſtio,an hoc eſt falſuȝ. impoſſibile eniȝ eſt miſtũ eſſe alterũ alteri queadmoduȝ dicunt quidã.cum enim ⁊ adhuc ea quę miſta ſunt Tex.c.82.

non ſint alterata nihil magis miſta eſſe dicũt nunc ꝙ̃ prius, ſed ſimiliter ſe habere, altero ꝟo coꝛrupto nõ eſſe miſta: ſed hoc quidẽ eẽ illud ꝟo non eſſe: miſtionẽ ꝟo eſſe ſilr ſe habentiũ. eodẽ quoqꝫ modo ⁊ ſi vtriſqꝫ cõgredientibus coꝛruptũ ſit eoꝝ que miſcent̃ vnũqꝺqꝫ, non eniꝫ miſta eſſe que oĩno nõ ſunt.

Com. 129. ¶ Tria inquit p̃ſumẽda eſſe ⁊ dearticulãda ante ſermonem de mutatione elementoꝝ mutua. ⁊ ſimplr ante ſermonẽ de gñatione ⁊ coꝛruptione. qd ſit tactus, qd agere ⁊ pati, ⁊ quid miſtio. quũ igit̃ dixit de tactu ⁊ de agere ⁊ pati, ꝯñter ad tertiũ ꝓpoſitoꝝ tranſiuit. ſ. ſermonem de miſtione. miſtioneꝫ aũt hic dicit q̃ magis ꝓpria eſt que dicit̃ de tꝑamento. eſt enim vlioꝛ miſtio tẽperamento iuxta poſitione ⁊ reliquis. dĩ quoqꝫ ſpãlius miſtio ipſa tẽperatura, d̃ qua hic ſermonẽ facit. ¶ Opꝫ aũt gnque quedã inquirere ad ſermoneꝫ de miſtione, que manifeſte enumerat. qd ſit ingt miſtio, qd miſcibile, qbus ineſt entiũ, ⁊ qũo. ⁊ p̃ter hec inquit an ſit oĩno miſtio, qꝺ ⁊ p̃mũ eſt inter ꝓpoſita. Dubitauerit nãqꝫ qs ni foꝛte omnino non ſit miſtio. neceſſe eſt eniꝫ inquit ea que miſcẽtur qm̃ ſalteꝫ duo ſũt / aut ambo ſeruari in miſtione / aut vtraqꝫ coꝛrũpi / aut hoc quidẽ ſeruari, illud ꝟo coꝛrumpi, ⁊ nõ eſt p̃ter hec. ſi igit̃ oſtẽſum fuerit ꝙ ſm nullam ſuppoſitionũ põt ſeruari miſtio, foꝛte nullo modo erit. nam ſi ambo ſeruent̃, non erit miſtio. nã quid differt a prioꝛibus: ſic enim nihil magis erant miſta priuſꝙ̃ miſcerẽtur, ꝙ̃ poſtꝙ̃ miſta ſunt. ſi aũt ambo coꝛrũpuntur, neqꝫ oĩno miſcebunt̃, opꝫ eniꝫ que miſcentur eſſe, vt ⁊ miſceant̃. q̃ aũt coꝛrupta ſunt non ſunt. ſi aũt hoc quidẽ ſeruat̃, alteꝝ ꝟo coꝛrũpit̃, nec hoc pacto ẽt miſtio fuerit. nã opꝫ eſſe, vt dixi que miſcent̃. hic aũt hoc quidem eſt, illud ꝟo non eſt. ꝓpterea que miſcent̃ opꝫ ſe hr̃e ſimiliter. hic ꝟo nõ ſe habẽt ſilr altero coꝛrupto. dubitationes igitur que auferunt miſtionẽ, he ⁊ huiuſmodi ſunt. ¶ Soluit aũt dubitationes ꝑ id qꝺ eſt eſſe actu ⁊ eẽ potẽtia. exiſtẽtibus eniꝫ inquit his quidẽ potẽtia, illis ꝟo actu, erunt vtiqꝫ que miſcent̃ potẽtia quidẽ eadẽ in miſtione, actu ꝟo non. ſunt enim in vino tẽperato potẽtia ⁊ aqua ⁊ vinũ, potẽtia ꝟo nõ ſm id qꝺ pri⁹, qꝺ ſm aptitudinẽ eſt, vt. ſ. eſt potẽtia aqua aer, ſed neqꝫ ſimplr ſecundũ alterũ. ſ. ſm habitũ ſoluꝫ, vt ſe hꝫ geometra doꝛmiẽs, ſed eo mõ quo ebꝛius geometra, ⁊ aggrediẽs geometriçare, opat̃ qdẽ ſm habitũ nõ ſincere aũt. ſic ⁊ aq̃ ⁊ vinũ ſe hꝫ in miſtura. vtrũqꝫ eniꝫ in miſtione remiſſe agit. ſic igitur vtraqꝫ potẽtia ſeruant̃, actu ꝟo neutrum quale erat a principio. nam caſtigata eſt ipſoꝛuꝫ ſincera actio, ⁊ non eſt qualis erat prius ꝙ̃ miſcerent̃. ſic igitur euademus oẽs dubitationes, neqꝫ eniꝫ quũ vtraqꝫ ſimpliciter ſeruent̃ eſt miſtio, neqꝫ quũ vtraqꝫ coꝛrũpant̃, neqꝫ cũ hoc coꝛrũpat̃, illud aũt ſeruet̃. ſed alteruꝫ quid p̃ter hec eſt miſtio, quũ. ſ. vtraqꝫ potẽtia ſeruant̃, vt dictũ eſt, actu ꝟo neutrũ, oſtẽſum eſt ergo ꝙ miſtio eſt ſolutis dubitationibus, q̃ ea que manifeſta ſunt tollere videbant̃, ꝙ enim miſtio ſit, euidẽtia ipſa teſtat̃. naſcẽtes tñ dubitationes dubitare cogebant de his que manifeſta ſunt. his igit̃ ſolutis habemus ꝙ ẽ miſtio. [eodẽ modo methodi] dixit, qm̃ cõſueuit ſemper opiniones antiquoꝝ ponere prius ⁊ redarguere. viſum eſt aũt inquit apud quoſdã nõ eſſe miſtioneꝫ qui ⁊ hec dubitabãt. aut ſm eundẽ modũ dixit prius dubitantes, vt ipſe alibi dixit. de quibus dubitanduꝫ eſt. ſ. querentes, ⁊ ſi eſt ⁊ quid eſt ⁊ reliqua. id ꝟo ⁊ quid eſt miſcibile, ⁊ quibus ineſt entiũ, pꝛo eodẽ dixit, miſcibile eniꝫ eſt qꝺ poteſt miſtionẽ ſuſcipere. hmõi aũt ſunt ⁊ quibus ineſt mixtio. illud ꝟo ⁊ qũo. hoc eſt ꝑ quẽ modum miſcent̃ ea que miſcentur. vltimũ aũt ponit, pꝛopoſitoꝝ primuꝫ illud. ſ. an ſit oĩno miſtio, ſed in aſtructione ipſuꝫ primũ oſtendit.

¶ Hic igit̃ ſermo vr̃ querere vt determinetur, qd differt miſtio a generatione ⁊ coꝛruptione, ⁊ quid miſcibile ab ipſo generabili coꝛruptibiliqꝫ. manifeſtuꝫ eniꝫ ꝙ opꝫ differe ſiquidẽ eſt. quapꝑ his exiſtentibus manifeſtis, que dubitata ſunt ſoluentur vtiqꝫ. at ꝟo neqꝫ materiã igni miſtam eſſe dicimus, neqꝫ miſceri ardentẽ, neqꝫ eandẽ ſuis particulis. neqꝫ igni, ſed ignem quideꝫ fieri, hanc ꝟo coꝛrũpi. eodem quoqꝫ modo neqꝫ cum coꝛpoꝛe nutrimentũ, neqꝫ figurã cũ cera miſtam foꝛmare molẽ, neqꝫ coꝛpus ⁊ album, neqꝫ oĩno paſſiones ⁊ habitus poſſibile eſt miſta eſſe rebus, ſeruata enim vident̃, atqui neqꝫ albũ ⁊ ſciam contingit miſta eſſe, neqꝫ aliud non ſeparabiliũ nullum. ſed hoc dicũt non recte, qui omnia aliqñ ſimul dicũt ⁊ eẽ, ⁊ miſta eſſe, non eniꝫ omne omni miſcibile, ſꝫ opoꝛtet exiſtere ſeparabile vtrũqꝫ miſtorum: paſſionũ autem nulla eſt ſeparabilis. Tex. c.

¶ Sermo ingt querens ſeruatis nẽ an coꝛruptis fiat miſtio, vr̃ querere, que nam ſit miſtionis ad coꝛruptioneꝫ ⁊ gñationẽ dĩa. ſi enim aut ambo / aut alteꝝ coꝛrũpant̃ coꝛruptio erit manifeſte ⁊ gñatio, ſed non miſtio. q̃ igit̃ erit dĩa miſtionis ad generationẽ ⁊ coꝛruptioneꝫ, ruꝛſus enim ſi ſeruẽtur non eſt poſſibile eſſe miſtioneꝫ ꝑꝑ dicta, ſi igit̃ eſt inquit oĩno miſtio, quo nam diſtinguet̃ a generatione ⁊ coꝛruptione. quapꝑ cum hec facta fuerint manifeſta. hec inquit. ſ. quo differt miſtio a generatione ⁊ coꝛruptione, ſi enim hoc inuẽtum fuerit, ſolute quoqꝫ dubitationes fuerint. cum aũt dixit opoꝛtere differre gñationẽ ⁊ coꝛruptionẽ a miſtione, hoc ipſuꝫ vult oſtẽdere, ſimul ⁊ exẽpla ſuperius dictoꝝ apponens, ꝙ neqꝫ ſi vtraqꝫ coꝛrũpant̃ eſt miſtio / neqꝫ ſi alteꝝ / neqꝫ ſi vtraqꝫ ſeruent̃. obſcuram aũt ad ſuperioꝛa continuationẽ fecit coniunctio ſed / opꝫ ergo ſic dicere, neqꝫ eniꝫ mãm igni miſtaꝫ eſſe dicimus, non enim igni ligna miſcent̃, ſed coꝛruptio quidẽ eſt lignoꝝ, ignis ꝟo generatio. hoc auteꝫ exẽplum fuerit, ſi vnum ſeruet̃ ⁊ alterum coꝛrũpatur. illud ꝟo [neqꝫ eãdem ipſius partibus.] eſt exẽplũ ſi vtraqꝫ coꝛrũpant̃, neqꝫ enim partes materie ignis adinuicẽ miſceri in igne dicant̃. eo ꝙ ex ipſis vna efficiatur flãma. naꝫ vt dixi lignoꝝ quidẽ coꝛruptio eſt / ignis ꝟo generatio, ſed nullo mõ miſtio. partes ꝟo inquit mãe ignis ſunt plura ligna. ligna igit̃ ex qbus ignis fit non miſcent̃ inter ſe in flãma, ſed coꝛrũpunt̃. illud ꝟo [neqꝫ igni] intelligendũ eſt pꝛo eo qꝺ eſt, ſicut neqꝫ igni. inquit enim iam ꝙ neqꝫ materiã igni miſtã eſſe dicimus, quapꝑ ſuperfluũ eſt rurſus idẽ dicere, niſi vt dixi intelligatur ꝙ non miſcent̃ ligna adinuiceꝫ, vt neqꝫ igni. id ꝟo [neqꝫ coꝛpoꝛi nutrimentũ.] eſt, exẽplũ huius ꝙ vnum ſeruet̃ ⁊ alterum coꝛrũpat̃. foꝛte auteꝫ ⁊ diſtinguere volens ab augmentatione miſtioneꝫ, vt etiã a generatione, vſus eſt hoc exẽplo. [id ꝟo nec figura cere.] exemplũ eſt ꝙ vtraqꝫ ſeruent̃. ſeruãtur enim ⁊ cera ⁊ figure, Com. 1

gura,ſed nullus dixerit miſceri figurã cerę,nã hͦ quidez
eſt ſubiectũ,illud xͦo forma. nõ eni ſunt eoꝝ q̃ miſcent̃
hͦ quidẽ ſubiectũ,illud xͦo forma.ſemel igit̃ nullũ eorũ
q̃ hñt eſſe in ſubto miſceri dici pt,neqꝫ habit⁹, neqꝫ paſ
ſiones,ſeu aīales ſint,ſiue corporeę. p hęc aũt ab altera/
tione miſtionẽ diſtinxerit. id xͦo atqui neqꝫ album nec
ſciaꝫ:exẽplũ eſt ꝙ vtraqꝫ ſeruent̃,neqꝫ.n. qm̃ in eodem
vno aīali eſt albũ ꝛ ſcia,miſceri pp hoc dicent̃,ſeruãtur
eni ambo paſſiones a ſeinuicẽ ipaſſibiles. addidit aũt ꝛ
hͦ exẽplũ ad oſtẽdẽdũ,ꝙ neqꝫ miſcent̃ hęc, ẽt ſi in vno
ꝛ eodẽ ſubto ſint,q̃ nec agũt nec patiunt̃ adinuicẽ.cum
neqꝫ ẽt poſſint ſeparari.ſumpſeris xͦo exẽplũ magis p/
priũ,in vno ꝛ eodeꝫ ſubto in quo duę paſſiones dulce ꝛ
flauuꝫ in melle exñtes minime inter ſe miſceri dictę fue
rint,cũ ꝛ ambo ſeruent̃,nec abinuicẽ ſepari/aut p ſe poſ
ſint ſubſiſtere. opꝫ.n.q̃ miſcent̃ eiuſmodi eſſe. nihil igit̃
eoꝝ q̃ p ſe ſubſiſtere nata ſunt, miſceri dicent̃.ꝛ ob hoc
nec qualitas ſubiecto miſcet̃, qꝛ nõ eſt ſepabilis q̃litas
nec a mã forma.neutrũ.n.ſepabile eſt:habes aũt hinc p/
prietatẽ quãdã miſcibiliũ deſignatiuã,eoꝝ.ſ.qbus ineſt
miſtio,ꝙ.ſ.opꝫ ipſa poſſe p ſe ſubſiſtere,ꝯſequenter au/
tem perfecte eorum deſignatiua exponet.

Tex.c.84 **Qm̃ xͦo ſũt hęc qdẽ entiuꝫ potẽtia,illa xͦo
actu,ꝯtingit ea q̃ miſta ſunt eſſe quodãmõ ꝛ
nõ eſſe:actu qdẽ altero exiſtẽte qͦ factuꝫ eſt
ex ipſis,potentia aũt aliqd vtriuſqꝫ,q̃ anteqꝫ
miſcerent̃ erãt, ꝛ nõ depdita. hoc eni rõ dubi
tabat prius. apparẽt aũt ea q̃ miſcent̃ pri⁹ ex
ſeparatis cõueniẽtia, ꝛ potentia rurſus ſepa
rari:neqꝫ permanẽt igit̃ actu, quẽadmoduꝫ
corpus ꝛ albũ,neqꝫ corrũpunt̃,neqꝫ alterũ,
neqꝫ ambo. ſaluatur enim virtus eorũ, qua/
propter hęc quidem dimittantur.**

Com.131. Hinc dubitationũ diſſolutio incipit. qm̃ igit̃ inqt eſt
hͦ qdẽ poᵃ,illud xͦo actu, pñt ꝛ eſſe ꝛ nõ eſſe q̃ miſcent̃,
qͦ eniꝫ ex aliqb⁹ pfectũ cõflatũqꝫ eſt,poᵃ eſt vtrũqꝫ eo/
rũ ex qbus miſcet̃,actu xͦo neutrũ,quapp ſolute ſũt du
bitationes,aliquo qdẽ mõ ſeruatis his q̃ miſta ſunt,ali/
quo aũt mõ nõ. hoc eniꝫ dubitationes volebãt ſeruari.
ſ.ipſa ꝛ non ſeruari.his igit̃ inqt ineſt miſtio,q̃ ipſa p ſe
ſubſiſtebãt,rurſuſqꝫ poſt miſtionẽ nata ſunt ſepari,ſed
non hoc dicit ꝙ actu exñtia in miſtura miſta ſic rurſus
poſſint ſeparari,nõ eniꝫ vtiqꝫ eſſent miſta ſi actu eſſent,
ꝛ ſine aliqua trãſmutatione, ſed aut hͦ dicit ꝙ nata ſunt
ſpata,eo ꝙ nõ pfectã formã amiſerint,ſed ſincerã ſolũ,
p diſcretiua alteratiuaqꝫ quędã inſtrũ integram rurſus,
ꝓpriã formã recuperare.inquiũt eniꝫ p appellatos vul/
go ſtratiotes fluuiales,colatũ ipſuꝫ aqua miſtũ vinũ ſe/
cernere ꝛ ab aqua vinũ ſeparare,extrahi eniꝫ ſolã aquã
ꝛ p̃cipue cũ craſſius vinũ fuerit. aut igit̃ hͦ dicit,verbuꝫ
illud ꝙ poſſint iteruꝫ ſeparari, aut ſi hͦ eſſe eſt impoſſe,
vĩ q̃ tẽperata ſunt nõ poſſe exacte ſepata iri,rurſus ver/
bũ illud poſſe ſepari intelligemus,q̃ nata ſunt quãtũ eſt
ex ſeipſis rurſus poſſe per ſe ſubſiſtere,ſi aliqua eſſꝫ eo/
rũ vis diſcretiua.hoc igit̃ vt prius dixi eſt vna quędam
formalis ꝓpria vox eoꝝ,in qbus ineſt miſtio. q̃ inquit
in miſtione neqꝫ ſic actu pmanent, vt corpus ꝛ albedo
q̃ in ipſo eſt,nec.ſ.corrũpunt̃/nec alteꝝ/nec ambo,ꝛ hac
differt miſtio a generatione ꝛ alteratione. neqꝫ eſt eniꝫ
ſeparabilis a mã forma, nec ita ſunt potẽtia in miſtura
miſcibilia,ex quibus,vt dicit̃ potẽtia aqua aer eſſe.nam
in generatione,mã aeris,potentia aer eſt,actu xͦo aqua.
in miſtura xͦo potẽtia inſunt ea ex quibus nõ mã ipſo/
rũ,ſed formę ipſę caſtigatę,ꝛ ob hoc potẽtia,eo ꝙ ſince
re non ſint,nec eiuſmodi quales ante miſtionẽ erãt.hęc
cum dixit,increpat Anaxagoricos dicẽtes eſſe qñqꝫ ſi/
mul res oẽs,nã ſi nõ eſt oi oẽ miſcibile,paſſio eniꝫ paſ/
ſioni non miſcet̃,quo pacto ſimul erant res oẽs.iccirco
ea quidẽ inqt de dubitationib⁹ ꝓculdubio dimittant̃.

**Annexã xͦo his dubitationẽ diuidendum, Tex.c.85.
vtrũ miſtio ad ſenſuꝫ aliqd eſt. cũ eniꝫ ſic in
parua diuiſa fuerint ea q̃ miſcent̃ ꝛ iuxta po
ſita fuerint adinuicẽ hoc modo, vt nõ ſit ſin/
gulũ ſenſui manifeſtum, tũc miſta fuerunt?
An nõ, ſed eſt vt quęcũqꝫ iuxta quãcũqꝫ
particulã miſtoruꝫ ſit. dicitur igitur illo mo
do, vt ordea miſta eſſe frumentis, qñ quod/
cũqꝫ iuxta quodcũqꝫ poſitum fuerit.**

Annexã dubitationẽ inquit diuidendũ pro eo qͦ eſt Com.132.
determinãduꝫ,aut veluti ꝛ ipſum per diuiſionẽ dubitã/
dum.quęrit enim deinceps quid nã eſt miſtio. ꝛ produ/
cit ſermonẽ per diuiſionẽ. ſupponit enim duos modos
miſtionis. vnum quidẽ ad ſenſuꝫ,qui eſt ex partibus ad
minima diuiſis miſtis ꝛ adiuicẽ appoſitis,ita vt pp par
tiuꝫ paruitatẽ non ſit ſenſus iuxta poſitionis,ſed videa
tur miſtio eſſe ꝛ tẽperatura veluti ſi quis tenuẽ ſimilam
ex tritico,farinę ordei miſcuerit.nam iuxta poſitione in
his exiſtente,eo ꝙ ꝓpter paruitatẽ partium ſenſus non
cõprehendat,videbitur tẽperatura quędã eſſe.ꝛ totũ eẽ
in partibus ſimile. ſic ſe hꝫ ꝛ in his quę xeria ꝛ collyria
vocãt, vt illud qͦ ex ſex ſpeciebus conſtituitur. vnum
ergo modũ miſtionis hunc ſupponit, quo ſeruant̃ qui/
dem formę eoꝝ quę miſcent̃,ſed inſenſibilia fiunt par/
uitate,iuxta poſitionis.ſcõm xͦo non ſeruata forma mi
ſtoꝝ,ſed ipſis reſolutis in ea ex quibus cõſtant,ꝛ ſic ele
mẽtis ipſis adinuicẽ iuxta poſitis, vt dicebant qui ato/
ma ſupponebant,reſoluto enim igne ꝛ aqua in atomos
ex quibus conſtãt, deinde illud adinuicẽ iuxta poſitis.
ita vt vnaquęqꝫ atomus ignis atomo aquę iuxta pona/
tur,ſic miſtionẽ fieri.veluti ſi lapides ex quibus ſcęna ꝛ
domus cõſtant, ſolutis ſcęna ꝛ domo,ſingulus ſingulo
iuxta ponat̃.hoꝝ ſuppoſitoꝝ modorum miſtionis ſin/
gulũ cum cõfutauit,ſic ipſe verũ modũ ſupponit. vtitur
autẽ ad confutationẽ duobus enũtiatis,vno quidem ꝙ
miſtio,alteꝝ eſt a cõpõne,altero xͦo ꝙ oẽ corpus eſt in
infinitũ diuiſibile.ꝛ ſimplr omne cõtinuũ,quoruꝫ illud
quidẽ ꝙ omne cõtinuũ eſt in infinitũ diuiſibile pus de/
mõſtrauit in phyſica,alterum xͦo ꝙ diuerſa ſit miſtio a
cõpoſitione,vt cõe enuntiatũ ꝛ ab oibus confeſſuꝫ ſum
pſit. nullus enim in tẽperatura dixerit ꝙ cõpoſita ſunt
vinũ ꝛ aqua,ſꝫ ꝙ miſta ſunt ꝛ tẽperata,neqꝫ ꝙ domus
ſit tẽperamẽtum lapidum ꝛ lignoꝝ ꝛ alioꝝ,ſed compo/
ſitio veluti cognoſcẽtibus nobis,ꝙ altera ſit a ꝯpoſitio
ne miſtio ꝛ tẽperamẽtum. vtroqꝫ ergo horuꝫ enũtiato/
rum vtrãqꝫ ſuppoſitionẽ tollit.per eam quidẽ quę dicit
cõtinuum eſſe in infinituꝫ diuiſibile, deſtruit ꝙ non eſt
miſtio talis qualẽ dicebãt qui per reſolutionẽ in magis
elementaria,ideſt atoma,ꝛ horuꝫ cuiuſqꝫ ad quodcũqꝫ
iuxta poſitione fieri miſtionẽ dicebant,qui ſunt Demo
critici.ſi enim eſt corpus in infinitum diuiſibile impoſ/
ſibile eſt quãcũqꝫ iuxta quantũqꝫ partem poni. ſemper
enim adiacẽtes ſibi inuicẽ partes diuiſibiles exiſtentes,
non habẽt quãlibet iuxta quãlibet partẽ poſitaꝫ, diuiſa
enim parte in tria, ſegmentũ intermediuꝫ/ſincerum eſt

nihil habens alterius naturę ſibi iuxta poſituꝫ. quare ſi
quidẽ eſſet diuiſio in atoma reſolutis in elementa his q̄
miſcẽtur, poſſibile eſſꝫ partẽ quancũqꝫ iuxta quancũqꝫ
adiacere. pręterea ſi demõſtratũ eſt ꝙ opꝫ miſtionẽ fie-
ri non corruptis his quę miſcent̃, impoſſibile eſt igitur
per reſolutionẽ in atoma miſtionẽ fieri, ſic eniꝫ ⁊ ignis
⁊ aqua cum miſcẽtur corrũperẽtur. non eniꝫ eſt ſingula
ſphęrica atomus ignis, ſed harũ aceruus. ſimiliter auteꝫ
⁊ in aqua. quare ſi reſoluerẽtur quę miſcẽtur in elemen-
taria magis corrũperent̃ vtiqꝫ. oportet aũt miſtionem
eſſe quibuſdã non corruptis. ſic ergo per vnuꝫ enuntia-
torum vnam ſuppoſitionũ ſuſtulit. alterã quoqꝫ ſimili-
ter per alterũ enuntiatum interimit. ſi enim eſt alteruꝫ a
cõpoſitione miſtio, non erit ad ſenſuꝫ miſtio. ſi eniꝫ fue
rit ſm parua iuxta poſita, ita vt non cadat ſub ſenſum
iuxta poſitio ꝓpter paruitatẽ miſtio erit compoſitio ⁊
iuxta poſitio. neqꝫ enim qꝛ non videãtur ꝓpter paruita
tem iuxta poſita, miſtio fuerit, ſed qꝛ ſunt iuxta poſita ⁊
nõ temperata, ẽt ſi ſenſui non appareant, nõ erit miſtio.
ꝑterea ſi ad ſenſum ſit miſtio, idem alteri quidẽ erit mi-
ſtum qui acute nõ cernat, alteri ꝟo non miſtuꝫ, vt lynci
non miſtum, qui ꝓpter viſuuꝫ acuitatẽ etiã vltra terraꝫ
videre dicit̃. ſic ꝟo habebit miſtio eſſe in habitudĩe, nõ
natura, qđ eſt abſurdum. quę enim miſcẽtur etiaꝫ ſi nul-
lus iudicet, proculdubio miſta ſunt. illud ꝟo [ſed eſt ita
vt quęcũqꝫ iuxta quãcũqꝫ miſtoruꝫ parteꝫ] ꝓpter ſecũ
dam ſuppoſitionẽ dicit, manifeſtum autẽ ꝙ eo ꝙ reſol
uantur, quę miſcentur in magis elemẽtaria, hoc eſt ato-
mos ⁊ vnaquęqꝫ iuxta vnãquãqꝫ adiaceat, aliter enim
impoſſibile. ibi ꝟo [dicitur quideꝫ igitur illo modo, vt
ordea.] exẽplum primi modi ponit, qui dicit ad ſenſum
eſſe miſtionem, videtur autẽ vt ad ſecundũ moduꝫ hęc
dicere, qꝛ dicit, quãdo quęcũqꝫ iuxta quãcũqꝫ appoſita
fuerit. eadem enim dictione vſus eſt qua ⁊ in ſcđo mo-
do, ſed non eſt, ſed ad primum hęc dicit. ⁊ eſt manifeſtũ
ex his quę dicit, dicit̃ quidem illo modo hoc eſt ad pri
mũ nõ ad proximũ. dicit aũt qđcũqꝫ iuxta qđcunqꝫ. vi-
delicet ordeũ iuxta triticũ. vt qđcunqꝫ ordeũ tritico vni
alicui adiacere ſumamus, non tñ ſm acceruum. multa
ſimul ordea, multis ſimul triticis. congruet auteꝫ magis
exemplũ ſcđo modo, nam in his quę ꝓpter partium te-
nuitateꝫ non apparent, vt in collyrys ⁊ miſtione farinę
ordei ⁊ tritici ⁊ aliorum quorũdaꝫ, non omnino quod-
cunqꝫ iuxta quodcũqꝫ miſtorum iacet, ſed contingit ra
menta quędam conſimilis ſpeciei adiacere, vt ordea-
cea, aut alterius ſpeciei.

¶ Si aũt eſt oẽ corpus diuiſibile, ſiquidẽ eſt
⁊ corpus corpori miſtũ qđ ſimiliuꝫ partiũ,
quãcũqꝫ oportebit vtiqꝫ partem, ſecus fieri
Tex.c.86. iuxta quãcũqꝫ. ¶ Qm̃ autem nõ eſt ad mini
ma diuiſuꝫ eſſe, nec cõpoſitio hoc ⁊ miſtio,
ſed diuerſuꝫ, planũ, ꝙ nec ſm parua ſeruata
opꝫ ea quę miſcent̃ dicere miſta eſſe: cõpoſi
tio eniꝫ erit non aũt tẽperatura neqꝫ miſtio,
neqꝫ habebit eandẽ rõneꝫ cũ toto pars. dici
mus aũt ſi quidẽ opꝫ miſtum eſſe aliqd, qđ
miſtũ eſt ſimilariũ partiuꝫ eſſe, ⁊ ſicut aquę
pars aqua ita ⁊ tẽperati. ſi aũt ſm parua cõ-
poſitio miſtio nullũ horũ accidet, ſed ſolũ q̄
miſta ſunt ad ſenſuꝫ. ⁊ idẽ huic qdẽ miſtuꝫ,
ſi nõ inſpexerit quis acute, lynci ꝟo nihil mi
ſtum, neqꝫ diuiſione, neqꝫ quęcunqꝫ iuxta
quãcũqꝫ pars impoſſibile nãqꝫ ſic diuiſum
fuiſſe. aut igitur non eſt miſtio, aut dicenduꝫ
hoc quomodo contingit fieri rurſus.

¶ Hinc deſtruit dictos duos miſtionis modos, vſus eſt Com. 133
aũt ſyllogiſmo hypotetico huiuſmodi, ſi eſt corpus cor-
pori miſcibile, ⁊ ſi eſt corpus in infinitum diuiſibile ſe-
quet̃ ſimilarem quancũqꝫ miſti fieri partem. illud eniꝫ
quodcũqꝫ vtiqꝫ oporteret ſimilare fieri iuxta quodcũ-
qꝫ, ęquale eſt illi partẽ omnem omni ſimilareꝫ fore de-
bere, ⁊ ꝯſequẽtia quidẽ huiuſmodi eſt, cuius antecedẽs
ſicut dixi duo ſunt enuntiata, in infinitũ. ſ. eẽ corpus di
uiſibile, ⁊ alterum eſſe miſtionẽ a cõpoſitione. potentia
enim cõtinetur in illo, ſi quidem eſt corpus corpori mi-
ſcibile, alterum erit manifeſte a cõpoſitione miſtio. naꝫ
in cõpoſitione hoc eſt iuxta poſitione, non quodcunqꝫ
cuicũqꝫ iuxta ponitur, cum ſit corpus in infinitum diui
ſibile, ⁊ ſi ſimilarẽ oportet eſſe partẽ omneꝫ eius qđ mi-
ſcetur, non vtiqꝫ fuerit miſtio, nec ſm parua cõpoſitio,
neqꝫ qđcunqꝫ iuxta quodcũqꝫ apponitur ſm reſolutio-
neꝫ in atoma. neqꝫ eniꝫ ſimiles ſunt iuxta poſitę atomi,
⁊ poſitũ eſt in infinituꝫ eſſe corpus diuiſibile. ſed vnde
qđ ad añs ſequatur ꝯñs: ꝙ ſi alterum eſt a cõpoſitione
miſtio, cõpoſitio ꝟo diſſimiles habet partes, miſtio nõ
habebit diſſimiles, ſimiles ergo, ſed non ita ſimiles vt
dicerent qui atoma dicunt, quoniam enim cõpoſita ex
atomis miſceri dicebant, non eniꝫ ipſas atomos, miſce-
ri autẽ ipſa per reſolutioneꝫ ad atomos ⁊ iuxta poſitio-
ne cuiuſcũqꝫ atomi iuxta quãcũqꝫ dixerunt totum diſ-
ſimile. partes dicentes non ipſas atomos, nam hę ſunt
elementa, ſed quę conſtãt ex ipſis totius partes, in qui-
bus omnibus ſimilis iuxta poſitio cernit̃. qđ igitur nõ
ſic eſt ſimilare qđ miſcetur, manifeſtuꝫ eſt ex eo ꝙ ſum-
ptum eſt, omne corpus in infinitũ diuiſibile, ſed qꝛ ſem
per ⁊ in infinitum facta diuiſione omnes partes ſimila-
res inueniunt̃. ꝯñtia igit̃ vt dixi hmõi eſt. aſſumptũ ꝟo
ei ſit poꝰ idẽ cum añcedẽte, ſed locutione diuerſuꝫ. cum
enim vellet aſſumere, atqui omne corpus eſt in infinitũ
diuiſibile ⁊ eſt aliud miſtio a compoſitione, aſſumit qđ
equalet illud. ſ. qm̃ autẽ non eſt in minima diuiſum iri,
nec cõpoſitio idẽ eſt ⁊ miſtio, quoꝝ illud quidẽ, qm̃ nõ
eſt in minima diuiſum iri ęq̃le eſt illi, quoniã omne cor-
pus diuiſibile eſt. illud ꝟo neqꝫ cõpoſitio idẽ ⁊ miſtio,
qđ eſt aſſumptum in antecedẽte, qđ potentia cõtinebat
illud ſiqdẽ eſt corpus corpori miſcibile. his igit̃ aſſum-
ptis ꝯñs eſt illa ꝯcluſio, ſimilare eẽ oiquaqꝫ ſibi ipſi qđ
miſcet̃, qđ ipſum qdem non poſuit, ſed per alia ipſum
aſtruit, manifeſtũ eſt enim inqt ꝙ neqꝫ ſm parua ſerua
ta quę miſcentur, oportet dicere eſſe miſta, eſt eniꝫ cõpo
ſitio ⁊ non tẽperatura neqꝫ miſtio. nec habebit eandem
rationem toti pars, hęc auteꝫ oſtenſiua ſunt ꝙ ſimilare
ſit quod miſcetur, nam ex deſtructione huius ꝙ ſit diſſi
milare, ſimilare eſſe inducitur. nullum aũt inquit horuꝫ
accidet niſi fuerit ſm parua cõpoſitio miſtio, non enim
erit ſimilare ipſuꝫ totum, neqꝫ habebit eandẽ rõnẽ toti
pars. qđ ſequebat̃ ad enũtiatũ dicẽs, alterum eſſe cõpo
ſitionem a miſtione. ſi aũt non eſt totũ ſimilare erit ap-
parẽs ⁊ nõ exñs miſtio, ⁊ ꝑꝑ hꝫ lynci nõ erit miſtum. ibi
ꝟo [neqꝫ diuiſione] de cõi verbũ iſtud nõ miſtũ dicit̃.
trãſiuit aũt ad alteꝝ modũ dicẽtẽ qđcũqꝫ iuxta qđcũqꝫ
eſſe miſtionẽ. quẽ ⁊ ipm̃ cõtingit fieri ex ꝯpõne ſm par
ua. cõceſſo eniꝫ ꝙ in infinitũ ſit corpus diuiſibile, ipoſſe
eſt qđcũqꝫ iuxta qđcũqꝫ poni. impoſſe eſt eniꝫ in atoma
diuidi ipm̃ ꝯtinuũ. quare accidet, ⁊ hũc iuxta poſitione

ſm parua

ſm parua fieri,qͦ abſurdū eſt. p̄ter id qͦ iā̄ dixi,ꝙ ex
reſolͦone in elͣnta, nō ſeruat̄ miſtoꝝ nā,qͦ oportebat.
deinde ſubiūgit[aut igit̄ nō eſt miſtio,aut dicendū hoc
q̄uo cōtingit fieri rurſus.]erat.n.totus ſyllͥ ꝓceſſus.ſi ē
Com.133 miſtio,ſimilares opꝫ eſſe eius qͦ miſcet̄ p̄tes,duobꝰ igi
tur ſuppoſitis modis miſtionis,vterqꝫ ſublatꝰ eſt eo ꝙ
neuter ſeruare poſſit,ſimilares eorūꝫ q̄ miſcent̄ partes.
h̄ g̊ oñſo ſequet̄ inqͭt aut nullo mō eē miſtionē/aut aliū
eē miſtionis modū p̄ter dictos. addidit aūt verbū[rur
ſus,]qꝛ idē bis q̄ in primis fecit.cū eni deſtruxit p̄addu
ctas opiones. ipſe demr̄auit q̄uo vnūqͦdqꝫ ipſoꝝ gñat̄.

Tex.c.87. ¶ Sunt itaqꝫ vt dicebamus entiū hec quidē
actiua,illa ꝟo ab iſtis paſſiua. hec igit̄ cōuer
tunt̄ quorūcūqꝫ mā̄ eadē eſt,ꝛ actiua adin
uicē,ꝛ patiētia abinuicē.illa ꝟo agunt ipaſ
ſibilia exiſtētia quoꝝ non eadē eſt mā̄. horū
igit̄ nō eſt miſtio,qꝛ neqꝫ medicatiua facit ſa
nitatem,neqꝫ ſanitas miſta corporibus.

Com.134 ¶ Cū ſuſtulerit falſas de miſtione opiniones,volenſqꝫ
deinceps dicere ꝛ qͦd eſt miſtio,ꝛ q̄uo fit, reducit nobis
ad memoriā ea q̄ dicta ſunt de agere ꝛ pati.ꝙ hec agen
tiū ꝛ repatiunt̄,q̄cūqꝫ eadem mā̄ cōicāt inter ſe.hec ꝟo
agētiū nō repatiunt̄ q̄cūqꝫ nō hn̄t cōeꝫ māꝫ. qm̄ igit̄ q̄
miſcent̄,ſunt ea q̄ agunt,repatiūturqꝫ adinuicē,agunt
ꝟo repatiūturqꝫ adiuiceꝫ ea q̄ in mā̄ ꝯueniūt,hec vtiqꝫ
adinuicē miſta fuerint,q̄cunqꝫ eadē mā̄ ꝑticipauerint.
quap̄p̄ h̄ eſt miſtio,actio mutua cōicātiūꝫ in mā̄.horūꝫ
igit̄ inqͭt.ſ.nō cōicātiūꝫ in mā̄,ꝛ ob h̄ inqͭt nō repatien
tiū in mā̄ nō eſt miſtio. ꝛ ob h̄ nec medicina ars agens
in corpus miſcet̄ ei,nā medicina ars nō cōicat in mā̄ cū
corp̄e,ſciē eniꝫ ſunt in aīa.p̄p̄ h̄ g̊ ſanās corpus ars me
dicinē nō miſcet̄ ei.ſi quidē miſcent̄ q̄ abinuicē repatiū
tur.repatiunt̄ aūt quē cōicāt in mā̄.hꝫ aūt lr̄a qͦd diffici
le.iō eniꝫ inqͭt nec medicina ars facit ſanitatē miſta,nec
rurſus ſanitas miſta corp̄ibus facit ſanitatē.aut igit̄ ſic
eſt intelligēdū,iō nec medicina ars miſta corporibꝰ fa
cit ſanitatē,neqꝫ ſanitas miſta corporibꝰ, vt verbū illō
miſta corp̄ibus mō cōprehēſiuo dictū ſit. nō miſcet̄ au
tē ꝓculdubio ſanitas forma exn̄s. dictū eſt autē ꝙ for
mē nō miſcent̄ ſubiectis,aut ſanitatē quidē facientē ac
cipiemus rōnē ſanitatis,genitā ꝟo eaꝫ quē in corpore.
quarū neutra miſcet̄ corpori. nam hec quidē hꝫ eſſe in
anima,altera ꝟo forma eſt ipſius ſubiecti.

Tex.c.88. ¶ Actiuoꝝ aūt ꝛ paſſiuoꝝ,quecūqꝫ facile di
uiſibilia,multa quideꝫ paucis,ꝛ magna par
uis cōpoſita non agūt miſtionē,ſed augmen
tationeꝫ eius qͦ dominat̄:tranſmutat̄ enim
alteruꝫ in dominans:vt gutta vini mille cō
gijs aquē non miſcetur,ſoluitur eniꝫ forma,
Tex.c.89. ꝛ trāſmutat̄ in vniuerſam aquā. ¶ Qñ ꝟo
poteſtatibꝰ adequant̄ quodāmō,tūc trāſmu
tat̄ quidē vtrūqꝫ indominās ex ſui ipſius na
tura,nō fit aūt alteruꝫ,ſed intermediū ꝛ cōe.
manifeſtū igitur ꝙ ſunt hec miſcibilia que
cūqꝫ contrarietatem agentium habent: hec
enim ſunt abinuicem paſſiua.

Com.135. ¶ Quū dixit qͦd eſt miſtio ꝛ quoꝝ,ꝙ eoꝝ quē cōicāt in
mā̄,qm̄ non oīa in mā̄ cōicantia miſcent̄,naꝫ nec lapis
ligno miſcibilis,p̄p̄ hoc prius diſtinguit,qualia cōican
tiūꝫ in mā̄ ſunt q̄ miſcent̄,ꝙ ea q̄ facile ſunt diuiſibilia.
facile ꝟo diuiſibilia ſūt,q̄ facile terminabilia.facile ꝟo
terminabilia ſunt ipſa humida. quare q̄cūqꝫ cōicātium
in mā̄ humida ſunt,hec miſcent̄,q̄uo aūt q̄ humida ſūt,
miſcent̄,infert,ꝙ nō quocūqꝫ mō ſe hn̄tia,nō eniꝫ qͦd
cūqꝫ humidū cuicūqꝫ aduenīēs facit miſtionē. neqꝫ.n.
ſi gutta vini mille cōgijs aquē,inqͭt,iniecta fuerit,miſtū
facit totū.nā eo ꝙ ſuperet virtus aquē,patit̄ ſoluꝫ gutta
vini ab ipſo.nec fortis eſt ad reagēdū in ipſaꝫ,ſꝫ patiēs
ſolū vini gutta,ſm formā tranſmutat̄,ꝛ fit gñatio ꝛ cor
ruptio,nō miſtio.naꝫ ꝛ ſi nata ſint agere aliqua inter ſe,
ſed nō q̄uocūqꝫ ſe hn̄tia.ſed hn̄tia quātitatē terminatā,
indigent enim formē ēt quātitate quadā vt cōſiſtant vt
ipſe in phyſica dixit.in gutta igit̄ quāuis ſit vini forma,
ſed nō eſt p̄tāte actiua in mille congijs aquē.ꝛ a p̄n̊ qͦdē
manifeſtū eſt ꝙ miſtio fit quedam in particula propin
quāte,ſed quū ad multū gutta diſperſa fuerit,ꝛ ſemp̄ eo
ꝙ amplius ſit qͦ admiſtū eſt,obtundit̄ q̄litas. demūqꝫ
oīno trāſmutat̄.opꝫ igit̄ q̄ miſcent̄ equari quodāmō vi
ribꝰ.ꝛ recte dixit quodāmō,non eniꝫ oīno equalia opꝫ
eē,ſed nō multū alteꝝ excedere. equatis igit̄ quodāmō
poteſtatibus,dn̄at̄ ſm qͦd alterum alteri,nō ita tn̄ oīno
corrūpit, ſed vt exceſſus domet ſolū.ꝛ ſic totum fit cōe
qͦdā amboꝝ miſtoꝝ.nō tn̄ alterū ipſoꝝ vt iniecta gut
ta.qͦ igit̄ fit eſt amborum cōe. ſeruat̄ tn̄ poꝰ vtrūqꝫ in
miſtura dicto mō. manifeſtū igit̄ inqͭt eſt ex dictis quē
nā ſint q̄ miſcent̄,ꝙ.ſ.q̄cūqꝫ agentiū ꝛ patiētiū ꝯrietatē
hn̄t.hoc aūt dixit p̄p̄ celeſtia.agunt eniꝫ ꝛ hec in ea quē
ſunt hic,ſꝫ non hn̄t ꝯrietatē, qꝛ nec ēt māꝫ hꝫ cōeꝫ. quē
cūqꝫ igit̄ agentiūꝫ ꝛ patiētium contrarietatē habent hu
mida exiſtētia ꝛ quodāmodo equata potētijs,hec ſunt
quē agunt ꝛ repatiuntur miſcenturqꝫ.

¶ Et parua quoqꝫ paruis iuxta poſita miſcē
tur magis, facilius.n. ꝛ celerius adinuicē ꝑ
mutant̄.multū auteꝫ ꝛ a multo tardius hoc
op̄at̄.quap̄p̄ facile terminabilia diuiſibiliūꝫ
ꝛ paſſiuoꝝ miſcibilia,diuidunt̄.n. hec in par
ua faciliter, hoc.n.erat facile terminabili eē,
vt humida miſcibilia maxime īter corpora,
facile nāqꝫ terminabile maxime humidū in
ter diuiſibilia,niſi fuerit tenax. hec.n.maiorē
ꝛ ampliorē faciūt molē. cū ꝟo fuerit alterū
ſolū paſſiuū,aut vehemēter:illud ꝟo valde
remiſſe,aut nihil:amplꝰ qͦ miſtū ē ex vtriſ
qꝫ/aut paꝝ erit,qͦ accidit circa ſtagnū ꝛ es.

¶ Quū oñdit ꝙ nō per iuxta poſitionē eſt miſtio,neqꝫ Tex.c.136.
p̄ diuiſionē ad minima.nūc dicit ꝙ ꝛ ſi nō ſit iuxta poſi
tio miſtio,cōfert tn̄ ad miſtionē,diuiſio in paruas p̄tes
ꝛ iuxta poſitio. facilius enim in parua diuiſa miſcent̄ q̄
miſcent̄.facilius eniꝫ inqͭt patiet̄ paruū a paruo/q̄ꝫ ma
gnū a magno.multū ꝟo a multo diutius patitur. ¶ Sꝫ
vr̄ h̄ quodāmodo excedere analogiā,p̄p̄ qͦd enim non
queādmodū eadē eſt rō partis ad p̄tē,ſic ēt totius ad to
tū:ſic ſm eandē rōnē ſilr̄ patiet̄ totū a toto/ſicut pars a
parte.ſi āt hoc,nihil ꝯfert ad parua diuiſio ꝛ iuxta poſi
tio ad velociorē miſtionē.ſed ꝛ quāuis nō fuerint diui
ſa,ꝛ totū toti iuxta poſituꝫ ſit,nihil minus miſcebunt̄ a
ſeinuicē patiētia.p̄terea ſi virtutes quāto ſunt magis cō
gregatē tāto vehemētiores,ꝛ excedētes partiū ꝓportio
nē,vt manifeſte oſtēdit̄ in impetibus,diuiſē eni partes
nō ſeruāt totius ꝓportionē,ꝛ h̄ eſt in auro manifeſtiſſi
mū, ſꝫ indigētes grauitate quadā totius partes vident̄.

ſil'r rurſus ſi cōponant̄ ꝑtes,grauius totū partiū ꝓpor/tione vĩ. ignis quoq̄ quāto cōgregatior calidior eſt.ic/circo in fornacē magnā iniectū lignū magnū,accēditur ſtatiꝫ,ſꝫ in minori flāma min⁹ lignū ſm ꝓportionē non idē pateret̄.ſi igit̄ vires quāto cōgregatiores tāto vehe/mētiores,ꝯñs eſt vt miſceantur quę nō fuerint diuiſa. ¶ Dicimus aūt ad hęc,ꝙ in exēplo ð igne ⁊ ligno me/rito amplior ignis magis agit,qm̄ gñatio ē ⁊ corruptio. ſolo igit̄ igne agēte ⁊ ſolo ligno patiēte,merito quū cō/gregatior fuerit vis actiua magis agit, aut nullo mō re/patiēs,ab h̄ in qð agit,aut obſcuriſſime,imo potius au/cta.gñatio eniꝫ ⁊ corruptio eſt iſta res.id auteꝫ qð dĩ de impetibus.nō eſt ꝯriorꝝ congreſſus,ſed ſimiliū.ſil'e ꝟo ſimili adueniēs coagit illi potius ⁊ viuificat totū. quo/niā ⁊ diuiſio ad corruptioneꝫ aptius facit qð diuiditur. vt diximus ſupra.merito igitur ⁊ vnio magis viuificat. hęc quidē h̄ mō:at in his q̄ miſcent̄ qm̄ ęqual'r agūt in/ter ſe quę miſcent̄,agūt aūt inter ſe,ſe tāgētia.magis ꝟo ſe tangunt,diuiſa,nā ꝯgregata exñtia,multā hñt profun ditatē,merito igit̄ diuiſa magis miſcentur,qm̄ ⁊ magis agūt ⁊ patiunt̄.hoc aūt qm̄ ⁊ magis tāgunt.nā ⁊ in igne idē lignū citius patiet̄ diuiſum,qm̄ ⁊ magis cū igne cōi/cant eius partes.q̄re in his quę miſcent̄ qm̄ opꝫ vtraqꝫ pati,opꝫ vtraq̄ diuiſa eſſe vt citius patiant̄.patiēs eniꝫ diuiſuꝫ citius patit̄.recte ḡ dictū eſt,ꝙ q̄ miſcent̄ diuiſa ⁊ ſm parua iuxta poſita magis miſcent̄. quę autē prius dixit diuiſibilia nūc dicit facile termiabilia,ex quo ma/nifeſtū eſt ꝙ ēt ſupius diuiſibilia facile terminabilia di xit.diuiſibiliuꝫ igit̄ q̄ facile terminabilia, hęc ꝟo humi da ſunt.(lapis nāqꝫ diuiſibilis quidē eſt ſꝫ nō facile ter/minabilis.)hęc ſunt miſcibilia,qm̄ facile diuidunt̄. di/uiſa ꝟo magis dicebamus miſceri.hęc igit̄ eſt inqͥt faci le terminabilis rō.ſ. facile diuiſibile eē.nā facile termi/nabile eſt qð facile a ꝯtinēte terminat̄.hꝯ aūt eſt qð faci le diuiſibile vt humidū.durū.n.nō facile eſt terminabi/le.alterā quoqꝫ diſtinctionē addidit,qð nō oē humidū eſt miſcibile, ſꝫ qð nō fuerit tenax,tenacia aūt ſūt.oleū/viſcū/pix liqͥda/⁊ alia hmōi.nā ꝑꝑ lentorē hęc ⁊ tenaci/tatē,ſunt difficile diuiſibilia ⁊ difficile ſeꝑabilia,⁊ labū/tur q̄ ipſis ſuꝑfundunt̄,⁊ nō in ꝓfundū penetrāt. iccir/co nō miſcent̄, ſunt.n.minus facile terminabilia,his q̄ nō lēta ſunt.iccirco ⁊ coeūtia nullo mō miſcent̄, ſꝫ mo/lē ampliorē fecerunt ſolū.qñ ꝟo inquit[alterꝝ ab altero ſolum paſſiuū ſit,ſed nō alteruꝫ ab altero, aut hoc qui/dē vehementer ⁊ facile patit̄,alterū ꝟo non facile,⁊ re/miſſe]in his inqͥt in miſtiōe nō ampli⁹ſimul vtraqꝫ ma iorem molē altero ſolo facere, aut ēt ſi fiat additio ali/qua parua,tanq̄ ampliori cōſumpto,qð accidere dicit circa ſtagnū ⁊ ęs.nā aereū exñs ſtagnum ⁊ aere plenū,⁊ totū aptū ad huius mutationē in vaporē ⁊ in aereꝫ con uertit̄ cum ab igne caleſcit in miſtione cū ęre.⁊ ſoluꝫ co lorat ipſum ęs,ſed quantitati nihil apponit. forte ꝟo ⁊ oino nō fit miſtio ſtagni ad ipm ęs,ſꝫ appoſitio ⁊ agglu tinatio,neqꝫ eniꝫ humido exñti ęri admiſcet̄,neqꝫ ꝑ to tā eius ſubaꝫ procedit,ſed ſolū ſuperficiē colorat.eſt igi tur magis ſimile formę cuidā ſtagnū ipſum in ipſo ęre ſubiecto,vt ⁊ ipſe progrediens dicet.

Tex.c.90. ¶ Quędā eniꝫ balbutiūt adinuicem entiū,⁊ ancipitis ſunt naturę:apparēt eni quodāmo do ⁊ miſcibilia remiſſe,⁊ vt alterꝝ quideꝫ ſu ſceptiuū,alteruꝫ ꝟo forma,qð ⁊ in his acci/dit.ſtagnū enim vt paſſio quędā exiſtēs ſine mā ęris pene euaneſcit ⁊ miſtuꝫ recedit cuꝫ colorauerit ſolū.idē aūt hoc accidit ⁊ i aliꝭs. manifeſtum igit̄ ex dictis, ⁊ ꝙ eſt miſtio,⁊ qͥd eſt,⁊ ꝑꝑ qͥd,⁊ qualia miſcibilia entiuꝫ,ſi qͥdeꝫ ſunt quędā eiuſmodi qualia paſſibilia abinuicē,⁊ facile terminabilia,⁊ facile diui/ſibilia:hęc enim neqꝫ corrupta eſſe neceſſe ē q̄ miſta fuerūt neq̄ pñt ipſa ſimpl'r eē, neqꝫ cōpoſitionē eſſe ipſorum miſtioneꝫ,neqꝫ ad ſenſum.ſed eſt miſcibile quidē,qñ facile ter/minabile exiſtens paſſibile fuerit ⁊ actiuuꝫ, ⁊ huic miſcibile:ad ęquiuocū enim miſcibi le.miſtio aūt eſt miſcibiliū alteratorꝝ vnio.

¶ Qm̄ balbutiētes ⁊ loquūtur quodāmō ⁊ nō loquun/tur,eo ꝙ indearticulate ſermones proferūt, hmōi inqͥt ſunt ⁊ quędā in rebus,obſcurā ⁊ occultā ⁊ indearticula tā hñtia miſtionē.modo quidē quodā miſta,quodā ꝟo non, quū aūt dixit ꝙ quędā entium balbutiunt adinui/cem,⁊ ancipitis ſunt naturę, hoc expoſuit ꝑ illa verba. Com.137 vident̄ eniꝫ miſcibilia remiſſe,⁊ vt alterꝝ quidem ſuſce ptiuū,alterꝝ ꝟo forma.ſtagnum igit̄ mō quodā forma q̄dā,⁊ paſſio eſt ęris euaporās in miſtione ⁊ ſolū ęs co/lorās.paſſiones ꝟo nō erāt ſubiectis miſcibiles. ſed nō ē oino ſtagnuꝫ tale.iccirco ⁊ dixit balbutiūt,⁊ ancipitis ſunt nāę,fit eniꝫ parua quędā ſubiecti auctio. qð in for/mis nō eſt.ſimilis quoqꝫ fit miſtio in cinere ⁊ aqua.naꝫ ēt in illis ſolū colorat̄ aqua a cinere,ſed paulū auget̄.fit eniꝫ quędā ſubſtātia cineris in ipſa aqua. manifeſtū eſt igit̄ inqͥt ex dictis,⁊ ꝙ eſt miſtio. hoc eſt in exiſtētia eſt. ⁊ nō vt aliq̄ putauerūt ſolū apparēs eſt,ſed non exiſtēs. ⁊ qͥd eſt.ipſe.n.ꝯñter definit qͥd eſt miſtio ꝙ eſt miſcibi/liū alteratorꝝ vnio ſꝫ qualitatē entiū actiuorꝝ ⁊ paſſiuo/rū.neutro qͥdē ſm actū eodē manente,ſꝫ po^a^ vtriſqꝫ.[⁊ ꝑꝑ quid.]q2 cōis eſt ſubta mā his q̄ miſcent̄,⁊ ſunt ęq̄/liter actiua ⁊ paſſiua a ſe inuiceꝫ,⁊ q̄ miſcibilia entiū, ꝙ neqꝫ ſolida, neqꝫ humida oia, ſed quęcūqꝫ ſunt facile terminabilia ⁊ facile diuiſibilia,q̄ lēta nō ſunt,neqꝫ la/hētia in diuiſione.hęc eniꝫ inqͥt, neqꝫ corrupta eē neceſ ſe eſt,nō.n.ē corruptio miſtio.manēt aūt vtraqꝫ po^a^ qͥ/dē ea q̄ erāt ꝑus q̄ miſcerent̄,actu ꝟo non, ſꝫ domitas hñtia ꝓprias q̄litates,indigētia ꝟo additione vnūqðqꝫ ſm ꝓpriā q̄litatē vt ad actuꝫ ꝑueniat id qð erat.nō ē tñ integra mutatio.nā hmōi gñatio eſt ⁊ corruptio,ſed nō miſtio.neqꝫ cōpoſitionē inqͥt eſſe miſtionē ipſorꝝ vt q̄/cūqꝫ particula iuxta quācūqꝫ ponatur, neqꝫ ad ſenſuꝫ. vꝫ.ſenſibilē opꝫ ipſaꝫ facere. quū aūt dixit miſcibile eē qð quū facile ſit terminabile actiuū ⁊ paſſiuuꝫ ſit, ⁊ tale miſcibile quale ipm ſit ſubiūxit,ad ęquocū eniꝫ miſcibi le,ęquiuocū pro vniuoco ponēs, vſus aūt ei eſt ꝯſuet⁹. ſi eniꝫ vtraqꝫ ſunt facile terminabilia ⁊ abinuicē paſſi/ua,vniuoca ſunt ꝓculdubio ſm h̄.miſcibilia eni ambo ſm rōnē vltimā miſcibilis,tādē inducit ꝙ miſtio ē mi/ſcibiliū alteratorꝝ vnio,hoc eſt ꝑ alterationē vnio. quū eniꝫ alterata fuerint q̄ miſcent̄ ſic vt ex ipſis vnū quod/dā totū ſimilariū partiū factuꝫ ſit,tunc vnita ſunt.⁊ hęc fuerit rō miſtionis,vnio miſcibiliū,ꝑ alterationē. ita vt partiꝫ quidē ſeruent̄ q̄ miſcent̄, partim ꝟo corrūpant̄, actu qͥdē non exñtia hmōi,vt dictū eſt ſed domita,cor/rupta eſſe vñr,cū ſūmitatē talis formę nō ſeruēt. eo aūt ꝙ nō ſm totas q̄litates trāſmutata ſunt, ſed harꝝ vnio/nem ſuſtinent,ſic remanent ⁊ ſeruantur.

Finis Primi Libri.

Ioannis

IOANNIS GRAMMATICI PHILOPONI ALEXANDREI BREVES ANNOTATIONES EX

colloquijs Ammonij Hermeę, cum quibuſdam proprijs conſiderationibus in ſecundum de Generatione & corruptione Ariſtotelis.

Tex.cō.1. **DE miſtione quidē ⁊ tactu, ⁊ de agere ⁊ pati, dictum eſt quo pacto inſunt ijs quę ſm naturam tranſmutātur. Amplius aūt de generatione ⁊ corruptione ſimplici, quo modo, ⁊ cuiuſnaȝ eſt, ⁊ ꝑpter quā cauſam. ſimiliter quoqȝ ⁊ de alteratione dictuȝ eſt quid eſt qđ alteratur, ⁊ quam nā hȝ differentiā illoꝝ vnūquodqȝ. reliquū aūt cōſiderare circa vocata elementa corporum.**

Cōm.1. SIMPLICEM quidē generationē vocat principalioris ⁊ pfectioris ſubę gñationeȝ, vt ignis quandaȝ ꝟo gñationē eam q̄ deterioris, vt terrę. illud ꝟo qūo qđ. ſ. ſm mutationē formę ſubālis. illud ꝟo [ꝑꝑ quā cāȝ] qꝛ cōis mā eis ſubta eſt. ⁊ mutabilis exñs ⁊ ꝯrioꝝ receptiua. ibi ꝟo [⁊ quā hȝ dñā ipſoꝝ] deeſt verbū vtrūqȝ. hoc eſt quā hȝ vtrūqȝ ipſoꝝ ad ſe inuicē differētiū. [reliquū autē eſt conſiderare circa vocata elemēta corpoꝝ] aut opȝ mutantē caſuȝ dicere reliquū eſt de ijs conſiderare quę vocant̄ elementa. vt eſt ⁊ apud Homerū ſimile. duo ꝟo ſcopuli hic quidē ad latuȝ cęlū peruenit pro eo ꝙ eſt duoꝝ ſcopuloꝝ hic quidē ad latum cęluȝ peruenit, aut ſubaudiendū extrinſecus eſt verbuȝ hoc, qūo eſt in ipſis generatio ⁊ corruptio. vt ſit cōtinuus ſermo prędictis. eſt enim vniuerſus ſermo ex ſupioribus reſumētibus huiuſcemodi. dictū eſt inquit a nobis iam vl'r in ijs quę ſm naturam tranſmutant̄ qūo ineſt tactus ⁊ miſtio agere ⁊ pati. dictū quoqȝ eſt ⁊ de gñatione ⁊ corruptione cuius vl'r ſit, ꝯſ̄iter reliquū eſt vt poſt vl'eȝ de ipſis ſermonē cōſideremus quo pacto circa ea quę elementa vocant̄ ſint hęc. hoc eſt quo pacto ineſt elementis generatio ⁊ corruptio ⁊ reliqua quę dicta ſunt, ſed q̄ vocant̄ dixit qꝛ in conſuetudine ſic circūferuntur. neqȝ enim hęc ꝑprie elementa nominant̄. ſed quēadmoduȝ in orōne elemēta dñr, quę maxime prima ⁊ ſimpliciſſima ⁊ incōpoſita, dico. ſ. vigintiquatuor elemēta, ſic ⁊ naturaliū corpoꝝ proprie elemēta dñr quę maxime pma ſunt ⁊ ſimpliciſſima. hęc ꝟo ſunt mā ⁊ forma. aut dixit ipſa, vocata, quaſi nondū oſtenſuȝ ſit ꝙ hęc ſint q̄ rōne materię ſubijciant̄ oībus cōpoſitis corporibus gñabilibus ⁊ corruptibilibus. hoc enim eſt ei propoſitum in pſenti libro docere moduȝ mutuę generationis, ⁊ oſtendere ꝙ hęc ſola ſunt, ⁊ tot quę nominantur, ex quibus omnia generabilia ⁊ corruptibilia conſtant.

¶ Gñatio eniȝ ⁊ corruptio oīb⁹ nā ꝯſtātib⁹ ſubſtātijs non ſine ſenſibilibus corporibus.

Cōm. 2. ¶ Diſputaturus de elementis ⁊ mutatione eoꝝ mutua oſtēdit ꝙ neqȝ hęc neqȝ horū aliqđ eſt ſubiectū generabiliū ⁊ corruptibiliū, vt quidā putabant. quoꝝ etiā opiniones exponit. principiū enim proprie, ⁊ elemēta pma generabiliū ⁊ corruptibiliuȝ mā ſunt ⁊ forma, ex qbus ⁊ hęc ipſa elemēta vocata conſtāt, ⁊ in ipſis eſt generatio ⁊ corruptio, in ijs aūt quę generatur ⁊ corrūpuntur ſunt ⁊ ipſa, manifeſtū ꝙ non vtiqȝ generabiliū ⁊ corruptibiliū oīuȝ elemēta exiſtēt, ſed mā ⁊ forma, q̄ ⁊ hoꝝ, ⁊ omniū gñabiliū ⁊ corruptibiliū cōia exiſtūt. ordo igit̄ ſm doctrinam hmōi eſt. ꝙ aūt in lr̄a dicit huiuſcemodi eſt. qm̄ inquit gñatio ⁊ corruptio oīuȝ nāliū ſubaꝝ non ſine ſenſibilib⁹ eſt corpib⁹, ſed ſemp in ijs rōnabile fuerit pn^m q̄rentes eoꝝ quę generant̄ ⁊ corrūpunt̄, ſenſibiliū corpoꝝ quęrere pn^a ⁊ elemēta. in ijs eni ſunt q̄ generant̄ ⁊ corrūpunt̄. ſed cōſidera quo pacto abſqȝ errore non dixit ꝙ oīa q̄ fiunt ⁊ corrūpunt̄ ſenſibilia corpora ſint, ꝙ aliqs incōſideratius ſuſpicari potuiſſet, putās q̄ gñant̄ ⁊ corrūpunt̄ ſenſibilia corpora eſſe ex neceſſitate, non oīno tñ ſenſibilia corpora ⁊ gñabilia eē ⁊ corruptibilia quēadmodū cęleſtia. ſed certius hoc ipm conſiderās ne qs pferat nāles virtutes q̄ ⁊ nāles ſunt ſubę ⁊ generant̄ ⁊ corrūpunt̄ nō tñ ſunt corpora ſenſibilia. veriſſime ſimul ⁊ tutiſſime ſermonē ꝑduxit dicēs nō ſine ſenſibilib⁹ corporib⁹ nā ꝯſiſtētibus ſubſtātijs ineſſe generationē ⁊ corruptioneȝ. nāles nāqȝ virtutes cū ſint ⁊ ipſę ſubſtātię quędā nō tñ corpora ſunt, ſed tñ in corporibus eſſe hñtes in ipſis gñant̄ ⁊ corrūpunt̄. nō igit̄ ſine his gñatione ⁊ corruptione participāt. ſi aūt in phyſico auditu in ſermonibus de motu dixit Ariſto. nāles virtutes ⁊ vitas q̄ in nālib⁹ corpibus ſunt nō hr̄e gñationē nō aduerſat̄ ijs quę dicta ſunt hic. ibi eniȝ gñationē vocabat nō ſimpl'r acceſſuȝ ex nō ente ad ens. naȝ eiuſmodi gñationeȝ nō hñt tales virtutes ⁊ vitę, ſed vt ex non ente ad ens, productę, ⁊ rurſus ex ente in non ens oīno procedētes, ſic generari ⁊ corrumpi dici poſſunt.

¶ Horum aūt ſubiectam materiā, hi quideȝ aiunt vnā eſſe vt aerem ponentes, aut ignē, aut aliqđ horum intermediorum, ⁊ corpus exiſtens ⁊ ſeparabile. Tex.c.2.

¶ Cum aſtruxit ꝙ opȝ de ijs quę gñant̄ ⁊ corrūpuntur ſermonē faciētes, ſenſibiliuȝ corpoꝝ q̄rere pn^a, nam in ijs eſt gñatio ⁊ corruptio, nūc accedit ad inquiſitionē, ⁊ oñdit ꝙ q̄ vocant̄ q̄tuor elemēta non ſunt cōis mā ſenſibiliū corpoꝝ, nec ꝑprie pn^m, nec oīa, nec aliqđ ipſoꝝ, ſicut aliqui putauerūt, ſed ⁊ ipſa ſenſibilia corpora ſunt ⁊ gñabilia ⁊ corruptibilia. ponit autē opiniones eoꝝ q putauerunt ipſa eſſe pn^a gñabiliuȝ ⁊ corruptibiliū, nam hi quidē ipſoꝝ vnū quodā ſuppoſuerunt pn^m corporū. quēadmodū ignē quidē Heraclitus Ephеſius ⁊ Hippaſſus. aerē ꝟo Diogenes, Apolloniates, ⁊ Anaximenes. Thales ꝟo ⁊ Hippon aquam. Anaximander ꝟo aliud quid pter quatuor elemēta ſuppoſuit entiū principium. qm̄ aūt Anaximander potuit mām recte ſupponens principiū corpoꝝ ipſam intermediā dicere elemētoꝝ. vt ſubtā ipſis (ſic eniȝ in tertia figura mediū terminum noīamus, qui cum neutro extremoꝝ idem eſt, ſed vtriſqȝ ſubtus.) oſtēdens Ariſto. ꝙ non ſm hunc cōceptū ſuppoſuit, ſed mediū terrę aut ignis ⁊ aquę ⁊ aeris, appoſuit corpus exiſtēs ⁊ ſeparabile. impoſſibile auteȝ pter quatuor aliqđ aliud corpus ſimplex ſupponi. ſubſi

Cōm.3.

ſtens ꝯſiter oſtēdit. ſi eni corpus eſt qḋ ſubſiſtit in loco
erit ⁊ affectū.i loco aūt exñs/aut ſurſuȝ/aut deorſuȝ,ſur-
ſuȝ aūt exñs/aut ignis/aut aer.deorſuȝ vero/aut aqua/aut
terra eſt.eadē aūt eſt rō,⁊ de qualitatibus neceſſe eſt eni
alteꝝ ipſaꝝ ꝯrietatum hr̄e.nam aut leue eſt,aut graue,⁊
aut calidū/aut frigidū.⁊ aut humidū/aut ſiccuȝ.ſed qui-
buſuis ipm̄ eoꝝ quę dicta ſunt differētijs obſignaueris
erit neceſſariū vnū aliqḋ ipſoꝝ quatuor. recte aūt cū di
xit corpus,addidit ſeparabile vt nāle corpus ſignifica-
ret.cum,ſ.mathematicum non huiuſmodi ſit.

¶ Alij vero plura numero vno,illi enim igneȝ
⁊ terrā,illi vero ⁊ hęc ⁊ aerē tertiū,illi aūt ⁊
aquā horū quartū. quēadmoduȝ Empedo
cles,ex quibus ꝯgregatis, ⁊ diſgregatis, vel
alteratis accidere generationē ⁊ corruptio-
Tex.c.3. nē in rebus. ¶ Cū igit̄ prima principia ⁊ ele
menta recte ſe hȝ dicere ſit cōfeſſum,ex qui-
bus trāſmutatis,vel p ꝯgregationē ⁊ diſgre
gationē,vel per aliā mutationē accidit gene-
rationē eſſe ⁊ corruptionē,ſed facientes vnā
mām p̄ter dicta,hāc vero corporeaȝ ⁊ ſepara
rabilē peccāt. impoſſe eſt.n. ſine ꝯrietate eſſe
corpus hoc ſenſibile exñs,aut enim leue,aut
graue,aut frigidū,aut calidū neceſſe eſt eſſe
infinitū hoc qḋ dicunt eſſe quidā principiū.

Com.4. ¶ Cuȝ dixit eos qui vnū quoddā ex quatuor ſupponūt
pn̄m corpoꝝ,nūc eos q plura vno ſupponūt pn̄a corpo
rū exponit,aliqua.ſ.ex quatuor/aut ipſa q̄tuor. vt igneȝ
quidē ⁊ terrā Parmenides ſuppoſuit. hęc vero cum aere
Ion chius tragedus.Empedocles vero ipſa quatuor ſup
poſuit.hi quidē potentes ⁊ alterationē ſeruare alteram
exiſtentē a gñatione ⁊ corruptione. qui vero vnuȝ princi
piū ſupponebant,qm̄ imutabile opȝ dicere principiuȝ,
ſi vere ſit pn̄m,ex neceſſitate ſm alterationē dicebant ge
nerationē ⁊ corruptionē,⁊ nō ſm ſubaȝ mutationem.⁊
ita in idē cogebant̄ dicere gñationē ⁊ alterationē,cum
nō poſſent ipſaꝝ dr̄iaȝ tradere.prima quidē inqt ex qui
bus cętera fiunt elemēta vocare ⁊ pn̄a rōnabile eſſe di-
cit.ſed hęc ſupponere prima quę illi dicūt nō eſt rōna-
bile ꝙ vt ꝯñs ⁊ manifeſtū p̄termiſit. ſuppoſuerūt auteȝ
alij quidē q̄tuor elemēta/aut aliqua/aut oīa.alij vero aliḋ
quid p̄ter hęc,vt Anaximāder.redarguit aūt ipſum nō
vt aliud p̄ter quatuor,elemēta ſupponētē māȝ,ſic enim
recte dicere poterat. ſi quidē incorporeā ipſam ⁊ infor-
mē dicebat,ſed redarguit ipſuȝ,qꝛ corpus ipȝ ſuppone-
bat ſeparabile.quū aūt demōſtrauit ꝙ ſi corpus ē ſubſi
ſtēs,quā ſupponit māȝ Anaximander,neceſſe eſt cū ꝯ-
rietate ipſaȝ ꝯſiderari,qḋ erat īducēdū,vt manifeſtū di-
miſit ſubaudiri.ſ.ꝙ ꝯrietatē hñs,erit aliqḋ vnū q̄tuor.

Tex.c.4. ¶ Sicut autē in Timęo ſcriptū eſt nullā hȝ
diſtinctionem,non eniȝ dixit manifeſte illud
oī recipiēs.ſi ab elemētis ſeparat̄, neqꝫ vllo
vtit̄ dicens eſſe ſubiectuȝ vocatis elementis
prius,vt aurū opibus aureis.quāuis hoc nō
recte dr̄ hoc modo dictū,ſed quoꝝ quidē al
teratio,ita eſt:quoꝝ vero gñatio ⁊ corruptio,
impoſſe eſt illa appellare ex qbus facta ſunt,
quāuis ait lōge veriuſ eſſe aurū dicere vnū-

quodqꝫ eſſe. ¶ Sed elementis exiſtentibus Tex.c.5.
ſolidis vſqꝫ ad ſuperficies facit reſolutionē.
impoſſibile aūt mām primā ſupficies eſſe.

¶ In Platonē nunc inuectus primū increpat ipm̄, vt di- Com.5.
centē qdē māȝ pn̄m eſſe nāliū,ſed q nō manifeſte diſtin
xerit,an poſſit ſeparari a corporeis eln̄tis ipſa p ſe ſub-
ſiſtēs,an non.elnta vero ſeu q̄ vocant̄ quatuor dicit,ſiue
cubos ⁊ Pyramides quę Plato ſuppoſuit, nihil refert,
eſt eniȝ ei ſermo ſi pōt ipſa p ſe mā ſubſiſtere,aut ſi cuȝ
aliquo eſt corpore.⁊ dicit nihil de hoc manifeſte Plato
nē dixiſſe.ſciendū eſt autem ꝙ ⁊ ſi nō ita manifeſte nec
eiſdē cū Ariſt. verbis vſus dixerit de hͦ Plato,abunde
tñ ad ſuā de hoc intētionē aperiendā.ipſe enim eſt q di
xit de mā diſputans, recipit ſemp oīa ⁊ formā nulli in-
grediētiū ſimilē eſt ſortita.ſi aūt ſemp recipit manifeſtū
ꝙ nunqꝫ ipſa per ſe ſubſiſtit.deinde accuſat Platonē in
alio,ꝙ ponēs mām ſubtā exñtē elntoꝝ in mūdi factio-
ne,ad nihil ipſa vſus eſt in gñationibus corpoꝝ ex ſup-
ficiebus oīa dicens cōpoſitis fieri.vtraqꝫ aūt probat,hͦ
qdē ꝙ poſuit ſubiectā māȝ elemētis nobis in memoriā
reducēs exēplū Platonicū,per illud veluti auruȝ opib⁹
aureis,deinde priuſqꝫ ſcđi adducat fideȝ, ꝙ non vtitur
mā in gñatione corpoꝝ,in alio refellit Platonē,qm̄ di-
xit Plato oportere magis ex ſubiecto ⁊ mā infere no-
mē generabilibus ⁊ corruptibilibus,nō opȝ aūt ex mā
entia ipſa obſignare,ſȝ ex forma,hęc.n.eſt q̄ ꝓpriam cu
iuſqꝫ nāȝ determinat ſeparatqꝫ,ad hͦ aūt dixerit qs pro
Platone ſermonē faciēs ꝙ ⁊ ipſe iubet ꝯſtituitqꝫ ſȝ for
mā vnūqḋqꝫ obſignari,dixit eniȝ inqt,ipm̄ eſſe,ſm for
mā exiſtere,fieri aūt ſm participationē formę,corrum-
pi vero p abiectionē.ex mā aūt dixit oportere noiari,nō
qꝛ ab hac obſignent̄ res ꝯpoſitę māles, ſȝ veluti tutius
exiſtēs ex mā ipſas vocare,nā quū forma tranſmutat̄,
hęc ſemp manet.aurū quidē ſtatuā vocare ſi tranſmuta
ta fiat tripes,nō eſt amplius verū,aurū autē vocare ve-
rum eſt ēt poſt mutationē.manet eniȝ mā eadē formas
ſuſcipiens.ad hoc iure dixerit Ariſto.ꝙ in alteratione,
rectum fuerit qḋ tranſmutat̄,ex ſubiecto nominare,qm̄
ſubiectum formatū exiſtens, ex forma ſignat̄ ⁊ non ex
paſſione q̄ per alterationeȝ aduētauit,ſed in generatio-
ne ⁊ corruptione impoſſibile eſt qḋ genituȝ eſt illud di-
cere eſſe,qḋ erat priuſqꝫ generaretur. ⁊ corruptū ex ma-
teria vocare,quę permanens corrupta non eſt. vt quo-
niā cōpoſita generant̄ ⁊ corrūpuntur,ſi quis de aliquo
eoꝝ me interroget,puta equo corrupto ⁊ homine gene
rato,quid eſt qḋ corruptū eſt,⁊ quid qḋ generatum ſi di
xero,materia,manifeſte mentior,neqꝫ enim qḋ corru-
ptum eſt,materia eſt,nam adhuc manet,neqꝫ qḋ genitū
eſt,poſſibile eſt materiā vocare.erat eniȝ ⁊ ante genera-
tionē.in alteratione vero hominē vocamus,⁊ euȝ qui ni-
gritiam abiecit ⁊ euȝ qui aſſumpſit albedinē, non albū
⁊ nigrū.album enim ⁊ nigruȝ ſunt paſſionū non ſubſtā
tię ſignificatiua.quum auteȝ in medio,obuiauerit dicto
illi,ꝙ ex ſubiecto oportet magis nomina ponere nunc
increpat ipſuȝ ꝙ ſolida elemēta ſupponens,vſqꝫ ad ſu
perficies ipſa diſſoluit,per hoc etiā qḋ prius dictum eſt
cōprobans,ꝙ ad nihil,materia vtit̄.naȝ vſqꝫ ad ſuper-
ficies proceſſit,ex quibus dicit fieri corpora quę ſupef-
ficies materia non ſunt. ſciendū eſt aūt ꝙ nō erat adeo
geometrię expers Plato,vt putaret corpus in ſupficies
diſſolui, ſed ſuperficies dicebat ille nāles. ſ.corporeas
quę ⁊ profunditatē habent. huiuſcemodi autē ꝓculdu-
bio materiā habent in ipſis conſpectaȝ,quare non ſunt
ſine materia ſm Platonem,quę generantur.

¶ Nos

Tex.cō.6. ¶ Nos aūt dicimus materiā aliquā corpoꝝ ſenſibilium, ſed hanc nō ſeparabilem, ſꝫ ſem per cum cōtrarietate, ex qua fiunt vocata ele menta, determinatum aūt eſt de his in alijs exactius. ſꝫ quoniā ꝛ modo hoc ſunt ex ma teria corpora prima determinādū. ꝛ de his principiū quidem ꝛ primū ſupponentibus eſſe, materiā inſeparabilem quidē, ſubiectā aūt contrarijs, non enī calidum materia eſt frigido, neqꝫ hoc calido, ſꝫ ſubm ambobus. quare primū quidem, potētia corpus ſenſi bile, principiū. ſcōm ꝟo contrarietates, dico aūt vt frigiditas ꝛ caliditas. tertium ꝟo ſi mul ignis ꝛ aqua, ꝛ huiuſmodi: hęc enī ad ſeinuicem trāſmutantur, ꝛ nō vt Empedo cles ꝛ alij dicunt: neqꝫ enim eſſet alteratio: contrarietates ꝟo non mutantur.

Com.6. ¶ Nunc exponit propriā opionē ꝭm quā videbitur lō ge a Platone differre, dicens, ſupponimus qdē nos ma teriā ſubiectā ſenſibilibus corporibus, nunq̄ tn̄ per ſe ſubſiſtētem, ſꝫ ſemꝑ cū aliqua ꝯ̃rietate inſpectā. ex qua inquit mā aſſumente in formę rōne, ꝯ̃rietates fiunt ele menta. inquit aūt de mā ꝛ ꝯ̃rietate exactius pertractauiſ ſe in p̊ phyſici auditus, vbi etiā de priuatione ſermonē fecit. ibi ꝟo [qm̄ ꝛ modo] ſi illud [quoniā] ꝓ ſi, aſſum pſeris, manifeſtū facies qḋ dicit̄ hoc modo exponens: ſꝫ ſi hoc modo ex mā ſunt ipſa corꝑa, determinādū eſt ꝛ de his. vt dicat ꝙ et ſi oſtēſum ſit el'nta ex mā eſſe, eo ꝙ ipſa ſuſcipiat ꝯ̃rietates, nō ſufficit hoc ad doctrinā, ſꝫ determinandū eſt etiā de ꝯ̃rietatibus his quę nā ſint ꝛ quot, ꝭꝫ quas materię aduenietes cōplent̄ el'nta q̄tuor, quę prima dixit corꝑa. quū aūt dixit ꝙ determinādum eſt de ꝯ̃rietatibus, diſtinguit primū quę nā ſunt princi pia: prinª aūt quęrit nūc vt elemētaria, nō vt effectiua. ꝛ inqt ꝙ principiū primū qdem eſt ipſa materia, ſcōꝫ ꝟo ꝯ̃rietas quę eſt forma mālis. primū aūt prinᵐ dixit eſſe mām, qꝛ incorruptibilis quidē eſt hęc, ꝯ̃rietas ꝟo corru ptibilis: nā ꝛ ꝭm hanc eſt ipſa corruptio: ꝛ qꝛ mā ſubyci tur vtriſqꝫ ꝯ̃rietatibus: nō enī pōt alteꝝ ꝯ̃rioꝝ ſubm fie ri alteri, vt calidū frigido: vtrorūqꝫ enim mā eſt ſub m. nā vt etiā in p̊ phyſici auditus dixit, nullū ꝯ̃rioꝝ perma nēs ꝛ ſeruatū, ſui ꝯ̃rij ſuſceptiuū fit. corrūpuntur enim a ſe mutuo ꝯ̃ria. quapropter iure mā primū qdē eſt prin cipium, vt ſubta formę māli: in dignitate tn̄ forma di gnior eſt ipſa, ſcōm aūt eſt ipſa forma quę eſt ꝯ̃rietas, vt in mā exiſtens: nō enim ſeparatur. inqt vnq̄ a formis ipſa materia, quā ꝛ potētia ſenſibile corpus vocat: nam ꝭm ſui rōnem incorporea exiſtens actu, potētia eſt cor pus, ꝛ corpus nō mathematicū ſꝫ ſenſibile hoc eſt nāle. tertium ꝟo principiū inqt eſt ſimplex corpus, vt ignis ꝛ terra ꝛ alioꝝ qḋcunqꝫ corpoꝝ primoꝝ, quę principiū ſunt non ſimpl'r, ſed vt ad corpora cōpoſita. ideo ꝛ me rito tertium principiū hęc ſuppoſuit, ꝛ qꝛ cōpoſita ꝛ qꝛ trāſmutabilia quū ꝓpriū ꝛ ſimpl'r principiū debeat eſ ſe, eo ꝙ ex alys nō ſit principys, ꝛ imutabile ſit: nam qḋ mutabile eſt, neceſſe eſt eſſe cōpoſitum, ſiqdem circa ali qd eoꝝ quę in ipſo ſunt, manens, mutatio fit. deinde in crepat Empedocleos: nō enī inquit eſſet alteratio, ſi ele menta ꝭm paſſiones ſubſtātiata, natura imutabilia ſūt ꝭm Empedoclem, tanq̄. ſ. ꝭm paſſiones ſubto formato manēte, non ſolū aūt alterationē aufert Empedocles, imutabilia dicens elemēta ꝛ q̄litates i ipſis ſubales ſup ponēs, ſꝫ ꝛ propriā gn̄onem quę eſt mutatio ꝭm formā, nam etiā ipſa eſt mutatio materię ꝭm paſſiones. ꝙ ꝟo merito tertiū principiū ſuppoſuit ſimplicia corꝑa. ſcōm ꝟo ꝯ̃rietates ipſas, oſtēdit ex mutatione: qm̄ ſimplicia quidē corpora mutabilia ſunt, habent enī mām perma nētem, ꝛ ꝯ̃ria ſucceſſiue recipiētem: ꝯ̃rietates ꝟo nō trā ſmutātur, non enī frigiditas ꝑmanens recipit calidita tem, nō enim ſimul fuerint ꝭm idē ꝯ̃ria: quare non ſunt cōtrarietates quę trāſmutantur, ſed corpora cōtrarieta tes habentia ꝭm has mutantur.

¶ Sed nihilominus ꝛ vt corporis qualia ꝛ quot dicēdum principia. alij namqꝫ ſupponē tes vtuntur, ꝛ nihil dicunt ꝓpter quid talia aut tāta. ¶ Quoniā igitur quęrimus ſenſibi lis corporis principia, hoc eſt tangibilis. tan gibile aūt cuius ſenſus eſt tactus. manifeſtū ꝙ non oēs contrarietates corporis formas ꝛ principia faciunt: ſed ſolum quę ꝭm tactū, ꝭm cōtrarietatem enī differunt ꝛ ꝭm tangi bilem ꝯ̃rietatem. qꝛ neqꝫ albedo, neqꝫ nigre do, nec dulcedo, ꝛ amaritudo: ſimil'r autem neqꝫ aliaꝝ ſenſibilium cōtrarietatum vlla fa cit elemētum, quāuis prior viſus tactu, qua re ꝛ ſubm prius, ſed non eſt corporis tāgibi lis paſſio qua tangibile, ſed ꝭm alterum, ꝛ ſi fuerat natura prius. ¶ Ipſoꝝ autē primum tangibilium diuidēdum, quales primę diffe rentię ꝛ contrarietates. ſunt aūt contrarieta tes ꝭm tactum hę, calidū, frigidum, ſiccum, humidum, graue, leue, durum, molle, lentū, aridum, aſperum, lene, craſſum, tenue. horuꝫ aūt graue quidem ꝛ leue neqꝫ actiua neque paſſiua: non enī in agendo aliquid alterum, aut pati ab altero dicuntur. oportet aūt acti ua ꝛ paſſiua eſſe adinuicem elementa, miſcē tur enim ꝛ trāſmutantur ad ſeinuicem. Tex.cō.7. Tex.cō.8.

Com.7. ¶ Et ſi diximus inqt ꝙ ꝯ̃rietates ſunt principia ꝛ ꝙ nō trāſmutantur, tn̄ ſic dicēdum eſt a nobis quot ꝛ quales ſint ꝯ̃rietates quas opꝫ ſupponi principia corpoꝝ: non enī ſufficit dixiſſe ꝙ ꝯ̃rietates ſunt principia corpoꝝ, ſꝫ oportet q̄rere quales ꝛ quot ſunt. aly enīꝫ qui dixerunt eſſe quędā ꝯ̃rietatuꝫ principia, nullā ſcripſerunt demō ſtrationem, ꝙ hę aut tot ſupponātur ꝯ̃rietates, quū igit̄ dixit tria eſſe principia, primū mām ipſaꝫ, ſcōm formā mālem, qḋ eſt idem cōtrarietatibus. tertiū aūt ipſa ſim plicia corpora, quę ex ipſa mā aſſumente ꝯ̃rietates di xit fieri. nunc ꝓponit quęrere, quę nā ſint ſpecificę cō trarietates, quas aſſumens mā ſimplicia corpora efficit. ſed qm̄ non enūtiatiue neqꝫ ſine demōſtratione, opor tet haſce ꝛ nō haſce ꝯ̃rietates ponere, qḋ alios facientes accuſauit, cū magno artificio ꝛ ꝭm demōſtratiuam ꝯ̃ſe quentiā incipit eaꝝ inquiſitionē, potētia hęc dicēs. qm̄ corporis principia quęrimus non ęterni, ſed gn̄abilis ꝛ corruptibilis, hoc ꝟo affectū eſt: non enim poſſibile eſt gn̄abile ꝛ corruptibile corpus inaffectū eſſe: gn̄o enim ꝛ corruptio eſt mutatio māę ꝭm paſſiones: ꝑterea nāle

omne coꝛpus motũ habet,motus ꝟo ſm inclinationes
fiũt grauitatẽ.ſ.leuitatẽqꝫ,hę ꝟo qualitates ſunt:coꝛpo/
ris ergo pꝛincipia affecti q̃rimus, hoc aũt ſenſibile eſt.
nã ſenſus qualitatũ ꝑceptiui ſunt,ꝛ vnũqđqꝫ qualitates
habens ſm has ſub ſenſum cadit:q̃re qm̃ apparuit nos
coꝛpoꝛis pꝛinᵃ quęrere nãlis ꝛ ſenſibilis, quęrẽdę ſunt
ꝯrietates ſenſibiles,ſenſibiles aũt nõ quaſcũqꝫ, ſed ma/
terię ꝓximas ꝛ cõiſſimas ꝛ per oĩa coꝛpoꝛa ꝑmeantes,
quę aũt ſint hę cognoſcemus ad ſenſus recurrẽtes. ma/
nifeſtũ eſt enim ꝙ ſubtas cõiſſimo ſenſuũ ſenſibiles dif
ferẽtias,illas vt cõiſſimas exiſtentes opꝫ ponere pꝛinᵃ
coꝛpoꝝ foꝛmatiua,ſenſuũ aũt viſus quidẽ pꝛimus di/
gnitate vt honoꝛatioꝛ,nõ tñ ad omnia aptus ſenſibilia:
tactus eñi eſt qui eſt oĩum cõiſſimus. ꝛ hac via pꝛimus
dictus nõ imerito,eo ꝙ auferat ſed non auferatur. quę
enim alioꝝ ſenſuũ aliquo participãt multo pꝛius ꝛ ta/
ctu participãt:quę ꝟo tactu nõ nec̃io aliquo alioꝝ par/
ticipãt,vt declarãt quę inter plãtas ꝛ aĩalia media ſunt,
tactũ quidẽ habentia ſed nullũ alioꝝ ſenſuuꝫ, eodẽ mo
do ſe hñtes ꝛ ſenſibiles ꝺ̃rias inueniemus:viſibiles eñi
vt coloꝛes/nõ per oĩa permeãt coꝛpoꝛa:neqꝫ eñi aer eſt
coloꝛatus,aut oĩno viſibilis,ſimiĺr aũt neqꝫ audibiles/
vt ſoni:nõ eniꝫ oĩa vim habent ſonatiuã, nam nec lana
nec ſpõgia,ſed quę ſolida ſunt.ꝛ hęc non ꝑ ſe,ſꝫ in ꝯfra/
ctione ad aerẽ,ſic quippe aquã ex ꝓfundo mouens nul
lum ꝑficies ſonũ,atq̃ neqꝫ odoꝛes in oĩbus ſunt. aer eñi
ſine odoꝛe eſt,quẽadmodum ꝛ ſine coloꝛe.qui ꝛ hac de
cauſa coloꝝ ꝛ odoꝝ delatiuus eſt,ſic neqꝫ guſtatiles q̃/
litates in oĩbus ſunt, aqua quippe ſapoꝛe caret, quũ ſit
ſubiecta ſapoꝛibꝰ:ſolas aũt tãgibiles q̃litates videmus
per oĩa ꝑambulãtes coꝛpoꝛa,caliditatis nãqꝫ atqꝫ frigi
ditatis nullũ eſt expers coꝛpus neqꝫ humiditatis aut ſic
citatis.tãgibiles ergo ꝯrietates ſunt quę cõiſſimę ſunt, ꝛ
per oĩa coꝛpoꝛa ꝑambulãtes,ꝛ deſtruẽtes cętera ſi tollã
tur,non aũt ſublatę.hęc igitur pꝛinᵃ ſumẽda ſunt, ſꝫ qm̃
multę ꝛ diuerſę ſunt hę,opꝫ oẽs exponere, ꝛ haꝝ vĺio/
res accipere,ꝛ quę in reliq̃s minime ꝯtinẽtur : non oĩno
aũt vĺioꝛes,ſꝫ quęcũqꝫ haꝝ actiuę ſũt ꝛ paſſiuę, qm̃ coꝛ
poꝝ quęrimus pꝛinᵃ agentiũ patientiũqꝫ a ſe inuicẽ, ꝛ
hãc inter ſe mutationẽ faciẽtiũ.¶ Exponit igitur ſeptẽ
quaſdã ꝯrietates,calidum/frigidũ,ſiccum/humidũ,gra/
ue/leue,durũ/molle,lẽtum/aridum,aſperũ/lene,craſſuꝫ/
tenue.¶ Et quęrimus cur nã rari ꝛ denſi oppõnẽ ꝑter/
miſit.Expoſitoꝛ q̃dem Alexãder dixit,vt eã quę redu/
cit̃ ad graue ꝛ leue.nã raꝝ leue eſt/vt denſum graue, eſt
quoqꝫ ipſa in idẽ ducere cũ craſſo ꝛ tenui:nam tenuitas
quę ſm qualitatẽ nõ quę ſm quantitatẽ ꝯſiderat̃,videt̃
idem eſſe cũ raritate, tenue enim dicimus coꝛpus eo ꝙ
ꝑtranſeat ꝑ quoſcũqꝫ meatus,qđ idem eſſe videtur cuꝫ
raro,ſic ꝛ craſſum denſo : craſſum eñi craſſaꝝ partium
exiſtens,nõ per quoſcũq̃ pertrãſit meatus, ſed ꝑ maio/
res.tale quodãmodo eſt ꝛ ipſum dẽſum,multo coꝛpoꝛe
in paruã molem coacto.has cũ expoſuit oẽs oppoſitio
nes,ſecernit has quidẽ vt nõ ſm agere ꝛ pati dictas, il/
las ꝟo vt aliĳs implicitas.nã graue ꝛ leue/aſperũ ꝛ lęne
eo ꝙ nõ per agere ꝛ pati dicãtur:non eñi quẽadmoduꝫ
calidum ꝛ frigidũ calefaciẽdo ꝛ infrigidãdo ꝓxima di/
cũtur,ſic ꝛ leue ꝛ graue,nõ eniꝫ agũt iuxta poſita grauia
ſimiĺr,neqꝫ leue,ſic neqꝫ aſpeꝝ ꝛ lęne : tenue ꝟo ꝛ craſ/
ſum/ꝛ molle ꝛ durũ/lẽtuꝫ ꝛ aridum, merito reĳcit vt in
aliĳs cõtenta.ſi enim accipientes vĺioꝛes ꝯrietates, non
abĳciamus quę ſub has reducũtur,ſciemus nos plures
q̃ vtile ſit ſumpſiſſe.reducit auteꝫ has tres ꝯrietates ad
humidũ ꝛ ſiccum, definiens quid nã eſt hoꝝ vtrũqꝫ, ꝛ
dicens humidũ quidẽ eſſe qđ alieno quidẽ facile eſt ter
minabile,ꝓpꝛio ꝟo difficulter:ſiccũ ꝟo qđ alieno qui/
dẽ difficulter,ꝓpꝛio ꝟo facile terminabile.ſi ergo,humi
dũ facile eſt alieno termino terminabile, ꝛ cõpletiuum,
veluti facile replens meatus,eſt aũt ꝛ qđ tenues hꝫ par/
tes hmõi:nã ꝛ hoc repletiuũ eſt,merito reducet̃ ſub hu/
midum.eadẽ quoqꝫ rõne ꝛ craſſum ſub ſiccum:lentum
quoqꝫ inquit humidũ eſt aliq̃d paſſum, ꝛ ariduꝫ ſimiĺr
ſiccũ.ſic inquit ꝛ molle ſub humidũ reducẽduꝫ eſt:mol/
le enim eſt qđ cedit tactui,qđ eſt pꝛopꝛium humidi. hęc
quũ ita diſtinxit,reaſſumit duas oppõnes calidi ꝛ frigi/
di/humidi ꝛ ſicci,hęc diiudicans tanq̃ pꝛinᵃ foꝛmatiua
elemẽtoꝝ,qm̃ actiuę ſunt ꝛ paſſiuę,ꝛ qꝛ etiã cõmuniſſi/
mę ſunt,ꝛ neutra ſub alterã reducitur. qm̃ igitur inquit
q̃rimus ſenſibilis coꝛpoꝛis pꝛincipia,tale eniꝫ eſt gñabi
le coꝛpus ꝛ coꝛruptibile:omne aũt ſenſibile tãgibile ẽ,
non eñi viſibile oĩno/aut audibile/aut aliud q̃d alioꝝ/
tangibiles quęrẽdę ſunt differentię coꝛpoꝝ foꝛmatiuę.
pꝛima eniꝫ inq̃t coꝛpoꝛa quoꝝ ꝯrietates quęrimus, ſm
ꝯrietates ab inuicẽ differunt quę tangibiles ſunt,ꝑ hoc
oſtendens ꝙ merito ꝛ ipſa dicimus ſenſibilia eſſe,ꝛ tan
gibiles ꝯrietates ipſoꝝ pꝛinᵃponimus.dicere eñi pꝛima
coꝛpoꝛa ꝛ elemẽta alioꝝ tãgibilibus inter ſe differre ꝯ/
rietatibꝰ, ſignificat ipſas ꝑ oĩa ꝑambulaſſe coꝛpoꝛa, nõ
ſunt igitur ſumẽdę/nec viſibiles/nec audibiles/nec gu/
ſtabiles/aut odoꝛabiles ꝺ̃rię.non eñi his foꝛmantur pꝛi
ma coꝛpoꝛa.nã ꝛ ſi ſit pꝛioꝛ viſus tactu,ꝛ viſibilia tangi
bilibus quę ſubiecta vocauit ſenſuũ,nihil tñ ad foꝛmã/
duꝫ tangibile coꝛpus cõferunt,cuius nũc pꝛincipia q̃ri
mus.ꝛ viſibilis inq̃t qualitas ꝛ ſi pꝛioꝛ ſit tãgibili quali
tate,non eſt tñ coꝛpoꝛis tãgibilis paſſio quatenus eſt tã
gibile,ſꝫ ſm alterũ quid,quatenus eſt.ſ.viſibile. eſt autẽ
inquit pꝛioꝛ viſus tactu nõ ſimpĺr,eſt enim aliquo mo/
do pꝛioꝛ tactus,quũ auferat ꝛ nõ auferat̃,viſus ꝟo foꝛ
te eſt natura pꝛioꝛ hoc eſt dignitate vt perfectioꝛ, quo/
niam perfectis animalibus aduenit.

¶ Calidum ꝟo ꝛ frigidum, ꝛ ſiccum ꝛ hu/
dum,illa quidẽ eo ꝙ actiua,hęc ꝟo eo ꝙ paſ
ſiua ſint,dicũtur:calidum enim eſt qđ cõgre
gat ea quę ſunt eiuſdem generis:diſgregare
nanqꝫ qđ aiunt agere ignem, congregare ea
quę eiuſdem ſunt generis:accidit enim exci/
pere aliena:frigidum ꝟo qđ coniungit ꝛ cõ
gregat ſimiliter ꝛ ea quę eiuſdem generis,ꝛ
ea quę non eiuſdem generis.

¶ Non hoc dicit ꝙ actiuę ꝛ paſſiuę ſũt vtręqꝫ ꝯrietates, Com.8.
eo ꝙ vtraqꝫ agat ꝛ patiat̃,ſꝫ duabus exiſtẽtibus oppo/
ſitionibꝰ,eã quidẽ quę eſt calidi ꝛ frigidi actiuã vocat,
eã ꝟo quę eſt humidi ꝛ ſicci paſſiuã,ꝛ ponit quidẽ hoꝝ
fidẽ definiens hoꝝ vnũquodqꝫ. calidũ enim inq̃t con/
gregatiuũ eſt eoꝝ quę ſunt eiuſdẽ gñis,diſgregatiuũ ꝟo
eoꝝ quę ſunt diuerſoꝝ generũ,frigidũ ꝟo ꝯgregatiuuꝫ
vtroꝛũqꝫ,ſed ꝯgregatiuũ ꝛ diſgregatiuũ actionum ſunt
noĩa.rurſus humidũ quidẽ dicit eſſe qđ ꝓpꝛio termino
eſt difficulter terminabile,aliẽo aũt facile terminabile:
ſiccũ aũt facile terminabile ꝓpꝛio,difficulter aũt termi/
nabile alieno,ſꝫ facile difficileqꝫ terminabile paſſionũ
noĩa ſunt declaratiua.¶ Dubitauerit aũt aliq̃s merito
ad ſermonẽ hunc,ad res ipſas aĩaduertens,neqꝫ eñi ca/
lidũ ꝛ frigidũ actiua ſolũ ſunt,ſꝫ etiã paſſiua,patit̃ enim
calidũ a frigido,ꝛ hoc a calido:neqꝫ rurſus humiduꝫ ꝛ
ſiccũ paſſiua ſolũ,ſꝫ etiã actiua:ſi enim oĩa adinuicẽ trã
ſmutãtur eĺnta,neceſſe adinuicẽ egiſſe ſiccũ ꝛ humidũ.

ipſe enim eſt qui dicit terrã in aquã tranſmutari, vbi neceſſe eſt humidũ egiſſe circa ſiccum, ſimil'r ꝛ aquã in terrã, ſicco.ſ.circa humidũ agẽte. quid igit̃ hic diſtinguẽs, actiua quidẽ inquit calidum ꝛ frigidũ, paſſiua ꝟo ſiccũ ꝛ humidum. ¶ Hanc igitur dubitationẽ ex his quę in 4° meteoroꝝ dicta ſunt/diſſoluemus, dicẽtes vt ad cõpoſitoꝝ corpoꝝ gñonem, hoc dictũ eſſe. hęc enim circa medium locũ ſunt ipſius vniuerſi, dico.ſ.circa terrã, veluti parte huius participantia: non enim ex hac ſola poterãt eſſe. terra nãq; ex ſe cõnecti non põt, ſ; facile diſſipari. iccirco indiguit aqua ꝯiungẽte, ꝛ permiſcẽte ipſa;, veluti aqua ipſa, quę terminaret. hęc aũt adinuicẽ mixta ſe mutuo cõtinent, non tñ cõpoſitionem exactã ipſa ꝑ ſe pñt operari, ſ; indigent calido ꝛ frigido, hęc coniungente ꝛ formãte, ſubti quidẽ ꝛ materię rõnem tenente/ hũido ꝛ ſicco, formę aũt ꝓportionato calido ꝛ frigido. nã ꝛ ſi agant circa ſe mutuo ſiccũ ꝛ humidum, ſe mutuo cõtinentia ꝛ circũſcribentia, tñ mixta in ſe inuicẽ agũt, quapropter mãliores has qualitates cõſueuere vocare nãles philoſophi, calidũ ꝟo ꝛ frigidũ actiuas: qm̃ extriſeca his exiſtẽtia his circa quę agũt ꝓpriam demõſtrãt vim: meminiſſe aũt oportet vl'r dicta vt in cõpoſitoru; gñone, manifeſtius apparet paſſiua quidẽ altera exiſtẽs oppoſitio, actiua ꝟo reliqua. etenim in fictiliũ opificio, humidum ꝛ ſiccum cõgreſſa mãm fictiliũ operãtur, frigidum ꝟo hanc cõpingit, ꝛ calidum trãſmutat maxime ꝛ facit fictile. ſic igitur in cõpoſitis, ſed in mutua gñone oẽs ſimil'r ſunt actiuę ꝛ paſſiuę. calidũ eni; inquit qð cõgregatiuũ eſt ſubaꝝ eiuſdem gñis, putatur diſgregatiuũ eſſe, qꝛ colligendo ꝛ vniẽdo adinuicẽ quę eiuſdem gñis ſunt necio diſgregat ſeparatq; aliena: eã enim quã facit alienoꝝ diſgregationem, ꝑ ſimiliũ ſubaꝝ cõgregationẽ operatur. nam abinuicẽ diuerſoꝝ generum ſubas ſegregãs, vnionẽ per ſe alterius operatur. iccirco ſegregatiuũ quidẽ alienoꝝ/cõgregatiuum ꝟo ſimiliũ ipſum calidũ definimus. eſt quoq; fortaſſe dicere calidu; quidẽ ſm ꝓpriã rõnem ſegregatiuũ eſſe, ſegregationẽ accipiẽtib9 nobis nõ ſeparationẽ, hoc eni in his q̃ diuerſoꝝ geneꝝ ꝛ mixtis facit, non aũt in imixtis, ſed vl'r intelligẽtibus nobis ſegregatione; eã quę eſt veluti fuſio ꝛ rarefactio: ſm aũt ſcðã rõnem ſeqtur ad hanc alienoꝝ ſeparatio, ꝛ ſimiliũ vnio: dũ eni; fuſio fit, vnũquodq; ad propriũ accedit, ꝛ huic adglutinatur, vt ſe h; in fuſione metallorũ. quantũcunq; enim liquabile eſt, congregatũ ſibi ipſi adglutinat̃, ſeparatũ a terreſtri ꝛ illiquefactili. ꝙ aũt fuſio, cauſa ſit ſegregationis eoꝝ quę diuerſoꝝ generum ſunt, ꝛ nõ ꝑ ſe neq; ꝑ̊ ignis, hinc eſt manifeſtũ: quũ enim duę aliquę ſubę ſint eãdem fuſionem recipientes, tunc ignis nõ diſtinguit eas ab inuicẽ, ſed eꝯ potius ꝯgregat ꝛ vnit adinuicẽ, ita vt nec vlterius poſſint ſeparari, vt ſe h; in cera ꝛ pice: hęc enim quũ diſtincta abinuicem ſint ꝛ diuerſa vnit, ꝛ vnita ſeparare non põt, ſi tñ ſit aliqd cũ cera terreſtre, eo ꝙ non vtręq; ſubę natę ſunt fundi, ſed cera ſola, vnita cera ſm fuſionẽ, ſegregatur a terreſtri ſubſidẽte ꝓpter grauitatem. quum aũt duę ſint ſubę ambę liquefactiles, ſ; vna magis ꝛ altera minus, hę cõuerſantes cũ igne vniuntur, nõ ita tñ vt ab inuicẽ ſeparari nõ poſſint, vt ſe h; in argento/ꝛ auro/ꝛ alijs hm̃õi; etenim vniũtur inter ſe hęc ꝛ rurſus ſegregãtur, eo ꝙ ab inuicem in cõſiſtentijs differant. ſi aũt qs dicat eiuſdem gñis ipſum dicere ea quę ſimil'r ſunt liquęfactilia ꝛ fuſilia, aut quę nõ poſſunt fũdi liquariq;, vt ſimilitudo ſit, non ſm ſpẽm tñ, ſed ſm genus. exẽpli cauſa, vt nõ aurum auro dicamus ſolũ eſſe ſimile, ſed etiã quę ei ſimili modo liquari poſſunt, vt argẽtu;/aut ęs: nec ſic erit etiã vniuerſalis ſermo, neq; eni illiquabilia eiuſdẽ gñis exiſtẽtia adinuicẽ vnit ignis. ea quoq; q̃ nata ſunt liquefieri ſeparat, vt aurũ ab argẽto: illa aũt ſunt ſola quę vnit, vt nõ poſſint ſegregari quę eãdem habent fuſionem, vt nõ hoc quidẽ magis fuſile ſit, id ꝟo minus, vt plũbum ꝛ ſtagnũ, aut cerã ꝛ picem, ꝛ quę valde mollia ſunt, ſic q̇dem calidũ, frigidũ ꝟo omniũ inquit ꝛ ſimiliu; ꝛ diſſimiliũ cõcretiuum: in his enim quę a frigiditate cõgelantur eſt videre diuerſoꝝ generum ſubas delatas, vt i glacie ꝛ feſtucas/ꝛ alia quędã parua intus congelata.

¶ Humidum aũt quod interminatum ꝓprio termino, facile terminabile eſt. ſiccu; ꝟo qð facile quidem terminabile proprio termino, cum difficultate ꝟo terminabile. Tex.cõ.9.

¶ Quu; demõſtrauit ꝑ definitiones calidi ꝛ frigidi ꝙ actiua merito dicuntur, ꝯſequẽter humidi ꝛ ſicci aggrediens definitiones demõſtrat ꝙ hęc paſſiua ſunt. nam facile terminabile ꝛ male terminabile paſſionũ nomina ſunt. ¶ Dubitaret aũt aliquis ad definitionem ſicci quũo dicit, ipm̃ eſſe bene terminabile ꝓprio termino. ecce eni cinis ſiccus exiſtens diffluit. ad qð dicẽdu; ꝙ et ſi nõ circũſcribatur cinis ꝛ maneat propriũ terminu; ſeruans, põt tñ aceruari, qð humido nõ ineſt. ꝑ̃terea habet etiã ſubam quãdam propriã, ꝛ nõ vniuerſus decidit, vt etiã arena. de flãma quoq; aliqui dubitant, q̃ ſicca ſit ꝛ alieno termino figuretur in fornacibus. dicendum aũt primũ quidem ꝙ nunq̃; flãma exacte figurã a continẽtibus, quũ ſurſum feratur, ꝛ non oĩno cõfiguret̃ ambiẽti, cinis eni hoc pacto extincta fuerit non intercepta vacuis vtrinq;, vacuis dico ipſius ignis. pręterea quoq; ꝛ ſi cõceſſum fuerit terminari ambiẽtibus, ꝓpria tñ continetur figura, nõ eni; decidit nec funditur, ſ; cõtinua manens ſurſum ꝓcedit. humidũ aũt ambiẽtibus exacte ꝯfiguratur. ſi igitur in fictili congelata fuerit aqua, deinde fregeris fictile, videbis cõfiguratam illi. Com.9.

¶ Tenue ꝟo ꝛ craſſum, ꝛ lẽtum ꝛ aridum, ꝛ durũ ꝛ molle, ꝛ alię differẽtię ex his ſunt: quoniã enim repletiuũ eſt humidi, qꝛ nõ quidẽ terminatũ eſt, ſed eſt facile terminabile, ꝛ cõſequitur ei quod tangit. tenue ꝟo repletiuũ (paruarũ enim partiũ) ꝛ qð paruaꝝ partium repletiuũ (totum eni totũ tangit) tenue ꝟo maxime huiuſmodi eſt, manifeſtũ ꝙ tenue quidem erit humidi, craſſum ꝟo ſicci: rurſus ꝟo lẽtum quidem humidi. Tex.c.10.

¶ Lentũ enim humidũ paſſum aliquid eſt vt oleum. Tex.cõ.11

¶ Aridum ꝟo ſicci, aridum enim qð ꝑfecte ſiccum: quare ꝛ cõgelatum eſſe ꝓpter defectũ humiditatis. Tex.c.12.

¶ Amplius molle quide; humidi, durũ ꝟo ſicci: molle enim qð in ſeipſum cedit ꝛ nõ tranſſertur, qð facit humidũ. quapropter etiã non eſt humidũ molle, ſed molle humidi, durũ ꝟo ſicci: durum eſt eni; qð cõgelatum eſt, cõgelatum ꝟo ſiccũ. Tex.cõ.13

¶ Quum demõſtrauit duaꝝ oppoſitionũ, hanc quidẽ actiuã eſſe, illã ꝟo paſſiuã, reliquas oẽs ad has reducere vult, vt ſint oppoſitio calidi ꝛ frigidi, ꝛ humidi ꝛ ſicci, duę hę maxime primę, vt quũ hoc mõſtrauerit, hinc oſtẽdat quatuor elementa genita eſſe. verbũ aũt illud L ꝛ Com.10.

alię differētię] addidit, aut ꝓpter aſperitatē ⁊ leuitatē, quas ante hoc quū enūtiauerit/nūc dereliquit, aut potiꝰ ꝓpter eas quas adiūget. diuidit enim ꝯſequēter ſiccum ⁊ humidū, ⁊ oſtendit hoꝝ vnūqḋqꝫ dici multiplr. quo pacto quoqꝫ ſub humidū, ipſum tenue referat oſtēdit. tenue enim inqt repletiuū, nam quū ſit partiū paruarū loca vacua replet. ſi enim in modiū nucum ſiliginē inijcias, ingrediens in intermedias nucū vacuas ſolidi corporis regiones, has replet. idem ⁊ ipſum humidū facit vt aqua. nā facile terminabile, exiſtens alieno termino, ſeqtur inquit tangens ⁊ ambiens, ⁊ vndecūqꝫ ipſum tāgit, hmōi aūt ⁊ ipſum tenue eſt. merito igitur ipm̄ tenue humidi eſt. ergo ⁊ ꝯ̄rium craſſum ſub ꝯ̄rio ſicco erit. cōtraria enim ꝯ̄rijs inſunt. nā quēadmodum ſiccum ꝯ̄ueniens eſt, ⁊ nō ſeqtur continētia, neqꝫ oīno tangit: nam eſt male terminabile alieno termino, ſic ⁊ craſſum magnas hñs partes, non in oēm locum ingredi poterit. ꝙ etiā ipſum lētum, ſit ſub humido breuiter oſtēdit, quū dixit, ꝙ lētum eſt humidū aliquid paſſum: quę enim nō facile diuiſibilia ſunt humidoꝝ, neqꝫ facile a tangentibus liberari pñt, ⁊ lubrica ⁊ lēta dicūtur, vt viſcū/oleū/pix liquida. aridū ꝟo ſub ſiccum, qḋ enim ꝑ defectū humiditatis cōgelatum eſt, ⁊ ob hoc facile frāgibile aridū vocatur. rurſus aūt molle qdem ſub humiduꝫ reducit, durum ꝟo ſub ſiccū: molle enim eſt qḋ cedit in ſeipſum tāgentibus, qḋ ⁊ humidū facit, nā ⁊ hoc cedit. ſꝫ quę eſt differētia? ꝙ rurſus molle eſt humidū patiens qd, eo ꝙ nō trāſferatur, qḋ aquę non ineſt, trāſfertur enim, quēadmodum ⁊ lentū/humidū erat aliquid paſſum, hmōi igitur eſt ⁊ ipſum molle. quare ſi quid eſt molle/illud eſt humidū quodāmodo, facile eni eſt alieno termino terminabile: non tñ quicqd eſt humidū. molle eſt. in plus ergo eſt humidū q̄ꝫ molle, ideo ⁊ ſub hoc molle referimus. differētię enim humidi ſunt transferri ⁊ nō trāſferri. propriū aūt ⁊ cōpletiuum eſſe, ⁊ ꝓprio termino male terminabile, aliēo ꝟo facile. rurſus ⁊ durū ſub ſiccū reducit: durū enim eſt qḋ cōgelatum eſt, nā eo ꝙ cōglobatum eſt in partibus ſuis ⁊ congelatū durum factū eſt. cōgelatum aūt ſiccū eſt, nā male terminabile alieno termino factū eſt, eo ꝙ ſit cōgelatum, quare ſiccū eſt factū.

Tex. c. 14. ¶ Dicitur aūt ſiccum ⁊ humidū multifariā, opponitur eniꝫ ſicco ⁊ humidū ⁊ vdum: ⁊ rurſus humido ſiccū ⁊ cōgelatuꝫ. oīa nāqꝫ ſunt hęc hūidi ſicciqꝫ eoꝝ q̄ prio dicta ſunt. qm̄ eniꝫ opponit̄ vdo quidē ſiccū, ⁊ vdum quidē eſt hñs alienā humiditatē in ſuꝑficie, madidū aūt ī ꝓfundo, ſiccū aūt hac priuatū, manifeſtū ꝙ vdū quidē erit humidi, oppoſi-
Tex. cō. 15 tū ꝟo ſiccum, primi ſicci. ¶ Rurſus quoqꝫ humidū ⁊ cōgelatum eodē modo. humidū nāqꝫ eſt propriā humiditatem habens ī profundo, cōgelatum ꝟo priuatuꝫ hac, quare ⁊ hoꝝ erit, hoc quideꝫ humidi, illud ꝟo ſicci. manifeſtum igitur ꝙ ⁊ omnes alię differentię reducūtur in primas quatuor, eē ꝟo non amplius in minores: neqꝫ enim calidum qḋ humiduꝫ aut qḋ ſiccum, neqꝫ humidum qḋ calidum aut qḋ frigidum, neqꝫ frigidum ⁊ ſiccū, neqꝫ ſub inuicem, neqꝫ ſub calidum ⁊ humidū ſunt: quare neceſſe q̄tuor eſſe has.

¶ Quum demōſtrauit Ariſto. oēs tangibiles oppoſitiones ſub duas primas reduci. ſ. eā quę calidi ⁊ frigidi ⁊ eaꝫ q̄ ſicci ⁊ humidi, vult ⁊ alias quaſdā p̄ter eas, quas iam enumerauit, oſtēdere ſub ſiccū ⁊ humidum reduci. Com. 11. ſub primuꝫ quidē humidum, vduꝫ ⁊ proprie humidū, ſub ſiccū ꝟo cōgelatuꝫ ⁊ alteꝝ quid qḋ ꝓprie ſiccuꝫ eſt ęquiuoce genere dictū. vt autē hoc ſignificet, inquit ſiccuꝫ ⁊ humidū eſſe de numero eoꝝ quę multipliciter dicunt̄. oſtēdens autē ꝙ hęc ſint de his q̄ multiplr dicuntur, vtit̄ loco ab oppoſitis. quuꝫ eniꝫ eidē plura fuerint oppoſita ipm̄ quoqꝫ eoꝝ eſt quę multiplr dñr. vt graui opponit̄ quidē in voce acutū, vox. n. acuta graui opponit̄, in impetu aūt leue. graue enim ⁊ leue rurſus in molibꝰ ſunt inter ſe oppoſita. qm̄ igit̄ graui/⁊ leue/⁊ acutuꝫ opponit̄, eoꝝ quę multiplr dicunt̄ eſt ipſuꝫ graue. acutuꝫ quoqꝫ eoꝝ eſt quę multiplr dicunt̄, opponit̄ enim ei ⁊ obtuſum ⁊ graue ⁊ dulce. in voce quidē graue. in ſapore autē dulce, ⁊ in figuris aut ſimplr mole obtuſum. acutū enim dicimus angulū ⁊ obtuſum, acutuꝫ etiam ⁊ obtuſum gladiū. ſic igit̄ oſtēdit ſiccuꝫ ⁊ humiduꝫ eē de his q̄ dñr multiplr. naꝫ vtriqꝫ horuꝫ ſunt plura oppoſita. ſicco eniꝫ qñqꝫ opponit̄ humidū, qñqꝫ vduꝫ. ⁊ humido qñqꝫ ſiccuꝫ, qñqꝫ cōgelatuꝫ. eſt igit̄ primo humidū ⁊ veluti gñaliſſimum, cuius definitionē iam tradidit. ſ. male terminabile ꝓprio termino, alieno ꝟo facile terminabile. huic ꝟo oppoſituꝫ ſiccuꝫ primum dico ⁊ generaliſſimuꝫ, ꝓprio termino facile terminabile, alieno ꝟo difficile terminabile, vt prius definiuit. ſub primuꝫ ꝟo humiduꝫ reducit̄ vduꝫ ⁊ ꝓprie humidū. vdum igit̄ eſt qḋ hꝫ alienā humiditatē in ſuꝑficie, vt ſi aquā lapidi īfundas/aut noſtro corpori/aut tunicę mediocriter. naꝫ qḋ in ꝓfundo hꝫ alienā humiditatē madidū vocat̄. humiduꝫ ꝟo qḋ hꝫ ꝓpriā humiditateꝫ in ꝓfundo, differt igit̄ a primo humido vdum, qm̄ primo humidū, ipſum eo ꝙ ſit hmōi totum eſt ꝑ totum humidū. vdum ꝟo qa paſſum eſt aliqd hmōi. a ꝓprie ꝟo humido ſimplr humidū differt, qm̄ primo humidum totū ꝑ totum hmōi eſt, vt dixi. hoc ꝟo in profundo occultam hꝫ ꝓpriā humiditatē. a madido ꝟo ꝓprie humiduꝫ differt, qm̄ hoc quidē ꝓpriā illud ꝟo alienā hꝫ humiditatē in ꝓfundo. madiduꝫ quidē vt lutum, humiduꝫ ꝟo vt liquefactilia cera/⁊ plumbū/⁊ hmōi alia. rurſus ad primo ſiccū reducit̄ ⁊ ꝓprie ſiccū cui opponit̄ vdum, ęquiuoce genere dictuꝫ, qḋ ꝓprium nomē aſſecutū non eſt, ⁊ cōgelatuꝫ qḋ opponit̄ ꝓprie humido, qḋ ⁊ ipſum genere ęquiuoce dictū eſt, qꝛ ꝓpriū nomen nō eſt ſortituꝫ. qm̄ igit̄ vduꝫ eſt qḋ alienā hꝫ humiditatē in ſuperficie, oppoſitū huic ſiccum erit, qḋ. ſ. eſt hmōi humiditate priuatū. qualē habebat ipſum vduꝫ. idē ⁊ in ꝓprie humido ⁊ in coagulato, nam hoc quidē in ꝓfundo habebat ꝓpriā humiditatē, alteꝝ ꝟo eſt hac priuatū, qualia ſunt non liquabilia, vt teſta. ⁊ metalloꝝ illiquabilia. liquabilia quoqꝫ p̄uſq̄ꝫ liquata ſint cōgelata ſunt. quare cōgelatoꝝ alia quideꝫ liquabilia ſunt, alia ꝟo non liquabilia. liquabilia ꝟo humida ſunt, poſtq̄ꝫ liquata fuerint, ⁊ humiditas quę in ꝓfundo eſt ad manifeſtū venerit. ſi ꝟo abſentia ⁊ p̄ſentia humiditatis hęc dicant̄, merito hęc ſub p̄mo humidū. alia ꝟo ſub primo ſiccū referunt̄. addidit autē madidū inquit Alexāder ad manifeſtationē humidi ⁊ vdi. a differentia quę eſt ad hoc, qm̄ eſt tale vtrūqꝫ ipſoꝝ, quale definiuit fidē faciens. nam vt dixi ab vdo differt madidum, eo ꝙ habeat in ꝓfundo alienaꝫ humiditatē, cum illud eā habeat in ſuꝑficie a proprie ꝟo humido, eo ꝙ alienā habeat, cum illud ꝓpriam habeat, in profundo. alię igit̄ oppoſitiones quo pacto ſub duas reducūtur, ꝑ

prius

Com.11. prius dicta demõſtrauimus. ℂ Dubitat aũt Alexãder quo pacto lenitas quidẽ ſub humidũ, aſperitas ꝟo ad ſiccũ referatur, q2 aſperũ viſum potius fuerit eſſe cõgelati ꝛ ſicci. ꝓprijs enim terminis partes huius ↄtinent̃, lene aũt humidi, ęquale enim qŏdã ipm humidum eſt, ꝛ lenẽ ſemꝑ habens ſuperficieẽ partibus cõſidentibus i ſe inuicẽ. ℂ An melius eſt inqͣt dicere, ꝙ neq3 actiuę neq3 paſſiuę hę ↄ2rietates ſunt, ꝛ ꝙ neq3 oĩno ſint qualitates: nã in certa partiũ poſitiõe eſt ipſu3 lene ꝛ aſperũ, vt in p̃dicamẽtis dictũ eſt. ſi aũt nõ ſunt qualitates, neq3 paſſiuę erũt neq3 actiuę. ꝙ aũt non vlterius gñaliũ duarum ↄ2rietatum calidi. ſ. ꝛ frigidi/ſicci ꝛ humidi nulla ad reliquã reducatur/docet: neq3 eni ſiccu3 ſub calidũ, qm̃ omne ſiccum calidũ eſſe debuiſſet, nunc aũt terra ſicca eſt cũ ſit frigida, nec humidũ rurſus ſub calidum, aqua enim cũ humida ſit/frigida eſt. multo igitur magis neq3 frigidũ ſub calidũ. nã quo pacto queũt quę repugnãtia ſunt ſub ſe inuicẽ eſſe: rurſus neq3 ſiccũ ſub frigidum, ignis enim cũ ſiccũ ſit/calidũ eſt, neq3 humidũ, aer eni3 humidus eſt ꝛ calidus, nec multo magis ↄ2rium calidũ, ꝛ ꝓpter eaſdẽ cauſas, neq3 ſi ↄuerterimus ordinẽ, nullũ reliquoꝝ neq3 ſub humidũ neq3 ſub ſiccũ referemus.

Tex.cõ.16 ℂ Quoniã aũt quatuor ſunt elementa, ipſoꝝ aũt q̃tuor ſex cõiugationes, ↄtraria ꝟo nõ nata ſunt coniungi. (calidũ nanq3 ꝛ frigidũ eſſe idem, ꝛ rurſus ſiccũ ꝛ humidũ impoſſĩe.) manifeſtũ ꝙ quatuor erunt elementoꝝ cõiugationes, calidi ꝛ ſicci, ꝛ calidi ꝛ humidi, ꝛ rurſus frigidi ꝛ ſicci, ꝛ frigidi ꝛ humidi, ꝛ ↄſequũtur ſꝫm rõnem ſimpl̃r apparentibus corporibus, igni, ꝛ aeri, ꝛ aquę, ꝛ terrę: ignis enim calidus ꝛ ſiccus, aer ꝟo calidus ꝛ humidus, vt enim vapor aer, aqua ꝟo frigida ꝛ humida, terra aũt frigida ꝛ ſicca: vt rationabiliter diſtribuãtur differẽtię primis corporibus, ꝛ multitudo ipſoꝝ ſit ſꝫm rationẽ.

Com.12. ℂ Elementa quidẽ vocat ↄ2rietates. dictę ſunt enim ſcdo poſt mãz elemẽta ꝛ prin^a^ ipſę ↄ2rietates. dixit aũt ex quatuor ↄ2rietatibus ſex fieri cõiugationes, quaꝝ incõſtantes quidẽ ſunt quę ↄ2ria aſſumũt, quę calidum ꝛ frigidũ, ꝛ quę ſiccũ ꝛ humidum: ſimul eni3 eſſe ↄ2ria eſt impoſſĩe. reliquę ꝟo quatuor conſtãtes ſunt. ad quas dicit nõ abre cõſequi mãm apparẽtiu3 ſimpliciũ corpoꝝ, (hęc eni ſub ſenſum cadũt) cum ſingulũ ipſoꝝ ſꝫm propriã coniugationẽ obſignet̃. ignis quidẽ calido ꝛ ſicco, aer calido ꝛ humido, aqua frigido ꝛ humido, terra ꝟo ſicco ꝛ frigido. ℂ Notãdum ꝟo eſt ꝙ hęc abſq3 ꝓbatione poſuit, ſolũ aũt in aere, vt quãdam habente dubitatione3/ ꝓbatione vſus eſt, ꝙ ipſe ſit calidus ꝛ humidus, non ꝙ humidus ſit aſtruens/ſ3 ꝙ calidus: fuerunt aũt quidã q etiã opinati ſunt ipſum eſſe frigidũ ꝛ humidũ. quid igitur inquit ipſe, ꝙ veluti exhalatio eſt aer, exhalatio ꝟo calida eſt/ꝛ calidi gñonem h3: licet aũt ꝛ per plura hoc aſtruere. primũ quidẽ ex hoc ꝙ ipſe eſt leuis, qŏ caliditatis eſt. qŏ aũt leue caliditatis eſt, illinc agnoſces: qm̃ enim ignis calidus exiſtens ꝛ ſiccus leuis eſt, necẽ eſt ei leue ineſſe quatenus calidus aut q̃tenus ſiccus, ſ3 ſi quidẽ quatenus ſiccus ignis leuis eſſet, oportuiſſet ꝛ terra3 quatenus ſiccã leuẽ eſſe, hoc aũt non eſt. nõ ergo quatenus ſiccus h3 leuitatẽ: relinqͣtur igit̃ quatenus calidus. ſi igitur leue rõne caliditatis ſit, eſt aũt leuis aer, erit igit̃ ꝛ ipſe calidus. amplius videmus propinquãtia adinuicem elemẽta, habere quãdam cõuenientiã adinuicem, qm̃ neq3 ſibi inuicẽ eſſent ꝓpinqua. ſi igit̃ ꝛ aer ab igne differt ꝑ humidũ, ꝓculdubio cõicabit ei per calidũ. ꝛ ſi cõicat aquę ꝑ humidũ, niſi differat ab aqua per calidũ, nõ erit differẽtia aquę ꝛ aeris. amplius videmus ꝙ mutatio ei ex aqua fit per calidũ, euaporans enim aqua in aerem vertitur, vt ꝛ ipſe Ariſtotiles dicit.

ℂ Omnes enim ꝛ ſimplicia corpora elementa facientes: hi quidẽ vnũ, illi ꝟo duo, illi vero tria, illi ꝟo quatuor faciũt, quicũq3 igitur vnũ ſolum dicunt eſſe, deinde raritate ꝛ dẽſitate alia gñant: his accidit duo facere principia rarum ꝛ dẽſu3, aut calidum ꝛ frigidũ: hęc enim ſunt quę operãtur, vnũ ꝟo ſubijcitur quẽadmodum materia. Tex.c.17. ℂ Qui ꝟo ſtatim duo faciunt quẽadmodũ Parmenides ignem ꝛ terrã, intermedia, mixturas faciunt hoꝝ vt aerem ꝛ aquam. Tex.c.18. ℂ Similiter aũt ꝛ tria dicentes, ſicut Plato in diuiſionibus, mediũ enim mixturã facit, ꝛ fere eadem dicunt, ꝛ qui duo, ꝛ qui tria faciunt, niſi ꝙ hi quidẽ diuidunt in duo mediũ, illi ꝟo vnum ſolum faciunt. quidam autẽ ſtatim quatuor dicunt, vt Empedocles. conducit aũt ꝛ hic in duo: igni nanq3 alia omnia contraponit. Tex.c.19.

ℂ Cu3 docuerit quas op3 ponere ↄ2rietates formatiuas corpoꝝ ꝛ principia, nũc vult ꝓpriam de his opinione3 munire ꝑ hęc, qͥbus oſtẽdit etiã antiquiores oẽs, qui d̃ elẽntis ſunt opinati, dictas ↄ2rietates inducẽtes/aut aliq̃s aut oẽs: numerũ aũt quatuor minime excedentes. nam ꝛ ſi nõ eodẽ modo de ipſis dicũt, ſaltem ab ipſa veritate coacti vidẽtur has venerari. nã ꝛ qui quatuor vnum elementũ faciunt oĩum raritate ꝛ denſitate, alia ex ipſo generãt: raritas aũt ꝛ denſitas frigiditate ꝛ caliditate ꝑficiũtur. Parmenides quoq3 ex ſe ſupponẽs duo p̃ncipia ignem ꝛ terrã/ↄ2rietatem calidi ꝛ frigidi induxit, aerẽ ꝛ aquã duoꝝ elemẽtoꝝ mixturã dicens eſſe, quẽadmodũ ꝛ Plato. nã ꝛ hic duo quędã ſupponens principia magnũ ꝛ paruũ. tertiũ aliũ ſupponit, quã mixturã eſſe dicit magni ꝛ parui ↄ2rietatis. magnũ quidẽ ꝛ paruũ dicens eſſe ſuperueniẽtes formatiuas differẽtias materię, quas primũ recipit quũ quanta ꝛ dimẽſa fit: mixturã aũt vocauit mãm, nõ vt quę ex paruo ꝛ magno mixtis fiat, ſ3 vt in qua hęc miſceãtur, eo ꝙ vtrũq3 ſucceſſiue in ipſa fiat. Empedocles quoq3 quatuor ꝛ ipſe elemẽta ſuppoſuit, calidi aũt ꝛ frigidi ↄ2rietatem induxit: ignẽ quidẽ calidum ſupponens, alia ꝟo oĩa opponi huic dicẽs vt frigida. qui itaq3 vnũ inquit elementũ ſupponit, raritate aũt ꝛ dẽſitate huius alia generãt, duo principia faciunt raꝝ ꝛ dẽſum, vel potius calidũ ꝛ frigidum. hęc ꝟo ſunt quę operãtur ꝛ faciũt raritatẽ ꝛ dẽſitatem. ꝛ annotandũ eſt ꝙ rarũ ꝛ dẽſum ſub calidum ꝛ frigidũ ducit, ex quo forte p̃termiſit in enumeratione tãgibilium qualitatum enumerare raꝝ ꝛ dẽſum, veluti quę ad frigidũ calidũq3 reducant̃. ꝛ Plato quoq3 eodẽ modo cũ Parmenide inquit tria ſupponens prin^a^, duo quidẽ ſpectabat ſꝫm ↄ2rietatẽ magni ꝛ parui, tertiũ ꝟo mediũ hoꝝ, qŏ ꝛ mixtionem dicit eſſe amboꝝ. ſcire aũt oportet ꝙ meminit de Platone in p̃ſenti, nõ vt inducẽte quędã prin^a^ pręoſtẽ. Com.13.

ſoꝝ quatuoꝛ.ſ.calidi frigidi,ſicci ⁊ humidi,ſꝫ vt etiã ipſo ꝯ̃rietatem quandã in principijs ſpeculante, vt etiam Ariſto.amplius ⁊ ꝓpter ſimilitudinẽ ſermonũ ad ipm Parmenidẽ.vnã eni ambo principioꝝ ꝯ̃rietatẽ ſupponebant,vt Parmenides tertiũ qd ex igne ⁊ terra ſupponebat aerẽ ⁊ aquã.ſic ⁊ Plato mãm tertiũ principiũ dicens mediã ꝯ̃rioꝝ eſſe dicebat ipſam, qm̃ vtriſqꝫ ſubijcitur ſucceſſiue, ⁊ ob hoc quoqꝫ mixturam amboꝝ vt vtraqꝫ recipientẽ. quęrendũ eſt aũt quales vocat diuiſiones in quibus dicit ipſum inſtituere de his Platonẽ. expoſitoꝛ qdem Alexãder dicit,diuiſiones quę ferunt̃ Platonis adulterinas eſſe.ſꝫ id inquit Ariſt. dixerit de his quę dicũtur in ſophiſta dialogo,diuiſiones vocans q̃ in illo.ſciẽdum aũt eſt primũ ꝙ Platonis quidẽ diuiſiones inſcriptę nõ ferũtur, in ſophiſta quoqꝫ nihil videt̃ hmõi Plato dicere,quale hic dictũ eſt,neqꝫ eſt inuenire aliquã eius opionem huiuſmodi ipm exponẽtem, nec oĩno eſt ei de hmõi intentio diſputaſſe in eo loco. ꝓterq̃ꝫ ꝙ narrãdo,diuerſas nãlium hoĩum opiones exponit.recipiẽdum igit̃ eſt potius qđ vltimo addit Alexãder dicens,de placitis Platonis nõ ſcriptis Ariſto. dicere,q̃ ⁊ ipſe Ariſt.deſcripſit,⁊ hęc vocare diuiſiões. in illis igit̃ Plato magnũ ⁊ paruũ ⁊ hoꝝ mediũ ſupponit.illud ꝟo[hi quidẽ diuidũt] in duo medium, illi ꝟo vnũ ſolũ faciunt,põt ⁊ de Platone ⁊ Parmenide intelligi.nã quẽadmodum Parmenides duo ſupponẽs prinª aliã quandã mixturã ex his faciebat,ſic ⁊ Plato tria dicens,duo quidẽ ſpeculabat̃ ẜm ꝯ̃rietatem,tertiũ ꝟo mẽbrum hoꝝ ponebat.differẽtia ꝟo viroꝝ eſt in hoc,qm̃ Parmenides in duo diuidebat ipm mediũ/aerẽ ⁊ aquã. Plato ꝟo indiuiſibile ipm ſeruabat, põt ⁊ aliter itelligi dictũ,nõ vt amplius de Platone ipſo fiat ſermo,ſꝫ ipſo qdem ab hoc ſermone recedẽte/tale ꝟo quid dicẽte, ꝙ Parmenides duo prinª ſupponẽs,mediũ quoddã hoꝝ ſumebat,qđ in aerem ⁊ aquã diuidebãt.primi ꝟo principia ſupponẽtes, quẽadmodum illi qui ignem ⁊ aquã ⁊ terrã,medium amboꝝ ⁊ ipſi aquã dicentes eſſe, indiuiſibile ipſum ſeruabãt:mediũ aũt ignis ⁊ terrę, aerem ⁊ aquã ſupponebãt,forte ad inclinationẽ aduertentes. neqꝫ eniꝫ eſt dicere ẜm qualitates, ſiqdem terra ⁊ ignis ſicca ſunt,hęc ꝟo ambo humida. Empedocles aũt inqt q̃tuoꝛ prinª ſupponens quatuoꝛ elnta,tñ vnã ꝯ̃rietatem ſupponebat,ignẽ qdẽ calm eẽ dicẽs,alia ꝟo tria frida.

Tex.c.20. ¶ Non eſt aũt ignis, ⁊ aer, ⁊ vnumqđqꝫ dictoꝝ ſimplex,ſed mixtũ:ſimplicia ꝟo huiuſmodi quidẽ ſunt,non tamẽ eadẽ. vt qđ igni ſimile igneum nõ ignis, ⁊ qđ aeri aereum,ſimiliter quoqꝫ ⁊ i alijs.

Tex.c.21. ¶ Ignis aũt eſt exceſſus caliditatis,ſicut ⁊ glacies frigiditatis.cõgelatio enim ⁊ exarſio exceſſus quidã ſunt: illa quidem frigiditatis, hęc ꝟo caliditatis. ſi igitur glacies eſt cõgelatio humidi ⁊ frigidi, ⁊ ignis erit exarſio calidi ⁊ ſicci. quapropter ⁊ nihil nec ex glacie nec ex igne fit.

Com.14. ¶ Videbitur quidẽ dicere primo aſpectu ꝯſiderãtibus, ꝙ quatuoꝛ elnta ſimplicia nõ ſunt neqꝫ ſincera,ſꝫ mixta ⁊ a ſeinuicem ſemꝑ adulterata, vt multi opinati ſunt. eſt aũt hoc ipſum ꝑ ſe ꝯſideratione dignũ, ⁊ quęrenduꝫ erit ꝯñter qũo ſe hꝫ hoc, quũ prius dixerimus ſenſum verboꝝ verũ.dicit aũt ꝙ non quẽadmodum alia prinª primo ⁊ ſcđo dicta,ſic ⁊ aer ⁊ alia ſimplicia ſunt,ſꝫ ſunt hęc mixta ⁊ cõpoſita ex materia ⁊ forma. ſimplices ꝟo inqt ſunt quę ẜm ꝯ̃rietates formę:forma eniꝫ ignis quę ẜm cõiugationem qualitatũ calidi.ſ.⁊ frigidi ꝯſiderat̃, hęc eſt ſimplex ſicut ⁊ mã ſimplex.ignis ꝟo cõpoſitum iã ex vtroqꝫ,verboꝝ quidẽ ſenſus ⁊ itelligẽtia eiuſmodi eſt. ¶ Querẽdum eſt aũt per ſe elnoꝝ ꝓblema, ſitne nullũ elemẽtoꝝ ſinceꝝ vt dicũt quidã,ſed oĩa inter ſe mixta ſint,⁊ ex ſe inuicẽ adulterẽtur.aut nihil ꝓhibet ⁊ ipſa per ſe ſubſiſtere,vt nõ mixta ex cõplexione adinuicem ꝯſiderẽtur. ¶ Ad qđ dicẽduꝫ ꝙ ſi quidẽ ignem viſibili, vt Timęus, obſignemus/⁊ terram tangibili, erũt ſic oĩa in oĩbus,⁊ nihil erit per ſe. tangibilia nãqꝫ oĩa ſunt elementa ⁊ viſibilia fere omnia. ſi aũt ẜm Ariſtotelem obſignemus vnumqđqꝫ, facile quidem terminabili humidũ,ſiccũ ꝟo difficile terminabili, calidũ aũt diſgregatiuo,⁊ frigidũ cõgregatiuo,nullũ erit prohibens ipſa eſſe ſincera ⁊ non mixta adinuicẽ. ſi aũt nihil eſt impediens,ſed poſſe eſt,in actũ quoqꝫ id vtiqꝫ eueniet.cõtrarietates aũt ſimpliciũ corpoꝝ formatiuę, ſimiles ſunt inqt elemẽtis non tñ eędem : qꝛ ignis aſſimilat̃ qdem cõiugationi qua informatur:nõ tñ eſt idem cũ cõiugatione ⁊ ipſe ignis,ſed ſimilitudo eſt ẜm qualitatẽ,⁊ cõiugatio ignis qdeꝫ non eſt,ſꝫ igni ſimile ⁊ ſpẽs ignis, ⁊ in ſingulo alioꝝ idem eſt ſermo, ⁊ in ſingulo quoqꝫ alioꝝ eadẽ ratio,ignem aũt exceſſuꝫ caliditatis dicens. ignẽ inqt miniſtratoriũ quẽ dicit exceſſum habere ebullitionis,quẽadmodum glaciẽ exceſſuꝫ frigiditatis, ⁊ qꝛ nihil viuũ generatur neqꝫ ex glacie/neqꝫ ex igne vſuali, qm̃ ignis elemẽtaris ⁊ aqua quę viuificatiua ſunt, ⁊ ad ꝯſtitutionẽ ſimpliciũ corpoꝝ aſſumunt̃,exeũtia i incõmenſurationẽ,aqua quidem glaciem facit,ignis ꝟo elemẽtaris,miniſtratoriũ hũc ignem ⁊ vſualem dictum.

¶ Cum aũt quatuoꝛ ſint ſimplicia corpora, vtrũqꝫ duoꝝ vtriuſqꝫ locoꝝ erit:ignis enim ⁊ aer ad terminũ eius qđ fertur, terra vero ⁊ aqua eius qđ ad medium. ⁊ extrema qdẽ ⁊ ſinceriſſima ignis, ⁊ terra:media ꝟo ⁊ mixta magis aqua ⁊ aer, ⁊ vtraqꝫ vtriſqꝫ contraria:igni eniꝫ ꝯ̃ria aqua, aeri ꝟo terra:hęc enim ex contrarijs paſſionibus conſiſtunt. Tex.c.[illegible]

¶ Attamen cũ ſint quatuoꝛ vnius ſinguluꝫ erit : terra enim ſicci magis q̃ꝫ frigidi : aqua ꝟo frigidi magis q̃ꝫ humidi:aer autem humidi magis q̃ꝫ calidi : ignis ꝟo calidi magis q̃ꝫ ſicci. Tex.c.[illegible]

Com.1[illegible] ¶ De proprietate elemẽtoꝝ quę eſt ad loca diſputat,q̃ eſt inclinatio ipſa ẜm quã leuia grauiaqꝫ dicunt̃. duobꝰ igitur exiſtẽtibus locis,hoc qdem ſurſum,quẽ ad terminũ eſſe dicit,terminũ vocans extremũ continentis ⁊ circũ,altero ꝟo ad deorſum, ⁊ ad mediũ,ignis qdem ⁊ aer ſunt ſuꝑiores loci,aqua ꝟo ⁊ terra loci deorſuꝫ : vtraqꝫ enim duoꝝ hoc eſt dualitatũ,duoꝝ vtręqꝫ vtriuſqꝫ locoꝝ ſunt:hęc qdem eius qđ ſurſum, illa ꝟo eius qđ eſt deorſum: vtraqꝫ eniꝫ dixit neutro genere, veluti vtraqꝫ duoꝝ.ſũma aũt ⁊ ſinceriſſima vocat ẜm inclinationem ignẽ ⁊ aerem:ignis eni extrema ad ſurſum inclinationẽ habet,terra ꝟo ad deorſum,aqua ꝟo ⁊ aer medio modo quodãmodo ſe habent ẜm potentiã:aqua qdem minus deorſum lata ipſa terra,igne ꝟo aer diminutus inclinatione ad ſurſum : vtrũqꝫ aũt inqt eoꝝ quę ſunt in altera dualitatum,ꝯ̃rium eſt alteri eoꝝ quę ſunt in altera,ignis quidem aquę,terrę ꝟo aer. oſtendens aũt qũo

inquit

inquit ſubę ſubam ↄ̃riam eſſe,infert dicens:hęc eniz ex ↄ̃rijs paſſionibus ſunt.non enim cōpoſita ſuba cōpoſitę eſt ↄ̃ria,ſi vt tota conſideretur,neq3 eniz ſm ſuba3 eſt ↄ̃rietas in cōpoſiti ſuba,ſ3 ſolum ſm formatiuas differētias,quas ⁊ ↄ̃rietates noīamus.quapropter qñ dicimꝰ ſubam ſubę ↄ̃riaz,eā dicimus ſubam quę eſt ſm formā. ſic quoq3 ⁊ ignē aquę ↄ̃riuz dicimus eſſe, eo ꝙ ex ↄ̃rijs differētijs formatus ſit. in p̄dicamētis aūt merito dixit ſubę nō eſſe ſuba3 ↄ̃riam,veluti de ſubtijs cōpoſitis ſermonē faciēs,nec ponēs ibi nec mā3 nec formam ſuba3 dici.quatuor aūt exiſtētibus quę corpus ip̄m formant, calido/frigido/humido/⁊ ſicco,vnūqdq3 inqt ſimpliciū corpoꝝ ſimplr ꝓprie vno obſignat̄:cōpletur eniz vnūqdq3 ex ↄiugatione qualitatū,vt dictū eſt.ſed tamen magis proprie inquit vnumqdq3 obſignatur ex vna qualitate,ꝙ igitur ex cōiugatione quatuor qualitatū ſingulū cōtineatur,illinc eſt manifeſtū.nam quatenus tranſmutandi in ſe mutuo vim habent, eatenus contrarijs ipſa qualitatibus participare oportet,quatenus vo vicina ſibi mutuo eſſe neceſſe eſt, ⁊ cōicare ipſa in aliquo vt ignis aeri vicinus eſt,⁊ quatenus vicinus eſt cōicabit ei in aliqua qualitate vt caliditate.quatenus vero vtrunq3 in alterum trāſmutatur, neceſſe eſt ipſa in altera qualitate differre.ſ.ſiccitate,quatenus vo vtrūq3 per ſe conſideraur vna ⁊ maxime proprie obſignatur. ignis quidem caliditate, aer humiditate, aqua frigiditate, terra ſiccitate. ¶ Et dubitant aliqui cur nā aeri humiditatem diſtribuit,⁊ non aquę,quū humectandi maiorē vim habeat aqua:vt eſt ex vtriuſq3 opatione videre. videmus ſiquidē aquā nos longe plus aere humectare. ¶ Ad quos dicēdum eſt ꝙ inartificioſum eſt, quū non prius diſtinxerint quid ſit humidū,ex humectatiuo feciſſe demōſtrationem.videamus ergo quid nā eſt humidū ſm Ariſto.difficile terminabile inquit ꝓprio termino,hoc aūt cui nā ineſt magis,an manifeſtū eſt magis aeri ineſſe q̄ȝ aquę:aer enim magis aqua funditur,⁊ fluit,difficiliuſq3 terminabile exiſtit, aqua eni quādoq3 etiā ſi ſeruauerit terminū aliquē deſuper dimiſſa, vt congregata quodāmodo deorſum fert̄: aer vo diffluit ⁊ diffundit̄ facile.ſi ergo humidū eſt qd ē difficile terminabile, aer vtiq3 magis humidus fuerit. ¶ Quęrendū deinceps quo pacto magis aqua ipſa humectare videt̄ corpus. videmus quoq3 ꝙ ⁊ aer ipſe craſſior redditus ⁊ ad aquā accedens humectātior efficitur.hoc aūt eſt q2 aqua craſſioꝝ partiū exiſtēs replēdi noſtros meatus vim habet, aere ob tenuitate3 facile effluente.hoc aūt iccirco rōnabiliter accidit,qm̄ aqua cognate ſe h3 ad ipſam terram, ⁊ facile cū ipſa cōiungitur,cōferente ad hoc aeris inclinatione incōiuncte ad hanc ſe habēte.ꝓpter hoc quoq3 terreſtria exiſtētia nr̄a corpora,⁊ hac magis participantia magis ab aqua humectantur, quum ⁊ nata ſit illi intermiſceri ⁊ non effluere vt aer.

Tex.c.24 ¶ Quū aūt determinatū eſt prius, ꝙ ſimplicibus corporibus mutua eſt gñō:ſimul aūt ⁊ ſm ſenſum vr̄r genita. nō enim eſſet alteratio.(nā ſm tāgibiliū qualitates alteratio eſt) dicendum quis modus mutuę mutationis. ⁊ vtrū omne ex oī fieri poſe:aut hęc quide3 poſe,illa vo impoſe:ꝙ igit̄ omnia nata ſunt adinuicē trāſmutari,manifeſtū eſt. gñō eniz in contraria ⁊ ex contrarijs:elemēta vo omnia ↄ̃rietatem habent ad ſeinuicem, q2 differentię ſunt ↄ̃rię:his enim vtręq3 cōtrarię, vt igni ⁊ aquę:ille quidē eniz calidus ⁊ ſiccus: hęc vo humida ⁊ frigida:illis aūt altera ſola,vt aeri ⁊ aquę:ille enim humidus ⁊ calidus,hęc vo frigida ⁊ humida, quare vl̄r qdem manifeſtū, ꝙ omne ex oī fieri natū eſt.

¶ Quum demōſtrauit ꝙ quatuor ſunt elementa, ⁊ quo nā vnūqdq3 eoꝝ formatum ſit,nunc proponit oſtendere ꝙ ex ſe inuicem gñōnem habent, ⁊ an oīa, an vo nō oīa,⁊ qs ſit modus mutuę gñōnis: q̄ aūt ſit mutua gñō determinatū inqt eſt p̄us.dictū eſt aūt in 3° celi. dicit ēt hoc idē hic,partim qdē ſenſu3 atteſtās,partim vo rōnali ꝓceſſu aſtruens.hoc aūt quū demonſtrauit, vertit̄ ad modū mutationis ex ſe inuicē, docēs ⁊ qūo in ſe inuicē trāſmutant̄, ⁊ q̄ facilius trāſmutant̄ ⁊ q̄ difficilius. niſi igit̄ inqt ex ſeinuicē ſimplicibꝰ eēt corpibus gñō,nō eſſet vtiq3 alteratio:qm̄ fieri his ineſt ſm tāgibiliū qualitatū trāſmutationē,veluti ſm has formatis. ſi aūt hę tāgibiles paſſiones imutabiles inqt ſunt,q auferūt gñōnē ex ſe inuicē elr̄atoꝝ auferūt ⁊ alterationē. ſiqdē ſm q̄litates tāgibiles ↄſiderat̄ alterō.alterationē aūt op3 itelligere,nō vt Alexāder gñōnē,nā neq3 rñdens ſenſus verboꝝ iuenietr̄ dicētiū ꝙ niſi ex adinuicē ipſis ſit gñō,nō erit gñō.alteratio igit̄ intelligēda eſt vl̄is ſm qualitatē trāſmutatio,ſiue ſubalis,ſiue accidens ſit q̄litas. ¶ Sed forte qs dicet qūo vl̄em alterationē inqt ſm tangibiles paſſiones fieri:nā nec albi in nigrū mutatio, nec dulcis in amaꝝ ſm tāgibiles paſſiones fit. ¶ Ad qd dicimus ꝙ alię oēs alterōnes,⁊ ſi nō ſm tāgibiles paſſiones ſpectent̄,ialtē ad tāgibiliū qualitatū mutationē ſequūtur. nā ad tēperaturas calidi/frigidi/ſicci/⁊ humidi/⁊ colores/⁊ ſapores/⁊ oēs ſenſibiles q̄litates ſequuntur.id vo [ſimul aūt ⁊ ſm ſenſum vidētur genita] ꝑ mediū interpoſitū eſt.cōtinuatio enim talis eſt, ꝙ ſimplicibus corporibus ex ſeinuicē eſt gñō,non enim eſſet alteratio: ꝑ mediū aūt verba illa [ſm ſenſum] vidētur poſita.cadūt aūt ſub ſenſum,qm̄ qd interim frigidū eſt/mox calidu3 efficitur,⁊ ecōuerſo.⁊ ſiccū humidū,⁊ eↄ̃rio.nō ſolū aūt inqt dicēdum eſt ꝙ ex ſeinuicē gñantur,⁊ qs eſt modus mutuę gñōnis docere,ſ3 ⁊ ꝙ vnūqdq3 quatuor ex vnoquoq3 gñatur,⁊ non eſt aliqd ipſoꝝ intrāſmutabile, vt Plato terrā ſupponebat.hęc cu3 dixit,oñdit ꝙ oīa in ſe inuicē trāſmutant̄,eſt aūt talis oſtēſio, ↄ̃ria ex ſe inuicē fiunt,nā in ſeinuicē trāſmutantur:nō eni qdcūq3 in qdcūq3,vt demōſtratū ē,ↄ̃rio aūt modo elr̄ta ſe hñt:elr̄ta igit̄ oīa ex ſe mutuo gñant̄,⁊ i ſe mutuo trāſmutant̄. ꝙ aūt elr̄ta ↄ̃ria ſint demōſtrabit, exponēdo drīas ipſoꝝ eē ↄ̃rias,qbꝰ ⁊ formant̄ ⁊ ad ſe mutuo trāſmutantur.

¶ Jam aūt ſm vnumqdq3 nō difficile eſt videre,quo pacto omnia quidē ex oībus erūt.

¶ Differēt aūt ꝑ citius ⁊ tardius, ⁊ facilius ⁊ difficilius:quęcūq3 eniz habent cognationes adinuicem:celer hoꝝ eſt tranſmutatio, quęcūq3 vo non habent tarda,q2 facilius eſt vnum q̄ȝ duo tranſmutare, vt ex igne quidē erit aer celerius tranſmutato hoc. illud eniz erat calidum ⁊ ſiccū,hoc vo calidum ⁊ humidum.quare ſi ſuperatū fuerit ſiccū ab humido aer erit. rurſus quoq3 ex aere aqua, ſi ſuperatū fuerit calidū a frigido: illud enim

Com.16.

Tex.c.25.

erat humidū ⁊ calidũꝫ, hoc ꝟo frigidum ⁊ humidum. quare tranſmutato calido aqua erit, eodem quoqꝫ modo ⁊ ex aqua terra, ⁊ ex terra ignis: habent enim ambo ad ambo cognationes: aqua enim humida ⁊ frigida, terra ꝟo frigida ⁊ ſicca: quare ſuperato humido terra erit: ⁊ rurſus qm̄ ignis quidem ſiccus ⁊ calidus, terra ꝟo frigida ⁊ ſicca: ſi coꝛruptū fuerit frigidum erit ignis ex terra. quare manifeſtū ꝙ ⁊ circulo erit in ſimplicibus coꝛpoꝛibꝰ gn̄o, ⁊ facillimus hic modus mutationis, eo qꝛ cognatiōes inſunt his que
Tex.c.26. deinceps. ¶ Ex igne quoqꝫ aquaꝫ, ⁊ ex aere terrā. ⁊ rurſus ex aqua ⁊ terra aerē ⁊ ignem cōtingit quidē fieri: difficilius aūt, eo ꝙ plurium ſit mutatio, neceſſe enim ſi erit ex aqua ignis coꝛruptū eſſe ⁊ frigidum ⁊ humiduꝫ. ⁊ rurſus ſi ex terra aer, coꝛruptū eſſe ⁊ frigidum ⁊ ſiccum: ſimil'r aūt ⁊ ſi ex igne ⁊ aere, aqua ⁊ terra. neceſſe eſt vtraqꝫ tranſmutari,
Tex.c.27. hec igiṫ diuturnioꝛ gn̄o. ¶ Si ꝟo vtriuſqꝫ alterū coꝛruptum fuerit, facilius quidē, non adinuicem aūt hoꝝ erit tranſitus, ſed ex igne quideꝫ ⁊ aqua erit terra ⁊ aer: ex aere ꝟo ⁊ terra, ignis ⁊ aqua: cum enī aque quidē coꝛruptū fuerit frigidū ignis ꝟo ſiccū aer erit: relinqtur igitur huius quidem calidū, illius ꝟo ſimil'r humidū. cū aūt ignis qdē calidū, aque ꝟo humidū terra, qꝛ relinqtur illius qdē ſiccū, huius aūt frigidum. ſimil'r aūt ⁊ ex aere ⁊ terra ignis ⁊ aqua: cū enim aeris quidem coꝛruptū fuerit calidū, terre ꝟo ſiccuꝫ aqua erit, relinquiṫ enī illius qdē humiduꝫ, huiꝰ ꝟo frigidū. quū aūt aeris qdē humidū, terre ꝟo frigidū ignis, qꝛ relinqṫ illius qdeꝫ calidū, huius aūt ſiccū, que qdē erant ignis.
Com̄.17. ¶ Quum dixit ꝙ ex ſe mutuo gn̄anṫ, nō hec qdem, illa ꝟo nō, ſed ſingulū ex ſingulo, nunc trāſit ad ſcōm ꝓblema, modū querens mutue tranſmutationis. dicit aūt ꝙ quedā habent cōem qualitatem ad inuicē quā ſymbolā ⁊ cognationē vocat, vt ignis ad aerē cōicationē hꝫ in caliditate, ⁊ aer ad aquā in humiditate, ⁊ vt ſimpl'r dicamus, oīa que ſe ɔſequūtur. alia ꝟo nullā habēt cōicationē adinuicem in vtriſqꝫ cōiugationibus ɔ̄ria exiſtētia, vt ſe habent ignis ad aquā, ⁊ aer ad terrā. que igitur inquit habent cōicationem mutuā facilius trāſmutantur: que aūt ſunt in ambabus ɔ̄ria, tardius ex ſe mutuo trāſmutātur: nā difficilius ambe qualitates ꝙ̄ vna trāſmutātur, vniuerſaliter igiṫ oīno ad ſeinuicē trāſmutantur, ſed que quidem cognationem aliquā in vna ɔ̄rietatum habent facilius: que ꝟo contraria omnino tardius. quū aūt dixit de trāſmutatione cognationē habentiū adinuicem, que ⁊ ꝓxima ſunt, quā ⁊ facillimam dixit, ⁊ de ea quoqꝫ que oīno ɔ̄rioꝝ, que fit tranſmutatis ſm ambas quā difficilioꝛē dicit eſſe, nūc exponit tertiā differentiā trāſmutationis, q̄ ex duobus qbuſdā ɔ̄rijs tertiū qddā perficitur. vtroqꝫ ſm alterā qualitatē tranſmutato. vt ex igne ⁊ aqua cōtrarijs exiſtētibus fit, qn̄qꝫ quidem aer, qn̄qꝫ ꝟo terra. quū ignis quidē tranſmuteṫ ſm ſiccum, aqua ꝟo ſm frigidū, manet ignis quideꝫ calidum, aque ꝟo humidū, que aeris ſpecificatiua ſunt. qn̄ nō ignis calidū, aque ꝟo humidū coꝛruptū fuerit, manet frigidum ſiccūqꝫ terre exn̄tia perfectiua idē quoqꝫ in aere ⁊ terra cōtingit. nam qn̄qꝫ qdeꝫ aqua erit, qn̄qꝫ ꝟo ignis. qn̄. n. aeris quidē calidū, terre ꝟo ſiccū coꝛruptū fuerit. manet terre qdē frigidū, aque ꝟo humidū q̄ aquā foꝛmāt. ſi āt aeris quidē humidū, terre ꝟo frigidū, coꝛruptuꝫ fuerit, manet quidē aeris calidū ⁊ terre ſiccū que ignē foꝛmāt, hec igiṫ ex duobus trāſmutatis elemētis vnuꝫ aliquod perfici, qd̄ eſt aliud p̃ter hec, in ɔtrarijs accidit elemētis in cōſequētibus ꝟo minime. neqꝫ eniꝫ igne ⁊ aere adinuicē tranſmutatis poſſibile eſt aliqd tertiū perfectuꝫ iri. neqꝫ ex aere ⁊ aqua/neqꝫ ex aqua ⁊ terra. ⁊ gr̄a manifeſtationis examinetur vt in igne ⁊ aere. dico igiṫ hec nō poſſe trāſmutata in altera qualitate vnū quid ꝑficere p̃ter hec. neceſſe enim eſt, aut ignis qdē caliduꝫ, aeris ꝟo humidū coꝛrūpi, ⁊ relinquetur, ignis quidē ſiccū, aeris ꝟo calidū, qd̄ ignē foꝛmat, ⁊ non erit aliud qd p̃ter hec, aut ecōtra, ignis qdē ſiccū, aeris ꝟo calidū, ⁊ erit qd̄ derelinqtur calidū ⁊ humidū qd̄ eſt idē cuꝫ aere, aut ignis qdē ſiccū, aeris ꝟo humidum, ⁊ relinquūtur duo calida nihil foꝛmantia, aut ⁊ ignis ⁊ aeris calidū coꝛrūpetur, ⁊ erunt reliqua ſiccū ⁊ humidū ɔ̄ria exiſtētia, q̄ non cōiungunṫ, ⁊ in alijs quoqꝫ ɔn̄tibus eadem rō̄. ex quo manifeſtū eſt ꝙ nullo mō pōt ex ɔn̄tibus trāſmutatis tertium aliqd̄ perfectū iri. verboꝝ igiṫ vniuerſus intell's hic eſt, ſed ɔtingit diuerſis rōnibus eijcere qd̄ dictū eſt. nā Alexāder ſimplicius, quēadmoduꝫ ⁊ vī Ariſtote. dicere ſic expoſuit. dicēs ɔ̄ria elemēta poſſe vnū qd ſm numeruꝫ ꝑfeciſſe, vtroqꝫ ipſoꝝ in altera q̄litatū trāſmutato, alterā ꝟo ſeruāte. nā terra ⁊ aer qn̄qꝫ quideꝫ ignē qn̄qꝫ ꝟo aerē ꝑficiūt, ſi eniꝫ coꝛrūpaṫ aeris humidū ⁊ maneat calidū, terre ꝟo frigidū, relicto ſicco ignis ꝑficieṫ, aq̄ quoqꝫ rurſus ſicco ⁊ cal'o coꝛrupto, derelicto humido frigidoqꝫ. ⁊ ꝓꝑ h̄ inqt Alexāder hāc trāſmutatiōeꝫ faciliꝰ fieri, ea q̄ ex ɔ̄rio ɔ̄riū vnū ex vno facit. qm̄ inqt quū fit ignis ex aq̄ due q̄litates coꝛrūpunṫ, cal'm ⁊ ſiccuꝫ, ⁊ due alie gn̄anṫ, humidū ⁊ frigidū. in ꝓpoſita ꝟo trāſmutatione, ſm quā ex duobꝰ vnū ꝑficiṫ tertiū due qdē coꝛrūpunṫ, ſed alie nō gn̄anṫ. ſic quidē Alexāder ſꝫ poſ'e eſt dicere ꝙ Ari. qdē dixit vnū ꝑfici ex duobꝰ nō numero vnuꝫ, ſed ſpē, neqꝫ. n. poſ'e eſt hac aliq̄ q̄litate coꝛrupta, nō ɔ̄riā factam iri, vt dicūt ex igne ⁊ aq̄ trāſmutatis aer ꝑficiṫ. nō vnꝰ numero, ſꝫ aliꝰ qdē ex igne, aliꝰ ꝟo ex aq̄. nā ſi coꝛrūpaṫ ignis qdē ſiccitas, adgn̄aṫ humiditas oīno, ⁊ ꝑficiṫ aer. ⁊ aqua ſil'r frigiditatē abijciēs caliditatē poſſidet, ⁊ aer perficitur. ¶ Et foꝛte poſſet qs dicere. ſi duas qualitates coꝛrūpi, duas quoqꝫ fieri dicimus, quo pacto erit hec facilioꝛ trāſmutatio ea q̄ in ɔ̄ria ē trāſmutatione. ſiqdē in vtraqꝫ trāſmutatione duaꝝ qualitatuꝫ gn̄o, duaꝝ quoqꝫ coꝛruptio ſpectaṫ. ¶ Ad quē nō ab re dicemus, ꝙ ɔ̄rio in ɔ̄riū tranſmutato, circa idē ɔſideraṫ tota mutatio, hoc eſt generatio duaꝝ ⁊ duarū aliarū qualitatū coꝛruptio. in ꝓpoſita ꝟo mutatione ſm quā ex duobus vnū perficitur circa duo cōſideraṫ duarum qualitatū trāſmutatio, vtroqꝫ ſm vnā qualitatē trāſmutato. igne quidē ſm ſiccitatē trāſmutato, aqua ꝟo ſꝫ frigiditatē. hec ꝟo facillima eſt mutatio. nihil differēs a p̃ma ab eo dicta ſm quā vnū in vnū tranſmutaṫ ɔſequētium ſe inuicē ⁊ habentiū cognationē inter ſe, quā ⁊ facillimam omnium eſſe enuntiauit.

¶ Confeſſa

Tex.c.28. ¶ Cõfeſſa aũt ⁊ ſenſui eſt ignis gñõ: maxime eniʒ flãma ignis: hęc aũt eſt fumus exardẽs: Tex.c.29. fumus ỽo ex aere ⁊ terra. ¶ In ꝯſequẽtibꝰ ỽo nõ ꝯtingit corrupto in vtroqʒ altero, elemẽtorum tranſitum factum eſſe in aliquod corpoꝝ, eo ꝙ derelinquũtur in ambobꝰ, aut hęc, ant contraria: ex neutris aũt cõtingit fieri corpus, vt ſi ignis quidẽ corrũpatur ſiccũ, aeris ỽo humidũ, relinquit̃ eñi in vtriſqʒ calidũ: ſi ỽo ex vtroqʒ calidũ relinquũtur contraria, ſiccũ ⁊ humidũ. ſimil̃r aũt ⁊ in alijs: in oibus eniʒ huiuſmodi ineſt hoc qdẽ idẽ, illud ỽo ꝯꝛiũ. quare ſimul manifeſtuʒ eſt, ꝙ quę ex vno ĩ vnũ trãſmutant̃ vno corrupto fiũt, quę ỽo ex duobus in vnum pluribus.

Tex.c.30. ¶ Qꝛ igitur omnia ex omni fiũt, ⁊ quo nam modo adinuicem trãſitus fiat dictum eſt.

Cõm.18. ¶ Quum dixit ꝙ ex terra ⁊ aere vnũ qd ꝑficitur, quandoqʒ quidẽ ignis, quandoqʒ ỽo aqua. inquit ꝙ in igne eſt manifeſtã videre huiuſmodi gñonem. flãma enim quũ ſit ignis, nihil aliud eſt q̃ꝫ fumus qui cõburitur, fumus aũt mixtura eſt ex aere ⁊ terra. nã quę eſt ab humiditate exhalatio habens qd terreſtre cõmixtum fumuʒ ꝯſtituit. trãſmutatis aũt terra quidẽ ſm frigidũ, aere ỽo ſm humidũ fit flãma, hñs terrę quidẽ ſiccũ, aeris ỽo calidum. hoc quoqʒ dictũ [i ꝯñtibus ỽo nõ ꝯtingit] ſimil̃r ⁊ vt ꝑus põt duobus modis exponi. ſm Alex. quidẽ dicẽtibus, ꝙ ꝯñtia adinuicẽ nõ poſſunt aliud qd gñare, ſi eñi ſuppoſuerimus ex vtroqʒ vnã q̃litatẽ corrũpi, derelictę aut ꝯꝛię inueniẽtur aut eędem: non põt aũt neqʒ ex ꝯꝛijs neqʒ ex eadẽ ⁊ vna q̃litate tertiũ qd cõflari, vt ꝑus manifeſtiſſime oñdimus. ſm Alex. qdẽ ſic. ſm ỽo eos q dñt non poſſe, corrupta q̃litate nõ ſuꝑuenire ꝯꝛiã, nõ erit veꝝ dĩe, nõ poſſe ex ꝯñter trãſmutatis tertiũ qd ꝑfectũ iri. ex igne nãqʒ ⁊ aere trãſmutatis ſm q̃litatẽ vnaʒ vtroqʒ erũt. ſʒ ſi qdẽ vtrũqʒ trãſmutet̃ ſm caliditatem erit terra ⁊ aq̃, ex igne qdẽ terra, ex aere ỽo aq̃, ⁊ in alijs ſimil̃r. qũo igit̃ eſt poſ̃e ſm hãc expõnem verã ſeruare ariſtotelicã cõceptionem ꝑterq̃ꝫ dicentem, ꝙ rõne ſola ꝯſiderãs ex vtroqʒ vnã q̃litatẽ derelictã dixit, has non poſſe cõiũctas tertiũ quid cõflaſſe, reꝝ nã nõ ſic ſe habẽte, neqʒ eñi poſ̃e eſt ignis corrupta caliditate, nõ ſuꝑueniſſe frigiditatẽ, neqʒ in alioꝝ nullo: q̃re ſolũ ſʒ itelligẽtiã opʒ ſolũ accipere dictũ ſuari. ꝙ ſi auferẽtes ab igne quidẽ ⁊ aere caliditatẽ ſumamus derelictas ignis qdem ſiccitatẽ, aeris ỽo humiditatẽ, nulliꝰ erũt hę ꝯſtitutiuę, vt pote quę ꝯꝛię ſint ⁊ nulli ineſſe poſſint. veruʒ neqʒ ſi ignis quidẽ ſiccitatẽ, aeris ỽo humiditatẽ abſtulerimꝰ, poſ̃e eſt ex ignis ⁊ aeris calido tertiũ quid elemẽtum cõſtituiſſe. nã ſm cõiugationem vtrũqʒ hoꝝ conſtituitur. manifeſtius aũt ipſe docuit, quare ex ꝯñtibus vtriuſqʒ vna derelicta qualitate nõ generatur aliquid. hoc enim inq̃t alterã qualitatem cõem habent, alteram ỽo ꝯꝛiaʒ: ſed neqʒ ꝯꝛijs derelictis nec eadẽ qualitate poſ̃e eſt generatũ iri aliqꝺ alterum. concludens aũt ſermonem reſumit quę dicta ſunt, ꝙ qñ quidẽ vnũ ex vno generatũ eſt, vna corrupta qualitate perficitur aliqd, vt in hñtibꝰ adinuicẽ cognationes: quãdo ỽo ex duobus vnũ factũ fuerit, duę corrũpunt̃ q̃litates. ſil̃r aũt ⁊ qñ ꝯꝛiũ ex ꝯꝛio fiat, nã ⁊ tũc duę q̃litates corrũpuntur, vt dictum eſt.

¶ Attamen adhuc ⁊ ſic ꝯſiderabimus ꝺ his. Tex.cõ.31

¶ Quum demõſtrauit ꝙ quatuor elemẽta ⁊ oia inter ſe Cõm.19 trãſmutantur, ⁊ etiã docuit modũ mutationis ipſoꝝ in ſe mutuo, nũc ꝓponit veluti ꝑnm̃ qꝺdam faciens aliam tãgere ꝯſideratiõnẽ, de elemẽtis ſermoni accõmodatã. ſʒ quę nã hęc ſit, dicẽdum eſt. poſtq̃ꝫ incipiens librũ expoſuit quaſdã vetuſtioꝝ opiones de principijs factas, ⁊ argumẽtatus eſt nõ ad oẽs, ſed eã ſolã quę Anaximãdri breuibꝰ redarguit ⁊ paucis, ⁊ quũ aduerſus Timęũ diſputauerit, tanq̃ꝫ de mã nõ manifeſte determinantẽ, nũc poſt el̃ntoꝝ quę ipſe poſuit demõſtrationẽ, exponit oẽs de el̃ntis opiniones, quaſcũqʒ antiquiores opinati ſunt, ⁊ quaſcũqʒ poſ̃e eſt diuiſionẽ inſequentẽ, ſupponere, ⁊ oẽs alias cõfutans, dereliq̃t eam quę ab ipſo dicta eſt vt veram. eſt quoqʒ ⁊ hoc modo determinare intẽtionem eoꝝ quę nunc ꝓponuntur. quum dixit tria ꝑnª eſſe mãm ꝯꝛietatem elementa, quũqʒ poſtea docuit de ꝯtrarietatibus calidi frigidi, humidi ſicci, ⁊ pręterea de elementis nũc vult de materia ſubta el̃ntoꝝ docere, ſiue vnũ hoꝝ oibus ſupponatur, ſiue aliud quid pręter hęc. vt igitur quę particulariter traduntur facile conſequãtur, aſſumẽda eſt diuiſio in qua oia dicẽda cõprehẽdantur. neceſſe eſt enim prinª corporea entiũ ſupponentẽ, aut vnũ ipſum, aut plura dicere. ⁊ ſi vnũ aut alterum a quatuor exiſtens, vt dicebat Anaximãder, aut vnum quatuor, vt Heraclitus, ⁊ Thales, ⁊ alij. ⁊ ſi vnũ q̃tuor, aut vt mutabile, aut vt imutabile. ⁊ ſi imutabile, aut vt materię ordinem habentẽ ad reliqua tria, ⁊ ex his cõpoſita, vt dicebant qui aerem aut ignẽ principiũ entiũ ſupponebãt: aut vt neqʒ materię rõnem habentem ad alia, qꝺ nullus ſuppoſuit. ſi aũt mutabile dixerit quis ⁊ vnũ, vt mãm quidẽ non eſt poſ̃e hoc ipſum ſupponere, ſm aũt aliũ modũ poſſibile eſt fortaſſe ꝑnm̃ hoc ipſum dicere, veluti ꝓpinquiorem mãm, ac ſi nullũ ex prima materia poſſit fieri, non facto prius igne, ſi ignis ſit principium, ⁊ ꝓpter hoc in alioꝝ nãm tranſmutato. dico. ſ. aeris, aquę, ⁊ terrę, vt opus ſit quod aer fit, prius ignẽ factũ eſſe. ſimil̃r quoqʒ ⁊ aquã per ignem primo ꝓcedentem, fieri aquã, ⁊ in alijs ſil̃r. hęc igitur ſi vnũ ſit prinm̃, ſi aũt plura, aut erunt pauciora quatuor, aut ipſa q̃tuor oia: plura nanqʒ nullus ſuppoſuit. ſi igitur aliqua q̃tuor principia ponamus, neceſſe rurſus hęc aut imutabilia, aut mutabilia dicere. ⁊ ſi imutabilia aut vt materiã ſupponi alijs, aut non, ⁊ oia ſimpl̃r quęcũqʒ de vno dicta ſunt, eadẽ quoqʒ poſſibile eſt dicere ⁊ in pluribꝰ, ſʒ paucioribus q̃tuor. ſi aũt q̃tuor ſint, aut imutabilia vt Empedocles, dicemus, aut mutabilia, ⁊ ſi mutabilia aut oia vt ei videtur, aut quędã ſic, quędã ỽo non, vt Plato dicebat, terrã imutabilem putans eẽ. vniuerſa igit̃ diuiſio eiuſmodi eſt. inuehit̃ aũt primum ꝯ ſcõm mẽbrum diuiſionis dicens vnũ quatuor el̃ntoꝝ imutabile eẽ ꝑnm̃ materiale alioꝝ. deinde quum hoc cõfutauerit, dicet ⁊ quędã aduerſus Anaximandri opinionem, quã ⁊ in ꝑ̃acceptis confutauit. cõfutat aũt ⁊ nunc per alias quaſdã rationes, ⁊ poſt hęc vertitur ad quartum mẽbruʒ, quod vnum quatuor trãſmutabile ſupponit. tertiũ enim nec ſermone dignũ putat qꝺ dicit vnũ aliqꝺ q̃tuor eſſe ꝑnm̃ imutabile exiſtens ⁊ in materię ordine nõ ſuppoſitũ vt ſtultũ. ſi eñi imutabile eſt ⁊ vt mã non ſupponitur, quo modo erit prinm̃ alioꝝ, nullã habens habitudinẽ ad ipſa. qbus aũt prędicta mẽbra rõnibus ꝯfutãtur eiſdẽ ⁊ q̃ aliq̃ ipſoꝝ quatuor, ꝑnª ſupponit ſuppoſitio ꝯfutat̃, nã ⁊ hęc eadẽ aut imutabilia aut mutabilia ſupponit, ⁊ aut materię rõnem habentia ad inuicem aut nõ: quare ⁊ cõfutationes cões erunt, vt ꝓcedẽte oſtẽdemus ſermone.

¶Si enim eſt nãlium corpoꝝ mã, queadmo dum ⁊ videt̃ qbuſdã, aqua, ⁊ aer, ⁊ huiuſce modi: neceẽ aut vnũ, aut duo eẽ hęc, aut plu ra: vnũ itaqȝ oĩa non eſt poẽ, vt aerem oĩa, aut aquã, aut ignẽ, aut terrã, ſiquidẽ trãſmu tatio in ꝯria: ſi eniȝ erit aer, ſiqdem remanet, alteratio erit, ſȝ nõ gño. ſimul aũt ſic videtur vt aqua ſit ſimul ⁊ aer vel aliud quodcũqȝ. eſt itaqȝ quędam cõtrarietas ⁊ differẽtia cu ius habebit alterã partẽ ignis, ⁊ caliditatem, atqui nõ erit hoc ignis, aer calidus. alteratio enim tale eſt ⁊ nõ apparet. ſimul aũt rurſus, ſi erit ex igne aer calido in contrarium muta to erit: inerit igitur aeri hoc, ⁊ erit aer frigi dum. quare impoẽ eſt ignẽ aerẽ calidũ eſſe, ſimul enim idẽ calidũ ⁊ frigidum erit, aliud quid igitur p̃ter vtraqȝ idem erit, ⁊ alia quę dam materia cõmunis. eadem aũt ratio ⁊ de omnibus, ꝙ nõ eſt in ipſis ex quo omnia.

Com. 20. ¶Nunc cõfutat mẽbrum qđ dicit, aliqđ vnuȝ nãlium ⁊ ſimpliciũ corpoꝝ mãm eſſe alioꝝ. quũ dixit ꝙ neceẽ eſt ſupponentẽ prinm alioꝝ, vt imutabile ⁊ mãę rõnem ha bens, aut vnũ gd q̃tuor ſupponi/aut duo/aut plura, ꝯñr vt in vno ſmonẽ examinat, dicẽs vnũ gdẽ oĩa nõ poẽ eſt eẽ, ꝑ ea eni ꝑ quę oñdimus ipoẽ eẽ vnũ gd quatuor mãm eſſe alioꝝ, ꝑ eadẽ oſtẽdimus ꝙ neqȝ duo poẽ eſt eſſe neqȝ tria. iccirco vt in vno facit ſermonem. cõceſſo igit̃ ingt ꝙ mutatio fiat i ꝯria, impoẽ eſt aerẽ aut aquã mãm eẽ reliquoꝝ. hoc eniȝ vtens ꝯñter oſtẽdit impoẽ ipm, vt addiſcemus. quũ ꝟo dixit illud, ſi gdẽ remanet, dimiſit alteꝝ ſubaudiri, eſt aũt hoc, illud ſi nõ remaneat ſȝ trãſmutet̃, hoc eni eſt qđ ꝯ diuidit̃, qđ in ꝯñtibus exa minat, qđ eſt quartũ mẽbꝝ traditę diuiſionis. qũo aũt, interiȝ qđ pñs eſt ꝯfutat, nõ poſſe vnũ quatuor mãȝ eẽ reliquoꝝ imutabilẽ ſpeculãdũ. ſi igit̃ ex vno ingt q̃tuor nõ trãſmutato ſȝ in mãę ordine ſubto ⁊ ſuſtinente, alia ꝑficiũtur. primũ gdẽ ingt nõ erit vlterius gño, ſȝ altera tio: nã q̃ circa formatũ ſȝ qualitatẽ fit mutatio alteratio eſt: ſunt ꝟo elñta oĩa formata, quoꝝ vnũ ꝓponit̃ ſuſti nẽs alia facere. deinde ingt ſi gdẽ exiſtẽs aer (ſupponat̃ eni hoc exiſtẽs p̃na) ignis fit, erit idẽ ignis ⁊ aer, qđ ap parẽtibus repugnat, ⁊ ꝯria eidẽ inducet inexña. ſi enim (vt ſuppoſitio dicit) aer remanẽs fit ignis: qm̃ neceẽ eſt oppõnis ſm calidũ ⁊ frigidũ tãgibilis exñtis alterã eſſe in igne, ponat̃ calidũ eſſe, erit igit̃ aer factus ignis nihil aliud q̃ȝ calidus aer. ⁊ ob hoc erit verũ, nõ eẽ gñonẽ qđ fit, ſȝ alterationẽ. deinde ⁊ ꝯria in eodẽ ex necitate habe bit. ſi eni ignis aer factus calidus effectus eſt, manifeſtũ ꝙ prius nõ erat calidus: nã ſi erat calidus, quo pacto fa ctus eſt calidus: ſi aũt non habebat caliditatẽ ꝯria oĩno detinebat̃ q̃litate, nã trãſmutatio ẽ ex ꝯrijs, ⁊ p̃acceptũ eſt ꝙ ꝯrietates cões ſunt ab oib9 occupatę. ſi eni aer nõ exñs calidus factus ẽ calidus quũ in ignẽ eſt trãſmuta t9, frigidus erat exñs aer, ſȝ ⁊ nũc ignis exñs ſeruauit ae ris nãm. in eodẽ igit̃ hẽbit frigiditatẽ gdẽ vt aer, calidi tatẽ ꝟo vt ignis. idẽ q̊ȝ ⁊ ſi manẽs aer ⁊ in ignẽ trãſmu tatus/ſiccus factus ſit. erat eni hũidus, ſimul ergo ſiccus erit ⁊ hũidus. oñdit aũt hoc eꝯ, reflectẽs eni ingt ignis ĩ aeris ſubam abijcit caliditatẽ. hanc aũt abijciẽs frigidi tatẽ ex necitate poſſidet ex aſſũpta dignitate. ſi aũt frigi dus exiſtens nã/factus ẽ ignis ⁊ nõ trãſmutatus (hoc. n. ſupponit̃.) in eodẽ g̃ caliditatẽ frigiditatẽqȝ poſſedit, qđ eſt ipoẽ. aerẽ aũt frigidũ dixit ꝑ ſuppõneȝ ſermonẽ ꝓducẽs. nã ſm veritatẽ ſȝ hũidũ ⁊ ſiccũ trãſmutatio fit in gñone ignis ex aere. ibi tñ [ſimul q̊ȝ rurſus ſi erit ex igne aer.] nõ vr̃ mihi necia ꝯuerſio, neqȝ eni ſupponit̃ manẽs ignis ⁊ factus aer/ſȝ trãſmutatus. ſi aũt hoc nõ vt calidus trãſmutat̃ vt fiat aer, ſȝ vt ſiccus. forte aũt neqȝ id qđ prius, neciuȝ eſt. manẽs eni aer fiat ignis ⁊ alteret̃ ſȝ nõ ſm calidũ neceẽ alterari, vt ſimul calidus ſit ⁊ fri gidus. eſt eni calidus, ſȝ ſȝ ſiccũ trãſmutat9, ⁊ abſurdũ. ſ. humidũ ſimul eẽ ſiccũ, ſȝ nõ calidũ frigidũqȝ. ſi igit̃ nõ poẽ eſt inquit aerẽ remanentẽ imutabilẽ ignẽ feciſſe, manifeſtũ ꝙ aliud gd ſubm idem manens vtraqȝ erit ⁊ ignis ⁊ aer, qñqȝ hoc, qñqȝ illud factũ, qđ eſt ipſa mã.

¶Sed neqȝ aliud gd p̃ter hęc, velut mediuȝ aliqđ aeris ⁊ aq̃, aut aeris ⁊ ignis: aere qdeȝ craſſius ⁊ igne, alijs ꝟo tenuius. erit eni aer ⁊ ignis illud cũ ꝯrietate, ſȝ priuatio alteꝝ ꝯ rioꝝ. q̃re nõ ꝯtingit ſolũ illud fieri vnq̃ȝ, quẽ admodũ aiunt qdã infinitum ⁊ continẽs. Tex. c. 32

¶Ex dictis inquit manifeſtũ eſt ꝙ nullum quatuor põt Com. 21. mã reliquoꝝ eſſe, ſȝ neqȝ aliud qđdam corpus exiſtẽs, ⁊ ſubſiſtẽs p̃ter q̃tuor põt mã eſſe ipſoꝝ q̃tuor. ⁊ vertit̃ hic ꝯ opinionẽ Anaximãdri, ſupponẽtẽ corpus aliqđ ſubſiſtẽs mediũ aeris ⁊ ignis/aut aeris ⁊ aq̃: quã ẽt p̃us ꝯfutauit, confutat aũt ⁊ nunc per alias argumẽtationes. intermedium igitur inquit ſm Anaximandrũ ſi cuȝ ſit ſubſiſtens corpus, remanet in mutatione vtrorũqȝ ꝯrie tatem habebit ad vtrũqȝ ex necitate, ⁊ erit ſm idem ca lidũ ⁊ frigidũ. ſi eni ꝯceſſum eſt ꝙ id qđ trãſmutatur, ex ꝯrio in ꝯriuȝ trãſmutatur. manifeſtũ ꝙ hoc ſm Anaxi mãdrum corpus quũ fit calidum in mutatione in ignẽ ex frigido fit calidũ. eſt ergo in ipſo frigiditas interius inſpecta ſm ſubam. ſi aũt hoc remanens factũ eſt ignis, manifeſtũ ꝙ nõ abijciens frigiditatẽ factũ eſt calidum. in eodẽ igitur habebit ꝯria: quatenus eni calidũ factum eſt, manifeſtũ ꝙ ex frigido, eo ꝙ oporteat ex ꝯrijs fieri mutationẽ, ſic frigiditatẽ in corꝑe reponim9 ĩtermedio. quatenus aũt rurſus ipm dicimus ꝑmanens facere ignẽ hac via cogimur ſm idẽ coexiſtere caliditati frigiditatẽ in ſubto dicere, qđ eſt impoẽ. ſȝ melius eſt hoc modo ꝯſtruere ꝓpoſitũ, ſi hoc intermediũ qđ dñt igne gdẽ dẽ ſius/aere ꝟo rarius i nullo ab igne differre niſi i dẽſita te, ita vt raritatẽ ſolã aſſumens ignẽ faciat, manifeſtũ ꝙ alia quę in igne cõſiderantur inerant ei. erat igitur hoc natura ſiccum, rarefactione aũt ⁊ denſatione cętera ex ipſo generãt. ſimilr̃ quoqȝ ſi denſitatẽ ſolam aſſumens factus eſt aer: cętera quęcũqȝ ſunt aeris inerãt ei. erat igi tur humiditas in corꝑe intermedio: ſupponebamus aũt ⁊ ſiccitatẽ, idem igitur ⁊ ſiccũ ⁊ humidũ eſt, qđ eſt ipoẽ. aut tertio ⁊ breuius ſic. ſi mediũ ignis ⁊ aeris vtrũqȝ fit, oĩs aũt mutatio ex ꝯrio in ꝯrium fit, ignis auteȝ calidus eſt, frigidum ergo erat. mutatum aũt rurſus in aquaȝ fit frigidum, calidum ergo erit. idem ergo ⁊ in ſicco ⁊ hu mido: mutatus nãqȝ in ignem ſm ſiccũ humidum erit, in aerem ꝟo ſm humiduȝ, ſiccum erit. ſimul igitur erit ſiccũ ⁊ humidũ, ⁊ hoc eſt qđ ait: erit eni aer ⁊ ignis illud cuȝ ꝯrietate. ſed veluti augens impoſſibilitatem hoc in fert, [ſȝ priuatio alteꝝ ꝯrioꝝ.] ſi eniȝ impoſſibile conce ditur eſſe, in eodẽ eſſe priuationeȝ ⁊ habitũ, impoẽ eſt ⁊ ꝯria in eodẽ eſſe. nam ⁊ ꝯrioꝝ alterum quidem quod poti9 eſt formę, qđ ꝟo deterius p̃uationi correſpõdet.

dictum

dictū eſt enim etiā in ꝓacceptis, ꝙ potius contrarioꝛuꝫ formę ꝓpoꝛtionat̄, vt albi ⁊ nigri, album qdem formę, nigrum aūt priuationi. quare inquit non contingit ſolū fieri, ſolū fieri dicens ipꝫ ſm̄ ſe ſubſiſtere. ex dictis igit̄ inquit manifeſtum factū eſſe, ꝙ non eſt pręter quatuoꝛ elementa coꝛpus aliqḋ alteꝝ ſubſiſtens. aut itaqꝫ ſolum fieri eſt id qḋ eſt extra qualitatē aliquā aliaꝝ eſſe, vt caliditatē aut frigiditatē: oſtēſum eſt aūt ꝙ neceſſe eſt has ſupponi in coꝛpoꝛe exiſtente per ſe, vt illi dicunt.

❡ Similiter igit̄ qḋcunqꝫ hoꝝ aut nihil magis aer q̄ꝫ ignis. Tex.c.33. ❡ Si igitur nullū ſenſibile prius his, hęc vtiqꝫ erunt oia. neceſſe igitur aut eſſe manētia ⁊ imutabilia ad ſeinuicem, aut trāſmutata, ⁊ aut oia, aut hęc qdem, illa ꝟo nō, queādmodū in Timęo ſcripſit Plato. Tex.c.34 ❡ Qḋ igit̄ trāſmutari neċe ad ſeinuiceꝫ, oſtēſum eſt prius, ꝙ aūt non eodē modo celeriter alteꝝ ex altero dictū eſt prius, ꝙ habētia qdē cognationē celeriꝰ fiūt ex ſeinuicē, q̄ ꝟo non hn̄t tardius: ſi igit̄ ꝯrietas vna eſt ſm̄ quā trāſmutantur, neceſſe eſt duo eſſe: materia eni ipm̄ mediū inſenſibilis ⁊ inſeꝑabilis. qm̄ aūt plura vident̄ entia, duo eſſent ad minimū, duobus aūt exiſtentibus non eſt poſſe tria eſſe, ſed q̄tuoꝛ, queādmodū apparet: tot eni ꝯiugationes, ſex nāqꝫ exiſtētibus duas impoſſe eſt factas eē, qꝛ ꝯrię ſunt ad ſeinuicē.

Com.22. ❡ Quum demōſtrauit ꝙ impoſſe eſt vnū quatuoꝛ mām̄ eſſe reliquoꝝ, addiditqꝫ ꝯdictiōes aduerſus Anaximādrum, nūc ꝯcludens inqt ꝙ ęquali oꝛdine exiſtente cuiuſqꝫ quatuoꝛ elntoꝝ, neċe eſt ſingulū ipſoꝝ mām eſſe ⁊ prinᵐ coꝛporeū aut nullū ipſoꝝ. ſi igit̄ in vno oſtēdidimus nō poſſe mām̄ oꝛdinem retinere ad alia, ꝓculdubio nullū ipſoꝝ erit mā reliquoꝝ. demōſtrauimus aūt ꝙ nullū quid aliud coꝛpus ꝑter q̄tuoꝛ, ſm̄ Anaximan. gn̄abit vt mā cętera. ꝑ rōnes aūt qbus demōſtrauimus nō poſſe vnū aliqḋ quatuoꝛ eſſe mām̄ reliquoꝝ, ꝑ eaſdē oſtēdet̄ ꝙ neqꝫ duo ex ipſis, vt ignis ⁊ terra, vt dicebat Parmenides, erūt mā reliquoꝝ aeris. ſ. ⁊ aquę. eteniꝫ ſi remanēs ⁊ non trāſmutatus ignis ⁊ terra facit aerem ⁊ aquā, ꝓcedent prius dictę rōnes. ſilr̄ aūt neqꝫ tria erūt mā reliqui. ſi ergo neqꝫ aliud coꝛpus pręter quatuoꝛ eſt prinᵐ māle entiū, neqꝫ ipſoꝝ quatuoꝛ vnū qd, neqꝫ aliqua ipſoꝝ quatuoꝛ duo aut tria: neċe eſt aūt eſſe p̄nᵐ coꝛporeū entiū hęc vtiqꝫ fuerint inqt oia quatuoꝛ p̄nᵐ coꝛporeū nō ſui mutuo, hoc eni oſtēſum eſt eſſe impoſſe, ſꝫ cōpoſitoꝝ. hoꝝ ꝟo mā non eſt coꝛpoꝛea ſꝫ incoꝛpoꝛea ⁊ infoꝛmis: hęc ꝟo oia quatuoꝛ mā ſunt ꝯn̄tiuꝫ cōpoſitoꝝ. ſꝫ ſi p̄nᵐ ſunt oia ⁊ mā coꝛpoꝝ cōpoſitoꝝ, nunqd inqt vt imutabilia ſm̄ Empedo. aut vt adinuicē mutabilia. ⁊ ſi trāſmutātur adinuicē, nunqd alia qdem tranſmutant̄, alia ꝟo nō vt Plato dicebat, terraꝫ imutabilē ſupponens, aut oia adinuicē trāſmutant̄, vt demonſtrauimus, qm̄ ⁊ oia ꝯrietatē hn̄t adinuicē. hęc aūt cuꝫ dixerit, meminit prius dictoꝝ reſumens rōnem ꝙ oia adinuicē trāſmutātur, qꝛ oia hn̄t adinuicē ꝯrietatē, ⁊ ꝙ alia quidē facilius mutantur, quęcūqꝫ hn̄t adinuicē aliquā cōicationē, alia ꝟo tardius quęcūqꝫ nullā hn̄t adinuicē cognationē, ⁊ ꝙ neċe eſt q̄tuoꝛ eſſe coꝛꝑa ſimplicia, qꝛ duę ſunt ꝯrietates qbus mutātur adinuicē, ⁊ quę calidi frigidi, humidi, ⁊ ſicci. duabus ꝟo ꝯrietatibus inuicē cōplexis, ſex fiūt ꝯiugationes, quaꝝ incōſtantes ſunt duę. reliq̄ aūt q̄tuoꝛ ꝯſtātes, quę q̄tuoꝛ elnta foꝛmāt. ſi quidē enim inqt eſt vna ꝯrietas qua trāſmutant̄ elnta, vt quę calidi ⁊ frigidi, duo eſſent ſola elemēta, hoc quidē frigidū, illud ꝟo calidū: mā eni inqt non facit aliqḋ tertiuꝫ, qm̄ eſt media hoc eſt ſubta contrarietati, ⁊ ſucceſſiue recipiens vtrūqꝫ contrarioꝝ ipſa inſenſibilis exiſtens ⁊ infoꝛmis ⁊ nunq̄ꝫ per ſe ſubſiſtens.

❡ De his igitur dictū eſt prius. ❡ Qḋ autē, qm̄ trāſmutant̄ ad inuicē impoſſe eſt principiū qḋdā eē ipſoꝝ, aut in extremo, aut in medio, ex his eſt manifeſtū. in extremis igit̄ nō erit, qm̄ ignis erit aut terra oia, ⁊ eadem ratio dicere ex igne aut terra eſſe omnia. Tex.c.35.

❡ Quū demonſtrauit ꝙ impoſſe eſt vnū aliqḋ quatuoꝛ imutabile manens p̄nᵐ eſſe alioꝝ, oſtēdit nuuc ꝙ neqꝫ mutabile exn̄s ꝑncipij rōnem obtinebit ad alia, vt oſtēſum ſit ꝙ neqꝫ vt imutabile, neqꝫ vt mutabile, poſſe eſt ſupponere vnū aliqḋ p̄nᵐ eſſe alioꝝ. eſt aūt qḋ nūc examinatur quartū ſectū eoꝝ quę a prinᵒ ex diuiſione ſumpſimus, qḋ dicit vnū aliqḋ quatuoꝛ mutabile exn̄s, p̄nᵐ eſſe alioꝝ. Com.23. ❡ Sciendū eſt aūt queādmodum ⁊ ante dicebamus, ꝙ q mutabile hoc ſupponūt non pn̄t primi ⁊ vere principij rōneꝫ ſuare. opꝫ eni p̄nᵐ imutabile manere, nā nō eſſet p̄nᵐ. deinde a quo accipiēs alia faciat, nō eſt accipere, ipſo vno ſuppoſito: dicere eni ipm̄ a ſeipſo mutari eſt impoſſe. ſꝫ dixerit qs ſic p̄nᵐ eſſe vnū aliquod alioꝝ, vt ꝑ hoc alijs ꝓcedentibus, hoc eſt veluti ex hoc trāſmutatis oibꝰ ⁊ in hoc reſolutis, veluti ſi dixerit ignē eſſe alioꝝ p̄nᵐ, ac ſi nullū alioꝝ eē poſſit niſi ex hoc trāſmutet̄, ſꝫ ⁊ aer, ⁊ aqua, ⁊ terra ex igne fiāt, ⁊ in hoc reſoluant̄, ⁊ neqꝫ aer aliqd fiat qḋ p̄us ignis factū nō ſit, neqꝫ aq̄ rurſus, veluti hoc ſm̄ oꝛdinē in gn̄one p̄oꝛdinato, ⁊ hoc p̄ ex infoꝛmi mā exēpli gr̄a facto, ⁊ his ex ipſo genitis ⁊ i ipm̄ reſolutis: ſuppoſitio igit̄ hm̄oi q̄dā eē pōt. ſꝫ videamus quo pacto huic obſtat Ariſto. neqꝫ igitur extremoꝝ inqt neqꝫ medioꝝ aliqḋ pōt vt id qḋ trāſmutat̄ p̄nᵐ eſſe alioꝝ. dicit aūt extrema ignē ⁊ terrā, media ꝟo aerē ⁊ aquā. ⁊ p̄ᵐ oſtēdit ꝙ nō pōt extremoꝝ aliqḋ eſſe p̄nᵐ. ſi enim inqt ſuppoſuerimus ignē aut terrā eſſe p̄nᵐ, erūt oia ignis aut terra. ⁊ quęrimus qūo nā ex hoc dicto, ꝙ ex igne trāſmutato alia fiāt, ꝯcludit ignem eſſe oia. nā ſi trāſmutatus ⁊ nō remanēs ignis facit aerem ⁊ alioꝝ ſingulū, qūo nā decēter, ignis fuerit aer aut alioꝝ ſingulū: ❡ Sed foꝛte dicet qs, ꝙ etſi mutet̄, non tn̄ vniuerſam trāſmutat nām, vt ⁊ in q̄tuoꝛ elntis dicimus: nā ⁊ ſi trāſmutata adinuicē ⁊ tēperata faciūt cōpoſita, non tn̄ ꝑfecte coꝛrūpunt̄. ſꝫ qḋ qdem ſincerū ⁊ ſūmū eſt deꝑdit̄, nō tn̄ tota ipſoꝝ nā trāſmutat̄. ❡ Ad eū igit̄ q ſic dicit trāſmutatū ignē facere cętera, ⁊ ꝯcludētem ꝙ erūt oia ignis, dicendū eſt ꝙ qn̄ qdeꝫ aliqḋ cōpoſitū ex alijs ꝑficit̄, rōnem habet non ꝑfecte a ꝓpria mutari nā q̄ eſt ſm̄ q̄litates qbus ſimplicia foꝛmantur, ſed qn̄ ſimplicia ex ſe mutuo fiūt, impoſſe eſt h̄ ſupponere, vnūqḋqꝫ eni ſimpliciū ſūmas hꝫ qualitates ⁊ puras, ⁊ non caſtigatas mixtura ꝯrioꝝ vt cōpoſita. nā quo pacto poſſe eſt ignē ſiccū exiſtentē, manētē quodāmodo in ꝓpria nā feciſſe aerē humidū exiſtentē: nō eni mediū humidi ⁊ ſicci eſt aer, ſꝫ ſupreme humidū, vt ⁊ ignis ſiccū ſūme. neċe eſt igitur vniuerſam nām ignis trāſmutari, vt fiat aer, niſi ꝯria in eodeꝫ ſuppoſuerimus qḋ eſt impoſſibile. ſm̄ igitur hunc intellectū, non eſt conſonū rationi cōcludi, ꝙ

omnia erũt ignis,ſuppoſito igne principio:ſed vidẽtur potius aliud quid verba hęc innuere. eadẽ enim inquit ratio eſt dicere ex igne aut ignem eſſe omnia.hoc eſt dicentes ex igne tranſmutato omnia fieri, ignem omnia ſupponimus,eo ꝙ ex hoc trãſmutato omnia fiant, veluti etiã ſi ex materia ignis omnia fieri diceremus. verũ nec ſic aliquod abſurdũ ſequetur:quod enim abſurduȝ eſt ignẽ dicere ſm ſubiectũ omnia,vt ⁊ materiã eſſe ſm ſubm omnia aut trifariã dimẽſa, ⁊ vt ſimpl'r dicamus, vt nõ eſt abſurdum dicere omnia gñabilia eadem eſſe ſm ſubiectũ ⁊ materiã, ſic abſurdũ non eſt, quãtum ad pręſentes ſermones oĩa ignem ſm materiã ſupponentẽ cõſiderare ſm formam ſolũ differẽtiam. ſi aũt non eſt abſurdũ ex materia ignis omnia dicere, ſiquidem põt qđ vniuerſaliter eſt mã diuerſas formas ſuſcipere,manifeſtum ꝙ neqȝ ex igne trãſmutato alia generare, ⁊ ſic omnia ignẽ dicere,abſurdũ erit:niſi forte ſimil'r abſurduȝ eſt ⁊ ex igne tranſmutato alia dicere fieri, ⁊ ex igne vt ex materia reliqua omnia dicere generari. quãtum igitur ad dicta,nõ vidẽtur magnã neceſſitatem habere hę ꝯfutationes.ſed licet vniuerſali vna rõne, queadmodũ ⁊ ipſe ꝯſequẽter ꝓgrediens faciet,deſtruere vnũ, quodcũqȝ ſit quatuor prinm reliquoꝝ ſupponere.ſi enim oĩa adinuicẽ ↄ̃rietatem habẽt,oſtẽſuȝ eſt aũt oĩa q̃ adinuicẽ ↄ̃rietatem hñt adinuicem trãſmutari, proculdubio omnia trãſmutabũtur inter ſe,nec erit hoc quidẽ primũ, illud ꝟo ſcðm,nec hoc quidẽ principiũ,illud ꝟo ex principio.ad id igiť qđ eſt nullũ extremoꝝ eſſe prinm quum tot ſolũ dixit,ꝙ.ſ.ignis omnia erũt,contentus fuit: ſed ꝙ nec medioꝝ aliqđ erit principiũ per plura cõſtruit.

¶ Quod aũt neqȝ mediũ, queadmodũ videtur quibuſdã, aer quidẽ ⁊ in ignẽ trãſmutatur ⁊ in aquam:aqua ꝟo ⁊ in aerẽ ⁊ in terrã,extrema ꝟo nõ amplius in ſeinuicẽ:oportet eni ſtare, ⁊ nõ in infinitum hoc ꝓcedere recta ad vtraqȝ:infinitę eni ↄ̃rietates in vno erunt. ſit enim terra in quo t/limpha ⁊ aqua in quo l, aer in quo a,ignis autẽ in quo i. ſi itaqȝ a/trãſmutatur in i/ ⁊ l, ⁊ cõtrarietas erit eoꝝ quę a/i,ſint hęc albedo ⁊ nigredo,rurſus ſi in l/ipſum a/erit alia:nõ enim idẽ l/ ⁊ i: erit aũt ſiccitas ⁊ humiditas,ipſum quidẽ s/ ſiccitas,ipſuȝ ꝟo hu/humiditas:nõ igiť ſiqdem manet albũ erit aqua humida ⁊ alba. ſi ꝟo non nigra erit aqua: in cõtraria nãqȝ eſt trãſmutatio,neceſſe igitur aut albam aut nigrã eſſe aquam. ſit aũt primum. ſimiliter igitur et ipſi i/ipſum s/inerit ſiccitas: erit igiť ⁊ i/igni mutatio in aquam, contraria enim ſunt:ignis enim qđ primũ nigrum erat,deinde ꝟo ſiccum, aqua aũt humida, deinde ꝟo alba. apparet itaqȝ ꝙ in omnibus adinuiceȝ mutatio erit, ⁊ in ĳs ꝙ ⁊ t/terrę inerunt reliqua ⁊ duo cognata nigrum ⁊ humidũ:hęc enim nondum coniuncta fuerunt.

Com.24. ¶ Nũc ꝓponit oſtẽdere ꝙ neqȝ medioꝝ aliqđ pñm erit vt qdã opinati ſunt,rõnabile putãtes vnum aliqđ hoꝝ pñm ſuppõere magis,qꝛ vtrũqȝ ipſoꝝ ad vtraqȝ ⁊ i ↄ̃ria tranſmutatur,qđ eſt propriũ principĳ in ↄ̃ria.ſ.tranſmutari,quũ extrema non nata ſint ſm illos ad vtraqȝ trãſmutari,ſed hoc quidẽ ꝯñr examinabitur.nunc ꝟo dicẽduȝ eſt ꝙ ſi quę ad vtraqȝ tranſmutanť,rationabile eſt principium ſupponere, neqȝ magis hoc mediũ/aut hoc opȝ ſupponere,ſed ęqualiter ambo.qũo igiť vnuȝ quid reliquoꝝ dñt eſſe principiũ. deinde qui aerẽ principiuȝ ſupponũt ⁊ hunc dñt in igneȝ ⁊ aquã tranſmutari ⁊ hęc in aerẽ, ⁊ per hunc adinuicẽ.ignẽ ꝟo ⁊ terram ⁊ ipſa immediate quidẽ non trãſmutari adinuiceȝ,ſed per aerem mediũ, ⁊ iccirco principiũ eſſe,eo ꝙ oĩa ex ipſo trãſmutẽtur,primo per ipſum permeantia, ⁊ in ipſum oĩa reſolui,qui itaqȝ hęc dñt,quid nam dixerint de aquę in terrã mutatione,hęc enim imediate fit,per aerẽ minime pertranſiens,qđ oportebat factũ iri ſiqdẽ principĳ rationẽ hȝ aer ad oẽm tranſmutationẽ.ſimil'r auteȝ ⁊ ad eos qui aquã principiũ eſſe dñt.dubitãduȝ eſt de mutatione ex aere in ignẽ, ⁊ ignis in aereȝ,nam ⁊ hę immediatę erunt per aquã minime procedẽtes. hęc igiť intantũ,exterius ad ſuppoſitionẽ dicenda ſunt.videamus aũt ꝯñter qũo dñt extrema non trãſmutari adinuicem. ⁊ qũo qđ ab ipſis dr ſit deſtruendũ. vltima dñt illi nõ amplius trãſmutari adinuicem, naȝ vt vltima exiſtentia, non amplius habẽt vt in qđ tranſmutẽtur, ſed rurſus reflectuntur in aquam ⁊ aerẽ. ſi eniȝ dñt illi vltima non reflectũtur,ſed trãſmutanť rurſus,in infinitũ erit trãſmutatio. timẽtes igiť in infinitũ ſupponere trãſmutationẽ, ⁊ nequeuntes cognoſcere ꝙ circulo generatio perficitur, ex quo incepit in idem deſinens, ex igne aer ⁊ ſic aqua,deinde terra/ ⁊ rurſus ignis/trãſmutatione ꝯñter facta ⁊ non in infinitũ eunte,qꝛ non in rectũ fit,ſed in circuluȝ vertiť,qđ quũ illi vt dicebamus non cognouiſſent timuerunt extrema ſupponere adinuicẽ trãſmutari.nã ad ea vſqȝ putauerũt trãſmutationẽ ſtare, ne in infinitũ fieret.iccirco aduerſus eos inuectus Ariſto. dicit.oportet enim ſtare ⁊ nõ in infinitũ. nõ i infinitũ inquit fieri mutationeȝ ſic vt in rectũ procedentẽ opȝ recipere. nã ⁊ ſi in infinitum fiat mutatio,non tñ in rectuȝ.ſed per reuolutionẽ eorũdem in eadẽ.naȝ in rectũ vſqȝ ad vltima firmať. ꝓpter hoc ergo nõ eſt impoſſibilis extremoꝝ in ſe inuicẽ mutatio,immo neceſſaria,vt circulus generationis ſeruet, ⁊ ꝙ quidẽ non ſit poſſibile in infinitũ in rectũ ire mutatationẽ,ꝯſequẽter pertractaturus,diſtulit nũc abſurduȝ qđ ſequiť,innuens illud ꝙ infinitas in vno ↄ̃rietates dicere cogũtur,oſtendit quoqȝ ꝯñter,ꝙ ẽt vltima trãſmutanť adinuicẽ.oſtẽdit aũt ipſum,vtendo eo qđ prius dictum eſt,ꝙ habentia ↄ̃rietatẽ adinuicem oĩa adinuicem tranſmutanť. oſtendit aũt ꝙ vnũquodqȝ ad reliqua hȝ ↄ̃rietatẽ.ita vt vl'r,qđ dicebamus,oſtẽdať ꝙ oĩa adinuicem tranſmutãtur,nõ ſolũ media ſed etiã extrema. ⁊ forte qꝛ non poſuit certas confutationes ꝑaccepte opinionis eius quę vnũ aliqđ extremoꝝ principiuȝ poſuit,ꝓpter hoc nunc cõem quandã ponit cõfutationẽ,huius ꝙ nullum quatuor principiuȝ reliquoꝝ ſit.nam ſi oſtẽderit ꝙ oĩa habẽt adinuicẽ ↄ̃rietatẽ,proculdubio oĩa adinuiceȝ tranſmutanť:ſi aũt hoc,non erit aliqđ ipſoꝝ ſeparatum primũ neqȝ principiũ,neqȝ extremoꝝ,neqȝ medioꝝ,ſȝ omnia ęqual'r adinuicẽ trãſmutãtur. ⁊ extrema/ ⁊ ↄ̃ria/ ⁊ ꝯñter adinuicẽ poſita. oſtẽſionis ꝟo modus hmõi quidam eſt.ſupponãtur inquit terra / ⁊ aqua/ ⁊ aer/ ⁊ ignis, quoꝝ ſingulũ ſignificat per elementũ qđ eſt in ꝑncipio nominis.ſi ergo dicis aerẽ mediuȝ exiſtentẽ tranſmutari ⁊ in ignẽ ⁊ in aquã,non certe ſm eandẽ oppoſitioneȝ tranſmutať in ignẽ ⁊ aquã.nam erit eo pacto ignis aquę idem.ſi enim quatenus aer trãſmutatus factus eſt ignis

ſm hoc

ſm hoc ꝛ in aquā tranſlatus tranſmutatᷣ, quatenus igiᷣ differt ab aqua, eatenus ab igne diſtabit. ſi autē ſm idez ab eodē vt ab aere diſtabit ignis ꝛ aqua, neceſſario idez erūt inter ſe ꝛ aqua ꝛ ignis qđ eſt abſurdū. non ergo ſm eandē oppoſitionē tranſmutatᷣ in ignem ꝛ aquā aer. igitur ſm aliam ꝛ aliā, ꝛ ſupponatur in ignez quidē ſm album ꝛ nigrū tranſmutatus: vt ſit ignis quidez niger, aer ꝟo albus, ſed in aquā ſm alterā oppoſitionē humidi. ſ. ꝛ ſicci, vt ſit aer quidez ſiccus/aqua ꝟo humida: ſed mutatus inquit in aquā ſm ſiccuz ꝛ humidū. pōt etiā ſeruare albedinē. poteſt quoqꝫ ꝛ ipſaz mutare, ſed ſupponatᷣ ſeruans. ſit igiᷣ aer quidē albus ꝛ ſiccus, aqua ꝟo humida ꝛ alba. erit ğ ↄrietas aquę ēt ad ignē. ſiquidez hęc eſt alba, ignis ꝟo niger per ſuppoſitionē, quare ꝛ adinuicē tranſmutanᷣ. ſiqdē ſuppoſitū eſt, quę ↄrietatē adinuicē habēt, adinuicē quoqꝫ trāſmutari. eadē quoqꝫ erit ratio rurſus in aqua. ſi enim trāſmutatᷣ ꝛ in aerez ꝛ in terram, non ſm idem rurſus tranſmutatᷣ in vtrūqꝫ, qm̄ erit idez aer ꝛ terra. quare ſm aliud quidē in aerez ꝛ ſm aliud in terrā. in aerē quidē ſm humiditatē ꝛ ſiccitatez tranſmutatᷣ, in terrā ꝟo relinquiᷣ ſm albū ꝛ nigrum tranſmutari. ſi quidē duę ſolę ſunt oppoſitiones. hoc quippe conceſſum eſt, qꝛ cōſenſerunt quatuoꝛ eſſe ſimplicia coꝛpoꝛa. quatuoꝛ eniz exiſtētibus coꝛpoꝛibus neceſſe eſt duas cōſiderari oppoſitiones. exiſtēte igiᷣ aqua alba ꝛ humida, aer erit vt pꝛius dictū eſt albus ꝛ ſiccus. ↄria eniz eſt huius ad aquā per humidū ꝛ ſiccuz. terra aūt nigra ꝛ humida, ſiquidez ſm nigrum tranſmutabatᷣ in hanc aqua, erit ergo cōtrarietas aeri ad terram ꝛ tranſmutabitur in hanc, rationis ergo demōſtratio huiuſmodi quędaz eſt.

¶ Quęrit aūt Alexāder quō nā quū ꝓpoſuerit oſtendere, ꝙ extrema tranſmutanᷣ adinuicē, hoc quidē non videᷣ oſtēdens, ꝙ aūt ↄria adinuicez tranſmutanᷣ hoc potius demōſtrat, ꝛ inquit, ni foꝛte ēt a pꝛincipio extrema vocauit ↄria. deinde qđ ꝛ verius eſt ex appoſitis demōſtrauit, ꝙ oia adinuicē hñt ↄrietatem. ſi aūt hoc pꝛoculdubio ēt tranſmutanᷣ oia adinuicē, ꝙ aūt demōſtrauit extrema ↄrietatē adinuicē habentia. ſ. terram ꝛ ignez manifeſtū eſt ſi quidē poſuit ignem nigrū eſſe ꝛ ſiccum, terram ꝟo nigraz ꝛ humidā, tranſmutatᷣ igitur terra in ignē ſm humidū ꝛ ſiccuz, hac ratione, habemus igiᷣ ex oſtenſis ꝙ non ſolū nullū medioꝝ eſt ꝑncipium ſed ꝙ neqꝫ extremoꝝ. ſi enim ęqualiter extrema ꝛ ſimpliciter omnia adinuicem trāſmutātur, nullum magis erit pꝛincipium hoc ꝗ illud.

Tex.c. 36. ¶ Qꝛ aūt in īfinitū nō ē poſſe ꝓcedere qđ oſtēſuri ad hoc ante deueneramus manifeſtū eſt ex his. ſi enim rurſus ignis in quo/i/in aliud tranſmutatᷣ ꝛ non reflectet vt in/pſ/cōtrarietas quędā igni. ꝛ pſ/alia inerit ab illis quę dictę ſunt, nulli eniz idē ſupponiᷣ eoꝝ ꝗ t/l/a/i/ ipſum pſ/ſit itaqꝫ ipſi quidem/i/ipſum h/ipſi ꝟo pſ/ipſum m, h/itaqꝫ omnibꝰ inerit t/l/a/i/ tranſmutanᷣ nāqꝫ adinuicē, ſed hoc quidem ſit nondū demōſtratū. illud tamē manifeſtū ꝙ ſi rurſus pſ/in aliud alia cōtrarietas, ꝛ ipſi pſ/inerit, ꝛ igni ipſi/i/ſimiliter quoqꝫ ſemper cū addito contrarietas quędā inerit his quę antea, quare ſi infinita ꝛ ↄtrarietates infinitę vni inerunt, ſi ꝟo hoc non erit neqꝫ definire vllū, neqꝫ fieri. opoꝛtebit eniz ſi erit aliud ex alio tot ꝑtranſire cōtrarietates ꝛ adhuc plures, quare in aliqua quidē nōduz erit trāſmutatio, velut ſi infinita intermedia: neceſſe aūt ſiquidē infinita elementa. Amplius aūt neqꝫ ex aere in ignez ſiquidē infinitę ↄtrarietates, fiunt autem ꝛ omnia vnum. neceſſe eſt eniz oēs ineſſe inferioꝛibus quidē ipſo/i/eas quę ſuperioꝛuz, his ꝟo eas quę inferioꝛū. quare omnia vnum erunt.

¶ Quum demōſtrauit ꝙ ſi ſuppoſita fuerit recta in infinitū fieri gñtio, neceſſe eſt oia in infinituz tranſmutari, qm̄ ꝛ omnia oſtēdunᷣ adinuicē habētia ↄrietatez. nunc hoc ipſum percurrit, ꝙ impoſſe eſt in infinitū fieri mutationē, quū ꝛ pꝛius innuerit impoſſibile dicendo, infinite eniz ↄrietates in eodē erunt, ita vt hoc confutato manifeſtū fiat oia adinuicez tranſmutari. ꝛ foꝛtaſſe cōtradicet quis, ꝙ ēt ſi in infinitū ſuppoſuerimus fieri mutationez nō ſolū in rectū ↄñtiuz ſeinuicem erit tranſmutatio, ſed etiā quę remota abinuicē ſunt tranſmutabunᷣ inter ſe. vt cōfeſſum ſumamus illud, oia adinuicē ↄrietatē habētia, adinuicē quoqꝫ tranſmutari. ſed ſcienduz eſt, ꝙ h ipſum pertractat nunc, ꝙ ſi infinita qs ſuppoſuerit elemēta, altero in alterum trāſmutato in rectum, in ↄrium circūuertunᷣ, quę ſunt ipſius ſuppōnis. ꝙ nullū elementoꝝ in aliqđ reliquoꝛuz tranſmutabiᷣ, neqꝫ quę remota ſunt, adinuicē, neqꝫ quę pꝛoxima ſunt, ita vt penitus impoſſibilis ſit ſuppoſitio. ſi enim ſuppoſuerimus vnum qđ extremoꝝ/aut ignē/aut terram nō reflecti reuolutaz in circulū, ſed in rectū in aliud quid quintū ↄñs trāſmutari, erit aliqua ↄtrarietas, qua trāſmutata eſt, altera exiſtens ꝑter alias, quibus quatuoꝛ ↄñter trāſmutabantur, ꝛ ſupponatᷣ inquit ignis neqꝫ reflectens ꝛ in aerē tranſmutatus, neqꝫ circulo in terrā, ſꝫ in aliud quoddā quintum, vt in quo/pſ/erit igiᷣ aliqua ↄrietas, qua tranſmutabatᷣ/i/in/pſ/ꝛ ſupponatᷣ cōtrarietas/m/ꝛ/h/qua nullum alioꝝ quę ſunt/a/l/t/tranſmutabatur, pꝛęterqꝫ ſolum/i/ꝛ pſ/erit ergo alterum oppoſitionis ipſi/pſ/vt id qđ eſt in quo/m/qđ vocetur malum. igni ꝟo ꝛ reliquis omnibus ipſuz/h/qđ vocetur bonum. huiuſcemodi enim ſumptę ſint ↄrietates quę ab oibus participenᷣ. ſi quoqꝫ rurſus cōſequēter tranſmutatᷣ ipſum/pſ/in aliud quid. addetur cōtrarietas, ꝛ ſi rurſus illud in aliud tertiū, addeᷣ cōtrarietas, ꝛ ſi in infinitū hoc fiat ↄſequēter infinitę erūt cōtrarietates. pꝛimū quidē igiᷣ abſurdū eſt actu infinitum ſupponi. deinde ſi ↄtrarietates infinitę cōtrarietatū ꝟo duplę ſunt qualitates, naz in qualibet ↄrietate duę ſunt qualitates, erit ipſius īfiniti duplū. his aūt inquit ſuppoſitis, neqꝫ definire aliquid hoꝛū poſſibile erit, ꝛ rōne cōpꝛehēdere infinita, neqꝫ oino ſubſiſtere/aut fieri aliqua ex ſe inuicē poſſibile erit, ſed auferatᷣ oino mutua tranſmutatio. ſequeᷣ ēt inquit oia eadē eſſe, ſed quo pacto hoꝛū ſingulū demōſtratᷣ ↄſequēter in litera cōſiderabimꝰ.

¶ Sed illud inquiſitione dignuz eſt, quō ſm vnūqđqꝫ elementū vna apponiᷣ ↄrietas, ꝙ eniz infinitis exiſtentibus elementis neceſſe eſt ꝛ infinitas eſſe ↄrietates manifeſtiſſimū eſt. ſi enim finitę eſſent ↄrietates, neceſſe eſt ꝛ cōplexiones ꝛ cōiugationes ex ipſis, ꝛ ſi multo plures ſint ↄrietatibus finitas tñ eſſe. nam quēadmodum via ꝛ rōne cōpꝛehendere poſſibile eſt ex duabus ↄrietatibus quot fiunt cōiugationes ꝙ. ſ. quatuoꝛ, ſic ꝛ multitudine oi, qualiſcūqꝫ ſit ↄrietatuz numerabili ꝛ dicibili exiſtente, neceſſe eſt ꝛ cōiugationes numerabiles ꝛ finitas eſſe, ꝙ aūt ſi infinita ſint elemēta, non erunt ↄrietates finitę Com̄.25.

ꝓ manifeſtũ eſt.ſed nõ hoc quęrit ratio,ſed ſi ſm vnum qđqꝫ elemẽtũ appoſitũ ẽt ɔ̃rietas vna apponitur.qđ nõ eſt verum,vna eniꝫ ɔ̃rietate appoſita plura fiunt elemẽta.duabus nãqꝫ ɔ̃rietatibus exiſtẽtibus non duo ſolum erunt elemẽta ſed quatuor,ſi aũt tres ſint ɔ̃rietates octo poſſunt eſſe elemẽta.⁊ ita ſemper vna addita cõtrarietate multo plura poſſunt eſſe elemẽta. Ad hoc igiᷣ dicendũ ꝙ ⁊ ſi vna cõtrarietate appoſita plura fiunt elemẽta, nõ ꝓhibenᷣ cõcludi propoſita, quũ enim oſtenſum ſit infinitas eſſe cõtrarietates,in vnoquoqꝫ infinitoꝝ exiſtentiũ elñtoꝝ,concludiᷣ ſilr impoſſibile,ſiue ſm vnãquãqꝫ cõtrarietatẽ vnuꝫ apponaᷣ elementũ, ſiue plura. vtens enim eo qđ eſt infinitas eſſe ɔtrarietates, oſtẽdit impoſſibile ſuppõnis vt p̃dictũ eſt. dicere ꝟo ſm vnũqđqꝫ elemẽtum vnã apponi cõtrarietatẽ,neqꝫ verũ eſt, neqꝫ neceſſariũ.nõ enim qꝛ ſermonis gratia aer in ignẽ ſolum tranſmutaᷣ ſm humidũ ⁊ ſiccuꝫ,in aliud ꝟo elementoꝝ nullũ,iam neceſſe eſt nullũ aliud ſm ɔtrarietatem ſicci ⁊ humidi trãſmutari.nam aqua ⁊ terra ſm hęc tranſmutanᷣ.ꝓpter quid igiᷣ ſm vnum elemẽtũ vnam apponit ɔ̃rietatẽ Ariſtoteles: dico igiᷣ ꝙ ſequẽs ſuppoſitionẽ dicentiũ, ſolum in rectũ eſſe elemẽtoꝝ mutationẽ,hoc eniꝫ ſuppoſito impoſſe eſt ſm eãdem oppoſitionem duas fieri mutationes,vt.ꝟ.g.ſm eam quę humidi ⁊ ſicci.ꝙ ignis in aerem tranſmutaᷣ ⁊ aqua in terraꝫ. in rectũ igitur ⁊ ſolũ ſuppoſita elementoꝝ trãſmutatione, neceſſe eſt oĩno addito elñto ẽt cõtrarietatẽ oĩno apponi.qua p̃cedens elemẽtum in id qđ cõſequitur trãſmutetur,ꝙ aũt ad ſuppoſitionẽ quę dicit non reflecti generationẽ,etiã Ariſto.ſm vnũquodqꝫ elemẽtuꝫ, vnã addit cõtrarietatẽ,hinc eſt manifeſtũ.quũ enim dixit/i/ad/ pſ/ tranſmutari,ſm cõtrarietatẽ/m/⁊/h/ ꝟbi gr̃a mali ⁊ boni.⁊/h/quidẽ ipſi/i/⁊ omnibus quę ſunt ſub/i/inexiſtẽte, m/ꝟo ipſi pſ/⁊ omnibus quę ſunt poſt ipſum,nihilominus/i/ſolũ ſupponit ad pſ/tranſmutari.nullũ ꝟo alioꝝ. quaꝑꝑ neceſſe eſt ſm vnãquãqꝫ elemẽti appoſitioneꝫ,⁊ cõtrarietatẽ oĩno apponi. ſigillatim aũt nũc verba conſideremus.ſi ignis inquit non reflectitur in aerem, puta aut in terram mutatus/aut in aquã , ſed in aliud qđ p̃ter hęc ipſum pſ/tranſmuteᷣ,neceſſe eſt omnino p̃ter duas cõtrarietates quę ſunt calidi ⁊ frigidi humidi ⁊ ſicci,tertiam ſupponi,vt albi ⁊ nigri:exẽpli cã, qua/i/in pſ/trãſmutaᷣ.alterũ enim ſuppoſitũ eſt ipſum pſ/a quatuor elementis.ſit igiᷣ ipſum/i/inquit trãſmutatũ in pſ/ſm contrarietatẽ/m/⁊/h/ſm quã nullum eoꝝ quę erant ante/i/ tranſmutabatur.quare ſi ipſi quideꝫ pſ/ineſt/m/ipſi ꝟo i/h/hoc ipſum/h/qđ ineſt igni,inerit etiam aeri,⁊ aquę ⁊ terrę,quia nullũ horum ab igne differebat ſm hanc cõtrarietatem ,ſed ſm aliam.vt eam quę calidi/⁊ frigidi/⁊ ſicci/⁊ humidi.❡Illud autẽ aduertẽdũ eſt,ꝙ ad ſuppoſitionẽ Ariſt. dicentẽ ſm vnãquãqꝫ oppoſitionẽ vnaꝫ fieri mutationẽ,ſequiᷣ ipſum/h/omnibus quę ſunt ante i/ineſſe , nulluꝫ enim adhuc ſm hoc trãſmutabaᷣ,ꝑuſqꝫ ipſum/i/in ipſum pſ/tranſmutareᷣ.vnde igiᷣ eſt in ipſo igne ipſum/h/niſi ex illis. ſimiliter autem ⁊ his quę ſunt poſt pſ/omnibus ipſum/m/qm̃ in nullum amplius trãſmutaᷣ ipſum pſ/ſm hãc oppoſitionẽ.ſi tñ concedamus vt prius dictuꝫ eſt plura generari elemẽta vna appoſita cõtrarietate,⁊ ſm vnam cõtrarietatẽ diuerſa tranſmutari,nõ amplius neceſſe eſt ipſum/h/ipſi/i/inexiſtẽs iam ⁊ his quę ſunt ante ipſuꝫ oĩbꝰ ineſſe.quid enim ꝙ ⁊ aliud trãſmutetur ſm hãc cõtrarietatẽ, vt ſe hꝫ in igne ⁊ aere, aer enim trãſmutabaᷣ ſm humidũ ⁊ ſiccum in ignem,⁊ nõ qꝛ ipſum humiditatẽ hꝫ,iaꝫ ⁊ quę ante ipſuꝫ omnia, nã terra ſicca eſt.cã aũt huius,qꝛ nõ ſolum aer in ignem ſm hãc cõtrarietatem trãſmutabatur,ſed etiam terra in aquã.quare Ariſto.vt prius dixi,ſequẽs ſuppoſitioneꝫ quę ſolũ ad elemẽtuꝫ ɔſequẽs mutationẽ facit, ſumens ſm vnũqđqꝫ elemẽtum vnam ɔtrarietatẽ apponi recte dixit,ipſum/h/omnibus quę ſunt ante ignẽ ineſſe.ſiquidem in ipſum inquit trãſmutãtur. ſi enim hꝫ ipſum/i/alterũ ex cõtrarietate quę eſt ſm/m/⁊/h/dico ſcilicet ipſuꝫ h/neceſſe eſt ⁊ quę ſunt ante ipſum igneꝫ habere ipſum h/ſi quidẽ ex ipſis factus eſt ignis ⁊ tranſmutabanᷣ illa in hũc.ſi enim nõ haberẽt quę ſunt ante igneꝫ ipſum/h/ vnde nã eſt in ipſo igne ipſum/h/nullũ eniꝫ illoꝝ ſm/h/ differebat ab igne,vt prius dictũ eſt. ſed hoc inqͭt tranſmutari quatuor elemẽta adinuicẽ ſit nõdum demõſtratũ,vt ad eam quę nũc pertractatur ſuppoſitioneꝫ, qm̃ ſi dicamus oĩa adinuicẽ tranſmutari quatuor,circulo inducemus fieri ipſaꝫ generationẽ,qđ aufert nunc ꝓpoſita ſuppoſitio in rectũ.⁊ q̃ ɔſequẽter ſolũ dicit fieri tranſmutationẽ.iccirco ponaᷣ vt nõdũ demõſtratũ.❡Sciẽdum tñ eſt ꝙ quo indigemus ad demõſtrãdum ipſum h/ipſi/i/⁊ oĩbus quę ſunt ante ipſum ineſſe,hoc nõ aufertur nec prohibeᷣ a ſuppoſitione dicente.ſit nõ oĩa adinuicem trãſmutari,ſufficit eniꝫ quę in cõſequẽs ſit vniuſcuiuſqꝫ mutatio ipſoꝝ quatuor,⁊ finiẽs in ipſum ignẽ, oñdere ꝙ ineſt oĩbus quę ſunt ante/i/ipſum/h/ex quibꝰ trãſmutatis ɔ̃ſiter ignis genitus eſt.ſi eniꝫ non fuiſſet in ipſis ipſum/h/nũquã factus fuiſſet ex ipſis ignis hñs h. ꝙ igiᷣ ineſt his quę ſunt/a/l/t/eius contrarietatis quę eſt ſm/h/⁊/m/altera partiũ.ſ.h/hinc demõſtratur , nõ ex eo ꝙ oĩa ad ſe inuicem trãſmutẽtur , ꝙ autẽ ipſum/h/ipſis ineſt,⁊ ipſum/m/oſtẽditur ex eo ꝙ nullum aliorum ſm hãc trãſmutatũ eſt oppoſitionẽ. pręter ipſuꝫ/i/pſ/quare nihil neqꝫ ſm hũc differebat ignis ab his q̃ ante ipſum. cõe igiᷣ ineſt eis ipſum/h/ſed ⁊ illud inquit manifeſtuꝫ, ꝙ ſi addiderimus aliud elemẽtum poſt ipſum pſ/vt/h/ ⁊ trãſmutatur pſ/in h/alia opus eſt rurſus ɔtrarietate ſꝫ quã fiat tranſmutatio pręter illam quę erat in/i/⁊ pſ/ſilr quoqꝫ ſe habebũt ⁊ quęcũqꝫ alia elemẽta addiderimꝰ. deinde inductũ abſurdum cõcludens ꝙ ſi ſm ſinguluꝫ elementũ cõtrarietas apponiᷣ,infinita aũt elemẽta,infinitę erunt cõtrarietates,⁊ in vnoquoqꝫ elemento infinitarum cõtrarietatũ alterę partes inerunt.⁊ ipſę ſm naturaꝫ infinitę exiſtẽtes.ſi aũt infinitę in vnoquoqꝫ inerũt vide quid ſequetur. nihil enim inquit erit definire neqꝫ generari.⁊ qđ quidẽ non circũſcribenᷣ infinita manifeſtiſſimũ eſt , neqꝫ ſubſiſtent.ſed qũo neqꝫ generari ipſa ex ſeinuicẽ dicit.cõſiderandum,oportebit eniꝫ ſi erit alterum ex altero tot pertrãſire cõtrarietates ⁊ adhuc plures,ſi infinitę inqͭt ſunt ɔtrarietates in vnoquoqꝫ,oportebit qđ generatur,tot quot ſingulum hꝫ,(hꝫ aũt infinitas)pertrãſire ɔtrarietates.hoc aũt fieri nequit , nam infinitum pertrãſiri nõ poteſt.qm̃ aũt dixit tot , videᷣ aũt hoc determinati numeri ſignificatiuũ,infinitũ aũt quocũqꝫ aſſumpto ſemper maius ⁊ amplius eſt,ꝑꝑ hoc veluti certius loquẽs addidit,⁊ adhuc plures.qũo autẽ qđ ſit neceſſe eſt infinitas pertrãſire cõtrarietates,cõſiderãdum. quędã eniꝫ medioruꝫ ſi ſumpſerimus cõſequẽtur trãſmutari vt ad vltima perueniãt ⁊ trãſmutenᷣ in hęc oportebit ipſa ꝑ ifinitas pertrãſire vt in vltimũ trãſmutẽtur.hoc aũt eſt impoſſibile , quare nũqꝫ in illud tranſmutabũtur,neqꝫ vnqꝫ ad ipſuꝫ peruenient,ſi quidem media eſt infinita inter id qđ trãſmutaᷣ ⁊ ipſum vltimũ diſtantia.ſicut aũt mediũ in vltimũ non tranſmutaᷣ,quia neqꝫ peruenit aliqñ ad ipſum,ſic neqꝫ aliud quid vnqꝫ ad mediũ trãſmutabiᷣ,vt id qđ a p̃ncipio qđ neqꝫ accipere eſt,non eſt enim infiniti p̃nᵐ.ſimilr neqꝫ hoc neqꝫ

mediuꝫ qđcūq; perueniet.qm̄ infinita eſt quę ex medio eſt ad principiū diſtantia.ꝙ igiť nullum eoꝝ quę ſumūtur in medio tranſmutať ad vltima manifeſtiſſimū eſt. dicit aūt ipſe ꝙ neqꝫ ꝯñtia ſeinuicē in ſe mutuo trāſmutanť. nō eniꝫ inquit ex aere in ignem erit mutatio ſi infinitę erunt ꝯtrarietates,hoc aūt qūo inquit,inquiſitione dignum eſt.non enim oēs pertranſit infinitas cōtrarietates vt fiat ex aere ignis,ſed ſm vnam ſolā trāſmutatū cōtrarietatē generať,reliquis eiſdeꝫ manētibus.ni forte igiť cōi rōne,qm̄ infinituꝫ impoſſibile eſt ſubſiſtere,ꝑꝑ hoc nihil vtiq; fiat eoꝝ quę infinitas habēt cōtrarietates.ſed forte dixerit quis,ipſa ſubſiſtentia ſupponēs cōſidera,ſi poſſunt ex ſe inuicē fieri.poſſunt aūt,ſiquidem ſm vnius cōtrarietatis mutationē cōſiderať eoꝝ quę ſe ꝯſequunť ex ſeinuicē generatio.melius igiť eſt vt inquit Alexāder ad id qđ ꝯñs,ipſuꝫ ſumere dictū.oſtēdit autē ꝯñter ꝙ oia elementa eadeꝫ erunt inter ſe. ſi aūt eadem oia,igitur neqꝫ ex ſe mutuo generabunť. nec erit mutatio alicuius eoꝝ in aliud.nihil enim fit qđ iam eſt. mihi aūt videť ꝓpoſitū ſic accipere,ſi eſt in rectū tranſmutatio elemētoꝝ infinitoꝝ exiſtētium.demōſtrauimus aūt ꝙ quędā non tranſmutanť in aliqua medioꝝ,q꞉ opꝫ infinita pertrāſire,infinitū aūt pertranſiri nequit,ſit itaqꝫ aer,mediuꝫ,nō igitur in ignem trāſmutabiť. vt enim ex hoc tranſmutatio obuiet,infinitis indigebit mutationibus.hoc aūt eſt impoſ̄e.ſi g̊ i ipſuꝫ vlt^m terminū ꝑuenire mutationē quę eſt in aerem eſt impoſſibile,neqꝫ igitur in id qđ ſibi conſequens eſt,igneꝫ.ſ.aer tranſmutabitur. deinde proponit oſtēdere aliqđ ſequens,ad ſuppoſitionē dicētem,ꝙ in rectuꝫ in infinitū fit trāſmutatio,oia.ſ. eadē fieri.omnibus eniꝫ inquit quę ſunt ſupra/i/ꝛ infra i/ęędem inſunt cōtrarietates,ꝙ igiť ſi oia quę ſunt ante i/elemēta,eaſdem his quę ſunt poſt/i/cōtrarietates hñt, accidit oia eſſe eadē,manifeſtiſſimū eſt.ſi eniꝫ eaſdē habent cōtrarietates oia quę ſunt ex vtraqꝫ parte ipſius/i/ eadem inter ſe erūt ꝛ quę ab ipſo pſ/ꝛ ſurſum ꝓcedēti,ꝛ quę ab ipſo a/aere, vſque ad inferiora. quare idem erit aer qđ eſt a/ipſi pſ/ꝛ vt vľr dicamus oia ſuperiora omnibus inferioribus:ſic auteꝫ rurſus ſi ſumpſerimus quę ſunt ex vtraqꝫ parte ipſius a/eadē ratione eadē exiſtētia inter ſe,erit/i/ipſi pſ/ idem ꝛ omnibus ſuperioribus. ſic aūt rurſus quę ſunt ex vtroqꝫ latere ipſius pſ/eadē inter ſe ſumpſerimus idem erit ignis aeri,quare ꝛ oibus quę ſunt poſt ipſum.oſtēſuꝫ eſt aūt per pręaccepta,ꝙ etiam oibus quę ſunt ante ipſum. quę autē ante ipſum aerem, oia his quę poſt ipſum oibus eadeꝫ ſunt.quare manifeſtum eſt ex his ꝙ ꝛ ignis ꝛ omnia quę ſunt ex vtroqꝫ latere ignis oia inter ſe eadeꝫ erunt.ꝙ igiť ſi demus oia q̄ inſunt ſuperioribus eadē eſſe his quę inſunt inferiorib⁹ concludetur eadē eſſe oia inter ſe manifeſtiſſimū eſt ex ꝑdictis.ſed ꝙ eędē ſunt cōtrarietates, nō eſt adhuc manifeſtū vt ſequēs ad ſuppoſitionē dicētem,ꝯñter ꝛ in rectuꝫ fieri trāſmutationē.ꝛ hoc eſt manifeſtū ex prius dictis ab eo exponēte ſuppoſitionē.ſi quidē/i/in pſ/inquit trāſmutetur ſm cōtrarietatē trāſmutatur, ſm quā nullū eſt tranſmutatū alterū,vt eam quę eſt ſm m/ꝛ b/ꝛ inerit quideꝫ ipſum m/ipſi pſ/igni ꝟo ꝛ inferioribus omnib⁹ ipſum b/rurſus aūt ipſum pſ/ſm aliud manēte in ea quę poſt ipſum,cōe manet ipſum m/in oibus quę ſunt poſt ipſum pſ/quare oia quę ſunt poſt/i/oibus quę ſunt ante ipſum/i/cōtrariātur ſm ipſum b/ꝛ ipſum m/rurſus ipſo pſ/in aliud trāſmutato ſm aliam ꝯtrarietatē,erit rurſus his quę poſt ipſum pſ/cōtrarietas ad ea quę ſunt ipſius pſ/manifeſtuꝫ eſt igitur ex his,ꝙ nō eadem erūt oia,ſed totū cōtrarium,cōtrarietatē oia habere ad oia,quę rēdū eſt igitur qūo hoc verum ponit Ariſto. ni forte igiť ex eo ꝙ infinitę ſunt,quę ſunt in vnoquoq; contrarietates hoc conſtruit,ſi enim infinitas dicis vnūquodqꝫ habere cōtrarietates,infiniti ꝟo non eſt amplius accipe, nō erit aliqua ꝯtrarietas quę nō ſit in vnoquoqꝫ, quare eadem oia erūt,ſed neqꝫ hoc rationē hꝫ,qui eniꝫ infinitas ſupponit cōtrarietates,duplices ad ipſum infinitū qualitates facit.quare qūū dicatur vnūquodqꝫ infinitas habere cōtrarietates,nō vt vtraſqꝫ partes cōtrarietatū habēs dī,ſed vt alterā partem cōtrarietatū ſolaꝫ.quare nō abſurdū eſt in his quidē, alteras cōtrarietatuꝫ cōſiderare,in alijs ꝟo alteras. melius eſt igiť ſm hūc moduꝫ intelligere ſermonē ipſum per ſe examinātem in ꝓpria natura hoc ipſum theorema,nō vt cōtinuū ad dicta.ſi eniꝫ i/in ipſum pſ/dicis trāſmutari,pſ/ꝟo nō amplius in/i/reflecti neqꝫ trāſmutari,non erit cōtrarietas ipſi pſ/ad/i/ſi enim eſſet,tranſmutareť ēt ipſum pſ/in ipſuꝫ/i/idē ergo erit.ꝛ ita ꝯñter diſcurrens per oia,oſtendēs eadē exiſtētia inter ſe.ſi ꝟo quis dicat,ꝙ hoc ipſuꝫ a principio ſuppoſui,habere ipſa adinuicē cōtrarietati/i/ꝛ pſ/qñ ipſum s/ſuppoſui in ipſum pſ/trāſmutari,dicam ad hūc ꝙ hāc ipſam quā ſuppoſuiſti ꝯtrarietatē tu ipſe deſtruis dicēs nō amplius ipſum pſ/in/i/traaſmutari.ſic aūt vľe ſupponēs ſuperiora in inferiora nō trāſmutari, deſtruis ipſorum cōtrarietatē,quā ſuppoſuiſti in vniuſcuiuſqꝫ ad id qđ cōſequiť mutatione,ſublata autē cōtrarietate eadem erūt inter ſe omnia,qđ rationabiliter concluſit.

¶ Mirabitur aūt aliquis dicentiū plura vno elementa corpoꝝ vt non tranſmutētur adinuicē quēadmodū Empedocles inquit, qūo cōtingit dicere ipſis eſſe cōparabilia elementa,quāuis dicit ſic.hęc eniꝫ ęqualia oia.ſi igitur ſm quantum neceſſe idem aliqđ eſſe exiſtens omnibus cōparabilibus quo menſurātur,vt ſi ex aquę hemina fuerint aeris deceꝫ, idem igitur eſſent ambo, ſi menſuranť eodē, ſi ꝟo non ita comparabilia ſm qunatum,vt quantum ex quanto, ſed quantum poſſunt, velut ſi hemina aquę equę poteſt infrigidare ꝛ decem aeris, ꝛ ſic ſm quantum nō quatenus quantū cōparabilia,ſed quatenus poſſunt aliquid.eſſet aūt vtiq;, ꝛ non quanti mēſura cōparare potētias,ſed ſm proportionē, quēadmodum vt hoc calidū,hoc autē albū, hoc ꝟo vt hoc, ſignificat in quali quidē ſimile,in quāto ꝟo ęquale. abſurdū itaq; videť, ſi corpora immutabilia exiſtentia non ꝓportione comparabilia ſint,ſed menſura potentiarū, ꝛ eē ęquale calidū,aut ſimile ignis tantum, ꝛ aeris multiplex. idem eniꝫ plus eo ꝙ eiuſdem ſit generis talem habebit rationē. Tex.c.37.

¶ Q uum demōſtrauit ꝙ nō poteſt vnū quatuor elemētum eſſe alioruꝫ neqꝫ vt immutabile,neqꝫ vt mutabile, quūqꝫ oſtenſum ſit eiſdeꝫ rationibus,ꝙ neqꝫ aliqua ex ipſis elemēta ſunt reliquoꝝ,ꝯñter ſupereſt quęrere ſi q̄tuor elemēta ſunt oia.dictū eſt enim ab ipſo ſuperius ꝙ ſi nihil ſenſibile eſt prius his, hęc vtiqꝫ omnia fuerint. qm̄ igitur neceſſe eſt hęc/aut imutabilia/aut vt mutabilia,elemēta eſſe alioꝝ,propoſitū eſt ei in pñti oſtendere Com. 26.

ꝙ nō ſunt immutabilia, vt hoc cōfutato, derelinquatur
vera opinio dicēs oīa eſſe elemēta vt adinuicē tranſmu
tabilia. qm̄ aūt propoſitę ad cōfutanduꝫ opinionis Em
pedocles eſt pręſes, aduerſus hūc inuehiť, oſtēdens ꝙ
neqꝫ generationē ⁊ corruptionē quę ſm naturā poſſibi
le eſt eſſe ſm ipſum, neqꝫ augmentationē, neqꝫ motum
ſm naturā, ſed priuſꝗ̃ eius opinionē de elemētis confu
tet, oſtēdit ipſum diſſona ſibi ipſi dicētem. immutabilia
ſiquidē ipſa ſupponēs eſſe, comparabilia ipſa eſſe dicit
ſcribēs. hęc enim ęquaqꝫ oīa ſunt; primū ergo oſtendit
ꝙ impoſſibile eſt Empedocli imutabilia ſupponēti ele
mēta, cōparabilia ipſa dicere, ſi eniꝫ ꝯparabilia ſunt in-
ter ſe, vt dicamus ignē eſſe ęqualē aeri, aut ſm quātitatē
erunt, aut ſꝫ potētiā ⁊ qualitatē, qualitatē aūt, aut eādē,
vt quā dixero ſimilē eſſe igneꝫ aeri, qm̄ vt ignis eſt cali-
dus/ſic ⁊ aer. aut ſm aliā ⁊ aliaꝫ qualitatē cōgregationis
facta cōparatione, aut ſm aliā, hoc eſt cōtrariā, vt qn̄ di
xero ſicut ignis eſt calidus ita eſt aqua frigida, aut non
cōtrariā ſed alterā genere, vt quū dixero, ſicut hoc eſt ca
lidum, ita hoc eſt albū ſm proportionē facta iuxta poſi
tione. oſtēdit igiť ꝙ primū nō eſt poſſibile ſm magnitu
dineꝫ cōparationē ipſoꝝ ꝯſiderare quū imutabilia ſint.
ꝯſiderare eni ſic ipſoꝝ ęqualitatē vt totalitatū ęque ma
gnaꝝ adinuicē exiſtētium ſtultū eſt. nam hęc quidē etiā
manifeſte apparēt nō ſic ſe habētia vt terra ⁊ aqua. ſiq-
deꝫ eniꝫ in terrę cōcauitatibus aqua cōſiderať, terra eſt
maior. alia ꝟo occultaꝫ hn̄t demōſtrationē ęqualitatis,
vt aer ⁊ ignis, ⁊ ad vtrunqꝫ collata aqua. ſic igiť non eſt
poſſibile ęqualia inter ſe eſſe elemēta. ſed ſi comparabi
lia ipſa dicat ſm magnitudinem, ſic vtiqꝫ ipſa dicat, vt
ipſa inter ſe mutentur, ęquali mā̈ vnicuiqꝫ ipſoꝝ ſubie-
cta. veluti ſi dicamus totā aquā ęqualeꝫ eſſe toti aeri, eo
ꝙ ęqualis ⁊ eadē ſit in vtroqꝫ materia. quę ⁊ extēſa aerē
facere pōt, ⁊ rurſus cōtracta aquā. hoc aūt eſt impoſſibi
le et cōſiderare niſi ex partiū adinuicem mutatione: qm̄
enim videmus pedalē aquaꝫ in decupedalē aerē, exem
pli gratia trāſmutari, ſi ſic accidat, dicimus ſic ęqualem
eſſe pedalē aquam decupedali aeri, eo ꝙ ex eadeꝫ mate
ria ambo ſint rarefacta atqꝫ denſata. ⁊ hanc in totalitati
bus ſeruari proportionē exceſſus, quę ⁊ in partibus cō-
ſiderať. ſic enim ⁊ Ariſto. in meteoris ꝓportionē aquę
ad aerem ſumpſit ex partiū mutatione. quā enim inquit
hꝫ aqua tāta proportionē ad aerē ex ipſa generatuꝫ, hāc
decens eſt ⁊ totū aereꝫ ad aquę totalitatē habere. ꝙ igiť
nō eſt poſſibile ſm magnitudinē ꝯparabilia eſſe aliter,
ꝗ̃ꝫ habēdo ęqualē mā̈ꝫ quę poſſit magnitudinē vtriuſqꝫ
cōparabilium recipere, ⁊ ꝙ huiuſmodi iuxta poſitio ex
partiū adinuicē mutatione cōſidereť neceſſario, ſatis di
ctū eſt. quapp incōſonum eſt cōparabilia dicere ſm ma
gnitudinē eſſe elemēta, ei qui ipſa ſeruat imutabilia. con
ſideremus igiť an ſm potentias poſſibile ſit ipſa dicere
cōparabilia. vt verbi gratia, vt eſt ignis pedalis calidus
ſic eſt decupedalis aer, ſm eādem virtutem cōſiderata
cōparatione, ſed neqꝫ hāc poſſibile eſt cōſiderare, ſi im-
mutabilia ſint elemēta. eiuſdē eniꝫ qualitatis vna ⁊ eadē
eſt ſubiecta materia. quare ſi dicis decuplū aerē ęqualeꝫ
hr̃e potētiaꝫ decimę parti ignis, remiſſaꝫ ꝯſideras aeris
potētiaꝫ, ignis ꝟo intētam. vna aūt ⁊ eadē exiſtēte mate
ria ſubiecta, remiſſaꝫ potētiam intēdi poſſibile eſt. ⁊ in-
tētam remitti. neceſſe eſt eniꝫ vna ⁊ cōi exiſtente ambo-
rū materia, potētia in ipſa cōſiderari qd̄ vtrūqꝫ eſt. ideꝫ
quoqꝫ erit ſermo cōparatione ſm cōtrarias qualitates
ſumpta, dicentibꝰ nobis. vt ignis ſiccus eſt, ſic aer eſt hu
midus, aut vt ignis eſt calidus, ſic aq̄ eſt frigida, qui eniꝫ
cōtrarias dicit virtutes ⁊ vnaꝫ amboꝝ mā̈m, corpus tri

fariā dimenſum, ēt mutationē neceſſe eſt cōſiderare, cō
traria eniꝫ neceſſe eſt inter ſe agere ⁊ pati abinuicē, quo-
niā neqꝫ ꝯ̈ria eſſe dicerētur. ſi ḡ neqꝫ ſm magnitudineꝫ
neqꝫ ſm potētiaꝫ, aut eādem, aut ꝯtrariā poſſibile eſt cō
parationē elemētoꝝ cōſiderare, ſi ipſa imutabilia ſeruē
tur, quęrendū eſt nūquid ſm tertium modū poſſit Em-
pedocles cōſiderare elemētoꝝ cōparationē ſm propor
tionē potētiaꝝ diuerſoꝝ generū vt dicat, vt hoc calidū
ita hoc album. inquit aūt Ariſto. ꝙ ſm hūc ſolū modū
poſſibile eſt ei cōparabilia elemēta dicere, immutabilia
ſupponenti ipſa. neqꝫ eniꝫ poſſibile eſt dicere diuerſoꝝ
geneꝝ potētias agere oīno, aut trāſmutari adinuiceꝫ, vt
albedinē in dulcedinē. quantū igiť ad id qd̄ eſt, nō euer-
ti de immutabilibus elementis ſuppoſitionē, recte ſe hꝫ
hoc modo ꝯſiderata cōparatio, eo ꝙ nō inducit vt aliꝗ
tranſmutationē elemētoꝝ. veruꝫ ipſa ſm ſe opinio non
incōfutabilis exiſtit, niſi alterā ſolam potētiā coordina
tionis cōſiderauerit quis in elemētis exiſtentē, alteram
ꝟo minime, vt ſi albedinē dicat eē in elemētis, nigredi-
nē ꝟo minime. ⁊ dulcedinē quideꝫ dicat ipſa participa-
re, amaritudine ꝟo non. ſic ⁊ in calido ⁊ frigido primū
quidē extraneum eſt hoc, has quidē ineſſe, cōtrapoſitas
ꝟo non. deinde ēt fruſtra erūt, non habētes in qd̄ agāt,
aut a quo patianť. ſi aūt ſint quidē cōtrarię, ſed oppoſi-
tionē dixerit ſm eas quę diuerſoꝝ generum cōſiderari
⁊ ſolum ꝓcedent prius dictę rationes, vbi enim eſt con
trarietas, ibi ⁊ paſſio ex neceſſitate ē ⁊ mutatio. quoniaꝫ
nō fuerint cōtraria quę nō pugnāt adinuicē ⁊ quę ſe mu
tuo nō corrūpunt. His igiť ꝑdeclaratis verba ipſa cōſi-
deremus ꝙ igiť ſm magnitudinē ⁊ moles nō eſt poſſi-
bile cōparabilia eſſe demōſtrat. cōceſſum eſt eniꝫ ex ſen
ſu ꝙ nō oia ſunt molibus ęqualia. aer enim terra eſt ma
ior, ⁊ aqua quę in eius concauitates cōfluxit, incerta ꝟo
eſt aeris ⁊ ignis adinuicem ſm quātitatē collatio. ne di-
cam ipſum ſubuſtum qd̄ cōtinet aerem rōnabile eē ma-
ius aere ⁊ inferioribus omnibus, quare impoľe eſt mo-
libus ęqualitatē ſumere. poterūt ergo ęqualia dici moli
bus vt ex ęquali ſubiecto factę in vtrūqꝫ tranſmutatio-
nis. ꝙ tātum quidē ſubiectū rarefactuꝫ aerem facit. ꝟ. g.
decuplum. dēſatum ꝟo decimū huius ſm molē aquę. ſꝫ
nāqꝫ ſignificat apud ipſum illud, ⁊ hoc quo mēſurātur.
hoc eſt ſm ꝙ ęqualia ſunt ſubiecto. hoc aūt ſic ſe habē-
te nō fuerint immutabilia elemēta, exiſtēte eis cōi ſubie
to. qd̄ cōtractuꝫ quidē facit aquam extēſum ꝟo raritate
aerem. hoc aūt trāſmutatio eſt. hęc cum dixit ad eā quę
eſt in potētijs tranſiuit ęqualitateꝫ ⁊ inquit. ſi enim non
ſm quātuꝫ ęqualia dixerint, eo ꝙ ex ęquali aliquo ſub-
iecto, ⁊ maius ipſoꝝ ⁊ minus generatū ſit, vt prius dice-
bamus, relinqtur ſm potentias dicē eē ipſa ꝯparabilia.
qm̄ ęquātur potentię ipſoꝝ ſm quātitatis ꝓportioneꝫ.
⁊ interim eadē potētia ſupponať, vt quę eſt in decuplo.
ꝟbi gratia aere caliditas ęqualis fiat vndecimę ſm mo
lem ignis parti. illud ꝟo [non vt quātuꝫ ex quanto,] ſi-
gnificatiuuꝫ huius eſt, ꝙ non ex aliquo ęquali quanto,
trāſmutētur ⁊ in maius ⁊ in minus denſatione ⁊ rarefa-
ctione, ſed ſm potētiam ęqualitas ſumať, ſed priuſquaꝫ
dicat quę ad hanc ſuppoſitionē ſequūtur abſurda trāſit
ad ęqualitatem ſm proportionē potētiaꝝ, in qua ſumit
ꝗ̃ genere differunt, vt albuꝫ ⁊ calidū, ſimilitudinē quādaꝫ
⁊ ꝓportionē ſm potētias qualitatū habētia adinuiceꝫ.
vt dicamus ꝙ quantū eſt hic ignis calidus, tantū eſt hęc
aqua alba. ſic enim tantūmodo poteſt cōparabilia ipſa
Empedocles dicere, imutabilia dicens, nō eniꝫ trāſmu-
tať album in calidū/aut ecōtra. nam ea ꝗ̃ diuerſoꝝ gene
rum in ſe mutuo in trāſmutabilia ſunt. illud ꝟo vt hoc

in quali quidē ſignificat ſimile, ī quāto ꝟo ęquale, vult ſignificare ꝙ ſi nō ſm quantū cōparabilia ſunt elementa, ſed ſm dictā ꝓportionē, male dicebat Empedocles, hęc enim ęquaqꝫ oia: nam ęquale quidē in quātitate, in qualitate ꝟo ſimile. oportebat ergo ſimilia dicere, ſ; nō ęqua. abſurduꝫ tn̄ inquit videt̄ ſi non ꝓportione hęc cōparabilia dixerit immutabilia dicēs ſed mēſura potentiaꝝ, impoſſ'e eſt.n. ipſa menſura potentiarum cōparabilia dicere eſſe, exēpli cā, vt hęc aqua frigida eſt, ſic ⁊ decuplus ad ipſam aer. nam dr̄ia ſm quātitatē ęquale poſſe dicere eiſdē potētijs, non eſt imutabilia ipſa ſeruatis, vt iaꝫ demōſtrauimus. amplius enim ⁊ minus ſm eandem potētiam nō aliter eſt, q̄ꝫ ob id ꝙ ex eadē materia, hoc aūt intēſione ⁊ remiſſione potētiarum cōtingit. hoc aūt eſt trāſmutatio. ſolum igit̄ ea quę eſt diuerſoꝝ generum potentiaꝝ, ⁊ ob hoc adinuicē non trāſmutatarum ꝓportio cōparabilia poteſt elēnta Empedocles dicere. cum aūt dixerit[ęquale calidum]qm̄ ęquale eſt quanti, trāſmutauit ſtatim in ſimile dicens, aut ſil'r ignis tantū, quō autez eſt poſſibile in pauca mole aeris ⁊ in minori ignis ſimilē eſſe caliditatez, oſtēdit inducēs[idem enim plus, eo ꝙ eiuſdē ſit generis eādem habebit rōnē]idez quidē in potētia ſumens. nam ſupponit̄ ⁊ ignis ⁊ aer calidus. ipſum autem plus, in molibus. ſupponitur nāqꝫ multiplex aer ad molem ignis. in caliditate autez ęqualis ei. impoſſibile eſt autē eandē potentiā in diuerſis eē magnitudinibus, nō vna ⁊ eadē ſuppoſita amboꝝ mā. ſi autē inęquales moles ignis ⁊ aeris ſil'r ſunt calidę. ſi g̊ ęqualē ſumpſero igni aeris molē, minor erit quę in aere caliditas ea quę in igne. quapp intenſione ⁊ remiſſione idem ſubiectū fit magis minuſqꝫ calidum.

Tex.c.38. ℭ Atqui neqꝫ augmentatio vtiqꝫ fuerit ſm Empedoclez niſi ſm additionem. igne nāqꝫ
l.corpus auget ignem. auget autē terra quidē ſuū † genus, ęthera quoqꝫ ęther. hęc autez apponūtur. vidētur autem non ſic augeri ea quę au-
Tex.c.39. gētur. ℭ Multo autē difficilius eſt reddere de generatione ſm naturaꝫ, ea enim quę fiūt natura omnia fiunt, aut ſemper ſic, aut vtplurimum, quę ꝟo extra ipſuꝫ ſemper, ⁊ vtplurimū a caſu ⁊ a fortuna, quę igitur cauſa huius ex homine hominez, aut ſemp, aut vtplurimum, ⁊ ex tritico triticuꝫ, ſed non oliuam.

Tex.c.40 ℭ An ⁊ ſi ita compoſitū fuerit os, non enim vtcunqꝫ conuenientibus aliquid generatur quemadmodum ille dicit, ſed ratione quadam. quę igitur horum cauſa? non eniꝫ iam ignis aut terra.

Com.27. ℭ Quum demōſtrauit ꝙ inconſona ipſe ſibi Empedocles ſupponit imutabilia dicēs elemēta ⁊ cōparabilia eē adinuicē, demōſtrat nunc ꝙ neqꝫ augmētatio eſt ſm ipſum neqꝫ generatio quę eſt ſm naturaꝫ, ſi immutabilia ſunt elemēta. ⁊ interim ꝙ augmētatio nō eſt niſi ęquiuoce quę ſm appoſitionē dr̄. etenim ſi qs aquam aquę addiderit, ⁊ fecerit ampliorē, cōſueuimus dicere aquaꝫ auctam eſſe. ſil'r in ędificio, aut in opere fictili appoſitione exterius facta, ſed hoc nō eſt augmētatio, ſed ſimilis appoſitio, quę eniꝫ ſit nālis augmētatio prius demr̄auit in primo ſermone, ꝙ.ſ. alterata carne augente dico.ſ. nutrimēto, ⁊ appoſito partibus, ⁊ ab alteratiua in eis potētia, eis aſſimilato, ⁊ eo qḋ auget̄ ſm oēs dimēſiones creſcēte, ſed ⁊ cām inquit gn̄ationis ſm nām difficilius eſt aſſignare. ſcḋm naturā aūt dixit qm̄ generant̄ quędā etiam ſm artem, ⁊ electionē, ⁊ fortunam. Empedocles quidez enim coeūtibus inquit elemētis, quouis modo ꝯtingat alias alia generari, hoc enim ⁊ Ariſto. ſignificauit quuꝫ dixit, ſed nō vt contingit conueniētibus nihil fit, vt ille inquit. ſed quę quidē a fortuna fiunt ⁊ caſu, rara. quę ꝟo a ratione ⁊ natura ſemp ſil'r, aut vtplurimū. ſemper eniꝫ ex homine homo, ⁊ ex vite vitis. ſi eniꝫ fortuna in raris eſt, ergo quę nō raro, ſed ſemper aut plurimū fiunt non a fortuna, ſed a rōne ⁊ natura fiunt. pręterea ſi impaſſibilia ſunt elemēta, nullius erit generatio, ſ; ſolū miſtio, fęduſqꝫ miſtoꝝ. hoc autez non videt̄ ſic ſe habēs. vnde eniꝫ varię ꝯpoſitoꝝ ſpecies, ⁊ animatoꝝ diſtinctio per membra officialia. miſtio nāqꝫ medietatem cōueniētiū facit ſolū, non ſubę tranſmutationē nec mēbroꝝ inſtrāliū fictionez. nihil igit̄ vtcūqꝫ ꝯueniētib⁹ fit vt ille dicit, ſed rōne aliqua. quid igitur huius eſt cā, non certe ignis aut terra, ſi enim nō quęcūqꝫ miſtio os facit, aut neruū, aut carnem, aut qḋ vis aliud, ſed in rōne eius quę fit ſm quācūqꝫ partem miſtionis, eſt aliqua eius quę eſt ſm rationē ⁊ in ordine quodā generationis cauſa, nō eniꝫ certe inquit terra, hoc eſt elemētoꝝ congreſſus, naꝫ vt dixi tēperiem quādaꝫ ⁊ medietatē potētiarum, cōgredientia elemēta faciunt, non tamē ſubſtātiaꝫ oſſis/aut nerui/aut venę/aut alioꝝ ſimilarium/aut inſtrumētaliū alicuius. neceſſe eſt igit̄ rationē ⁊ naturam cām dicere horum effectiuam, quam ille non tradit.

ℭ At ꝟo neqꝫ amicitia ⁊ lis, congregationis Tex.c.41.
enim ſoluꝫ, hęc ꝟo diſgregationis eſt cauſa, hoc aūt eſt ſubſtantia quę eſt vniuſcuiuſqꝫ, ſed non ſolum miſtio ⁊ fędus miſtoꝝ quēadmodum ille dicit. fortuna ꝟo in his nominatur, ſed non ratio, eſt aūt miſta eſſe vt contingit, eoꝝ eniꝫ quę natura ſunt, cauſa eſt ſic ſe habere. ⁊ vniuſcuiuſqꝫ natura eſt hęc, de qua nihil dicit. nihil igitur de natura dicit, at qui ⁊ bene hoc ⁊ bonū, qui ꝟo miſtionē ſolā laudat, quāuis elementa diſtinguit nō lis, ſed amicitia natura priora deo, dei aūt ⁊ hęc.

ℭ Sed nec amicitia ⁊ lis cā eſt inqt gn̄ationis ſm rōnez. Com.28.
ſolius eniꝫ cōgregationis amicitia ſm ipſum, diſgregationis ꝟo lis eſt cā. quid igitur eſt faciēs in rōne miſtionē. nā in miſtione quę eſt in arte, virtutes conuenientiū ſimplicis miſtionis ſunt cauſę, rōnalis ꝟo congreſſus ⁊ ad quantū ꝯgregationis ars eſt cauſa. quapp aliud quid pręter amicitiam cauſam eſſe dicendū eſt miſtionis quę eſt ſm rationē. hoc autē eſt qḋ vocamus naturaꝫ, qḋ eſt vniuſcuiuſqꝫ ſubſtantia. Empedocles ꝟo hoc ipſum ſolum, miſtionez quę ab amicitia fit, ⁊ ſegregationem quę alitę naturā nominari dicit. ſic aūt ſm ipſum, ēt quouis modo a fortuna miſta ſine rōne vniuſcuiuſqꝫ naturam oporteret vocare. ⁊ ſil'r ea quę diſgregantur. ſi ergo eſt ⁊ in his qḋ p̄ter naturaꝫ. non ergo fortuita miſtio nec rurſus ſegregatio, nā iure vocetur, ſed quę eſt ſm rationez, de qua Empedocles nihil dixit. ſed ⁊ ſm rationē inquit miſtio ſm quā vniuſcuiuſqꝫ ſubſtātia deſignatur, ipſuꝫ bene ⁊ bonum cuiuſqꝫ eſt, vnicuiqꝫ enim bonuꝫ eſt, qḋ eſt ſm naturā, hoc autē eſt qḋ ſm rationē. ſed Empedocles hoc derelinquens miſtionē ⁊ ſolum laudat. quuꝫ tamen ſi nō ſm rationem fiat, dedecore potius digna eſt,

corruptionis enī cā fit,qm̄ aūt Empedocles deū vocās ipm ſphęrū ⁊ mūdi machinā, amicitiā quidē laudat vt cāz huius/per omniū cōgregationez. litē ꝟo vituperat, vt dei diſgregatiuā.priora enim exiſtentia elemēta ipſo ſphęro,ab amicitia cōgregata ipſum fecerunt. Ariſt.igitur in ꝯrium circūuertit Empedoclē,ꝙ potius diſgregationis eſt cā ſm ipſuz amicitia,ſi eniz ex elemētis ſphęrus eſt factus,nō certe manentibus vt ſe habēt ſm naturā,ergo diſgregauit ab eis,quę ſingulū ipſoꝝ ante ſphęrum deſignabāt qualitates a ſubiectis ipſaꝝ. non enim aliter vnā formā ſumpſiſſent vniuerſa quę ipſius ſphęri ſunt.ſi ergo diſgregatio eſt veluti formę a mā ſeparatio.hoc autē amicitia fecit,igiꝰ diſgregationis magis eſt cā.illud aūt[dei aūt ⁊ hęc]ſ.elemēta ⁊ non ſolū ſphęrus eſt deus.ni forte igiꝰ hoc dicēs ſignificauit ꝙ nō magis amicitia laudabilis eſt,vt faciens ſphęrū deum exiſtentem,ꝗ̄ vituperabilis vt diſgregans elemēta ⁊ corrūpēs, dei eni ⁊ hęc,aut.ſ. vt Empedocle hęc ipſa dicēte deos, aut vt ad ſuppoſitionem ſequente potius. ſi enim priora ſunt ſphęro ⁊ immutabilia, cur non ſequetur ⁊ hęc deos dicere.

Tex.c.42 ¶ Amplius autez de motu ſimplr̄ dicit. non eniz ſufficit dicere,ꝑpter quid amicitia ⁊ lis vincit,niſi hoc erat amicitię eē tali motu, liti ꝟo tali,oportebat igitur, aut definiuiſſe,aut ſuppoſuiſſe,aut demōſtraſſe, aut acriter,aut

Tex.c.43 leniter,aut alio quodāmodo. ¶ Amplius autem quoniā videtur ⁊ violentia ⁊ pręter naturā mota corpora, ⁊ ſm naturā,vt ignis ſurſum quidē non violētia,deorſum ꝟo violētia,ei autē qđ violentia qđ eſt ſm naturā cōtrarium, eſt aūt qđ violētia,erit igitur ⁊ ſm naturā moueri,hoc igiꝰ amicitia mouet/aut non,contrariū enim terrā ſurſuz, ⁊ diſgregationi aſſimilaꝰ, ⁊ magis lis cā motus eſt ſm naturā ꝗ̄ amicitia,quare ēt omnino p̄ter naturam amicitia vtiqꝫ magis fuerit.

Com.29. ¶ Quū nihil inquit de motu determinauerit ⁊ quis eſt, ⁊ quoꝝ,ſimpliciter ſic amicitiā dicit mouere ⁊ litē. hanc quidem diſtinguentē ſeparantēqꝫ abinuicem elementa, illam ꝟo ex diſtinctis diſtantibuſqꝫ coniūgentez:oportebat igitur inquit p̄us,aut diſtinguere quę ſunt de motu,aut ſupponere,aut demōſtrare, naz hęc ſunt ſcientię opera.principia enim ſupponūt ⁊ definiunt,vt ꝙ pūctū imperˡᵉ eſt.ꝙ trianguloꝝ tres ſunt ſpecies/ęquilateruz/ ęquicrus/ſcalenus.ꝙ circulus eſt figura plana vna linea cōtenta,ad quā a medio cōcidētes ęquales inter ſe ſunt. quę ꝟo ſunt poſt principia demōſtrant. niſi fortaſſe inquit ſint ꝑ ſe motus amicitia ⁊ lis ſimiliter,ſed non hoc dicit Empedocles, ſed motus cauſas amicitiam ⁊ litez, quare nihil de motu dixit. Empedocle ꝟo amicitiā quidem laudāte veluti cauſam motus ſm naturā, litez ꝟo vituperāte,veluti cōtrarij.dicit eniz,ego quoqꝫ huc veni fugiens diuinitus ⁊ errabūdus liti iraſcenti obediēs, in ꝯrium rurſus ipſum Ariſto. circūducit,oſtendens ꝙ ſm ſuas ſuppoſitiones amicitia quidē motus p̄ter naturā,lis ꝟo eius qui ſm naturā eſt cā.hoc aūt prius oſtendit ꝙ eſt motus ſm nāz ⁊ p̄ter nāz. cū eniz oſtēdiſſet ꝙ eſt violentus motus vt ignis deorſum ⁊ glebę ſurſuz. ⁊ rurſus non violentus,ignis quidē ſurſum,glebę ꝟo deorſuz.cōcludit ꝙ qm̄ hęc ꝯria,violētus aūt p̄ter nāz eſt, igiꝰ non violētus eſt ſm nām. ſi ḡ lis eſt diſgregationis cā,diſgregata aūt ex ſphęro elemēta,deferunꝰ ⁊ mouentur,terra q̄dē deorſuz ⁊ ad mediū,ignis ꝟo ſurſuz, ⁊ ad circūferentiā,hi aūt ſunt hoꝝ ſm nām motus. lis igitur nālis elemētoꝝ eſt cā.amicitia ꝟo ꝯgregās hęc, ⁊ ī vnū ducēs terrā quidē a medio excutiet,ignē ꝟo a circūferētia,vt ambo in vnū cogat,hoc aūt eſt p̄ter nām mouere ignē ⁊ terrā,facientē ipſa extra moueri a nālibus locis. igiꝰ ſicut ſe hn̄t motus, ⁊ mouētia ſe habebūt. ſic itaqꝫ ⁊ amicitia p̄ter naturam erit,lis ꝟo ſm naturam.

¶ Simplr̄ autez niſi amicitia ⁊ lis mouerēt, hoꝝ corpoꝝ nullus eſſet motus neqꝫ quies,

Tex.c.4 ſed abſurdū. ¶ Amplius autez ⁊ apparent mota,diſgregauit enim lis, latus autem fuit ſurſum ęther non a lite, ſed aliq̄n quidez inquit velut a fortuna, ſic enim cucurrit aliq̄n: multoties quoqꝫ aliter, aliquādo autez inq̄t natum eſſe ignem ſurſum ferri,ęther ꝟo inquit longis terraz ingrediebatur radicibus.

Com.30. ¶ Secundū Empedoclē inquit auferenꝰ oīno motus naturalis ⁊ quies.ſi eniz etiā non exiſtente amicitia ⁊ lite,a ſeipſis mouenꝰ elemēta,nō fuerint cā motus ipſorum amicitia ⁊ lis.ſi aūt hęc ſola motus ipſoꝝ ſunt cā,auferemus ipſoꝝ ſm naturā motū.qui enim eſt ex alio ⁊ nō ex ſeipſo eſt p̄ter nām moto,ſed ſi eſt pręter nālis oīno eſt ⁊ nālis, nā ad ſe mutuo referunꝰ nāle ⁊ p̄ter naturā. ſed ⁊ ſi inquit,ipſe non dat eis motuz ex ſeipſis,neqꝫ h̄ ipſe annotauit. lis tn̄ inquit diſtinxit ſolum elementa a ſphęro,diſtinctis aūt lata eſt terra quidē deorſuz, ignis ꝟo ſurſuz ſm naturā.habēt igitur ⁊ ex ſeipſis ⁊ naturalem motum.quapꝑ neqꝫ in ꝓprijs ſuppoſitionibus inſiſtit Empedocles.dicens autē inq̄t a lite ⁊ amicitia moueri elementa, veluti non aduertēs ad ea quę dicit,quādoqꝫ quidē a fortuna,q̄n̄qꝫ ꝟo a natura ipſa ferri dicit. quare ex nunc appoſitis eius verbis, dat eis ēt motū ex ſe.nihil igitur diſtinguēs manifeſtum,aut de motu ſimpliciter,aut de motu elementoꝝ dixit Empedocles.

¶ Simul autem ⁊ mūduz ſimiliter ſe habere dicit in lite nunc ⁊ prius in amicitia, quid igitur eſt mouēs primum ⁊ cā motus. non enim vtiqꝫ amicitia ⁊ lis,ſꝫ cuius motus hę ſunt cauſę,ſi ꝟo eſt,illud principium.

Com. 31 ¶ Aliud rurſus abſurdū ad Empedoclis ſuppoſitiones infert.ſilr̄ enim ſe habentē mundū moueri dicebat, ⁊ in lite nūc ⁊ prius in amicitia.ſi igitur amicitia ⁊ lis alijs ⁊ cōtrarijs mouent motibus,hęc quidez ſphęrum diſgregans,illa ꝟo elemēta congregās,mundus ꝟo ſimiliter ſe hꝫ nunc ⁊ prius,altero ergo moueꝰ motu ex ſeipſo ⁊ ęterno,neqꝫ lite ipſuz mouēte, neqꝫ amicitia.erit igitur aliqua p̄ter has motus ęterna cā, ⁊ neqꝫ lis,neqꝫ amicitia.q̄n̄qꝫ enim manet horū vtrūqꝫ. quęrit autē Alexander qūo ſimilr̄ ſe habere mundū dicit nūc ⁊ prius, vtrū eundem an alium ⁊ alium.videꝰ autez inquit idem mūdus ab ipſo dici.ſi enim quis inquit dicit mundum eſſe ⁊ eā quę a lite fit diſgregationē, ⁊ eaz quę ab amicitia cōgregationē,quo pacto vlterius alterū fuerit p̄ter litem ⁊ amicitiā mūdi motiuū.ſi aūt mundū dicat naturale corpus,cōgregabiꝰ hoc ⁊ ſegregabiꝰ ſubiectū exn̄s ex elemētis ⁊ ſphęro,mouebitur aūt ⁊ alicubi ꝓprio motu vt naturale corpus.aut ſimilr̄ inquit mundus ⁊ idem eſt, ⁊ moueꝰ ⁊ in lite nunc ⁊ in amicitia prius,in medijs autē

interceptionibus

interceptionibus motuũ qui ab eis fiunt,ꝛ prius qñ litẽ
amicitia vincebat,ꝛ nunc qñ amicitiaꝫ lis, mundus eſt,
altero motus motu,ꝛ nõ his q̃bus amicitia ꝛ lis mouẽt.

ex.c.45 ¶ Abſurdum quoqꝫ ꝛ ſi aĩa ex elemẽtis,aut
vnũ aliquid ipſoꝝ,alterationes eniꝫ aiẽ quõo
erũt,vt muſicũ eſſe/ꝛ rurſus immuſicũ, aut
memoria,aut obliuio,manifeſtũ eni ꝙ ſiq̃dẽ
ignis ipſa aĩa,paſſiones inerunt ipſi queꝗcũqꝫ
igni quatenus ignis,ſi ꝟo miſtum corporeẽ,
horum autem nullum corporeuꝫ,ſed de his
alterius opus eſt conſiderationis.

om.32. ¶ Omnia ex q̃tuor generãs Empedocles,animã quoqꝫ
ex his generabat.terra eni terrã cognoſcimus.aqua ꝟo
aquã.ẽthere aũt ẽthera diuum.igne ꝟo ignis eſt manife
ſtus,amore amorẽ,lite quoqꝫ triſti liteꝫ.ſi g̊ ex elñtis eſt
aĩa eaſdẽ habebit paſſiones quas hñt ꝛ elñta. nullã aũt
paſſionẽ corporeã hꝫ aĩa,qualẽ ſuſtinent terra/ꝛ aqua/
ignis/ꝛ aer.muſicũ eni ꝛ immuſicũ. memoria ꝛ obliuio.
artes ꝛ ſcientiẽ aiẽ ſunt paſſiões,ꝛ nulli elñtoꝝ accidũt,
non eniꝫ ſunt corporeẽ paſſiones hẽ, neqꝫ ſenſibiles.ſꝫ
neqꝫ eẽ queẽ ſunt elñtoꝝ ipſi animẽ.raritas/denſitas/ca/
liditas/frigiditas/leuitas/grauitas,aut aliqua eaꝝ q̃ cir/
ca corpora ꝯſiderant̃.preꝫterea ſi imutabilia ſunt ſꝫ Em
pedoclẽ elñta tranſmutat̃ auteꝫ aĩa ſm cognitionem ꝛ
ignorantiam,virtutẽ ꝛ vitiũ,non vtiqꝫ ex elementis fue
rit,ſuperſedit auteꝫ ab his ſermonibus,reponitqꝫ ad li/
brum de anima non immerito.

ex.c.46 ¶ De elemẽtis aũt ex q̃bus corpora cõſtant,
quibuſcũqꝫ quideꝫ videtur eſſe aliq̃d cõmu
ne,aut trãſmutari adinuicem neceſſe,ſi alte/
rum horum/ꝛ alterum accidere.

om.33. ¶ Quuꝫ cõpleuit ſermones aduerſus Empedoclẽ,ꝛ oĩa
pertrãſiuit mẽbra propoſiteẽ diuiſionis,ꝛ alia quidẽ cõ/
futauit,ſolũqꝫ illud mẽbrũ d̃reliquit,dicẽs q̃tuor elñta
p̃nª eſſe vt mutabilia,rediens ad doctrinã de ipſis inq̃t,
ꝙ q̃cũqꝫ ipſa mutabilia ſupponunt,cõſecutiue ẽt cõem
ipſis mãꝫ ſubijci dñt.ꝛ ecõuerſo,quicũqꝫ cõeꝫ mãꝫ ſup/
ponebãt,ẽt trãſmutari ipſa adinuicẽ dicebãt. ꝯſequunt̃
enim ſe mutuo dicere cõe ſubiectuꝫ,ꝛ mutabilia ipſa di
cere,ꝛ mutabilia ipſa dicẽti cõeꝫ mãꝫ ſupponere. q̃cũqꝫ
ꝟo imutabilia ſupponẽtes dicũt ex ipſis fieri alia velu/
ti ex lignis ꝛ lapidibꝰ talr̃ cõpoſitis domuꝫ, in abſurda
incidũt,quũ nõ poſſint dicere,vnde ſit carnis forma aut
oſſis ꝑfecta,aut aliqua alioꝝ cuiuſqꝫ.ſed hꝫ ꝛ ꝧ inq̃t du
bitationẽ ẽt aduerſus eos qui ea dicũt mutabilia. quum
autẽ dixit hoc,p̃ᵐ exponit quo pacto illi qui imutabilia
ea ſupponebãt nõ poterãt ſeruare ꝯpoſitoꝝũ gñationẽ.
ſi eniꝫ elñta inq̃t imutabilia manẽtia ꝛ ſolũ ſibiinuicem
iuxta poſita ſm hãc cõpoſitionẽ fecerunt carnẽ,vt lapi/
des/ꝛ lateres/ꝛ ligna domuꝫ,nõ erit ex quauis parte car
nis/ignẽ/ꝛ aquã/ꝛ alia gñari.queẽadmodũ nec ex quauis
parte domus poſſe eſt ſecerni oĩa. neqꝫ eniꝫ ex lapidibꝰ
vnq̃ ſecernent̃ lateres,ꝛ ligna. ſilr̃ aũt neqꝫ ſꝫ illos erit
ſegregatio oĩm ex carne,nunc autẽ hoc manifeſte inq̃t
videmus, ꝙ ex quacũqꝫ carnis ꝛ oſſis parte ſegregant̃
terra ꝛ aqua ꝛ alioꝝũ vnũquodqꝫ.poſſe eſt eniꝫ eandem
carũculã cõburentẽ in ignẽ cõuertere, aut in aerẽ,ꝛ pu/
trefacientẽ terrã feciſſe,diſſoluere quoqꝫ in aquã poſſi/
bile eſt ab humida ſuba deuictã. quaꝑp falſa eſt ꝛ mani/
feſtis repugnãs eoꝝũ ſuppoſitio.forte auteꝫ ad hẽc dice
rent illi,ꝙ ex omni quidẽ carne dicimus cõpoſitionem
omniũ,non tñ cõcedimus ex quacũqꝫ parte carnis oĩa
ſecerni.nam ꝛ ſi ſm apparẽtiã videat̃ ex quacũqꝫ parte
eius ſecerni oĩa nõ eſt veꝝ.eſt eni aliq̃d in ea q̃d ſolũ eſt
ignis ꝛ q̃d ſoluꝫ eſt aq̃.vr̃ aũt ſenſui ex q̃cũqꝫ oĩa gñari,
qm̃ ad tenues ꝑtes vnũq̃dqꝫ ꝯpoſitionẽ faciẽtiũ ꝑ totaꝫ
carnẽ ſeminatũ eſt.vt nõ ſit accipe ꝑ ſenſuꝫ ſepata ipſa a
ſeinuicẽ,vt in collyrijs ſe hꝫ q̃ ex multis cõmiſtis ꝯſtãt,
vt q̃d ex q̃tuor/aut q̃d ex ſex ſpẽbꝰ cõficit̃. ſic q̃dẽ igitur
illi fortaſſe rñdẽtes dicerẽt. Si aũt quis dicat ad eos ꝙ
ſimilariũ nãm tollũt,non dicẽtes oẽm quãuis particulã
carnis eſſe carnẽ,ꝧ enim eſt ſimilare, cuius partes ſilr̃es
toti ſunt ꝛ inter ſe. Dicẽt ad euꝫ ꝙ vlr̃ quidẽ ſimilariuꝫ
nãꝫ nõ tollimus,ſiquidẽ quatuor elemẽta ſimilaria dici
mus eẽ,carnẽ ꝟo ꝛ os,nõ ponimus eẽ ſimilaria. ſic igit̃
demr̃at ex imutabilibus elñtis impoſſe eſſe carnẽ facere
ꝛ os ꝛ alioꝝ q̃dcũqꝫ. dicit quoqꝫ dubiũ eſſe ſermoneꝫ ꝛ
his q ipſa dñt trãſmutari adinuicẽ,quõ nam ſimul eſt ꝛ
forma carnis ꝛ oſſis aut alioꝝ cuiuſdã ſimilariũ. ſi eniꝫ
dñt ipſa nõ ſeruari ĩ miſtione,aut vno ꝯ̃rioꝝũ corrupto,
vtputa igne,ꝛ erit vniuerſum aqua,aut ambobus corru
ptis mã derelinquet̃: qm̃ ꝛ dicũt ꝧ ipſuꝫ cõpoſituꝫ me/
diũ eſſe ſimpliciũ ꝛ potentia q̃dẽ oĩa,actu ꝟo nihil.hẽc
aũt oĩa mã ꝯgruũt noiari.nã ꝛ mediũ hẽc vocat̃, ꝛ potẽ
tia q̃dẽ oĩa,actu ꝟo nihil.ponit aũt ſolõnẽ lateẽ ꝯ̃ ꝓpriã
opinionẽ dubitationis,eſt aũt ꝓpria opinio adinuicem
elñta trãſmutari.ſoluit aũt dicẽs q̃d ꝛ in ſermone de mi
ſtione dictũ eſt prius.in cõpoſito eni ꝛ ſi dicamus ſince/
rã ignis formã corruptã eſſe,ſed calidũ nõ penitus eſſe
corruptũ dicimus.calidũ nãqꝫ adhuc eẽ cõpoſituꝫ,quã/
uis nõ ſincerus ignis ſit.nã nõ oẽ caliduꝫ ignis eſt,ſꝫ eſt
ſincerus q̃dẽ ignis ſũme calidus,ꝛ ſincera aq̃ ſũme frigi
da.cõpoſita ꝟo nõ ſũme,ſed vt ad ſũme calidũ,frigidũ,
vt aũt ad ſũme frigidũ,calidum.ſic ꝛ in frigido dices.ꝙ
ſũme q̃dẽ frigidũ corruptũ eſt,ꝛ non eſt amplius aq̃ pu
ra in ꝯpoſito niſi potẽtia,nõ tñ oĩno corruptũ eſt. eẽ ſiq̃
dẽ frigidũ collatũ ad ſũme calidũ.quare dicentes calidi
q̃dẽ ꝛ frigidi corruptas eẽ ſũmitates,gñari aũt cõpoſitũ
q̃d ad ſũme q̃dẽ calidũ frigidũ eſt, ad ſũme ꝟo frigidũ,
calidũ.nõ vlterius dicimꝰ ſeruari extrema actu,nec mãꝫ
inducemus.eadẽ quoqꝫ rõ ꝛ in humido ſiccoqꝫ, actu di
cimꝰ ipm̃ eſſe ſiccũ ꝛ humidũ,nõ ſũme,ſed ſiccũ q̃dẽ ſm
q̃d collatũ humido ſũme.humidũ quoqꝫ ſꝫ q̃d collatũ
ſũme ſicco.rurſus poª dicimus ip̃ꝫ eẽ ſiccũ ꝛ humiduꝫ.ꝛ
nõ actu:ſũme eniꝫ ſiccũ ꝛ humidũ in elñtis ꝯſiderãtur.
hẽc aũt corrupta ſunt, ꝛ nõ ſunt in ꝯpoſito niſi potẽtia.
potẽtia.n.ſunt in cõpoſito elñta ꝛ nõ actu,ſed nõ eo mõ
poª quo ꝛ mãꝫ dicimus poª vtrũqꝫ eẽ ꝯ̃rioꝝ.nã mã eſt
oĩno priuata,ꝛ nihil hꝫ formẽ igneẽ aut aqueẽ,q̃ dĩ poª
eſſe,ſꝫ ꝯpoſitũ quãuis non ſincere,hꝫ tñ ignis formã ca/
ſtigatã.ꝛ totũ hoc ignẽ nõ puruꝫ,ſed vt dixi caſtigatuꝫ,
ſꝫ nunq̃d nec ſm ſcõꝫ ſigñatũ eius q̃d in potẽtia,quo ſi/
gnificato dr̃ potẽtia ẽdificator q hꝫ ſciaꝫ ꝛ habitũ ẽdifi
catoriũ,ſed hũc nõ exercet ex aliquo ipedimento,aut qr
dormit,aut qr mã nõ affluit.ſed nec in ꝧ vĩ dici, nõ eni
habemus dicere ꝙ cõpoſitũ hꝫ quidẽ habitũ ꝛ potẽtiã
ſinceri ignis,ſꝫ hãc nõ promit,nõ eniꝫ hꝫ potẽtiã ignis.
nã ſi hꝛet ageret ꝛ ſꝫ hanc mã pñte. nunc aũt non videt̃
operans.eſt igit̃ ꝛ alterũ quoddã ſignificatũ eius q̃d eſt
in poª p̃ter hẽc cõſueta. cuius vĩ ꝛ Ariſto. in 3° phyſiceẽ
auſcultationis meminiſſe.ꝙ eniꝫ eſt ꝛ alterũ eius q̃d eſt
in poª ſigñatũ,declarat hinc.nã q̃d eſt ſm aptitudineꝫ ꝛ
q̃d eſt ſm actũ extrema ſunt,q̃d ꝟo eſt mediũ hoꝝũ,oẽ,
vt q̃ eſt in gñatione domus mutatio,alterũ eſt. nec.n.ſic
eſt poª domus q̃ ẽdificat̃,vt lapides ꝛ ligna ſunt poª do
mus,neqꝫ vt ſemẽ poª hõ.ſit ꝛ quo gñat̃ embrion,neqꝫ
vt nuꝑ natus puer eſt poª grãmaticus,neqꝫ vt q oppor/

tunitatē bꝫ diſciplinę, verū nec ſic vt qui iam edoctus ē. ⁊ in hoc ipſo eſt latitudo multa. nā hoc quidē formę ꝓpingus eſt, illud ꝟo remotius. hoc itaqꝫ manifeſtuꝫ eſt. ¶ Illud ꝟo rurſus ſciendū eſt, qꝺ ⁊ animaduerſione dignū eſt. forte enim dicet qs ꝙ ſi dicimus ſincerū calidū, vt calidū qdē nō eſſe corruptū, ſꝫ vt ſincerū qdē calidū eē corruptuꝫ, nō vlteriꝰ poſſumus dicere ⁊ ignē vt igneꝫ quidē ſincerum eſſe corruptuꝫ, vt igneꝫ aūt, ſimplr̄ non eſſe corruptū. ſi enim ignis q̄tenus ignis eſt ẜm ſūmuꝫ ⁊ ſinceruꝫ calidū ꝯſideraṫ, nō eniꝫ eſt ignis q̄tenus ignis, ad aliud quidē caliduꝫ/ad aliud ꝟo frigidum, ſed ſūme calidū. ſi ḡ dicis ſūme caliduꝫ/vt ſūme calidū eſſe corruptuꝫ, eſt aūt ignis quatenus ignis ſūme caliduꝫ, ꝓculdubio ignis quatenus ignis corruptꝰ eſt in cōpoſito. ¶ Et eſt veꝝ dicere ignē qdē q̄tenus ignis eſt ſemel eē corruptuꝫ, caliduꝫ ꝟo quatenus calidum ſimplr̄ nō eē corruptuꝫ, ſed q̄tenus ſūme caliduꝫ eē corruptuꝫ. ⁊ h̄ rōnabiliter, nō eniꝫ idē eſt caliduꝫ dicere ⁊ ignē. nō eni ſi qd caliduꝫ eſt h̄ iam ignis eſt. ſed ſi qd eſt ſūme caliduꝫ hoc ⁊ ignis, ⁊ ſi qd eſt ignis, hoc ⁊ ſumme calidū eſt. ſi autē ſemel ignis q̄tenus ignis corruptus eſt, manifeſtum eſt ꝙ cōpoſitum eſt poᵃ ignis in p̊ ſign̄ato eius qꝺ in poᵃ quo māꝫ dicimus eſſe ignē poᵃ. nihil eniꝫ ignis q̄tenus ignis eſt hꝫ ꝯpoſituꝫ. in calido tn̄ vera ſeruanṫ quę dicta ſunt ꝑus, qm̄ eniꝫ vt ſūme caliduꝫ corruptuꝫ eſt, vt āt ſimplr̄ caliduꝫ nō eſt corruptū, rōnabile eſt nō in p̊ ſign̄ato eiꝰ qꝺ eſt in poᵃ dici cōpoſitū poᵃ eſſe ſumme caliduꝫ, ſꝫ diceṫ ẜm ea q̄ ſuperius determinata ſunt. hęc qdē intātuꝫ dicta ſint de ꝓpoſita ſpeculatione prolōgata. Redeūdū aūt eſt ad id qꝺ a p̄nᵒ dicebamus. quū enim demr̄auit ꝙ nō cogiṫ māꝫ inducere ex h̄ dicto ꝙ neutruꝫ extremoꝝ ſeruaṫ in cōpoſito, qm̄ dicit extrema exceſſus ſuos ꝑdētia in miſtione mediū qd amboꝝ extremoꝝ ꝑficiūt, ne qs dicat ꝙ ſi ſemꝑ in miſtione mediuꝫ qd amboꝝ perficiṫ, vn̄ nā tanta dr̄ia cōpoſitoꝝ: carnis/oſſis/medullę/⁊ alioꝝ. huic ipſi inſtat, ⁊ huius qꝺ eſt eē dr̄ias in ꝯpoſitis cām tradit, ex diuerſa miſtione. nā ⁊ ſi qꝺcūqꝫ cōpoſitorum oibus participat, non tn̄ ẜm eandē rationē. ſed hęc quidē magis calido participāt, illa ꝟo magis frigido, ⁊ illinc ēt cōpoſita, ⁊ ſi oia extrema poᵃ ſint, ſed tn̄ h̄ qdeꝫ eſt magis poᵃ calidū, qꝺ facile trāſmutaṫ, minus ꝟo qꝺ tardius. facilius autē in ignē tranſmutaṫ qꝺ magis ignę participat. tardius ꝟo qꝺ minori igne ꝑticipat. ſcire aūt opꝫ ꝙ etſi dicamus, non ęquatis quidē elemētis adinuiceꝫ ipſoꝝ mutationē fieri, deuictis imbecillioribus ẜm potētias, ⁊ tranſmutatis in fortiorū naturā, vt oia fiant ignis aut aqua, ęquatis ꝟo cōpoſita perfici, non certam ęqualitatem ſūmimus. eodē quoqꝫ modo nec quū in cōpoſito dicimus extrema medium aliqꝺ perficere, inſectile accipimus ⁊ indiuiſibile, quale eſt certū mediū, ſed quod in multa diuidiṫ, ⁊ multas habet differentias penes magis ⁊ minus. ſiue igiṫ inqt mā aliqua ſupponaṫ, oino ⁊ circa hāc eln̄ta tranſmutabunṫ, qm̄ fruſtra eſſet cōe ſubiectū, ſiue ēt elementa adinuicē tranſmutanṫ, habebunt aliqꝺ oino cōmune ſubiectū, circa qꝺ adinuiceꝫ faciunt trāſmutationē, pugna nāqꝫ cōtrariorū fit de aliquo cōi vtriſqꝫ ſubiecto, hoc ipſum occupare vtroqꝫ contrariorum volente.

¶ Quicūqꝫ ꝟo nō faciunt ex ſeinuicē gn̄onē, neqꝫ vt ex vnoquoqꝫ, niſi vt ex pariete lateres, abſurdū, quō aūt ex illis erunt carnes ⁊ oſſa, ⁊ aliorū qꝺlibet. ¶ Habet aūt qꝺ diciṫ dubitationeꝫ, ⁊ apud eos qui ex ſeinuicē generāt, quonā mō fit ex ipſis alterū quid ꝑter hęc. dico autē vt ſi ex igne eſt aqua, ⁊ ex hoc fit ignis, eſt enim aliqꝺ cōe ſubiectū, atqui ⁊ caro ex ipſis fit ⁊ medulla, hęc aūt fiūt quō: illis enim dicētibus vt Empedocles qs erit modus, neceſſe eniꝫ cōpoſitionē eſſe queadmodū ex lateribus ⁊ lapidibus paries, ⁊ miſtura quoqꝫ hęc ex ſeruatis. n. erit elemētis, ẜm parua ꝟo adinuicē cōpoſitis, ſic itaqꝫ caro ⁊ alioꝝ ſingulū. ¶ Contingit auteꝫ nō ex quauis parte carnis fieri ignē ⁊ aquā, queadmodū ex cera fieret vtiqꝫ, ex hac quidē parte ſphęra, pyramis ꝟo ex alia quadā, ſed cōtingit ex vtraqꝫ vtrāqꝫ genitaꝫ eē, hoc itaqꝫ hoc modo fit ex carne ex quacūqꝫ ambo, dicentibus aūt illo modo non cōtingit, ſed vt ex pariete lapis ⁊ later, vterqꝫ ex alio loco ⁊ ꝑte. Tex.c.

¶ Similiter auteꝫ ⁊ faciētibus vnam ipſorum materiam habet quandā dubitationem quomodo erit aliquid ex vtriſqꝫ, vt frigido, ⁊ calido, aut igne, ⁊ terra. Tex.c.

¶ Quicūqꝫ inquit non dn̄t ex ſeinuicem generationem habere elementa, ſic aūt ex inuicē vt ex vnoquoqꝫ vnūquodqꝫ fiat, ſed ſegregari ipſa actu inexiſtētia, vt ex pariete lateres, hi inquit non poſſunt carnē ⁊ os ex ipſis facere, ꝓpter abſurda quę cōſequēter infert. illi quoqꝫ inquit qui mutabilia dicunt elementa eſſe, ⁊ dn̄t ignem ⁊ aquam ex ſe inuicē generari ꝓpter cōe ſubiectū, ex ambobus auteꝫ conueniētibus os fieri ⁊ neruos ⁊ reliqua, ipſi ēt dubitabunt, quō nam opꝫ dicere ex ſimplicibus trāſmutatis fieri carnē / ⁊ os/⁊ neruum/⁊ alioꝝ ſingulū. eſto enim ꝙ ex ſe mutuo fiant ſimplicia, ſed quō ex coeuntibus ſimplicibus compoſita non facile eſt tradere. deinde quum hoc dixit primū exponit ſequentia abſurda his qui ipſa immutabilia ſupponūt, ⁊ ſic ponit inſtātias quę feruntur aduerſus eos qui ipſa mutabilia dn̄t. quum aūt dixit ſequens abſurdū his qui dn̄t eln̄ta immutabilia manentia, ẜm quādā cōpoſitionē facere carnē ⁊ os, non poſſe. ſ. eos ex quacūqꝫ parte carnis ignem facere ⁊ terrā ⁊ alia, ex exemplo cerę declarat quō inquit ex quocūqꝫ omnia generari. nā queadmoduꝫ in cera quāuis ſumpſerimus hanc partem ſphęraꝫ facere, illam ꝟo pyramidē, cōtingit tamē ex ea quę pyramidē fecit, ſphęram factam iri. ⁊ ſi facta non ſit, ⁊ ex ea ex qua pyramis ſphęraꝫ. hoc quippe modo inquit, hoc qꝺ eſt ex quauis particula ambo facta iri etiā in carne contingit. naꝫ ⁊ ſi ex hac quidem parte carnis aqua fiat, ex alia ꝟo ignis, poſſibile eſt tamē ex vtraqꝫ particula carnis ſimiliter ⁊ aquam ⁊ ignem generari, qꝺ enim trāſmutatur in ignē, poterat ⁊ in aerem trāſmutari, qꝺ illi quideꝫ ſupponere non poſſunt. apparet autem ſic ſe habens. Com.3

¶ Si eniꝫ eſt caro ex vtriſqꝫ, ⁊ neutrū illoꝝ, neqꝫ rurſus cōpoſitione ſeruatoꝝ aliqd relinquiṫ, ꝑterqꝫ māꝫ eſſe ex illis, alterius eni corruptio aut alterū facit, aut māꝫ. nūquid igiṫ qm̄ eſt ⁊ magis ⁊ minus calidū ⁊ frigiduꝫ, qn̄ quidē ſimplr̄ fuerit alterum actu, potētia

alterū erit, cum ꝟo non omnino, ſed vt quidem calidū frigidū, vt ꝟo frigidum calidū, eo ꝙ que miſcentur coꝛrūpant exceſſus mutuos, tunc neq; mā̄ erit, neq; illoꝝ cōtrarioꝝ vtrūq; actu ſimpliciter, ſed intermedium.

Com̄.35. ¶ Nunc dubitationē q̄ fertur aduerſus eos qui mutabilia eē elemēta dn̄t exponit. ſi.n. inqt dn̄t carnē ex ambobus eſſe, nulli eoꝝ ex quibus eſt eandē exiſtentē, non tn̄ neq; cōpoſitionē ipſis ſeruatis ⁊ imutabilibꝰ manētibꝰ, relinqtur nihil eſſe qd̄ ex illis fit pꝛeter mā̄m. coꝛrupto eniꝫ cōtrario, aut contrariū generabit̄, aut mā̄. ſi ḡ neq; ambo dn̄t ſeruari, neq; alterū, mā̄ erit. hec cum dixerit ſoluit eā que cōtra pꝛopꝛiā opinionē fertur dubitationem. eſt aūt qd̄ vult dicere hoc. qm̄ eſt calidū ⁊ frigidū, hoc quidē vt ſummū ⁊ ſimpl'r dr̄ ⁊ ſine additione calidum, non alteri cōparatū, quū quidē ſimpl'r fuerit calidum aut frigidū actu, potētia eſt ɔ̄rium, quū ꝟo nō ſimpliciter fuerit calidū, ſed ad alterū, qd̄ vt ad ſumme calidū frigidū eſt, vt ad frigidū ꝟo calidum, eo ꝙ exceſſus extremoꝝ in miſtione caſtigant̄, tūc inqt neq; alteꝝ cōtrarioꝝ actu erit, ſed potētia vtrūq;, neq; mā̄ inducitur. coꝛruptis nāq; extremoꝝ exuberātijs media q̄dā fōra ſuperuenit alia. ¶ Si aūt quis querit quō hoc miſcibile poᵃ vtrūq; ɔ̄rioꝝ dicimus ⁊ mediū, quū. ſ. mā̄e potius he appellationes ɔueniāt. ¶ Sciat ꝙ ⁊ ſi poᵃ eſt vtrūq; extremoꝝ ⁊ ɔ̄rioꝝ non iam eſt mā̄, que pꝛopꝛie pᵃ ⁊ informis eſt. nam ⁊ ignē dicimus poᵃ aquam, nō ob id ꝙ mā̄ ignis ſit que ſimpl'r ⁊ pꝛopꝛie dr̄ mā̄, qd̄ volūt illi q dubitant, foꝛmatus eni eſt ignis. ꝑterea determinatū eſt pꝛius in quo nā ſignato dr̄ mā̄ potentia vtrūq; ɔ̄rioꝝ. ⁊ in quo cōpoſitū potētia eſt ipſa ſimplicia, ⁊ ſimpliciter quoq; Ariſto. hoc conſequenter diſtinguit.

¶ Secundū autē id qd̄ potētia magis eſſe calidū q̄ frigidū, aut ecōtrario ſm hanc rōnē dupliciter calidū potentia, aut frigidum, aut triplo, aut ſm alium modū huiuſmodi, erūt aūt miſtoꝝ alia ex cōtrarijs aut elementis, ⁊ elemēta ex illis potētia quodāmō exn̄tibus.

Com̄.36. ¶ Qm̄ dixit ex miſtione fieri aliqd̄ mediū extremoꝝ, qm̄ ħ mediū nō eſt indiuiſibile ſed hꝫ dr̄ias, hoc ipſum adnotat, cām dicens. quatenus eniꝫ inqt aliqd dicit̄ poᵃ eſſe magis calidū q̄ frigidū ⁊ hr̄e excellēs calidū, ⁊ magis eē frigidū q̄ calidū, ſm hāc eandē rōnē exuperātie, aut erit in duplo calidū/aut in triplo. nā exceſſus hic in aliq̄ rōne oīno erit, aut dupla, aut ſeſqualtera, aut tripla, aut alia hꝰ quadā. hoc aūt quū in medio dixit, ɔ̄ñter dicit ꝙ ex his ſimplicibꝰ ⁊ ɔ̄rijs miſtis erunt cōpoſita, alia eni dixit ꝓ eo qd̄ eſt ɔpoſita. ⁊ el'nta rurſus ſimplicia ex illis ɔpoſitis, quū āt dixit ex ɔ̄rijs, addidit [aut el'ntis,] qm̄ ɔ̄ria ſunt nō ipſa el'nta/vt ignis aque, ſed ſm q̄ foꝛmant̄/foꝛmantur aūt ſꝫ calidū ⁊ frigidū, humidū ⁊ ſiccū, q̄ ⁊ ꝓpꝛie ɔ̄ria ſunt. hec ꝟo neq; ſine ſubiecto aliquo ſunt, neq; miſcent̄. merito ḡ ſubiūxit illud, aut el'ntoꝝ, ex his eni eſt miſtio. foꝛte aūt pol'e eſt ⁊ verbū illud, aut ſm alium modum talē, cōiungere verbo illi erūt, tanq̄ alia quidē ex miſtis, alia ꝟo ſint ex contrarijs.

¶ Non autē ſic vt materia, ſed dicto modo, ⁊ eſt ita quidem miſtio, illo ꝟo modo materia id quod fit.

Com̄.37. ¶ Quū dixit ꝙ ſimplicia ex cōpoſitis fiunt poᵃ exiſtētibus id ꝙ ſimplicia infert dicēs ꝙ non ſic cōpoſita ſunt poᵃ ipſa ſimplicia, quēadmodū mā̄. q̄ igitur eſt dr̄ia, qm̄ mā̄ poᵃ dr̄ eē el'nta ipſa ſm ſe nō ſubſiſtēs, cōpoſitū ꝟo foꝛmatū, ⁊ actu exn̄s aliud qd ꝑter ſimplicia, poᵃ dr̄ eſſe ipſa ſimplicia, quapꝓ ſm nos ⁊ ſm noſtrā rōnē, ex ſimplicibꝰ el'ntis coꝛrupto in vtroq; eoꝝ exceſſu, miſtio eſt qd̄ fit, ſꝫ ſm dubitātes ⁊ dicētes oīno coꝛrumpi foꝛmas el'ntoꝝ in ɔpoſito, in foꝛmis eſt mā̄ id qd̄ ꝑficit̄ ⁊ ɔflat̄. quare ſi ⁊ ſm nos, ⁊ ſm ꝙ dubitatio volebat, qd̄ ꝑficit̄ poᵃ eſt ipſa ſimplicia, ſed nō idē eſt ħ, ſed vt qdē nos dicimus, miſtio, vt ꝟo illi, mā̄ qd̄ fit, ſꝫ cōueniētius foꝛte ꝟba illa, [nō ſic ɔpoſitū poᵃ eſt ſimplicia vt mā̄,] exponet aliqs dicēs hāc dr̄iā ſignificatoꝝ, quā ⁊ ꝑus diximꝰ in ſpeculatione. dr̄ia ꝟo hec eſt, ꝙ mā̄ quidē dr̄ poᵃ eſſe ſimplicia, nullū hn̄s ipſoꝝ foꝛme veſtigiū, qd̄ eſt ꝑmū ſignatū eius qd̄ eſt in poᵃ, cōpoſitū aūt nō ſic. hꝫ enim ħ aliqd foꝛme ſimpliciū, quāuis ipſaꝝ ſinceritas ſit coꝛrupta, qd̄ nō pōt eſſe ſm pᵐ ſignatū eius qd̄ eſt in potētia. ¶ Et opꝫ illud annotare ꝙ ſi ħ dicat Ariſto. ꝙ nō ſm idē ſignatū eius qd̄ eſt in poᵃ, ⁊ mā̄ poᵃ eē dr̄ ipſa ſimplicia ⁊ ipꝫ ɔpoſitū. de neceſſitate ignē ⁊ alia non putat q̄tenus ignē ꝑfecte coꝛruptū eſſe in ɔpoſito, ſed q̄tenus ſincerū ignē. ei ꝟo qd̄ eſt ad alteꝝ calidū caſtigatus ignis idē eſt. cōuenientioꝛē aūt diximus hanc nūc dictā expōnē. qm̄ dicere ɔpoſitū qdē actu exiſtere, ⁊ ꝑ ſe ſubſiſtēs eē, mā̄ ꝟo minime, nō eſt dr̄iā tradidiſſe eius ſignificationis q̄ eſt de eo qd̄ in poᵃ, quā Ariſt. innuit dicēs, nō ſm eūdē modū cōpoſitū ⁊ mā̄ dici eſſe poᵃ ſimplicia. illud aūt, ħ quidē miſtio, illo ꝟo mō mā̄ qd̄ fit eodē mō intelligēdū eſt, ſm vtrāq; expōnē, vt pꝛius diximus.

¶ Quoniā aūt ⁊ patiuntur cōtraria ſm eam que in pꝛimis determinationē, eſt enim qd̄ actu calidū potentia frigidū, ⁊ qd̄ actu frigidū potentia calidū. quare ſi non equant̄ mutant̄ adinuicē, ſimiliter quoq; ⁊ in alijs contrarijs. ⁊ pꝛimū quidē ſic elementa tranſmutant̄, ex his aūt carnes ⁊ oſſa ⁊ hmōi, calido quidē facto frigido, frigido ꝟo calido, cum ad mediū venerint, hic eniꝫ neutrū, medium ꝟo multiples, ⁊ non indiuiſibile, ſil'r autē ⁊ humidū ⁊ ſiccū ⁊ huiuſmodi ſm medietatem faciunt carnē ⁊ oſſa ⁊ alia huiuſmodi.

¶ Pꝛopoſitū quidē ei eſt docere qn̄ ex ſeinuicē el'nta generant̄ ſm trāſmutationē, qn̄ aūt cōpoſita ꝑficiunt̄, ꝙ qn̄ qdē exceſſerit alteꝝ/alteꝝ in plus, trāſmutat̄ minus a pluri deuictū ⁊ fit vniuerſum q̄le illud, qn̄ ꝟo equant̄ ɔ̄ria, tūc cōpoſitū perficit̄, vtroq; in alteꝝ agēte ⁊ patiēte, vt coꝛrūpant̄ excellētie, fieriq; mediū quoddā. intellectus quidē eſt hic. expō ꝟo verboꝝ hꝰ, qm̄ inqt nata ſunt pati a ſeinuicem ɔ̄ria, vt in ſermone de agere ⁊ pati ꝑus determinatū eſt, qm̄ ɔ̄riū potentia eſt id qd̄ ɔ̄riū, vt calidū potētia eſt frigidū, neceſſe eſt oīno quū potētius fuerit alterū altero trāſmutari in ipm̄, qd̄ debilius ē. ſil'r aūt ⁊ in ſicco ⁊ humido ⁊ reliquis. qd̄ autē dicit hoc eſt, qd̄ qꝛ ſunt nata trāſmutari adinuicē quū cōtigerit equata in ſe inuicē agere, pꝛimo impetu mutationis, vtrūq; in ɔ̄riū agit, ſed qꝛ equant̄ potētijs ⁊ neutrū alteꝝ ſuperat, fit quoddā mediū ſūmitate vtriuſq; caſtigata, ſꝫ qm̄ mediū hoc nō eſt indiuiduū, ſed in latitudine ɔſiderat̄, hinc nō eſt vna quedā foꝛma medij, ſed plura cōpoſita carnes ⁊ oſſa ⁊ talia. ex his igit̄ inqt ſimplicibꝰ caſtigatis a ſe inuicē ſm ſūmitates fiunt intermedia. id aūt. his eni neutrū pꝛo eo qd̄ eſt in tali mutatione qd̄ fit neutrū eſt Com̄.38.

extremoꝝ,ſed miſtura ex ambobus. quuz autẽ dixit ꝙ caliditas/⁊ frigiditas/humiditas/⁊ ſiccitas/ſ3 medietatẽ faciũt cõpoſita,addidit ⁊ alia talia,qm̃ ⁊ alię potẽtię,vt dulcedo ⁊ acerbitas,quãuis non informãtes ſint, tamẽ ⁊ ipſe medietatẽ quandã perficiunt in compoſitis.

Tex.c.49. ¶ Omnia ꝟo miſta corpora,quęcunq3 circa mediũ locũ ſunt ex oibus cõponũtur ſimplicibus,terra eni3 ineſt oibus, eo ꝙ vnũqdq3 maxime,⁊ plurimu3 ſit in ꝓprio loco, aqua ꝟo,q2 indigẽt quidẽ terminari cõpoſita,ſolã aũt eſſe ſimpliciũ facile terminabilẽ aquam. Amplius aũt ⁊ terrã ſine humido nõ poſſe cõſiſtere ſed hoc eſſe id qd cõtinet,ſi enim auferat oino ex ipſa humidũ, decidet vtiq3,terra igit ⁊ aqua ꝑꝑ has exiſtunt cauſas.

Com.39. ¶ Propoſitu3 eſt ei oſtẽdere in his ꝙ oia nãlia cõpoſita corpa ex q̃tuor elñtis ↄſtãt.qm̃ eni3 confutans eos q ex imutabilibus elñtis cõſtare dñt corpora, ſumpſit ꝙ ex oi pte cõpoſitoꝝ,vt carnis,oẽ ſegregat elñtũ, merito h ipm̃ nũc ꝓponit oſtẽdere ꝙ oẽ cõpoſitũ ex q̃tuor elñtis ↄſtat.illud ꝟo [q̃cũq3 circa mediũ locũ] dixit,non ad diſtinctionẽ,veluti qbuſdã exñtibus miſtis non circa mediũ locũ,qualẽ aliqui dñt ↄgreſſu3 humidę ⁊ ſiccę exhalationis quas in meteorologicis dicit cõplexas aſcendere,hę aũt nã miſte nõ ſunt, neq3 aliqd cõpoſitũ pficiũt,ſ3 p iuxta poſitionẽ ſibi mutuo hęrẽt.ſed eſt qd dr ęq̃le huic.oia aũt miſta quęcũq3 ⁊ circa mediũ locũ ſunt,ineſt eni3 miſtis circa mediũ locũ eẽ.hęc igit inqt ex oib9 conſtãt elñtis ⁊ demrões ↄñter infert.pm aũt oſtẽdit ꝙ oia ↄpoſita terra pticipãt.eſt autẽ aſtructio talis.ſi vnũqdq3 inqt maxime circa ꝓpriũ abũdat locũ manifeſtũ ꝙ ↄpoſitis in loco terrę exñtibus(locus eni3 terrę eſt ipm̃ mediũ)plurimũ inerit terrę.ꝙ autez ⁊ aqua neceſſe eſt ipſa pticipare ↄñter manifeſte oſtẽdit ex eo ꝙ nõ poſſit terra p ſeipſaz cõſiſtere ⁊ terminari non ligatã veluti colla q̃dã,aquę cõplexione. Quo aũt ſolaz dicit alioꝝ facile terminabilẽ eſſe ipſaz aquã,cũ tñ aer facilius eſſe videatur terminabilis,q2 humidior eſt. Facile igit terminabile intelligm eſt pro eo qd eſt termiatiuũ vt ad terrę ↄpoſitionẽ.veluti hac ex ſolius aquę miſtiõe facile terminabili facta.⁊ declarat h lutũ qd non ꝑꝑ aerẽ, ſ3 aquã facile terminabile fit.aqua.n.quu3 ſit magis repletiua aere, aſſidet ⁊ vnit huic.aer eni ꝑꝑ leuitatẽ ⁊ tenuitatẽ pterfugit facile ⁊ miſtionẽ pterlabit.aqua ꝟo vt grauis ⁊ denſior aere,ei magis complicatur ⁊ adhęret.

¶ Aer autez ⁊ ignis, q2 cõtraria ſunt terrę ⁊ aquę,terra eni3 aeri,igni aũt aqua cõtraria ẽ, vt cõtingit ſubſtantiã ſubſtantię eſſe contrariã,quoniã igit generationes ex ↄtrarijs ſunt, exiſtit autẽ alterum extremũ cõtrarioꝝ neceſſe ⁊ alterum exiſtere, quare in omni cõpoſito omnia ſimplicia inerunt. Tex.c.50. ¶ Teſtari autez videtur ⁊ nutrimentũ vniuſcuiuſq3, omnia nãq3 nutriunt ex eiſdẽ ex quibus ſunt,omnia ꝟo pluribus nutriũtur, etenim q̃cũq3 vtiq3 viderent maxime vno ſolo nutriri aqua plãtę,pluribus nutriunt,miſta eſt eni3 aquę terra,quaꝑꝑ ⁊ agricolę tentant cu3 miſcuerint irrigare,quoniã autez eſt nutrimentũ quidẽ materię,qd ꝟo nutritur cõprehenſum cum materia forma ⁊ ſpecies,rõnabile ia3 ſolum ſimpliciũ corpoꝝ nutriri ignẽ omniũ eoru3 quę ex ſeinuicẽ fiunt, quẽadmodũ ⁊ priores dicũt. ſolũ enim eſt ⁊ maxime ipſius formę ignis.eo ꝙ natũ ſit ferri ad terminũ,vnũqdq3 autẽ natu3 eſt in ſuiipſius ferri regione3, forma autem ⁊ ſpecies omniũ in terminis, ꝙ igitur omnia corpora ex omnibus conſtãt ſimplicibus dictum eſt.

Com.4 ¶ Quum demõſtrauit aquã ⁊ terrã ineſſe cõpoſitis nũc oſtẽdit ꝙ ⁊ ignem ⁊ aerẽ neceſſe eſt ineſſe his.ſi eni3 miſta inquit dicimus eſſe cõpoſita,miſcent aũt non q̃cũq3 quibuſq3,ſed quęcũq3 nata ſunt pati a ſe inuicẽ patiunt autẽ cõtraria,manifeſtũ ꝙ terra ⁊ aqua exiſtẽtibus,horum quoq3 ↄria neceſſe eſt ineſſe.eſt aũt terrę quidẽ cõtrariũ aer,aquę ꝟo ignis,quare ſi eſt ſiccu3 ⁊ frigidũ in cõpoſito ꝓpter terrã,op3 ⁊ aere3 eſſe,humidũ calidũq3 exiſtentẽ,vt cõtrarioꝝ miſtio fiat. ſimiliter quoq3 ſi eſt frigiditas per aquã ⁊ humiditas,erit ⁊ caliditas ſimul ⁊ ſiccitas ꝓpter ignẽ,quum aũt dixit ꝙ ignis/⁊ aer / aquę/ ⁊ terrę ſunt ↄria,neceſſario addidit verbũ illd [vt ↄtingit ſubſtantiã ſubſtãtię eſſe cõtrariã] neq3 eni3 ſm ſubiectũ/ſed ſolũ ſm ſpecificas potẽtias,dico.ſ.calidũ frigidũ humidũ ⁊ ſiccũ.na3 ſm hęc elñta ipſa ↄria ſunt inter ſe,in ſubiecto cõicãtia,cõe eſt eni3 oiu3. ¶ Sed forte qs dicet ꝙ caliditas ⁊ ſiccitas ẽ ignis forma, forma ꝟo ſubſtãtia eſt,quaꝑꝑ ſuba ſm formã h3 ↄriũ.quo igit ipſe dixit in p̃dicamẽtis nullã ſuba3 ſubę eſſe ↄriã. ¶ An manifeſtũ eſt ꝙ d ſubſtãtijs ↄpoſitis in p̃dicamẽtis erat ei ſermo.habes aũt ⁊ hic manifeſte quo dicit ignẽ aquę cõtrariũ eẽ, vt ⁊ quotiens vtiq3 dixerit ꝙ nõ ſm totũ op3 intelligere,ſed ſm potẽtias q̃ ſunt in eis.deinde ẽt ex nutrimẽto rõcinat ꝙ miſta ex q̃tuor elñtis ſunt. qm̃.n.inquit vnũqdq3 ex qb9 cõſtat ex his ⁊ nutrit,nihil autẽ ex aliquo ſimplici nutrit,ſed ex ↄpoſitis,manifeſtu3 eſt ꝙ nullũ dictorum miſtorũ ſimplex eſt,ſed ex quatuor oia conſtãt.qd aũt vr obſtare de plantis, eo ꝙ aqua ſola hę nutriãtur,hoc ponit ⁊ confutat dicens,ꝙ miſta eſt aquę qua nutriunt etia3 terra,quare ſi ex quibus nutriunt ex his ⁊ conſtant,ex terra igitur ⁊ aqua cõſtant.ſi autem ex terra ⁊ aqua,neceſſario ⁊ ex cõtrarijs ꝓpter prius dictã rationẽ,participant igit ⁊ igne ⁊ aere.neceſſe eſt igit ⁊ in nutrimẽto ipſoꝝ hęc eſſe. ⁊ ꝑꝑ hoc nõ quãcũq3 terram permiſcẽt agricolę,ſed ſtercoroſam,quę ⁊ ignea ⁊ aerea participat ſuba,quã inquit miſcẽtes agricolas ſic vti irrigatione.deinde vt ex vſu quoda3 ⁊ dicto poetico cãm quęrẽs,cur nam quũ oia elementa inuicem trãſmutent, ignem ſolum dñt aliqui nutriri. ſic enim ⁊ poeta dixit, omnes ſimul ignis edit. dicit ꝙ qa nutrimentũ materia ẽ eius qd nutrit, qd autẽ nutritur forma eſt cõprehẽſa ⁊ cõplexa materię,hęc enim eſt quę ⁊ permanet,rationabile eſt ignem ſolu3 ex ſimplicibus dicere nutriri. qm̃ h ſolũ ſimpliciu3 eſt forma. ꝙ autẽ ſit ignis forma aſtruit hoc modo.ſi enim videmus ignem ſm naturã ad terminum ferri, terminus autẽ eſt qd eſt extremu3 alicuius ⁊ cõtinens,vnũquodq3 autẽ ſm naturam fertur in ꝓpriũ locum.manifeſtũ ꝙ proprius locus eſt ignis terminus, hoc eſt extremum ⁊ continens alia, quoniã ergo forma vniuſcuiuſq3 in termino eſt (formã aũt dicit nõ ſ3 ſubſtantialẽ rõnẽ)ſ3 q̃ eſt ſm morphã ⁊ extrinſeca3 formã,

hęc

hęc enim eſt quę in ſupꝑficie ꝯſiderat̄,accidit quū in ter
mino ignis fuerit,illius ipſius formā eſſe,eſt aūt ī termi
no alioꝝ elⁱ̄ntoꝝ,⁊ extremo ꝯtinēte ipſa.manifeſtū eſt g̊
ꝙ eſt forma alioꝝ:merito igit̄ ſolū alioꝝ dicit̄ nutriri.

Tex.c.51. ¶ Qm̄ ꝟo ſunt quędā gn̄abilia ⁊ corruptibi
lia, ⁊ gn̄o eſt in loco circa mediū,dicēduꝫ de
omni gn̄one ſimilr̄, quotqꝫ ⁊ quę nā ipſius
ſunt principia:faciliꝰ eni ſic ſingula ꝯſidera
bimus,quādo ď vlībus aſſumpſerimus pri
mū.ſunt igit̄ ⁊ numero ęqualia ⁊ gn̄e eadē,
quę in ęternis ⁊ primis:hoc eni eſt vt mate-
ria,illud ꝟo vt forma,opꝫ aūt ⁊ tertium etiā
Com.4 adeſſe:nō enim ſufficiunt ad gn̄andum duo,
quēadmodum neqꝫ in primis. vt igitur mā
genitis eſt cauſa,poſſibilis eſſe ⁊ nō eſſe:hęc
eniꝫ ex neceſſitate ſunt vt ęterna,hęc ꝟo non
ex neceſſitate, hoꝝ aūt hęc q̄dem impoſ̄e nō
eſſe,illa ꝟo impoſ̄e eſſe,eo ꝙ nō cōtingat iux
ta neceſſariū aliter ſe habere, quędā aūt ⁊ eſ
ſe ⁊ non eſſe poſſunt,qđ eſt gn̄abile ⁊ corru
ptibile:qn̄qꝫ eni eſt hoc,qn̄qꝫ ꝟo nō eſt:q̄re
nec̄e eſt gn̄onē eſſe ⁊ corruptionē circa poſ̄e
eſſe ⁊ nō eſſe:quapꝑ ⁊ vt mā q̄dē hęc cauſa
eſt genitis. vt ꝟo cuius gr̄a,forma ⁊ ſpecies,
hoc aūt eſt ratio vniuſcuiuſqꝫ ſubſtātię.

Com.41. ¶ Quuꝫ dixit in p̄acceptis q̄d nā eſt gn̄o, ⁊ quo ab alijs
mutationibꝰ differt,deinde in medio longū extēdit ſer
monē de trāſmutatione elⁱ̄ntoꝝ adinuicē, dicturus in ſe
quētibꝰ de ſingulari gn̄one,⁊ de ſpecialiori elⁱ̄ntoꝝ trā
ſmutatiōe in meteoroꝝ negocio edocturus, reſumit de
vlī gn̄one ſermonē,q̄rens quot ſunt prinª vlr̄ eoꝝ que
gn̄antur ⁊ corrūpunt̄,⁊ qualia.ex his eni ⁊ ſingularium
gn̄onum prinª ſciemus.quot eni ſunt vlīuꝫ gn̄onuꝫ, tot
etiā particulariū p̄nª erunt:dicit ergo ꝙ tot numero ſūt
gn̄abiliū ⁊ corruptibiliū prinª quot ⁊ ęternoꝝ,⁊ gn̄e ea
dem:mā eni eſt in vtriſqꝫ ſubta,⁊ forma ſimilr̄ ⁊ in his
⁊ in illis ꝯſiderat̄.ſꝫ q̄ eſt in gn̄abilibus mā ſꝫ id qđ eſt
eē in poª ꝯſiderat̄.poª eniꝫ eſt vtrūqꝫ ꝯ̄trioꝝ:in ęternis
ꝟo nō ſm̄ id qđ eſt eē in poª ꝯſiderat̄, ſꝫ ſemꝑ eſt actu
formata,⁊ nō interdū poſſidet formā, ⁊ interdū priuat̄
hac:qm̄ ibi eſt ęterna,⁊ eodē modo ſe hn̄s forma ⁊ ꝯ̄trio
carens,hic ꝟo gn̄abilis ⁊ corruptibilis, qm̄ ꝯ̄trietas ꝯſi
derat̄ circa hāc.eſt aūt inq̄t ⁊ tertia cā nō ipſius gn̄onis,
ſꝫ ipſius eē ⁊ ꝑmanētię:tot igit̄ exiſtētibus gn̄onis prin
cipijs,māle q̄dē ⁊ formale inq̄t oēs cognouerūt, effecti
uū ꝟo ſomniarūt quidē,ſꝫ nullus dearticulauit.nā hi q̄
dē effectiuā cām tradiderūt eſſe formā, vt Plato in phę
done:ſic eni quū alios increpauit, vt q̄ nullū de effecti
ua cā ꝯceptū acceperint,vbi ⁊ Anaxagorā cōmendauit
dicentē intellm̄ effectiuā cām,niſi ꝙ nec ille vſus eſt eo
in gn̄one gn̄abiliū,ipſe deſcēdens dicit formā agere pręſentia ſui formatū,ſꝫ accuſat ipm̄ dicēs,ꝙ nō ſufficiēs ē
foꝛa exn̄s ad faciēdū,neqꝫ eni imago dr̄ facere id qđ ad
ipſaꝫ fit,ſꝫ artifex:neqꝫ ſanitas ęgrotantē ſanat,niſi me
dico exn̄te.deinde dicit ſi ſunt ideę (has eni formas inq̄t
Plato) q̄re exiſtēte participatiuo nō ſtatim gn̄at̄, vt for
ma ſanitatis exiſtēte ⁊ laborāte,cur nō ſtatim trāſmuta
tus laborans ex ęgritudine ſanat̄, ſꝫ eſt indigētia ꝓcul
dubio medici.ſic quidē cōfutat dicētes formas eē agen
tes.alij ꝟo inq̄t mām cām tradiderūt,dicētes ipſam cō
uerſam facere.huius ꝟo opionis fuerint ⁊ q̄ atoma p̄nª
ſupponūt,⁊ inq̄t ꝙ quatenus quidē ad paſſiones ⁊ mo
tū aiaduertentes ipſam effectiuam cām dixerūt, nāliꝰ
enūtiarunt:effectiuā eniꝫ cām dicimus id a quo eſt p̄nᵐ
motus,⁊ ſm̄ hoc cōmendatione magis digni ſunt alijs,
qui ſpēs dixerūt q̄ imobiles ſunt:quatenus ꝟo non ali
quā aliā ab eo motu q̄ eſt in mā cām dixerūt, ſꝫ h̄ accu
ſatione digni ſunt:mā eni nō agendi ⁊ mouēdi videtur
p̄nᵐ habēs,ſꝫ vt moueat̄ ⁊ patiat̄ ab altero.alij ꝟo qui
dā effectiuas cās aſſignarūt potentijs corpoꝝ caliditati
⁊ frigiditati,q̄ inſtr̄a ſunt effectiuę cauſę nō ipſę effecti
uę cauſę:ꝑ has eni vt inſtr̄a nā operat̄. oſtēdit aūt ꝙ ⁊
deterius q̄ꝫ vt inſtr̄a hęc operant̄.ſiquidē inſtr̄a nō regē
te arte,nihil circa mām agunt:calidū ꝟo ⁊ frigidū niſi a
nā aut arte mēſurata fuerint corrūpunt ſubum. hęc quū
dixit,ꝓpriā opinionē de cā effectiua exponit. nos autē
poſt hāc ꝯſiderationē verba aggrediamur.⌊illi igit̄ oia
ſimplicia⌋ addēduꝫ cōpoſita:ſimplicia eni non ꝯſtāt ex
ſimplicibus:qm̄ nō eſſent ſimplicia.illud ꝟo ⌊quędam
gn̄abilia ⁊ corruptibilia⌋ nō ad ſuperius referre opꝫ:nō
eni hoc dicit ꝙ quędā corpoꝝ ꝯſtantiū ex elⁱ̄ntis oibus
gn̄abilia ſunt ⁊ corruptibilia : cōpoſita eni oia ex q̄tuor
elⁱ̄ntis gn̄abilia ſunt ⁊ corruptibilia:ſꝫ qm̄ oiuꝫ corpoꝝ
hęc quidē ęterna ſunt,illa ꝟo gn̄abilia ⁊ corruptibilia:
ꝓpter hoc inq̄t exn̄tibus q̄buſdā gn̄abilibus ⁊ corrupti
bilibus q̄ circa mediū mūdi ꝯſiſtūt,quęrēdū eſt quot ⁊
q̄ ipſoꝝ p̄nª gn̄onis,⁊ ſi gn̄e eadē quę ⁊ in ęternis ⁊ pri
mis.ſiq̄dē eniꝫ vt mā,eiuſdē gn̄is inquit eſſe p̄nª gn̄abi
liū ⁊ ęternoꝝ:eteniꝫ mām dicit in vtriſqꝫ ꝯſiderari gn̄a
bilibus ⁊ ęternis,mām aūt intellige hic eā q̄ ſm̄ ſubum
ꝯſiderat̄.ꝓpter qđ eiuſdē gn̄is merito inquit ipſas eſſe:
ſubum eni vt in vtriſqꝫ ꝯſiderat̄ ⁊ ęternis ⁊ gn̄abilibus:
nā ⁊ ſi ſint hęc quidē potior, illa ꝟo deterior, nihil mi
nus vnius gn̄is erunt:qm̄ rōnale ⁊ irrōnale aial hāc ad
inuicem dr̄iam ſm̄ melius ⁊ deterius hn̄tia tn̄ eiuſdem
gn̄is ſunt:potior aūt eſt illa quatenus ſemꝑ actu nunq̄
poª eſt:gn̄atoꝝ ꝟo mā poª exiſtēs ꝯ̄tria ſemꝑ hꝫ hoc ꝙ
potētia eſt ꝯ̄triuꝫ eius q̄ eſt in ipſa formę. ¶ Et forte q̄s
ſuſpicatus fuerit nō ꝓpter nām mãę,ſed ꝓpter formas
hāc aduenire dr̄iam:qm̄ eni cęleſtiū forma nō hꝫ ꝯ̄triuꝫ,
ſꝫ eſt ęterna,⁊ ſemꝑ eodē modo ſe hꝫ,ꝑꝑ hoc huius mā
ſemꝑ actu eſt:gn̄abiliuꝫ ꝟo mā actu ⁊ ipſa exn̄s, ⁊ nūq̄
informis manēs.ꝓpter id ꝙ ꝯ̄trietas eſt ī forma, accidit
hāc ſemꝑ habere eē in poª. ¶ Scire tn̄ opꝫ ꝙ nō ſolum
ꝓpter formā,ſꝫ etiā ꝓpter ipſaꝫ mãę nām ꝓuenit dr̄ia.
nā ⁊ gn̄atoꝝ mā nunq̄ ꝯ̄trium reciperet, prius abijciēs,
niſi hr̄et eſſe ī poª:ſic ⁊ mā ęternoꝝ ſiquidē haberet po
tentiā abijciendi formā,abijceret vtiqꝫ,ꝓcedēte in actū
poª. Sed meminiſſe opꝫ vt p̄occupātes diximꝰ,ꝙ Ariſ.
hic mām vocat quę ſm̄ ſubm̄ ꝯſiderat̄, ⁊ non ſm̄ id qđ
poª.ſi enim acceperimus eā quę hic ab ipſo dicit̄ mām,
cū quę eſt in poª,nō erit vnius gn̄is ea quę gn̄abiliū cū
illa quę ęternoꝝ:qm̄ in illa nō eſt eſſe poª.dicēte aūt ꝙ
nō ſufficiētia ſunt ad gn̄andum duo.quęrit̄ quo pacto,
alibi ipſe dixit ꝙ qn̄ idonea facta fuerit mā ad recipien
dā formā,nō indigemus aliquo tertio ligāte ei formā,
ſꝫ ſponte ſua ⁊ ex ſui nā ipſam recipit. qūo igitur hic vr̄
dr̄e nō ſufficiētia eſſe duo p̄nª,ſꝫ indigere qđ ſit etiā effe
ua cauſa. ¶ Ad qđ dicimus ꝙ mām idoneā fieri nō hꝫ
mā ex ſe,ſꝫ ab effectiua cā,⁊ ad hoc eſt indigētia cāę ef
fectiuę vt faciat māꝫ idoneā operari:hac eni ſtatuarius
dr̄ formā facere,eo ꝙ ex mā auferat qđ impedit formā,
⁊ nō formā extrinſece imponere:mā ꝟo ſimul aptitudi
nē ſumpſit,⁊ formā poſſedit. ſed neqꝫ in primis inquit

ſufficiunt mã ⁊ forma,ſed opus eſt bis etiã effectiua cã, ſ3 nõ vt gñentur,ſ3 vt ſint ⁊ ꝑmaneant.gñatoꝝ igit̃ igt mã ⁊ ſubiũ eſt,qð po⁹ eſt:qð põt qñq3 quidẽ eẽ, qñq3 ꝟo nõ eẽ:qm̃ eni igt entiũ quędã quidẽ ex neceſſitate ſunt/vt ęterna,q̃ ⁊ nõ poſſe nõ eẽ dicit: quędã ꝟo dicit ex nec̃itate non eſſe, q̃ ⁊ impoĺe eſſe dicit, vt quę nullo modo in exñtia ſunt,pręterꝙ̃ ſm tenuẽ ⁊ nudã intelligẽ tiã/vt hircocervus.q̃dã ꝟo dicit ⁊ eſſe ⁊ nõ eſſe poſſe, vt gñabilia ⁊ corruptibilia,merito igt ⁊ ſubiũ ipſoꝝ põt ⁊ eſſe hęc forma ⁊ nõ eẽ.cum aũt dixerit ꝙ hoꝝ ꝓxime dictoꝝ q̃ ex nec̃itate ſunt/⁊ ex nec̃itate nõ ſunt: hęc qdẽ impoĺe eſt nõ eſſe q̃.ſ.ſunt ęterna:illa ꝟo impoĺe eſt eẽ quę nũꝙ̃ ad gñonẽ veniũt,vt hippocẽtaurus. cãm ſub⸗ iũgit,eo ꝙ nõ poĺe ſit inquit penes neceſſariũ alr̃ ſe ha⸗ bere:nã hęc qdẽ ex nec̃itate ſunt,illa ꝟo ex nec̃itate non ſunt.ꝓpter hoc ergo hęc quidẽ ipſoꝝ impoĺe eſt eẽ, illa ꝟo impoĺe nõ eẽ. ergo gñó ⁊ corruptio erit circa id qð poĺe eſt eẽ ⁊ nõ eſſe.quũ ꝟo dixit de cã mãli ꝯñter ð for ma ꝑtractat,dicens formã eſſe rõnes rei cuiuſq3 ſubſtã⸗ tię,cuius aũt cauſa,ipſam vocauit,ſignificans ꝙ in ideʒ concurrit formalis cauſa finali, ſicut ⁊ in phyſica dixit. nam ⁊ intentionẽ ⁊ finẽ ſibi natura ponit formã vniuſ⸗ cuiuſq3 in materia feciſſe ⁊ ipſum qð perficitur ⁊ mate⸗ rię ſuperuenit ipſa exiſtit forma.

Tex.c.52. ¶ Oportet aũt adeſſe ⁊ tertium, qð omnes quidẽ ſomniant, dicit autem nullus, ſed alij quidẽ ſufficiẽtem putauerũt cauſam eſſe ad hoc vt fieret ſpecieꝝ natura:quẽadmodũ in Phędone Socrates:etenim ille alios incre⸗ pans tanꝙ̃ nihil dicẽtes,ſupponit ꝙ entium ſunt hęc quidẽ formę,illa ꝟo formaꝝ parti⸗ cipatiua,⁊ ꝙ eſſe qdem vnũqðq3 hoꝝ dicit̃ ſm formam,fieri ꝟo ſm trãſumptionem, ⁊ corrumpi ſm abiectionem:quare ſi hęc ꝟa ſunt, ſpecies ex neceſſitate exiſtimat cauſas eſſe generationis ⁊ corruptionis.

Com.42. ¶ Effectiuam dicit cãʒ,taxat aũt ⁊ Anaxagorã ⁊ Plato. Anaxagoras eni intell'm effectiuã cãm dicens, nõ vtit̃ eo in gñone reꝝ.ſ3 quũ ⁊ Plato in Timęo de effectiua cauſa meminerit,in Phędone ſpẽbus effectiuã cauſam attribuit dicẽs.Sed ſi qs mihi dicat,cur bonũ ẽ qðcũq3: An q2 colorẽ floridũ aut figurã h3,aut aliud qðcũq3 ta lium,cętera ꝑmitto valere,ꝑturbor eniʒ in alijs oibus: hoc aũt ſimpl'r ⁊ inartificioſe ⁊ fortaſſe ſtulte habeo apð meipſum,ꝙ nõ aliud qd agit ipſuʒ bonũ,ꝙ̃ illius boni ſiue pñtia ſiue cõicatio,ſiue vbiq3 ⁊ quouis modo adue niens:hoc enim nõdum affirmo. quapropter nõ potuit Plato ꝓximã cãm effectiuã eoꝝ quę gñantur aſſignare ſ3 ad ideas cõfugit.aduerſus igit̃ Plato. inuehit̃ dicen⸗ tẽ ſpẽs effectiuã cãm eſſe,⁊ ſufficere ipſa ad agendum q̃ gñantur.dicit eni eſſe quidẽ hẽ vnũqðꝙ ſm formas q̃ ſunt,fieri ꝟo ſm haꝝ participationẽ, quẽadmodum ⁊ corrũpi ꝑ abiectionẽ haꝝ:quare ex ſpẽbus fieri ⁊ corrũ pi dicebat ineſſe entibus.rñdentes aũt quidã ꝓ Platone dicũt,ꝙ opificias formas dicebat Plato cãs eſſe effecti⸗ uas,ꝑ quaꝝ participationẽ gñari quę gñant̃, ⁊ ꝑ haruʒ abiectionẽ corrũpi.ſi aũt opificias for̃as ſupponit, mãi feſtũ ꝙ effectiuaʒ cãʒ ⁊ ipſe nouit hęc formaꝝ q̃ in gña bilib⁹ ſunt.nã qui opificias cauſas dicit,ſtatim puto ad itell'm ducit effectiuoꝝ.forte igit̃ aliqs dixerit ꝙ Ariſt. ꝑꝑ hoc ipm Plato.accuſat, q2 formas ipſas dicit agere, nõ adducẽs in cãm inſpiciẽtem ad formas opificẽ,⁊ ad ipſas ꝑ ſimilitudinẽ quę hic ſunt ꝓducẽteʒ:⁊ ꝓpter hoc ad ipm ꝯdicens dicit,ꝙ exiſtente ſanitate ⁊ ſcia, hoc eſt rõnibus ſanitatis ⁊ ſcię exñtibus,exñtibus quoq3 parti cipatiuis ſanitatis ⁊ ſcię, nihil minus opus eſt ⁊ alia cã effectiua,vt medico ⁊ ſciẽte:nã niſi hi egerit, neq3 vnꝙ̃ ęgrotans ſanatus fuerit,neq3 ignorans ad ſciaʒ trãſmu⸗ tat⁹:qm̃ ſi ſufficiẽs eẽt forma ꝑticipatiuo exñte ad faciẽ duʒ, cur nã nõ ſemꝑ ęgrotãs ſanat̃,⁊ ignorãs fit ſciẽs:

¶ Alij ꝟo ipſam mãm, ab hac enim eſſe mo tum,ſ3 neutri recte dicũt. ſi enim ſunt cauſę formę, cur nõ ſemper generant continue, ſ3 qñq3 quidẽ,qñq3 ꝟo nõ exiſtentibus ſemꝑ ⁊ formis ⁊ participatiuis. amplius autẽ in quibuſdã ꝯſideramus aliã quandã cãm exi⸗ ſtẽtem.ſanitatem eni medicus facit ⁊ ſciam ſciens,exiſtẽte ⁊ ſanitate ipſa ⁊ ſcia ⁊ parti⸗ cipatiuis.ſimil'r quoq3 ⁊ in alijs quę ſm po tẽtiam agunt. ¶ Si ꝟo mãm quis dicat ge⸗ nerare ꝓpter motũ,nãlius quidẽ ſic dicenti bus diceret:alterans eni ⁊ trãſformans ma gis cauſa eſt gñandi, ⁊ in oibus cõſueuimus hoc dicere agens ⁊ in ijs quę a natura, ⁊ in ijs quę ab arte, qð vtiꝙ fuerit motiuũ. ſ3 ⁊ ij nõ recte dicunt,materię eni pati eſt ⁊ mo⸗ ueri,mouere aũt ⁊ agere alterius potentię: manifeſtuʒ aũt ⁊ in ijs quę ab arte ⁊ natura fiunt:neꝙ enim ipſa facit aqua animal ex ſe⸗ ipſa:neq3 lignũ lectulum,ſed ars, quare ⁊ ij ꝓpter hoc dicunt nõ recte, ⁊ q2 derelinquũt principaliorẽ cauſam:auferũt eniʒ qð quid erat eſſe ⁊ formã. Tex.c.53.

Tex.c.54 ¶ Amplius aũt ⁊ poten⸗ tias tradunt corporibus,ꝑ quas generãt val de inſtrumẽtaliter auferẽtes cauſam ſm for mã:qm̃ enim natũ eſt,vt aiunt,calidũ quidẽ diſgregare,frigidum ꝟo cõpingere, ⁊ alioꝝ ſingulũ hoc quidem agere,illud ꝟo pati: ex his dicũt ⁊ ꝑ hęc omnia alia fieri ⁊ corrũpi: videtur autẽ ⁊ ignis ꝑ ſe motus ⁊ patiens.

Tex.c.55 ¶ Amplius aũt ſimile faciũt,quẽadmoduʒ ſi qs ſerrę ⁊ vnicuiꝙ inſtrumẽtoꝝ attribue rit cãm eoꝝ quę fiũt:neceſſe eni ſerra exiſten te diuidi, ⁊ poliẽte leuigari, ⁊ in alijs eodem modo:q̃re ſi ꝙ̃ maxime agit ⁊ mouet ignis, ſed quo pacto mouet non animaduertunt, ꝙ deterior ꝙ̃ inſtrumenta.

Com.4 ¶ Quum dixit quo pacto poſuit Plato formas effecti⸗ uas cãs in medio igt,ꝙ alij mãm putauerunt agere ex ꝯuerſione in ipſa ⁊ motu decepti. deinde ſic vertitur ad cõfutationes opionis platonicę. ꝯñter etiã eos q mãm vt effectiuã,cãm eſſe dicũt,cõfutat.eadem eni ratio igt in oibus quę ſm habitũ fiũt,quã diximus in medicina ⁊ ſcia.quicũq3 ꝟo igt mãm effectiuũ pn̄m ſuppoſuerũt ad motũ ⁊ cõuerſionẽ ipſius inſpiciẽtes vident̃ nãlio⸗ rem cãm aſſignare:qm̃ principalior gñandi cã eſt id vn de prin᷑ motus.ſic eni cõſueuimus definire effectiuam

cauſam.ꝑterq̃ꝫ ꝙ hi inqt ignoꝛauerūt ꝙ mā non hꝫ mo
tū a ſe:nō enıꝫ a ſe aqua facit aīalia/neqꝫ lignū lecticā,ſꝫ
ab arte ⁊ nā cauſis agētibus fiūt:mā̃ enī eſt ꝓpꝛiū non
mouere/ſꝫ moueri.aut.ſ.vt derelinquētes etiā foꝛmam
vna cū effectiua cā accuſat,aut certe effectiuā cām ſpēm
⁊ foꝛmā vocauit,vt Alex.dicit.qꝛ agens actu exn̄s agit,
qđ aūt actu eſt tale eſt ſm ſpēm ⁊ foꝛmā:vnūqđqꝫ enıꝫ
hꝫ eē ſm ſpēm:ꝓbabilius aūt eſt dicere finalē cām ipm̄
dicere:quā auferunt q̄ mālē cām gn̄onis cām eē dicūt,
⁊ neqꝫ intellm̄ neqꝫ nām ſupponētes ꝑintelligētem ipꝫ
finē,ſꝫ ex caſuali cōcurſu fieri quę fiūt. adhuc aūt cū ſit
ei ſermo aduerſus eos q̄ mām cāꝫ ponunt gn̄andi.accu/
ſat illos qꝛ potētias cās ſupponūt gn̄andi oēs īſtr̃ales,
ꝑtermittētes cām ſm foꝛmā.foꝛmaꝫ aūt manifeſte effe/
ctiuā cām dicit hic.quas aūt potentias ſupponebāt,cali
dū ⁊ frigidū,calido enī diſgregante ⁊ frigido cōpingen
te dn̄t alia gn̄ari.nos aūt fatemur inqt cuꝫ eis has vnū/
qđqꝫ eoꝝ quę nā gn̄antur habere ſubtas mouenti:aliud
enī eſt qđ his vtens vt inſtrumētis cā eſt gn̄onis ⁊ coꝛru
ptionis.dicit aūt Alex.parmenideos huius fuiſſe opio
nis.⁊ ignis quoqꝫ inqt quē maxime actiuū dn̄t,videt̃ ⁊
ipſe alterari ⁊ pati.effectiua ꝟo cā quę ꝓpꝛie eſt nō pati
tur.vn̄ ⁊ ipſam nām nō dixerimus pati effectiuā cauſaꝫ
exn̄tem,ſed foꝛte ſubm̄ eius:hęc aūt ſempꝑ mouet,ignis
aūt nō ſolū mouet,ſꝫ etiā patit̃.deinde ⁊ motū nō moue
tur vt agat ſꝫ in oꝛdine inſtrumenti,vt ſerra. nā ⁊ ſi ipſa
ſecāte fit qđ fit,ſꝫ nō eſt ipſa q̄ agit. ſic aūt ſe hꝫ ⁊ ignis,
magis aūt ⁊ peius q̄ꝫ ſm oꝛgana nō gubernatur ab arte
ꝓpter eā quā diximus cauſam. ſi qs aūt quęrat qūo in/
ſtrumentalē cām nō ſupponit nāliuꝫ, ſiqdē oino nouit
hmōi potentias cauſę inſtr̃alis rōnem ꝯtinētes,ſciat ꝙ
mā̃ has cooꝛdinat,nam talia ſunt materia ꝓxima.

¶ A nobis aūt vniuerſaliter ⁊ pꝛius dictum
eſt de cauſis, ⁊ nūc determinatū eſt ⁊ de mā
⁊ de foꝛma. Amplius aūt qm̄ ſm lationem
Tex.c.54 **motus oſtēſuꝫ eſt ꝙ ęternus,neceſſe his exi**
ſtētibus ⁊ gn̄onem eſſe continuo,latio nāqꝫ
gn̄onem faciet inceſſanter, eo ꝙ adducat ⁊
abducat gn̄atiuū, ſimul quoqꝫ manifeſtū ꝙ
⁊ pꝛioꝛa recte dicta ſunt pꝛimā.ſ.mutationū
lationē,ſꝫ nō gn̄onem dicere:multo enıꝫ rō/
nabilius ens non enti gn̄onis cām eſſe q̄ꝫ nō
ens enti ipſius eſſe.qđ igit̃ fert̃ eſt,qđ ꝟo fit
non eſt:quapꝛopter ⁊ latio pꝛioꝛ gn̄one.

Tex.c.55 Com.44 ¶ Quum dixiſſet qūo alij errauerūt circa effectiuę cau/
ſę traditionē,hi quidē mām,alij ꝟo foꝛmā cām eſſe di/
cētes,⁊ demōſtraſſet neutꝝ hoꝝ poſſe neqꝫ mām neqꝫ
foꝛmā effectiuę cauſę rōnem obtinere, dicit nūc ꝙ iā a
nobis pꝛius in nāli auditu de cauſis vl̄r facta ē diuiſio,
in qbus etiā de effectiua cā ſermoneꝫ fecimus, ⁊ in pn̄ti
quoqꝫ de mā dictū eſt ⁊ foꝛma iā.de effectiua ꝟo cā hic
docet,⁊ dicit qđ ⁊ in phyſica ab ipſo dictū eſt,ꝙ circula
ris latio cęli effectiua cā eſt eoꝝ q̄ gn̄ant̃ ⁊ coꝛrūpunt̃,
ex illa enī eſt hoꝛaꝝ cōuerſio:cū hoꝛis aūt ⁊ el̄nta cōcur
runt ⁊ fructuū gn̄o:videmus enī ꝙ accedēte ad nos ſo/
le,⁊ plātę germināt,⁊ fructus gn̄antur, ⁊ multa aīalium.
recedēte aūt ipſo ↄ̈ria cōtingunt : ⁊ recte ſe hꝫ dicere ex
celeſtibus influentē vitā ad ea q̄ hic ſunt ipſam eſſe nāꝫ
ſm quā gn̄antur q̄ gn̄antur. hinc mani[m] eſt inqt ꝙ recte
in phyſico auditu a nobis dictū eſt,ꝙ p̄[a] trāſmutationū
eſt localis etiā ipſa gn̄one,nā ⁊ gn̄onis hęc eſt cā.nō aūt
gn̄o ipſius motus,ſi enī qđ gn̄atur,nōdum eſt in quo tē
poꝛe gn̄atur,qđ aūt ſm locū trāſmutatur,iā exiſtēs mo/
uet̃,rōnabile eſt,qđ eſt, nō entis cām eſſe dīe,nō qđ nō
eſt,hoc eſt qđ gn̄atur cām dicere eius qđ iā eſt,⁊ eius qđ
ſm locū mouet̃.hęc quuꝫ dixit, ꝯn̄ter dubitat qūo dici/
mus circularē lationē cām eſſe gn̄onis ⁊ coꝛruptionis:
qm̄ enī hę duę ſunt mutationes adinuicē ↄ̈rię, q̄ naꝫ eſt
haꝝ cā:nō enī poſſe eſt vnā ⁊ eādem ↄ̈riaꝝ mutationū
eſſe cām:ↄ̈rioꝝ enī etiā effectiua nālia dico agentia ↄ̈ria
opꝫ eſſe:quapꝛopter ſi mutatio ſm locū cā eſt gn̄onis ⁊
coꝛruptionis,nece eſt ⁊ efficiētiū cāꝝ motus ipſos q̊ꝫ eē
ↄ̈rios,aut ipſa latione,aut inęqualitate ſaltē.latione qdē
vt duę ſint lationes ↄ̈rię,quaꝝ vna gn̄oneꝫ faciat,altera
ꝟo coꝛruptionē.inęqualitate ꝟo vt vna qdem ſit latio,
ſꝫ qꝛ nō eodē modo ad nos ſempꝑ ſe habeat qđ mouet̃,
ſꝫ qn̄qꝫ quidē nobis ꝓpinquet,qn̄qꝫ ꝟo abſiſtat, dū q/
dem accedit gn̄onem faciat, dū aūt abit coꝛruptionem.
¶ Sciendū itaqꝫ eſt ꝙ vtraqꝫ accidūt,nā ⁊ latiōes duę
ſunt,hęc quidē ab oꝛiēte in occidēs,vt motus firmamē
ti,altera ꝟo ↄ̈ria vt quę ab occidēte in oꝛiens,vt errātiū
latio:inęq̄litas ꝟo eo ꝙ quū in obliq̊ circulo fiat,inęq̄lē
ī habitudie ad nos facit motū ſolis,qn̄qꝫ quidē ad nos
ꝓpe accedētis,qn̄qꝫ ꝟo ꝓcul. ſe habente igit̃ ſic gn̄one
⁊ coꝛruptione,⁊ ꝙ nō deficiāt ex ęterno cęleſtiuꝫ motu
ipſis ꝯgruit gn̄abilibus ⁊ coꝛruptibilibus,ↄ̈rium ꝟo ex
inęqualitate q̄ eſt ſꝫ obliquū circulū.iccirco duas latio
nes ⁊ errantē ⁊ firmamentū cās nunc dicēduꝫ eius quę
ſm gn̄onem ⁊ coꝛruptionē ꝯtinuę mutationis:eſt enim
⁊ quę in obliquo circulo ſolū vtriuſqꝫ cā,naꝫ ⁊ qꝛ ſempꝑ
mouet̃,non deficit hoꝝ q̄ hic ſunt trāſmutatio:qm̄ ꝟo
inęqualiter vt ad nos mouet̃,ꝓpter h̄ ↄ̈rię ſūt mutatio/
nes q̄ ſm gn̄onem ⁊ coꝛruptionē, ſꝫ nō vtiqꝫ eiuſmodi
eſſet oꝛdo ⁊ mūdus,niſi eēt firmamēti latio:illinc enim
ex vnaq̄qꝫ circulatione ⁊ dies ⁊ nox oꝛdinate ſibi inui/
cē ſuccedūt.ſi aūt hac nō exn̄te ꝑ intellm̄,in ſolo circulo
obliquo ſol moueretur:eſſet vtiqꝫ vniuerſa hyems nox
vna,ſi ita ꝯtingat,⁊ ęſtas tota dies vna,⁊ vt ſimpl̄r dica
mus,vniuerſus annus vnū diei noctiſqꝫ iteruallū, hoc
eſt vna die nocteqꝫ vna ꝯſtitutū:his ita dictis,ſi qs quę
rit cur nā abſentiā ſolis coꝛruptionē agere dicimus,ad/
uētum ꝟo gn̄onem,cū tn̄ in ęſtate nō ſolum ſit gn̄o,ſed
etiā coꝛruptio:⁊ hyeme ſimil̄r,nō ſolū coꝛrūpātur q̄dā
ſꝫ etiā gn̄entur.⁊ vt vl̄r dicamus,quū vnius gn̄o ſit alte
rius coꝛruptio.ſiqs dicat quo pacto in alio qdē ipſe di/
cit gn̄onem,in alio ꝟo coꝛruptionē accidere, cognoſcat
ꝙ melioꝛis qdē ſubę gn̄onē.hāc gn̄onē vocauit Ariſt.
vbiqꝫ,eā ꝟo q̄ deterioꝛis coꝛruptioneꝫ, ⁊ vſus ſil̄r. qm̄
ergo vt in pluribus accedēte ſole,melioꝝ gn̄ones ſequū
tur,fructuū ⁊ aīalium ⁊ melioꝝ el̄ntoꝝ ignis ⁊ aeris ⁊
alioꝝ oiuꝫ quę ꝑ ſermonē enarrare nō eſt facile,abeūte
ꝟo hęc oia coꝛrūpūtur,ꝓpter hoc acceſſui quidē ſolis
gn̄oneꝫ determinamus,abſentia ꝟo coꝛruptionē:ſol.n.
eſt q̄ pꝛincipalē hꝫ oꝛdinē ad gn̄onem:ſiqdē ꝓpter hūc
eſt ęſtas ⁊ hyems,⁊ alię ꝯuerſiones.in litera ꝟo iā qdeꝫ
⁊ in pꝛioꝛibus dico.ſ.in phyſica dictū eſt de cauſis vl̄r,
vbi ⁊ de effectiua cā.adhuc aūt ⁊ nūc dicēduꝫ,ꝙ cā effe
ctiua ſempiterne gn̄onis ē circularis latio ęterna exn̄s,
gn̄atiuum adducens ⁊ abducēs, gn̄atiuū aūt dicit ipſuꝫ
ſolē.demr̄at aūt ⁊ ꝙ merito in phyſico auditu,motū ſꝫ
locū,⁊ huius circularē p̄[m] dixit eſſe oīs trāſmutationis:
hęc ipſa enī gn̄onis ⁊ coꝛruptionis cā eſſe oſtēſa ē. meri
to ergo p̄ma eſt oiuꝫ, ꝙ aūt gn̄onis cauſa ⁊ eoꝝ q̄ gn̄an
tur,oſtendit ſic,qđ fertur ſm locū iam eſt, quod gn̄atur
nōdum eſt:rationabile ergo eſt qđ eſt cauſam eſſe non
entis, nō aūt econtra, non ens entis.

¶ Quoniam aūt ſuppoſitū ⁊ oſtenſum eſt Tex.c.56.

continuã eẽ rebus gñoneꝫ ⁊ coꝛruptionẽ. dicimus aũt cãm eſſe lationẽ ipſius fieri, dicimus ꝙ vna qdẽ exiſtente latione nõ cõtingit fieri ambo, qꝛ ꝯria ſunt: idem eni ⁊ eodẽ modo ſe habẽs ſemꝑ idem natũ eſt facere: quare vel gñio erit ſemꝑ vel coꝛruptio: opꝫ autẽ plures eſſe motus ⁊ ꝯrios aut lationi aut inequalitati: ꝯrioꝝ eniꝫ cauſe ꝯrie. quare ⁊ nõ prima latio cauſa eſt gñonis ⁊ coꝛruptiõis, ſꝫ que ſm obliquũ circulũ: in hac enim ⁊ cõtinuum vnũ eſt, ⁊ moueri duobus motibꝰ: neceſſe eniꝫ ſiquidẽ ſemꝑ erit continua gñio ⁊ coꝛruptio, ſemꝑ quidẽ moueri ne deficiãt ipſe mutationes, duobus aũt ne alterum eueniat ſolum: continuationis igitur que eſt totius latio cauſa eſt, accedendi vero ⁊ recedendi inclinatio: accidit eni aliquãdo quidẽ longe fieri, aliquando vero prope.

Com. 45. ¶ Q ῃ ingt oſtẽſa eſt ꝯtinua exñs gñio ⁊ coꝛruptio i rebus, oſtẽſum eſt aũt eo ꝙ circularis motus eſt eternus: manifeſtum, ⁊ que ſequunt, ꝯſtructio qdẽ verboꝝ talis eſt. querit aũt quõ lationẽ cãm dicimus mutationũ ꝯriaꝝ. duabus eni ingt exñtibus mutationibꝰ gñone ⁊ coꝛruptione, nõ poſſe eſt vnũ motũ vtrarũqꝫ cãm eſſe ſupponere. neceſſe igit eſt aut duos dicere eſſe motus ſm duas lationes ꝯrias, aut vnã quidẽ lationẽ, diuerſam aũt ꝑꝑ motꝰ inequalitatẽ: ineqlitas vero vt ad nos eſt, qꝛ fit i obliquo circulo errantiũ motus, ⁊ ꝑꝑ hoc alias aliã ad nos habitudinẽ facit id qđ mouet, qñqꝫ appropinquãs, qñqꝫ vero abſiſtens, qđ ⁊ dicit verũ eſſe: nã inerrãtis latio nõ vtiqꝫ cã fuerit gñonis ⁊ coꝛruptionis vna exñs ⁊ eadẽ, ⁊ nullã vt ad nos ꝯriam faciens, ſꝫ que eſt ſm obliquũ circulũ, hñs ⁊ eternitatẽ, ⁊ inequalitatẽ, ineqlitate ꝯriaꝝ mutationũ cã fit, gñonis. ſ. ⁊ coꝛruptionis, eternitate vero, ꝯtinuationis que ẽ ſm gñoneꝫ ⁊ coꝛruptionẽ. ſciẽdũ tñ eſt ꝙ firmamentũ ⁊ ſi nõ faciat gñoneꝫ ⁊ coꝛruptionẽ, ſaltẽ ordinẽ ⁊ hũc ipm imponit oꝛnatũ noctis ⁊ diei, qđ ſi nõ eſſet, ſꝫ eẽt que ſolius eſt circuli obliqui, ita vt vnum noctis dieiqꝫ iteruallũ vniuerſus fieret annus, nõ vtiqꝫ talis oꝛdo gñonis ⁊ coꝛruptionis ſeruaret. vt declarant tales terre partes ihabitabiles exñtes: eiuſmodi aũt ſũt que ſunt ſub polis vniuerſi in qbus molari ſiſtis fit celi motus. cõtinuationis igit inquit totius latio cã eſt. non dicit aũt totius lationẽ firmamẽti motũ, vt Alex. expoſuit: ipſe enim ſuperius obliquo circulo cãm impoſuit cõtinuitatis eius q̃ eſt ſm gñonem ⁊ coꝛruptionẽ. ſꝫ qđ ingt hoc eſt: qđ eni demõſtrauit ꝙ latio i circulo obliquo cã eſt, ꝙ ſit cõtinua gñio ⁊ coꝛruptio, qꝛ hꝫ ⁊ ꝯtinuũ qđ ẽ ſẽpiterne gñonis cã, hꝫ aũt ⁊ ineqle, ex q̊ ꝯrie ſũt mutationes, nũc dicit quõ vtrũqꝫ hoꝝ hꝫ errãtiũ latio, ⁊ ingt ꝙ ꝯtinuatio qdem eſt hac, ꝑꝑ totã ſolis ſpherã q̃ eterne mouet. accedere vero ⁊ abſcedere dicit qđ eſt ipſa inequalitas ꝑꝑ inclinationẽ obliqui circuli: ꝓpter hãc eni accidit ipſum, qñqꝫ qdem ꝓximũ fieri, qñqꝫ vero remotũ.

¶ Inequali aũt interuallo exiſtẽte inequalis erit motus. quare ſi eo ꝙ accedat ⁊ ꝓpe ſit generat, ⁊ eo ꝙ recedat ⁊ longe fiat idẽ hoc coꝛrũpit, ⁊ ſi eo ꝙ multoties accedat/gñat, ⁊ eo ꝙ multoties recedat/coꝛrũpit: ꝯrioꝝ enim ꝯrie cãe. ¶ Et in equali tꝑe coꝛruptio ⁊ generatio que ſm nãm, quapꝑ ⁊ tẽpoꝛa ⁊ vite ſinguloꝝ numerũ hñt, ⁊ hoc determinãtur: oĩuꝫ enim eſt oꝛdo, ⁊ oẽ tempus ⁊ vita mẽſuratur circuitu, ꝓterqꝫ ꝙ non eodẽ oẽs, ſed hi quideꝫ minoꝛi, illi vero pluri, his enim annus, illis autem maioꝛ, illis vero minoꝛ circuitus eſt menſura. Tex.c. 57.

Com. 46. ¶ Q ũo inequalis eſt oblĩq circuli motus, docet. ꝙ. ſ. nobis magis ꝓpinquũ facere ſolẽ, aut hunc a nobis facere diſtare, q̃re nõ ipſa eſt q̃ ineqlis eſt, ſed hitudo ſolis ad nos ẽ ineqlis, nã eo ꝙ ad nos gñatiuũ adducat, appꝫs ineqlitas accidit motus. gñationẽ aũt hic dicit nõ ex nõ ente ad ens acceſſuꝫ, ſꝫ augmẽtationẽ, ⁊ vſqꝫ ad vigoꝛẽ acceſſuꝫ. ſilr aũt ⁊ coꝛruptionẽ ex ꝑfecto vigoꝛe ad perfectã coꝛruptionẽ acceſſuꝫ, diminutionẽ. ſ. ⁊ declinationẽ. dicit g̊ ꝙ hic qdẽ vnꝰ circuitꝰ ſolis ad ꝑfectionẽ foꝛe ſufficit. qles ſũt annui fructꝰ, ⁊ elntoꝝ mutatio. alia vero pluribꝰ indigẽt circuitibꝰ vt ſe hꝫ in multis aialibus. circuitũ aũt dicit acceſſuꝫ ⁊ receſſuꝫ ſolis. ſi g̊ ꝑ multas acceſſiões ꝑfectã foꝛmã ꝯſeqtur, ꝑ multos quoqꝫ receſſus ingt hoc decreſcit. aſſignauit aũt gñonẽ qdẽ acceſſui coꝛruptionẽ vero receſſui, quũ ꝑ multos circuitus ⁊ gñationẽ ⁊ coꝛruptionẽ dicat perfici, vt ſit. ſ. in gñatione nõ ſolum acceſſus ſolis/ſꝫ ẽt receſſus. ⁊ in coꝛruptione quoqꝫ non ſolũ recedat ſol/ſꝫ ẽt accedat. ad hoc dicẽdũ eſt ꝙ ⁊ ſi in vtraqꝫ affectione ſilr, acceſſus ſolis receſſuſqꝫ cõſideretur, ipſe gñationẽ qdẽ acceſſui coꝛruptionẽ vero ſolis receſſui repoſuit, rõnabilr foꝛte, qm̃ foꝛtioꝛ eſt nã magis duꝫ fruit acceſſu ſolis, ⁊ gñat ⁊ auget, debilitata vero magis ex abſentia patit qꝫ ab acceſſu. ſicut ſe hꝫ in defluxu ⁊ in appoſitione. nã in augmẽtatione ⁊ diminutione eſt defluxus ⁊ appoſitio nutrimẽti: ſꝫ coꝛꝑe adhuc valido exñte vt augmẽtabili appoſitio fit amplioꝛ defluxu, decreſcẽte autẽ coꝛꝑe minoꝛ appoſitio defluxu. ad hoc foꝛte aliqs rõnabilr dixerit, ꝙ dũ auget coꝛpꝰ ⁊ ad ꝑfectionẽ ꝓcedit, nõ eſt magis acceſſuꝫ agere, ⁊ ꝑꝑ hoc eius q̃ eſt ex receſſu paſſiõis ꝯſenſum nõ fieri, qm̃ ⁊ hic ipſe receſſus nihil minꝰ ꝯfert ad augmẽtationẽ, ⁊ ꝑmanẽtiã coꝛpoꝛũ. hieme qppe digeſtiones melioꝛes, ⁊ oꝑationes valide, ⁊ nõ oĩno ſufficerẽt ſibi coꝛꝑa aialiũ ⁊ plantaꝝ, ſꝫ facillime vtiqꝫ coꝛrũperent ſiqdẽ in vniuerſuꝫ appropinq̃ret ſol, ita vt in vniuerſuꝫ eſſꝫ eſtas. vt declarat exuſta zona ꝓpinquũ ſemꝑ hñs ſolẽ, ⁊ inhabitabilis exñs. tãtũ igit dicẽdũ eſt, ꝙ ſolis qdẽ aduẽtui addixit ⁊ determinauit augmẽtationẽ, receſſui vero diminutionẽ, nõ exacte alteri alteꝝ diſtribuẽs ſꝫ qm̃ queadmodũ ꝑus diximus, ⁊ ſi vtrũqꝫ vtraqꝫ facit ⁊ gñationẽ ⁊ coꝛruptionẽ, magis tñ gñationẽ acceſſus ſolis, coꝛruptiõeꝫ vero receſſus magis. quũ aũt dixit ꝙ ſi ꝑ multos circuitus aliqd habeat gñationẽ, ꝑ multos quoqꝫ circuitꝰ coꝛruptionẽ ſuſtinebit: ⁊ ꝙ eqle eſt tꝑs gñonis ⁊ coꝛruptionis, hoc eſt augmẽtationis ⁊ diminutionis: ſic. n. voluimus in ꝑnº itelligẽdũ eẽ, nec̃io addidit verbũ illđ ſꝫ nãꝫ, ne quãuis coꝛruptiõeꝫ ſũpſeris, eqlẽ in tꝑe exñtẽ coꝛruptioni, ſed eã q̃ fit ſm leges nãles ꝑ decremẽtũ ad finẽ aiali ꝓcedẽte. ſi. n. aliqua fiat violẽta coꝛruptio, nõ amplius ꝑ eqle tꝑs ad finem ꝑueniet, ꝑ quãtũ gñationẽ habuit: violẽtas aũt opꝫ dicere coꝛruptiones nõ ſoluꝫ eas q̃ ꝑ aliqđ extrinſecus cõcidentiũ, vt inciſiones, caſus exuſtiones, ⁊ alia hꝰ, ſed eas ẽt q̃ ex peccato ⁊ inoꝛdinatione alimẽti fiunt. qđ autẽ ⁊ his determinatis derelinqtur dubiuꝫ, illud eſt, qꝛ vita ſi ita accidat humana vſqꝫ ad cẽteſimuꝫ vigeſimũ annum

procedente

ꝓcedēte,augmētū ſępe(qđ maximū eſt)ad q̄drageſimū
ſolū annū ꝑuenit,ita vt ſit ſm hāc rōnē corruptio lōge
diuturnior gñonē,ꝛ nō in tēpore fiat ęquali:multi nãq;
in vita ad centeſimū vigeſimū annū in vita ꝑuenerunt,
nullus aũt nec vſq; ad ſexageſimū habuit augmētatio-
nē,ꝛ ad ꝑfectius ꝓmotionē.at ſi gñonē nō ꝓceſſum q
ad formā ꝑfectam ꝓducit ſumpſerimus,ſ; gñonē ꝛ cor
ruptionē ꝓprie in ęquali qdē tpe accidere vtraq; verū
erit,nã alterius gño eſt alterius corruptio,ꝓculdubio p
qđ aliqd gñatur ꝑ tantū ꝛ corrūpitur:ſed nō accipimus
amplius eiuſdē gñonem ꝛ corruptionē,qđ vr̄ Ariſt.di
cēs.ſ; neq; illud ſi ꝑ plures circuit⁹ gñet aliqd ꝑ plures
etiã corrūpi,ꝯſonū erit tali expōni.gñonem eni ꝓprie di
ctã ꝑ plures circuitus fieri, nō facile eſt etiã intelligere.
ſi eni qs dicat ꝯceptionē ipm dīe gñonem,ꝛ eã quę ꝓpe
ꝑ ipſam ſignificare gñonē,q̄ ex nō ente ad ens ꝓducit,
ꝛ ſuppoſuerimus aliqđ aial veluti elephantē ꝑ plures
circuitus cōcipi,etiã hoc mō dictū hoc intelligi minime
pōt,q ꝑ quãtū tēpus ꝯcipit ꝑ tantū ꝛ corrūpit. quã eni
etiã intelligere oporteat corruptionē ęqualē in tpe ꝯce-
ptioni nō facile ē dīe.hęc eni amplius quęrant,ipſe aũt
ꝛ ſingulorꝫ vitas ꝛ tēpora numero determinatas eſſe di
cit.qm̄ eni; ordo eſt in his quę fiunt, quū forma vniuſ-
cuiuſq; nã ſit mēſurata,acc'dit vnūqđq; ꝑ terminatum
tēpus ad ꝑfectã ſui formã ꝑuenire.quū aũt ęquale ſit tē-
pus ad ꝑfectū,vſq; ad perfectã formã ꝛ vigorē,ei qđ a
vigore ad corruptionē ſ; nã; ducit,mani^m q vna vniuſ
cuiuſq; vita terminata eſt ſm nūm ordiatū,vt h̄ formę
abinuicē diſtinguant.alia eſt eni hoīs vita,ꝛ alia equi,ꝛ
in aliorꝫ vnoquoq; ſilr.verūtñ vniuſcuiuſq; formę ter-
minatū eſt tēpus,formę eni humanę terminata eſt q̄dã
vita quã ipoſe ē excedere,ſingulariū ꝟo nō ē terminatū
tp̄s,quū multi ēt itra ordiatū tp̄s moriant:q̄re formę qdē
terminatū eſt tp̄s qđ impoſe eſt excedere aliquē ſingula
riū,ſ; ñ eadē ē cuiuſq; ſingulariū vita ſ; alia ꝛ alia, ꝛ an
tea quū multi qdē itra tp̄s ꝑdant,nullo aũt h̄ excedēte.

Tex.c.58. ¶ Vident aũt ꝛ ſm ſenſum cōueniētia nr̄is
ſermonibus,videmus eni q accedente qdē
ſole gño eſt,recedēte ꝟo corruptio, ꝛ i ęqua
li tēpore vtrūq;:ęquale eni tēpus gñonis ꝛ
corruptionis ſm nãm,ſ; accidit ſępius i mi
nori corrūpi ꝑꝑ adinuicē cōfuſionem , inęq-
li eni exiſtente mã, ꝛ non vbiq; eadē,neceſſe
ꝛ gñones inęquales eſſe, ꝛ has quidē cele-
riores,illas ꝟo tardiores,quare accidit ꝑ ho
ru; gñonem aliīs fieri corruptionem.

Com.47. ¶ Quum dixit a p̄n° q ęquale eſt tēpus gñonis ꝛ corru
ptionis q̄ eſt ſm nãm,nūc fidē huius apponit ex gñoni
bus ꝛ corruptionib⁹ q̄ fiunt ꝑ vnūquēq; ſolis circuitū.
nã,vt diximus p̄us,videmus accedēte qdē ſole gñonē,
abeūte ꝟo corruptionē inſequentē.eſt aũt acceſſus ſolis
ęq̄lis tpe receſſui.recte aũt ēt hic quū dixit gñonē addi-
dit,q̄ ſm nãm. eſt eni ꝛ in aialib⁹ ꝛ in fructibus annuis
itelligere corruptionē q̄ fiat violēta.id ꝟo[ſ; accidit ſę
pe i minori corrūpi]nō ad ꝓximū intelligēdū eſt, ſ; ad
ſupius dictū.quū eni dixit q ꝛ tp̄a ordinata ſunt formę
cuiuſq;,hic ingt q accidit ſępe in minori tpe,q̄ ſit ordi
na[illegible] corrūpi.ꝛ huius ipſius ꝓpoſitū eſt ei cãm ingrere.
[illegible] q̄dã ſingulariū ꝑ[illegible] nō cōplentia nãlē cir-
cuitū,dicit aũt hoc accidere [illegible]ã quę adinuicē cōfuſio
nē aut colliſionē,duob⁹ eni modis ſcribit,ſi qdē p̄ mo-
do,accuſabit incōmēſurationē, ꝛ intēperiē elntorꝫ.ſępe

eni mã ꝑꝑ ineptitudinē ꝛ incōcinnitatē ſui nō recipit ꝑ-
fecte ſupiorē ornatū,vt citius diſſoluat aial ꝑꝑ imbecil
litatē cōpaginis,nō ſufficiēte in multis mãli tēperamen
to ad multū tēpus exhibitã vitã recipere. ſi aũt habeat
lr̄a colliſionē ſignificat cãrꝫ adinicē caſualē ꝯcurſu;, di-
co.ſ.mãlis/ꝛ effectiuę/ꝛ ꝓximę/ꝛ p̄mę.cã nãq; effectiua
ꝓxia qdē eſt pr̄,remota ꝟo ꝛ p̄ª corpa cęleſtia, mã q̊; ꝛ
ꝛ talis electio ꝛ victus, cãę ſunt talis cōpaginis ipſi cor-
pori.ſi igit ꝯcurrerint,tale qdē eē a pr̄e ſemē,ꝛ a mr̄e ſe-
mē ꝛ ſanguinē talē,(ſanguinē eni mãę rōnē hr̄e dñt,ſe
mē ꝟo effectiuę cãę)fuerit q̊; ꝛ mr̄is tpe ꝯceptionis vi-
ctus talis aut talis,aut ꝛ ꝯtinēs inordinate valde ſe hñs,
vt ex aliq̊ horꝫ ipeditus fuerit cęleſtiū mot⁹ ꝑfectiſſimã
ꝑationē oñdere circa ipm gñatū,ꝛ ornatū ipoſuiſſe cō
decētē,nūc corruptio ſeqtur añ ſtatutū tp̄s, eo q colliſę
ſunt talis mã ꝛ tales cãę cu; motu cęleſtiū tali, mã ipſa
inęq̄litatis cãm,vt p̄us dcm̄ ē,hñte:veluti ſi inordinatū
qd ꝛ ipoſitū factū fuerit ligнū circa ſellã aut mēſulã,ꝑꝑ
mãę ineptitudinē nihil peccãte artifice.poſſet q̊; illđ de
tēperie ſumi i cęleſtib⁹ ſolū:qm̄ eni nō ſolus ſol,ſ; ꝛ alq
planetę ꝛ ſtellę fixę,q̄uis non tm̄,tñ ꝛ ipſę ꝑant circa
gñonē,ſ; talē ipſarꝫ ꝯcurſū figurarꝫ,quã vocat colliſio
nē cã; eē dic alij, alteri⁹ ꝑdiuinatiōis vitę:ſępiſſime eni
ꝑꝑ huiuſcemodi earꝫ adīuicē ꝯplexionē, facile ſolubile
fieri ꝯtingit,qđ ab ipſis corp⁹ format,ꝛ tp̄s vitę paruū.

¶ Semp aũt quēadmodu; dictū eſt cōtinua
erit gño ꝛ corruptio ꝛ nūq; deficiet, ꝓpter
eã quã diximus cãm,hoc aũt rōnabiliter ac-
cidit. ¶ Qm̄ eni in oibus ſemp melius appe Tex.c.59.
tere dicimus nãm, melius aũt eſt eſſe q̄ nō
eē:eſſe aũt quot modis dicit,i aliīs dictū eſt.
hoc aũt in oibus impoſe eſt eē,q; lōge a prin
cipio diſtãt,relicto mō cōpleuit totum deus
ꝑfectã faciens gñonē:ſic eni maxime ꝯtinua
bitur ipm eē,eo q ꝓximū ſemp ſit ſubę fieri
ſemp, ꝛ gñonē:huius aũt quēadmodū dictū
eſt multoties cauſa circulo latio:ſola eni cō-
tinua:quapp ꝛ alia,q̄cūq; trãſmutant adin-
uicē ſm paſſiōes ꝛ potētias,vt ſimplicia cor
pa imitant circularē lationē:cū eni; ex aqua
aer fiat, ꝛ ex aere ignis, ꝛ rurſus ex igne aqua
circulo dicimus reuertiſſe gñonē, eo q rur
ſus reflectatur , quare ꝛ recta horum latio
imitans circularem continua eſt.

¶ Quum tradidit cãm ꝓpter quã ſemp eſt gño, mãlem Com. 48.
ꝛ effectiuã,ꝛ mãlem qdē dixit ſempiternę gñonis cãm
id qđ eſt, vnius gñonē alterius eē corruptionē,effectiuã
ꝟo ęternū cęleſtiū motū:nã ex eo q ſemp illa mouent,
nunq; deficit gño,nūc finalē cãm tradit ꝓpter quã ſem
per eſt gño,ꝛ inquit cãm eſſe,q; oia natura ſua ꝛ ſponte
bonū appetunt:p̄n^m eni oium eſt ipm bonū, omnia ꝟo
prin^m ſuū appetunt.bonū aũt vnicuiq; eſt ipm eſſe, non
ipſum nō eſſe,omnia igitur ſui natura eſſe appetūt.qm̄
igitur oia eſſe appetūt ꝛ ipſum melius quę quidē primo
p̄n° ꝓpinquiora ſunt,hęc ęternitate ipſa participare po
tuere,ꝛ ſemp eſſe ſm numerū eadē,qualia ſunt celeſtia,
verū cū diminutione.ſ.cū dimēſione ꝛ trãſmutatiōe ſ;
locū,q̄ ꝟo remotiora ſunt quū nō potuerūt, q; diſtãt a
primo p̄n° a quo eſt eē oibus,ſm numerꝫ eadē eſſe, ęter
nitatē ſm ſpēm ſortita ſunt, vnoquoq; q; appetunt eſſe

ſemꝑ,non pñt aũt,quũ diſtent a primo pn°, gñante tale quale ipm,⁊ ſic corruptionẽ ſubterfurãte, ⁊ ipſam quã ſortitũ eſt ęternitatẽ ſm ſpẽm,imitando cęleſtem motũ poſſedit. nã ꝑ circulũ ea quę gñantur in idẽ reſtituũtur vnde inceperũt.vt eni homo ex hoie fiat circulus ꝑficitur:ſemẽ eniʒ p^m ⁊ ex hoc embryon, deinde puer,⁊ adoleſcens,⁊ vir,⁊ rurſus ſemen ⁊ embryon. manifeſtũ igitur eſt ꝙ ſpeciei ſucceſſio in rectũ exiſtens, qꝛ circularẽ lationem imitatur/ęternitatẽ habet. ſciẽdum aũt ꝙ eſſe duplr̃ dicit̃,aut ſpẽ,aut numero:vnũqđqʒ eni eẽ dicit̃, aut qꝛ ſpẽs eius ſeruat̃,aut eo ꝙ numerus.cęleſtia ꝗppe dñr eſſe eo ꝙ eadẽ maneant ſm numeꝝ, gñabilia ꝟo ⁊ corruptibilia ſm ſpẽm hñt ſemꝑ eẽ. hęc igit̃ ſũt ꝗ alibi dicit eſſe diuiſa ſignificata eius qđ eſt ſemꝑ eſſe.i medio ꝟo interiectũ eſt dcm̃ hoc:q̃re ipʒ tacentẽ opʒ ſic ꝯiũgere totã literã.qm̃ nã vniuſcuiuſqʒ melius appetit,meli⁹ aũt eſt eſſe q̃ʒ nõ eſſe,eſſe aũt ſm numerũ impoſ̃e eſt in oib⁹ ꝓpter longã a prio pn° diſtantiã,ꝓpter hoc altero ꝗ ſuꝑerat modo totũ cõpleuit deus ꝯtinuaʒ faciẽs gñonem.⁊ hinc mani^m eſt ꝙ etiã ęternoꝝ oium cãm putat Ariſto.eẽ ipm pmũ pn^m.nã vt deo agẽte ⁊ ęterna ⁊ oia imutabilia,agẽte quoqʒ ⁊ ęterna quidẽ ſm ſubaʒ, ſʒ corporea ⁊ dimẽſa ⁊ mutationẽ hñtia ſʒ locũ ſubiũxit, verbũ illud[reliquo modo cõpleuit totũ deus] nam vt ꝑfectus eſſet mũdus,deerat alius modus opificij eoꝝ quę ęternã quidẽ hñt ſpẽm ſucceſſione,ſʒ ſʒ numeꝝ gñabilia ſũt ⁊ corruptibilia.hoꝝ igit̃ ꝓceſſu cõpleuit deus totũ ab ipſo fabricatũ mundũ,ꝯtinuã ⁊ nõ interciſaʒ gñonẽ faciens. ſic eni inqt ipm eẽ ꝯtinuabit̃,ideſt exiſtentia ⁊ eẽ entiũ ſeriẽ habuerit ⁊ ordinatũ ꝓceſſuʒ ſubſiſtẽtię. ſi poſt ea quę ſm numeꝝ ęterna ꝑmanẽt,ſint ꝗ ſm ſpẽʒ ęterna ſũt,nũero ꝟo gñabilia ⁊ corruptibilia:ꝓpinquũ eſt eni ſm ſubaʒ ipm ꝗdẽ fieri ipſi eẽ, eſſe ꝟo vbiqʒ qđ ꝓprie ⁊ſemꝑ eodẽ mõ ſe hʒ opʒ itelligere,ęternitati ꝟo iterata gñõ:vtrũqʒ eni alteri oppoſuit,eẽ ꝗdẽ ipm fieri, ęternitati ꝟo ſẽpiternã gñonẽ,qđ ꝑ ſemꝑ fieri ſignificauit,q̃re ꝯ̃ria ſunt ſubijs ſibi inuicẽ entia ⁊ ęterna gñabilib⁹ ⁊ ꝗ ſempiternã gñonẽ ſortita ſunt,⁊ merito ꝯ̃ñr adinuicẽ hñt ꝓceſſuʒ.id ꝟo[ſm paſſiones ⁊ potẽtias] aut reciproce idem intelligit,aut potẽtias quidẽ inclinationes ipſoꝝ dicit ſm quas ſunt motus, paſſiones ꝟo caliditatem ⁊ frigiditatẽ ⁊ reliquas qualitates, aut potẽtias calidũ ⁊ frigidum,paſſiones ꝟo ſiccũ ⁊ humidum.

Tex.c.60. ¶ Simul aũt manifeſtũ ex his ꝙ aliqui dubitãt, ꝓpter ꝗd vnoquoqʒ corpoꝝ in ꝓpriam delato regionẽ in ifinito tẽpore nõ diſtrahũtur corpora : cauſa aũt huius eſt mutuus in ſeinuicẽ tranſitus:ſi eniʒ vnũqđqʒ maneret in ſuĳpſius regione, ⁊ nõ trãſmutaret̃ a propinquo, iã vtiqʒ diſtracta fuiſſent, trãſmutãtur igit̃ ꝓpter lationẽ duplicẽ exiſtẽtẽ,ꝑꝑ trãſmutare ꝟo nõ ꝯtingit manere vllum ipſoꝝ in vlla regione ordinata. ꝓpter ꝗd igitur eſt gñõ ⁊ corruptio, ⁊ ꝓpter quã cãm, ⁊ ꝗd eſt gñabile ⁊ corruptibile manifeſtũ ẽ ex dictis.

Com.49. ¶ Ex prius dictis đ elemẽtis ꝙ trãſmutata adinuicẽ in idẽ reuertunt̃,ſʒ quẽdã circulũ gñone ꝓcedẽte,corollariũ iuenit ad ſoſ̃onẽ cuiuſdã dubitationis ꝗ inferri poſſet.eſt aũt dubiũ,qũo ſimpliciũ corpoꝝ vnoqʒ ꝓpriũ locũ occupare feſtinãte,nõ iãdiu elr̃nta abinuicẽ diſgregata ſũt,vnoquoqʒ ꝓpriũ locũ occupãte, vt nõ vlterius aut aqua aut terra ſurſum eẽ,aut ignis deorſuʒ poſſit.ſoluit aũt dubitationeʒ ex pus dictis,ſi.n.inqt imutabilia eẽnt elr̃nta merito h̃ dubiũ putarẽt,ꝗ ſic dñt,ſʒ qm̃ trãſmutãtur ſemꝑ adinuicẽ,⁊ ſi hic ignis ex loco deorſuʒ ſegregatus ẽ,alter fit ex neceſſitate,⁊ ſemꝑ erit ⁊ deorſuʒ ignis ⁊ ſurſuʒ terra ⁊ aq̃,nõ ſegregato ipſis loco,nã h̃ eſſʒ ipſis imutabilib⁹ exñtib⁹.duplicẽ aũt dicit lationẽ,aut eã quę eſt ſm obliquũ circuluʒ,acceſſu ⁊ receſſu,aut duplicẽ,qꝛ mouent̃,ſic ꝗdẽ firmamẽtũ ſequẽtes ab ortu ad occaſũ, ſic ꝟo ꝑ ꝓpriã eꝫ ab occaſu ad ortũ. ꝙ igit̃ eſt gñatio ⁊ corruptio demr̃auit ⁊ qũo demr̃auit dictum eſt a nobis pus.⁊ ꝑꝑ quã cãʒ eſt gñatio ⁊ corruptio , oñſuʒ eſt ex eo ꝙ mã po^a eſt ꝯ̃ria.exiſtẽs enim actu ignis po^a eſt aqua, actu ꝟo aqua facta ignis corrumpitur.

¶ Qm̃ aũt neceſſe eſt eſſe aliqđ mouẽs ſi motus erit,quẽadmodũ dictũ eſt prius in alĳs, ⁊ ſi ſemꝑ,ꝙ opʒ aliꝗd eẽ ſemꝑ,⁊ ſi ꝯtinuus vnũ ipſuʒ,⁊ imobile,⁊ ingñabile,⁊ inalterabile,⁊ ſi plures fuerint circulares mot⁹.plures ꝗdẽ,oẽs aũt hoꝝ quodãmõ neceſſe eſt eẽ ſub vno principio,cõtinuo ꝟo exiſtẽte tẽpore neceſſe eſt motũ cõtinuũ eẽ,ſiꝗdẽ ipoſ̃e tẽpus ſine motu cõtinuũ eſſe,igit̃ alicuius numerus tp̃s,circularis igitur , quẽadmodũ in ſermonib⁹ qui a principio,determinatũ eſt. Tex.c.

Com.5 ¶ Sicut in alĳs tractatibus fecit nõ ꝑmanẽs vſqʒ ad nãles cãs ,ſed ſeipſuʒ reducẽs ad cauſas abſtractas.in nãli quippe auditu quuʒ diſputaſſet de motu nãli,poſterius in octauo ſermone reduxit ſeipſum,ad quandaʒ abſtractam ab omni motu naturali cauſaʒ immobilẽqʒ exiſtẽtem ⁊ ęternam,dicens ex tali igit̃ principio dependet cęluʒ ⁊ mundus.⁊ in libro de anima ſimiliter ex ſermonibus de anima ad intellectum recurrit.ſic ⁊ hic quũ dixit generationis ęternę cauſam effectiuã eſſe circulareʒ cęli motũ,nunc dicit ꝙ ⁊ circularis lationis eſt quędam abſtracta cauſa ęterno tẽpore mouẽs quę ⁊ immobilis eſt ęterna ⁊ inalterabilis,⁊ vna numero. ſi eni inquit eſt aliquid motum ęterno motu ⁊ cõtinuo,neceſſe eſt etiã eſſe aliquid ęterno tẽpore mouens, immobile exiſtẽs ⁊ vnũ ⁊ idem numero continuo motu mouens, ⁊ ſi multa ſint inquit quę moueãtur tali motu,ęterno dico ⁊ continuo, neceſſe eſt ⁊ mouentia multa eſſe , vno exiſtẽte ſm quẽcunqʒ motum ęternę mouente.⁊ hęc ipſa multa ſiquidẽ ſint coordinata ⁊ non a ſeinuicẽ dependẽtia,neceſſe eſt ab vno pẽdere principio,ex quo ⁊ ordinẽ habent.manifeſtum eſt ergo ꝙ vnum eſt principiũ motus oium ęternuʒ ⁊ immobile. vniuerſus autẽ ſermo perfecte hoc modo proferetur,quoniã neceſſe eſt exiſtente ęterno motu ⁊ cõtinuo eſſe aliquid ęternę mouens , vnuʒ ⁊ idem numero,eſt aũt ęternus motus ⁊ continuus,eſt igitur ęternum mouẽs vnum numero ⁊ immobile ⁊ inalterabile. vniuerſus quidẽ ſermo talis eſt. videt̃ auteʒ defectuoſe ab Ariſto.prolatus,quia dereliquit aſſumptũ ⁊ concluſioneʒ,quũ modus ſit hypoteticus,ꝙ eniʒ ſi eſt ęternus motus,neceſſe eſt eſſe ⁊ ęternũ mouẽs,dixit.oſtẽſum eſt enim ꝙ omne qđ mouetur a mouẽte mouet̃.ꝙ aũt omnino ſit ęternus motus non poſuit per aſſumptioneʒ,ꝙ autẽ ⁊ immobile erit ſumpſit vt pręoſtenſum.oſtenſum eſt enim ꝙ ⁊ primũ mouẽs imobile eſt.⁊ ſimiliter cõtinuo exiſtente motu [illegible] numero,hoc ꝙ oſtenſum eſt in octauo de [illegible] phyſico auditu.ſi eniʒ diuerſa ſm ſucceſſioneʒ ſint mouẽtia impoſ̃e eſt cõtinuum fieri motum.⁊ verbum illud[in alĳs autem dictũ eſt prius]

de his

de his q̃ i phyſico auditu demõſtrata ſũt,dixerit. dictis aũt annectit ꝙ ſi plures ſint circulares motus, etiã plures mouentes cauſę fuerint, ⁊ ſi plures neceſſe eſt oẽs ſub vna eẽ.illud aũt [quodãmodo] addit, q᷑ verbũ ſub, in his quę ſm locũ continẽt ꝓprie dicit.quũ aũt poſuit in principio, potẽtia,q̃uis non manifeſte, ꝙ eſt cõtinuus motus,⁊ demõſtrauit ꝯñs ad hoc ꝙ eſt ęternũ,mouens hoc motu,⁊ imobile ⁊ vnũ numero,nunc aſſumptionẽ potẽtia poſitã aſtruendã putat,ꝙ eſt ꝯtinuus motus: ⁊ oſtẽdit hoc ex tẽpore. nã qm̃ cõtinuũ eſt tẽpus neceſſe eſt ⁊ motũ eſſe cõtinuum:eſt eniꝫ tẽpus mẽſura motus, ⁊ motus.ſ.cõtinui,huiuſmodi ꝟo eſt circularis ſolus,tẽpus igitur eſt mẽſura circularis motus.ſermones aũt q̃ in principio,dicit eos qui in phyſico auditu, hic eni p̄n⸗cipium eſt,⁊ pręcedit naturalem cõſiderationem.

Tex.c.62. ¶ Continuus aũt motus, vtruꝫ eo ꝙ qd̃ mouetur continuũ ſit, aut eo ꝙ in quo mouet̃, vt locũ dico aut paſſionẽ:manifeſtũ itaqꝫ ꝙ eo ꝙid qd̃ mouet̃:qũo eni paſſio ꝯtinua, niſi res cui accidit continua ſit,ſi ꝟo ⁊ eo ꝙ in quo,ſoli hoc loco ineſt: magnitudinẽ enim quandã habet,huius aũt qd̃ circulo ſolũ cõtinuũ,quare ipſum ſibi ipſi ſemꝑ continuũ: hoc igit̃ eſt qd̃ facit cõtinuum motũ circulo latum corpus, motus ꝟo ipſum tempus.

Com.51. ¶ Quum ſumpſit ꝙ motus eſt cõtinuus cuius mẽſura eſt tẽpus,⁊ hic eſt qui circulo lati corporis,nunc quęrit vnde eſt ꝯtinuitas in motu,vtrũ eo ꝙ motũ cõtinuũ ſit in quo.ſ.eſt motus.illud ꝟo in quo ⁊ ſm qd̃ eſt motus, paſſio eſt ⁊ locus,paſſio quidẽ non dicet̃ continua niſi ſm accidens,eo ꝙ corpus in quo cõſideratur continuũ ſit:albũ eni dicimus eſſe continuũ,eo ꝙ corpus in quo cõſideratur continuũ ſit.continuũ enim quãti eſt,⁊ circa hoc ꝯſiderat̃. ¶ Si ꝟo qs dicat, id qd̃ auget̃, magnitudinis appoſitione augeri,⁊ hac augmẽtatione rõnabiliter dici ꝯtinuã. ¶ Dicimus ꝙ ꝯtinuũ nũc dic̃ Ariſt. cuius eſt quędã ſemꝑ ꝯñter accipere : augmẽtatiõis ꝟo nõ eſt ſemꝑ ꝯñter accipere,nõ enim in infinitũ augetur qd̃ augetur:quapropter paſſio nõ fuerit cõtinua. ſi ergo inerit alicui eoꝝ in q̈bus eſt motus ipſuꝫ ꝯtinuũ,ſoli loco inerit,eſt eni locus magnitudo quędã,⁊ huic quippe nõ omni loco ineſt continuũ,ſꝫ ſoli circulari. nã in hac ſemꝑ eſt aliquid ꝯñter accipere, quia non ſit in illa p̄n[m] neqꝫ finis.nũqd igit̃ qm̃ ineſt circulari loco continuũ, dicimus ꝓpter locũ,motũ habere continuũ.qd̃ ipſe quũ nõ quęſiuerit,ſꝫ ꝑtermiſerit,de eo qd̃ mouet̃ ſermoneꝫ facit.ꝙ huius circulare ſolũ continuũ,⁊ ꝯſequẽter dicit ipm̃ eſſe cauſam cõtinuitatis motus,⁊ hoc merito,ſi eni habet continuũ locus nõ ex ſeipſo hꝫ ſꝫ ex corpore,qd̃ in ipſo eſt:nõ enim hꝫ locus exiſtentiã per ſe ſm Ariſt. ſꝫ ſubſiſtit vna cũ corpore cui[9] eſt locus:habitudo eniꝫ quędã eſt ꝯtinẽtis ad ꝯtẽtuꝫ.quapropter eo ꝙ continuũ ſit corpus locus quoqꝫ cõtinuus eſt. merito igitur cãm cõtinuitatis in motu ſm locuꝫ ei qd̃ mouetur,attribuit, ꝓpter qd̃ huius ingt circulare ſolũ continuũ.ſ.magnitudinis. ¶ Sed aduertendũ eſt ꝙ quũ a p̄n[9] dixit, mani[m] aũt eo ꝙ id qd̃ mouetur,hoc eſt eo ꝙ id qd̃ mouet̃ continuũ ſit,⁊ motus eſt cõtinuus:deinde quũ in medio dixit de loco:induxit illud,huius aũt qd̃ circulo ſolũ continuum,h[illegible] [illegible]pit amplius, ſed de corpore quod mouetur.nã circulare corpus ipſuꝫ ſibi continuũ eſt hoc eſt ſibi ipſi cõiunctum, ⁊ non ad aliud cõtinuitatem habens,ex motu aũt tempus:quapropter magnitudo quidẽ motui,motus ꝟo tẽpori cauſa eſt ꝯtinuitatis.

¶ Qm̃ aũt in ĳs quę continue mouẽtur ſm gñoneꝫ/aut alterationẽ/aut oĩno mutationẽ videmus,ꝯſequẽter exiſtẽs ⁊ factũ hoc poſt hoc vt nõ deficiat,ꝯſiderãduꝫ, vtꝝ eſt aliqd qd̃ ex neceſſitate erit aut nihil,ſꝫ oĩa ꝯtingũt non eſſe facta:ꝙ enim quędã manifeſtũ eſt. Tex.c.63.

¶ Et moꝝ ipſum erit,⁊ ipm̃ futurũ alteruꝫ ꝓpter hoc,qd̃ eni verũ eſt dicere ꝙ erit,opꝫ hoc eſſe aliqñ veꝝ ꝙ eſt:qd̃ aũt nunc veꝝ dicere ꝙ futurũ eſt,nihil ꝓhibet non factũ eẽ: ambulaturus eni qs no ambulabit. Tex.c.64

¶ Oĩno ꝟo qm̃ ꝯtingit quędã entiũ ⁊ eſſe ⁊ nõ eſſe: manifeſtũ ꝙ ⁊ q̃ fiunt ſic ſe habebũt, ⁊ non ex neceſſitate hoc erit. Tex.c.65.

¶ Vtruꝫ igit̃ oĩa huiuſmodi. ¶ An nõ,ſꝫ quędã neceium eſt ſimplr̃ fieri. ¶ Et eſt quẽadmoduꝫ ⁊ in ipſo eẽ hęc quidẽ impoſſibilia nõ eẽ,hęc ꝟo poſſibilia. ſic ⁊ circa gñonem. ꝟ.g. ſolſtitia neceſſe eſt facta eſſe,⁊ impoſe non euenire. Tex.c.66.

¶ Quũ demõſtrauit in p̄ceptis ꝙ eſt in gñone ꝯtinuitas,qm̃ his quę ꝯtinue mouent̃ ſm gñonem ineſt ipſuꝫ ꝯñter,⁊ gñari ſcd̃m poſt primũ:quęrit ſi eſt qd̃ ex nec̃itate i his q̃ gñantur, vt nec̃io ꝯſequat̃ ad primũ ſcd̃m, aut nihil eſt qd̃ nec̃io gñetur,ſed ſunt oĩa ꝯtingẽtia, vt ꝯtingat ⁊ gñari ⁊ nõ gñari.ſꝫ ꝙ quędã ingt habeãt exitũ cõtingentẽ manifeſtũ eſt.ſꝫ ſi nõ oĩa ſunt eiuſmodi quęrẽdũ eſt.ꝙ igit̃ nõ oĩa ꝯtingẽtẽ hñt ad priora ꝯſecutionẽ, ſꝫ quędã hñt etiã qd̃ eſt ex nec̃itate,in q̈bus impoſe eſt nõ ꝯſeq ad priora ſcd̃a,oñdit duplr̃ ⁊ ex vſu nominũ,⁊ ex ipſis rebus.ex vſu quidẽ qm̃ in his q̃ nõdum ſunt, ſꝫ in futurũ tẽpus eſſe pñt,ꝯſueuimus vti verbo erit,⁊ futurũ eſt,verbũ erit in his q̃ ex nec̃itate ſequũtur ordinãtes,ipm̃ vero futuꝝ eſt in ꝯtingẽtibus,vero enim exñte verbo futurũ eſt,põt etiã non euenire qd̃ diximus futurũ.⁊ quũ non euenerit,nõ mẽtitus eſt futuꝝ dicẽs:nã futuꝝ eſt,ęquale habetur ei qd̃ eſt,ꝯtingit.poſſe aũt ⁊ ꝯtingere non ad exitũ iudicat̃, ſꝫ ad iprohibibilẽ aptitudinẽ.põt q̈ppe lignũ cõbuſtum iri,q̃uis nũq̃ cõbuſtũ ſit, ⁊ virgo põt cũ viro coire,q̃uis nunq̃ coeat.ſic igit̃ ſiqdẽ dixerimus ꝙ poſt ver erit ęſtas,nec̃e quoqꝫ eſt qñqꝫ ęſtatẽ eſſe.⁊ ſi dicamus deiecto i terrã ſemine,ꝙ futura eſt naſci ſpica,poſe quoqꝫ eſt ipſaꝫ naſci vera exñte negatione ꝯtingit nõ naſci,qm̃ exitus erat ꝯtingens.hoc ġ modo ex vſu ꝓbat ꝓpoſitũ:ex reꝝ ꝟo nãa hoc pacto, qm̃ enim entiũ hęc quidẽ hñt de nec̃itate eſſe, ⁊ impoſe eſt ipſa nõ eſſe,alia ꝟo poſe eſt eſſe ⁊ nõ eẽ,eodẽ modo ſe habebit ⁊ in his q̃ gñant̃,vt hęc qdẽ ex nec̃itate gñentur,illa ꝟo ꝯtingẽter.ſi qd eni hꝫ ex nec̃itate eſſe, ⁊ gñonem ex nec̃itate habebit,vt ſol in ariete exñs ex nec̃itate hꝫ eſſe,nõ eni poſe erat ipm̃ nõ eẽ ibi,mani[m] ꝙ ⁊ quũ nondũ illic fuerit,ex nec̃itate illuc pueniet,⁊ impoſe eſt ipm̃ nõ illuc puenturũ eſſe.ſilr̃ ⁊ qd̃ ꝯtingẽter hꝫ eſſe,cõtingentẽ habebit ⁊ gñonẽ,tanq̃.ſ.potens eẽ ⁊ nõ eſſe.vt ſi domũ eſſe,aut grãmaticũ,aut fabrũ ꝯtingẽter eſt,hoꝝ quoqꝫ gño ꝯtingẽs eſt:poſe eni erat ⁊ nõ eſſe neqꝫ gñatus iri hoꝝ ſingulũ:⁊ ſi nõ neciuꝫ hꝫ eſſe hęc ipſa ſpica, ſꝫ poterat ⁊ nõ eẽ,mani[m] ꝙ ⁊ huius gño nõ nec̃io ſecuta eſt ſemini in terram deiecto,ſed poterat ⁊ non ſequi. Com.52.

¶Nullo ne igiť mō eſt in his ingt neč̄iuꝫ: dico .ſ. in cō tingētibus eē ⁊ nō eſſe. ¶An eſt quodā modo etiā in his neč̄ium, ſm ꝙ dicimus ſcđo exn̄te, ex neč̄itate ꝑceſſit pᵐ, fructibꝰ nāqꝫ genitis ex neč̄itate deiectū eſt ſemē, qđ ex ſuppōne neč̄iū vocat. ¶Oportet eniꝫ ſcire ꝙ duplici exn̄te neč̄io, hoc ꝗdē qđ ſimpľr dr̄ neč̄ium, ſꝫ ꝙ dicimus ad prius ex neč̄itate ſcđꝫ ſeq, altero ꝟo ex ſuppoſitione, quo dicimus, quū ſcđm euenit, neč̄e eſt ⁊ primū ſubſtitiſſe, i neč̄io ex ſuppōne, oia entia ⁊ q̄ gn̄ant adinuicē cōicant, oia eni cōiter hoc participāt, ⁊ in oibus ꝯſiderať, ⁊ ſunt neč̄ia. ſꝫ in neč̄io ſimpľr nō cōicant oia inter ſe, nō eni vnūqđqꝫ ex neč̄itate eſt, ſꝫ multa ⁊ eē ⁊ nō eſſe ꝯtingit. manifeſtū eſt ergo ꝙ in ꝗbus ꝗdē eſt neč̄iuꝫ ex ſuppōne, nō oino eſt ſimpľr neč̄ium, in ꝗbus ꝟo eſt neč̄ium ſimpľr, in his q̊ꝫ ex ſuppōne inerit neč̄ium, ita vt ꝯuertātur, ⁊ ſcđo exn̄te ex neč̄itate ⁊ pᵐ ſit, ⁊ pmo exiſtēte ex neč̄itate ſequať ⁊ ſcđꝫ, ſꝫ nō pp pᵐ ingt ſꝫ ꝓpter ſeipm. quū eni ad pᵐ ſcđm ex neč̄itate ſequať, nō pp pᵐ ſeqtur, ſꝫ pp ſui nām: qm̄ huiuſcemodi eſt nā, vt nō poſſit nō factū iri. ideo ⁊ ſimpľr neč̄ium merito ipm noiauit, qm̄ ex ſeipſo neč̄itatē hꝫ, ⁊ ſui nā eſt neč̄iuꝫ, altero ꝑ ſuppōnem ⁊ nō ex ſui nā neč̄ium hn̄te, ſꝫ ꝙ poſt exituꝫ dr̄ hr̄e neč̄iuꝫ: ſupponētes nāqꝫ ſcđm in actū exiuiſſe, ex neč̄itate dicimus pᵐ ꝑextitiſſe. hęc quū ita dixit, oſtēdit ꝯn̄ter ꝙ ſimpľr neč̄iuꝫ, ijs q̄ circulo mouētur ſolū ineſt, ⁊ nō ijs quę in rectū. ꝙ aūt impoľe ſit ijs q̄ in rectū, ineē ſimpľr neč̄iuꝫ, aſtruit ex diuiſione. nā qđ in rectū inquit moueť, aut in infinita, aut in finita recta moueť, ſꝫ nec i ijs q̄ in infinita recta mouenť, inerit neč̄iuꝫ ſimpľr, neqꝫ his quę in finita, ijs ꝗdeꝫ q̄ in infinita recta mouenť, nō inerit ſimpľr neč̄ium, qꝛ ſimpľr neč̄ium eē dicebamus, vbi ad pᵐ ſcđꝫ ex neč̄itate ſeqtur, ſꝫ i infinito nō eſt pᵐ ⁊ poſterius, caret nāqꝫ pnᵒ ⁊ infinitū ē, neqꝫ eni in ijs q̄ facta ſunt poľe eſt ſimpľr neč̄ium accepiſſe, vt ſit dr̄e pp pᵐ ſecutū eſſe factū ſcđm: oino eniꝫ nō eſt accepiſſe pnᵐ neqꝫ pᵐ infiniti. ſi aūt nō eſt pᵐ accepiſſe, neqꝫ ſcđꝫ erit, igiť neqꝫ ex ſuppōne neč̄ium erit: oino eni nec factū iri aliqd poľe eſt in ifinito: vnūqđqꝫ eni eoꝝ quę ſumunť vt factū, infinitā hꝫ diſtātiā, q̄ eſt vſqꝫ ad pnᵐ, qđ ipoľe erat ꝑtrāſiens occurrere i quo factū eſt, ſic igiť in his q̄ facta ſunt. ſiľr aūt ⁊ in fiendis ⁊ gn̄andis, impoľe eſt in ifinito ſimpľr neč̄iuꝫ, neqꝫ eni eſt poſterius in infinito: nō hēbit g̊ locū dicere ꝙ ſi hoc factū eſt, ⁊ alteꝝ ſequeť. ꝙ igiť his q̄ in rectū in ifinitū mouenť, nō ineſt ſimpľr neč̄ium, ex his liquet. ¶Qꝛ aūt neqꝫ i his q̄ in recta finita oñdit hoc mō, ſimpľr neč̄io fieri hoc eſt qđ impoľe ē nō fieri, qđ aūt ipoľe eſt nō fieri ſemꝑ fit, ſemꝑ aūt fieri in recta finita eſt impoľe. nā quū hoc qđ dicimus ſemꝑ fieri dupľr intelligať, aut ſm id qđ eſt ꝯtinuā ⁊ vnā ꝑ gn̄onem eſſe, aut ſm eā q̄ eſt ſm rurſus ⁊ rurſus fieri, vt quū dicimus ſolē ex neč̄itate in ariete fieri, ⁊ ſemꝑ i ariete fieri, nō eo ꝙ in vniuerſuꝫ in ariete ſm ꝯtinuū fiat, ſꝫ eo ꝙ rurſus ⁊ rurſus ⁊ hoc ſemꝑ: ſiqdē ex neč̄itate fieri infinita recta, tale acceperis, vt ꝯtinua ⁊ vna ſit gn̄o impoľe eſt. accidit eni ingt ſemꝑ eē qđ ꝯtingit nō ſemꝑ eē, qđ eni in finita recta moueť, terminata ipſa recta, a motu qeſcet, ⁊ nō vlteriꝰ mouebiť, qđ igiť impoľe eſt ſemꝑ moueri, ex neceſſitate ſemꝑ motū ſupponūt, dicētes ex neč̄itate in recta finita ſemꝑ moueri. ſi ꝟo qs ſemꝑ moueri ſupponat, ſm id qđ eſt rurſus ⁊ rurſus moueri, ſempiternā quandā reflexionē inducet, q̄ reuerſioni circulari ſolū ineſt, in recta eni nō eſt reflexio q̄ ęterno tēpore fiat: ⁊ maniᵐ eſt pᵐ quidē ex re ipſa, quū nihil tale ſit qđ in rectū ſemꝑ faciat reflexionē. deinde ſi qđ ęternę mouet, ęternū eſt, qđ ꝟo ęternū eſt, ęternā hn̄s potētiā, nō qn̄qꝫ quidē mouebiť, qn̄qꝫ ꝟo nō, ſꝫ ſemꝑ ſm ꝯtinuuꝫ: motus ꝟo in recta reflectens nō manet ꝯtinuus, ſꝫ i medio, qete intercipiť. impoľe eſt igiť ęterne in recta finita ſm ꝯtinuitatē motū iri. pręterea nullū eoꝝ quę in recta mouenť ęternū eſt, ſꝫ oia gn̄abilia ſunt ⁊ corruptibilia: ſi g̊ oſtēſuꝫ eſt neqꝫ his q̄ i infinita, neqꝫ his q̄ in recta finita mouenť, ſimpľr neč̄ium ineē, manifeſtū ꝙ his q̄ in recta mouenť, oino non inerit, inerit igitur circulo: ſola nāqꝫ circularis latio hꝫ ſimpľr neč̄iuꝫ: qm̄ ⁊ ſolus circularis motus ęternus vnꝰ exn̄s ⁊ ꝯtinuus motus, partes ꝟo motus ipſius numero ꝗdē diuerſę ſunt, ſꝫ ſpecie ſūt eędē: motus eni ab ariete in taurū, et q̄ eſt a tauro in geminos, nūero ꝗdē nō eſt idē, ſꝫ ſpecie eſt idē, ⁊ circuitus retrogradationū ſpecie ꝗdē ijdē ſunt, ſꝫ nūero diuerſi, ſoli igiť circulationi ineſt neč̄ium, ⁊ ęterne rurſus ⁊ rurſus fieri, qm̄ nunq̄ deficit ſm annuū circuituꝫ in arietē ꝑuenire ſolē. quapp oſtēſuꝫ eſt ex dictis, ꝙ neč̄ium ſiue ſm ꝯtinuū ⁊ nō intercīſum motū ꝯſideratū, ſiue ſm rurſus ⁊ rurſus ꝑ reditū circularē intellm ſumpſerimus, ſolū circulo motis inerit. in ꝟbis ꝟo, qm̄ gn̄o motus ꝗdē eſt nō ſimpľr, eſt aūt ſm gn̄oneꝫ aliqs motus, neqꝫ eniꝫ eſt ſine motu gn̄o, merito dixit in his q̄ mouenť ſꝫ gn̄onem. deinde q̄rit ſi in his q̄ ꝯtinue fiūt eſt neč̄iuꝫ aut nō eſt, ſꝫ oiuꝫ ꝯtingentē habētibꝰ gn̄onē. ꝙ igiť q̄dā ꝯtingētē hn̄t gn̄onē ꝯfeſſum ſumit, ꝙ aūt nō oia, ſꝫ ſunt q̄dam q̄ ex neč̄itate fiūt, ꝯn̄r aſtruit ex vſu ꝟbi, eſt, ⁊ futuꝝ eſt. ſcđam aūt aſtructionē ponit ꝙ quędā ꝯtingētē ꝗdē hn̄t gn̄onē, q̄dā ꝟo neč̄iaꝫ, ex nā reꝝ ſumptā: qm̄ eni igt entiū quędā ꝯtingit ⁊ eſſe ⁊ nō eē, nōnulla ꝟo ex neč̄itate hn̄t eſſe, ⁊ impoľe eſt ipſa nō eē, eodem modo ingt ⁊ in gn̄one ſe habebit, nā quę ꝯtingit ⁊ eſſe ⁊ non eſſe, hęc ⁊ gn̄onem ꝯtingētem habēt: qm̄ ꝟo nō oia ſunt talia, ſed ſunt ⁊ quę ex neceſſitate habent eſſe, gn̄o quoqꝫ hoꝝ neceſſaria erit, vt in ſolſtitijs: ęſtas enim ⁊ hiems neceſſariam habent gn̄onem, nō eniꝫ contingit non eſſe hęc.

¶Si ꝟo qđ prius neceſſe eſt factū eſſe, ſi poſterius erit, vt ſi domū fundamentum, ſi ꝟo hoc lutū: nūquid ⁊ ſi fundamētum factū eſt neceſſe eſt ⁊ domū factā eſſe, an nō amplius niſi ⁊ illud neceſſe eſt factū eſſe ſimplr: ſi ꝟo hoc neceſſe ⁊ fundamāto facto factā eſſe domū: ſic enim erat qđ prius ſe habebat ad poſterius: quare ſi illud erit, neceſſe illud prius factū eſſe: ſi igitur neceſſe eſt factum eſſe qđ poſterius, ⁊ qđ prius neceſſe: ⁊ ſi qđ prius ⁊ qđ poſtertus igitur neceſſe, ſed non ꝓpter illud, ſed qꝛ ſuppoſitum fuerat ex neceſſitate futurum, in quibus igitur poſterius neceſſe eſt eſſe in his cōuertitur, ⁊ ſemper priori facto neceſſe eſt factum eſſe poſterius. Tex.c.67.

¶Qđ dicit hmōi eſt, nūqd in qbꝰ eſt neč̄iuꝫ ex ſuppōne in his etiaꝫ ſimpľr neč̄ium ꝯſiderabiť, vt dū ſit domus neč̄e ē fundamētū eē factū, ⁊ an̄ h̄ nēpe lutū, ⁊ ecōuerſo fundamēto facto neč̄e ſit domū factā iri, aut nō eſt hoc neč̄iuꝫ. niſi forte natū eſt ad pᵐ ſcđm ſeq ex neč̄itate ſimpľr: quū aūt tale fuerit ſcđm vt ex neč̄itate ſit, tunc conuertitur. ⁊ ſicut ſcđo exiſtente ex neceſſitate primū erit, ſic ⁊ prio exiſtēte, ex neceſſitate erit ſcđm, qđ eſt ſimpľr neceſſariū. cōſecutio igiť ing[illegible]erius hmōi q̄dā eſt, vt ſi ſcđm erit neč̄io ſit ⁊ primū. ſiqdem igitur [illegible] ſcđi cōſecutio ad primū eadē ſit, vt prio exn̄te ſit oino ⁊ Com̄.53.

ſcđm

ſcðm,in his indifferenter eſt conuerſio.ſi igiť ingt oino ad fundamentũ ſequiť domus,ex neceſſitate eſſe habebit,ſi ergo nõ ex neceſſitate, igiť nec facto fundamento neceſſe eſt domuʒ eſſe. deinde inferť in qbus poſterius p ſeipſuʒ neceſſariũ hʒ, in his quę ꝯuerſioni attinẽt,ęquanť, ⁊ nõ ſolũ ad poſterius ṗus,ſed ẽt ad prius poſterius ſequitur:id ꝟo ⁊ ſi prius ⁊ poſterius,igiť neceſſario tranſitiue legendũ eſt.⁊ ſi prius igiť ⁊ poſterius neceſſario. in ſimplr ꝟo neceſſario inquit ſequiť ad ṗm ſcðm neceſſariũ, ſed non pp illud ingt,hoc eſt pp ṗm,ſʒ pp propriã nãm, qm̃ ipſum eſt eoruʒ quę ex neceſſitate fiunt,hoc eſt ęternoꝝ: hoc enim eſt qð ex ſe ſimplr neceſſariã hʒ generationẽ,qð ęternam hʒ generationẽ. ¶ Et ſciendũ ꝙ hoc ipſo vtens vt confeſſo.ſ ꝙ id qð ex neceſſitate ſequiť ad primũ per ſe ⁊ non per aliud neceſſariã hʒ generationẽ, ꝯñter oſtendit ꝙ non poťe eſt in recta finita neceſſariuʒ ſimpliciter ſm gñationẽ cõſiderari,tanq̃ʒ nõ poſſit intelligi ęterna gñatio in recta finita.nã ipſum neceſſariuʒ de ęterno fert.qð eniʒ p ſe ⁊ non per aliud hʒ neceſſariuʒ gñationis,huiuſcemodi eſt. ¶ Sed videbunť multa obſtare his quę ab Ariſto.dñr.videmus enim multa in nãlibus gñabilibus ⁊ corruptibilibus,ex his q̃ neceſſario ſequunť ad quędaʒ p̃cedẽtia,neceſſitatẽ gñationis non p ſe hñtia,ſʒ p ea quę p̃ceſſerũt,vt ad ęgritudinẽ quę atrophia ⁊ defectus nutritionis dr̃ extenuatio,neceſſario ſequiť non ꝙ ipſa p ſe neceſſariã gñationẽ habeat, ſʒ pp p̃cedentẽ defectũ nutritionis, nõ ꝙ ipſa ex neceſſitate p ſe gñať,ſed quũ defectus nutrimẽti p̃ceſſerit.ſic ẽt ⁊ multis ⁊ ſup vires comeſis ſequeť digeſtionis tarditas,nõ per ſeipſam ſed pp multã nutritionẽ ⁊ ad vulnus carnoſę partis ſequeť cicatrix,non p ſe ſed pp vulnus,⁊ ad aquã in terrã effuſaʒ ſequeť neceſſario lutũ,nõ pp ſe tñ. multa p̃terea alia ſunt in qbus ad primũ ſcðm neceſſario ſeqtur, non tñ pp ſe,ſed pp primũ,⁊ ẽt nõ oino cõuertunť.naʒ neqʒ ſi tarditas adeſt digeſtionis oino multa comeſa ſunt, ſʒ accidit hoc.⁊ ꝓpter curas fieri,⁊ ꝓpter vigiliam,⁊ alias cauſas.⁊ ad iugulationẽ ex neceſſitate ſequiť mors,non tamẽ ſi mors iugulatio omnino pręcedet. Tex.c.67.

Te.c.68. ¶ Si igitur in infinitũ ſunt in deorſuʒ nõ erit neceſſariũ poſterius hoc factũ eſſe ſimplr,ſʒ neqʒ ex ſuppoſitione. ſemp enim alteꝝ antea ex neceſſitate erit.quapp ⁊ illð neceſſe eſt factum eſſe,quare ſi non eſt principium infiniti,neqʒ primũ erit nullum ꝓpter qð neceſſarium erit genitum eſſe.

Com.54. ¶ Quũ ſumpſerit duplex ſignificatũ eius qð ex neceſſitate,hoc qdẽ ſimplr,illud ꝟo ex ſuppoſitione ⁊ ꝯtingenter neceſſariuʒ hñs,oſtenditqʒ in his q̃ ex neceſſitate ſunt cõuerti ꝯñtiaʒ,naʒ ⁊ poſteriori facto neceſſe eſt ⁊ prius factũ eſſe,⁊ primo facto neceſſe eſt ⁊ poſterius cõſequi,in cõtingentibus ꝟo minime cõuerti ꝯñtiaʒ,nã poſteriori exiſtẽte in his neceſſe eſt ⁊ prius factũ eſſe,ſed ṗmo exiſtẽte nõ neceſſe eſt poſterius eſſe factũ,nunc vult oſtendere ꝙ ſimplr neceſſariuʒ in ſolis his eſt,q̃ circulo mouenť.nulli aũt eoꝝ q̃ in recta inerit,ſiue eniʒ infinita recta,ſiue finita ſupponať,non ſeqtur ſimplr neceſſariuʒ. ⁊ interiʒ oſtẽdit ꝙ ſi infinita recta ſupponať, deinde in ipſa quędã quę moueanť ⁊ tranſmutenť,impoťe eſt his neſſe ſimplr neceſſariũ,ſi enim primo exiſtẽti,ſcðm ne [illegible] ſeqtur pr[illegible]s neceſſariũ.in infinito au[illegible]t primũ [illegible]ipere:manifeſtiſſimum [illegible]erit i his ſimplr neceſſariũ,ſʒ neqʒ id qð ex ſuppo[illegible]one, vt dicit qð erat ſi poſterius ⁊ ṗm ex neceſſitate.ſi g̊ nõ eſt infinita recta ṗm ⁊ poſterius,nõ ſolũ ſimpliciter neceſſariũ nõ erit in ea,ſed neqʒ qð ex ſuppõne pp eandẽ cãm. ¶ Sed intelligm vĩ,nõ recte ꝓcedere hãc argumẽtationẽ,ſi eniʒ velit qs auferre infinitã rectaʒ,⁊ dicat nihil fieri poſſe in ĩfinita recta,ſi quidẽ oẽ qð fit gr̃a alicuiꝰ finis fit,oẽ aũt infinitũ infinibile eſt,vera dicet ⁊ incõfutabilia,neqʒ eniʒ oino eſſe infinitã rectã cõtingit. ſi ꝟo ſupponat qdẽ infinitã rectã,qm̃ aũt caret p̃ncipio ⁊ fine ſeu termino ĩpm infinituʒ,dicat non poſſe in ipſa ex neceſſitate ſequi ad primũ ſcðʒ,nõ dicet quę rõni cõſonẽt,nam ⁊ ſi non ſit p̃nm ⁊ finis, eſt tñ qð ꝯñter,⁊ hoc poſt hoc fieri.ſic quippe ipſum tp̃s dicens Ariſto. non hñs p̃nm ⁊ finem,dicit tñ in ipſo conſiderari qð ꝯñter.⁊ ṗmũ ⁊ ſcðʒ.quapp quantũ ad ea quę ab Ariſto. dñr nõ auferet neceſſariuʒ. ¶ Illud quoqʒ rurſus dubitauerit aliquis ad dicta,ꝙ in gñatione infinita exiſtẽte ⁊ ſm rectum ſucceſſioni eſt ſimplr neceſſariuʒ.neceſſe eſt enim ex hoie oino fieri hominéʒ.⁊ nõ eſt cõtingẽs ex hoie factũ iri hoieʒ. ¶ Ad hunc aũt dicendũ ꝙ ſucceſſio qdẽ ſm ſpẽm qua hõ ex hoie generať,per circulum fit,eo ꝙ ab eodẽ in idẽ fiat reditus. hoc aũt eſt circuli propriuʒ. primũ enim hõ,deinde ſemen,poſtea embryon, deinde puer:⁊ rurſus hõ,⁊ rurſus ſemẽ.ſi ꝟo quis dicat ꝙ etiaʒ in recta fiat reflexio ab eodẽ in ideʒ,ſciat ꝙ in reflexione ſm rectã in qð vltimũ venit id qð moueť,in hoc rurſus currens primum ex fine reflectens venit, vt ad vltimũ gradũ ſcalę regrediens a pauimẽto primũ reflectis, ſed in reuerſione orbiculari,ex quo ṗmuʒ diſceſſit. ꝟ.g. ex piſcibus,in hoc vltimũ per orbeʒ rediens venit. a piſcibus enim ſol abſcedens,⁊ aliã incipiẽs circulationẽ, non in piſces recurrit per cõtinuitatẽ,ſed in taurũ ṗmo fertur,⁊ vltimũ omnium in piſces. ſi ergo oſtẽſum eſt p circulum fieri ſpecierum ſucceſſionem,non eſt dubium quomodo huic neceſſariũ ineſt, quia ſm circuluʒ prius enim dictuʒ eſt ꝙ in ſolo circulari motu eſt neceſſariũ, ſucceſſio ergo quę non ſm circulum fit,ſed in rectũ(huiuſmodi autem eſt ipſorum ſingulariuʒ)ſm quã ex tantalo pelops.⁊ ex hoc atreus, hęc neceſſitatẽ non habet, neqʒ eniʒ ſi tantalus,omnino pelops, neqʒ ſi ſophroniſcus iaʒ ⁊ ſocrates neceſſario.

¶ At ꝟo neqʒ ĩ ĳs quę terminũ hñt, hoc erit dicere vere,ꝙ ſimplr neceſſe eſt genitũ eſſe, vt domũ cũ fundamẽtũ factũ fuerit,qñ eniʒ factuʒ fuerit niſi ſemper hoc neceſſe eſt fieri, accidet ſemper eſſe qð contingit nõ ſemper eſſe,ſed opʒ ad generationẽ ſemper eſſe,ſi ex neceſſitate eſt ipſius generatio,qð eniʒ ex neceſſitate ⁊ ſemp ſimul.qð eniʒ eẽ neceſſe,nõ poťe nõ eſſe:quare ſi eſt ex neceſſitate ęternũ erit, ⁊ ſi ęternũ ex neceſſitate, ⁊ ſi igiť generatio ex neceſſitate,ęterna ⁊ gñatio huius, ⁊ ſi ęterna ex neceſſitate, ſi ergo alicuius ſimplr eſt gñatio, neceſſe eſt circulo reuertere ⁊ reflecti:neceſſe eniʒ vel terminũ hr̃e gñationeʒ vel nõ, ⁊ ſi nõ/aut in rectũ/aut in circulũ: horuʒ aũt ſi qdẽ erit ęterna nõ in rectũ poťe eſt eo ꝙ nullo modo ſit principiũ,neqʒ ſi deorſuʒ vt in futuris aſſumamus,neqʒ ſurſuʒ, vt in ĳs quę facta ſunt,neceſſe eſſe principiũ,nõ finita exñte, ⁊ ęternã eſſe,quare neceſſe circu

Com.55.

lo eſſe cõuerti, igiť neceſſe erit, vt ſi hoc ex neceſſitate ſit ⁊ prius igiť, atq ſi hoc ⁊ poſteri⁹ neceſſe eſt factũ iri, ⁊ hoc itaq₃ ſemp ꝯtinue.

Com̃.55. ℭ Quuʒ demõſtrauit ꝙ in infinita recta impoſſibile eſt ſimpl'r neceſſariũ ſupponi, nunc oñdit ꝙ neq₃ in finita poſſibile. ſi enim qḋ ex neceſſitate ſit, hoc eſt, qḋ ſemper fieri neceſſe eſt, qḋ auteʒ in recta finita ſit non ſemp ſit, accidet enim inquit ſemp fieri qḋ cõtingit nõ ſemp eſſe, qḋ eſt abſurdũ. qḋ eniʒ ex neceſſitate eſt ſimul ⁊ ſemper erit. idem qḋ ex neceſſitate ſit ei qḋ ſemp ſit ideʒ eſt. naʒ verbũ ſimul ideʒ ſignificat. qm̃ igiť qḋ in recta finita ſit non ſemper eſt, hʒ enim finē in quo nõ vlterius eſt, ſiqs dixerit in hac ipſuʒ neceſſariuʒ, qḋ idē eſt ei qḋ ſemper, in prius dictũ abſurdum incidet. dicet enim ſemper eſſe qḋ ꝯtingit nõ eſſe. ſi ergo ex neceſſitate eſt gñatio, ⁊ ſemper erit. ſi aũt ſemper impoľe eſt ipſaʒ in recta eſſe. deinde recapitulans breuiter prius dicta, inducit ꝯnem. ſi igitur dicēs alicuius ex neceſſitate ſimpl'r eſt gñatio in circulũ reuertere ⁊ reflectere neceſſe eſt, qm̃ inquit neceſſe eſt / aut finē hr̃e gñationē / aut non hr̃e, ſed nõ hʒ, nã q̄uo ęterna eſſet finē hñs, aut in recta erit, aut in circulũ, ſʒ in recta quidē oſtēſum eſt eſſe impoľe, neq₃ enim in infinita, neq₃ finita oſtēſum eſt poſſe conſiſtere neceſſariũ, qꝛ nõ eſt primum, neq₃ poſterius, neq₃ enim in his quę facta ſunt, neq₃ in futuris: in vtroq₃ enim per infinitum fieri motuʒ neceſſe eſt. relinqtur igiť ſoli motui in circulum ineſſe neceſſariũ motum ⁊ ęternũ. ſed ⁊ neceſſe inqt principiũ eſſe, neq₃ finito exiſtēte ⁊ ęternũ eſſe, manifeſtuʒ ꝙ neceſſaria generatio ⁊ ſemper eſt ⁊ principiũ hʒ, ęternam eniʒ, non qꝛ vna numero ⁊ cõtinua dicimus, ſʒ qꝛ in infinitũ eadē facta. ſi ergo principiũ non eſt in infinita accipere neq₃ in finita qḋ ſemper, oĩno igiť in recta non eſt ex neceſſitate generatio. circularis ergo ſola neceſſarium habebit, in qua cõuertiť ⁊ neceſſariũ. ſi enim p̃mũ ⁊ ſcḋʒ oĩno, ⁊ ſi ſcḋm ēt primũ, vt iaʒ demr̃atũ eſt.

ℭ Nihil enĩ hoc differt dicere, ꝑ duo aut plura, i circulari igiť motu ⁊ gñatione eſt id qḋ ex neceſſitate ſimpl'r, ⁊ ſi circulo: neceſſe eſt vnũqḋq₃ fieri ⁊ factũ eē, ⁊ ſi neceſſe horum

Tex.c.69. gñatio circulo. ℭ Hęc itaq₃ rõnabiliter, qm̃ ęternus ⁊ alibi apparuit circularis motus, ⁊ qui celi, qm̃ hęc ex neceſſitate fiunt ⁊ erunt, quot huius motus, ⁊ quot per hanc, ſi enim qḋ circulo moueť ſemp aliquid mouet, neceſſe ⁊ horũ circulareʒ eſſe motũ, vt ſuꝑiori lationi exiſtente ſol circulo ſic. qm̃ autem ſic horę ꝓpter hoc circulo fiunt ⁊ reflectuntur, his autem ſic factis omnia ab his.

Com̃.56. ℭ Quum demõſtrauit ꝙ neceſſariũ ineſt ſoli motui circulari, qm̃ in ęternis ⁊ principiũ habētibus ꝯſiſtit. quorum ęternũ quidem non ineſt his quę in recta finita mouentur, principiũ ꝟo habere in infinita recta non conſiderať, ita vt relinquať circularis motus ſolus hr̃e neceſſariũ, ⁊ in hoc ſolo neceſſariã eſſe conuerſionē, quaʒ circa duo quędã ſpeculatus eſt, adnotat dicens ꝙ ſm cõtinuum ſemper neceſſario ēt ad ſcḋm tertiuʒ ⁊ ad hoc q̄rtuʒ ſequitur. nihil ergo differt inquit per duo / aut plura conſiderare cõuerſionē factã ⁊ neceſſariã cõſequentiaʒ. deinde vniuerſuʒ ſermonē concludēs dicit, ⁊ ſi quid circulo, vnũqḋq₃ neceſſe eſt fieri ⁊ factum eſſe, ⁊ ſi neceſſe horũ gñatio, circulo ꝓculdubio, ⁊ ſi qd ſit circulo factũ, hoc habet neceſſariaʒ generationē, ⁊ ſi qd neceſſario generať etiã circulo generať. quum aũt demõſtrauit ꝙ neceſſariũ ſoli circulari motui accidit, inquit ꝙ rationabiliter hęc accidunt, conſona exiſtentia his quę alibi ſunt demonſtrata. oſtenſus eſt eniʒ in octauo naturalis auditus ſolus motus circularis ęternus exiſtens. ſi igitur ſimpliciter neceſſarium ęternis ineſt, vt demonſtratum eſt prius rationabiliter circulari motui ſoli ineſt. ſolus eniʒ circularis motus cęleſtiũ eſt ęternus. per ipſuʒ aũt ⁊ alij ęterni exiſtentes ab hoc perficiunť, qm̃ eniʒ firmamēti motus ęternus eſt, ꝑꝑ hoc ⁊ planetarũ, quare ⁊ ipſius ſolis. ⁊ qꝛ ſolis ęternę in circulo obliquo ſit motus ꝑꝑ h ⁊ horaruʒ reditus circularis ęternus eſt ęſtatis. ſ. ⁊ hiemis ⁊ reliquarum. qm̃ aũt horę circulo reflectunť, ꝑꝑ hoc generatio ⁊ corruptio animaliũ ⁊ plantaꝝ ⁊ alioꝝ circulo ſit ⁊ ęternitatē poſſedit. ab horaruʒ nãq₃ mutatione eſt generatio ⁊ corruptio.

ℭ Cur itaq₃, hęc quideʒ ſic videnť vt aquę ⁊ Tex.c.7[illegible]
aer circulo facta, ⁊ ſi qdē nubes erit, opus ē ēt pluiſſe, ⁊ ſi pluet, opʒ ⁊ nubeʒ eſſe. hoĩes ꝟo ⁊ aĩalia non reflectunť in ſeipſos, vt rurſus fiat idē, nõ eniʒ neceſſe ſi pater factus eſt, te factũ eē, ſed ſi tu illũ, in rectũ autē videť eē hęc generatio. principiũ auteʒ ꝯſiderationis rurſus idē, vtrũ ſil'r oĩa reflectunť aut nõ, ſed hęc quidē numero, illa ꝟo ſpecie ſolũ. quorũcũq₃ igiť incorruptibilis ſubſtantia q̃ moueť manifeſtũ ꝙ ⁊ numero eadē erunt, motus eniʒ conſequiť ei qḋ moueť, quorũcũq₃ ꝟo nõ, ſed corruptibilis neceſſe eſt ſpecie numero ꝟo non reflecti, quaꝑꝑ aqua ex aere, ⁊ aer ex aqua ſpecie ideʒ, non numero, ſi ꝟo ⁊ eadem numero, ſed non quoꝝ ſubſtantia ſit huiuſcemodi exiſtens, quę cõtingat nõ eſſe.

ℭ Dubitationē quandam ꝓponit nunc cur nam in aere quidē ⁊ aqua ⁊ reliquis elementis, ⁊ neceſſaria eſt circularis generatio, ⁊ cõuertitur, eteniʒ nube inquit exiſtēte erit aqua, ⁊ aqua facta nubes p̃extitit, in ſingularib⁹ ꝟo inquit non ita ſe hʒ, ſocrate eniʒ exiſtēte pręfuit ſophroniſcus, ſed ſophroniſco exiſtēte, nõ ex neceſſitate ſocratis generatio ſequeť. ℭ Soluit autē dubitationeʒ dicēs in rectum ſingulariũ generationeʒ eſſe, hoc eſt in recta. non enim ſophroniſcus reflectitur, qui erat exiſtēte ſm circulum ſingulariũ generatione. ſi ergo non ſm circulum ſit ſingularium generatio, merito neq₃ neceſſariuʒ, neq₃ conuerſionē habet, cur ergo aqua ⁊ aer reflectunť, quoniã non ſm numeruʒ ſit ipſoꝝ reflexio, ſed ſm ſpeciem, non enim idem aer ſm numeꝝ ſeruať in reflexione, ⁊ mutatione aquę in aerē. verũ etiam in animalibus generatio oſtēdiť quodãmodo reflectens, ⁊ circulariter facta. vt demonſtrauimus antea. ℭ Sed forte dubitauerit aliquis, quare quorũdã ſm numerũ eorũdem manētium reflexio ſit, quorũdam aũt ſm numerũ quidē corruptoꝝ ſm ſpeciem auteʒ ſolum ſeruatoꝝ, [illegible] hoc infert dicens [principiũ autē cõſiderationis hoc [illegible] omnia ſimiliter reflectũtur.] hoc ipſum propoſi[illegible] rit. ſi enim ex circulari [illegible] ē habēt [illegible] eoꝝ quę in circulo [illegible] ſm num[illegible] permanentia reflexionē faciunt, quędam ꝟo [illegible] rum corrupta ſm ſpeciē ſeruant ſucceſſionē. ⁊ [illegible] ꝙ

Com̃.57 [margin, beside "Dubitationē quandam"]

hęc cõſona ſunt illis quę multis in locis dicta ſunt quę cũq; incorruptibilia exñtia mouẽtur in circulũ hęc ſm numerum eadẽ manentia reflectũtur. idem enim ſol ſm numerum rurſus ſm idem mouet̃. quorũcũq; ꝟo ſubſtãtia corruptibilis eſt, hęc numero quidẽ non manent eadẽ, ſed ſpecie; ſeruant in reflexione. vt ſe habet in animaliũ ⁊ plantarũ generatione, ⁊ elemẽtoꝝ trãſmutatione. quũ aute; demõſtrauit ꝙ elementoꝝ generatio perficitur vnoquoq; ipſorum ſm numeꝝ quidẽ corrupto, ſed ſm ſpeciem eodem manente, dicit ꝙ ſi dicat quis ẽt hęc ipſa, elementa dico, ſm numerũ eade; manere, hoc enim ſignificat illud, [ſi aũt ⁊ hęc numero] quẽadmodũ Empedocles dicebat, dicendũ ꝙ talis ingenerabilia dicit eſſe elementa, non vt nos generabilem ſubſtantiam supponens, ⁊ talẽ vt contingat ẽt non eſſe. ¶ Dubitauerit aute; quis vt inquit Alexãder cõtra Ariſto. ſi enim materia eadẽ ſemper permanet, eſt quoq; ⁊ effectiua cã eadem ſemper, ꝓpter quã cauſam, non ſm circuitu; aliquem pluris tẽporis, ex eadẽ materia eadem rurſus ſm numerũ ab eiſdem erunt: qđ quidẽ aliqui dñt ſm iteratam generationẽ ⁊ magnum annum contingere. in quo omniũ eorũdem reditus fit. hoc autẽ exiſtente erit vtiq; ⁊ in ſingularibus quorũ ſubſtantia eſt corruptibilis iterata generatio ⁊ reflexio ſm numerũ. ¶ Ad hoc dicendum ꝙ ⁊ ſi datũ ſit, rurſus ſocratẽ generari, non idẽ erit numero ſocrati prius genito, poſterius genitus ⁊ vnus, non enim eſt poſſibile vnum ⁊ idem ſm numerũ deficere, non enim eo ꝙ ex eiſdem fit, vnum ſm numeru; fit, ſed eo ꝙ idem permanet prius ⁊ poſterius exiſtens. iccirco ſol quidem idem eſt ſm numerum. ſocrates ꝟo vt dixit non eſt idem ſm numerum. non enim manet indiuiſibilis forma, ⁊ ſi materia maneat.

¶ Finis expoſitionis Ioannis Grammatici Philoponi in Libros de generatione ⁊ corruptione Ariſtotelis, Hieronymo Bagolino Veronenſi interprete.

Series Chartarum.

⁎ A B C D E F G H I. Omnes terni, pręter ⁎ H I duernos.

Errata quędam magis notatu digna, reliqua ex ſe corriget eruditus lector.

In folio. 2. col. 3. linea. 5. qui circa Democritu; ⁊ Leucippum, lege Democritici ⁊ Leucippei.
Ibidem, col. 4. linea. 53. Empedoclis, lege Empedocleis.
Folio. 3. colũ. 1. linea. 41. ꝙ, lege quidem.
Ibidem. colũ. 4. linea. 47. ꝙ, lege quidem.
Folio. 4. colũ. 1. linea. 40. ſpecificata, lege formata.
Ibidem colũ. 2. linea. 31. proponens, lege cum aute; propoſuiſſet.
Ibidem linea. 46. ſpecificantur, lege formantur.
Folio. 5. colũ. 2. linea. 9. operatur, lege operantur.
Ibidem linea. 41. latam, lege datam.
Folio. 6. linea. 1. exiſtentes, lege exiſtentia.
Ibidem colũ. 3. linea. 9. eſt poſſibile, lege poteſt.
Ibidem colũ. 4. linea. 47. diuiſibili, lege ad diuiſibile.
Ibidem linea. 58. finitas, lege in finitas.
Folio. 7. colũ. 1. linea. 56. nullo, lege nihilo.
Ibidem colũ. 4. linea. 3. plures vna, lege plura ꝟo vno.
Folio. 9. colũ. 1. linea. 8. qđ eſt, lege qđ ⁊.
Folio. 12. colũ. 3. linea. 11. ſignificat, lege ſignificatur.
Folio. 16. colũ. 2. linea. 55. eſt aliqđ, lege eſſe aliqđ.
Ibidem colũ. 3. linea. 62. ⁊ cui appoſitum eſt, vtrũq;, lege ⁊ cui appoſitum eſt, vt in vino ſe habet ⁊ aqua, cu; eni; miſcueris vino aquam, vtrũq;.
Folio. 21. colũ. 1. linea. 46. ⁊ agens ẽt, lege ⁊ agens eſſe.
Folio. 24. colũ. 3. linea. 1. mouet, lege mouent.
Folio. 25. linea. 1. eſſe, lege eſſet.
Folio. 27. col. 3. linea. 18. illius, lege illis.
Folio. 29. col. 3. linea. 2. ⁊ 5. inuẽtiones, lege inunctiones.
Folio. 33. colũ. 3. linea vltima eſſe, lege eſſet.
Folio. 35. colũ. 2. linea. 6. ceram ⁊ picem, lege cera ⁊ pix.
Ibidem linea. 27. a continentibus, adde recipit.
Ibidem linea. 28. cinis, lege citius.
Folio. 36. colũ. 3. linea. 23. ſuperfluunt hęc verba, ⁊ in ſingulo aliorum idem eſt ſermo.
Folio. 39. colũ. 4. linea. 24. ſuperfluit, vt.
Folio. 41. colũ. 2. linea. 23. vl̃e, lege vl̃r.
Folio. 44. colũ. 1. linea. 35. dupliciter. l. duplo.
Folio. 45. colũ. 3. linea. 58. hęc, lege has.
Ibidem colũ. 4. linea. 45. deterior, lege deterius.
Folio. 46. colũ. 2. linea. 52. acceſſui, lege acceſſu.
Folio. 46. colũ. 3. linea. 30. inerrantis, lege firmamenti.
Folio. 48. col. 3. linea. 48. pp, lege eſſe.

IN TENEBRIS FVLGET
S S